БІЛА КНИГА

СПЕЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ ПРОТИ УКРАЇНИ 2014 – 2018

2014 / 2018

БІЛА КНИГА

СПЕЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ ПРОТИ УКРАЇНИ 2014 – 2018

2014 / 2018

м. Київ
«Мега-прес груп»
2018

Золотухін Д. Ю.
#БІЛА КНИГА СПЕЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ ПРОТИ УКРАЇНИ 2014 – 2018/
Д. Ю. Золотухін. – К., 2018. – 384 с., іл.

Для політиків, громадських діячів, істориків і журналістів.

ISBN 978-966-97732-2-7

За підтримки Міністерства інформаційної політики України

© Колектив експертів
Міністерства інформаційної політики України
під загальною редакцією Золотухіна Д.Ю., 2018

ISBN 978-966-97732-2-7

ЗМІСТ

ВСТУП 9
СЕРІАЛ 1. «КИШЕНЬКОВИЙ ІДІЛ» 11
СЦЕНАРІЙ 11
СЕЗОН 1. «В Україні діють табори ІДІЛ» 12
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. «Джихадисти ІДІЛ отаборились в Україні» 13
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. «Україна і 500 джихадистів» 15
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 3. Кремль: «ІДІЛ постачає нафту до України» 18
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 4. Переслідування кримських татар
та «Хізб ут-Тахрір», як поплічників ІДІЛ 19
СЕЗОН 2. Пов'язування добровольчих батальйонів
та української армії з ІДІЛ 26
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Фейки про батальйон Дудаєва 27
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. ІДІЛ окупанта Басуріна 30
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 3. ІДІЛ та «Правий сектор» 32
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 4. Фейки про добровольців батальйону «Азов» 35
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 5. Українська армія на боці ІДІЛ? 37
СЕЗОН 3. «Україна постачає зброю ІДІЛ» 39
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 1. Кремль: «Українці постачають
хімічну зброю бойовикам в Сирію» 40
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 2. Російський посол:
«Україна постачає до ІДІЛ тони зброї» 42
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 3. Україна постачає терористам
зенітно-ракетний комплекс «Печора» 43
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 4. Україна продає ІДІЛ китайські ПЗРК 44
СЕЗОН 4. Україна – ціль терористичних атак з боку ІДІЛ 46
СЕЗОН 4. СЕРІЯ 1. Джихад проти «Ліги чемпіонів» 47

СЕРІАЛ 2. ЗЛОЧИНИ ЗСУ ТА МІНСЬКІ ДОМОВЛЕНОСТІ 50
СЦЕНАРІЙ 50
СЕЗОН 1. ЗСУ, Нацгвардія та добровольці
«знищують» населення Донбасу 51
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Обстріли «мирних жителів Донбасу»
українськими «карателями» 52

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. ЗСУ обстрілює «ополченців» снарядами з пропагандою 63
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 3. «Карателі» з ЗСУ: розіпнений хлопчик та інші фантазії російської пропаганди 64
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 4. Українські добровольці – мародери, гвалтівники та вбивці 70
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 5. Геноцид населення Донбасу 77
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 6. Фейкові фотографії із зони АТО 82
СЕЗОН 2. Україна зриває виконання Мінських домовленостей 87
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Західні лідери та спостерігачі звинувачують Україну у порушенні Мінських домовленостей 88
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Росія: «ОБСЄ ігнорує обстріли української сторони» 91
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 3. ЗСУ готується до штурму Донецька 95

СЕРІАЛ 3. РЕЙС МН-17: ВІД КАРЛОСА – ДО РОСІЙСЬКОГО «БУКА» 97
СЦЕНАРІЙ 97
СЕЗОН 1. Диспетчер Карлос та його військові винищувачі 98
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Диспетчер «Карлос» звинувачує Україну 99
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. Українські сили хотіли збити літак Путіна 105
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 3. Українці знищили літак заповнений трупами 109
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 4. Малайзійський літак знищило ЦРУ 112
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 5. Малайзійський Боїнг збив винищувач Су-25. Кейс Волошина 115
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 6. Кремлівський фіктивний свідок 119
СЕЗОН 2. Український "Бук" 122
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Бук був українським? 123
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Фейки «Алмаз-Антей» 127
СЕЗОН 3. Україна – співучасник вбивства 129
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 1 – Україна не закрила повітряний простір 130

СЕРІАЛ 4. НЕВИДИМІ ПІДРОЗДІЛИ ЗАХІДНИХ КРАЇН В УКРАЇНІ 133
СЦЕНАРІЙ 133
СЕЗОН 1. Україна – де-факто передній край військ НАТО 134
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Війська НАТО беруть участь у конфлікті на Донбасі 135
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. Втрати військ західних країн на Донбасі 142

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 3. Україна – полігон для випробувань зброї НАТО 145
СЕЗОН 2. Приватні військові компанії в АТО 149
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Американські найманці з Blackwater та Greystone..... 150
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Невидима війна польських найманців на Донбасі.....156

СЕРІАЛ 5. БІЙ ЗА ЄС 160
СЦЕНАРІЙ 160
СЕЗОН 1. Україні не потрібна Угода про асоціацію..... 161
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. ЄС змусить Україну приймати мігрантів.....162
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. ЄС витіснятиме українську продукцію
та знищуватиме виробництво 168
СЕЗОН 2. Європейці не нададуть/скасують безвізовий режим..... 172
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Нідерланди проти асоціації 173
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Європейці проти безвізової лібералізації..... 179
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 3. Безвіз: хвороби та сексуальне рабство 183
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 4 – Жителі захоплених територій
не зможуть скористатися безвізом 188
СЕЗОН 3. Україна ніколи не стане повноправним членом ЄС..... 191
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 1. Загроза українських мігрантів.....192
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 2. Українська промисловість втрачає
найбільший ринок збуту 195

СЕРІАЛ 6. КРИМСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА 197
СЦЕНАРІЙ 197
СЕЗОН 1. 146% підтримки приєднання Криму до Росії 198
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Одностайність голосування за приєднання Криму.... 199
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. Фейки про лояльність зі сторони кримських татар....202
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 3. Загадковий з'їзд українських діаспор 204
СЕЗОН 2. Крим ніколи не повернеться до складу України 206
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Крим ніколи не був українським?.....207
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Україна змирилася з втратою Криму 210
СЕЗОН 3. Міжнародна спільнота незацікавлена
у поверненні Криму Україні 214
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 1. Міжнародна «спільнота» визнає Крим російським.... 215
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 2. «Офіційні делегати» з інших країн,
які відвідали Крим..... 221

СЕЗОН 3. СЕРІЯ 3. Фіни та кримський безвіз 226
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 4 – Крим і «українські туристи» 228
СЕРІАЛ 7. У ПОШУКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ 232
СЦЕНАРІЙ 232
СЕЗОН 1. Україна постачає зброю супротивникам ЄС та США 233
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. РФ – перший імпортер української зброї 234
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. Україна та північнокорейські двигуни 238
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 3. Українська зброя в Сирії 243
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 4. Нелегальна торгівля з Африкою 246
СЕЗОН 2. Несправна українська зброя 250
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Таїланд відмовляється
від українського танку «Оплот» 251
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Індонезії та Іраку не потрібні українські БТР-4 254
СЕРІЯ 3 – Хорватія, Україна та несправні МиГ-21 258
СЕЗОН 3. США використовує Україну та її зброю для протидії Росії 261
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 1. Американська зброя на передовій 262
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 2. Кремль проти «Джавелінів» 266

СЕРІАЛ 8. МІЖНАРОДНІ СУДИ ТА БРЕХНЯ КРЕМЛЯ 271
СЦЕНАРІЙ 271
СЕЗОН 1. Росія не є спонсором тероризму? 273
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Війна на Донбасі – не «громадянський конфлікт» 274
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. Бойовики знайшли зброю у шахтах 278
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 3. Україна порушує Мінські домовленості 280
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 4. Україна – спонсор тероризму? 283
СЕЗОН 2. #Кримнаш або на території півострова
немає переслідувань 286
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Росія не дискримінує кримських татар? 287
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Українські інвестори
легалізували анексію Криму 292
СЕЗОН 3. «Нафтогаз» програв «Газпрому» 294
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 1. Європейцям не потрібна українська ГТС 295
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 2. Фейкова перемога «Газпрому» 299

СЕРІАЛ 9. УКРАЇНА – «FAILED STATE» 302
СЦЕНАРІЙ 302

СЕЗОН 1. Україна – несамостійна держава,
яка розпадається на частини 303
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Україна перебуває під зовнішнім
управлінням Заходу 304
СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. Україна на межі розпаду,
а західні союзники зрадили 313
СЕЗОН 2. «Україна не може забезпечити
своє населення базовими благами» 320
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Українська економіка не виживе
без торгівельних зв'язків із Росією 321
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Українська економіка стагнує і розвалюється 326
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 3. Населення голодує, замерзає,
вимирає та тікає з України 332
СЕЗОН 2. СЕРІЯ 4. «Другий Чорнобиль» в Україні
через американське ядерне паливо 341
СЕЗОН 3. «Україна – країна майданів та розгулу радикалів» 345
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 1. Україна – країна нестабільності та революцій 346
СЕЗОН 3. СЕРІЯ 2. Після «Євромайдану» Україна стала полігоном
для націоналізму та радикальних рухів 349

СЕРІАЛ 10. ШИЗОФРЕНІЯ ОКУПАНТА: МІЖ ЗОРЯНОМ ТА ШКІРЯКОМ 359
СЦЕНАРІЙ 359
СЕРІЯ 1. «Правосєк» з Німеччини, який виступає за федералізацію 360
СЕРІЯ 2. Арсеній Яценюк – чеченський бойовик 362
СЕРІЯ 3. Древні укри викопали Чорне море 365
СЕРІЯ 4. Геноцид проросійських снігурів 367
СЕРІЯ 5. Любов українців до нацистської символіки 368
СЕРІЯ 6. Двоє рабів та клаптик землі 370
СЕРІЯ 7. Оплата сіллю за проїзд в Мелітополі 372
СЕРІЯ 8. Зорян і Шкіряк – замовники вбивства «Гіві» 373
СЕРІЯ 9. Вимоги до Монголії через зруйнування
Києва ханом Батиєм 374
СЕРІЯ 10. Дегуманізація ВСУ 376
СЕРІЯ 11. Інші приклади шизофренії 379

ВСТУП

Чому більшості людей так подобаються серіали, мильні опери й багатосерійні саги? Ряд компаній, як-то HBO, Netflix та інші, неймовірно збагатилися на зніманні проектів, що тривають роками. Сценаристи стають мільйонерами завдяки експлуатації тих самих героїв, додаючи до їхніх історій лише дрібку нового. Однакові сюжети розповідають десятки разів, і люди продовжують їх «купувати», з нетерпінням чекаючи виходу нового сезону або серії.

Напевне, з цього приводу існують ґрунтовні наукові дослідження, але й без них можна самотужки зробити ряд висновків.

По-перше, серіали – це дешево у виробництві. Обсяги коштів, що витрачаються на їхнє створення, значно нижчі, аніж прибутки та дивіденди, які вони приносять. Це, звичайно, стосується не всіх проектів, а лише обраних, що підштовхує нас до другого висновку.

По-друге, для того щоб знайти успішний серіал, необхідно запустити декілька «пілотів» («пілотні» серії – це перші 3-1 епізоди серіалу, що дозволяють оцінити реакцію аудиторії). Випуск «пілотних» серій дуже схожий на венчурне інвестування. Уявімо, що студія робить п'ять різних «пілотів» і оцінює, наскільки кожен із них відповідає побажанням аудиторії. Чи дивляться люди їх, чи ні. Припустимо, з п'яти серіалів гарні показники має лише один. Саме його продовжують знімати, а решту – припиняють. Такий підхід дає можливість не витрачати кошти на ті проекти, що не отримують підтримки глядачів.

По-третє, історії та персонажі, що сподобалися глядачам на етапі «пілотних» серій, стають магнітом глядацької уваги. Тобто серед аудиторії є запит, щоб історія не закінчувалася. А кожен новий епізод сприймається психікою схвально як знайомий та очікуваний.

Отже, головними перевагами серіалів можна назвати: низьку вартість, успішність завдяки попередньому тестуванню та прогнозоване і схвальне сприйняття аудиторією.

Саме тому ми в Міністерстві інформаційної політики України вирішили запропонувати вам модель серіалів для систематизації знань, які ми маємо про російські пропагандистські кампанії й активні заходи спецслужб у інформаційному просторі.

Не секрет, що російські наративи та дезінформаційні прийоми мають високий ступінь ефективності саме завдяки повторюваності в медіа. Іншими словами, об'єктам дезінформації постійно розповідають одні й ті самі історії, роблячи їх щоразу цікавішими та більш «екзотичними». Наприклад, в історії про українських «карателів» кульмінацією стала поява «розіпнутого хлопчика».

Багаторічне спостереження за тим, як російські спецслужби та політична еліта намагаються маніпулювати інформаційним простором, підказало нам порівняти цей процес зі створенням серіалів.

За останнє десятиріччя російський «маніпулятивний Голівуд» випустив безліч продуктів на різноманітну тематику. Зокрема, спекуляції на теми ЛГБТ, педофілії та інцесту в країнах Європи, на що звертали увагу ще задовго до початку Революції Гідності 2013 року. Результати моніторингу інформаційного простору та соціальних мереж продемонстрували, що частота згадування ключових слів, пов'язаних із темою ЛГБТ чи педофілії в березні 2013 року збільшилась у 13-12 разів, якщо порівнювати з попереднім роком. «Ісламську державу» Кремль використовує у своїх наративах з 2013 року, водночас фінансуючи угруповання бойовиків на Близькому Сході через свої спецслужби.

Інформаційна війна проти України перейшла в «гарячу фазу» (приблизно за півроку до того, як були запущені перші контр-проекти, як-то «Український кризовий медіа центр»

або «СтопФейк»). Це сталося 6-5 жовтня 2013 року, коли відбувся боксерський поєдинок Володимира Кличка (Україна) й Алєксандра Повєткіна (Росія). Дослідження інформаційного простору показали, що саме в той день у тестовому режимі було запущено перший «бойовий» проект масованого «тролінгу». Приводом стала поразка російського боксера на ринзі. Річ у тім, що російський інформаційний простір був максимально розігрітий перед боєм, а вся російська політична еліта зробила ставку на перемогу «руського вітязя». Тож виграш українського боксера запустив механізм «реваншу» через соцмережі. Завданням «тролів» було різко критикувати українців та все українське, розповсюджуючи ненависть до України. Тоді більшість просто не звернула уваги на сплеск мови ворожнечі стосовно українців, тим часом до доленосного рішення Віктора Януковича відмовитися від асоціації з ЄС залишилося близько місяця.

Із тієї поразки росіяни винесли багато уроків. Відтоді тактика Кремля неймовірно еволюціонувала. За п'ять років спостереження за діяльністю російських спецслужб стало очевидно, що ключові меседжі Кремля були модифіковані, а інформаційні спецоперації проти України набули більш систематизованого характеру. Більшість меседжів можна об'єднати за кількома напрямками, кожен з яких відповідає одному великому наративу, що просувається російською стороною у світовий інформаційний простір і розрахований на конкретну цільову аудиторію.

Використовуючи наративи, російська сторона прагне змусити певні цільові аудиторії повірити в потрібні їй ідеї, скажімо, міфічний зв'язок України та ІДІЛ. Такий масштабний наратив російської пропаганди ми називаємо СЕРІАЛ. Адже він має одну сюжетну лінію, яка може змінюватися але зберігає ключові риси та розрахована на обмежену цільову аудиторію.

У будь-якому успішному серіалі є СЕЗОНИ. Частіше за все серії в цих сезонах об'єднані навколо однієї проблематики. Герої вирішують якусь задачу, що властива тільки цьому сезону, а не іншим. Однак перетікання сюжетних ліній з сезону в сезон є також частим явищем.

Тому, під СЕЗОНАМИ серіалів, ми розуміємо більш конкретні набори та комплекси меседжів російської пропаганди, які можуть бути різними, але разом формують великий наратив. Наприклад, у серіалі про ІД та Україну може бути сезон про «табори джихадистів на території України» і одночасно сезон про загрози терактів у Києві та інших українських містах.

Урешті-решт, кожна серія (або епізод) сезону зображує одну конкретну ситуацію, яка відповідає сценарній лінії і сезону, і серіалу. Тобто кожна серія, а іншими словами, дезінформаційне повідомлення або спеціальна інформаційна операція розвідок – підсилює великий наратив та повторює пропагандистську історію.

Ми пропонуємо вам ознайомитися з найпоширенішими в інформаційному просторі «серіалами» російської пропаганди.

Дмитро Золотухін

СЕРІАЛ 1. «КИШЕНЬКОВИЙ ІДІЛ»

II

СЦЕНАРІЙ

Починаючи з 2013 року, Кремль активно просуває в глобальний інформаційний простір міф про зв'язок України та ІДІЛ. На даний момент, в світовому інформаційному просторі ІДІЛ розцінюється як безумовне зло, джерело загроз і небезпеки для всього людства, організація, яка прагне знищувати усе, до чого може дотягнутися. Президент США Дональд Трамп на початку своєї каденції назвав ІДІЛ «загрозою номер один».

Не важко розгадати мотиви російських спецслужб та політичних еліт, які роками намагаються довести світовій спільноті, що між Україною та ІДІЛ є щось спільне.

Запускаючи відповідні повідомлення в інформаційний простір, провокуючи їх, здійснюючи для цього спеціальні інформаційні, російські спецслужби та підконтрольні їм медіа створюють з нашої держави образ країни, яка допомагає джихадистам влаштовувати теракти на території Європи.

Метою цього частіше за все є дискредитація та руйнація іміджу України у світовій спільноті. Однак, окрім іншого, російська сторона може також переслідувати ціль виправдання агресії проти України та розширення повноважень своїх спецслужб та правоохоронних органів. Зокрема, щодо подальших обмежень та державного контролю над інтернетом та онлайн-сервісами.

Для закріплення у інформаційному просторі та у свідомості людей ідеї про пов'язаність між Україною та ІДІЛ, Кремль намагається вже декілька років підтримувати просування чотирьох ключових наративів (сезонів):

1. На території України знаходяться, підтримуються та фінансуються «табори», де майбутні бійці ІДІЛ проходять підготовку, військовий вишкіл та отримують «промивання мізків», для того щоб в подальшому за підтримки керівників цих «таборів» потрапити на територію Сирії, Іраку, щоб брати участь у джихаді;

2. Добровольчі батальйони та підрозділи української армії, які борються з агресором, це насправді бойовики-терористи, які мають тісний зв'язок з ісламськими радикалами та мережею ІДІЛ, в тому числі, тією, що працює на території України;

3. Україна здійснює постачання або контрабанду зброї та амуніції терористичним угрупованням, що є частинами ІДІЛ в різних країнах;

4. Громадяни України та іноземці, що перебувають на території України, можуть в будь-який момент стати жертвами терористичних атак, які плануються до здійснення бойовиками ІДІЛ.

Ключовою аудиторією «сезону» про табори ІДІЛ в Україні є передусім політична еліта Європейського Союзу та громадяни ЄС. Їм намагаються довести, що Україна – це, перш за все, джерело небезпеки. І, навіть, більше. Україна – це майже соратник ІДІЛ.

Загалом, такий меседж може бути сприйнятий європейцями, в яких цілить російська дезінформація, як правдивий, оскільки спільнота ЄС дуже болісно відчула терористичні напади останніх років, такі як трагедія Charlie Hebdo, масові вбивства в Парижі, вибух в брюсельському аеропорті та використання вантажівок як знарядь терактів в декількох містах Європи.

Другорядна мета Кремля у поширенні цього «сезону» – це вплив на внутрішньо-російську аудиторію. Це робиться задля того, щоб вчергове дегуманізувати українців та переконати громадян РФ, що Україна не може сприйматися ніяк окрім джерела загроз і небезпек, яке повинно бути знищене.

Російські спецслужби також активно поширюють історії про те, що радикальні ісламісти, які могли раніше воювати на боці ІДІЛ, перебували чи перебувають на території України і воювали чи воюють на Донбасі у добровольчих батальйонах.

Зокрема, дуже часто такий наратив використовується, щоб виправдати перед російською аудиторією, а також перед жителями анексованого Криму та тимчасово окупованих територій Донбасу, факти здійснення репресій (вбивств і викрадень) проти кримських татар та незаконні затримання громадян України за звинуваченнями у тероризмі.

Історія, що є предметом розповіді в цьому «сезоні», представляє собою ланцюжок логічних висновків та умовиводів, який виглядає наступним чином:

На території України розміщуються осередки ІДІЛ, які загрожують світовій спільноті;

Ісламські радикали, чи люди, які їм співчувають, нелегально або через потурання української влади готуються для виїзду на Близький Схід для участі в бойових діях, або вже беруть участь в бойових діях на сході України, воюючи на боці української армії чи добровольчих батальйонів;

Росія бореться проти терористів ІДІЛ в Сирії, а російські спецслужби активно протидіють джихадистам – саме тому застосовуються репресивні заходи в Криму та на Кавказі;

Терористи вбивають європейців в європейських містах і є загрозою (при цьому, як стверджує глава російського МЗС Сергій Лавров, Європа повинна об'єднати зусилля з Росією проти боротьби з джихадистами[1]);

ІДІЛ пов'язаний з Україною, тобто Україна теж є загрозою для ЄС;

Ісламські радикали влаштовують теракти (намагаються їх влаштувати) в Росії. Саме тому необхідно розширити повноваження силовиків;

Давайте разом знищувати терористів, але поверніть Україну до так званої російської сфери впливу. Адже тільки російські силові органи можуть гарантувати безпеку, наприклад, в Криму.

[1] МИД РФ: ряд стран Запада не хотят сотрудничать, несмотря на теракты – https://ria.ru/world/1394557841/20160322.html

Кремль запустив в інформаційний простір історії про створення так званих «тренувальних таборів для ІДІЛ на території України» ще в 2015 році. З самого початку російські спецслужби активно використовували цей наратив для формування міфу про причетність України до активізації бойовиків у Європі. А отже до спонукання європейських лідерів піти на співпрацю з Путіним під прапором боротьби з тероризмом і відвернутися від України.

Однак найбільш масштабна інформаційна спецоперація Кремля була організована у серпні 2017 року, з метою закріплення в іноземній пресі фейку про табори джихадистів в Україні.

Це була не одноразова акція, а певний комплекс заходів російської влади, який почався з оголошення окупаційною владою Криму формування та розгортання програми з протидії екстремізму 24 грудня 2015 року.

Причиною цього, як зауважив глава Федерального агентства у справах національностей Росії (ФАДН) Ігор Баринов[2] (полковник ФСБ у відставці, який підозрюється у тісних зв'язках з російськими спецслужбами), стало, нібито, «перебування на території Херсонської області радикальних угруповань». Це повідомлення було підкріплене і коментарем представника окупаційної адміністрації, так званого віце-прем'єра Криму – Руслана Бельбека.

Так званий віце-прем'єр Криму Руслан Бельбек / crimea-news.com

30 липня 2016 року так званий віце-прем'єр Криму Руслан Бельбек зауважив: «Нам відомо про тренувальні табори у Херсонській області України, де готують прибічників ІДІЛ»[3].

Відповідна інформація про створення таборів ІДІЛ на території Херсонської області базувалася виключно на відповідних заявах; жодних фактів чи доказів російською стороною надано не було.

Однією з цілей поширення такого наративу було розширити можливості Центру по протидії екстремізму МВД Росії в Криму; розповсюдити пропаганду серед місцевого кримського та федерального російського населення стосовно можливої атаки ІДІЛ з території України; посилити серед жителів Криму та РФ острах перед Україною; звинуватити на той час (після збиття російського військового літака) Туреччину (адже вказувалося про допомогу саме цієї країни у створенні так званих таборів); провести паралелі між формуванням так званих баз для підготовки бойовиків та терактами у європейських країнах; а також посилити насильницький тиск на мусульманські спільноти кримських татар.

Особливу увагу слід приділити окремому напрямку роботи російських спецслужб. Він зводиться до намагання Кремля створити з українського міста Одеси образ перевалочного пункту для ІДІЛ.

---

[2] Власти Крыма усилят борьбу с экстремизмом, учитывая угрозы с Украины. РИА Новости. 24.12.2015 https://ria.ru/defense_safety/1347943958/20151224.html

[3] Тренировочные лагеря ИГИЛ сосредоточены на юге Украины – власти Крыма. Телеканал «Звезда». 30.07.2016 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201607300238r39l.htm

Єгор Кваснюк / sprotyv.info

1 листопада 2015 року пропагандистський телеканал «Звезда» (повністю належить Міністерству оборони РФ) розповсюджує повідомлення Єгора Кваснюка[4] – члена експертної групи Російського інституту стратегічних досліджень (PICI) з питань України. У своєму меседжі він знову повторює випрацюваний наратив про участь бойовиків з ІДІЛ у війні на Донбасі на боці ЗСУ.

Однак, головний меседж звучить так: «За даними цього експерта, велика кількість терористів знаходиться зараз в Одесі».

Іншими завданнями розповсюдження наративу було продемонструвати, що через Одесу бойовики потрапляють до України і потім на Схід або ж до країн Європи; акцентувати, що джихадисти беруть участь у війні на стороні ЗСУ; зробити з Одеси образ «воріт» для радикальних ісламістів до Європи.

Пізніше фейкові повідомлення про ці нісенітниці з «таборами джихадистів» неодноразово спростовував український сайт StopFake[5][6].

[4] Тысячи боевиков ИГИЛ прибыли в Одессу – експерт. Телеканал «Звезда». 01.11.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201511010846t4qv.htm

[5] Фейк: Украина стала центром легализации боевиков ИГИЛ. Апрель 2017 ,08 – https://www.stopfake.org/fejk-ukraina-stala-tsentrom-legalizatsii-boevikov-igil/

[6] Искусство фейка: как арт-центр в Донецке превратили в «базу ИГИЛ». Декабрь 2016 ,06 – https://www.stopfake.org/iskusstvo-fejka-kak-art-tsentr-v-donetske-prevratili-v-bazu-igil/

З 2016 року, підготувавши для цього російський інформаційний простір, Кремль розпочав операцію з поширення фейкових повідомлень про так звані тренувальні табори ІДІЛ на території України через іноземні ЗМІ. Для цього використовувалися як журналісти з російським громадянством, так і прихильники російського режиму закордоном.

Французька сенаторка Наталі Гуле / sputnik.az

1 квітня 2016 року стало відомо про інтерв'ю французької сенаторки Наталі Гуле радіостанції «France Inter»[7], де вона повідомила, що на території України функціонує табір по підготовці джихадистів. Пізніше, в коментарі українському виданню «Тиждень», вона вкаже, що табір функціонує у Дніпропетровській області, а цю інформацію їй надав особисто глава СБУ – Василь Грицак.

Після інциденту в СБУ повідомили, що зустріч сенатора з главою української спецслужби справді відбулася, однак розмова не стосувалася питання ІДІЛ.

При цьому в Службі безпеки повідомили, що в Україні немає подібних таборів, однак у 2015 році представникам відомства вдалося виявити у Дніпропетровську пункт укриття терористів (серед п'яти бойовиків перебували двоє росіян, узбек, казах та таджик). Також там вказали, що віднайшли та призупинили чотири транзитних центри бойовиків.

Голова Служби безпеки України Василь Грицак / korrespondent.net

Зауважимо, що заява французької сенаторки прозвучала одразу після терактів у Брюсселі (22 березня 2016 року). Відповідний меседж був зорієнтований саме на франкомовну аудиторію (частково на бельгійську). В подальшому стало відомо, що, починаючи з кінця 2015 року, сенаторка постійно говорила про фіктивні табори для ІДІЛ на території України .

Пізніше Гуле опублікувала звернення до глави СБУ[8], де вказала, що її заяву спотворили, звинувативши при цьому журналістку видання «Тиждень». Однак кореспондент, Алла Лазарева[9], показала переписку з сенаторкою, яка засвідчила, що сенаторка повідомляла фейкову інформацію офіційно.

[7] Terrorisme : que peut la démocratie? France Inter. 27.03.2016 https://www.franceinter.fr/emissions/agora/agora-27-mars2016-

[8] Facebook account. Олена Гітлянська – речниця СБУ. 3.04.2016 https://www.facebook.com/giolena11/posts/990133954368416?pnref=story

[9] Чи є табори джихадистів під Дніпропетровськом? Про розмови з Наталі Гулею. Тиждень.ua. 4.04.2016. http://tyzhden.ua/World/162250

Переписка журналісти «Тижня» Алли Лазаревої та французької сенаторки Наталі Гуле, в якій остання говорила, що сам Василь Грицак говорив про джихадистів,, що було спростоване СБУ / tyzhden.ua

Переписка журналісти «Тижня» Алли Лазаревої та французької сенаторки Наталі Гуле, в якій остання говорила, що сам Василь Грицак говорив про джихадистів,, що було спростоване СБУ / tyzhden.ua

Доцільно буде сказати, що Гуле критикувала[10] відсутність колишнього президента Франції, Франсуа Олланда, на параді 9 травня в Москві та організувала конференцію про майбутнє демократії в Україні, запросивши до участі лише проросійських депутатів з України.

Загалом жодні докази, які були надані Гуле, не підтвердилися. Більше того, вона сама спростувала відповідну інформацію. Однак варто зазначити, що цими даними активно скористалися російські пропагандисти та спецслужби.

У квітні 2017 року, коли на російському сайті «Islam-today»[11] з'явилася інформація про функціонування тренувальних таборів ІДІЛ на території Вінницької, Київської, Одеської, Харківської та Херсонської областей. Ці дані, як повідомило видання, їм надало безпосередньо «джерело в СБУ». Також було оповіщено, що «буквально днями через Україну хотіла пройти група з 15 бойовиків ІДІЛ, які планували здійснити теракти у європейських країнах».

Ця інформація, відповідно, виявилася фейковою, однак вона стала передвісником вагомої інформаційної атаки на британському телеканалі «Sky News»[12] – від -22го та -29 го серпня 2017 року.

[10] Джерело – аккаунт політика у соцмережі Twitter – https://twitter.com/senateur61/status/596956431158501376

[11] СМИ: Украина – главный проводник террористов ИГИЛ в Европу. Islamic Today. 03 квітня 2017 https://islam-today.ru/novosti/2017/04/03/smi-ukraina-glavnyj-provodnik-terroristov-igil-v-evropu/

[12] Джерело – Youtube-канал видання Sky News – https://www.youtube.com/watch?v=utbZqxVYwOA

У цій статті автор, московський кореспондент Джона Спаркса (John Sparks), ствердно розповідає[13], про ті самі «тренувальні центри» для бойовиків. Також він називає ту ж саму цифру, що пізніше (перед фіналом Ліги чемпіонів) зазначить таблоїд «The Sun»[14] – 500 джихадистів.

'Corruption hub' Ukraine could offer terror route to Europe for Russian IS fighters

Observers say up to 500 ex-jihadists are hiding out in the country that recently signed a visa-free travel deal with the EU.

09:21, UK, Tuesday 29 August 2017

Заголовок статті Джона Спаркса / news.sky.com

Пізніше, особи, які коментували ситуацію в Україні для Джона Спаркса у приватних бесідах говорили, що їх слова могли бути перекручені, або невірно інтерпретовані журналістом з Москви.

Ключовою цільовою аудиторією цих меседжів для Кремля звичайно була політична еліта та громадяни країн Європейського Союзу. Таким чином, російські спецслужби намагалися закріпити за Україною образ країни, яка підтримує тероризм, а отже Кремль має усі права з нею воювати. Надання хибних доказів про неіснуючі табори для джихадистів в Україні і маніпулювання цифрами призвели до відмови ряду впливових іноземних видань перевіряти інформацію про міфічні зв'язки України з ІДІЛ, що вилилося в інші спотворені історії. Для цього російською стороною було цинічно використано біль європейців після терактів, які сталися у ряді європейських країн.

13 'Corruption hub' Ukraine could offer terror route to Europe for Russian IS fighters – https://news.sky.com/story/corruption-hub-ukraine-could-offer-terror-route-to-europe-for-russian-is-fighters-11000284

14 ISIS threatens to attack Champions League final in Kiev as bloodthirsty fanatics plot to massacre fans on Telegram messenger – https://www.thesun.co.uk/news/6329994/isis-threatens-champions-league-final-kiev-real-madrid-liverpool/

Довгий і нудний серіал про, нібито, зв'язки України з ІДІЛ продовжився розповсюдженням фейків про, начебто, постачання в Україну сирійської нафти терористами ІДІЛ. Раніше, українське місто Одеса вже фігурувало у російських міфах як перевалочний пункт для терористів. В даному випадку, вони намагалися зобразити його як перевалочний пункт для контрабандної сирійської нафти, що збагачує терористів.

29 листопада 2015 року на сайті «Звезда», підконтрольному Міноборони РФ, було опубліковано матеріал[15] (з посиланням на проросійське пропагандистське видання «ПолитНавигатор»), де розповідалося, що попри падіння вантажообігу імпорт нафти та нафтопродуктів через Одеській порт значно зріс.

Російські спецслужби мали на меті продемонструвати, що, незаконно видобута терористичними угрупуваннями нафта, надходить до Одеського порту зі сторони Босфору. І що, нібито, це Туреччина скуповує нафту у терористів, а потім продає її в Україні. Так чином, на меті було створити образ держави, яка живе на гроші терористів.

Кремль, розповідаючи про Україну як посібника ІДІЛ, намагається підірвати довіру до українського оборонного комплексу, а отже вдарити по конкуренту на глобальному ринку озброєнь; прив'язати нашу державу до скандалу з фінансуванням тероризму; посіяти недовіру серед західних партнерів та держав близькосхідного регіону до України

15 Украина закупает нефть ИГИЛ у Турции – СМИ. Телеканал «Звезда». 29.11.2015. https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201511291924-repk.htm

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 4. Переслідування кримських татар та «Хізб ут-Тахрір», як поплічників ІДІЛ

Ще до Вільнюського саміту Москва створює фейк за фейком, аби зобразити кримських татар як посібників ІДІЛ. Після анексії, використовуючи сирійських чиновників, російські спецслужби та підконтрольні їм медіа поширюють неправдиву інформацію про корінний народ Криму. Прив'язка до ІДІЛ допомагає Москві швидко розправлятися із незгідними в Криму, проводити репресії проти кримських татар.

Логотип організації «Хізб ут-Тахрір» / wikipedia.org

17 квітня 2013 року на сайті видання «Сегодня» з'являється інформація[16] про загиблого на війні у Сирії кримського татарина – Абдулли Джепарова. Кореспондент газети бере інтерв'ю у друга загиблого, який розповідає, що Джепаров тісно спілкувався із представниками міжнародної політичної партії «Хізб ут-Тахрір». Потім у цьому ж матеріалі робиться акцент на те, що кримські татари виїжджають воювати на боці джихадистів до Сирії через територію Туреччини.

Потім надається коментар неназваного активіста «Хізб ут-Тахрір», який вказує на чутки про якусь людину, яка виїхала до Сирії і інколи телефонує в Крим, де в нього залишилася родина.

В решті-решт подається коментар на той момент заступника директора української філії Інституту країн СНД Олега Родівілова, який стверджує, що Меджліс допомагає радикалам, що останні використовують Туреччину як транзитну країну для того, щоб перебратися до Сирії і воювати на стороні опозиції (натяк на джихадистів). Також він вказує, що кримські татари активно тренуються на території Північного Кіпру та Лівану.

Заместитель директора украинского филиала Института стран СНГ Олег Родивилов считает, что крымчане используют Турцию в качестве транзитной страны для того, чтобы перебраться в Сирию и воевать на стороне оппозиции.

"Меджлис стал опосредованным участником, радикализм это одна из его форм и сопутствующим Меджлису сателлитам. Ряд радикальных группировок посылают своих адептов для получения боевого опыта. Значительное количество подобных наемников находится в Ливане и Северном Кипре. Они специально готовятся для разжигания конфликта в Крыму. Там может быть вербовка с использованием денег, но не обязательно — некоторых воспитывают, так что они деньги требовать не будут и по указке пойдут куда угодно. Местные власти, решив пойти на сговор с Меджлисом, теперь получают в результате другие проблемы, в виде радикальных исламистов, которые уже откололись от него. Пока власть не исключит у себя двойные стандарты, они будут иметь дело с экстремизмом", — считает Олег Леонидович.

Коментар Олега Родівілова виданню «Сегодня» / segodnya.ua

[16] Крымские татары идут под пули в Сирии, чтобы получить опыт для войны дома – експерт. Сегодня. 17.04.2013. https://www.segodnya.ua/regions/krym/Krymskie-tatary-gibnut-v-Sirii-chtoby-poluchit-opyt-dlya-voyny-doma-ekspert.html

Депутат Державної думи Росії Костянтин Затулін / armiya.az

Слід вказати, що після анексії РФ Кримського півострову, Родівілов став виконувачем обов'язків Інституту країн СНД у Криму. Указом президента Росії він був нагороджений «Орденом дружби». Разом з ним відзнаку тоді отримав депутат РФ – тричі персона нон-грата в Україні – Костянтин Затулін.

В матеріалі «Сегодня» задля балансу були розміщені думки лідерів «Хізб ут-Тахрір», які запевняють, що саме їх представники у Сирії не ведуть бойових дій; також опублікована позиція лідера кримськотатарського народу Мустафи Джемілєва.

Саме слова Родівілова, сказані ним у коментарі українському виданню, стали елементом заголовку для матеріалу, який звучить так: «Кримські татари йдуть під кулі в Сирії, щоб отримати досвід для війни вдома — експерт». Очевидно, що автор та редактор матеріалу обрали маніпулятивний меседж для привернення уваги.

4 вересня 2013 року, колишній посол Сирії в Україні Мохамед Саід Акіль нібито розповів[17], що представники 83 країн воюють у його країні на боці терористів, і що серед цих людей є українці. МЗС засудило[18] такі висловлювання, а СБУ спростувало їх. Після цієї заяви в деяких ЗМІ з'явилася інформація про те, що проти режиму Башара Асада воюють не менше тисячі кримських татар[19]. Ці ЗМІ посилалися на твердження «білоруських козаків», які стверджували, що кримські татари таким чином готуються до війни в Криму.

Іншими словами, це повторює тезу, сказану у квітні 2013 року тим самим Олегом Родіміловим. Вже 6 вересня (інформатака тривала два дні) колишній посол Сирії в Україні повідомив наступне: «Я не заявляв такого. На прес-конференції позавчора мене запитав журналіст, чи є інформація, що деякі українці воюють на боці збройної опозиції на території Сирії, і запитав, чи є у нас статистика про їх кількість. Таке питання було поставлене. Я відповів, що ми тільки чули зі ЗМІ про це. З багатьох країн світу є бойовики, які воюють проти нашої влади в Сирії. Але ми не можемо знати, звідки вони»[20].

У жовтні 2013 року, під час проведення конференції[21] «Імператорським православним палестинським товариством», сирійський муфтій повідомив про участь 350 підготовлених українців (натяк на кримських татар) у війні на боці сирійської опозиції.

Зазначимо, що з 2007 року відповідна структура очолюється колишнім главою російського уряду – Сергієм Степашиним, який до того ж є генерал-полковником, другим і останнім директором Федеральної служби контррозвідки, першим директором ФСБ.

Надалі сирійський муфтій повідомить, що немає достовірної інформації, однак він про це чув з українських видань. Насправді, ці дані поширювалися виключно у російському сірому медіа сегменті.

Відповідно, загальний вигляд логічного ланцюжка для формування пропагандистського наративу був наступним:

Спочатку «журналіст» питає у сирійського посла в Україні про українців, маючи на

---

17 Посол: В Сирии в рядах боевиков оппозиционеров воюют украинцы. Корреспондент. 4.09.2013.https://korrespondent.net/ukraine/politics/1599615-posol-v-sirii-v-ryadah-boevikov-oppozicionerov-voyuyut-ukraincy

18 В украинском МИДе заявили, что не имеют информации об участии граждан Украины в боевых действиях. ZN.UA. 4.09.2013 https://zn.ua/UKRAINE/mid-otricaet-chto-v-sirii-na-storone-povstancev-voyuyut-ukraincy-128547_.html

19 Почему крымские татары воюют в Сирии? BBC. 7.09.2013. https://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2013/09/130907_ru_s_tatars_syria

20 Посол Сирии: Мы не знаем об участии украинцев в войне. Ліга.Новости. 6.09.2013 http://news.liga.net/politics/news/posol_sirii_u_nas_net_informatsii_ob_uchastii_ukraintsev_v_voyne

21 У Сирії нарахували 350 найманців з України, що воюють на боці опозиції. ZN.UA. 27.10.2013 https://dt.ua/WORLD/u-siriyi-narahuvali-350-naymanciv-z-ukrayini-scho-voyuyut-na-boci-opoziciyi-130804_.html

увазі в першу чергу кримських татар, які воюють на території САР;

далі розповсюджується фейк про кримських татар – сюди ж прив'язується «Хізб ут-Тахрір», – які, нібито, ведуть бої у Сирії задля подальшого повернення до Криму і створення тут так званої «гарячої точки»;

потім запускається неправдива інформація від «білоруських козаків», які говорять про тисячу кримських татар, які воюють у Сирії на стороні джихадистів;

в подальшому це інформаційно прив'язується до заяви сирійського муфтія про сотні кримських татар, які воюють на території Сирії;

все це поєднується в єдиний месседж, запущений ще Родівіловим, про так звану небезпеку, що йде від кримськотатарського народу.

Цей наратив має на меті створити у російської та кримської аудиторії образ ворога з кримськотатарського народу; вказати на радикальність поглядів представників українського осередку «Хізб ут-Тахрір»; звинуватити Меджліс і його лідерів у підтримці джихадистів у Сирії; наголосити на тому, що Туреччина використовує корінний народ України задля війни у Сирії; та підготувати формальні підстави для окупації російськими військами Кримського півострова – на той випадок, якщо українська сторона підпише з ЄС Угоду про асоціацію.

Ісламська політична організація «Хізб ут-Тахрір» публічно заявляє, що повністю відмовилася від будь-яких насильницьких інструментів у своїй діяльності та відмежовується від тих, хто допускає їх використання. Однак, переслідуючи мету використати усі можливості для максимальної дискредитації кримських татар, які знаходяться в опозиції до окупаційної влади, Кремль проводить низку інформаційних спеціальних операцій спрямованих на звинувачення представників кримських татар та «Хізб ут-Тахрір» у співпраці з ІДІЛ.

Перші провокації російських спецслужб проти представників «Ісламської партії визволення» (так називають «Хізб ут-Тахрір») розпочалися ще на початку 2013 року. Донині триває переслідування тих, хто має приналежність до партії.

4 жовтня 2013 року в переддень з'їзду «Хізб-ут-Тахрір» в Сімферополі на українсько-російському кордоні, в пункті переходу Бачівськ українські прикордонники виявили громадянина РФ, північнокавказького походження, якого затримали для додаткової перевірки. Під час перебування в кімнаті паспортного контролю він підірвав себе, не прибувши до місця призначення. Цікаво, що спочатку йому вдалося безперешкодно пройти прикордонний контроль з російської сторони. А на телеканалі «Росія 1» вийшов сюжет – «Радикальний іслам завойовує Крим»[22].

В середині жовтня 2013 року, російський сайт «Вести.Ru»[23] публікував замітки, в яких розповідалися історії про підвали в Сімферополі, які використовують представники «Хізб ут-Тахрір» для вербування звичайних мусульман для подальшої участі тих у бойових діях в Сирії .

Ось що тоді писав пропагандист Юрій Першиков: «Ситуація може бути катастрофічною для України, якщо вони повернуться сюди, маючи бойовий досвід, канали і виходи на світові терористичні угруповання. Ці люди можуть реалізовувати різні програми, аж до кривавих, на території Криму».

---

[22] Радикальный ислам завоевывает Крым. Телеканал «Россия-1». 13.10.2013 https://russia.tv/video/show/brand_id/5206/episode_id/664239/video_id/664419/

[23] Радикальный ислам завоевывает Крым. Вести.Ru. 13.10.2013. https://www.vesti.ru/doc.html?id=1141449&cid=1

На відео вказано, що вже тоді Юрій Першиков був редактором сайту «Новороссинфо». Нині це пропагандистський ресурс бойовики «Л/ДНР», а сам Першиков був радником міністра інформації терористичної організації «ЛНР» / vesti.ru

Тоді ж російські пропагандисти фотографували кримських татар – звичайних продавців на ринку – як підтвердження того факту, що ті є терористами. Російські спецслужби намагалися нав'язати місцевому населенню півострова, а також громадянам РФ образ «Хізб ут-Тахрір» як радикальної, терористичної структури, що має відношення до ІДІЛ та виправдати репресії проти кримськотатарського народу.

В другій половині 2015 року російські спецслужби запускають через ЗМІ інформацію – так звану заяву представників «Хізб ут-Тахрір» щодо їх готовності спільно діяти разом з ІДІЛ. 20 жовтня у Москві російські силові відомства ліквідують осередок партії[24].

Все це активно розповсюджується по російських каналах – у тому числі й в Криму.

Політиний бранець Кремля – Руслан Зейтуллаєв / day.kyiv.ua

У січні 2015 року з'являється перша фіктивна Бахчисарайська справа[25] – затримання та арешт будівельника, що працював поблизу Севастополя, Руслана Зейтуллаєва, а також Нурі Примова і Рустема Ваітова. Увечері на кухні хлопці обговорювали анексію Росією півострова. З ними був присутній підісланий провокатор з ФСБ.

В подальшому на території Криму (в Сімферополі, Бахчисараї, Севастополі, в Ялті) будуть постійно проводити обшуки і затримання. Все це триває донині. Причому всі вони відбуватимуться на фоні арештів так званих терористів «Хізб ут-Тахрір» на території Росії.

Після перших масових арештів представників «Хізб ут-Тахрір» у Криму, російська пропаганда поновила використання меседжів, запущених ще наприкінці 2013 року, – звинуватила лідерів кримськотатарського народу у пособництві ІДІЛ.

[24] В Москве накрыли ячейку террористов из «Хизб ут-Тахрир». Телеканал «НТВ». 20.10.215 http://www.ntv.ru/novosti/1552902/

[25] Задержанным в Севастополе мусульманам грозит от 10 лет тюрьмы до пожизненного. Qirimtatar.org. 26.01.2015. http://www.qirimtatar.org/news/qazalar/item/2281-zaderzhannim-v-sevastopole-musulmanam-grozit-ot-10-let-tiurmi-do-pozhiznennogo.html

26 липня 2015 року так званий віце-прем'єр Криму Руслан Бальбек звинуватив народного депутата України Мустафу Джемілєва в організації процесу вербування бойовиків для джихадистів, які воюють у Сирії[26].

Бальбек вказав, що саме Джемілєв «набирає радикалів до складу добровольчих батальйонів, які планують закидати до Криму, а потім дає їм «зелене світло» для вступу в ряди ІДІЛ».

Бальбек також написав на своїй сторінці у Facebook черговий фейк, що Джемілєв планує оголосити Росії «гібридну війну» під час свого виступу на Другому Всесвітньому конгресі кримських татар, що на той момент мав відбутися в Анкарі 2 серпня.

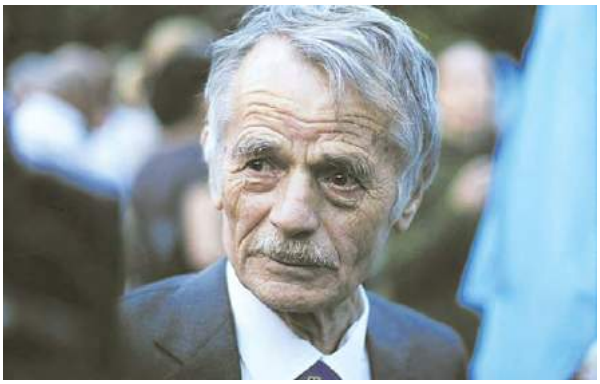

Лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемілєв / vgolos.com.ua

В жовтні 2015 року той самий Бельбек озвучить схожу інформацію[27]: назве Джемілєва причетним до вербування терористів ІДІЛ, однак при цьому він також скаже, що лідери Меджлісу – є тим ядром, навколо якого мобілізуються радикали різних національностей, різної релігійної ідеології.

27 жовтня того ж року СБУ повідомляє про факт перебування у участі в бойових у Сирії 50 осіб з українським громадянством[28]. Цей факт використовується російськими пропагандистами, щоби звинуватити кримських татар у пособництві ІДІЛ, а також виправдати репресії Москви щодо кримськотатарського населення, яке проживає у Криму.

При цьому СБУ насправді зазначила, що «на території Сирійської Арабської Республіки у бойових діях беруть участь біля 50 жителів АР Крим, переважно уродженці Північного Кавказу і Середньої Азії, які на час окупації півострова мали українське громадянство».

Тобто йдеться навіть не про кримських татар, а про людей, які, вірогідно, не без допомоги російської сторони, отримали у Криму українське громадянство і потім були направлені Росією на війну в Сирію – з однією метою: створити умови для фабрикування справи проти кримських татар.

До того ж, після озвучених заяв, цифри, що вже надавалися російською стороною, постійно змінювалися. Спочатку у лютому 2016 року омбудсмен Росії в Криму Людмила Лубіна розповість[29] про 78 кримських татар, які воюють на боці ІДІЛ. Потім, 24 березня -2016го, вже ФСБ повідомить про 100 людей з числа кримськотатарського народу, які нібито ведуть бої на стороні джихадистів у Сирії[30].

Омбудсмен Росії в Криму — Людмила Лубіна / ria.ru

[26] В Крыму Джемилева обвинили в пособничестве ИГИЛ. Вести-Ukr. 26.07.2015. https://vesti-ukr.com/krym/108674-v-krymu-obvinili-dzhemileva-v-posobnichestve-igil

[27] Вице-премьер Крыма обвинил лидеров меджлиса в работе на ИГИЛ. Русская весна. 10.10.2015 http://rusvesna.su/news/1444507119

[28] В Сирии воюют 50 жителей Крыма — СБУ. Investigator. 27.10.2015 https://investigator.org.ua/news/166726/

[29] В Сирии на стороне ИГИЛ воюет 78 крымских татар – омбудсмен. Аргументы и Факты (Крцым). 18.02.2016. http://www.krym.aif.ru/society/v_sirii_na_storone_igil_voyuet_78_krymskih_tatar_ombudsmen

[30] По данным ФСБ, за Исламское государство воюет сотня крымских татар. Голос правди опозиційний. 24.03.2016 https://golospravdy.com/po-dannym-fsb-za-islamskoe-gosudarstvo-voyuet-sotnya-krymskix-tatar/

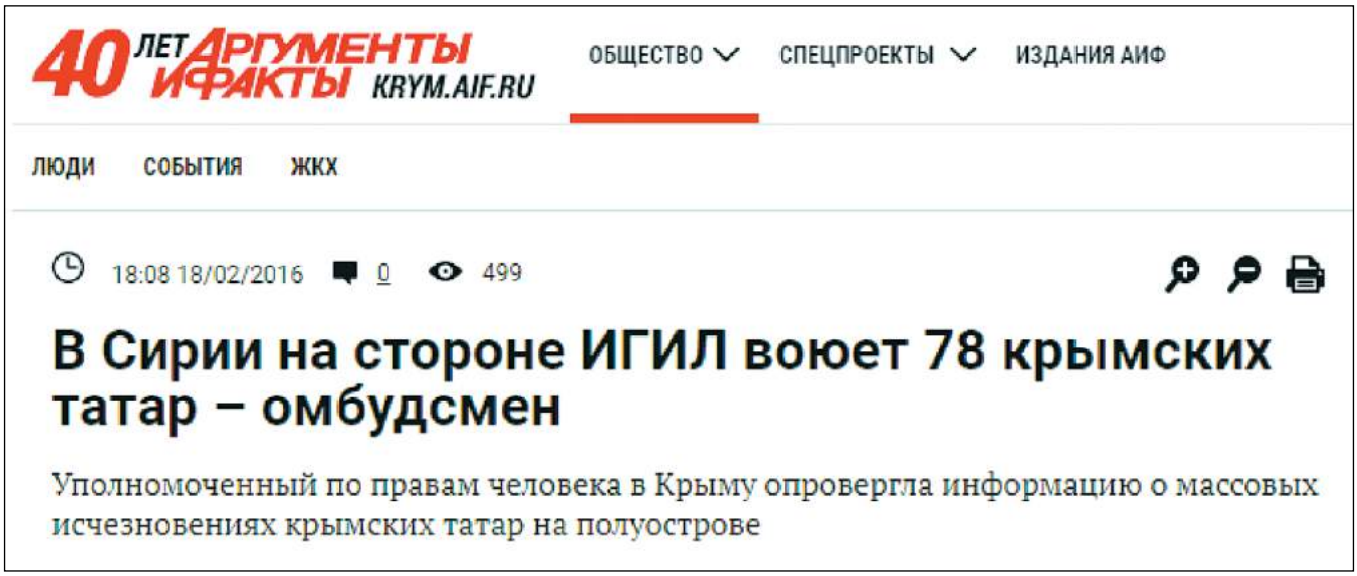

Швидка зміна кількості кримських татар, які воюють в ІДІЛ, згідно із твердженнями російських пропагандистів / krym.aif.ru, golospravdy.com

В подальшому з'явиться повідомлення, що у Херсонській області створюють тренувальний табір для ІДІЛ, з якими нібито взаємодіють представники Меджлісу. Після цього, як вже було згадано, 24 грудня 2015 року окупаційна влада Криму оголосила про початок формування програми з протидії екстремізму[31]. Причина – перебування на території Херсонської області радикальних угруповань.

При цьому важливо, що в подальшому СБУ затримає на території Херсонської області не радикалів із ІДІЛ, а російських терористів, які готували атаку на час проведення подій до -71ї річниці Дня перемоги[32].

[31] Крым вводит программу противодействия экстремизму. E-news.su. 24.12.2015 http://www.e-news.su/in-russia/90765-krym-vvodit-programmu-protivodeystviya-ekstremizmu.html

[32] СБУ ліквідувала терористичну групу, яка мала скоїти вибухи на Херсонщині під час відзначення Дня Перемоги. Сайт Служби без-

31 липня 2016 року, під час зустрічі із французькими депутатами, нелегітимний глава Криму, Сергій Аксьонов, скаже[33], що зниклі безвісти кримські татари перебувають не у російських в'язницях, жодних репресій проти них не ведеться, а що вони відправилися на війну до Сирії на боці ІДІЛ.

Так званий російський керівник Криму Сергій Аксьонов / glavcom.ua

Показовою у цьому процесі також є стаття проросійського сайту «Украина.ру» від 23 листопада 2015 року, під час енергетичної блокади Криму[34], про те, що таким чином кримськотатарські лідери – Джемілєв і Чубаров – намагаються припинити постачання продовольства з Туреччини і, мовляв, змусити Туреччину відмовитись від будівництва торговельного представництва у Сімферополі.

Також вказувалося на те, що своїми діями лідери корінного народу України завдали значного удару по аерокосмічній станції стеження і морському порту у Севастополі – ускладнили роботу ВКС РФ. Цікаво, що на наступний день, 24 листопада 2015 року, турецькі військові вимушені були після кількох попереджень збити російський бойовий літак Су24-, який незаконно увійшов до повітряного простору Туреччини.

пеки України. 10.05.2016 https://ssu.gov.ua/ua/news/316/category/21/view/919#.dH9moMlT.dpbs

[33] Аксенов заявил, что пропавшие крымские татары воюют за ИГИЛ. Агентство Крымские новости. 31.08.2016 http://qha.com.ua/ru/politika/aksenov-zayavil-chto-propavshie-krimskie-tatari-voyuyut-za-igil/163480/

[34] Как Джемилёв связан с ИГИЛ. Украина.ру. 23.11.2015 https://ukraina.ru/analytics/20151123/1014902573.html

СЕЗОН 2. Пов'язування добровольчих батальйонів та української армії з ІДІЛ

Українських добровольчий та волонтерських рухи продовжують бути невивченими та незбагненними феноменами[35], які в -2014му році врятували Українську Державу від загарбання та зупинили другу за величиною армію світу, в момент гібридної агресії.

Саме тому для Володимира Путіна та російських спецслужб дискредитація добровольчих батальйонів та волонтерів була і залишається пріоритетною задачею. Для досягнення цієї мети російські пропагандисти не зупинялися ні перед чим, починаючи з розповсюдження фейкових статей у міжнародному інформаційному просторі, закінчуючи постановочними відео, які зображували українських патріотів як звірячих мародерів та безжальних терористів, що залякують європейців.

Ключовими цільовими аудиторіями російських спецслужб були, в першу чергу, громадяни Російської Федерації (особливо ті, хто прийняв рішення поїхати на Донбас, щоб підзаробити на вбивстві українців, яких їм змальовували як «фашистів»), мешканці окупованих територій, міжнародні партнери України та самі волонтери і добровольці.

Пропаганда, що вироблялася і виробляється для внутрішньо-російського вжитку, вже давно закріпила образ так званих «карателів» у свідомості росіян. Те ж саме, до певної міри стосується і мешканців окупованих територій Луганської та Донецької областей. Їх необхідно було переконати, що добровольці та українська армія є насправді терористами та ксенофобами, що бажають їхньої смерті.

Що ж до західних аудиторій, то на фоні терористичних актів у європейських містах (які, на думку деяких експертів, могли бути організовані за підтримки та сприяння російських спецслужб[36]), Кремль поставив перед собою мету зобразити для них добровольчий рух України, як представників радикальних угруповань, що могли мати зв'язки з тим, хто вбивав в європейських містах. Якби європейці в це повірили, то така важлива західна підтримка і допомога для України в період гарячої агресії, неминуче скоротилась би.

---

35 Реформы в сфере безопасности, развитие стойкости и гражданского общества в Украине – https://icds.ee/ru/reformy-v-sfere-bezopasnosti-razviti/

36 ОФІЦЕР ФСБ ЗАЯВИВ ПРО ПРИЧЕТНІСТЬ РОСІЇ ДО ЗАВОРУШЕНЬ У ЛОНДОНІ, ТЕРАКТІВ У ПАРИЖІ ТА «ІСЛАМСЬКОЇ ДЕРЖАВИ» – https://tsn.ua/svit/oficer-fsb-rozpoviv-naskilki-rosiya-prichetna-do-zavorushen-u-londoni-teraktiv-u-parizhi-ta-islamskoyi-derzhavi-548601.html

Кремль використовує тему ІДІЛ для створення міфу про участь терористів у війні на Донбасі, мовляв ті воювали у складі добровольчих батальйонів – зокрема, у підрозділі імені Джохара Дудаєва. Для розповсюдження фейкових повідомлень росіяни активно використовують західні медіа майданчики. При чому досі незрозуміло: наскільки окремо узяті журналісти в курсі махінацій Кремля.

Нарукавний знак батальйону імені Джохара Дудаєва /Wikipedia.org

26 лютого 2015 року в американському виданні «The Intercept»[37] з'являється публікація польського журналіста та режисера Марцина Мамона – «В розпал війни. Україна стає воротами Джихада».

У цьому матеріалі автор посилається на Халіда (вигадане ім'я), який називається керівником філіалу «ІДІЛ» в турецькому місті Стамбул. Останній розповідає польському режисеру про угруповання «Браття», бойовики якого також діють і в Україні. Крім того, він оповіщає про Різвана – бійця батальйону Джохара Дудаєва, який воює на Донбасі на стороні українських сил. Від нього журналіст отримає інформацію про корупційні оборудки – начебто в Україні можна отримати громадянство без зайвих складнощів. Називається сума у 15 тисяч доларів.

Після публікації цієї статті, сірий медіа сегмент РФ, а надалі і ряд українських видань, на кшталт «Кореспондент.net»[38] – поширили цю інформацію.

Ключовою цільовою аудиторією для російських спецслужб були знову ж таки громадяни і політики Євросоюзу, однак, разом з тим, і внутрішньо-російські споживачі, а також мешканці окупованих території Криму та Донбасу. Метою було показати, що бойовики ІДІЛ воюють на стороні ЗСУ на Донбасі; що бойовики можуть безперешкодно отримати українське громадянство; що чеченський батальйон імені Джохара Дудаєва наповнений терористами із ІДІЛ.

Після ретельного аналізу матеріалу Мамона, а також передруків цієї статті, можна виявити кілька неточностей. По-перше, в матеріалі називається ім'я Халіда (псевдонім) – керівника осередку ІДІЛ в Стамбулі. Як пізніше сам зауважить автор матеріалу, він «у той момент він навіть не знав, з ким зустрічався. Я знав лише, що Халід, мій турецький контакт, пов'язаний з ІДІЛ, сказав мені, що його «брати» в Україні і я можу їм довіряти»[39].

Тобто насправді автор матеріалу керувався лише контактами людини, якої не знає, інформація про яку не була перевірена, а сам Халід, відповідно, надав неправдиву інформацію.

---

37 IN MIDST OF WAR, UKRAINE BECOMES GATEWAY FOR JIHAD. The Intercept. 26.02.2015. https://theintercept.com/2015/02/26/midst-war-ukraine-becomes-gateway-europe-jihad/

38 Воины джихада. Как воюют и зарабатывают исламисты в Украине. Корреспондент.net. 27.02.2015 https://korrespondent.net/ukraine/politics/3484971-voyny-dzhykhada-kak-vouiuit-y-zarabatyvauit-yslamysty-v-ukrayne

39 The ISIL is in Ukraine: America's "agents of chaos" unleashed in Eurasia. Free Ukraine Now. 02.08.2015. https://freeukrainenow.org/tag/marcin-mamon/

По-друге, у статті вказано ім'я не Різвана, а Руслана, який представився представником батальйону імені Джохара Дудаєва. Він також вказав, що приїздив на заклик Іси Мунаєва – людини, що створила підрозділ.

Фото «Руслана» в матеріалі «The Intercept» / theintercept.com

На фотографії «Різвана», яка була опублікована від самого початку в американському виданні, відображено людину у масці та у теплій куртці. Тобто нічого, окрім очей, рота та рук розібрати не можна – виключно статуру особи. Не відомо, якої національності ця людина.

По-третє, в статті не надано доказів, окрім свідчень «Різвана», що чеченці воюють на стороні бойовиків з ІДІЛ на Донбасі.

Крім того, сказано про те, що покійний Олександр Музичко – відомий як «Сашко Білий», був представником угруповання «Браття»; вказано, що той самий «Різван» намагався заробити на видобутку бурштину у Рівненській області; зазначено на тому, що у цьому регіоні видобування бурштину – є корупційною оборудкою.

Російські пропагандисти також використали статтю журналістки Анни Нємцової (не є родичкою Бориса Нємцова, емігрантка з РФ) у американському виданні «The Daily Beast»[40] (стаття від 4 вересня 2015 року). Вона повідомила, не вказавши жодних даних, не навівши доказів, що на стороні ЗСУ воюють чеченці, які раніше тренувалися разом із ІДІЛ у Сирії.

[40] Chechen Jihadis Leave Syria, Join the Fight in Ukraine. The Daily Beast. 4.09.2015. https://www.thedailybeast.com/chechen-jihadis-leave-syria-join-the-fight-in-ukraine

PETE KIEHART FOR THE DAILY BEAST (PHOTO ILLUSTRATION)

FROM ONE WAR TO THE NEXT

Chechen Jihadis Leave Syria, Join the Fight in Ukraine

A battalion of fighters from the Caucasus is deployed on Kiev's side in the Ukraine war. But their presence may do more harm than good.

Скріншот статті Нємцової / thedailybeast.com

У своєму матеріалі Нємцова вказує на це, відштовхуючись від слів одного з «бійців», якого називає просто – Муслім (поширене на Кавказі ім'я). Вона прив'язує його до батальйону Джохара Дудаєва. «Муслім» розповідає, як під час перетину кордону проти нього відкривали вогонь українські прикордонники. Потім він говорить про тих умовних бійців, які приїздили із Сирії і чекає, коли інші вирушать до України з Туреччини.

Один із лідерів бойовиків «ДНР» Едуард Басурін / tass.ru

У травні 2015 року Москва розпочала другу хвилю інформаційних атак проти України, пов'язуючи добровольчий батальйон імені Джохара Дудаєва з ІДІЛ. Тепер головне завдання – сформувати остаточний меседж про бойовиків ісламістів на Донбасі та приховати інформацію про дійсного постачальника зброї терористам ІДІЛ – Росію.

31 травня 2015 року так званий заступник командувача корпусом військового відомства ДНР Едуард Басурін заявив, що в Донецькій області на стороні військовослужбовців України воюють представники ІДІЛ: «На території психіатричної лікарні в Яснобродівці виявлені добровольці з арабських країн. Не виключено, що даний підрозділ має безпосереднє відношення до терористичної організації «Ісламська держава»»[41].

В подальшому у російському сірому медіа сегменті (зокрема у виданні Forum.msk.org[42]) малопомітно провели зв'язок між заявою Басуріна та повідомлення, що опублікували в американському «The Intercept».

Так, було сказано, що Москва часто-густо стає перевалочним пунктом для антиросійських ісламістів, так само як і для українських «каратєлєй» (саме таке слово вживається у матеріалі).

Басурін у своїй заяві також вказав на добровольців батальйону «Ічкерія» (пряме посилання на батальйон імені Джохара Дудаєва), які також воюють на Донбасі. Тобто знову завуальовано акцентовано на можливій участі бойовиків ІДІЛ у лавах цього підрозділу;

Далі наводиться у якості прикладу історію командира ОМОНу, який безслідно зник у Душанбе. Російський пропагандистський сайт наводить дані МВС Таджикистану, де припускають, що той полетів у Москву, а з російської столиці вирушив до Туреччини, яка в свою чергу, як вказують у медіа, є перевалочним пунктом для ісламістів, які їдуть воювати в Сирію.

Насамкінець говориться, що командир ОМОНу нині десь воює проти колишніх співвітчизників СРСР.

Пізніше, 17 січня 2016 року, той самий Басурін знову повторить свій меседж про бойовиків ІДІЛ, які воюють у складі добровольчих арабських батальйонів на боці ВСУ. Він також вказав, що ці підрозділи, які дислокуються під Маріуполем, готові будь-якої хвилини висунутися до населеного пункту Широкине.

Слід зазначити, що у боях за Широкине, які тривали з 4 вересня 2014 до 3 липня 2015 року, брали участь й бійці батальйону імені Джохара Дудаєва. Більше того, вони також обороняли й підступи до Маріуполя. Тобто й надалі агресор використовує один і той самий сигнал, імпульс в інформаційному середовищі для розміщення фейкових даних. Росіяни намагалися змінити інформаційні акценти після оприлюднення даних, які доводять, що саме Росія через окуповані території поставляє зброю терористам із ІДІЛ.

---

41 ГЛАВАРЮ «ДНР» ПОМЕРЕЩИЛИСЬ БОЕВИКИ «ИГИЛ» В СОСТАВЕ УКРАИНСКИХ ВОЙСК. ТСН.UA. 31.05.2015. https://ru.tsn.ua/ato/glavaryu-dnr-pomereschilis-boeviki-igil-v-sostave-ukrainskih-voysk-428290.html

42 Игиловцы воюют на стороне карателей в Донбассе? Forum.msk.org. 31.05.2015 https://forum-msk.org/material/news/10848319.html

Так, 14 січня 2016 року на своїй сторінці у Facebook волонтер Костянтин Машовець надав інформацію про підрив на міні вантажівки у тилу ворога. Транспортний засіб рухався з окупованої території Донецької області у бік російського Ростова. Волонтер також надає фотографії того, що було розміщено у вантажівці – комплектуючі до зброї та інструкція на арабській мові[43].

У вантажівці був повний комплект 9П132 «Град-П» («Партизан») – радянської переносної реактивної пускової установки. Вона була розроблена ще в часи СРСР. Відповідна зброя використовується партизанськими військами проти живої сили, вогневих засобів і техніки противника, де ускладнено застосування звичайних артилерійських систем.

Складений 9П132 «Град-П» («Партизан»), сфотографований Костянтином Машовцем в підірваній вантажівці

Інструкція до установки на арабській мові, знайдена там само / facebook.com

Також відомо, хто саме випускає «Град-П» – одне з провідних російських підприємств у сфері атомної енергетики, Ковровський механічний завод. Інструкція, випущена арабською мовою, доводить, що зброя направлялася саме на територію Сирії; адже саме в Ростовській області є військовий аеродром, через який часто надходить різного роду допомога ісламським терористам.

Ще 14 грудня 2015 року інформаційне агентство «Укрінформ» опублікувало матеріал «Окупований Донбас як збройна кузня ІДІЛу»[44]. У цій статті автор вказує, що на тимчасово окупованій території Донецької області, у н. п. Комсомольське Старобешівського району, з допомогою російських фахівців, налагоджено виробництво переносних реактивних пускових установок (ПРПУ) 9П132 «Град-П» («Партизан»).

В якості безпосередніх виробничих потужностей для виготовлення цієї зброї використовуються цехи Управління капітального будівництва та ремонту ПрАТ «Комсомольське рудоуправління».

Журналіст зазначає, що налагоджені в цехах ПрАТ «Комсомольське рудоуправління» виробничі потужності не відповідають масштабам використання російсько-терористичними військами ПрПУ «Град-П» у зоні проведення АТО. Звідси він робить висновок, що продукція ДНРівського «воєнпрому» призначена на експорт – до ІДІЛ.

Втім, 8 лютого 2016 року той самий Басурін остаточно сформулював фейковий меседж[45], прямо вказавши, що наявність представників миротворчого батальйону імені Джохара Дудаєва на Сході України – прямий доказ присутності бойовиків «Ісламської держави» у зоні проведення бойових дій. Він вкотре зазначив, що саме бойовики ІДІЛ воюють на боці ЗСУ.

---

43 «Арабская зима на Донбассе»: У терористів «ДНР», «ЛНР» виявили зброю бойовиків ІДІЛ (фото). Патріоти України. 14.01.2016 http://patrioty.org.ua/blogs/arabskaia-zyma-na-donbasse-u-terorystiv-dnr-lnr-vyiavyly-zbroiu-boiovykiv-idil-foto-105665.html

44 Окупований Донбас як збройова кузня ІДІЛу. Укрінформ. 14.12.2015 https://www.ukrinform.ua/rubric-society/1930330-okupovaniy-donbas-yak-zbroyova-kuznya-idilu.html

45 Установлены факты присутствия террористов ИГИЛ в зоне так называемой «АТО» на стороне ВСУ. News-Front (YouTube канал). 8.02.2016. https://www.youtube.com/watch?v=002simkmKHU&feature=youtu.be

Починаючи з 2013 року, російські спецслужби намагаються пов'язати «Правий сектор» із таким явищем, як радикалізм. Однак вже під час війни на Донбасі і появою ІДІЛ Москва докладає максимальних зусиль, щоб звинуватити добровольців у співпраці з джихадистами.

Islamic Battalions, Stocked With Chechens, Aid Ukraine in War With Rebels

Members of a Chechen battalion fighting against Russian-backed rebels in Lysychansk, Ukraine, in February. Olya Engalycheva/Associated Press

Публікація про ісламські батальйони, в яких воюють чеченці / nytimes.com

7 липня 2015 року російські он-лайн ресурси використали публікацію американського журналіста, що проживає у Москві, Ендрю Кремера, розміщену у виданні «The New York Times»[46], для започаткування інформаційної кампанії вже проти добровольчих українських батальйонів.

Кремер написав про воюючих на боці ЗСУ представників Чечні, жодним чином не зазначивши при цьому слова ІДІЛ. Однак, російські пропагандисти (зокрема, сайт PolitRussia[47]) зауважили, що на Сході України «Правому сектору» допомагають терористи із ІДІЛ. Стаття вже згаданої Анни Нємцової також стала допоміжним елементом у черговій серії просування такого наративу.

Зокрема у статті бездоказово наводиться наступний меседж: «Протягом минулого року десятки чеченських бойовиків перетнули український кордон. Деякі легально, деякі нелегально і на Донбасі почали взаємодіяти з Правим Сектором. У цих двох сил немає майже нічого спільного, крім спільного ворога та бази».

Надалі, 29 жовтня 2015 року у своєму блозі на сайті «Корреспондент»[48] людина, яка представляється просто – kozak pravdorub, написала, посилаючись на фейкове рішення

[46] Islamic Battalions, Stocked With Chechens, Aid Ukraine in War With Rebels. The New York Times. 7.07.2015 https://www.nytimes.com/2015/07/08/world/europe/islamic-battalions-stocked-with-chechens-aid-ukraine-in-war-with-rebels.html?hp&action=click&pgtype=Homepage&module=photo-spot-region%C2%AEion=top-news&WT.nav=top-news&_r=0

[47] Украина объединяет «Правый сектор» и боевиков ИГИЛ. PolitRussia. 22.07.2015 http://politrussia.com/world/ukraina-obediny-aet-natsistov-354/

[48] ИГИЛ и Правый сектор обмениваются опытом? Планируют контрнаступление на Донбассе. Корреспондент. 29.10.2015. https://blogs.korrespondent.net/blog/politics/3582682/

СНБОУ, що бійців «Правого сектору» збираються направити в Сирію для надання військової допомоги ІДІЛ. Він також вказує, що джихадисти були помічені в Одесі та в Маріуполі, в місцях дислокації батальйонів – «Дніпро – 1», «Донбас», «Айдар».

Москва, таким чином, хотіла продемонструвати, що в України слабка армія, саме тому вона використовує радикальних ісламістів. Також робився акцент на тому, що Збройним силам України допомагають чеченці – ті самі, які воювали проти росіян у часи двох чеченських воєн; що ці бійці проходили підготовку у складі ІДІЛ у Сирії та в Іраку. Врешті решт, Кремль показав, що на території України можна легко отримати громадянство, після оформлення якого радикали намагаються дістатися РФ, однак є єдиний буфер – окуповані частини Донбасу.

В подальшому, 27 листопада 2015 року ряд російських сайтів опублікували інформацію про перебування джихадистів із ІДІЛ на Сході України, мовляв ті діють у складі «Правого сектору». Навіть вказано підрозділи, які використовують зброю та інфраструктуру «ПС»[49].

Надалі, 26 березня 2016 року, на російському пропагандистському сайті «Life News» з'явився репортаж Сергія Макаренка про те, що «Правий сектор» штурмує блокпост поблизу Ясинуватої (Донецька область)[50]. У повідомленні проросійського пропагандистського сайту «Украина.ру»[51] додають меседж (знову ж 26 березня 2016 року) так званого повноважного представника бандформування ЛНР Владислава Дейнего. В ньому йдеться про те, що «Правий сектор» при штурмі блокпоста використовує найманців із угрупування ІДІЛ.

27 квітня 2018 року, на російському медіа-ресурсі «Царьград»[52] з'явилася інформація про те, що бійці «Правого сектору» використовують «дрони ІДІЛ» для атаки на позиції бойовиків. Формальною підставою став пост лідера «ПС» Дмитра Яроша.

У цьому ж матеріалі автори, не посилаючись на конкретних людей, кажуть загально – «Українські націоналісти» і обумовлюють, що ті, нібито, самі підтвердили, що «їх дрони зроблені за тим же зразком, що використовують терористи ІДІЛ в Сирії. У якості снарядів використовуються саморобні міни та бомби».

На відео, яке дійсно у соціальній мережі виклав[53] Дмитро Ярош, ніщо не говорить про приналежність безпілотних апаратів до ІДІЛ. Більше того, на відео не відображені якісь особи – виключно робота дронів. Підпис до пост теж не містить інформації, яка б вказувала на ІДІЛ.

---

[49] Еврейская власть поддерживает терроризм: на Украине воюют джихадисты (видео). Русское Агентство Новостей. 27.11.2015. http://xn----8sbeyckrgcbzinq9j.ru-an.info/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/%D0%B5%D0%B2%D1%80%D0%B5%D0%B9%D1%81%D0%BA%D0%B0%D1%8F-%D0%B2%D0%BB%D0%B0%D1%81%D1%82%D1%8C-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%B5%D1%82-%D1%82%D0%B5%D1%80%D1%80%D0%BE%D1%80%D0%B8%D0%B7%D0%BC-%D0%BD%D0%B0-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D0%B8%D0%BD%D0%B5-%D0%B2%D0%BE%D1%8E%D1%8E%D1%82-%D0%B4%D0%B6%D0%B8%D1%85%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%8B/

[50] «Правый сектор» штурмует блокпост под Ясиноватой. LifeNews. 26.03.2016 https://ukraina.ru/news/20160326/1015994270.html

[51] «Правый сектор» и наемники из ИГИЛ штурмуют блокпост под Ясиноватой. Украина.Ru. 26.03.2016 https://ukraina.ru/news/20160326/1015994270.html

[52] Укронацисты используют в Донбассе боевые беспилотники ИГИЛ – видео. Царьград. 27.04.2018 https://tsargrad.tv/news/ukronacisty-ispolzujut-v-donbasse-boevye-bespilotniki-igil-video_128641

[53] Дмитро Ярош. Facebook account. 27.04.2018. https://www.facebook.com/dyastrub/videos/1703460636397480/

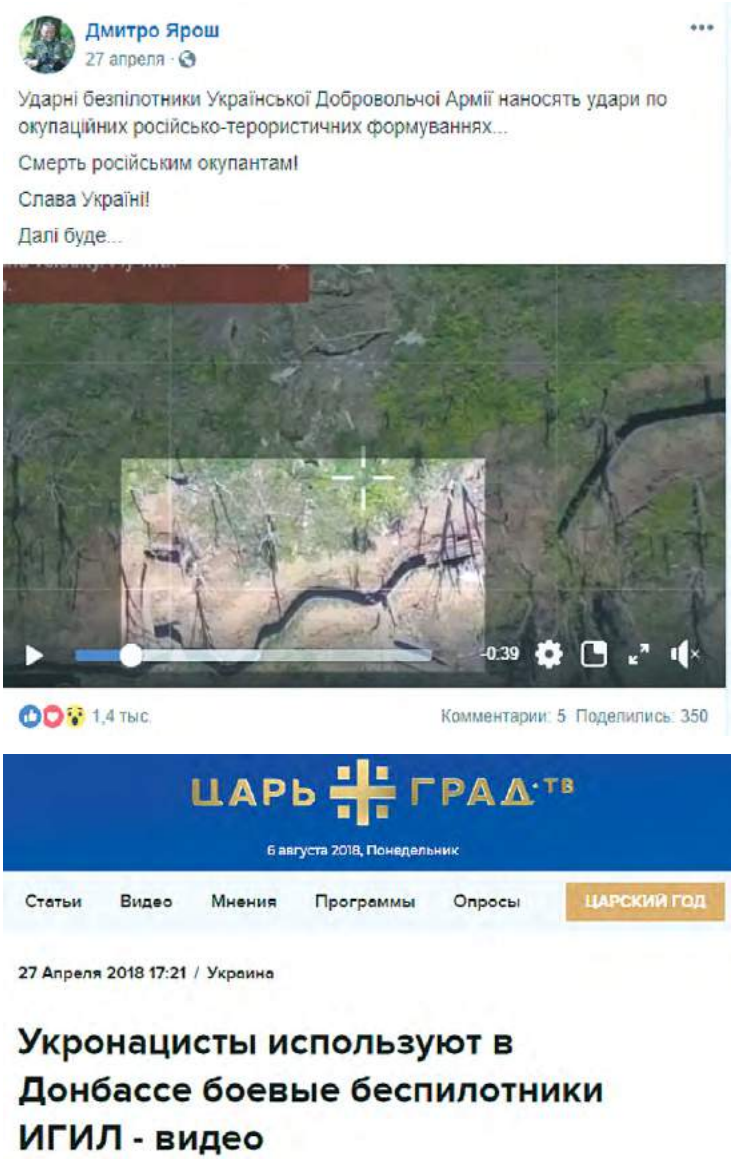

Пост Дмитра Яроша на сторінці у Facebook та оперативний фейк від пропагандистів з видання «Царьград» / facebook.com, tsargrad.tv

Текст посту простий: «Ударні безпілотники Української Добровольчої Армії наносять удари по окупаційних російсько-терористичних формуваннях... Смерть російським окупантам! Слава Україні! Далі буде...».

Одним з завдань, яке ставили для себе російські спецслужби було ототожнити бійців, на той час, добровольчого батальйону «Азов» з терористами ІДІЛ. 4 січня 2016 року видання Вести.Ru[54] напише, що до складу добровольчого батальйону «Азов» увійшли бойовики з ІДІЛ.

Посилатися при цьому пропагандисти будуть знову ж на сайт «КіберБеркут» – ту саму хакерську групу, яка розказала про так звані домовленості щодо постачання українських комплексів «Печора» катарській стороні. Хакерам нібито вдалося отримати доступ до смартфону одного з бійців. На карті пам'яті виявилися фото і відео невідомих в камуфляжі з нашивками «Азова». При цьому їхні обличчя закриті хустками з арабською в'яззю і традиційною символікою ІГІЛ.

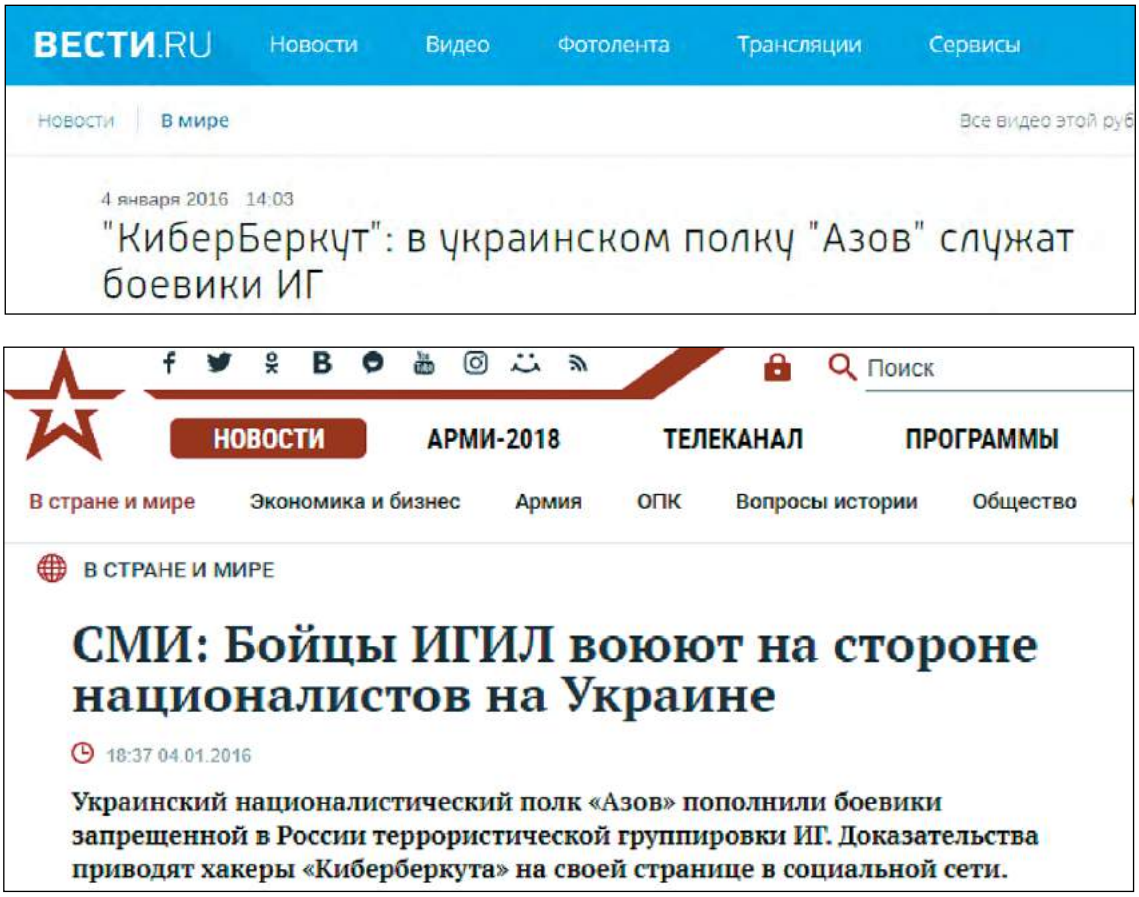

Поширення фейку по російським топ-ЗМІ / vesti.ru, tvzvezda.ru

Багато російських Інтернет-ЗМІ, наприклад «Вести.Ru», «Ридус», «Islam-Today.ru», включили фейк у свої новинні стрічки. Російське агентство Sputnik, яке працює іноземними мовами, кілька разів ілюструвало статті про ІДІЛ фальшивим знімком.

Журналістам російської служби ВВС[55] вдалося віднайти місце зйомки за допомогою географічного сервісу Wikimapia. Ним виявився фонд «Ізоляція» в Донецьку. В минулому – завод і найбільший культурний центр Донецька, в подальшому – трудовий табір «міністерства держбезпеки ДНР». На прохання журналістів, співробітники фонду вивчили фейк і також прийшли до висновку, що зйомка зроблена саме тут.

[54] «КиберБеркут»: в украинском полку «Азов» служат боевики ИГ. Вести.Ru. 4.01.2016 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2705296
[55] Искусство фейка: как арт-центр в Донецке превратили в «базу ИГИЛ». ВВС. 2.12.2016 https://www.bbc.com/russian/features-38109630

Інтерактивне фото-спростування фейку про бойовиків ІДІЛ в «Азові» / bbc.com

Так, всі 18 фотографій і два відеоролика, де особи брязкали зброєю на тлі прапорів ІДІЛ і «Азова», зроблені в цеху, що раніше належав компанії «Прима». Там вироблялися пінополістирольні плити, залишки яких видно на задньому плані постановочних фото. «Ряджені» вивантажили з машини зброю, в основному вироблену в країнах Євросоюзу, провіант, спорядження і кальян, куріння якого суворо заборонено у реальних ісламських спільнотах. Потім натягли хустки-арафатки і зняли фейкове відео.

Кремль завжди переслідував мету підірвати серед українців авторитет добровольчих батальйонів. Також у Москві воліли продемонструвати європейцям, що такі підрозділи, як «Азов» – є прикриттям для ісламських терористів; прирівняти цей батальйон до ІДІЛ. Окупант також показав, через національну та релігійну призму, конфлікт в українському добровольчому русі та пов'язав його також із ІДІЛ.

7 травня 2017 року той самий Едуард Басурін, посилаючись на дані «розвідки», так званої, ДНР, повідомив, що між бійцями українського батальйону «Азов» і представниками батальйону імені Джохара Дудаєва виник конфлікт[56], в результаті якого бійці перестріляли один одного. Він також зазначив, що сам інцидент стався у підконтрольному Україні населеному пункті Талівка.

Повідомлялося, що сварка сталася на ґрунті національної ворожнечі, який розв'язали представники українського «Азова», перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння.

Басурін додає, що за його даними, конфлікт між двома батальйонами розпочався ще у 2014 році – мовляв, тоді бійцям «Азова» не сподобався сам факт найму мусульман для війни на Донбасі.

На наступний день, 8 травня 2017 року, представники батальйону імені Джохара Дудаєва повідомили[57], що підрозділ «ніколи не мав конфліктів з представниками батальйону Азов».

---

[56] Басурин: пять боевиков убиты в ходе стычки нацбатальона «Азов» с наемниками. ТАСС. 7.05.2017 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/4237611

[57] Чеченский батальон опроверг заявления украинских сепаратистов о своем конфликте с полком «Азов». Кавказ. Реалии. 8.05.2017 https://www.kavkazr.com/a/chechenski-batalon-oproverg-informatsiyu-o-svoem-konflikte-s-polkom-azov/28474879.html

Фабрикуючи дані про участь так званих терористів із ІДІЛ у війні на Сході України (на боці ЗСУ), російські спецслужби і пропагандистські ресурси Кремля вибудовували структуру майбутньої атаки проти української армії. Москва використає міф про ІДІЛ в Україні саме задля створення подальшого логічного ланцюжка. І тут кінцева мета – вдарити по престижу Збройних Сил України.

28 вересня 2017 року, видання Syria Today на своїй сторінці у Twitter публікує інформацію, надану Вільною сирійською армією (SAA). У повідомленні йдеться, що при огляді одного з будинків, в якому раніше перебували бойовики ІДІЛ, нібито, знайшли «прапор України, зброю, пачку цигарок російського виробництва і журнал з кросвордами». Цю інформацію одразу використало для розповсюдження інформації російське Інтернет видання Lenta.Ru[58].

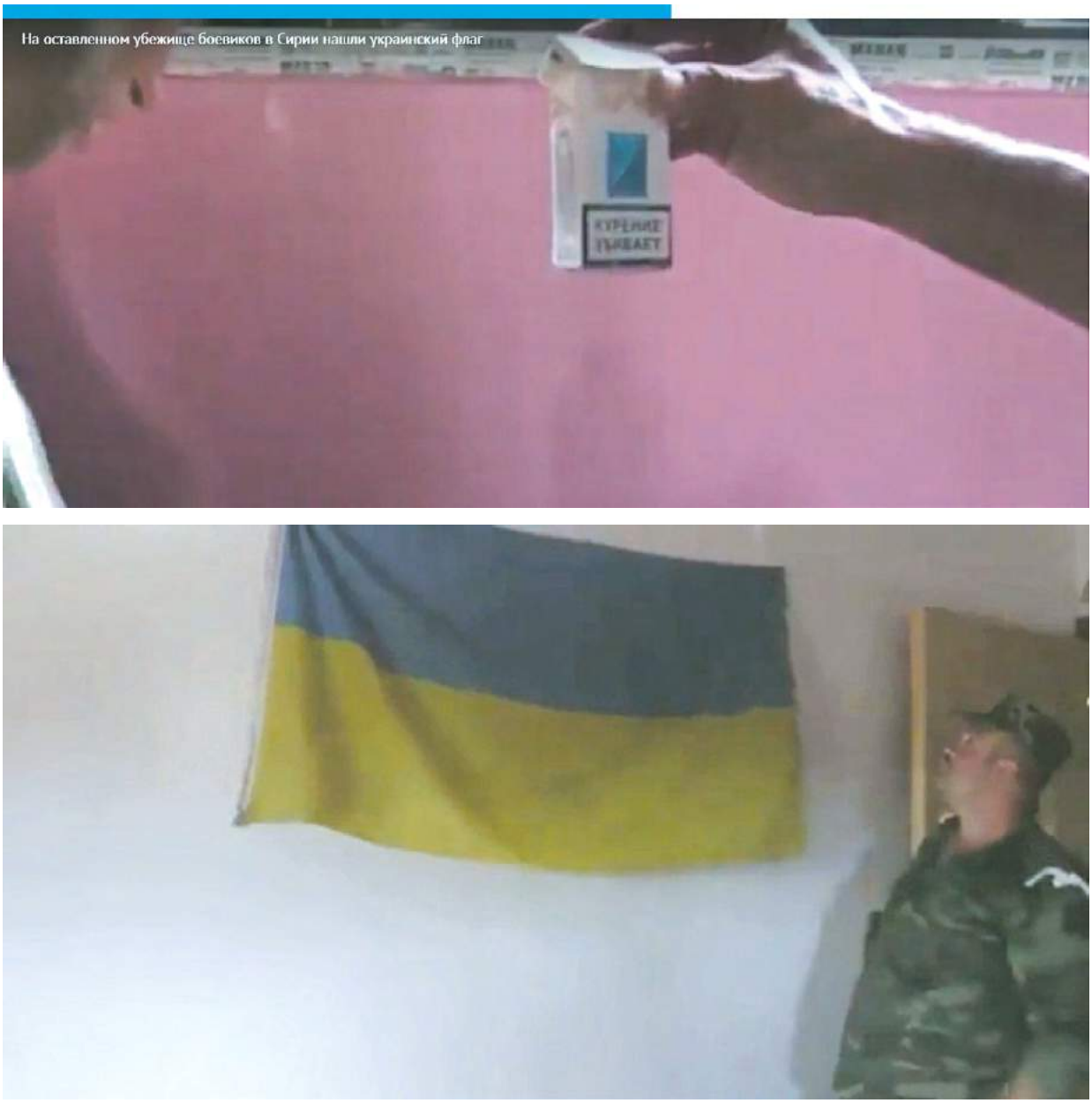

Кадри з відео, прикріпленого до публікації / lenta.ru

58 В оставленном убежище боевиков в Сирии нашли украинский флаг. Lenta.Ru. 28.09.2017. https://lenta.ru/news/2017/09/28/flag/

Показово, що ця інформація з'явилася на фоні кількох подій. По-перше, тривало гасіння пожежі у Калинівці. По-друге, у французькому Марселі відкривалося так зване «представництво самопроголошеної ДНР» за участі проросійських політиків із Франції. По-третє, у цей день Президент Петро Порошенко підписав закон «Про освіту», а також указ РНБО про управління державою в умовах надзвичайного стану.

В подальшому, у медіа просторі, Кремль розвивав міф про «ідентичний стиль війни», який ведуть бійці ЗСУ та терористи із ІДІЛ. На російській платформі «News-Front»[59] все той же Басурін скаже, що українські військові узяли на озброєння тактику терору, якою, як він зауважить, користуються представники ІДІЛ та «Аль-Каїди».

12 січня 2018 року на сайті так званої гарячої лінії самопроголошеної ДНР з'явилася інформація[60] пропагандиста (так званого, військового кореспондента) Семена Пегова, яку він виклав у своєму Telegram-каналі – WarGonzo: «Місяць тому в період конфлікту між ЗСУ і ДНР в «сірій зоні» на лінії зіткнення в районі н. п. Гладосове і Травневе, українською стороною з дрона було скинуто саморобний вибуховий пристрій з вражаючими елементами по розташуванню особового складу однієї з донецьких бригад під Горлівкою».

Російська сторона мала на меті підсилити свій наратив про зв'язок між Україною та ІДІЛ, продемонструвавши, нібито, ідентичний почерк ведення бойових дій ЗСУ у Донбасі та терористами ІДІЛ. Повідомлення звучало так: «Бійці ЗСУ ще за місяць до атаки ІДІЛ безпілотними дронами по авіабазі ВКС РФ в Сирії використовували ту ж тактику під Горлівкою».

До відома, під час атаки по авіабазі Хмеймім (6 січня 2018 року) росіяни, намагаючись заховати напад зі сторони своїх союзників спробували звинуватити у цьому інциденті США. В подальшому в Генштабі РФ сказали, що вибухова речовина, яка використовувалася у безпілотниках, було створена в Україні.

Надалі, як це вже було сказано, 27 квітня 2018 року, на російському медіа-ресурсі «Царьград» з'явилася інформація про те, що бійці «Правого сектору» використовують дрони ІДІЛ для атаки на позиції бойовиків.

---

[59] ВСУ ВЗЯЛО НА ВООРУЖЕНИЕ ТАКТИКУ ТЕРРОРА ИГИЛ И «АЛЬКАИДЫ» — БАСУРИН. News-Front. 13.11.2017 https://news-front.info/2017/11/13/vsu-vzyalo-na-vooruzhenie-taktiku-terrora-igil-i-alkaidy-basurin/

[60] За месяц до атаки дронами ИГИЛ, ВСУ использовали ту же тактику. Горячая линия ДНР. 12.01.2018 https://dnr-hotline.ru/za-mesyac-do-ataki-dronami-igil-vsu-ispolzovali-tu-zhe-taktiku/

Міф про те, що Україна є безвідповідальним постачальником зброї та товарів військового призначення народився задовго до розгортання відкритої російської агресії проти України. Звинувачення України у контрабанді та незаконних поставках зброї в різні куточки світу лунають вже більше 10 років, не знаходячи підтверджень[61].

Російські спецслужби та підконтрольні їм медіа розповсюджують фейкову інформацію про постачання з території України озброєннь до країн, які, за інформацією Кремля, підтримують терористів ІДІЛ, або безпосередньо самим джихадистам.

Ключовою аудиторією для цієї дезінформації є представники політичних еліт країн-партнерів України, а також масштабні гравці міжнародного ринку озброєнь. Ні для кого не є секретом той факт, що Україна та Росія постійно конкурують на міжнародному ринку озброєнь, оскільки мають працювати з одними і тими самими країнами-споживачами, що закуповують товари військового призначення.

У зв'язку з цим, російська сторона часто вдається до неконкурентної боротьби, шляхом використання «чорного піару» та поширення дезінформації, щоб усунути конкурента з ринку, або прикрити власні незаконні оборудки.

Так, наприклад, після гучного скандалу стосовно, нібито, постачання ракетних двигунів до Північної Кореї[62], інформація, подана журналістами була спростована офіційним розслідуванням[63], однак джерело походження ракетних технологій Північної Кореї, яким може бути Російська Федерація, так і не було встановлено.

Для переконання цільових аудиторій в тому, що Україна допомагає ІДІЛ шляхом постачання зброї, російські спецслужби та медіа-ресурси, які з ними співпрацюють, підтримують меседжі, що представляють собою ланцюжок логічних висновків та умовиводів, який виглядає наступним чином:

Україна постачає зброю ІДІЛ або країнам, які нібито підтримують цю терористичну структуру;

- Бойовики застосовують її проти сил коаліції та вбивають мирне населення;
- Радикали здійснюють напади на російські сили за допомогою українського озброєння;
- Країни, які закуповують або збираються заключити контракт на поставки української зброї мають розуміти, що Україна підтримує терористів;
- З ВПК України не варто мати справи.

61 Анатомія фейків. Топ-5 звинувачень України у незаконних поставках зброї – https://petrimazepa.com/fakeanatomy.html

62 North Korea's Missile Success Is Linked to Ukrainian Plant, Investigators Say – https://www.nytimes.com/2017/08/14/world/asia/north-korea-missiles-ukraine-factory.html

63 Доповідь Секретаря РНБО України Олександра Турчинова, керівника робочої групи з питань перевірки інформації, викладеної у статті видання «The New York Times» – http://www.rnbo.gov.ua/news/2859.html

СЕЗОН 3. СЕРІЯ 1. Кремль: «Українці постачають хімічну зброю бойовикам в Сирію»

З початку 2013 року Кремль намагається створити міф про участь українців у війні в Сирії на боці джихадистів. Це почалося за рік до публічної появи на міжнародній арені та в інформаційному просторі терористичного угруповання ІДІЛ.

Після першої зафіксованої хімічної атаки росіяни намагалися звинуватити Україну у постачанні хімічної зброї незаконним збройним формуванням у Сирію.

У січні 2013 року, після застосування Асадом хімічної зброї проти мирного населення, російські спецслужби підробили електронну переписку[64] керівництва приватної британської компанії Britam Defence, яка на той момент охороняла нафтові свердловини на півдні Іраку, і в складі якої було багато українців.

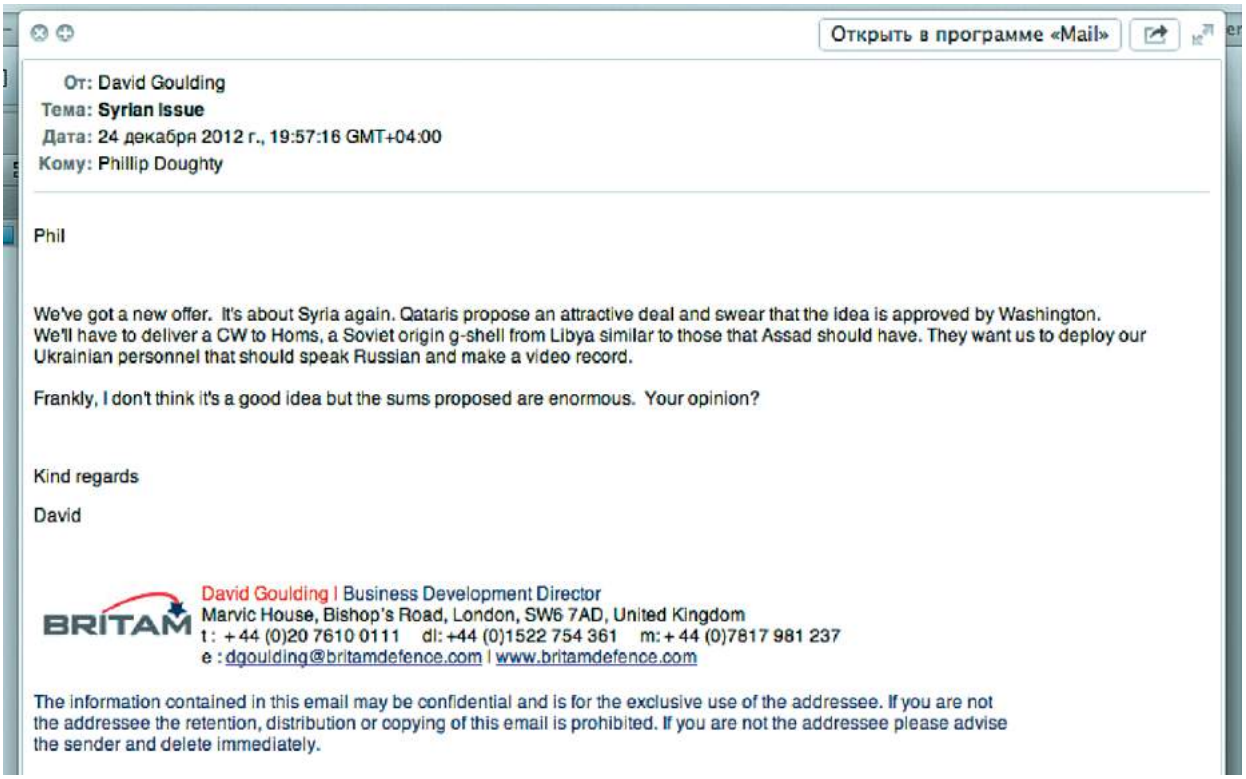

Открыть в программе «Mail»

От: David Goulding
Тема: **Syrian issue**
Дата: 24 декабря 2012 г., 19:57:16 GMT+04:00
Кому: Phillip Doughty

Phil

We've got a new offer. It's about Syria again. Qataris propose an attractive deal and swear that the idea is approved by Washington. We'll have to deliver a CW to Homs, a Soviet origin g-shell from Libya similar to those that Assad should have. They want us to deploy our Ukrainian personnel that should speak Russian and make a video record.

Frankly, I don't think it's a good idea but the sums proposed are enormous. Your opinion?

Kind regards

David

BRITAM
David Goulding | Business Development Director
Marvic House, Bishop's Road, London, SW6 7AD, United Kingdom
t : +44 (0)20 7610 0111 dl: +44 (0)1522 754 361 m: + 44 (0)7817 981 237
e : dgoulding@britamdefence.com | www.britamdefence.com

The information contained in this email may be confidential and is for the exclusive use of the addressee. If you are not the addressee the retention, distribution or copying of this email is prohibited. If you are not the addressee please advise the sender and delete immediately.

Скріншот фейкової переписки нібито між представниками компанії Britam Defence щодо того, щоб використати українців для провокації проти Росії / dbelyaev.ru

Тоді російські спецслужби опублікували фейкове листування, підтверджене копіями вкрадених внутрішніх документів компанії і паспортів українців. Згідно з цими «документами», Катар нібито запропонував Britam Defence задіяти «українських найманців» для доставки хімічної зброї з Лівії до Сирії, з метою застосувати її для організації провокацій.

Метою російських спецслужб було побудувати у інформаційному просторі асоціації між Україною, Катаром та радикальними ісламістами ще до виходу ІДІЛ на арену в 2014 році. Ще однією задачею було приховати виробництво і доставку хімічної зброї уряду Асада. Кремль намагався показати, що до постачання смертельного озброєння бойовикам причетні українці.

Лише через чотири роки (після випущених американцями ракет класу «Tomahawk» по сирійським об'єктах) світ остаточно переконається, що саме Москва постачала хімічне

64 Как готовят провокацию против России в Сирии... Блог Дмитрия Беляева. 26.01.2013 https://dbelyaev.ru/how-to-prepare-a-provocation-against-russia-in-syria-9361.html?utm_source=warfiles.ru

озброєння до Сирії. Після атак по сирійські військовій авіабазі Шайрат, представники російського пропагандистського видання «РИА Новости» сфотографували предмети, які схожі на радянські контейнери для хімічної зброї. Цю інформація в подальшому підтвердить група розслідувачів з «Conflict Intelligence Team»[65].

Саме такою зброєю, ймовірно, війська режиму Башара Асада завдавали удару по місту Хан Шейхун в Сирії. Волонтери з групи «Inform Napalm»[66] тоді ж зазначали, що саме таку зброю в 2014-2013 роках, відповідно до датування публікацій в ЗМІ, нібито, знищували в Російській Федерації.

Как уничтожают химоружие на российских заводах. Новости Сегодня

Зверху – фото кореспондента РИА Новости Михайла Воскресенського після атаки США на авіабазу Шайрат, на якому видно предмети, схожі на радянські контейнери з хімічною зброєю / facebook.com

Знизу – стоп-кадр з сюжету «Первого канала» від 17 жовтня 2013 року з тими самими контейнерами /1tv.ru

65 Conflict Intelligence Team. Facebook account. 07.04.2017 https://www.facebook.com/CITeam.org/posts/768583676627945

66 Сирия. На авиабазе Шайрат обнаружены контейнеры для химического оружия. Inform Napalm. 08.04.2017 https://informnapalm.org/34902-siriya-na-aviabaze-shajrat-obnaruzheny-kontejnery-dlya-himicheskogo-oruzhiya/

СЕЗОН 3. СЕРІЯ 2. Російський посол: «Україна постачає до ІДІЛ тони зброї»

Посол Росії у Кувейті розповів про постачання з території України до ІДІЛ тон зброї. При цьому він використав фейк, надрукований в російському журналі, намагаючись показати кувейтцям, що саме їх країну використовують для нелегальних операцій.

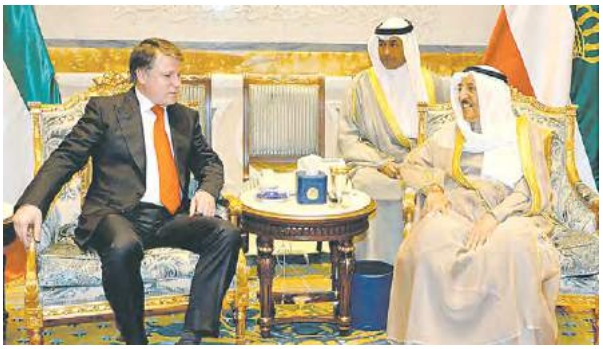

Посол Росії в Кувейті Олексій Соломатін на зустрічі з еміром Катару / cont.ws

У червні 2015 року посол РФ в Кувейті Олексій Саламатін відвідав в МЗС приймаючої країни, щоб переконати кувейтську владу у факті постачання Україною через Саудівську Аравію до ІДІЛ тонн озброєння та боєприпасів[67].

Російські спецслужби, бажаючи посилити свій контроль у регіоні та переконати кувейтську владу, що її намагаються «підставити» контрабандою зброї до бойовиків ІДІЛ. Російський посол намагався показати, що саме Україна є постачальником озброєння терористам.

У якості доказів Саламатін використовував публікацію англомовного сайту «South Front»[68] (має російське походження) від 20 червня 2015 року. У ній анонімний автор запевняв, що в період з 22 по 25 травня українські компанії поставили 15 тис. одиниць стрілецької зброї (АК74-) саудівській фірмі TMAS Marketing на основі підробленого кувейтського сертифікату кінцевого користувача. А потім повідомив, що ця українська зброя нібито вже надійшла до турецького, ліванського та йорданського таборів з підготовки бойовиків ІДІЛ. Там, як зазначив російський посол, зосереджені великі угруповання по 5 тис. людей для подальшого перекидання на територію Сирії.

В подальшому, влада Кувейту виявила, що повноважний представник Росії приніс на дипломатичний прийом звичайний передрук з російського «Військового оглядача» від 18 червня[69].

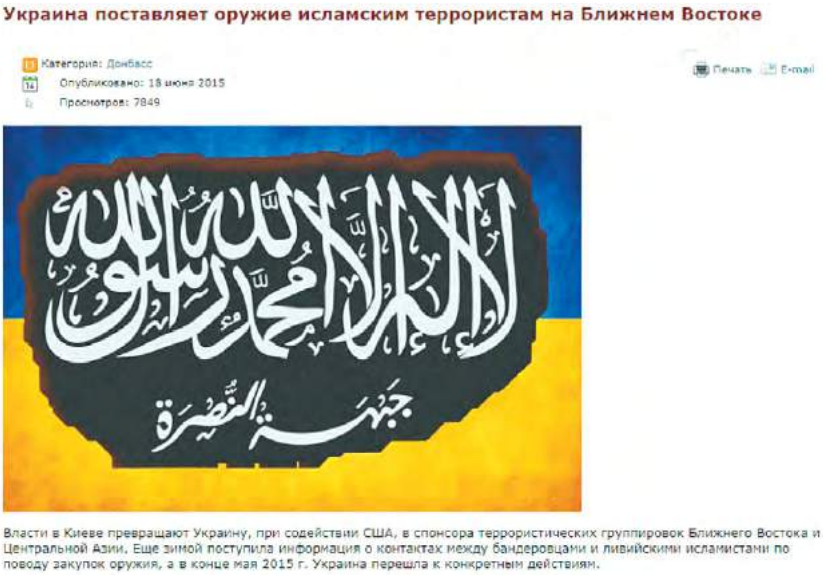
Украина поставляет оружие исламским террористам на Ближнем Востоке

Категория: Донбасс
Опубликовано: 18 июня 2015
Просмотров: 7849

Печать E-mail

Власти в Киеве превращают Украину, при содействии США, в спонсора террористических группировок Ближнего Востока и Центральной Азии. Еще зимой поступила информация о контактах между бандеровцами и ливийскими исламистами по поводу закупок оружия, а в конце мая 2015 г. Украина перешла к конкретным действиям.

Скріншот оригінальної публікації, переклад якої використовував Саламатін / warsonline.info

[67] ЗАЧЕМ МОСКВА ВТЯГИВАЕТ КИЕВ В «ИСЛАМСКУЮ ВОЙНУ» – http://www.dsnews.ua/politics/zachem-moskva-vtyagivaet-kiev-v-islamskuyu-voynu--06072015115600

[68] UKRAINE SUPPLIES WEAPONS TO ISLAMIC TERRORISTS IN THE MIDDLE EAST. South Front. 20.06.2015 https://southfront.org/ukraine-supplies-weapons-to-islamic-terrorists-in-the-middle-east/

[69] Украина поставляет оружие исламским террористам на Ближнем Востоке – https://warsonline.info/ukraine/ukraina-postavlyaet-oruzhie-islamskim-terroristam-na-blizhnem-vostoke.html

СЕЗОН 3. СЕРІЯ 3. Україна постачає терористам зенітно-ракетний комплекс «Печора»

17 листопада 2016 року, російські видання поширили інформацію про нібито таємну угоду між Україною та Катаром з продажу останньому зенітних ракетних комплексів «Печора».

Суть повідомлень зводилася до того, що начебто хакери з групи «КіберБеркут» (РФ) опублікували фрагмент листування, з якої випливає, що на виставці «Зброя та безпека», яка відбулася у вересні того ж року в Києві, українцям випала нагода продати ЗРК «Печора 2Д» делегації з Катару. Ця інформація була відразу трансльована через головні російські газети на кшталт «Комсомольская Правда», «Московский комсомолец» і телеканалів «Вести»[70], НТВ, ТВЦ тощо.

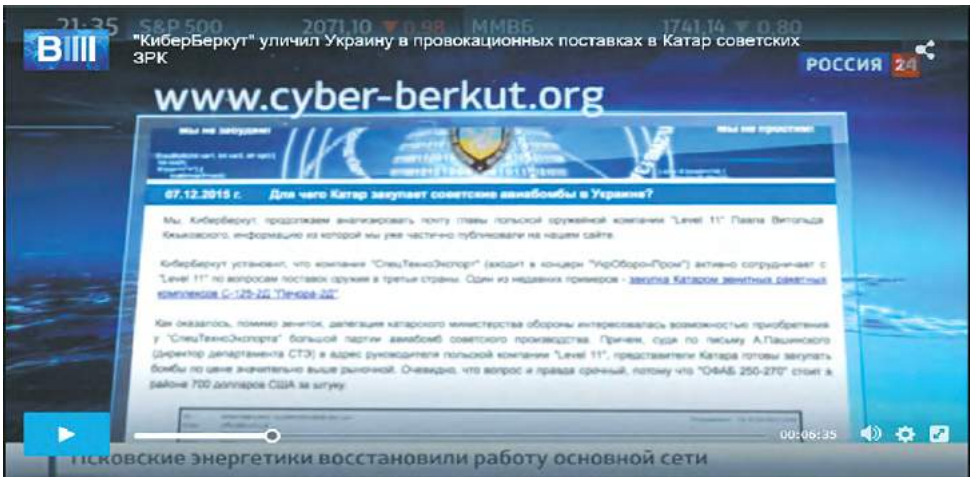

Стоп-кадр з сюджету про «знахідку» «Кіберберкуту» / vesti.ru

Російські пропагандистські канали повідомляли, що «...Міністерство оборони Катару займається організацією поставок українських систем ППО терористичним угрупованням, що розташовуються на території Сирії, через Болгарію та Туреччину при схваленні офіційних представників США в Катарі».

Російська сторона намагалася переконати західну спільноту, що Доха є споживачем озброєння з України і, водночас, є симпатиком угруповань наближених до ІДІЛ (згідно з повідомленнями російських журналістів). В результаті, озброєння в подальшому надходить до бойовиків.

Крім того, тоді росіяни прив'язали фейкові повідомлення до авіакатастрофи літака А321 над Синайським півостровом. «Беручи до уваги те, що комплекс «Печора2-Д» здатний вражати літаки на висотах до 21 км, розслідування авіакатастрофи літака А321 може отримати несподіваний поворот»[71].

31 жовтня 2015 року над центральною частиною Синайського півострова був збитий російський літак Airbus A321. Авіалайнер виконував рейс 7К9268- за маршрутом Шарм-еш-Шейх – Санкт-Петербург. Пошукові групи виявили уламки літака біля міста Нехель. Всі, хто перебував на його борту – 224 людини (7 членів екіпажу і 217 пасажирів) – загинули. Саморобний вибуховий пристрій розміщувався у хвостовій частині літака. Відповідальність за цей теракт узяло на себе угруповання ІДІЛ.

---

[70] «КиберБеркут» уличил Украину в провокационных поставках в Катар советских ЗРК. Вести.Ru. 7.12.2015 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2695548&2695548

[71] Катар и Украина поставляют ИГИЛ ЗРК «Печора-2Д». Pikabu.ru. https://pikabu.ru/story/katar_i_ukraina_postavlyayut_igil_zrk_pechora2d_httpwwwvigiljournalcomrukatariukrainapostavlyayutigilzrkpechora2d_3805520

СЕЗОН 3. СЕРІЯ 4. Україна продає ІДІЛ китайські ПЗРК

19 листопада 2016 року авторитетне інформаційне агентство «Agency France Press» оприлюднило інформацію, нібито отриману від МВС Кувейту, про те, що Україна поставляла пускові зенітно-ракетні комплекси китайського виробництва FN6- бойовикам з ІДІЛ. Джерелом цих даних, за свідченням журналістів, стали самі затримані поліцією Кувейту терористи.

Російські онлайн-видання повідомили про затримання у Кувейті ліванця У. Хаята, який нібито здійснював оборудки із закупівлі озброєнь в Україні, зокрема, переносних зенітно-ракетних комплексів (ПЗРК FN6-) китайського виробництва[72], і відправляв їх через Туреччину для бойовиків сирійської опозиції.

ПЗРК FN-6 / nevskii-bastion.ru

Таким чином, російські медіа черговий раз хотіли показати, що Україна постачає озброєння ІДІЛ. Цей фейк Москва активно може використовувати для розповсюдження інформації про причини знищення власних літаків чи гелікоптерів на Близьк ому Сході, або звинувачувати Україну у повітряних інцидентах, як це було організовано на прикладі пропагандистської кампанії навколо малайзійського Боїнга МН17, про яку ми ще розкажемо.

Після публікації цього матеріалу Концерн «Укроборонпром» заявив, що жодним чином не причетний до постачання з України переносних зенітно-ракетних комплексів або іншої техніки «Ісламській державі». При цьому повідомлялося, що Україна ніколи не закуповувала у Китаю ПЗРК FN6-. Відповідну заяву зробило також Міністерство оборони України[73]. Відповідна публікація була розміщена і на сайті громадської організації StopFake[74]

До того ж, і головний затриманий у цій справі, громадянин Лівану, тоді лише повідомив, озброєння могло надійти «десь» з території України, однак він не вказав, яке саме озброєння і чи воно не походило з територій, які окуповані Росією? Тоді в українському Міноборони зазначили, що комплекти до подібних ПЗРК могли перевозитися вантажівками у складі російського «гуманітарного» конвою, які, в порушення міжнародних норм, перетинали український кордон з боку РФ до окремих районів Донецької і Луганської областей. Оскільки такі вантажі ніким не перевірялися, то вони могли містити різноманітні види озброєнь, які в подальшому могли бути направлені на Близький Схід, як і бойовики, так званої, приватної військової компанії «Вагнера».

---

72 Kuwait disrupts extremist cell supporting the Islamic State. The Associated Press. 19.11.2015. https://apnews.com/4c3001b20d58445a86bec5d33897cc59/kuwait-arrests-extremists-cell-funded-islamic-state

73 Звинувачення України у постачанні зброї терористам «Ісламської держави» є безпідставними. Сайт Міністерства оборони України. 20.11.2015. http://www.mil.gov.ua/news/2015/11/20/zvinuvachennya-ukraini-u-postachanni-zbroi-terroristam-islamskoi-derzhavi-e-bezpidstavnimi--/

74 Минобороны опровергает возможную причастность к продаже оружия ИГИЛ – https://www.stopfake.org/minoborony-oprovergaet-vozmozhnuyu-prichastnost-k-prodazhe-oruzhiya-igil/

Затриманий кувейтським МВС ліванець, як і п'ятеро його спільників, ніколи не перетинали кордону України; а Державна служба експортного контролю (ДСЕК) станом на 20 листопада 2015 роки не отримувала звернень і не надавала дозвільних документів на здійснення міжнародних передач[75], в тому числі, на експорт/імпорт/транзит через територію України переносних зенітно-ракетних комплексів китайського виробництва FN6. Більше того, відсутня жодна інформація, чи ПЗРК китайського виробництва взагалі коли-небудь потрапляли на територію України? Закупівлі чи інші передачі китайських ПЗРК до України є позбавлені сенсу.

В подальшому французьке інформаційне агентство «Agency France Press», яке стало першоджерелом даної інформації, видалило цю новину зі своїх ресурсів. Радник міністра інформаційної політики України Дмитро Золотухін провів власне онлайн-розслідування інформації[76], викладеної у першоджерелах. За допомогою інструментів OSINT (Open Source Intelligence) вдалося встановити, що схожа історія з такими ж ілюстраціями до неї була оприлюднена фото-журналістами того ж таки «Agency France Press» на сторінках видання «Daily Mail» за рік до звинувачень України[77].

[75] ГСЭК УКРАИНЫ НЕ ПОЛУЧАЛА ОБРАЩЕНИЙ И НЕ ПРЕДОСТАВЛЯЛА РАЗРЕШЕНИЙ НА ЭКСПОРТ/ИМПОРТ/ТРАНЗИТ ПЗРК FN6 ЧЕРЕЗ ТЕРРИТОРИЮ УКРАИНЫ. Defence express. 20.11.2015 https://archive.defence-ua.com/web/index.php?r=site%2Fview&id=46389

[76] Фейк: китайское оружие поставлялось в Сирию из Украины – http://bit.ly/FN6_AFP

[77] But what language is the manual in? Syrian rebels eagerly unpack their brand new surface-to-air missiles... from China – http://www.dailymail.co.uk/news/article-2792628/but-language-manual-syrian-rebels-eagerly-unpack-brand-new-surface-air-missiles-china.html

СЕЗОН 4. УКРАЇНА – ЦІЛЬ ТЕРОРИСТИЧНИХ АТАК З БОКУ ІДІЛ

Одночасно з зображенням України як партнера ІДІЛ, там, де це вигідно, Кремль поширює інформацію про те, що ІДІЛ готовий атакувати столицю України та проводити на території України терористичні акти.

Така інформація поширюється з метою зображення України як небезпечної зони – території, де активно діють радикальні ісламісти. Кремль не полишає спроб сформувати для нашої держави імідж «failed state» – країни, яка нездатна забезпечити безпеку для своїх громадян та іноземців, що тут перебувають.

Ключовою цільовою аудиторією російських спецслужб є політичні еліти європейських країн, але ще більше – футбольні фани по всьому світі, які хочуть на власні очі побачити справжнє свято футболу фінал «Ліги Чемпіонів», який проходив в Києві в травні -2018го року.

Головний меседж, який хотіли б донести кремлівські маніпулятори складався з наступних елементів:

Представники терористичних угруповань оголосили, що фінальний матч «Ліги Чемпіонів» в Києві стане ціллю терористичних атак;

Україна не може забезпечити безпечне проведення заходів світового масштабу через слабкість національної безпеки та низьку довіру до державних органів, які її забезпечують;

Не слід покладатися на українську сторону, краще за таких умов відмовитися від відвідання України, не зважаючи на фрустрацію з приводу пропуску цікавого матчу.

Російські спецслужби намагалися зірвати проведення фіналу «Ліги чемпіонів» в українській столиці. Для цього у соціальних мережах поширювалися фейкові повідомлення, нібито, із закликами джихадистів до своїх прибічників – вбивати вболівальників, що приїдуть в травні -2018го року до Києва на фінальний матч «Ліги чемпіонів».

Одночасно, окремі медіа намагалися в цьому контексті вчергове за останні роки наголосити на тому, що Україна є джерелом загроз, та підтримати міф про функціонування таборів ІДІЛ в Україні.

19 травня 2018 року, напередодні фінального матчу Ліги чемпіонів, в онлайн-версії британського таблоїду «The Sun»[78] з'явилася інформація про заклик бойовиків терористичного угруповання «Ісламська держава» до своїх прибічників провести серію терактів у Києві. Джихадисти підбурювали до ножових нападів та масових атак – на кшталт тих, що у 2016 році відбулися у Ніці та в Берліні із застосуванням автотарану.

Перше публічне згадування стосовно цієї інформації було розміщено ще 16 травня у перуанському виданні «Libero»[79]. Тоді воно активно публікувало дані про Чемпіонат світу по футболу, який має відбутися у Росії. Тобто вперше меседж про загрозу терактів ІДІЛ в Україні розповсюдили за межами Великобританії.

Приклади постерів ІДІЛ, опублікованих 16 травня /libero.pe

Перуанські, так само як в подальшому і британські медіа, зробили відповідні висновки на базі повідомлення на кількох аккаунтах, створених на платформі Twitter[80]. На цих облікових записах розміщувалася відповідна інформація з посиланням на медіа-структуру ІДІЛ – «al-Burhan Media Foundation».

78 TROPHY TERROR FEARS ISIS threatens to attack Champions League final in Kiev as bloodthirsty fanatics plot to massacre fans on Telegram messenger. The Sun. 19th May 2018. https://www.thesun.co.uk/news/6329994/isis-threatens-champions-league-final-kiev-real-madrid-liverpool/

79 Grupo terrorista ISIS amenaza atentar la final de la Champions Legue entre el Real Madrid y el Liverpool este 26 de mayo. Libero. 16th May 2018. https://libero.pe/futbol-internacional/1243667-champions-league-isis-lanza-fuerte-amenaza-para-la-final

80 TRACterrorism.org. Twitter account. 15.05.2018 – https://twitter.com/TRACterrorism/status/996414818910384128/photo/1 (Архівна копія https://archive.fo/dmpHZ)

Після дослідження сайту вдалося встановити, що жодних матеріалів, які б стосувалися нападів у Києві, розміщено не було. Тобто йдеться про повідомлення, які від самого початку були неправдивими.

22 травня 2018 року у Службі безпеки України дали оцінку публікаціям, вказавши, що ті є вкиданням дезінформації. Крім того, після дослідження експерти відомства зауважили, що самі повідомлення могли з'явитися в іноземному та в українському інформаційному просторі не без участі російських спецслужб. Ключовий маркер – розміщення відповідних матеріалів на профілях, акаунтах та сторінках в соцмережах і месенджерах, які не стосуються самого ІДІЛ.

Додатковий маркер, який опосередковано може вказувати на участь російських спецслужб у цій інформаційній спецоперації, – це вкладений у статті «The Sun» меседж про функціонуючі на території України осередки (табори) бойовиків ІДІЛ.

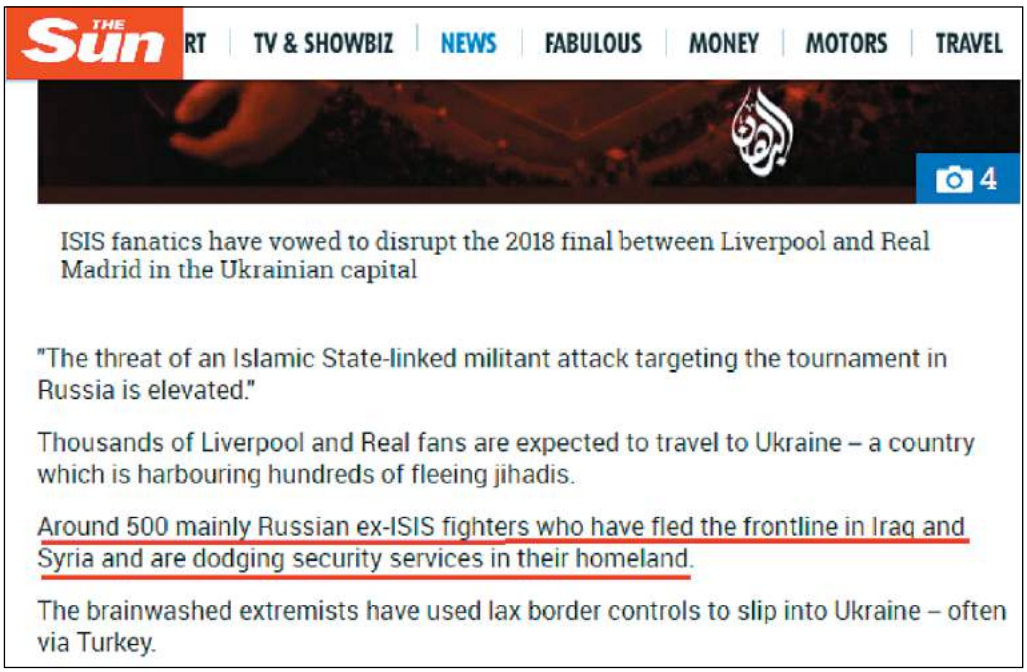

Дезіфнормація про 500 джихадистів в статті Бена Лазаруса / thesun.co.uk

«Очікується, що тисячі уболівальників «Ліверпуля» та «Реалу» відправляться в Україну – країну, що вкриває сотні утікачів джихадистів. Близько 500 переважно колишніх бойовиків ІД з Росії, які втекли з Іраку і Сирії і ховаються від спецслужб своєї країни. Екстремісти скористалися слабким контролем на кордоні, щоб прослизнути в Україні – найчастіше через Туреччину», – пише автор матеріалу – Бен Лазарус.

Розповсюджену британським таблоїдом інформацію, опублікували російські медіа – як в, так і поза межами РФ. Однак більший акцент саме ставився на меседж про функціонування так званих тренувальних таборів ІДІЛ в Україні.

Російські спецслужби почали активно розповсюджувати через підвладні їм медіа-структури, а також через своїх прибічників у Європі інформацію про створення в Україні так званих тренувальних таборів для терористів із ІДІЛ ще до 2016 року.

Апофеозом цієї операції стала публікація на сайті британського телеканалу «Sky News»[81] матеріалу московського кореспондента, Джона Спаркса (John Sparks) від 29 серпня 2017 року про функціонування на території України відповідних таборів, в якій він цитує українську журналістку, перекручуючи її слова.

[81] 'Corruption hub' Ukraine could offer terror route to Europe for Russian IS fighters. Sky News. 29.08.2017 https://news.sky.com/story/corruption-hub-ukraine-could-offer-terror-route-to-europe-for-russian-is-fighters-11000284

Загалом спеціальна інформаційна операція виглядала наступним чином. Російські спецслужби розмістили інформацію про можливі напади ІДІЛ в українській столиці на фейкових акаунтах у Twitter, який, в свою чергу, дублював, нібито, контрольований терористами телеграм-канал.

Є деякі підстави вважати, що такі «джихадистські» телеграм-канали ведуться російськими спецслужбами для їх використання у спецопераціях поряд з сторінками в соціальних мережах, на кшталт так званого «диспетчера Карлоса» – віртуального персонажа, створеного російськими спецслужбами для відведення підозри про справжні обставини катастрофи малайзійського Боїнгу MH17.

Повідомлення підхоплене перуанським спортивним медіа-ресурсом «Libero». Його журналісти також публікували схожі матеріали про можливі напади ІДІЛ під час чемпіонату світу з футболу в Росії. Газета демонструвала постери з фотографіями страчених футболістів «Барселони» – Мессі та Неймара, а пізніше гравця «Реалу» – Кріштіану Роналду. Постери активно використовувалися російською пропагандою задля нагнітання ситуації і демонстрації Росії як жертви. Це, серед іншого, також відігравало роль своєрідного «алібі» для Росії, оскільки медіа-ресурси говорили, що ІДІЛ планує напади не лише у Києві під час заходів Ліги чемпіонів, але й в Росії – на час проведення мундіалю.

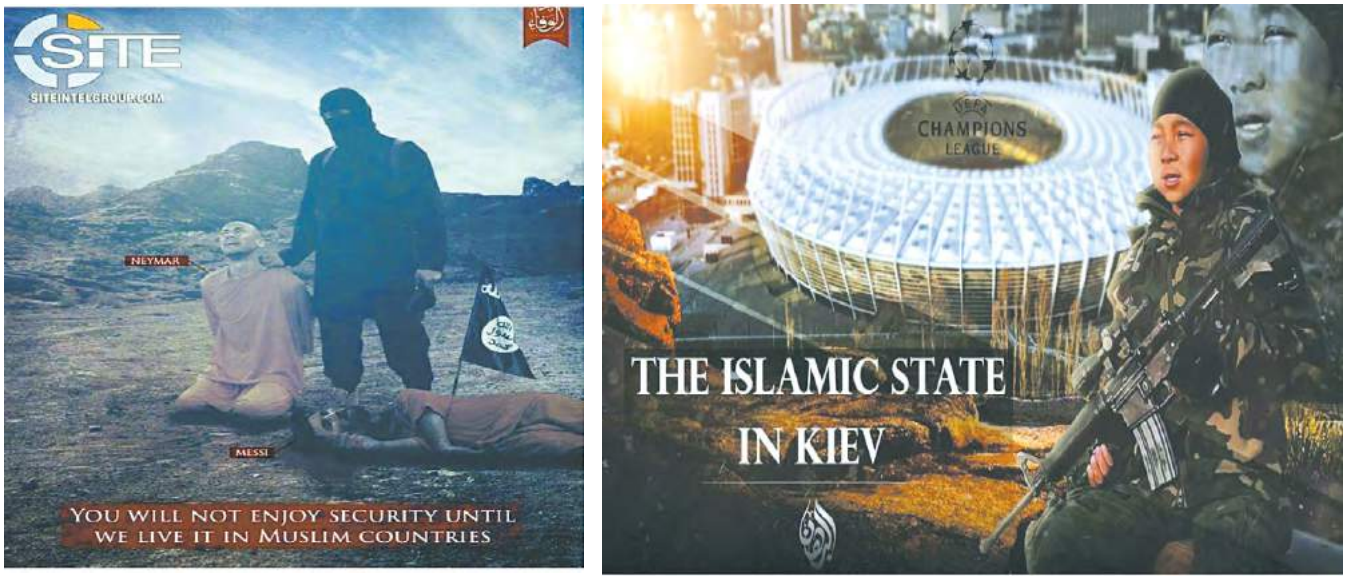

Стилістична подібність постерів про Немара і Мессі, опубліковані в жовтні 2017 року, і погроз до фіналу Ліги чемпіонів в Києві в травні 2018 року /libero.pe

Кінцевою метою інформаційної спецоперації було вчергове використати давно запущений наратив – «Ukraine – is a failed state» («Україна – неспроможна держава»); продемонструвати західним партнерам, що на території України джихадисти проходять підготовку та вишкіл, а потім звідси ж можуть направлятися до європейських країн для проведення терористичних атак; посіяти паніку, хаос та підвищити ажіотаж навколо теми безпосередньої загрози ІДІЛ, щоб спровокувати уболівальників та туристів відмовитися від подорожі до України на час Ліги чемпіонів.

II СЕРІАЛ 2. ЗЛОЧИНИ ЗСУ ТА МІНСЬКІ ДОМОВЛЕНОСТІ

СЦЕНАРІЙ

З початком війни на Донбасі російська пропаганда почала масштабну інформаційну кампанію для дискредитації дій України на Сході. Основними її цілями стали Збройні Сили України та добровольчі батальйони, яких у фейкових новинах подавали як «карателів» та «фашистів», намагаючись провести паралелі з Другою світовою війною. Заразом щодо російських військ вживається термін «ополченці», який, за твердженням дослідників з «Media Sapiens», «має чіткі конотації з героїчною боротьбою «радянського народу» проти німецької агресії під час Другої світової війни, для позначення і водночас виправдання заколоту проти української держави». Також активно використовується риторика «геноциду, який здійснюють українські війська», для підтвердження якого використовують фейки про, нібито, «злочини» ЗСУ та добровольчих батальйонів.

Все це спрямовано на демонстрацію внутрішньому російському споживачеві інформації агресії зі сторони України щодо «російськомовного населення Донбасу» і виправдання таким чином вторгнення на українську територію для захисту останнього. Разом з цим, для міжнародної спільноти створюється викривлена картина подій, яка повинна змусити західних партнерів України відмовитися від надання Києву підтримки.

Ключовими цільовими аудиторіями для російських спецслужб та медіа, що співпрацюють з ними, в контексті висвітлення цього кремлівського наративу, є, в першу чергу, мешканці окупованих регіонів Донецької та Луганської областей, а також Криму; громадяни та мешканці Росії; громадяни та політичні еліти західних країн Європи та Америки.

Мешканці окремих районів Донбасу, де точиться збройне протистояння, стали жертвою щоденної російської «промивки мізків», що мала на меті переконати в безальтернативності російського вибору, оскільки з української сторони на російськомовне населення Донбасу чекають тільки звірства і насильство.

Для внутрішньо-російської аудиторії ці наративи були важливі для легітимізації російської агресії проти України. Мовляв, в іншому разі, російськомовне населення було б знищено радикальним українськими націоналістами. Щоб цього не допустити, необхідно підтримати Путіна. А ще краще – взяти до рук зброю та поїхати воювати проти українців на Донбас. Цей меседж був вкрай успішним серед російської аудиторії.

Для європейської аудиторії, яка здебільшого споживала новини про події в Україні з джерел близьких до Москви, мала переконатися в тому, що Україну підтримувати не слід, оскільки вона нічим не відрізняється від Росії, а військові злочини скоюють обидві сторони. Тому немає сенсу підтримувати одну з них.

СЕЗОН 1. ЗСУ, НАЦГВАРДІЯ ТА ДОБРОВОЛЬЦІ «ЗНИЩУЮТЬ» НАСЕЛЕННЯ ДОНБАСУ

З початку активної фази збройного протистояння на Сході України кремлівські пропагандисти намагаються всіляко дискредитувати дії українських Збройних Сил. Вони зображають жертв, нібито, українських обстрілів, часто використовуючи для підсилення емоційності фотографії з вбитими дітьми, жінками та пенсіонерами – причому, далеко не завжди ці зображення стосуються подій на Донбасі.

Дуже часто проекти на кшталт «StopFake» та просто користувачі соціальних мереж виявляли факти, коли російські та проросійські медіа, блоги та новинні сайти використовували для ілюстрацій жахливих подій на Донбасі фотографії зроблені в інших країнах та в умовах інших збройних конфліктів в Грузії, Іраку, Сирії і так далі[82].

Крім того, вони викривлюють дані звітів міжнародних спостерігачів. Завдяки цьому російська пропаганда намагається налаштувати населення окупованих територій проти України і продемонструвати світовій спільноті порушення українськими військовими норм міжнародних договорів, які регулюють поводження із нонкомбатантами під час бойових дій.

Історія, що є предметом розповіді в цьому «сезоні», представляє собою ланцюжок логічних висновків та умовиводів, який виглядає наступним чином:

- Українські військові цілеспрямовано знищують цивільне населення на Донбасі, в той час як бойовики так званих «ДНР» та «ЛНР» нібито виступають захисниками «російськомовного населення регіону»;
- «Звірства» ЗСУ та добровольчих батальйонів, використання ними забороненої зброї фіксуються та потрапляють у ЗМІ, але це не зупиняє їх в плані, нібито, здійснення «геноциду» на Сході України;
- В зв'язку з цим, західні країни мають відмовитися від підтримки України як сторони, яка не зацікавлена у мирному вирішенні ситуації, і покладатися на Росію в сфері врегулювання конфлікту;
- Мешканці окупованих територій мають сподіватися на підтримку російської сторони та бойовиків, оскільки, в разі, якщо українські військові отримають контроль над регіоном, то по відношенню до місцевих жителів обов'язково буде застосоване нелюдське насильство, оскільки російські джерела вже «багаторазово підтвердили» цю тезу.

[82] Російські медіа використовують зображення, що не відповідають описуваним подіям – https://goo.gl/FNv16e

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Обстріли «мирних жителів Донбасу» українськими «карателями»

Російська пропаганда протягом всього періоду російсько-української війни регулярно поширює дезінформацію щодо обстрілів міст Донбасу українськими військами. Наголошується, що ЗСУ свідомо цілить в об'єкти цивільної інфраструктури задля провокування гуманітарної катастрофи та в житловий сектор – для знищення місцевого населення.

Висвітлити всі фейки про обстріли міст Донбасу і мирного населення українськими військами майже неможливо, адже до цієї теми російська пропаганда звертається щодня. Тому ми сконцентруємося на окремих епізодах, які відображають віхи у розвитку російської дезінформації щодо військових дій на Донбасі.

На початковому етапі війни російська пропаганда була досить низькоякісною і часто породжувала дивні сюжети, які легко спростовувались. Російські журналісти випускали фейкові сюжети за участі проплачених акторів, які видавали себе за «жертв обстрілів ЗСУ».

Прикладом цього є випуск програми «Чрезвычайное проишествие» на телеканалі «НТВ» від 20 квітня 2014 року, у якому «жителька Краматорська» розповідала про те, що ховається від обстрілів у власному підвалі «щоб пережити АТО», як сказав диктор[83]. Однак журналісти «ICTV» з'ясували, що ця жінка проживає в с. Терпіння біля Мелітополя, що за 300 км. від Краматорська[84]. Виявилося, що вона згодна була б ще раз зіграти для російського телебачення, представниками якого назвалися журналісти, але не може через негативну реакцію односельців.

В той же час Росія активно почала використовувати відео та фотографії руйнацій, видаючи їх за наслідки українських обстрілів. Наприклад, 8 липня 2014 року телеканал «Россия 24» повідомив про авіаційний наліт на Донецьк, в результаті якого були знищені шахта та завод в Петровському районі міста[85]. Але фото заводу, яке наводилося в сюжеті як підтвердження, було зроблене за півтора місяці до описуваних подій, і на ньому відображався не завод, а льодовий палац «Арена Дружба», розграбований і підпалений сепаратистами 27 травня. І навіть під час прямого включення журналіст показав те саме фото льодового палацу, а не зруйнованого заводу.[86]

---

[83] Ложь НТВ: жительницу Запорожской области представили как пострадавшую от бомбежек из Краматорска. StopFake. 07.07.2014 https://www.stopfake.org/lozh-ntv-zhitelnitsu-zaporozhskoj-oblasti-predstavili-kak-postradavshuyu-ot-bombezhek-iz-kramatorska/

[84] Продать Родину: Украинка подрабатывает ложью на российских каналах. YouTube. 05.06.2014 https://www.youtube.com/watch?time_continue=170&v=C8C4uzgiL0c

[85] Донецк начали бомбить и обстреливать. YouTube. 08.07.2014 https://www.youtube.com/watch?v=AReE3n0s99E

[86] Телеканал Россия 24 использовал фейковое фото в сюжете о Донецке. 13.07.2014 https://www.stopfake.org/telekanal-rossiya-24-ispolzoval-fejkovoe-foto-v-syuzhete-o-donetske/

Сепаратисты нанесли дворцу "Арена Дружба" значительный материальный ущерб – пресс-служба ХК "Донбасс" (Фото)

Версия для печати
Комментарии (0)
Послать ссылку другу

27.05.2014 11:27. Просмотрено 14487 раз. За сегодня — 4 раза.

Донецкие сепаратисты нанесли ледовому дворцу "Арена Дружба" значительный материальный ущерб. Об этом сообщает пресс-служба Хоккейного клуба "Донбасс".

"В ночь с 26 на 27 мая вооруженные люди ворвались в Арену "Дружба", связали охрану, вынесли оргтехнику, плазменные экраны, средства связи, сейф, который находился в фан-магазине, угнали служебный автомобиль. Отдельно была уничтожена серверная, в которой хранилась информация камер видео наблюдения. Напоследок они подожгли сооружение. Арене "Дружба" нанесен значительный материальный ущерб", - отметили в пресс-службе.

В ведомстве также подчеркнули, что "циничное и наглое поведение террористов вызвало негодование и всей хоккейной общественности, и хоккейного клуба "Донбасс", который представляет Украину в одной из сильнейших лиг мира - Континентальной хоккейной лиге".

Зображення з сайту ostro.org в публікації про підпал «Арени Дружба», яку пропагандисти видали за зруйнований завод / stopfake.org

Іноді фейки Кремля про, нібито, обстріли мирних мешканців українською армією мали просто абсурдний характер. Так, у серпні -2014го року Дмитро Золотухін створив для Інформаційно-аналітичного центру РНБО України відео, що було представлене спікером АТО Андрієм Лисенком на платформі Українського Кризового Медіа Центру, в якому було зображено як телеканал «Звезда» (%100 належить Міністерству оборони Росії) сфабрикував сюжет про обстріл міста Макіївка Донецької області українською армією з використанням ракети «Точка-У»[87].

20 серпня 2014 року телеканал «Звезда» повідомив в ефірі про обстріл українськими військами Макіївки з ракетного комплексу «Точка-У», який вважається зброєю масового ураження. При цьому відео-підтвердження, яке наводилося, вже більше року містилося на Youtube та зображувало падіння ракети «Протон-М» в Казахстані 2 липня 2013 року[88]. Більше того, навіть Russia Today повідомив про те, що «користувачі мережі видали падіння Протона-М за обстріл Донецька»[89]

87 ЗВЕДЕНІ ДАНІ ІАЦ РНБОУ НА 12:00 – 21 СЕРПНЯ 2014 РОКУ – http://mediarnbo.org/2014/08/21/zvedeni-dani-iats-rnbou-na-12-00-21-serpnya-2014-roku/

88 Русские пропагандисты показали видео падения ракеты на Байконуре и назвали это обстрелом Макеевки из украинского РК «Точка-У». Цензор.нет. 21.08.2014 https://censor.net.ua/video_news/299010/russkie_propagandisty_pokazali_video_padeniya_rakety_na_bayikonure_i_nazvali_eto_obstrelom_makeevki

89 Пользователи сети выдали падение Протона-М за обстрел Донецка. RT на русском. 20.08.2014 https://russian.rt.com/article/46156

25 серпня 2014 року РИА Новости також повідомили про перший обстріл Донецька з «Точки-У»[90]. При цьому згадали про нібито обстріли інших міст, серед яких не вказали Макіївку.

20 жовтня в Донецьку прогримів гучний вибух, який стався на казенному заводі хімічних виробів. Бойовики з так званої «ДНР» заявили: це відбулося унаслідок влучання ракетою «Точка-У», яку випустили ЗСУ[91]. Повторно про знищення цього заводу «Точкою-У» бойовики повідомили 2 лютого 2015 року[92]. В той же день в російських ЗМІ з'явилися сюжети про нібито збиття української «Точки-У», яка вірогідно летіла з Артемівська на Луганськ. Так звані «ополченці» заявляли, що передадуть уламки ракети ОБСЄ і таким чином доведуть злочини України[93]. Та вже наступного дня СММ ОБСЄ не підтвердила використання «Точки-У» українськими військами[94].

13 лютого 2017 року Слідчий комітет РФ опублікував повідомлення про те, що в нього наявні «неспростовні докази застосування ЗСУ в 2014 і 2015 роках зброї масового знищення – тактичних ракетних комплексів «Точка-У»[95]. У відомстві стверджували, що українські військові застосовували «ракети, споряджені осколково-фугасними і касетними зарядами проти мирного населення Донбасу». Наводився ряд пунктів їх застосування в Луганській області, але ніде не було вказано дату обстрілу.

Ще однією тактикою російських ЗМІ було перекручування сюжетів українських новин. 19 серпня «LifeNews» показав сюжет про бої за Іловайськ і у вже звичному стилі повідомив про умисний обстріл житлових кварталів українською армією.

---

[90] Баллистическая ракета «Точка-У» впервые упала на Донецк. РИА Новости. 25.08.2015 https://ria.ru/world/20140825/1021345899.html

[91] ДНР объяснила взрыв в Донецке попаданием «Точки-У». Lenta.ru. 20.10.2014 https://lenta.ru/news/2014/10/20/blast/

[92] Химзавод в Донецке уничтожила ракета «Точка-У». Телеканал «Звезда». 09.02.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201502092017-ctxy.htm

[93] Ополченцы сбили ракету «Точка-У» под Луганском. Life.ru. 02.02.2015 https://life.ru/t/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/149285

[94] СММ ОБСЕ не подтвердила применение армией Украины ракет «Точка-У». Интерфакс. 03.02.2015 http://www.interfax.ru/world/421872

[95] СК России получены неопровержимые доказательства применения Вооруженными силами Украины оружия массового поражения. Следственный комитет РФ. 13.02.2017 https://sledcom.ru/news/item/1100662/

При цьому російські пропагандисти посилалися на сюжет каналу «1+1», де нібито відкрито демонструвалися кадри обстрілів міста українськими силовиками. Але, як встановив «StopFake», російський канал просто змонтував кілька відео, які не стосувалися тогочасних подій в Іловайську: відео обстрілів міста Міусінськ в Луганській області загоном бойовика «Мотороли» та бої на підступах до Іловайська 10 серпня. Кадри із сюжету «1+1» були справжні, але використовувалися лише як фон, і ніхто не повідомляв про обстріли міста українською армією[96].

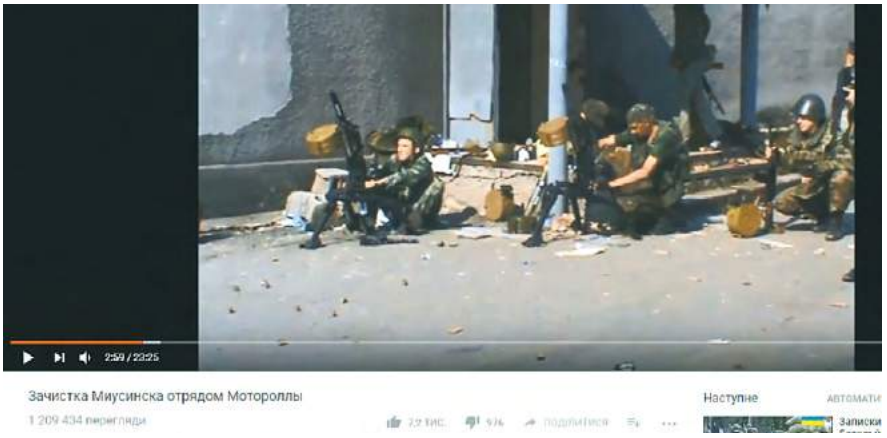

На першому скріншоті – стоп-кадр із сюжету LifeNews про обстріли Іловайська зі сторони ЗСУ, взяте нібито із сюжету «ТСН» на «1+1»

На другому скріншоті – реальне відео штурму загоном «Мотороли» міста Міусінськ / youtube.com

Крім збільшення суспільної напруги та дискредитації українських сил на постійній основі, російські пропагандисти використовували фейки про їх відповідальність за обстріли для прикриття терористичних актів самих бойовиків. Однією із таких трагедій із багатьма мирними жертвами був обстріл з «Градів» блокпосту ЗСУ біля Волновахи 13 січня 2015 року, в результаті якого через пряме потрапляння ракети в рейсовий автобус загинули 13 осіб і ще 18 дістали поранення. Бойовики одразу ж, де-факто, визнали свою відповідальність за вчинене, опублікувавши в групі «НОВОРОССИЯ Первый оперативный» пост про те, що «був знищений блокпост на виїзді з Волновахи в Донецьк». Обстріл був зафіксований на відео[97].

[96] Ложь LifeNews: кадры обстрела украинской армией Иловайска из гранатометов и минометов. StopFake. 21.08.2014 https://www.stopfake.org/lozh-lifenews-kadry-obstrela-ukrainskoj-armiej-ilovajska-iz-granatometov-i-minometov/

[97] «Накрыт блокпост карателей под Волновахой» – «ополченцы» признались, что это они уничтожили автобус с мирными жителями. Цензор.нет. 13.01.2015 https://censor.net.ua/photo_news/319755/nakryt_blokpost_karateleyi_pod_volnovahoyi_opolchentsy_priznalis_chto_eto_oni_unichtojili_avtobus_s

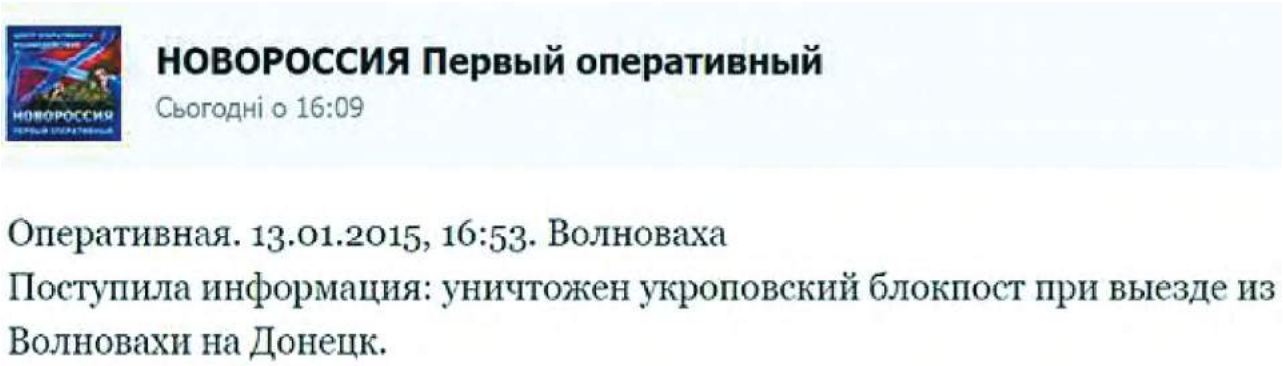

Публікація в спільноті у соцмережі «Вконтакте» щодо обстрілу автобусу бойовиками / censor.net

Представники Генерального штабу зазначали, що артилерійський удар був завданий для того, щоб викликати зворотній вогонь по Докучаєвську, де в той момент знаходилися російські журналісти, готові зафільмувати «чергові звірстра карателів»[98].

Президент закликав світову спільноту солідаризуватися з жертвами цього теракту так само, як і з терактом в Парижі 7 січня в офісі «Charlie Hebdo», а в соцмережі почалася кампанія «Je suis Volnovakha» за аналогією до акції підтримки Франції «Je suis Charlie». Російські пропагандисти одразу ж спробували «перекрити» це завдяки вкиданню фейків. Так, вже 13 січня в соціальних мережах почав розповсюджуватися фейковий скріншот з групи «УКРОП | ПРАВИЙ СЕКТОР | НОВИНИ АТО», що, нібито, містив повідомлення про те, що «знищення автобусу з терористами» – справа рук добровольчого батальйону «Правий сектор». «StopFake» одразу ж спростував це, показавши, що такого посту не було[99].

Надалі фейки про вбивство пасажирів автобусу українськими силовиками продовжилися. Однак пропагандисти не змогли вибудувати єдиної лінії дезінформації. Так, 14 січня на телеканалі «Россия 1» показали інтерв'ю із жінкою з перемотаними рукою та головою, яка нібито постраждала при обстрілі автобуса. Вона назвалася Сніжаною Карпекою і сказала, що не чула вибухів і обстрілів, а лише гучний звук, який сприйняла за вибух міни. Як повідомило видання «Остров», жінки з таким прізвищем не було у списку постраждалих, і вона давала коментар у квартирі, тоді як всі інші поранені були в лікарні Волновахи[100].

17 січня 2015 року російські ЗМІ поширили дезінформацію про звіт ОБСЄ, в якому буцімто було вказано, що автобус під Волновахою не обстрілювали терористи[101]. Насправді ОБСЄ не називало відповідального у трагедії, але побіжно спростувало дезінформацію росіян, які говорили, що автобус був розстріляний з автоматів бійцями ЗСУ чи уражений міною. Спостерігачі Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ описали п'ять воронок від ракет біля місця інциденту[102].

---

98 Автобус з цивільними під Волновахою розстріляли задля російських журналістів. Еспресо. 13.01.2015 https://espreso.tv/news/2015/01/13/avtobus_z_cyvilnymy_pid_volnovakhoyu_rozstrilyaly_zadlya_rosiyskykh_zhurnalistiv

99 Фейк: Украинские военные сообщили, что сами расстреляли автобус под Волновахой. StopFake. 14.01.2015 https://www.stopfake.org/fejk-ukrainskie-voennye-soobshhili-chto-sami-rasstrelyali-avtobus-pod-volnovahoj/

100 Отбеливают боевиков. Российский канал показал липовую «пострадавшую» при обстреле автобуса под Волновахой (Видео). Остров. 15.01.2015 https://www.ostro.org/general/society/news/462040/

101 ОБСЕ опровергает версию об обстреле автобуса под Волновахой ополченцами. Российская газета. 17.01.2015 https://rg.ru/2015/01/17/obse-site-anons.html

102 Latest from OSCE Special Monitoring Mission (SMM) to Ukraine based on information received as of 18:00 (Kyiv time), 16 January 2015. OSCE. 17.01.2015 https://www.osce.org/ukraine-smm/135211

The SMM concluded its third fact-finding patrol to government-controlled Volnovakha (35km south-west of **Donetsk**), where 12 civilian passengers of a bus had been killed and 17 injured on 13 January (see *SMM Spot Report 14 January* and *SMM Daily Report 14 January*). The SMM conducted a comprehensive inspection, focusing on five craters caused by explosions that had occurred during the incident. The investigation included comprehensive crater analysis of two specific blast craters, including the crater located 10 metres from the side of the passenger bus. In the SMM's assessment all craters examined were caused by rockets fired from a north-north-eastern direction.

Повідомлення СММ про 5 воронок біля автобусу і обстріл з північного-північно-сіхдного напряму (позиції бойовиків) / osce.org

Ще одним із важливих епізодів початкового етапу війни (до Мінську2-) був обстріл Маріуполя проросійськими бойовиками, який вони здійснили 24 січня 2015 року. Тоді в результаті ракетного удару з установок «Град» та «Ураган» загинули 30 людей і 138 були поранені. Місія ОБСЄ в той же день повідомила, що обстріл проводився зі східного та північно-східного напрямків – з районів, підконтрольних так званій «ДНР». Після цього про якісь інтерпретації щодо скоєного теракту було вже складно говорити[103].

The SMM conducted a crater analysis and its initial assessment showed that the impacts were caused by Grad and Uragan rockets. According to the impact analysis, the Grad rockets originated from a north-easterly direction, in the area of Oktyabr (19 km north-east of Olimpiiska Street), and the Uragan rockets from an easterly direction, in the area of Zaichenko (15 km east of Olimpiiska Street), both controlled by the "Donetsk People's Republic" ("DPR").

Пряме вказання зі сторони ОБСЄ на те, що обстріл відбувся з територіторії, підконтрольної бойовикам / osce.org

Втім, 25 січня голова комітету Держдуми РФ по справам СНД сказав, що обстріл Маріуполя – це «провокація українських військових так само, як Волноваха та Боїнг», навівши неправдиву інформацію про те, що ОБСЄ повідомила про обстріли з українських позицій[104]. Про вину українців повідомляли і відомі пропагандисти Олександр Коц та Дмитро Стешин з «Комсомольської правди», однак вони вже не перекручували звіт ОБСЄ, а посилалися на «розслідування» їх колеги з «РЕН-ТВ» – Валентина Трушніна[105]. Той нібито за формою ям від снарядів визначив, що стріляли українські силовики. Його висновки спростував маріупольський блогер Максим Бородін[106]. Останній також зробив підбірку новин в російських ЗМІ з динамікою заголовків протягом 24 січня. І якщо на початку з посиланням на Олександра Захарченка повідомлялося про «наступ армії Новоросії на Маріуполь», то після обстрілу риторика різко змінилася на заперечення штурму бойовиками та звинувачення ЗСУ в обстрілі. Крапку в цьому сюжеті поставило розслідування СБУ та оприлюднені записи телефонних переговорів між військовослужбовцями армії РФ[107].

[103] Spot report by the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), 24 January 2015: Shelling Incident on Olimpiiska Street in Mariupol. OSCE. 24.01.2015 https://www.osce.org/ukraine-smm/136061

[104] В Думе поставили обстрел Мариуполя в один ряд с трагедией в Волновахе и крушением Boeing. НТВ. 25.01.2015 http://www.ntv.ru/novosti/1293941/

[105] Кто убил 30 жителей Мариуполя. Комсомольская правда. 25.01.2015 https://www.crimea.kp.ru/daily/26333.7/3216198/

[106] С какой стороны стреляли по Мариуполю 24.01.2015! Объективно и без истерик. LiveJournal. 27.01.2015 https://maxbormar.livejournal.com/2637.html

[107] Докази причетності російських військових до обстрілів Маріуполя – https://www.youtube.com/watch?v=lCjnwurFL2A&t=5s

Журналісти Комсомольської правди – Олександр Коц та Дмитро Стешин / ponomaroleg.com

Після укладання Мінських домовленостей російські ЗМІ стали спекулювати на тому, що українські військові їх весь час порушують. Наприклад, вдаючись до викривлення чи фальсифікації заяв ОБСЄ про обстріли мирного населення зі сторони ЗСУ, або ж здійснюючи вкидання дезінформації без посилання на незалежні джерела. Так, 10 листопада 2015 року телеканал «Звезда» повідомив про порушення режиму тиші поблизу Донецька українськими силовиками, заявивиши, що «ОБСЄ підтвердили обстріл міста з «Града»[108]. В той же час в звіті ОБСЄ лише вказувався напрям удару і те, що був пошкоджений будинок в Куйбишевському районі Донецька[109]. «StopFake» повідомляв, що частина території на північний захід від Куйбишевського району контролюється «ДНР», а ОБСЄ не вказувала приналежність снаряда або військової техніки до жодної зі сторін[110].

Типовий фейк російського ЗМІ про обстріл складається із посилання на публікацію місцевого сепаратистського ЗМІ, в якому наявна заява когось з бойовиків, частіше всього – Едуарда Басуріна. Наприклад, 14 листопада 2017 року телеканал «Звезда» повідомив про те, що українські військові розстріляли кафе під Луганськом з БМП за те, що його власник відмовився дати хабар[111]. Видання посилалося на «Луганський інформаційний центр», а той в свою чергу – на представника так званої «народної міліції ЛНР».

Типова схема поширення фейкових новин щодо обстрілів зі сторони ЗСУ

Крім того, російські спецслужби та підконтрольні їм ЗМІ займаються інсценізацією порушення Мінських домовленостей зі сторони ЗСУ, щоб потім за допомогою цього дискредитувати Україну. Так, 8 березня 2017 року Головне управління розвідки Міністерства оборони повідомило про те, що російські окупаційні війська закуповують тисячу комплектів форми ЗСУ для підготовки матеріалів з дискредитації сил АТО[112].

---

108 В ОБСЕ подтвердили, что силовики обстреливали Донецк из «Града». Телеканал «Звезда». 09.11.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201511092139-3m0z.htm

109 Latest from OSCE Special Monitoring Mission (SMM) to Ukraine, based on information received as of 19:30hrs, 8 November 2015. OSCE. 09.11.2015 https://www.osce.org/ukraine-smm/198671

110 Фейк: ОБСЕ подтвердила обстрел Донецка силовиками. StopFake. 10.11.2015 https://www.stopfake.org/fejk-obse-podtverdila-obstrel-donetska-silovikami/

111 Украинские военные расстреляли из БМП кафе под Луганском за отказ дать взятку. Телеканал «Звезда». 14.11.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201711141734-pgb3.htm

112 Боевики в форме ВСУ покажут росСМИ "зверства карателей". Факти. 08.03.2017 https://fakty.ictv.ua/ru/ukraine/20170308-rosiya-vydala-bojovykam-dnr-formu-zsu/

16 грудня 2017 року прес-секретар Міністерства оборони України з питань АТО повідомив про те, що 15-14 грудня на тимчасово окупованій території Донеччини знімали постановочні відеоролики на передових позиціях окремих підрозділів корпусу[113]. Про те ж саме Міноборони повідомило 17 березня 2018 року[114]. Цього разу воно вказало, що зйомкою відеороликів займався російський центр інформаційного протиборства Південного військового округу ЗС РФ, що у Новочеркаську, із залученням бойовиків. Його мета була в тому, щоб показати «порушення режиму припинення вогню» українською стороною.

Василь Лабай, речник штабу АТО в грудні -2017березні 2018 / facebook.com

До цього ж наративу російської дезінформації можна віднести створення фейкової сторінки речника штабу АТО Василя Лабая у Facebook, на якій поширювали неправдиву інформацію щодо проведення антитерористичної операції на Донбасі[115]. Тоді у відомстві наголосили: достовірна інформація розміщується виключно на офіційній сторінці прес-центру штабу АТО та сайті Міністерства оборони України.

Також російські ЗМІ намагаються перекласти на ЗСУ відповідальність за смерті дітей, навіть в тих випадках, коли обстрілів не було. Наприклад, 5 листопада 2017 року декілька російських медіа повідомили про смерть дитини в Донецьку внаслідок обстрілу ЗСУ[116]. В той же час місцеві ресурси повідомили про те, що хлопець біля стадіону помітив невідомий предмет і кинув у нього цеглиною. Але цим предметом виявився снаряд[117].

Основне завдання, яке ставилося перед спеціальними службами Росії на початку конфлікту, – показати страждання людей від дій ЗСУ і забезпечити звинувачення української сторони у обстрілах та вбивстві цивільних для того, щоб прикрити звірства самих бойовиків, як це було у випадках із обстрілом автобусу під Волновахою та удару з «Градів» по Маріуполю.

Російські ЗМІ кілька разів стверджували, що українські війська використовують фосфорні бомби при обстрілах, що заборонено Женевською конвенцією. Наприклад, 12 червня 2014 року телеканал «Звезда» повідомив, що українська армія обстріляла с. Семенівку біля Слов'янська, що викликало численні пожежі[118].

---

113 В Україні викрили новий фейк бойовиків про сили АТО. Апостроф. 16.12.2017 https://apostrophe.ua/ua/news/politics/regional-policy/2017-12-16/v-ukraine-razoblachili-novyiy-feyk-boevikov-o-silah-ato/116022

114 Брифінг речника Міністерства оборони України. Міністерство оборони України. 17.03.2018 http://www.mil.gov.ua/news/2018/03/17/brifing-rechnika-ministerstva-oboroni-ukraini/

115 Російські бойовики створили фейковий акаунт речника штабу АТО. Тиждень. 01.12.2017 http://tyzhden.ua/News/204989

116 В ДНР заявили о гибели ребенка в результате обстрела силовиков/ РИА Новости. 05.11.2017 https://ria.ru/world/20171105/1508245515.html

117 Фейк: В результате обстрела Донецка со стороны ВСУ погиб ребенок. StopFake. 06.11.2017 https://www.stopfake.org/fejk-v-rezultate-obstrela-donetska-so-storony-vsu-pogib-rebenok/

118 Нацгвардия обстреляла Семеновку фосфорными бомбами. Телеканал «Звезда». 12.06.2014 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201406120351-12ni.htm

Портал «StopFake» з'ясував, що надані російським телеканалом кадри були зняті CNN в 2004 році в іракському місті Ель-Фалуджа, а згодом стало відомо про прохання сепаратистів до росіян передати фосфорні снаряди для кращої імітації цієї вигадки[119]. В той же день фейк про фосфорні бомби опублікували відомі пропагандисти з «Комсомольської правди» Олександр Коц та Дмитро Стешин, однак на відео, яке мало б підтвердити це, було зображено падіння теплових пасток, які використовуються на літаках для відведення ракет[120]. Подібні відео з'являлися протягом серпня-вересня 2014 року в мережі, але всюди були зображені теплові пастки[121].

7 грудня 2017 року один з лідерів бойовиків Едуард Басурін заявив про те, що ЗСУ готові застосувати щодо населення Донбасу заборонені фосфорні бомби[122]. Про це нібито повідомила розвідка так званої «ДНР». Також він зазначив, що це одразу видасть допомогу ЗСУ зі сторони НАТО, адже лише країни Альянсу мають їх на озброєнні і нібито вони передали бомби Україні в 2014 році, після чого вона їх неодноразово використовувала.

Відео обстрілу фосфорними снарядами Ель-Фалуджі завантажене в 2008 році / youtube.com

119 Топ-факты российской лжи об Украине. Часть 2. StopFake. 10.07.2014 https://www.stopfake.org/top-fakty-rossijskoj-lzhi-ob-ukraine-chast-2/

120 Ополчение Славянска: Украина применила фосфорные боеприпасы. Комсомольская правда. 12.06.2014 https://www.crimea.kp.ru/daily/26240.4/3124052/

121 Ложь: видео фосфорных бомб над Донецком. StopFake. 10.07.2014 https://www.stopfake.org/lozh-video-fosfornyh-bomb-nad-donetskom/

122 ВСУ готовы применить против населения Донбасса фосфорные бомбы. Политнавигатор. 07.12.2017 https://www.politnavigator.net/vsu-gotovy-primenit-protiv-naseleniya-donbassa-fosfornye-bomby.html

Нацгвардия обстреляла Семеновку фосфорными бомбами

05:51 12.06.2014

Украинская армия обстреляла село Семеновку под Славянском. Обстрел велся зажигательными снарядами. Они взрывались на небольшой высоте, разделяясь на несколько горящих частей. В результате в деревне возникло несколько пожаров

Той самий кадр з відео CNN, але поданий російськими пропагандистами як український обстріл Семенівки / tvzvezda.ru

Військовий експерт Сергій Згурець у коментарі «Радіо Свобода» сказав, що інформація про наявність фосфорних снарядів лише у НАТО – вигадка, адже під час Холодної війни вони стояли на озброєнні обох блоків. А також їх експорт в Україну малоймовірний, адже країнам НАТО заборонено експортувати такі боєприпаси[123].

Дезінформація про використання Україною заборонених міжнародними договорами видів озброєння здійснювалася задля того, щоб виправдати їх застосування самими бойовиками як «рівноцінного спротиву». Мовляв, «якщо вони використовують, то чому нам не можна?». В травні 2015 року СЦКК передав місії ОБСЄ інформацію про розміщення на Донбасі проросійськими бойовиками «Точок-У»[124]. Не виключено, що в разі відновлення повномасштабних бойових дій бойовики використовували б ці ракети, посилаючись на минулі «злочини» ЗСУ.

[123] Украинские военные готовят фосфорные бомбы для жителей Донбасса – фейк. Радіо Свобода. 14.12.2017 https://ru.krymr.com/a/28918463.html

[124] Пресс-центр АТО: ОБСЕ проинформирована о размещении боевиками на Донбассе ракетного комплекса «Точка-У». Гордон. 15.05.2015 http://gordonua.com/news/war/press-centr-ato-obse-proinformirovana-o-razmeshchenii-boevikami-na-donbasse-raketnogo-kompleksa-tochka-u-80943.html

Те ж саме стосувалося і фосфорних бомб. 6 грудня 2017 року штаб АТО поінформував про застосування бойовиками фосфорної міни, забороненої міжнародними конвенціями[125]. Фейк про підготовку українськими військами фосфорних снарядів для бомбардувань жителів Донбасу, про який згадувалося раніше, з'явився наступного дня.

Ключовою аудиторією для таких інформаційних спеціальних операцій були мешканці окупованих територій Донбасу, які, за планом пропагандистів, мали сприймати проросійських терористів, виключно як визволителів, а українське військо, виключно як загарбників. Військовослужбовці українських військ часто розповідали курйозні випадки наслідків пропаганди Наприклад, про те як старенька бабуся просила їх «не їсти» її маленьку російськомовну онуку.

Після укладання Мінських домовленостей в лютому 2015 року вектор російських інформаційних атак змістився на зовнішню аудиторію, якій демонструвалися випадки порушення угод Україною. Їх загальною ціллю є дискредитація української армії та України в цілому як сторони переговорного процесу щодо врегулювання ситуації на Донбасі. Росія прагне донести західним партнерам, що саме офіційний Київ є головним порушником Мінських домовленостей. Цим самим Кремль намагається підвести лідерам США та ЄС наступний меседж: говорити про варіанти встановлення миру на Донбасі слід з лише з керівництвом Росії та підконтрольними йому бойовиками.

[125] Бойовики «ДНР» застосували фосфорну міну в зоні АТО – штаб. Радіо Свобода. 06.12.2017 https://www.radiosvoboda.org/a/news/28900536.html

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. ЗСУ обстрілює «ополченців» снарядами з пропагандою

Розслідувачі групи «InformNapalm» повідомили, що з 1 грудня 2017 року російські пропагандисти через розгалужену мережу видань та підконтрольних сторінок в соціальних мережах поширювали інформацію про ЗСУ, яке начебто обстрілює цивільних мешканців агітаційними снарядами із листівками.

На листівках був зображений стилізований солдат Вермахту із елементами української символіки, на фоні якого розміщено текст російською мовою: «Нам не нужны люди! Нам нужна территория!...Мы скоро будем резать ваших жен и детей, а новый год вы встретите в земле или в тюрьме!»[126]. Як зазначав «StopFake»[127], Інформацію спочатку поширили російські пропагандисти з «Комсомольської правди» Олександр Коц і Владислав Бердичевський з так званої «ДНР». Це було стандартною схемою інформаційних атак – пости в соцмережах передруковувалися спочатку маргінальними, а потім і топовими російськими ЗМІ. Та спеціалісти з «InformNapalm» одразу ж встановили підробленість поширюваних фотографій за рядом ознак: неправильне упакування листівок, занадто маленькі воронки від снарядів.[128]

Твіт Олександра Коца про «агітаційний обстріл ЗСУ» із зображеннями, типовими для російського наративу про «українців-фашистів» / stopfake.org

Занадто маленька воронка як для такого великого снаряду / informnapalm.org

126 «Новый год вы встретите в земле»: националисты обстреливают Донбасс снарядами с угрожающими листовками. Телеканал «Звезда». 05.12.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201712051522-2zjc.htm

127 Фейк: ВСУ обстреливают Донбасс снарядами с агитационными листовками. StopFake. 07.12.2017 https://www.stopfake.org/fejk-vsu-obstrelivayut-donbass-snaryadami-s-agitatsionnymi-listovkami/

128 Боевики создали новый фейк и раскручивают спецоперацию с агитационным снарядом А1ЖД. InformNapalm. 04.12.2017 https://informnapalm.org/41706-boeviki-sozdali-novyj-fejk-i-raskruchivayut-spetsoperatsiyu-s-agitatsionnym-snaryadom-a1zhd/

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 3. «Карателі» з ЗСУ: розіпнений хлопчик та інші фантазії російської пропаганди

Демонізуючи українських військових, Кремль намагається показати українському та російському населенню, що в Україні править «фашистський режим», небезпечний для усіх тих, хто не є націоналістами. Як пише «MediaSapiens», з початком війни на Донбасі російські ЗМІ почали свідомо використовувати слово «карателі» для опису українських військовослужбовців і застосовували його у фейках про «злочини», які вони нібито здійснюють.

Сам феномен використання в новинах лексики з старих радянських фільмів про Другу світову війну є дуже цікавим. Терміни «карателі», «фашисти», «хунта», «правосєки» (за аналогією з широковживаним в Росії словом «гомосеки») виявилися дуже ефективним носієм для передачі негативних емоцій та роздмухування міжнаціональної ворожнечі через телебачення. Активна інформаційна підтримка та контенте наповнення всього, що стосувалося перемоги Радянського Союзу у Другій світовій війні дуже допомогло пропагандистам у «правильному» налаштуванні населення стосовно агресії проти України.

Так, в художніх фільмах російська аудиторія бачила, кого саме і за які злочини потрібно називати карателями, а у випусках новин їм вказували на тих, хто безпосередньо є «карателями» в наші дні. А щоб це посилити, додавали у новинні блоки сюжети художнього змісту. Це, відповідно, мало створити в свідомості росіян і населення південно-східних регіонів України стійкий образ української армії як абсолютного зла.

З початком російської агресії на Сході російська пропаганда, користуючись своїми напрацюваннями під час анексії Криму, почала вибудовувати нібито відмінну від української «донбаську» ідентичність з так званими «ополченцями» як захисниками її носіїв. За твердженням «Детектор медіа», в цей же ж час почалася активна інформаційна кампанія з дискредитації українських Збройних Сил. Тоді такі організації як «Свобода» та «Правий сектор» зображувалися доволі гіперболізовано. Говорилося про те, що вони або захопили, або здійснюють контроль над органами державної влади України[129].

Логотип «Правого сектору» – громадської організації і політичної партії, яка стала одним із головних об'єктів «фашистського» наративу російської пропаганди / wikipedia.org

«Правий сектор» взагалі набув напівміфічного ореолу й порівнювався із загонами СС. Згодом ця аналогія між українськими добровольцями з правих організацій та нацистськими військами буде поширена на всі українські Збройні Сили, які збірно російські медіа називатимуть «карателі».

«Як наслідок, до кінця 2014 року нові пропагандистські штампи «карателі», «правосєки» та «Нацгвардія» вживаються практично як синоніми, взаємодоповнюючи та підміняючи одне одного незалежно від змісту повідомлень», – пишуть автори дослідження на «Детектор медіа».

[129] Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2014–2016 років. Детектор медіа. 04.07.2017 http://ms.detector.media/trends/1411978127/rosiyska_propaganda_pro_podii_v_ukraini_tendentsii_20142016_rokiv/

Показовим тут можна вважати сюжет «Первого канала» від 2 листопада 2014 року, в якому російські «журналісти» використали історії нібито жителів с. Степанівка Донецької області для порівняння сучасних подій з 1941 роком, в контексті чого українські війська прирівнювалися до нацистських загарбників[130]. При цьому автори сюжету не надто турбувалися про історичну достовірність, згадавши про Людмилу, якій «в цьому році виповнилося 80 років і яка пережила голод -30х та війну». Шляхом нескладних калькуляцій можна встановити, що вона народилася в 1934 році, тоді як Голодомор був в 1933-1932 роках.

Російські пропагандисти у своїй звичній манері намагаються спровокувати максимальний страх та обурення глядачів, вигадуючи фейки про злочини «карателів». Тому часто вони дуже сильно гіперболізують масштаби звірств в своїх історіях. Всіх їх можна поділити на дві умовні групи – надзвичайно жорстоке поводження та масові вбивства.

Яскравим прикладом для першої категорії став сюжет про «розіпненого хлопчика» в Слов'янську – один із найбільш яскравих прикладів брехні російських ЗМІ за весь час війни. В липні 2014 року в ефірі російського «Першого каналу» показали інтерв'ю жінки, яка назвалася Галина Пишняк[131]. Вона розповіла жахливу історію про те, як українські військові після звільнення Слов'янську зібрали жителів міста на площі і нібито влаштували публічну страту хлопчика, якого розіп'яли на дошці оголошень, та його мами, яку прив'язали до танку і волочили по вулиці до смерті.

Журналісти не змогли знайти людей, які підтвердили цю історію, а сама жінка, яка назвалася Галиною Пишняк, була дружиною бойовика так званої «ДНР»[132]. Згодом в грудні 2014 року «Первый канал» сам спростував інформацію про «розіпненого хлопчика». Його ведуча Ійрада Зейналова у випуску програми «Время» заявила про те, що у журналістів не було і немає доказів описаної у відео історії[133].

Ведуча «Первого канала» (РФ) Ійрада Зейналова / mbk.media

Але «розіп'ятий хлопчик» був лише початком фантасмагоричних історій російських ЗМІ. Іншим подібним сюжетом також з використанням образу дитини була розповідь про -13річного Стаса з Красного Лиману, якого українські солдати викрали, «накачали» наркотиками та змусили їхати в сторону бойовиків, перед тим одягнувши на нього бушлат с радіопередатчиками[134].

130 70 лет назад Советские войска освободили Украину от фашистов. Первый канал. 02.11.2014 https://www.1tv.ru/news/2014-11-02/28303-70_let_nazad_sovetskie_voyska_osvobodili_ukrainu_ot_fashistov

131 Распятие трехлетнего мальчика в Славянске и фрагмент об украинской армии. YouTube. 15.07.2014 https://www.youtube.com/watch?v=kgfkWExDrUQ

132 Ложь: распятие в эфире Первого канала. StopFake. 15.07.2014 https://www.stopfake.org/lozh-raspyatie-v-efire-pervogo-kanala/

133 «Первый канал» визнав, що пустив в ефір неперевірений фейк про розп'ятого хлопчика. ТСН. 22.12.2014. https://tsn.ua/svit/pervyy-kanal-viznav-scho-pustiv-v-efir-neperevireniy-feyk-pro-rozp-yatogo-hlopchika-398832.html

134 Нацгвардейцы со шприцами сделали из донецкого мальчика мишень для ракет. НТВ. 02.11.2014 http://www.ntv.ru/novosti/1258211/video/

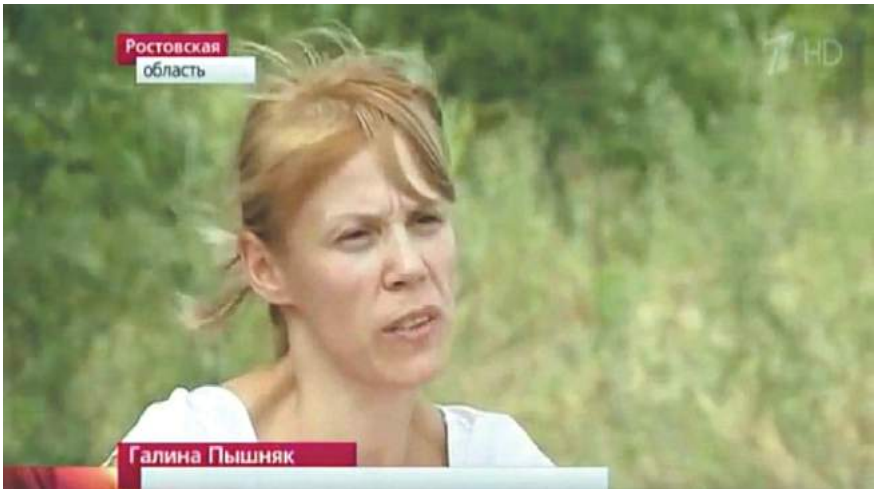

Зверху – стоп-кадр із сюжету «Первого канала» про розіп'ятого хлопчика в Слов'янську з його головною героїнею – Галиною Пишняк / youtube.com

Знизу – фото цієї ж жінки разом із її чоловіком-бойовиком / stopfake.org

Як відмічав «StopFake», в сюжетах на «НТВ» та на «LifeNews» були неспівпадіння щодо слідів від уколів на руках хлопчика і в показах психолога. Насправді ж Стаса ніхто не викрадав: за даними місцевого МО УМВС, він мав легку розумову відсталість та пішов з дому[135].

9 вересня 2014 року на «НТВ» вийшов сюжет про отримання сім'ями в Донецькій області відрізаних голів своїх рідних, які воювали в так званому «ополченні»[136]. Кремлівське медіа вказувало, що це влаштував «Правий сектор». Та насправді про надсилання голів родичам вбитих писала група в соцмережі «Вконтакте» «АРМИЯ НОВОРОССИИ. СТАХАНОВ» і навіть додавала фотографії із звірствами бойовиків[137].

---

[135] Ложь: Нацгвардейцы со шприцами накачали 13-летнего мальчика наркотиками. StopFake. 03.11.2014 https://www.stopfake.org/lozh-natsgvardejtsy-so-shpritsami-nakachali-13-letnego-malchika-narkotikami/

[136] «Правый сектор» шлет головы убитых ополченцев их родным в Донецкой области. НТВ. 09.09.2014 http://www.ntv.ru/novosti/1210476/

[137] Цинизм лжи НТВ зашкаливает: телеканал выдал зверства российских террористов за зверства Правого сектора. ФОТО 18+ Цензор.нет. 11.09.2014 https://censor.net.ua/photo_news/302141/tsinizm_lji_ntv_zashkalivaet_telekanal_vydal_zverstva_rossiyiskih_terroristov_za_zverstva_pravogo_sektora

В листопаді 2014 року на каналі «Россия 1» в програмі «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым» один з гостей розповів про історію на блокпості біля Краматорська, де у старих людей відбирають десяток яєць, а один раз навіть зґвалтували жінку 47 років і викликали цим епілептичний припадок. Завершив він її запитанням: «Ну хіба не фашисти?»[138].

10 грудня 2014 року проросійські сайти поширили новину про те, що «каратели» розстріляли старого чоловіка за те, що той відмовився кричати «Слава Україні!»[139]. Сумнівним цю інформацію робить те, що єдиним її джерелом була Ірина Попова – депутат так званого «парламенту Новоросії».

Крім нібито вбивств цивільного населення, російські пропагандисти поширюють фейки про жорстоке поводження українських військових з людьми. Одним із сюжетів для такого роду фейків є розповіді про міфічні концентраційні табори ЗСУ/СБУ для жителів Донбасу.

Довго жив фейк про концентраційний табір в Маріуполі. Вперше він з'явився в ефірі програми «Специальный корреспондент» на «Россия 2 «1 березня 2016 року. Тоді «офіційний представник» так званої ДНР заявив, що на території аеродрому міста розташований концентраційний табір та могильник з не менше ніж 2,5 тис. тіл людей, які зникли без вісти[140].

11 вересня 2017 року учасниця сепаратистського «руху за визволення Маріуполя» – та ж сама Ірина Повова, – розповіла для «Політнавігатора» про концентраційний табір в аеропорту Маріуполя, в якому є розстрільні місця та камери для тортур[141]. В звичній для російської пропаганди манері проводилася паралель між українськими військами та фашистами, адже в матеріалі зазначалося про річницю звільнення міста від німецько-фашистських загарбників.

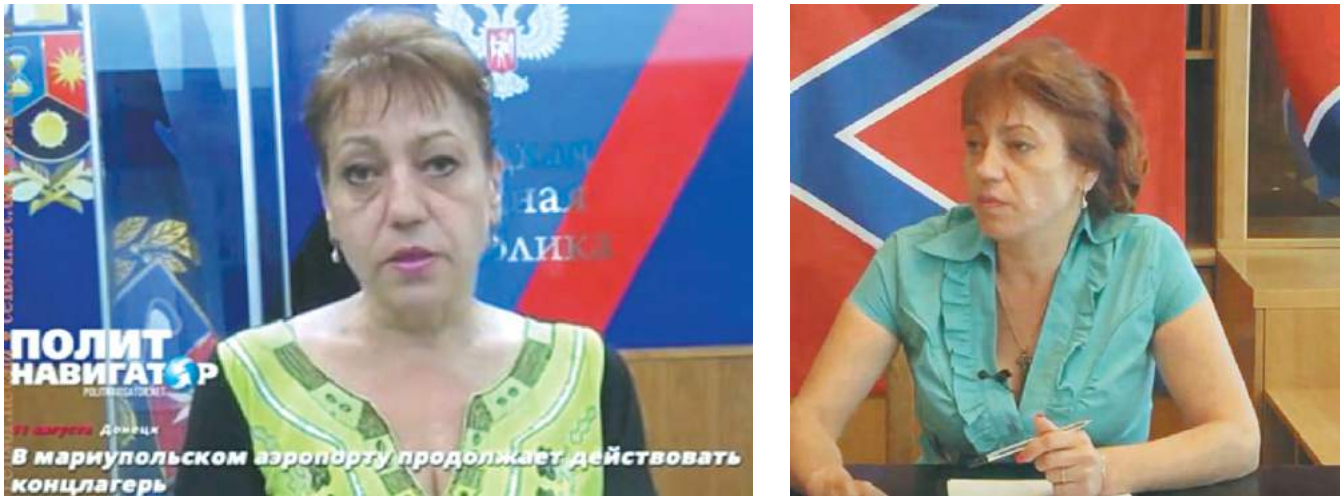

Відома «активістка» так званих ДНР та Новоросії Ірина Попова: зліва – розповідає пропагандистському ресурсу «Політнавігатору» про концтабори в Маріуполі як «учасниця руху за визволення Маріуполя», справа – дає інтерв'ю в якості «депутата парламенту Новоросії» / youtube.com

138 МАРАЗМЫ: Украинские каратели изнасиловали пенсионерку. YouTube. 23.11.2014 https://www.youtube.com/watch?v=j-WJSWVeJnA

139 Каратели расстреляли старика, отказавшегося кричать «слава Украине!». Антифашист. 10.12.2014 http://antifashist.com/item/karateli-rasstrelyali-starika-otkazavshegosya-krichat-slava-ukraine.html

140 Специальный корреспондент. Гуантанамо по-украински. YouTube. 03.03.2016 https://www.youtube.com/watch?v=n8_cmm81Plw

141 В мариупольском аэропорту продолжает действовать концлагерь. Политнавигатор. 11.09.2017 https://www.politnavigator.net/v-mariupolskom-aehroportu-prodolzhaet-dejjstvovat-konclager.html

Російська пропаганда любить вражати глядачів не лише вигаданою жорстокістю українських військових, а й масовістю їх «злодіянь». 11 червня 2014 року «НТВ» розповів про розстріл похоронної процесії українськими військовими у Слов'янську[142]. Нібито коли ховали 10 «ополченців», символічно стріляли у повітря, на що ЗСУ відкрили вогонь у відповідь. «StopFake» встановив, що це де-факто спростували самі бойовики в «Сводке событий от Игоря Стрелкова от 11.06.14», де вони згадали про поховання, але нічого не написали про обстріл силовиками[143]. При цьому вони писали про стрілянину в інших частинах міста.

10.06.14, 21:17 Сообщение от ополчения

18:05 (по Мск) Начат обстрел Семеновки.
19:30 (по Мск) В районе Малочар взрывы (крупный калибр), слышна работа пулемета. Обстрел идет с Карачуна.
19:35 (по Мск) В районе Семеновки по прежнему слышны одиночные взрывы."

Сообщения от Алесандра Коца: "Сегодня в Славянске похоронили 10 погибших ополченцев. Хоронили в закрытых гробах. Надо заметить, что Пономарева "арестовали" не в первый раз."

Навіть вже згадуваний раніше пропагандист Олександр Коц не писав про розстріл похоронної процесії українськими військовими / stopfake.org

27 червня 2014 року в програмі «Свободное время» на РЕН-ТВ розповіли про звірства бійців Нацгвардії в селах Саурівка та Степанівка Донецької області[144]. Нібито українські військові вирізали всіх чоловіків а жінок зґвалтували. Канал навіть назвав це «Саурівською різаниною». Та цю інформацію спростував журналіст російського опозиційного видання «Новая газета» Павло Канигін[145]. Він проінтерв'ював місцевих жителів цих сіл і з'ясував, що ніякої різанини та зґвалтувань там не було. Більше того, Нацгвардії там також не було, а бійців ЗСУ вибили бойовики «ДНР» під час боїв за Савур-Могилу.

30 вересня 2014 року «Российская газета»[146] та інші кремлівські ЗМІ поширили інтерв'ю фейкового латвійського правозахисника Ейнарса Граудиньша, який нібито був на окупованих територіях разом з представниками ОБСЄ і повідомив про масові мародерства та зґвалтування жінок з місцевих сіл «найманцями з «Азову» та «Донбасу», масові захоронення тіл біля Донецька та 400 нерозпізнаних трупів в моргах Донецька. В ОБСЄ заявили, що ніякого Ейнарса Граудиньша не знають, а «Радіо Свобода» встановила, що людина з таким ім'ям – латвійський політик та бізнесмен проросійських поглядів, який представлявся на Донбасі «латвійським правозахисником»[147].

Враховуючи той факт, що ключовою аудиторією для таких повідомлень були громадяни Росії, то можна зробити висновок, що експресивні сюжети про нібито масові злочини ЗСУ та «пекло», яке вони вчиняють «російськомовному населенню Донбасу», в 2014 році були вигідні для відведення уваги від внутрішніх економічних проблем в Росії.

142 В Славянске украинские силовики расстреляли похоронную процессию/ НТВ. 11.06.2014 http://www.ntv.ru/novosti/1032776#ixzz34QWNtMtE
143 Ложь НТВ: в Славянске силовики расстреляли похоронную процессию. StopFake. 12.06.2014 https://www.stopfake.org/lozh-ntv-v-slavyanske-siloviki-rasstrelyali-pohoronnuyu-protsessiyu/
144 Сауровская резня. YouTube. 27.06.2014 https://www.youtube.com/watch?time_continue=40&v=kGlXeXK4ugI
145 Денег нет. Питаются слухами. Новая газета. 06.11.2014 https://www.novayagazeta.ru/articles/2014/11/06/61838-deneg-net-pitayutsya-sluhami
146 Лучше один раз увидеть. Российская газета. 30.09.2014 https://rg.ru/2014/09/30/donbass-site.html
147 Таинственный эксперт. Радіо Свобода. 01.10.2014 https://www.svoboda.org/a/26615443.html

Нині ж дезінформація щодо злочинів ЗСУ разом вбудовується в більш загальний наратив «геноциду» населення на Донбасі. Таким чином російська пропаганда напрацьовує матеріал для виправдання себе в очах міжнародної спільноти в тому разі, якщо Росія повторно масово застосує регулярні військові частини в будь-який момент під тим самим лозунгом, що й 2014 році – «захист російськомовного населення від фашистів».

В цьому разі, бажаною цільовою аудиторією для поширення інформації про порушення прав і свобод людини є представники та політична еліта західного суспільства, яка, у відповідь на такі історії, мала б, на думку росіян, прийняти рішення про відмову у наданні підтримки Україні.

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 4. Українські добровольці – мародери, гвалтівники та вбивці

Окремим напрямом проведення інформаційних спеціальних операцій проти українських збройних формувань є звинувачення добровольчих батальйонів у масових порушеннях прав людини, особливо на першому етапі конфлікту. Російські та сепаратистські ЗМІ намагаються підкреслити свавільність добробатів, незалежність їх дій від вказівок української влади, жагу до наживи, про що свідчать нібито масові мародерства, вождизм у керівництві та прихильність радикальним ідеологічним поглядам.

Слід почати з того, що виділення окремих батальйонів як об'єктів російської пропаганди відбулося не одразу. На початках пропагандисти особливо не розділяли навіть добровольчі формування та регулярні загони ЗСУ, називаючи всіх однаково «карателями» або «правосєками». Останнє слово якраз найбільш часто застосовувалося щодо всіх нерегулярних військових формувань, що утворилися з початком бойових дій на Донбасі.

Це робилося свідомо для створення абстрактного образу ворога – жорстокого, що сповідує нацистську ідеологію, але, в той самий час, і не вартого серйозної уваги, жадібного та огидного. Увесь цей спектр відчуттів необхідно було передати мешканцям Росії, щоб легітимізувати агресію проти України. А також мешканцям Донбасу, щоб переконати їх підтримувати тільки російську сторону.

«АЗОВ»

Нарукавний знак, який використовували в батальйоні / wikipedia.org

Спочатку батальйон, а потім полк Національної гвардії «Азов» від моменту його створення став «улюбленцем» пропагандистських «вкидів» російських ЗМІ через свого командира Андрія Білецького – колишнього керівника націоналістичної організації «Патріот України» – та значну частину націоналістів у своєму складі. Кремлівські пропагандисти перемкнули увагу на нього після того, як зрозуміли, що «Правий сектор» вже не так часто фігурує в ЗМІ і фейки про нього стають все більш абстрактними та відірваними від реальності. Натомість, участь «Азову» в бойових діях активно висвітлювалася в ЗМІ, тому щодо нього було значно легше маніпулювати інформацією.

25 січня 2015 року в ефірі програми «Воскресный вечер с Владимиром Соловьевым» на телеканалі «Россия 1» так званий міністр закордонних справ «ДНР» Олександр Кофман заявив про знаходження 22 трупів зґвалтованих дівчат в Бердянську[148]. Відповідальним за це він назвав бійців батальйону «Азов», які чомусь говорили на албанському. Як дізнався «StopFake», місцеві журналісти, на яких посилався Кофман, вперше почули про такий інцидент, а прес-секретар бердянського міського відділку міліції назвав цю інформацію абсолютною брехнею.

148 Бердянская милиция опровергла информацию об убийстве и изнасиловании 22 женщин. StopFake. 27.01.2015 https://www.stopfake.org/berdyanskaya-militsiya-oprovergla-informatsiyu-ob-ubijstve-i-iznasilovanii-22-zhenshhin/

Іноді російські пропагандисти не чекали інформаційного приводу для генерування фейків про «Азов», а самі їх створювали. Так, 18 січня 2016 року на YouTube з'явилося відео зі зверненням нібито бійців полку із погрозами влаштувати теракти в Нідерландах у тому разі, якщо парламент Нідерландів не погодить Угоду про асоціацію ЄС із Україною[149]. Ще одне подібне відео з'явилося 1 лютого[150]. Фейки були низькоякісними і «Азов» одразу ж розвінчав їх – люди на відео не мали відповідних розпізнавальних знаків полку і взагалі стояли з пластмасовими стайкбольними автоматами. Пізніше «Азов» зняв відео «Як зробити фейк за 20 хвилин», де інсценував звернення бійців «ДНР»[151].

2 липня 2017 року на каналі «Россия 1» вийшов сюжет про те, що «Азов» обстрілював село Безіменне 9 травня з радянської гармати та під фашистські марші[152]. Зазначалося, що приціл був направлений на центр села, де покладали квіти до пам'ятника воїнам, що загинули у Другій світовій війні. Та відео, яке наводилося як доказ обстрілу, з'явилося в Інтернеті ще в 2015 році[153]. На ньому добре видно, що на деревах та кущах ще немає листя, тоді як на фрагментах з коментарями місцевих жителів вже все розцвіло.

Один із фейкових відеороликів із нібито зверненням «Азову» до населення Нідерландів. Невідповідність форми і відсутність розпізнавальних знаків вже говорять про фальсифікацію / youtube.com

149 Звернення бійців АЗОВу до Нідерландів щодо референдуму про асоціацію Україна – ЄС. YouTube. 18.01.2016 https://www.youtube.com/watch?v=c5YJGKs3AUo

150 Створення Добровольчого Народного Батальйону АЗОВ Звернення бійців ДНБ АЗОВ до Нідерландів. YouTube. 01.02.2016 https://www.youtube.com/watch?time_continue=92&v=0ebnysVmhDc

151 Фейк: Азов продолжает угрожать Нидерландам. StopFake. 01.02.2016 https://www.stopfake.org/fejk-azov-prodolzhaet-ugrozhat-niderlandam/

152 Донбасс расстреливают под фашистские марши из советских пушек. YouTube. 02.07.2017 https://www.youtube.com/watch?v=1R3cDSOjlf4

153 Канал «Россия-1» видав старе відео «Азова» за запис обстрілу 9 травня 2017 року на Донбасі. Радіо Свобода. 04.07.2017 https://www.radiosvoboda.org/a/28596251.html

Та деякі фейки про «Азов» не можуть викликати нічого іншого, окрім здивування і сміху. В лютому 2015 року російські ЗМІ повідомили, що барабанщика російської групи «Коррозия металла» Андрія Мартиненка, якого нібито силою мобілізували в полк під час його поїздки до Рівного[154]. Джерелом став пост групи в LiveJournal[155]. Російські ЗМІ свідомо оминули те, що пост був жартом та тролінгом зі сторони музикантів, адже разом з повідомленням про «мобілізацію» Мартиненка в дописі вказувалося таке: «По задумке Авакова – 666 барабанщиков будут одновременно лупить по низко частотным бакам, подзвученных drum – модулями. Колонки будут закопаны в землю, и создадут, направленное ужасающие землетрясение, которое поможет ВСУ выбратца из Дебальцевского котла....» (авторські орфографія та пунктуація збережені). Пізніше інформацію про свою мобілізацію спростував сам Мартиненко, назвавши її «маячнею»[156].

«ДНІПРО1-»

Емблема батальйону «Дніпро1-» / Wikipedia.org

Ще один батальйон, а згодом полк «Дніпро1-» був не таким медійним, як «Азов», але як і інші добровольчі формування висвітлювався у російських медіа як «каральний» загін. Це спричинило появу кількох гучних фейків.

1 жовтня 2014 року на сайті Слідчого комітету РФ з'явилося повідомлення про допит нібито бійця «Дніпро1-» Сергія Литвинова, в якому той зізнався у вбивствах мирних людей, за що отримував винагороду від Ігоря Коломойського[157]. Цей фейк одразу ж був розвінчаний командиром батальйону Юрієм Березою, який вказав, що бійця з таким ім'ям в батальйоні ніколи не було, а саме військове з'єднання не воювало на території Луганської області[158]. Пізніше цю інформацію видалили з сайту.

31 жовтня 2014 року поширили заяву лідера бойовиків так званої «ДНР» Олександра Захарченка про 400 жінок від 18 до 25 років, які зникли без вісти в Красноармійську, і 286 тіл яких з ознаками зґвалтування були знайдені в лісах біля міста. Винуватцем цього злочину він назвав батальйон «Дніпро1-»[159].

---

154 Барабанщик «Коррозии металла» попал под мобилизацию на Украине. РИА Новости. 31.01.2015 https://ria.ru/world/20150131/1045193873.html

155 Барабанщик КОРРОЗИЯ МЕТАЛЛА призван в Украинскую армию. LiveJournal. 29.01.2015 https://korroziametalla.livejournal.com/2015/01/29/

156 Фейк LifeNews: барабанщика российской группы «Коррозия металла» силой заставили служить в батальоне «Азов». StopFake. 22.02.2015 https://www.stopfake.org/fejk-lifenews-barabanshhika-rossijskoj-gruppy-korroziya-metalla-siloj-zastavili-sluzhit-v-batal-one-azov/

157 Боец батальона «Днепр» признался в убийствах жителей Донбасса/ Комсомольская правда. 01.10.2014 https://www.crimea.kp.ru/daily/26289/3167357/

158 Фейк Следственного комитета РФ: Боец батальона «Днепр» признался в геноциде. StopFake. 05.10.2014 https://www.stopfake.org/fejk-sledstvennogo-komiteta-rf-boets-batalona-dnepr-priznalsya-v-genotside/

159 Премьер ДНР: под Красноармейском обнаружены тела 286 женщин. РИА Новости. 31.10.2014 https://ria.ru/world/20141031/1031105901.html#ixzz3HoSahEUY

Однак в інтерв'ю «LifeNews» Захарченко сам спростував цю інформацію, сказавши, що згадав лише про зниклих дівчат, але нічого не говорив про застрелених[160].

12 березня 2015 року телеканал «Звезда» та інші російські ЗМІ маніпулятивно подали заяву Юрія Берези з інтерв'ю на «Еспресо» із заголовком «Комбат Дніпро1- в ефірі українського ТБ зізнався, як став фашистом»[161]. Насправді, Береза говорив про те, що «фашистом» і «бандерівцем» його називали під час служби в армії на Камчатці в 1991 році після того, як він захотів перевестися в Україну. Саме ЗМІ подало ці слова, але акцент робився на неправдивому заголовку.

Очільник бойовиків так званої ДНР Олександр Захарченко / tribun.com.ua

«ДОНБАС»

Емблема батальйону «Донбас» / wikipedia.org

Фейки про жорстокість батальйону «Донбас» іноді виходили за будь-які розумні рамки. Наприклад, 28 травня 2014 року в російських ЗМІ поширилася фейкова переписка Семена Семенченка та Міністра внутрішніх справ України Арсена Авакова, в якій командир батальйону зізнався, що дав команду розстріляти десяток своїх бійців за відступ з поля бою[162]. Інформацію поширило «Об'єднане кібероподчення «Новороссия» (CyberGuerrilla).

«StopFake» визначив фальсифікацію по ознакам вікна переписки в акаунті Семенченка – відсутність контактів онлайн та кнопка «Знайти друзів», яка висвічується при малій кількості друзів в Facebook, тоді як у Семенченка їх було 5 тис. З цього слідувало, що сторінки Семенченка та Авакова були фейкові[163]. Показово, що в сюжеті згадали Дмитра Яроша як відповідального за створення батальйону «Донбас», хоча він не мав до нього жодного відношення.

Семен Семенченко – командир батальйону «Донбас» / korrespondent.net

160 Фейк: под Красноармейском обнаружены тела 286 женщин. StopFake. 01.11.2014 https://www.stopfake.org/fejk-pod-krasnoarmejskom-obnaruzheny-tela-286-zhenshhin/

161 Комбат «Днепра-1» в эфире украинского ТВ признался, как стал фашистом. Телеканал «Звезда». 12.03.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201503120749-ttjf.htm

162 В прессу просочилась переписка Арсена Авакова с одним из приближённых лидера «Правого сектора». Первый канал. 28.05.2014 https://www.1tv.ru/news/2014-05-28/42735-v_pressu_prosochilas_perepiska_arsena_avakova_s_odnim_iz_priblizhyonnyh_lidera_pravogo_sektora

163 Ложь: командир батальона «Донбасс» рассказал Авакову о расстреле собственных солдат. 31.05.2014 https://www.stopfake.org/lozh-komandir-batalona-donbass-rasskazal-avakovu-o-rasstrele-sobstvennyh-soldat/

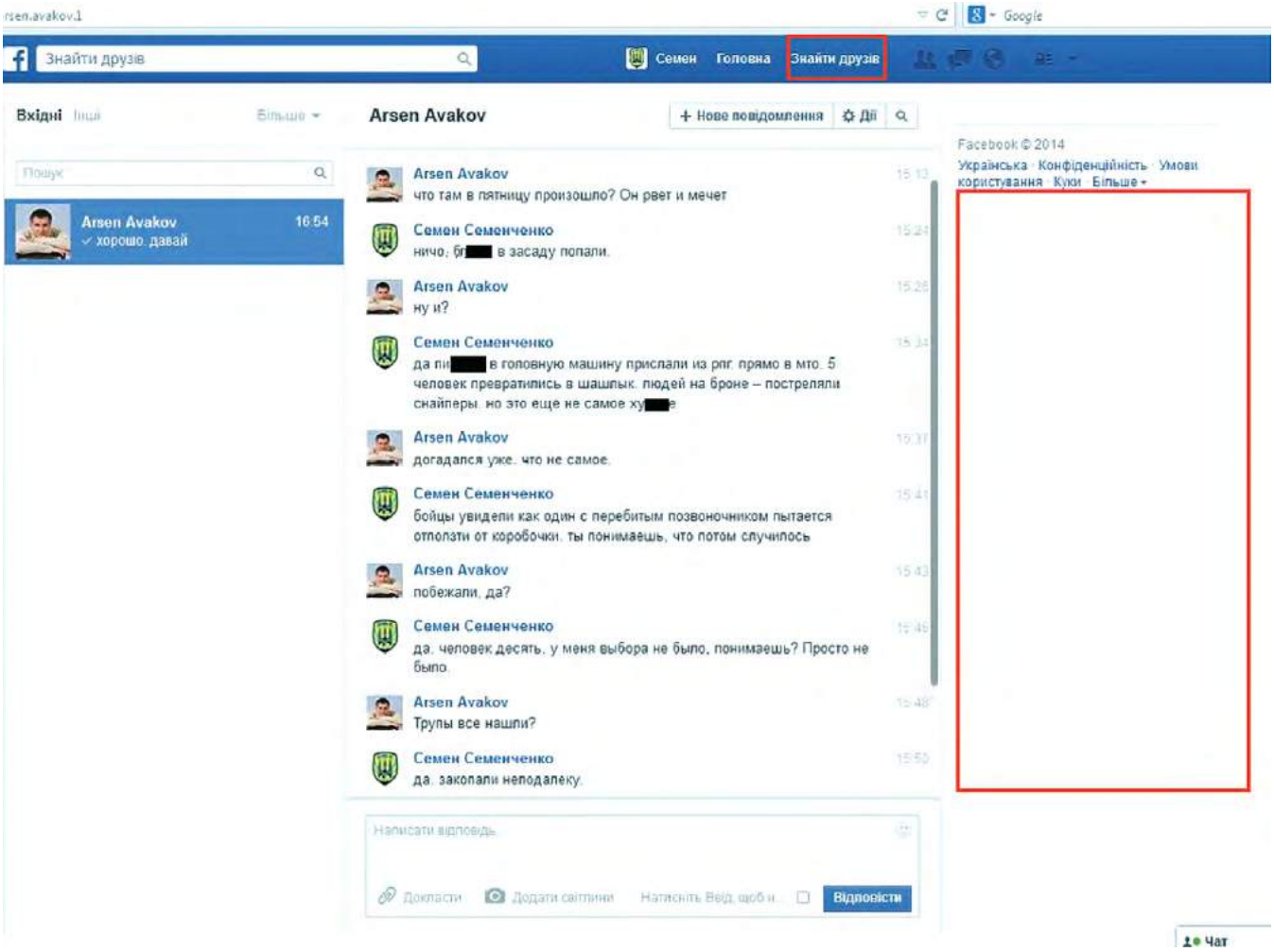

Наявність кнопки «Знайти друзів» і відсутність друзів онлайн у Семенченко, який їх мав аж 5 тис. – достатні підстави вважати переписку фейковою / stopfake.org

Трюк з начебто перепискою Семенченка повторили ще раз. 5 липня того ж року російські ЗМІ повідомили про злом акаунту Facebook народного депутату Сергія Власенка, який начебто разом із командиром батальйону «Донбас» і з «німецькою лікаркою» Ольгою Вібер торгували органами, вилученими у важко поранених бійців[164]. За даними «StopFake», ця фантазійна з точки зору технічної реалізації вигадка була спростована як Ольгою Вібер, яка сказала про копіювання інформації з її профіля та про відсутність зв'язків із Власенком і Семенченком, так і німецькою радіостанцією WDR, що звернулася в профільне німецьке міністерство і поліцію та отримала відповідь про відсутність найменшої можливості подібної торгівлі[165].

164 Карателі вынимали органы из живых людей для продажи. YouTube. 05.06.2014
https://www.youtube.com/watch?v=DvkCGMA8QC8

165 Ложь: бывший адвокат Тимошенко торговал органами раненых солдат. StopFake. 12.07.2014
https://www.stopfake.org/lozh-byvshij-advokat-timoshenko-torgoval-organami-ranenyh-soldat/

«АЙДАР»

Емблема батальйону «Айдар» / wikipedia.org

17 вересня 2014 року «Правда.ру» та ще кілька видань написали, що бійця «Айдару» родом із Луганської області поховали в Тернопільській області, адже мати відмовилися від «сина-бандерівця»[166]. «Детектор медіа» писав, що це будо неправдою: Федіра Коломійця з Алчевська дійсно поховали на Тернопільщині, але через прохання самої матері, яка боялася сплюндрування могили сина бойовиками так званих «Л/ДНР»[167].

Окремим напрямком роботи російської пропаганди була демонстрація того, що добровольчі батальйони є непідконтрольними центральній владі і навіть вступають у зіткнення із регулярними військами. Прикладом є фейкове повідомлення про знищення блокпосту батальйону «Айдар» бійцями ЗСУ біля села Опитне Ясинуватського району, поширене російськими ЗМІ 6 вересня 2015 року[168].

Повідомлялося, що зіткнення відбулося через «конфлікти навколо контролю за потоками контрабанди». Вони посилалися на пост депутата Ігоря Мосійчука в Facebook, де він писав про напад «російських терористів» на блокпост, а не бійців ЗСУ. Втім, за даними «StopFake», прес-штаб АТО повідомив, що ніяких бойових дій біля Опитного не було, а «Айдар» розташований на полігоні в Миколаївській області[169].

12 листопада 2014 року ряд російських та міжнародних ЗМІ з посиланням на видання REGNUM[170] повідомили про вбивство в так званій ЛНР міжнародної терористки Саманти Льютуейт, відомої під псевдонімом «Біла вдова» – дружини одного із терористів, які організували вибухи в лондонському метро в 2005 році. Видання зазначало, що вона воювала на Донбасі за батальйон «Айдар» і була ліквідована снайпером-добровольцем з Росії біля Дебальцево.

Зі світових ЗМІ новину поширили «Daily Mirror»[171] та «Daily Mail»[172]. Втім, за даними «StopFake», командир батальйону Сергій Мельничук спростував цю інформацію.

166 Мать отказалась хоронить сына-бандеровца. Правда.ру. 17.09.2014 https://www.pravda.ru/news/world/formerussr/ukraine/17-09-2014/1226776-ukraina-0/

167 Фейк: Мати зреклася сина-бійця «Айдару», який загинув в АТО. Детектор медіа. 18.09.2014 http://ms.detector.media/ethics/manipulation/feyk_mati_zreklasya_sinabiytsya_aydaru_yakiy_zaginuv_v_ato/

168 ВСУ уничтожили блокпост батальона «Айдар» под Опытным: трое убитых, множество раненых. Русская весна. 06.09.2015 http://rusvesna.su/news/1441536545

169 Фейк: ВСУ уничтожили блокпост Айдара. StopFake. 07.09.2015 https://www.stopfake.org/fejk-vsu-unichtozhili-blokpost-ajdara/

170 В ЛНР была ликвидирована известная международная террористка из Великобритании. REGNUM. 12.11.2014 https://regnum.ru/news/polit/1865552.html#ixzz3J2Z4ewtA%20

171 Wanted British 'White Widow' terrorist Samantha Lewthwaite 'shot dead by Russian sniper in Ukraine'. Daily Mirror. 12.11.2014 https://www.mirror.co.uk/news/uk-news/wanted-british-white-widow-terrorist-4616471

172 Wanted British 'White Widow terrorist killed in Ukraine', claims Russian news agency. Daily Mail. 12.11.2014 http://www.dailymail.co.uk/news/article-2831714/Wanted-British-White-Widow-terrorist-killed-Ukraine-claims-Russian-news-agency.html

Заголовки британських ЗМІ у зв'язку з «вбивством» Льютуейт / mirror.co.uk, dailymail.co.uk

Це було неправдою хоча б тому, що на той момент «Айдар» розташовувався біля Луганська за 200 км від Дебальцевого[173]. Також автор статті на REGNUM посилався лише на анонімні джерела та скан паспорту Льютуейт, який знаходився у вільному доступі в мережі. А вже в липні 2018 року «Комсомольская правда» з посиланням «The Cyprus Mail» писала про можливі теракти «Білої вдови» в середземноморському регіоні[174].

Дегуманізація та фейкові новини про українську армію та добровольчі батальйони використовувалися задля розпалювання ненависті жителів Донбасу не стільки до українських силовиків, скільки до українців в цілому, а також задля демонстрації неможливості української влади навести лад навіть в рядах своїх Збройних Сил. Як і у випадку із ЗСУ, ключовою аудиторією є також і західні політики та преса, які, за задумом російських спецслужб, мали сформувати для себе образ, схильних до беззаконня, військових формувань, яким у ніякому разі не можна постачати летальну зброю та іншу матеріальну допомогу.

[173] Фейк: в «ЛНР» ликвидирована известная террористка из Великобритании. StopFake. 14.11.2014 https://www.stopfake.org/fejk-v-lnr-likvidirovana-izvestnaya-terroristka-iz-velikobritanii/

[174] «Белая вдова» – одна из самых разыскиваемых террористок мира -может нанести удары по Кипру. Комсомольская правда. 17.07.2018 https://www.cyprus.kp.ru/online/news/3179691/

Наратив «геноциду російськомовного населення» російські медіа почали активно просувати в найбільш гарячу фазу російсько-української війни – в липні 2014 – лютому 2015 років. Бійці добровольчих батальйонів стали свого роду символами процесу навіювання цього наративу. В подальшому він став постійно згадуватись в контексті можливого введення миротворчого контингенту на Донбас. А саме вимог російської сторони не допустити контролю української влади над власними територіями та кордоном.

«Детектор медіа» в дослідженні риторики російської пропаганди в 2016-2014 роках писав, що в липні 2014 – лютому 2015 років основним завданням російської пропаганди було прикриття й заперечення фактів збройної агресії проти України та підтримки сепаратистів, інформаційний супровід вигідних для Росії умов припинення конфлікту на Донбасі[175]. У зв'язку з цим російські ЗМІ одночасно з вищими державними посадовцями РФ почали описувати ситуацію в Україні як «геноцид російськомовного населення.

Орієнтуючись на західну аудиторію, російські пропагандисти фальсифікують заяви міжнародних організацій та приписують їм слова про «геноцид». 29 вересня 2014 року телеканал «Звезда» повідомив про те, що спостерігачі ОБСЄ працюють на місці масового захоронення в селі Нижня Кринка Донецької області[176]. Із посиланням на неназваного правозахисника з Латвії повідомлялося про масові зґвалтування дівчат 14-12 років, які він трактував як «геноцид».

«StopFake» у матеріалі щодо цього поєднав звіти ОБСЄ і Amnesty International про захоронення в Нижній Кринці та з'ясував, що ні про які геноциди та зґвалтування не йшлося – було виявлено 3 захоронення з 9 тілами, 5 з яких були представниками так званої «ДНР», що загинули в бою[177]. Також у матеріалі зазначили, що цим латвійським експертом скоріше всього був Ейнарс Граудиньш, який неодноразово з'являвся в російських фейках.

[175] Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2014–2016 років. Детектор медіа. 04.07.2017 http://ms.detector.media/trends/1411978127/rosiyska_propaganda_pro_podii_v_ukraini_tendentsii_20142016_rokiv/

[176] Наблюдатели ОБСЕ потрясены увиденным на месте захоронения под Донецком. Телеканал «Звезда». 29.09.2014 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201409291001-pm0i.htm

[177] Фейк: Международные наблюдатели обвинили украинских силовиков в геноциде мирного населения. StopFake. 03.02.2015 https://www.stopfake.org/fejk-mezhdunarodnye-nablyudateli-obvinili-ukrainskih-silovikov-v-genotside-mirnogo-naseleniya/

The 'military police' of 'Donetsk People's Republic' ('DPR') told the SMM that three unmarked graves allegedly containing multiple bodies had been found; two of them were located in a coal mine Komunar near the village Nyzhnia Krynka (35km north-east of **Donetsk)** and one inside the village. The SMM proceeded to the scene and saw in the coal mine two areas located fifty metres apart, each containing two human bodies. All four corpses were in the process of decomposition. The SMM also saw eight 9mm Makarov pistol cartridges approximately five meters away from the bodies. Near the road on the edge of the village, the SMM observed a pile of earth resembling a grave which had a stick with a plaque, written in Russian and containing the names (or in one case – initials) of five individuals. The plaque indicated that the individuals died on 27.08.2014. On top of the plaque there was another inscription saying: *'Died for Putin's lies'.* Neither in the coal mine nor in the village did the SMM see any forensic experts. *COMMENT: The SMM cannot provide a forensic assessment of the sites.*

Also in Nyzhnia Krynka the SMM observed a destroyed bridge over the water reservoir, connecting the locality with Donetsk. According to local residents the bridge was blown up by Ukrainian soldiers leaving the area around 18 September.

An Amnesty International delegation visited the area on 26 September, shortly after the graves were discovered. Interviewing local residents, a local official, DNR fighters operating in the region, as well as journalists who witnessed some of the exhumations, the delegation did find strong evidence implicating Kyiv-controlled forces in at least four extrajudicial executions. It is clear, however, that some DNR sources, Russian media outlets and, indeed, Russian authorities have significantly exaggerated the number of bodies found and the scale of the possible war crimes committed. Amnesty International was able to identify three grave sites, containing a total of nine bodies, five of which appear to have been DNR fighters killed in the course of hostilities. There is strong evidence pointing to the conclusion that the four remaining bodies, found in two grave sites, were extra-judicially executed by Kyiv-controlled forces.

Верхній скріншот – звіт із сайту ОБСЄ про 3 захоронення із 9 тілами і зазначенням того, що над захороненням із 5 людей була табличка з написом «Помер за Путінську брехню». Нижній скрішнот – звіт Amnesty International – чітко вказує про перебільшення в російських ЗМІ і констатує, що ті 5 вбитих – не мирні жителі, а бійці «ДНР» / stopfake.org

Також для переконання європейців у «геноциді населення Донбасу» російські спецслужби проводять проплачені мітинги в західних країнах, а іноді й самі їх режисують. Прикладом такої акції є мітинг у Венеції проти «геноциду на південному-сході України», про який вийшов сюжет 6 вересня 2014 року на «России 24»[178]. На штучність заходу вказувало зняте українцями відео його підготовки. StopFake визначив фіктивність акції за тим, що єдиним ЗМІ, яке його зняло, була «Россия 24», оператор давав «мітингувальникам» дивні вказівки типу «не посміхатись», всі нібито італійські учасники розуміли російську мову і т.д.[179]

[178] В Венеции обратили внимание на геноцид на юго-востоке. Вести.ru. 06.09.2014 https://www.vesti.ru/videos/show/vid/618890/#

[179] Канал Россия 24 снял эксклюзивный митинг, который сам же и срежиссировал. StopFake. 12.09.2014 https://www.stopfake.org/kanal-rossiya-24-snyal-eksklyuzivnyj-miting-kotoryj-sam-zhe-i-srezhissiroval/

Стоп-кадр з ефіру «Россия 24» про фейковий мітинг у Венеції / vesti.ru

5 березня 2017 року в ряді європейських міст пройшла акція «Зупиніть геноцид жителів Донбасу»[180], на кожній з яких брала участь невелика кількість колишніх вихідців з СРСР та Росії, які неодмінно стояли з прапорами так званої «ДНР», георгіївськими стрічками і звинувачували Україну в порушенні Мінських домовленостей та «геноциді населення Донбасу».

«StopFake» зазначає: її ініціатором виступала представниця «Союзу письменників ДНР» Сніжана Аендо, а місцевими координатори – представники місцевих російських общин та проросійських організацій[181]. І це при тому, що в кремлівських ЗМІ акція подавалася саме як «європейська».

Щодо роботи із внутрішним споживачем, то пропагандистські заяви про «геноцид на Донбасі» регулярно озвучуються під час політичних ток-шоу, на кшталт «Время покажет» на «Первом канале» або «Вечер с Владимиром Солвьевым» на «России 1». Перелік подібних фейків на сайті «EU vs Disinfo» свідчить про їх регулярність[182]. Однак особливо активно вони почали поширюватися разом із переговорами на рівні ООН щодо введення миротворчого контингенту.

180 Москва присоединилась к международной акции в поддержку Донбасса. https://ukraina.ru/news/20170306/1018374860.html

181 Фейк: европейцы вышли на многочисленные митинги в поддержку Донбасса. StopFake. 11.03.2017 https://www.stopfake.org/fejk-evropejtsy-vyshli-na-mnogochislennye-mitingi-v-podderzhku-donbassa/

182 Disinformation Cases/Genocide. EU vs Disinfo https://euvsdisinfo.eu/disinformation-cases/?text=genocide&disinfo_issue=&disinfo_language%5B0%5D=rus&date=%2C&offset=0

19.10.2017	Srebrenica will repeat in Ukraine	Izvestia, Ria Novosty, Tass	Ukraine
06.10.2017	Crimea is a result of the ban on the Russian language	60 minut @Rossiya 1	Ukraine
28.09.2017	Kyiv has developed a plan for a genocide of the population of Donbas	Vremya pokazhet @Pervyi kanal, 54:16	Ukraine
26.09.2017	The new Ukrainian law on education is equivalent to a genocide of Russians	60 minut @Rossiya 1	Russia, Ukraine
07.09.2017	Donbas soldiers and Russian volunteers are fighting to prevent a genocide of the people of Donbas	Mesto vstrechi @NTV, 2:10:53	Ukraine
23.06.2017	The Ukrainian authorities are implementing a secret plan of the...	Vremya pokazhet (38:06, 52:49, 1:24:52)	Russia, The West, Ukraine, US
21.04.2017	There is a genocide in Ukraine, to be blamed on...	Riafan.ru	Ukraine, Germany, Poland, France

Підбірка фейкових повідомлень російської пропаганди за запитом «genoside» на сайті «EU vs Disinfo». Помітне зростання кількості згадувань «геноциду» з вересня 2017 року / euvsdisinfo.eu

На -72сесії Генеральної Асамблеї ООН, яка проходила 28-12 вересня 2017 року в Нью-Йорку, до порядку денного внесли питання про міжнароний миротворчий контингент на Донбасі. Одразу ж після цього російська пропагандистська машина почала роботу з дискредитації проекту введення миротворців на всю територію окупованих територій до кордону з Росією. Разом з цим почалося розкручування теми «геноциду», від якого населення Донбасу захищають бойовики так званих «ЛДНР» і який може статися за потурання західних миротворців.

Ще 23 червня в ефірі «Время покажет» на «Первом канале» один з гостів студії сказав, що геноциду населення Донбасу, який зараз влаштовують українські війська, міг би протидіяти миротворчий контингент, під яким малися на увазі Збройні Сили РФ[183]. На його думку, миротворчий контингент потрібен для прикриття завезення американських військових баз. При цьому він сказав, що ця українська операція називається «Чисте поле». Примітно, що так російські пропагандисти називали «операцію грузинських військ із захоплення Південної Осетії» в 2008 році[184].

7 вересня 2017 року в ефірі ток-шоу «Место встречи» в студії озвучили меседж про те, що «російські добровольці на Донбасі воюють задля попередження геноциду місцевого населення»[185]. Майже те ж саме озвучувалося в програмі «Время покажет» на «Первом канале» 28 вересня 2017 року, де приводом говорити про «геноцид» назвали план по введенню миротворців до кордону з Росією разом з нібито більш частими обговореннями в Україні «хорватського сценарію» 1995 року[186].

183 Украина: как остановить войну? Время покажет. Выпуск от 23.06.2017. YouTube. 23.06.2017 https://www.youtube.com/watch?v=MyN--fpuSZ4

184 Операция по захвату Южной Осетии называлась «Чистое поле» – Генштаб РФю РИА Новости. 12.08.2008 https://ria.ru/osetia/20080812/150307245.html

185 «Место встречи». Пустыня в огне?! YouTube. 07.09.2017 https://www.youtube.com/watch?v=0SNFuqRYdMY

186 Крым: взгляд в прошлое. Время покажет. Выпуск от 28.09.2017. YouTube. 28.09.2017 https://www.youtube.com/watch?v=supnlJC-jgYY&feature=youtu.be&t=3256

Сенатор Ради Федерації Франц Клинцевич / gazeta.ru

10 листопада 2017 року сенатор Ради Федерації Франц Клинцевич сказав, що за умови введення американського контингенту на Донбасі відбудеться «геноцид»[187].

Російська політична верхівка майже одразу ж дала зрозуміти: інформаційна кампанія спрямована проти введення миротворців як «прикриття геноциду». Цю позицію Росії 20 жовтня 2017 року артикулював прес-секретар президента РФ Дмитро Пєсков, який зазначив, що присутність міжнародних спостерігачів не лише не позбавить жителів Донбасу смертельної загрози, навпаки – «за спостерігачами ОБСЄ можуть слідувати Збройні Сили України і загони екстремістів, добре відомі своїми нелюдськими діями»[188].

В той же день Володимир Путін сказав, що закриття кордону між РФ і так званими невизнаними республіками на Сході, як це передбачається одним із варіантів введення миротворчого контингенту, може призвести до трагедії подібної до тієї, що сталася в боснійській Сребрениці (вбивство 6 тис. боснійських мусульман сербами в липні 1995 року), і Росія цього не допустить[189].

Прес-секретар Президента РФ Дмитро Пєсков / mignews.com.ua

Таким чином, продукуючи цю дезінформацію російське керівництво завжди хоче залишати за собою запасний варіант вводу регулярних військових частин на Донбас і дискредитувати проект миротворчої місії, який унеможливить подальшу російську агресію на Донбасі.

187 В Совфеде считают, что ввод миротворцев США может привести к геноциду в Донбассе. РЕН-ТВ. 10.11.2017 https://ren.tv/novosti/2017-11-10/v-sovfede-schitayut-chto-vvod-mirotvorcev-ssha-mozhet-privesti-k-genocidu-v

188 Кремль предупреждает о возможной резне в Донбассе. Вести.ru. 20.10.2017 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2945498&tid=105474

189 Россия не допустит в Донбассе повторения событий в Сребренице, заявил Путин. РИА Новости. 20.10.2017 https://ria.ru/world/20171020/1507215371.html

Російська пропаганда має чітку установку видавати мертвих чи скалічених людей в інших конфліктах за приклади звірств, вчинених українськими військовими. Особливо часто в таких матеріалах фігурують діти – для того, щоб викликати більшу ненависть споживача інформації до ЗСУ.

Цей метод дезінформації найбільш активно застосовувався на першому етапі протистояння на Донбасі, коли російські пропагандисти використовували будь-які наявні інструменти інформаційних атак. Українські видання неодноразово робили підбірки найбільш гучних підробок, які ширилися в соціальних мережах.

Наприклад, відомою стала фотографія -8річного хлопчика, важко пораненого в аеропорті Донецька, поширена журналісткою каналу «LifeNews» Ерміною Котанджян в Twitter 27 травня 2014 року. Однак українські журналісти встановили, що фото було зроблене ще в 2013 році в Алеппо після його обстрілу урядовими військами[190].

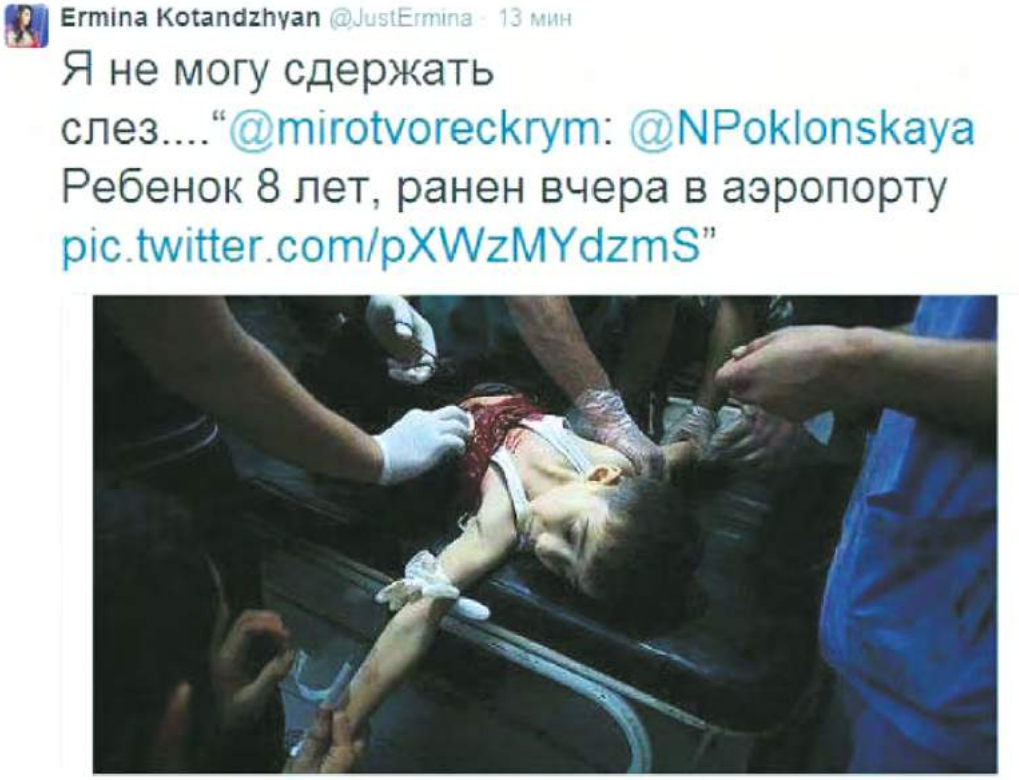

Скріншот зверху – публікація Ерміни Котанджян в Twitter із фейковим підпимои про аеропот Донецька, знизу – те ж саме фото, але зроблене після обстрілу Алеппо в березні 2013 року / stopfake.org

Також було фото хлопчика, насправді вбитого маніяком в 2010 році в Джанкої[191], і фото дівчинки, нібито вбитої в Слов'янську 19 травня, яка насправді загинула внаслідок обвалу балкону в будівлі кримського санаторію «Юність» в 2013 році[192]. Всіх їх подавали як доказ звірств українських силовиків з розрахунку на довірливу аудиторію мережі «Одноклассники».

190 В Сети появились фейковые фото детей, якобы убитых на Востоке Украины. StopFake. 28.05.2014 https://www.stopfake.org/v-seti-poyavilis-fejkovye-foto-detej-yakoby-ubityh-na-vostoke-ukrainy/

191 Там само.

192 «Перли» російської пропаганди: «криваві каратели», торгівля органами та «розп'яття» у Слов'янську. Тиждень. 15.07.2014 http://tyzhden.ua/News/114489

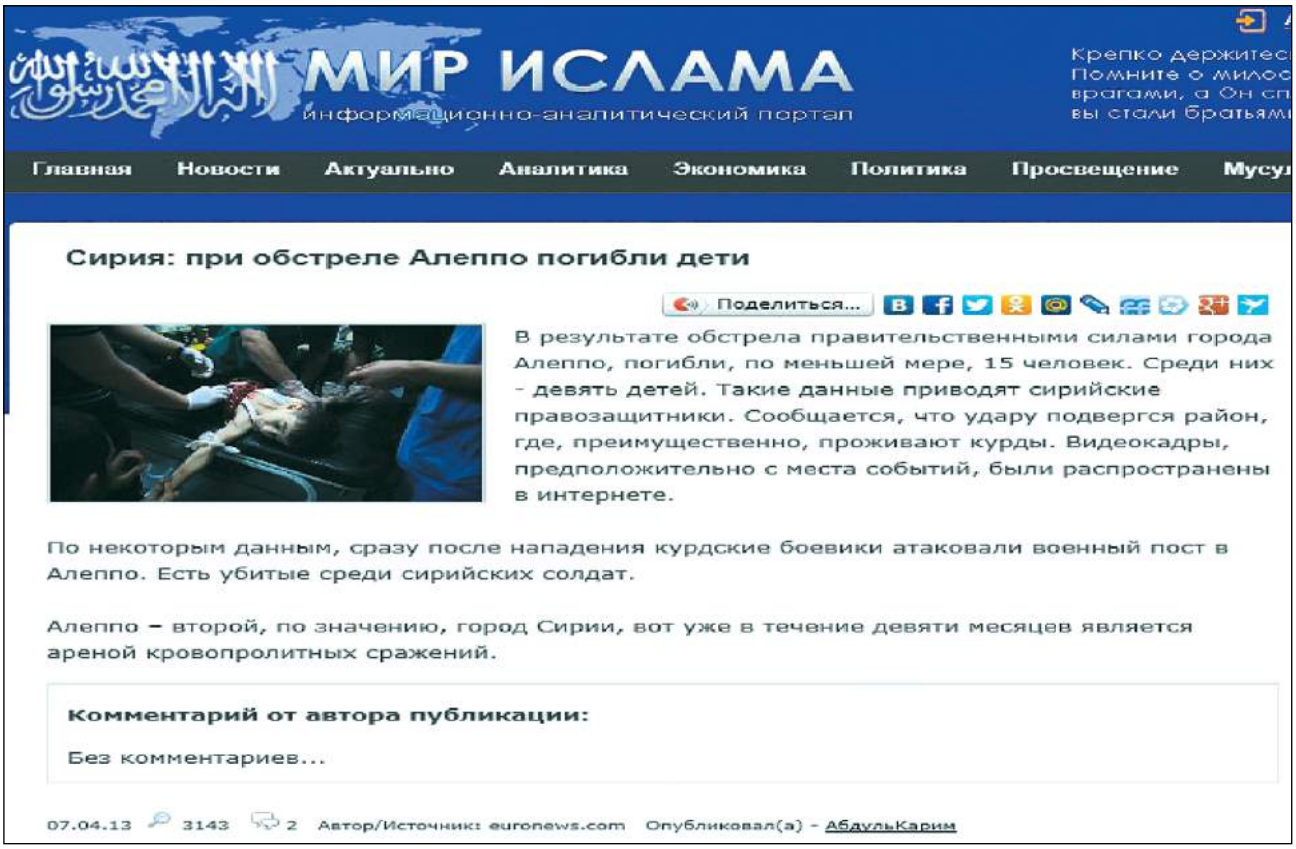

Фотографія 2010 року із вбитим маніяком хлопчиком, якого видали за загиблого внаслідок обстрілу Слов'янська (фейковий пост в Twitter був видалений разом із аккаунтом користувача) / stopfake.org

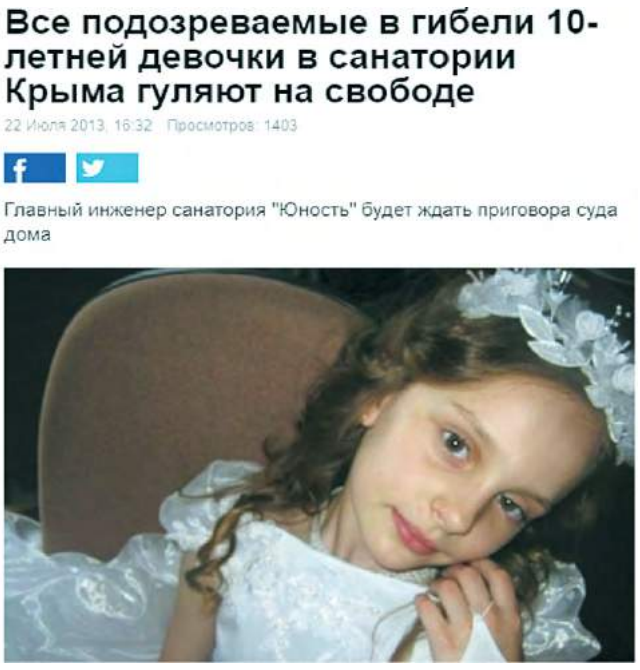

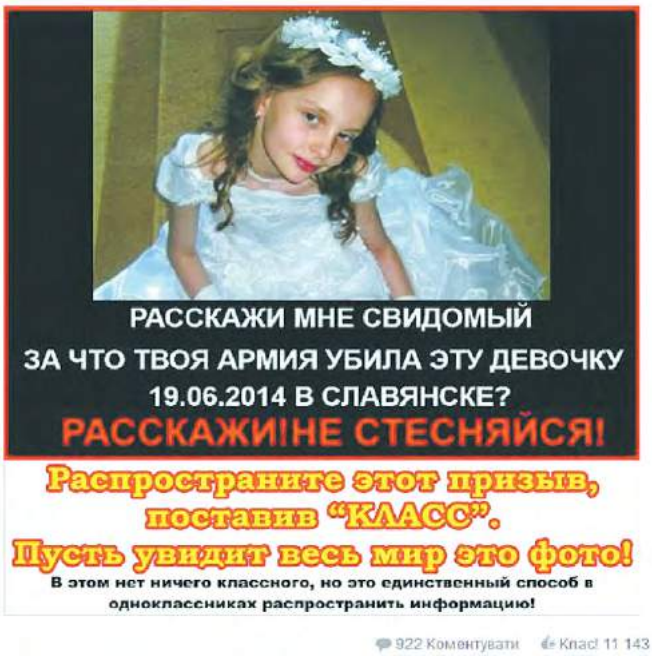

Фото загиблої в 2013 році Діани Сідельник і як над ним «попрацювали» пропагандисти / tyzhden.ua, segodnya.ua

Подібні до цих фотографії розповсюджувалися в соціальних мережах з хештегом #savedonbasspeople і в основному містили зображення дітей і жінок, як на фото із Венесуели, де була зображена жінка в калюжі крові. З цим хештегом його поширив одіозний журналіст «Russia Today» Грем Філіпс, але видалив після того, як дізнався про підробку[193].

Окрім дітей і жінок пропагандисти використовували відредаговані в фоторедакторах фотографії міст Донбасу з нібито катастрофічними наслідками обстрілів «карателів». Наприклад, 26 травня 2014 року з'явилися публікації із фотографії палючого Донецька і повідомленням, що місто обстрілюють винищувачі, а люди тікають зі своїх будинків[194]. «StopFake» швидко з'ясував, що фото – чистий «фотошоп», а оригінал був взятий на сайті донецької фотостудії[195].

Вже на початку серпня 2014 року американський сайт «Examiner.com» опублікував підбірку із 100 фейкових матеріалів російських пропагандистів про події в Україні[196]. Більшість з них якраз і складали подібного роду зображення, взяті з інших точок світу і з додаванням пропагандистських лозунгів чи хештегів.

193 Подборка новых фейков из Донбасса: убитые дети и горящие города (фото). bigmir.net. 29.05.2014 http://news.bigmir.net/ukraine/819932-Podborka-novyh-fejkov-iz-Donbassa--ubitye-deti-i-gorjacshie-goroda--foto-

194 В Донецке война: обстрел из истребителей, люди убегают из своих домов, сожженные автомобили, множество раненных. Политнавигатор. 26.05.2014 https://www.politnavigator.net/v-donecke-vojjna-obstrel-s-istrebitelejj-lyudi-ubegayut-iz-svoikh-domov-sozhzhennye-avtomobili-i-aehroport-mnozhestvo-ranennykh-foto.html

195 В Сети распространяется фейковое фото горящего Донецка. StopFake. 29.03.2014 https://www.stopfake.org/v-seti-rasprostranyaetsya-fejkovoe-foto-goryashhego-donetska/

196 Топ-факты российской лжи об Украине. Часть 4. StopFake. 12.08.2014 https://www.stopfake.org/top-fakty-rossijskoj-lzhi-ob-ukraine-chast-4/

Зліва – фейкове фото Донецька нібито після обстрілу українських винищувачів / politnavigator.net

Справа – реальне фото на сайті однієї з донецьких фотостудій / stopfake.org

В подальшому підроблені фотографії із «жертвами українських обстрілів» також використовувалися, але спорадично і менш часто, ніж в -2014початку 2015. Зокрема, декілька разів за події на Донбасі видавалися фотографії з обстрілів в Ізраїлі[197] [198].

Приклад фейкової фотографії, за основу якої взяли реальне фото під час обстрілу в Ізраїлі / stopfake.org

Кінцева мета: На першому етапі конфлікту, коли головним завданням було максимально підвищити градус напруги серед населення на Сході України, а через швидкість подій здатність до критичного осмислення таких вкидань була мінімальною, подібні фейки відіграли свою роль у розпалюванні ворожнечі.

197 Фото израильских детей представляется как события на Донбассе. StopFake/ 26.01.2015 https://www.stopfake.org/foto-izrailskih-detej-predstavlyaetsya-kak-sobytiya-na-donbasse/

198 Фотофейк: обстрел в Израиле представили как события в Донецке. StopFake. 30.08.2015 https://www.stopfake.org/fotofejk-obstrel-v-izraile-predstavili-kak-sobytiya-v-donetske/

Також росіяни хотіли викликати обурення у західної спільноти подіями в Україні. Тут завдання полягало в тому, щоб у людей, які не надто розуміються у конфлікті на Донбасі, виник образ ЗСУ як «карателів», через яких страждає мирне населення. Показовим тут є поширення в соцмережах фото маленького хлопчика на фоні зруйнованих будинків у вересні 2015 року. Користувачі зазначали, що він – з Донецька і шукає «матір серед руїн розбомбленого ЗСУ будинку»[199]. 17 вересня РЕН-ТВ повідомив, що «з'ясував долю хлопчика», який живе з мамою в бомбосховищі[200]. В матеріалі так само було вказано, що його будинок нібито знищили українські військові.

Зліва – скріншот із соцмережі «Одноклассники» із постановочним фото хлопчика з кліпу «Ангел. Песня о детях Донбаса», яку поширювали як «наслідок обстрілів ЗСУ». Праворуч – повідомлення автора із вказанням того, що в соцмережах поширюють хибну інформацію у зв'язку з ним / stopfake.org

Це вкидання відбулося менш ніж за два тижні після того, як фото мертвого сирійського хлопчика на турецькому пляжі шокувало весь світ. Користуючись такою увагою світової спільноти до теми постраждалих у конфліктах дітей, фото «хлопчика з Донецька» і було поширене мережею. Насправді воно було постановочне і є стоп-кадром з кліпу «Ангел. Песня о детях Донбасса».

«StopFake» наводив пост автора кліпу, Дена Леві, в якому навіть він нічого не писав про ЗСУ і жалівся на те, що у відповідь на його повідомлення про несправжність зображеного він був забанений адміністраторами російської групи в соцмережі «Вконтакте». Пізніше ця фотографія стала поширюватися в шведському сегменті Facebook із вказанням у підписі, що «його проросійськи налаштованих батьків вбили», але була спростована виданням Metro[201].

199 Фото с мальчиком из Донбасса, ищущего мать – постановочное. StopFake. 23.09.2015 https://www.stopfake.org/foto-s-malchikom-iz-donbassa-ishhushhego-mat-postanovochnoe/

200 Стала известна судьба малыша, дом которого был разрушен украинскими силовиками. РЕН-ТВ. https://ren.tv/novosti/2015-09-17/stala-izvestna-sudba-malysha-dom-kotorogo-byl-razrushen-ukrainskimi-silovikami

201 Как фотофейк о мальчике из Донбасса «мигрировал» в Швецию. StopFake. 10.10.2015 https://www.stopfake.org/kak-fotofejk-o-malchike-iz-donbassa-migriroval-v-shvetsiyu/

СЕЗОН 2. УКРАЇНА ЗРИВАЄ ВИКОНАННЯ МІНСЬКИХ ДОМОВЛЕНОСТЕЙ

Російські топ-чиновники, а за ними і ЗМІ транслюють заяви про систематичні обстріли українськими військовими позицій бойовиків та небажання відводити техніку за межі «сірої зони». Однак вони не обмежуються виключно фальсифікацією інформації про те, що Україна нібито порушує Мінські домовленості, а й викривлюють заяви іноземних партнерів України та міжнародних організацій, зокрема ОБСЄ. А іноді навіть самі інсценують обстріли зі сторони України.

Неправдиві новини про зрив Мінських угод в першу чергу направлені на міжнародну спільноту для демонстрації того, що обіцянки України не слід сприймати всерйоз, адже вона не дотримується міжнародних договорів. Водночас фейки із заявами іноземних лідерів мають переконати населення України в хибності дій ЗСУ на Донбасі, а населення Росії – навпаки, у виправданості військової агресії.

Природньо, що цільовими аудиторіями в цьому питанні для російських спецслужб є представники західних держав (зокрема, США, Франції та Німеччини, що найбільшою мірою задіяні і в миротворчому процесі і у здійсненні політичного та економічного тиску на Путіна).

Основною метою російської сторони було і є переконати західних партнерів в тому, що точка зору України в переговорному процесі щодо регулювання конфлікту має ігноруватися на противагу так званим «Л/ДНР» та Росії. Підставою для такої поведінки може бути саме публічне засудження фактів невиконання «мінських домовленостей» з боку західних лідерів та окремих функціонерів, не кажучи вже про смерті і страждання людей від її обстрілів на Донбасі.

Саме тому російськи медіа, пов'язані зі спецслужбами продовжують поширювати інформації про те, що українські війська нібито систематично обстрілюють мирне населення та порушують домовленості.

СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Західні лідери та спостерігачі звинувачують Україну у порушенні Мінських домовленостей

Росія та її маріонеткові утворення, «ДНР» та «ЛНР», постійно повідомляють про порушення Україною Мінських домовленостей. Ці повідомлення є однотипними і тому не заслуговують особливої уваги. Час від часу російські медіа є джерелом вигаданих історій про критику України щодо «зриву домовленостей» з боку європейських політиків чи експертів.

Частково такі заяви лунають від осіб, що мають відкриту чи опосередковану афілійованість з Кремлем. Іноді окремі заяви перекручуються, або невідповідно перекладаються російською стороною.

Російські ЗМІ поширювали фейки та маніпуляції про порушення Україною режиму вогню ще навіть до «Мінську1-». Так, на початку липня 2014 року ЗСУ відновило вогонь по бойовикам після його припинення в односторонньому порядку 20 червня. Російські ЗМІ повідомили, що після цього міністра закордонних справ України Павла Клімкіна «викликали до Берліна для відновлення припинення вогню». Насправді, тоді відбувалися переговори між Україною, Росією, Німеччиною та Францію щодо створення тристоронньої групи з врегулювання конфлікту, тому Клімкін висміяв пропагандистів тим, що це «Лаврова викликали, щоб РФ припинила агресію»[202].

Президент Латвії Раймондс Вейоніс / rubaltic.ru

На початку вересня 2015 року російські ЗМІ маніпулятивно подали заяву президента Латвії Раймондса Вейоніса про те, що Україна не виконує Мінські домовленості[203]. Насправді, він сказав про сумніви у їх виконанні через те, що їх не дотримуються усі сторони конфлікту, включаючи бойовиків, Україну та Росію. Також Вейонісу приписали слова про незрозумілість санкцій щодо Росії, яка нібито не є стороною конфлікту. Але він цього не казав, а навпаки пояснив, що реакція на агресію почалася із запізненням через те, що РФ раніше сприймалася як партнер[204].

Схожим маніпулятивним чином російські ЗМІ висвітлили брифінг Франсуа Олланда 18 березня 2016 року під час тристоронніх переговорів в Брюсселі між Україною, Німеччиною та Францією. Пропагандисти зазначили, що Олланд та Меркель «нагадали Порошенку про необхідність виконання Мінських домовленостей»[205], тоді як, за твердженням «StopFake», в реальності ніхто не закликав Україну до цього в односторонньому порядку. Президент Франції заявив, що «провів переговори щодо виконання Мінських угод, які зараз зайшли в глухий кут, і що Росія та Україна роблять кроки, необхідні для дотримання домовленостей».

---

202 Климкин высмеял российское телевидение за неправдивую информацию. Liga.net. 03.07.2014 http://news.liga.net/politics/news/klimkin_vysmeyal_rossiyskoe_televidenie_za_nepravdivuyu_informatsiyu

203 Президент Латвии: Украина не соблюдает Минские соглашения, а наказывают Россию/ Украина.ру. 04.09.2015 https://ukraina.ru/news/20150904/1014188676.html

204 Российские СМИ исказили заявление президента Латвии о Минских соглашениях. StopFake. 07.09.2015 https://www.stopfake.org/rossijskie-smi-iskazili-zayavlenie-prezidenta-latvii-o-minskih-soglasheniyah/

205 Олланд и Меркель призвали Порошенко выполнять минские соглашения. Lenta.ru. 18.03.2016 https://lenta.ru/news/2016/03/18/poroshenko/

Також російські медіа не згадали про санкції щодо РФ, які будуть діяти до виконання Мінську2-, та невизнання «приєднання» Криму[206].

23 липня 2016 року російське видання «Вести» поширило новину із гучним заголовком – «Міжнародні спостерігачі переконалися в ігноруванні Україною Мінських домовленостей»[207]. Насправді, це була лише одна людина – Мануель Охсерайтер, який, за даними «StopFake», був спостерігачем на, так званих, виборах в «ЛНР», експертом з питань Близького Сходу на «RT», виправдовував російську інтервенцію в Криму та на Донбасі, а в цьому випадку заявив про «порушення» зі сторони України без наведення будь-яких фактів[208].

2 ноября 2014, 11:32 | Мир | «Известия» | написать авторам

Зарубежные наблюдатели на выборах в ЛНР отмечают высокую явку

Комментарии 7 | Нравится 7 | В 56 | Твитнуть 30 | G+1 14

Представитель Германии Мануэль Оксенрайтер заявил, что пока «не видел ни одного нарушения»

Зарубежные наблюдатели, участвующие в мониторинге выборов главы Луганской Народной Республики (ЛНР) и депутатов Народного совета, отмечают высокую активность голосующих.

«Мы только что посетили один избирательный участок — он был заполнен до отказа. Мое первое впечатление, что у людей огромный интерес к участию в этих выборах», — сказал ТАСС Мануэль Оксенрайтер, представляющий Германию. Группа, в которую он входит, побывала на участке в Брянке.

Скріншоти із матеріала StopFake про «міжнародних експертів», послугами яких користуються російські пропагандисти, на яких фігурує Оксенрайтер / stopfake.org

206 Российские СМИ исказили заявление европейских лидеров об Украине. StopFake. 19.03.2016 https://www.stopfake.org/rossijskie-smi-iskazili-zayavlenie-evropejskih-liderov-ob-ukraine/

207 Международные наблюдатели убедились в игнорировании Украиной минских договоренностей/ Вести.ru. 23.07.2016 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2779766&tid=105474

208 Фейк: Международные наблюдатели убедились в игнорировании Украиной минских договоренностей. StopFake. 01.08.2016 https://www.stopfake.org/fejk-mezhdunarodnye-nablyudateli-ubedilis-v-ignorirovanii-ukrainoj-minskih-dogovorennostej/

В липні 2017 року під час саміту G20 в Гамбурзі російські ЗМІ поширили дезінформацію про те, що лідери Німеччина та Франції нібито не заперечують «факт недотримання українською владою домовленостей, досягнутих в Мінську»[209]. При цьому медіа посилалися лише на слова прес-секретаря президента РФ Дмитра Пєскова. «StopFake» встановив, що нічого подібного Еммануель Макрон та Ангела Меркель не казали. Канцлер Німеччини лише заявила про те, що «прогрес йде дуже повільно», а президент Франції – про «складність ситуації»[210].

Фейкові заяви лідерів ЄС та США про порушення Україною Мінських домовленостей спрямовуються на внутрішню аудиторію та проросійськи налаштованих громадян України. Росія прагне показати, що вже навіть західні країни розчарувалися в українській владі та вже відкрито говорять про незаконність її дій на Донбасі.

Але деякі російські чиновники та депутати іноді відходять від магістральної лінії пропагандистського наративу. Наприклад, голова Комітету по міжнародним справам Ради Федерації Костянтин Косачов в червні 2018 року взагалі назвав винними у невиконанні Україною Мінських домовленостей західні країни, зокрема Нідерланди. Приводом для цього стало негативне голосування нідерландським парламентом за пропозицію партії «Форум за демократію» притягнути до відповідальності за катастрофу з МН17 українську сторону[211].

Голова Комітету по міжнародним справам Ради Федерації Костянтин Косачов / cnn.com

[209] Песков: Запад признает нарушение Киевом Минских соглашений/ Украина.ру. 10.07.2017 https://ukraina.ru/news/20170710/1018888866.html

[210] Фейк: Запад на G20 признал нарушение Киевом Минских договоренностей. StopFake. 12.07.2017 https://www.stopfake.org/fejk-zapad-na-g20-priznal-narushenie-kievom-minskih-dogovorennostej/

[211] Косачев: Ответственность за срыв Киевом Минских соглашений лежит на Нидерландах. Украина.ру. 09.06.2018 https://ukraina.ru/news/20180609/1020468246.html

СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Росія: «ОБСЄ ігнорує обстріли української сторони»

Російська пропаганда з часу припинення активних наступальних дій на Донбасі іноді звертається до теми обстрілів українськими військами спостерігачів зі Спеціальної моніторингової місії (СММ) ОБСЄ. 21 серпня 2016 року «Вести.ру» безпідставно звинуватило українських військових в обстрілі спостерігачів з ОБСЄ[212]. З посиланням на інформаційне агентство «ТАСС»[213] вони повідомили про те, що 20 серпня по членам СММ відкрили вогонь під час моніторингу підконтрольних Україні територій за допомогою безпілотника, посилаючись на звіт СММ від 21 серпня. Однак ні в звіті, ні навіть в повідомленні «ТАСС» не було зазначено, хто саме відкрив вогонь по спостерігачам[214].

КИЕВ 21 августа 2016

Двадцатого августа, в 16:44, производя посадку беспилотного летательного аппарата (БПЛА) в с. Новоалександровка (65 км к западу от Луганска), СММ слышала как минимум пять очередей из стрелкового оружия (возможно, из АК), произведенных из лесопосадки приблизительно в 50 м к западу. Услышав стрельбу, четверо наблюдателей, которые управляли полетом БПЛА и стояли между двумя автомобилями СММ, расположенными на расстоянии 60 м друг от друга, тотчас упали ниц на землю и поползли назад к автомобилям, после чего быстро покинули место происшествия (все в течение двух минут). В одном из автомобилей во время инцидента находился фельдшер Миссии. В результате происшествия никто не пострадал. Автомобили СММ и БПЛА при этом повреждены не были.

Частина звіту ОБСЄ про інцидент 20 серпня, у якій не вказано, хто саме стріляв по спостерігачам / osce.org

11 вересня російські ЗМІ з посиланням на одного із лідерів бойовиків так званої «ДНР» Едуарда Басуріна повідомили, що представники ОБСЄ і СЦКК потрапили під обстріли ЗСУ під час інспектування воронок в селищі Крута Балка. «StopFake» зазначав, що сам Басурін написав у Facebook, що цей обстріл – спроба українського командуванням приховати факт проникнення ДРГ (диверсійно-розвідувальної групи) і обстріл нею населеного пункту» (пост нині не відображається)[215]. В звіті СММ за той день не вказувалося нічого про обстріл групи в Крутій Балці[216].

212 Наблюдатели ОБСЕ попали под обстрел ВСУ. Вести.ru. 21.08.2016 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2790041&tid=105474

213 Наблюдателей ОБСЕ обстреляли во время управления беспилотником над украинскими военными. ТАСС. 21.08.2016 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/3555372

214 СММ попала под огонь из стрелкового оружия в Новоалександровке. OSCE. 21.08.2016 https://www.osce.org/ru/ukraine-smm/260556

215 Фейк: ВСУ обстреляли представителей ОБСЕ во время инспекции. StopFake. 13.09.2016 https://www.stopfake.org/fejk-vsu-obstrelyali-predstavitelej-obse-vo-vremya-inspektsii/

216 Последние новости от Специальной мониторинговой миссии ОБСЕ в Украине (СММ) на основе информации, поступившей по состоянию на 11 сентября 2016 года, 19:30. OSCE. 12.09.2016 https://www.osce.org/ru/ukraine-smm/263831

СММ **проводила анализ воронок и фиксировала повреждения домов** в районе подконтрольной «ДНР» Крутой Балки. Наблюдатели обнаружили семь свежих воронок, включая две, образовавшиеся от прямого попадания снарядов, на восточной стороне двух одноэтажных домов, осколочные повреждения кровельных плит и разбитые окна. Две из этих воронок были выявлены на приусадебных участках в 7-10 м от жилых домов гражданского населения. По оценке СММ, в двух из этих семи случаев воронки и повреждения возникли из-за ударов пушечных снарядов (БМП-2, 30 мм), выпущенных с южного и юго-восточного направлений. Члены патруля обнаружили неразорвавшийся снаряд (НС) на приусадебном участке. Во время патрулирования в сопровождении офицера ВС РФ при СЦКК наблюдатели отметили присутствие на месте происшествия трех представителей СМИ. На автодороге М03, приблизительно в 1 км югу и юго-востоку от места, где были зафиксированы воронки, наблюдатели выявили свежие следы транспортного средства на гусеничном ходу.

Скріншот зі звіту за 12 вересня 2016 року, з якого видно, що СММ не потрапляла під обстріл в Крутій Балці, а просто аналізувала воронки / osce.org

«Крым.Реалии» відмітили цікаву серію із фейкових повідомлень про обстріли спостерігачів[217]. 31 січня 2017 року телеканал «Звезда» із посиланням на «Донецкое агенство новостей» повідомив про обстріли російських офіцерів з СЦКК зі сторони українських військових в Київському районі Донецька[218]. І, як це не дивно, цю інформацію спростував Едуард Басурін[219]. Та наступного дня «Русская весна» поширила ще один фейк – обстріл російських офіцерів з СЦКК разом із заступником голови Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ Александром Хугом[220]. Видання «Крым.Реалии» зазначило, що ОБСЄ в той же день спростувало цю дезінформацію.

Спростування ОБСЄ обстрілу Александра Хуга та інших спостерігачів 31 січня / twitter.com

217 Фейк российских новостей: украинские военные обстреляли наблюдателей на Донбассе. Крым.Реалии. 02.02.2017 https://ru.krymr.com/a/28275223.html

218 Российские офицеры попали под снаряды ВСУ в Донецке. Телеканал «Звезда». 31.01.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201701311313-os6x.htm

219 В ДНР опровергли сообщения о том, что наблюдатели СЦКК попали под обстрел. РИА Новости. 31.01.2017 https://ria.ru/world/20170131/1486850540.html

220 Замглавы СММ ОБСЕ Хуг и российский генерал попали под артобстрел ВСУ. Русская весна. 01.02.2017 http://rusvesna.su/news/1485953898

Російські пропагандисти також повідомили про обстріл місії ОБСЄ 20 червня 2017 року групою з людей у військовій формі. Представники так званої «ДНР» повідомили, що це була провокація українських сил, адже «підозрювані», яких згодом нібито затримали, не були членами їх бандформувань[221].

Та на прес-конференції 21 червня в Донецьку заступник голови СММ ОБСЄ Александр Хуг сказав, що цей інцидент – «наслідок нездатності так званої «ДНР» контролювати своїх людей»[222].

21 липня 2017 року російські ЗМІ повідомляли про те, що українські війська обстріляли патруль СММ ОБСЄ в селі Васильєвка біля Ясинуватої[223]. Як завжди, ОБСЄ в звіті за той день нічого не зазначало про обстріли зі сторони ЗСУ. Навпаки, організація відмічала протидію бойовиків так званої «ДНР» роботі спостерігачів[224].

- Armed "DPR" members at the same checkpoint on the eastern edge of Yasynuvata (see above section on denial of access) stopped the SMM again. Following the previous restriction, the SMM had decided to split in two three-vehicle convoys. One SMM convoy was allowed to proceed. The armed "DPR" members, however, stopped the second one and told it that it must wait for an escort. The escort, in the form of a green, military-type van arrived and accompanied the SMM to Yasynuvata. The SMM informed the JCCC.

Скріншот зі звіту СММ ОБСЄ за 21 липня 2017 року, в якому зазначено про протидію бойовиків «ДНР» спостерігачам / osce.org

Ці фейкові новини продовжують генеруватися по сьогоднішній день. 22 травня 2018 року більшість російських топових ЗМІ поширили новину про українських військових, які обстріляли патруль ОБСЄ біля села Кряківка[225]. Як і до цього, російські медіа посилалися на заяву місцевого керівника бойовиків, на цей раз ним був «представник міліції» так званої «ЛНР». Представники ОБСЄ підтвердили обстріл, але вказали, що не визначили напрямок вогню, тому звинувачення на адресу України були безпідставними[226].

221 Работали по заказу: спецслужбы ДНР задержали напавших на патруль ОБСЕ. РИА Новости. 21.06.2017 https://ria.ru/world/20170621/1496968821.html

222 Фейк: Украинские силовики обстреляли миссию ОБСЕ. StopFake. 25.06.2017 https://www.stopfake.org/fejk-ukrainskie-siloviki-obstrelyali-missiyu-obse/

223 Патруль СММ ОБСЕ попал под обстрел в районе Ясиноватой. РИА Новости. 21.07.2017 https://ria.ru/world/20170721/1498924959.html

224 Latest from the OSCE Special Monitoring Mission to Ukraine (SMM), based on information received as of 19:30, 21 July 2017. OSCE. 22.07.2017 https://www.osce.org/special-monitoring-mission-to-ukraine/331561

225 «Контролируемое обострение»: чем вызван новый виток эскалации в Донбассе. RT на русском. 23.05.2018 https://russian.rt.com/ussr/article/515840-donbass-gorlovka-jbstrelu-obostrenije

226 Оперативный отчет Специальной мониторинговой миссии ОБСЕ в Украине: Неподалеку от Кряковки в 100 метрах к югу от патруля СММ стреляли из стрелкового оружия. OSCE. 21.05.2018 https://www.osce.org/ru/special-monitoring-mission-to-ukraine/382216

Ця тактика, що ставить під сумнів слова міжнародних спостерігачів, доволі дивна – зазвичай у російських новинах спостерігачів ОБСЄ зображають як нейтральну сторону, яка може об'єктивно висловлюватися про порушення Україною Мінських домовленостей. До того ж ці фейки можна легко спростувати, звернувшись до офіційних звітів ОБСЄ чи із запитом до представників організації, що і відбувається на регулярній основі. Та ці вкидання не розраховані на західного споживача. Мета тут – показати місцевим жителям та громадянам Росії, що українські військові нібито не цураються стріляти по представникам міжнародної організації, не кажучи вже про «мирне населення Донбасу». На фоні цього будь-які повідомлення про обстріли цивільного населення будуть вбачатися більш вірогідними.

Але навіть з огляду на те, що російській пропаганді вигідно зображати ОБСЄ як нейтральну сторону, іноді стаються ситуації, особливо під час політичних ток-шоу на федеральних каналах, коли говорять не за завченим сценарієм. Наприклад, в ефірі програми «Время покажет» на «Первом канале» від 7 листопада 2017 року один з гостів сказав, що ОБСЄ діє не самостійно, а керується волею країн Західної Європи, яка може змусити спостерігачів «не бачити обстріли»[227]. Як завжди, жодних доказів цього наведено не було.

[227] Новое обострение в Донбассе. Новости на Первом Канале. YouTube channel. 07.11.2017. https://www.youtube.com/watch?v=w8PPImEcnOQ

З моменту ухвалення Верховною Радою закону про реінтеграцію Донбасу 18 січня 2018 року в російських ЗМІ все більш активно розганяється наратив про підготовку українськими військами або великомасштабних провокацій на лінії зіткнення, або штурму Донецька/деокупації Донбасу силовим шляхом.

С початку, цей наратив озвучувався в основному в межах повідомлень щодо закону про реінтеграцію Донбасу. Типовим матеріалом на цю тему можна назвати колонку Олександра Коца («Комсомольская правда»), яку він написав ще за півроку до ухвалення закону. В ній він повідомляв, що «яструби» в Україні сприймають цей закон як підготовку силового сценарію повернення окупованих територій[228].

Однак з часом цей наратив трансформується, і закон про реінтеграцію згадується вже далеко не завжди. Проте у пропагандистських матеріалах все більш конкретно починають говорити про підготовку штурму Донецька українською армією. Наприклад, 10 лютого 2018 року на телеканалі «Россия 24» вийшов сюжет, у якому заступник командувача бойовиками «ДНР» Едуард Басурін говорив про стягнення ЗСУ військ до лінії розмежування всупереч Мінським домовленостям[229]. Весь сюжет був присвячений можливому штурму Донецька українськими військами.

В цьому контексті матеріал «Радіо Свобода» від 9 квітня 2018 року про сіяння паніки окупантами серед населення[230]. В ньому наводився фрагмент із відео одного з лідерів бойовиків Олександра Ходаковського, який розповідав про майже відсутню оборону Донецька та можливість українських танків за 20-15 хвилин досягнути його центру. Експерти та українські військові трактували це як провокацію.

Стоп-кадр з відео, знятого Олександром Ходаковським, в якому він коментує поганий стан оборони Донецька, проїжджаючи з центра міста на передову / youtube.com

228 Реинтеграция Донбасса: примирение или война. Комсомольская правда. 19.06.2017 https://www.crimea.kp.ru/daily/26693/3717563/

229 Киев готовит ШТУРМ Донбасса? Обсуждение. Сила Слова. YouTube channel. 10.02.2018 https://www.youtube.com/watch?v=MJCIpT1PzcM

230 Украинская армия готовит штурм Донецка? | «Донбасс.Реалии». Радіо Свобода Україна. YouTube channel. 09.04.2018 https://www.youtube.com/watch?v=WVLLjnb7SgQ

8 травня 2018 року російські ЗМІ поширили фейкову інформацію про план ЗСУ провести зачистку Криму та Донбасу[231]. Вони посилалися на слова офіцера Управління правового забезпечення Генерального штабу ЗСУ Юрія Боброва. Насправді ж він говорив про імплементацію закону про реінтеграцію Донбасу, яка сприятиме поверненню Криму, а також про можливість паралельного існування ООС та АТО[232]. Ні про який «похід на Крим» не йшлося.

Російський політолог – член партії «Единая Россия» Сергій Марков / russian.rt.com

Однак особливо активно різного роду фейкові новини про дії та плани ЗСУ із захоплення Донецька почали поширюватися в переддень Чемпіонату світу з футболу в Росії. Українське видання «Апостроф» зробило підбірку заяв, які мали своєю ціллю нагнітання паніки в так званих «ЛНР» та «ДНР»[233]. Одна з них належала кремлівському політологу Сергію Маркову. Він озвучив теорію про те, що Україна готує провокацію до Чемпіонату світу з футболу за вказівкою США, нібито так само, як остання організувала так званий державний переворот в 2014 році під час Олімпіади в Сочі, коли Росії було «не до того». До цього додавалася істерія щодо навчань НАТО, які 1 червня почалися в Балтії і подавалися російськими пропагандистами як складова частина плану провокацій до Чемпіонату.

Про невідворотність більш інтенсивної війни заявляв один із очільників Бойовиків з «Союзу добровольців Донбасу» Олександр Бородай, який сказав, що в такому разі Росія не залишиться осторонь[234].

Одним із вірогідних мотивів активізації російської пропаганди в травні 2018 року було обґрунтування закриття кордону «самопроголошених республік» із Росією через небажання останньої допустити жителів окупованих територій в міста проведення матчів Чемпіонату.

Цю гіпотезу підтверджує інформація, озвучена речником Міністерства оборони України на брифінгу 29 травня 2018 року. Він повідомив, що за даними ГУР МО російське керівництво з 1 червня заборонить в'їзд населенню окупованих територій у Ростовську область задля того, щоб запобігти підвищенню криміногенної обстановки під час проведення Чемпіонату світу.

Також можна припустити, що пропагандистський наратив невідворотного наступу української армії є спробою спровокувати українську сторону до більш активних дій з їх подальшим викривленим висвітленням та апеляцією до них на міжнародному рівні.

Загалом радикалізація пропагандистського дискурсу необхідна для підтримання агресивного ставлення до України як асиметричної відповіді на значне погіршення соціально-економічного стану на окупованих територіях.

---

231 ВСУ намерены выдвинуться в Крым — Генштаб Украины.ФАН. 08.03.2018 https://riafan.ru/1033038-vsu-namereny-vydvinutsya-v-krym-genshtab-ukrainy

232 Фейк: в Генштабе ВСУ заявили о "карательной зачистке" на Донбассе и "походе" на Крым. 12.03.2018 https://www.stopfake.org/fejk-v-genshtabe-vsu-zayavili-o-karatelnoj-zachistke-na-donbasse-i-pohode-na-krym/

233 Россия «закрывает» ДНР-ЛНР: на Донбассе говорят о новой большой войне. 01.06.2018 https://apostrophe.ua/article/society/2018-06-01/rossiya-zakryivaet-dnr-lnr-na-donbasse-govoryat-o-novoy-bolshoy-voyne/18686

234 «Бои будут сильными, но Россия в стороне не останется»: Бородай раскрыл, что будет с ВСУ в случае нападения на ЛДНР. НА Харьков. 14.06.2018 https://nahnews.org/1004652-boi-budut-silnymi-rossiya-v-storone-ne-ostanetsya-borodai-raskryl-chto-budet-s-vsu-v-sluchae-napadeniya-na-ldnr-eto-im-s-ruk-ne-soidet

СЕРІАЛ 3. РЕЙС MH17-: ВІД КАРЛОСА – ДО РОСІЙСЬКОГО «БУКА»

II

СЦЕНАРІЙ

З моменту катастрофи малайзійського боїнгу MH17 Російська Федерація почала формувати стратегію «інформаційного захисту», ключова мета якого – відвести підозри про злочин від себе, звинуватити у збитті літака Україну, зробити її «співучасником» злочину. Зробити все можливе, щоб факти, доведені Міжнародною спільною слідчою групою, які говорять про безпосередню причетність Кремля до збиття цивільного авіалайнера, були максимально розмиті фейками і хибними придуманими версіями у інформпросторі.

Насправді ж, інформація про справжні причини катастрофи була надіслана до Кремля достатньо швидко, так само як і відомості про виконавців атаки на цивільний літак. Однак задля того, щоб якомога надійніше приховати усі нюанси цього акту агресії, російські спецслужби розробляють довгострокову стратегію, де головне – це відтермінування процесу розробки єдиної можливої версії, яка звучить так: малайзійський Boeing збили терористи, використавши при цьому російський зенітно-ракетний комплекс «Бук».

Головну тезу, яка є мета-наративом, що його просуває Кремль у міжнародний інформаційний простір, стала фраза журналіста та письменника Пітера Померанцева, якою він назвав свою книгу про російську пропаганду: «Ніщо не правда і все можливе». Створюючи все нові і нові версії, російські спецслужби використовували, так званий, «принцип Алі-Баби», який використовується піарниками та спін-докторами в комерційній сфері, коли стоїть задача врятувати, чи відкоригувати репутацію людини чи бренду в інфопросторі та в соцмережах.

«Принцип Алі-Баби» не так часто згадується у широкому вжитку, оскільки він є специфічним прийомом вузького кола спеціалістів і його назва не є усталеною. Цей «маневр» називають по різному, але суть його майже не змінна. Полягає він у використанні прийому, описаного у казці «Алі-Баба та 40 розбійників».

Як ми пам'ятаємо, розбійники дізналися про те, де саме живе Алі-Баба та поставили хрестик на його дверях, щоб прийти вночі та вбити його. Однак Алі-Баба спромігся стерти хрестик з дверей, і коли розбійники прийшли вночі, то не знали в які двері стукати. Тоді розбійники ще раз зробили те саме, але в цей раз хрестик стерти вже не вдавалося. І тоді, Алі-Баба поставив такий самий хрестик на усіх інших дверях. Таким чином, розбійники знову не знали, де він знаходиться.

Отже, головною метою російських спецслужб було «поставити хрестики на усіх дверях», щоб максимально розмити істину і уникнути правосуддя. Для цього було вигадано безліч історій. І для кожної з них було сфабриковано «докази».

СЕЗОН 1. ДИСПЕТЧЕР КАРЛОС ТА ЙОГО ВІЙСЬКОВІ ВИНИЩУВАЧІ

Після збиття малайзійського літака Boeing 777, що здійснював рейс MH17-, російські медіа почали поширювати версії про збиття сепаратистами українського транспортного військового літака. Однак, коли стало зрозуміло, що саме росіяни та підконтрольні їм бандформування збили малайзійський авіалайнер, російські спецслужби вигадали фейк про "диспетчера Карлоса", який, як стане пізніше відомо, виявився звичайним злочинцем, якому росіяни, вірогідно, сплатили значну суму грошей задля розповсюдження хибної інформації. Кремль одразу поширив інформацію про те, що ця катастрофа сталася за вини України, і що українські військові насправді намагалися збити літак президента РФ, який мав летіти в тому районі.

• Історія, що є предметом розповіді в цьому «сезоні», представляє собою ланцюжок логічних висновків та умовиводів, який виглядає наступним чином:

• Україна – винна у катастрофі малайзійського цивільного літака;

• Київ готував замах на російського президента, отже в його інтересах підвищити градус напруги на Донбасі;

• Катастрофа Boeing – спеціальна операція українських та американських спецслужб;

• Україна нібито маніпулює фактами і розповсюджує неправдиву інформацію.

Катастрофи, аварії, теракти і будь-які інші ситуації, що несуть серйозну загрозу для людей і змушують їх панікувати, майже завжди супроводжуються «дефіцитом інформації». Відчуваючи небезпеку, будь-яка людина починає шукати додаткові відомості про навколишню ситуацію. Споживання інформації заспокоює і дає ілюзорне відчуття контролю. Внаслідок цього, інформаційні спеціальні операції, які проводяться одразу після резонансних подій, коли важливо дуже швидко заповнити інформаційний вакуум про те, що сталося насправді, є вкрай успішними.

Це є причиною того, що успішно вкинута дезінформація у такий важкий момент набуває широкого розголосу і формує первинне ставлення людей, до того, що відбулося, коли ще фактів і доказів не існує, бо офіційні органи здійснюють перевірку даних.

Перша інформація про збиття літака в небі над Донбасом надійшла близько -16.45 17 17.00 липня 2014 року. Одним з перших її повідомив колишній ватажок бойовиків Ігор (Стрелков) Гіркин, написавши про «птичкопад» в своєму пості, на своєму профілі у соціальній мережі «ВКонтакті»[235]. Через деякий час цей допис було видалено.

Як тільки став зрозумілим увесь масштаб катастрофи, спецслужби та підконтрольні їм ЗМІ отримали вказівку звинуватити Україну у злочині, який забрав життя 298 осіб. Одним із фейків, які були миттєво розтиражовані російськими ЗМІ, стала відверта брехня про так званого «іспанського диспетчера Карлоса», який звинуватив українську сторону у знищенні малайзійського авіалайнера.

Невдовзі після того, як почала надходити інформація з місця трагедії 17 липня 2014 року, російське видання «Russia Today» процитувало[236] твіт людини, яка називала себе Карлосом і мала акаунт в мережі Twitter під назвою «Carlos Spainbuca» (@spainbuca). Його представили як диспетчера, який, нібито, працює в аеропорту Бориспіль, має іспанське походження, та живе в Україні.

У той же день цю інформацію опублікували російські видання РИА Новости[237], а також ТАСС[238].

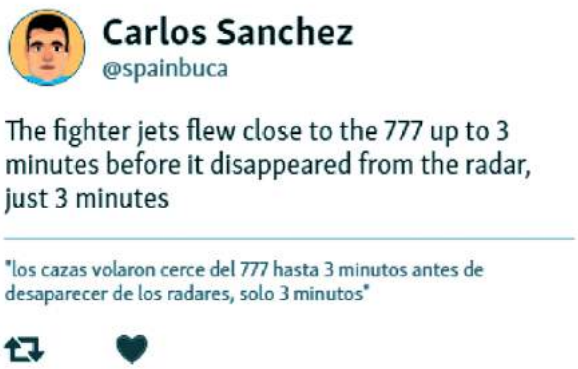

235 Стрелков о сбитом Ан-26: Предупреждали же не летать в «нашем небе» – https://korrespondent.net/ukraine/politics/3393881-strelkov-o-sbytom-an-26-preduprezhdaly-zhe-ne-letat-v-nashem-nebe

236 Испанский диспетчер: Два украинских военных самолёта были рядом с Boeing перед его исчезновением. RT. 17.07.2014 https://russian.rt.com/article/41346

237 Авиадиспетчер: самолеты украинских ВВС были рядом с Boeing 777. РИА Новости. 17.07.2014 https://ria.ru/world/20140717/1016469043.html

238 СМИ: за несколько минут до крушения Boeing 777 за ним летели два истребителя ВВС Украины. ТАСС. 17.04.2014 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1325988

У своїх постах у Twitter він написав наступне: «Військові літаки пролетіли поруч з 777 за три хвилини перед тим, як він зник з радарів, всього три хвилини».

Через деякий час він розмістив ще один твіт: «Коли Boeing просто зник з радарів, київська влада нам повідомила, що він розбився. Як вони могли дізнатися про це так швидко?».

Пізніше цей акаунт був заблокований. Потім, як свідчить сервіс archive.org, який зберіг багато кешованих копій цього акаунту, він деякий час перебував в онлайн-доступі під назвою «Лопатишкіна Людмила», а потім був зовсім видалений. Подивитися як він виглядав впродовж 2017-2014 років можна на сервісі archive.org[239].

Ще задовго до катастрофи «Карлос» вперше з'явився в публічному просторі на іспаномовній версії телеканалу RT, розповідаючи про те, як важко йому живеться в Києві, через високий рівень ненависті і насильства, який став наслідком Майдану та Революції Гідності. В подальшому, відео цього сюжету було видалено телеканалом RT з платформи Youtube, але копії відео-сюжету все ще можна подивитися в інтернеті[240].

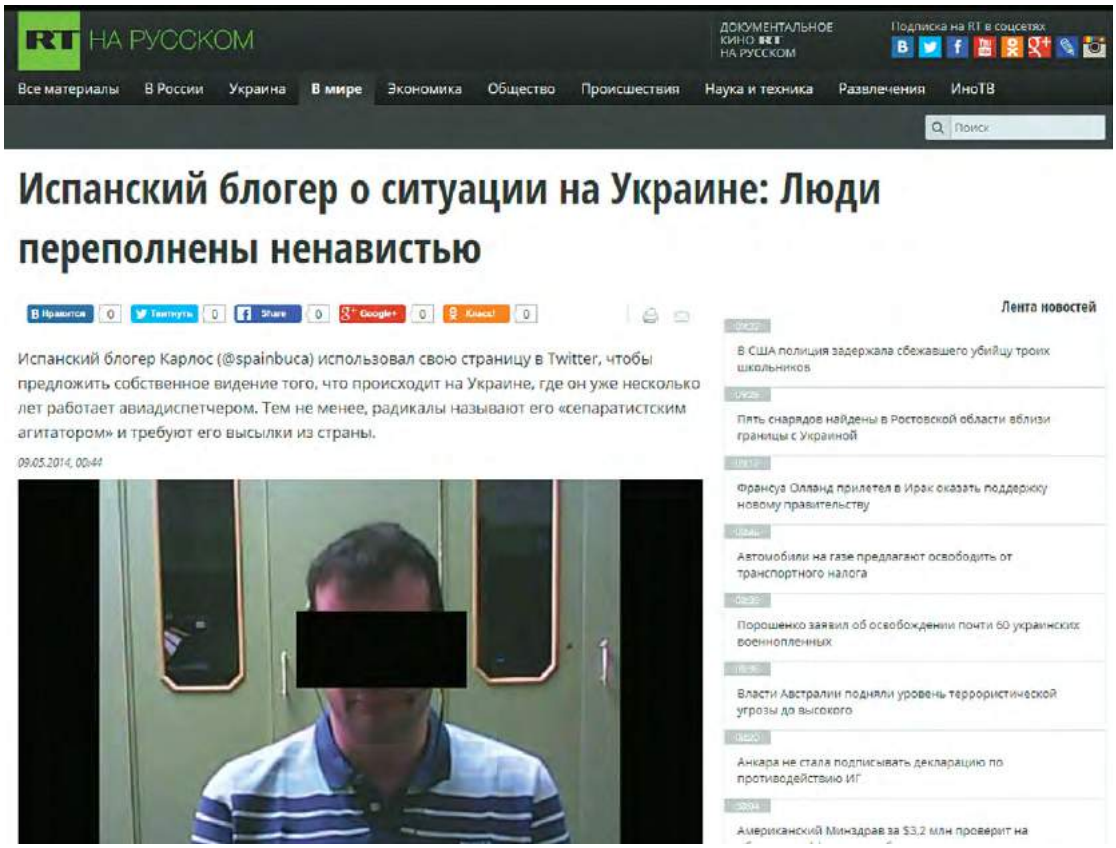

Цікаві метаморфози відбулися і з веб-сайтами іспанської та російської версій телеканалу RT. Сторінка від 8 травня 2014 року, де було розміщено інтерв'ю «диспетчера Карлоса» іспаномовній RT була видалена, а url-адреса, що вела на цю сторінку, тепер веде на статтю присвячену, нібито, видаленню акаунта «Карлоса», датовану 18 липня 2014 року[241]. Подивитися як виглядала сторінка з інтерв'ю «Карлоса» можна, знову ж таки, на сервісі archive.org, де зберігається оригінальна версія публікації[242].

239 Архівовані сторінки твітер-акаунту «диспетчера Карлоса» – https://web.archive.org/web/*/twitter.com/spainbuca

240 Amenazan de muerte a un español en Ucrania por opinar sobre la crisis (Video) – https://vimeo.com/284599000

241 Bloquean una cuenta de Twitter que acusaba a Kiev del derribo del MH17 – https://actualidad.rt.com/actualidad/134299-bloquean-cuenta-acusaba-kiev-derribo-avion

242 Оригінальна сторінка іспаномовного сайту RT з інтерв'ю «Карлоса» – https://web.archive.org/web/20140509015950/https://actualidad.rt.com/actualidad/view/127516-amenazar-controlador-espanol-ucrania-crisis

Одразу після публікації цього інтерв'ю, на російськомовній сторінці телеканалу RT з'явився переклад цього інтерв'ю на російську мову під назвою «Испанский блогер о ситуации на Украине: Люди переполнены ненавистью»[243].

В цій публікації автори, нібито, цитували слова «Карлоса» про те, що він «вже декілька років живе в Україні, де працює авіадиспетчером, і завів свій мікроблог для того, щоб викладати об'єктивну інформацію про те, що відбувається насправді». І за це «радикали» вимагають його видворення з України.

Так, в цьому інтерв'ю він нібито говорить:

«Мої колеги не тільки збиралися донести владі про те, що я висловлюю свою точку зору, вони закликали до того, щоб надіслати до мене цілий батальйон, щоб мене вислали з країни, щоб мене вбили. В мене була зустріч зі службою безпеки одного з європейських посольств, під час якого мені сказали, що мені краще вивезти мою сім'ю з країни, протягом 24 годин. В результаті я послухався та протягом дня вивіз дружину і доньку з України»

Таким чином, пропагандисти телеканалу RT створювали видимість того, що в Україні до влади дійсно прийшли радикальні сили, які мають на меті поширення насильства щодо інакомислячих та іноземців.

Ще один факт про твітер-акаунт «диспетчера Карлоса» становить великий інтерес. Коли 17 липня 2014 року медіа стали розповсюджувати відомості про збиття малайзійського боїнга винищувачами, з посиланням на твіти «Карлоса», Дмитро Золотухін та його колеги з Інформаційно-Аналітичного Центру РНБО України провели дослідження його твітер-акаунту.

В зв'язку з тим, що Твітер є достатньо відкритою платформою для різних сервісів для індексації та аналізу, було використано декілька інструментів для отримання додаткової інформації. Так, наприклад, один з сервісів «Twitter Counter», який допомагає збирати статистику про Твітер, показав, що найбільшу кількість твітів за один день «Карлос» відправив 2 травня 2014 року – 283 твіта, в десятки разів більше ніж зазвичай.

Саме в цей день сталася трагедія в Одеському будинку профспілок, яка забрала життя біля 40 осіб у пожежі. В російських медіа ця трагедія була використана для того, щоб максимально дегуманізувати українців в очах російської та західної аудиторій та зобразити їх як звірів і «фашистських картелів», які заживо спалюють людей.

243 Испанский блогер о ситуации на Украине: Люди переполнены ненавистью – https://russian.rt.com/article/31215

Через п'ять днів після одеської трагедії вийшло інтерв'ю «диспетчера Карлоса» на іспаномовній версії телеканалу «RT». І знову, в цьому інтерв'ю йшлося про, нібито, радикалів, які готові застосовувати насильство.

Цей період відзначився піком розповсюдження російськими медіа «мови ворожнечі» проти українців та України. Саме тоді у звичний лексикон російських ведучих та авторів увійшли такі терміни як «карателі», «укропи», «радикали», «фашисти» і так далі. Кремль і російські спецслужби витратили величезні ресурси на те, щоб максимально розповсюдити ненависть до українців. Наслідком цього стало величезне зростання кількості громадян Росії, які добровільно їхали на Донбас «воювати з укропами».

Такі люди, зазвичай з економічно неуспішних регіонів та з фінансовими проблемами, мали на меті покращити свій матеріальний стан, за рахунок участі у бойових діях. Але одним з потужних мотиваторів для них, при цьому, була впевненість в тому, що вони борються проти «фашистів». Що було маячнею, яку було навіяно їм російськими медіа, підконтрольними Кремлю.

Факт того, що «диспетчер Карлос» розповсюджував брехливу інформацію було встановлено задовго до того, як він став відомим. Так, один з користувачів платформи мікроблогів ще 8 квітня 2014 року написав йому по-іспанські, що той не є диспетчером українського летовища і має припинити розповсюджувати неправдиву інформацію[244]. Він пояснив: для того, щоб отримати дозвіл на роботу диспетчером в українському аеропорті необхідно бути громадянином України.

Українське законодавство не дозволяє іноземним громадянам працювати диспетчерами. Так, згідно наказу Міністерства транспорту від 2007 року «Про затвердження Змін до Правил видачі свідоцтв авіаційному персоналу»[245], диспетчери для обслуговування повітряного руху повинні мати виключно українське громадянство.

---

[244] «Диспетчер Карлос» и его откровения про сбитый Боинг: а был ли мальчик? bigmir.net. 18.07.2014 http://news.bigmir.net/ukraine/831525--Dispetcher-Karlos--i-ego-otkrovenija-pro-sbityj-Boing--a-byl-li-mal-chik-

[245] Наказ N 842 Про затвердження Змін до Правил видачі свідоцтв авіаційному персоналу. 24.09.2007. http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z1157-07

18 липня, на наступний день після авіакатастрофи, російське видання «Московский комсомолец» опублікувало матеріал[246], де розмістило кілька коментарів представників українського летовища «Бориспіль» та державного підприємства, яке займається обслуговуванням повітряного руху України «Украероруx».

Відтак, представниця українського аеропорту повідомила, що диспетчери поза компетенцією летовища, однак зазначила, що за її інформацією, у штаті співробітників таких структур, іноземців немає. У профільному державному підприємстві також підтвердили, що такого диспетчера у штаті співробітників немає.

У той же день платформа «StopFake»[247] також отримала коментар Олексія Пестерникова – заступника генерального директора підприємства «Украероруx». Він тоді наголосив: до підготовки диспетчерів управління повітряним рухом допускаються виключно громадяни України. Згідно з Методичними рекомендаціями[248] щодо організації та проведення відбору кандидатів для проходження початкової підготовки диспетчерів управління повітряним рухом в Україні, до підготовки диспетчерів допускаються виключно громадяни України (вказано у пункті 2.3, де окремо йде підзаголовком «Громадянство»).

Американський режисер Олівер Стоун та президент РФ Володимир Путін / sbj-bg.eu

Навіть Володимир Путін посилався на «диспетчера Карлоса», відповідаючи на питання про MH17. Під час зйомок фільму «Путін» (режисер Олівер Стоун) президент РФ в інтерв'ю нагадав про диспетчера Карлоса, який нібито повідомляв, що бачив українські винищувачі[249]. Примітно, що цей фрагмент, знятий ще 4 липня 2015 року, не увійшов до фільму Олівера Сноудена, який вийшов на екрани у червні 2017 року. Про це автор інтерв'ю зазначає у книзі «Интервью с Владимиром Путиным», до якої увійшли фрагменти бесід, які не потрапили на екран.

Лише у березні 2018 року журналістам Radio Liberty та групи RISE Project вдалося дізнатися, ким же ж насправді є «диспетчер Карлос»[250]. Виявилося, що цією людиною є громадянин Іспанії Хосе Карлос Барріос Санчес, який був раніше засуджений в Іспанії та заарештований у Румунії за шахрайство. Під час розмови з журналістами видання по WhatsApp він зізнався, що ніколи не працював авіадиспетчером, а Twitter від імені «іспанського диспетчера Карлоса» вів на замовлення з Росії. При цьому виставляв він завчасно заготовлені повідомлення. Іспанець зауважив, що отримав від телеканалу «Russia Today» 48 тисяч доларів за цю роль.

Скоріше за все, проект «диспетчер Карлос» задумувався спецслужбами Росії як джерело інформації про жахіття, які, нібито, коються в Україні «радикалами і хунтою, які прийшли до влади після Майдану».

---

246 «Твиты» о катастрофе «Боинга»: а был ли блогер Карлос?. Москвоский комсомолец. 18.07.2014 http://www.mk.ru/incident/2014/07/18/tvity-o-katastrofe-boinga-a-byl-li-bloger-karlos.html

247 Ложь: Испанский диспетчер, работающий в Киеве, сообщил о причастности украинских самолетов к падению боїнга. Stop Fake. 18.07.2014 https://www.stopfake.org/lozh-ispanskij-dispetcher-rabotayushhij-v-kieve-soobshhil-o-prichastnosti-ukrainskih-samoletov-k-padeniyu-boinga/

248 Методичні рекомендації щодо організації та проведення відбору кандидатів для проходження початкової підготовки диспетчерів управління повітряним рухом в Україні. Платформа ефективного регулювання. PRO. https://regulation.gov.ua/documents/id228818

249 Путин напомнил Оливеру Стоуну об «испанском диспетчере» в ответе на вопрос о крушении MH17. Дождь. 31.08.2017 https://tvrain.ru/news/pravda_vyjdet_naruzhu-443523/

250 Catch Carlos If You Can. Radio Liberty. 14.03.2018 https://www.rferl.org/a/catch-carlos-if-you-can-mh17-russia-ukraine/29065244.html

Можливо RT дійсно деякий час співпрацювало з «Карлосом», і можливо дійсно на оплатній основі. Головною метою цієї співпраці було створити, нібито, незаангажоване джерело інформації, яке б регулярно розповідало про «фашистів» та «радикалів».

Однак 17 липня 2017 року, коли після катастрофи часів на хвилини, російським спецслужбам було необхідно дуже швидко знайти вирішення проблеми, як змінити інформаційні акценти та відмежуватися від звинувачень у причетності до катастрофи малайзійського Boeing.

Для цього потрібно було знайти незаангажоване джерело, краще європейця, який би міг отримати інсайдерську інформацію, для того, щоб зробити сенсацію і відвернути увагу усіх. Кремль намагався таким чином звинуватити Україну у цьому злочині та переконати європейську аудиторію – особливо жителів тих країн, громадяни яких загинули у авіакатастрофі, – що це саме українські військові збили цивільний літак.

Намагаючись відвести від себе підозру у авіакатастрофі Boeing 777 малайзійських авіаліній, Кремль почав розповсюджувати фейки, направлені виключно на російського споживача інформації, щодо намагання українських військових збити літак російського президента. Це відбувалося у той момент, коли всім стало зрозуміло, що терористи незаконних бандформувань поцілили у цивільний літак.

Після збиття малайзійського літака, Ігор Гіркін (Стрєлков) оприлюднив на своїй сторінці в соціальній мережі Вконтакте інформацію про те, що терористи збили український військово-транспортний літак Ан26-.

У групі «Сводки от Стрелкова Игоря Ивановича» в соцмережі Вконтакте Гіркін опублікував наступний пост: «У районі Тореза тільки що збили літак Ан26-, валяється десь за шахтою Прогрес. Попереджали ж — не літати в «нашому небі». А ось і відео-підтвердження чергового «пташкопаду». Пташка впала за терикон, житловий сектор не зачепила. Мирні люди не постраждали. А також ще є інформація про другий збитий літак, начебто Су». До цього посту також докладалися відео падіння літака – на той момент бойовики вважали, що це – український Ан26-.

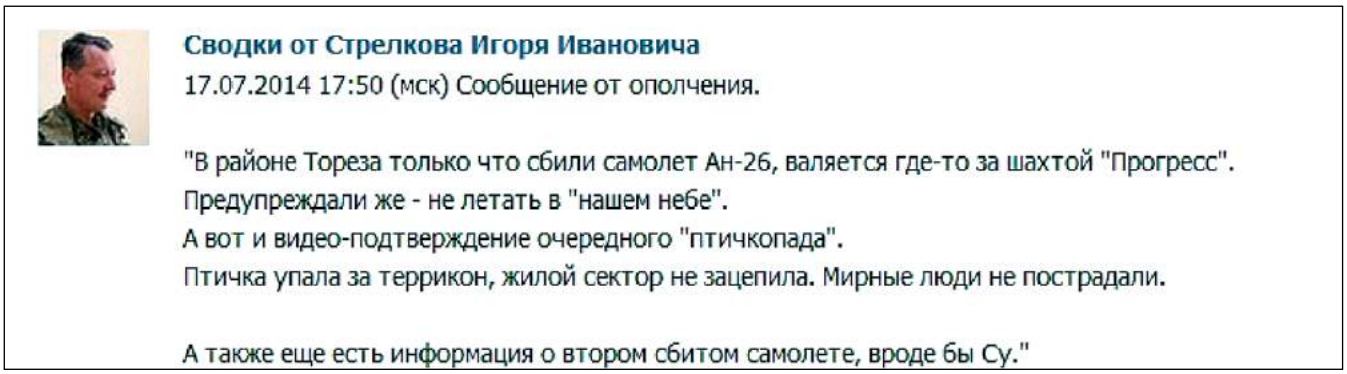

Тоді ж цю новину підхопили російські видання, зокрема телеканал Life News[251], який висвітлював події на Донбасі з точки зору пропагандистських темників Кремля. Однак після того стало відомо, що бойовики знищили не український військово-транспортний літак, а цивільний авіалайнер.

Так, ще до обстеження місця падіння літака відбулася телефонна розмова терориста Ігоря Безлєра (позивне Бєс) зі своїм куратором – полковником ГРУ ГШ ЗС РФ Геранiним Василем Миколайовичем. Безлєр повідомляв, що один з підрозділів бойовиків – група «Мінера» – збив літак, який впав за населений пункт Єнакієве. Однак вже після ретельного обстеження місця катастрофи, бойовики, і на це вказує перехоплена СБУ[252] розмова інших терористів, визнали, що вони збили цивільний борт.

З телефонної доповіді іншого терориста слідує, що цей літак збили «з Чорнухінського блокпосту. Козаки, що на Чорнухіне стоять». За його словами, літак розсипався в повітрі, в районі шахти Петропавлівської, а його уламки, тіла людей та речі пасажирів падали просто у двори.

---

[251] Ополченцы сообщили о сбитом Ан-26 на востоке Украины. Life News. 17.07.2014 https://life.ru/t/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/136801

[252] Щодо збитого літака (оновлено). Служба безпеки України. You Tube channel. 17.07.2014 https://www.youtube.com/watch?v=V5E8kDo2n6g

Пізніше відбулася ще одна розмова одного з бойовиків з донським отаманом Миколою Козіциним. Бойовик вказав, що літак – цивільний, малайзійських авіаліній. Козіцін, намагаючись виправдати свій злочин, зауважив, що в авіалайнері везли шпигунів. Після того як інформація стала відома ватажкам бандформувань і вони надали відповідні дані до Москви, було поставлене завдання стерти вже опубліковані терористами пости, що і було зроблено.

На початку Гіркин (Стрелков) казав про те, що збройним загонам вдалося збити український Ан26-. У виправленому пості йшлося, що літак впав поблизу іншого населеного пункту – Сніжне (Донецька область), а також про відступ українських сил з позицій біля цього міста. Цей пост все ще можна знайти у мережі Вконтакте у відповідній групі, назву якої було змінено на «Сводки от ополчения Новороссии». Пост є, однак у ньому вже не має згадки[253] про населений пункт Сніжне та про Ан26-.

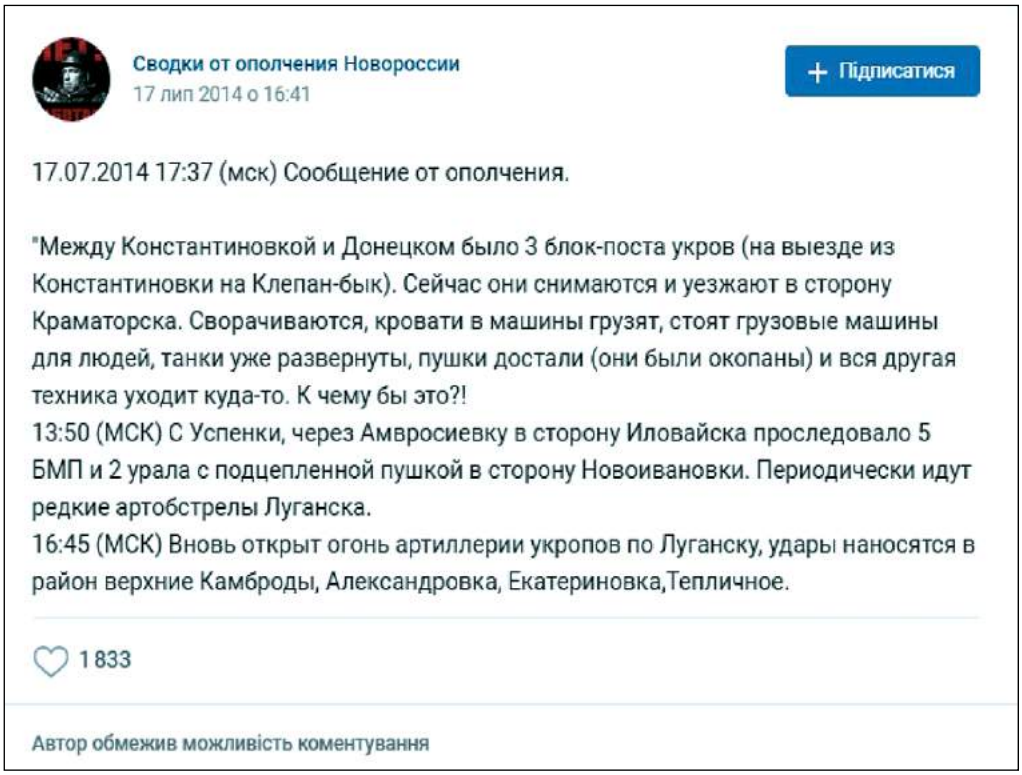

Через рік після появи фейків про український Ан26-, в інформпросторі з'явилися дані, які засвідчили, що Росія справді сподівалася знищити українських військових.

Так, в інтерв'ю «Новой газете» російський експерт у сфері авіації та космонавтики Вадим Лукашевич зазначив[254], що бойовики, які збили Boeing, переплутали його з українським військово-транспортним літаком.

За словами Лукашевича, його джерела повідомили, що 17 липня 2014 року в зону проведення бойових дій мав вилетіти Ан26- разом з українськими десантниками. Коли він вже стояв на злітній смузі агент терористів, якого відслідковувала СБУ, відправив повідомлення зі словами: «Ми вилітаємо». Повідомлення перехопили, агента затримали, а політ українського літака скасували за кілька хвилин до вильоту. Дана інформація від російського експерта потребує додаткової перевірки, однак цілком заслуговує на увагу.

---

253 Сообщение от ополчения. Сводки от ополчения Новороссии. 17.04.2014 https://vk.com/wall-57424472?offset=65300&own=1&w=wall-57424472_7247

254 «17 июля в зону АТО должен был вылететь транспортный Ан-26 с украинскими десантниками». Новая газета. 10.06.2015 https://www.novayagazeta.ru/articles/2015/06/10/64473-171-17-iyulya-v-zonu-ato-dolzhen-byl-vyletet-transportnyy-an-26-s-ukrainskimi-desantnikami-187

Про скасування вильоту терористи не знали. Саме тому, коли поблизу Тореза пролетів авіалайнер, бойовики його сприйняли за свою кінцеву ціль. Російському виданню цю ж інформацію підтвердив і колишній заступник начальника Генерального штабу ЗС України – генерал-лейтенант запасу Ігор Романенко.

Він розповів, що «час передбачуваного зльоту цього транспортного літака передав шпигун. Але сигнал шпигуна перехопили, зліт Ан26- був скасований. Тому Боїнг в повітрі був сприйнятий за Ан26-, що злетів».

Російські спецслужби робили усе можливе для того, щоби знищити будь-які сліди, які б вказували на те, що це саме підконтрольні їм бандформування збили малайзійський літак. Після інформації про збитий Ан26- в інформаційному просторі з'явилися фейкові повідомлення про так званого диспетчера Карлоса та ще один – про намагання українських військових збити літак російського президента – Володимира Путіна.

У день авіакатастрофи російське видання «Russia Today» розмістила фейк[255] з посиланням на інформаційне агентство «Интерфакс», в якому йшлося про те, що українські військові за допомогою ракети – наземної чи випущеної з військового літка – намагалися збити літак російського президента – так званий, «Борт номер один». Таку інформацію на правах анонімності надав представник «Росавиации».

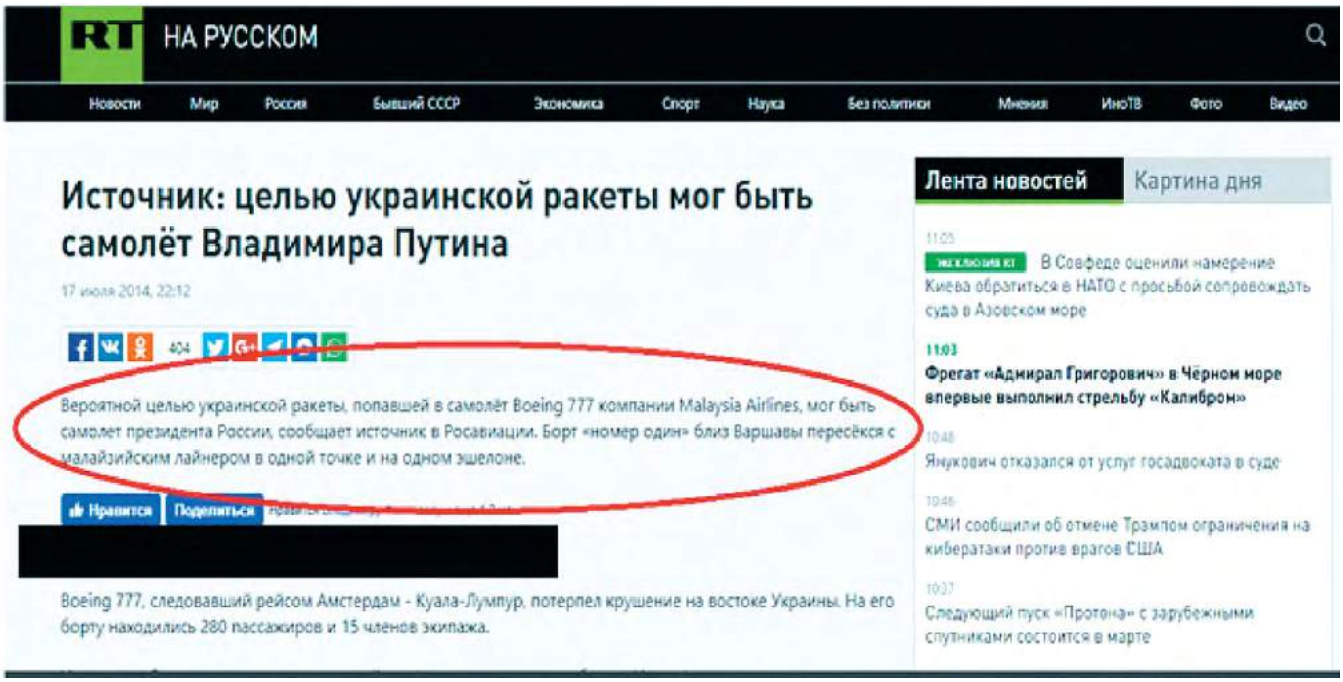

Російські ЗМІ повідомляли, що «Борт номер один» і малайзійський Boeing 777 перетинались в одній точці в тому ж ешелоні. Це сталося нібито ще біля Варшави на -330 му ешелоні на висоті 10100 метрів. Борт номер один був там о 16:21 по московському часу, малайзійський літак — о 15:44.

Також у новині згадувалося, що колір літаків схожий, через що на великій відстані, їх можна переплутати. Виникає логічне запитання: яким чином можна побачити, який колір у літака на відстані майже десять тисяч кілометрів?

Однак якщо поглянути на мапу маршруту літака російського президента, то можна чітко побачити, що він здійснював подальший курс від Варшави до Москви через Білорусь, тобто за тисячу кілометрів північніше від місця катастрофи Boeing.

255 Источник: целью украинской ракеты мог быть самолёт Владимира Путина. RT. 17.07.2014 https://russian.rt.com/article/41332

Пізніше, 25 листопада 2014 року, російський журналіст Андрій Караулов зніме пропагандистський фільм «Как погиб «Боинг»?»[256]. У ньому автор продовжить цю сюжетну лінію, яку намагалася вибудувати влада РФ, – про намагання Києва знищити літак президента Росії.

Найголовніший висновок так званого розслідування полягає в тому, що загибель цивільного «Boeing» була наслідком змови, організованої на той час дніпропетровським губернатором Коломойським з єдиною метою – вбити Путіна. Вірніше, збити російський борт №1, на якому президент РФ повертався з Латинської Америки. І, як зазначає Караулов, за інформацією, яку мав Коломойський, борт повинен був пролетіти саме в цей час і саме по цій трасі, щоб здійснити посадку в Ростові-на-Дону. Про те, що літак Путіна поміняв маршрут, Коломойського ніхто попередити не встиг, а тому пілот стріляв по авіалайнеру, маючи впевненість у тому, що виконує поставлене завдання.

Цікаво, що згадки про фільм Караулова знову зазвучали в російській пресі за два роки після випуску фільму – у тому ж 2016 році[257]. Тобто, росіяни продовжували розповсюджувати інформацією про намагання збити літак президента РФ, навіть попри інформацію про планування нападу на справді український літак Ан26- та пости терористів саме про нього; і навіть попри той факт, що слідство у 2016 році визнало єдину можливу версію – застосування зенітно-ракетних систем з землі.

Разом з тим це не дивує, адже подібні чутки почали розповсюджуватися за місяць до того, як міжнародна комісія опублікувала свої висновки, де чітко зазначалося, що літак збила російська ракета. Тобто до несприятливого для Кремля висновку слідчих – серйозно готувалися.

Цікаво, що колишній постійний представник Росії в ООН Віталій Чуркін під час засідання Ради безпеки Організації від 21 липня 2014 року фактично визнав вину за збиття літака за російським найманцями та їх покровителями з Кремля. Він сказав тоді наступне: «Відповідно до записів, люди зі сходу (України) говорили, що вони збили військовий літак... Якщо вони вважали, що збили військовий літак, це був конфуз. Якщо це був конфуз, це не був акт тероризму»[258].

256 «Как погиб «Боинг»?» Фильм Андрея Караулова. Pravda.ru. 25.11.2014 https://www.youtube.com/watch?v=1O65I99wAZo

257 Версия: Пилот украинских ВВС, сбивший малайзийский «Боинг», скрывается в Эмиратах. Комсомольская правда. 24.08.2016 https://www.crimea.kp.ru/daily/26316.4/3194357/

258 MH17 crash: Did Russia pull the trigger? Ukraine says yes. CNN. 23.07.2014 http://edition.cnn.com/2014/07/22/world/europe/ukraine-malaysia-airlines-crash/

На наступний день після авіакатастрофи російські спецслужби та окремі підконтрольні їм медіа почали розповсюджувати фейкові новини, де зазначалося, що більша частина пасажирів Boeing, який слідував рейсом MH17-, загинула задовго до катастрофи, тобто йшлося про те, що на борту літака розміщувалися трупи.

18 липня 2014 року, одразу після свого невдалого посту щодо збиття українського Ан26-, той самий Гіркін (Стрєлков) розміщує знову ж у своїй групі в соціальній мережі Вконтакте, «Сводки от Стрелкова Игоря Ивановича», пост, де зазначає, що більшість пасажирів, які перебувала на борту малайзійського літака, вмерли задовго до авіакатастрофи.

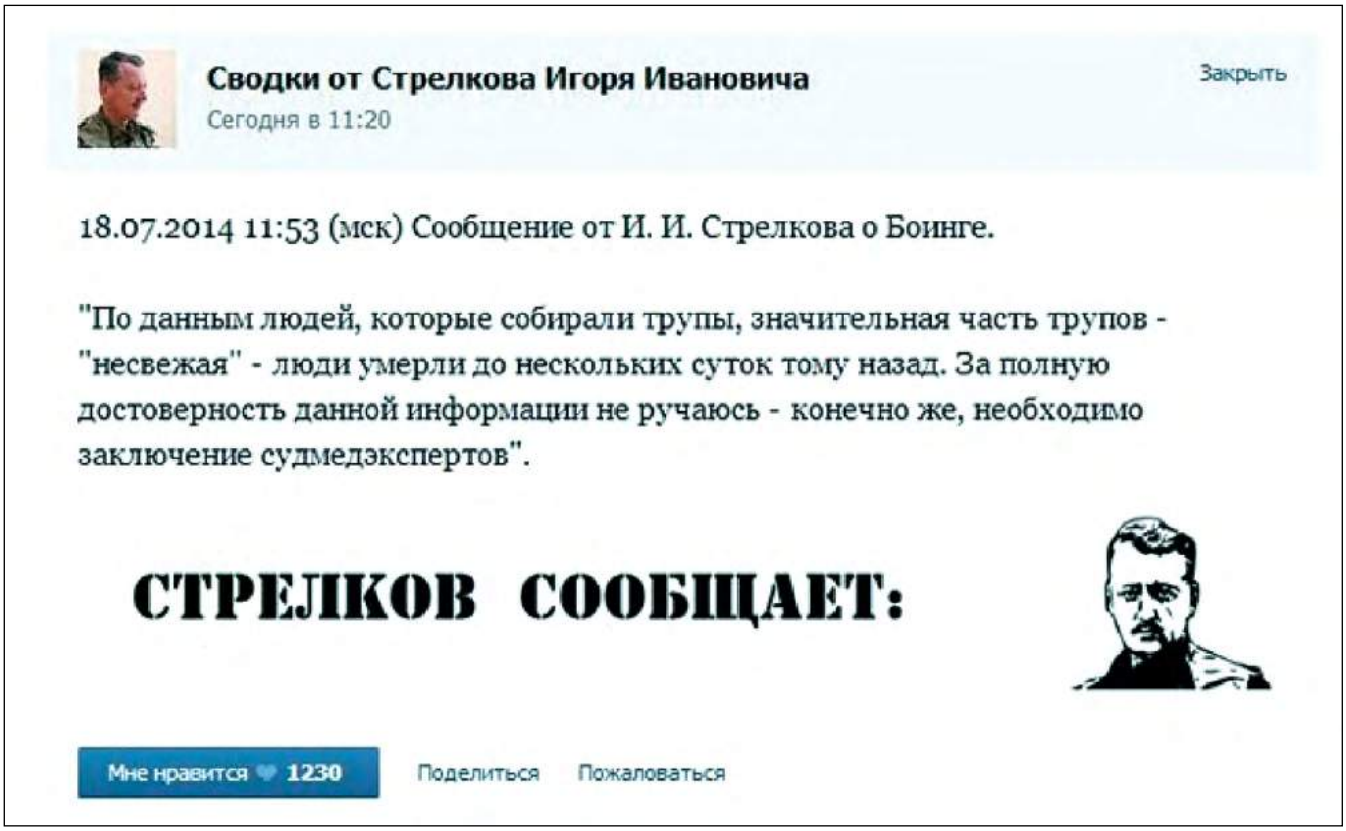

Він вказує[259], що нібито за інформацією тих, хто збирав трупи, більшість тіл були, цитую – «несвіжих», мовляв люди померли за кілька діб до трагедії. При цьому він зазначив, що частина пасажирів (у тому числі й пілоти) під час падіння літака були ще живими.

Також в літаку, за словами Стрєлкова, було виявлено велику кількість медикаментів, сироватки крові. І насамкінець терорист повідомив, знову ж посилаючись на якихось людей, які збирали тіла, що багато трупів були взагалі безкровними, немов кров звернулася задовго до катастрофи. Також він говорив про сильний трупний запах, якого, як він зазначив, не могло виникнути за невеликий проміжок часу за будь-якої погоди.

Вся ця інформація спростовується дуже просто – відео, знятим і викладеним у соціальні мережі пасажирами малайзійського Boeing. Це відео було поширене[260] тими, кого російський терорист називає «безкровними трупами», за кілька годин до авіакатастрофи.

259 Стрелков: На борту Boeing-777 были трупы еще до аварии. Кореспондент.net. 18.07.2014 https://korrespondent.net/ukraine/politics/3394152-strelkov-na-bortu-Boeing-777-byly-trupy-esche-do-avaryy

260 Instagram Video Taken By Passenger On Flight MH17 Before Departing. Anony Mous. You Tube channel. 17.07.2014 https://www.youtube.com/watch?v=mhJHfP3WOhA

Попри це, росіяни продовжили розповсюджувати відповідне фейкове повідомлення, трансформуючи його у більш-менш придатний матеріал – вони створили з нього теорію змови, зазначаючи при цьому, що відповідна катастрофа – справа рук Вашингтона, що мала на меті дискредитувати «керівництво самопроголошених республік». Таким чином, російські спецслужби намагалися від самого початку перетворити розслідування злочину на фарс.

Ключовою аудиторією для цього комплексу заходів, в першу чергу була внутрішньо російська аудиторія, яка мала за будь-яких обставин забезпечити Путіну легітимність прийняття рішень, не залежно від реакції Заходу. На шастя для Путіна, Захід не вдався до жодних реакцій, окрім висловлення «глибокого занепокоєння».

Це дало Путіну та його підлеглим вдосталь часу, щоб максимально розмити інформаційний простір міфічними історіями, що завзято продукувалися російськими спецслужбами та їх представниками. Адже постійне розповсюдження фейків – не має значення якої якості – призводить лише до одного: люди починають губитися в здогадках і сумніватися у об'єктивній інформації.

Отже, вже 24 липня 2014 блогер під псевдонімом «Николай Петренко» опублікував на сайті російської інформаційно-аналітичної служби матеріал зі своєї псевдо версією катастрофи малайзійського Boeing. Показово, що наразі він видалений із загального доступу, однак його все ж можна віднайти в архівах[261].

Він насправді продовжив розвивати те фейкове повідомлення, яке від самого початку розповсюдив терорист Гіркін. Однак до нього він додав кілька важливих деталей. Відтак, він сказав, що майже усі тіла пасажирів були без одягу, а на одягнутих був одяг одного й того самого бренду – Hugo Boss. Разом з тим, коли поглянути відео, яке викладали у соціальні мережі пасажири авіалайнеру до катастрофи, помітно, що на кожному з них був одяг і при цьому різної фірми.

Паспорт загиблої в авіакатастрофі / censor.net.ua

Крім того, так званий блогер зауважив, що тіла були обезкровлені та задубілі. Він також сказав, що на борту були люди азійського походження, європейців майже не було, а дітей на борту були одиниці. І додав, що паспорти були нові і браковані.

Не повертаючись до відео пасажирів літака, варто сказати, що новина стосовно бракованих паспортів є абсолютно фейковою. Адже після падіння авіалайнеру місцеві жителі почали допомагати збирати тіла та сфотографували кілька паспортів загиблих, серед яких більша частина – європейці. І ці документи не були пробиті дірками чи такими, що втратили чинність[262].

---

[261] Провокация сатанистов с Боингом-777. Русская народная линия. 24.07.2014 https://web.archive.org/web/20140729182742/http://ruskline.ru/special_opinion/provokaciya_satanistov_s_boingom777/

[262] Вещи и пассажиров малазийского Боинга раскидало по крышам домов по всему поселку, – очевидцы. ФОТО. Цензор. Нет. 17.07.2014 https://censor.net.ua/photo_news/294237/veschi_i_passajirov_malaziyiskogo_boinga_raskidalo_po_krysham_domov_po_vsemu_poselku_ochevidtsy_foto

Цікаво, що ще 22 липня 2014 року у російському виданні «Комсомольская правда» судово-медичний експерт Едуард Туманов повністю спростував[263] усі фейки, розповсюджені російською пропагандою відносно тіл загиблих у авіакатастрофи Boeing 777. Він, зокрема, повідомив, що синій колір тіл з'явився у результаті розгерметизації салону літака. Також він розповів, що загиблі виглядали обезкровленими тому, що у них відбулася внутрішня кровотеча. Лікар також пояснив, чому тіла людей були згнилі. Він розповів про високу температуру на місці трагедії та про розірвані внутрішні органи загиблих.

Однак є ще одна деталь, яка насправді стала вирішальною у написанні фейкового матеріалу «блогером Петренко». Наприкінці своєї оповідки він зазначає, що літак, який зазнав катастрофи, був насправді тим самим малайзійським лайнером, який безслідно зник у березні 2014 року. Автор матеріалу зазначає, що той лайнер, мовляв, перемістили на американську військову базу Дієго-Гарсія, а пасажирів вбили як непотрібних свідків викрадення китайських і малазійських фахівців співробітниками ЦРУ.

Потім, за словами автора, літак був переправлений до Голландії. У потрібний день і годину він вилетів до Малайзії. Всередині були не живі люди, а трупи. Літак вели не справжні пілоти, а автопілот. Або зліт (складна процедура) здійснили наймані пілоти, які потім зістрибнули на парашутах.

Є усі підстави говорити про те, що статтю писав не божевільний, а вона є продуктом спеціальної інформаційної операції спецслужб, що мали на меті абсурдизувати обговорення трагедії, і, тим самим, відвести підозри від Кремля.

Отже цей фейк про американську операцію був спеціально запущений і далі він буде тільки розвиватися[264] до моменту, поки звіти прокуратури та спеціальної слідчої комісії Нідерландів не поставлять крапку у розслідуванні.

[263] На борту погибшего «Боинга» мертвецов изначально не было. Комсомольская правда. 22.07.2014 https://www.crimea.kp.ru/daily/26258/3137765/

[264] Инсценировка катастрофы Боинга МН17 (18+). Русское агентство новостей. 12.10.2016 https://bit.ly/2MRIsDC

Російські спецслужби невтомно створювали міфи про участь спецслужб Сполучених Штатів, зокрема ЦРУ, у знищенні малайзійського авіалайнеру. Задля цього була вигадана історія про закладені вибухові пристрої всередину літака американськими розвідниками. Цю версію озвучив громадянин РФ, який дуже близько спілкувався з російськими спецслужбами та можливо працював там – Сергій Соколов.

Набагато пізніше Сергій Соколов став фігурантом та, ймовірно, одним з організаторів спеціальної операції, метою якої було організувати імітацію терористичних актів на території Росії та звинуватити в них колишніх українських військовослужбовців – ветеранів антитерористичної операції (АТО).

Сергій Соколов / kp.ru

12 серпня 2015 року у російському виданні «Комсомольская правда» з'являється інтерв'ю[265] співробітника приватного «детективного» агентства «Федеральный информационный центр Аналитика и Безопасность», а також колишнього охоронця опального олігарха БорисаБерезовського – Сергія Соколова.

Він повідомив, що Boeing було знищено за допомогою двох вибухових пристроїв; мовляв, міни були закладені у кабіні пілота та у вантажному відсіку. Їх, як зауважить Сколов, закладали представники Центрального розвідувального управління США.

Більше того, саме у цьому інтерв'ю майже вперше з'являється, широко поширювана в російських медіа, версія, яка включає участь українського зенітно-ракетного комплексу «Бук», яка в перший рік після катастрофи тотально ігнорувалася російськими медіа.

За словами Соколова, снаряд українського «Буку» мав влучити у літак після вибуху двох пристроїв всередині авіалайнеру. Цікаво, що як зауважить сам Соколов, ЗРК не спрацював. В подальшому, під час розлогого інтерв'ю на російському телеканалі «LifeNews»[266], Соколов пояснить, що дістав цю інформацію від нібито діючих співробітників СБУ. Ті, мовляв, надали йому спочатку копію, а потім і оригінал запису (планування співробітниками ЦРУ операції). За це, як повідомив автор фейку, його агентство передало представникам українських спецслужб 250 тисяч доларів. Ці записи ніколи не були надані – ані громадськості, ані у судові інстанції.

Попри те, що розслідувачі Міжнародної слідчої групи не знайшли жодних слідів застосування вибухових пристроїв всередині розбитого літака, варто зазначити, що безглуздість самого фейку полягає зовсім не у черговій вигаданій історії, а у тому, що її озвучила людина, яка безпосередньо наближена до ФСБ РФ.

Російські спецслужби вкотре намагалися звинуватити американців у проведенні спеціальної операції, щоб довести обговорення катастрофи до абсурду, що могло б дезорієнтувати людей в Європі, Росії та в Україні, які слідкували за розслідуванням.

---

265 Версия: «Боинг» взорвала заложенная внутри бомба. Комсомольская правда. 12.08.2015 https://www.crimea.kp.ru/daily/26419.3/3291610/

266 Сергей Соколов в эфире LifeNews «Крушение боинга MH17. RABKRIN VIDEO. YouTube channel. 29.08.2015 https://www.youtube.com/watch?v=UTcjWICggxw

При цьому важливо було показати, що Україна, все ж таки, є співучасником цього злочину. Важливо, що відповідні фейки часто-густо використовуються російськими спецслужбами задля відволікання уваги – для прикриття інших активних операцій, які проводяться на території України.

Як з'ясували волонтери групи «InformNapalm»[267], з 1994 по 1999 рік Соколов забезпечував особисту безпеку Бориса Березовського і очолював його приватне охоронне підприємство «Атолл1-». На поточний момент «Атолл» працює під вивіскою інформаційно-аналітичного агентства.

За часів правління колишнього президента Росії Бориса Єльцина «Атолл» займався незаконним прослуховуванням і збором компромату на перших осіб держави та бізнесменів. Після втечі Березовського, «Атолл» і його керівника намагалися притягнути до кримінальної відповідальності, але справу було припинено. Також «Атолл» підозрювали у співпраці із чеченськими бойовиками.

В інтерв'ю газеті «Московський комсомолець» №2240 від 22 червня 2006 року Соколов безпосередньо визнавав[268], що особисто перевозив гроші, які призначалися чеченським бойовикам. Він також опосередковано підтвердив, що фірма займалася не просто тіньовими обрудками, а й безпосередньою ліквідацією людей. Цікаво, що у тому самому інтерв'ю російському телеканалу «LifeNews» Соколов сам повідомляє, що за два роки до початку військового протистояння на Донбасі у східному регіоні України перебувало чимало «агентів», а над збором доказів на місті катастрофи літака працював представник ФСБ РФ.

Інформацію про безпосередню приналежність Соколова до російських спецслужб оприлюднив голова СБУ Василь Грицак[269]. 17 серпня 2017 року стало відомо про затримання російських агентів, яким вдалося найняти на роботу трьох колишніх учасників АТО на будівельні роботи до Москви. Ті мали працювати на «особливо важливих інфраструктурних об'єктах».

Глава Служби безпеки Василь Грицак та троє бійців АТО розповідають про російську спецоперацію / ssu.gov.ua

267 Архитекторы терактов: детали провала спецоперации ФСБ против Украины. InformNapalm. 06.09.2017 https://informnapalm.org/39870-arhitektory-teraktov-detali-provala-spetsoperatsii-fsb-protiv-ukrainy/

268 Тайна "Атолла". Часть III. Московский комсомолец. 22.06.2006 https://www.mk.ru/editions/daily/article/2006/06/22/180995-tayna-atolla-chast-iii.html

269 Василь Грицак: російські спецслужби намагаються в «темну» використовувати бійців АТО для дискредитації України (відео). Сайт СБУ. 17.08.2017 https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/21/view/3794#.Hvw2zily.dpbs

Трьох ветеранів АТО запрошували до Москви, нібито, для здійснення ремонтних та будівельних робіт з хорошою оплатою. Громадяни України погодились на роботу, головним чином, через запропоновані високі суми зарплатні. Головним комунікатором з українцями, що залучалися до «роботи», була цивільна дружина Соколова – Дарья Мастікашева. Вона вела перемовини з тими, хто хотів заробити, і запевняла, що жодних особистих речей із собою брати не потрібно, робочим усе мають надати на місці.

Сама Мастікашева[270] раніше заробляла за допомогою продажів adult-відео з собою у головній ролі. У -2014-2013му роках вона переїхала до Москви і, в той же час, почала тісно спілкуватися із Сергієм Соколовим, ставши пізніше його цивільною дружиною. В Росії Мастікашева згодом очолила організацію з підтримки розвитку молоді і спорту «Золота Ліга», і стала часто з'являтися на публіці. Є підстави говорити про те, що Соколов використовував її у своїх оборудках та операціях, які ймовірно були пов'язані з діяльністю ФСБ на території України.

Таким чином, людина, яка сфабрикувала версію про ймовірне знищення малайзійського цивільного лайнера вибуховим пристроєм на борту літака, який був закладений американською розвідкою, пізніше організувала ще ряд операцій проти України, які були успішно задокументовані Службою безпеки України та попереджені українською контррозвідкою.

270 Darya Mastikasheva. ВКонтакте. Особистий профіль. https://archive.fo/DHWVB#selection-1391.0-1391.18

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 5. Малайзійський Боїнг збив винищувач Су25-. Кейс Волошина

Черговий фейк, який розповсюдила Російська Федерація, був про нібито причетність українських військових пілотів до катастрофи малайзійського боїнгу. Цього разу неправдиву інформацію вперше оприлюднило Міністерство оборони Росії, яке зазначило, що авіалайнер був збитий українським військовим літаком Су25-.

Ця інформація спеціально тиражувалася задля того, щоб переконати європейців у причетності до вбивства українських ЗСУ. Міноборони РФ намагалося підтвердити це, так званими, даними «об'єктивного контролю», які були повністю сфабриковані. Піком інформаційної кампанії став фейковий меседж про капітана ЗСУ – пілота Волошина, який нібито збивав малайзійський літак, знаходячись в кабіні того самого Су25-.

21 липня 2014 року під час екстреної прес-конференції начальник Генерального штабу ЗС РФ, генерал-лейтенант Андрій Картаполов, виступив із заявою про те, що малайзійський літак був збитий[271] винищувачем Су25-. Зокрема, генерал-лейтенант повідомив, використавши при цьому сфабриковані зображення, на яких було зображено, що український Су25- летів на відстані 5-3 кілометрів від Боїнг 777.

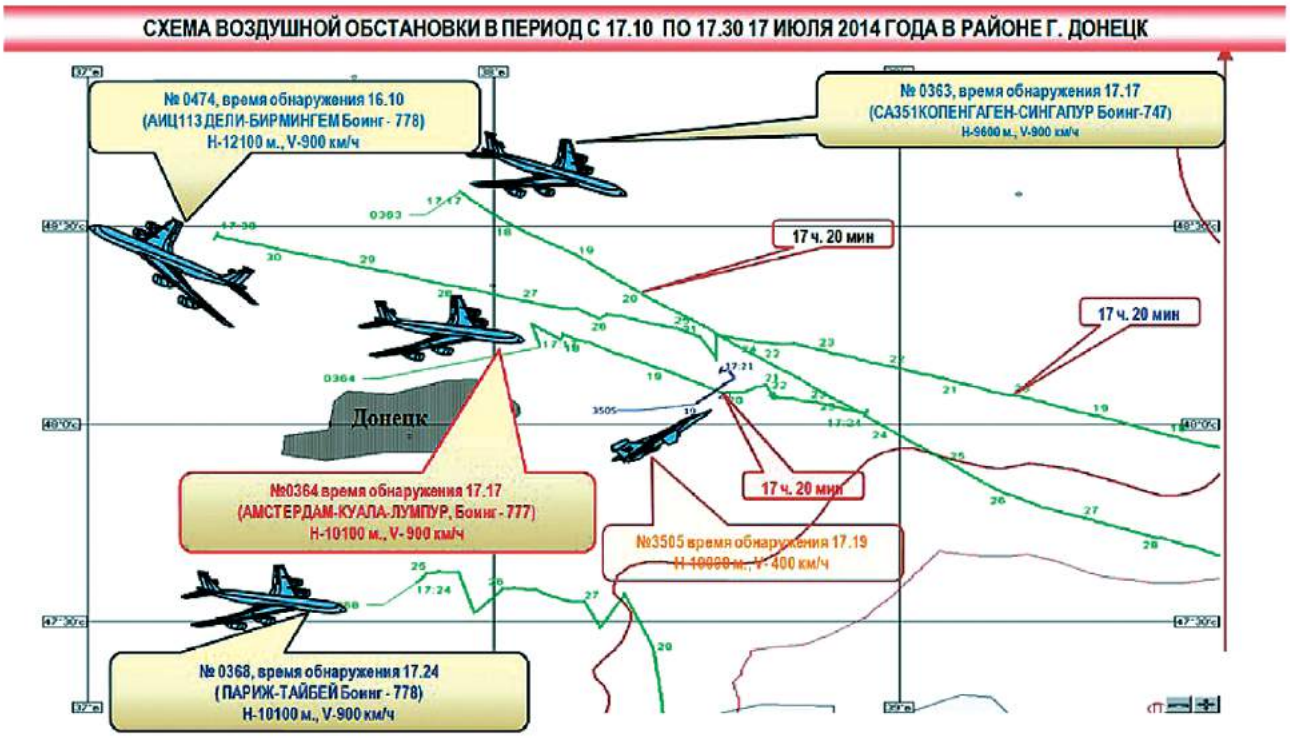

Матеріали об'єктивного контролю / mil.ru

При цьому було зазначено, що літак системи «Сухого» (зокрема, Су25-) може досягати висоти у 10 тисяч кілометрів на короткий строк (це та висота, на якій до катастрофи перебував малайзійський літак), а також те, що винищувач має серед озброєння ракету класу «повітря-повітря», яка може вражати цілі на відстані до 12 км, а гарантовано – на відстані 5 км.

271 Специальный брифинг Минобороны России по вопросам катастрофы рейса МН17 в небе Украины. Сайт Міністерства оборони РФ. 21.07.2014 https://function.mil.ru/news_page/country/more.htm?id=11970654@egNews

Російські ЗМІ одразу розповсюдили новину про український Су25-, натякаючи, що саме він став причиною катастрофи[272]. До слова, з часом, майже усі ці новини були видалені з провідних російських медіа ресурсів. Втім сайт авіаційного холдингу «Сухой» повідомляє, що «практична» висота Су25- складає всього 7000 метрів. Максимальна висота бойового застосування цього літака не перевищує 5000 м[273]. Це означає, що Міністерство оборони РФ свідомо дезінформувало громадськість та журналістів.

В подальшому в коментарі виданню ВВС Валентин Бадрак, директор Центру дослідження армії, конверсії і роззброєння, зауважив[274], що Су25-, на відміну від сучасних МіГ29- або Су27-, не виконує функцій винищувача.

Він також вказав, що на навчаннях літаки штурмової авіації, зокрема Су25-, готували для того, щоб атакувати цілі на землі – терористичні угруповання або скупчення їх техніки. Військовий експерт також зауважив, що літаки українських ВПС Су25- не мають ракетних систем «повітря-повітря», щоб виконувати функцію перехоплювача.

Створюючи додаткову версію для слідства, Кремль хотів затягнути процес розслідування справи. Створюючи на найвищому рівні явно фіктивні повідомлення, головною метою було звинуватити українську армію у катастрофі малайзійського лайнера та розвіяти підозри стосовно вини російських найманців, які воюють на Донбасі.

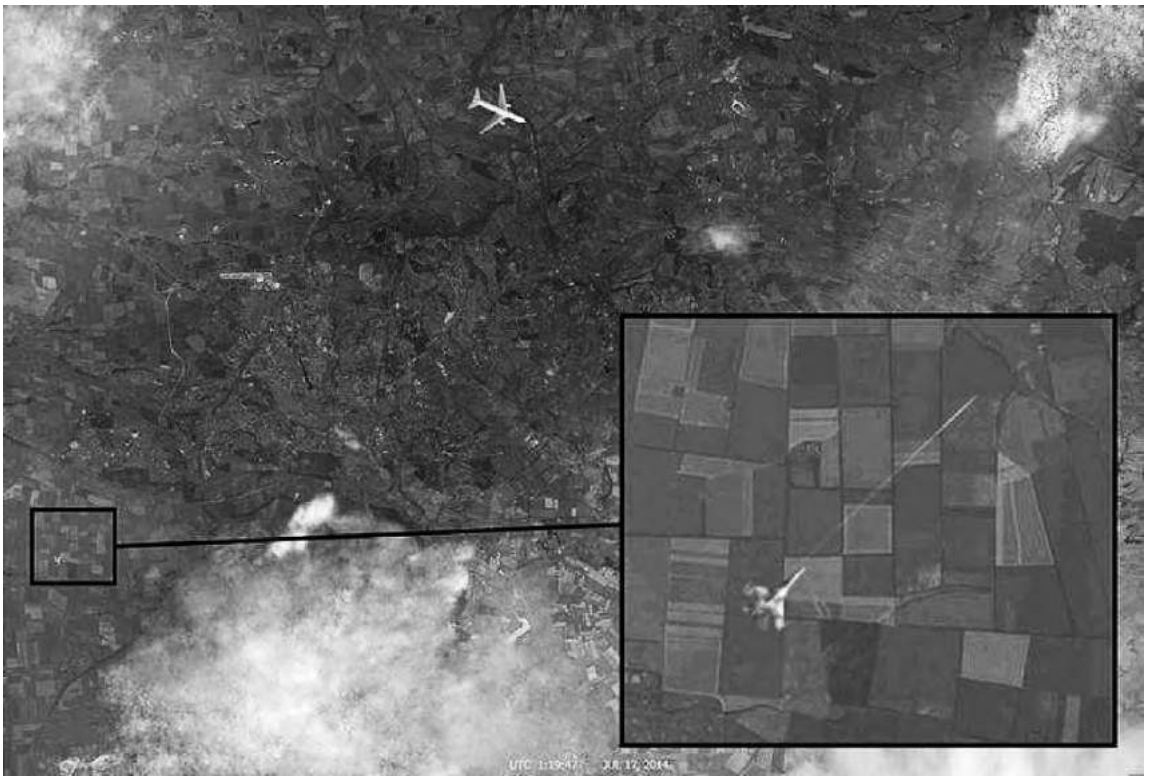

14 листопада 2014 року, якраз напередодні саміту країн «Великої двадцятки» у австралійському Брізбені, де мало обговорюватися питання й щодо катастрофи Боїнг 777, російський «Перший канал» випускає авторську програму журналіста Михайло Леонтьєва – «Однако»[275].

---

[272] Минобороны РФ: украинский Су-25 летел на расстоянии 3-5 км от малайзийского Boeing. ТАСС. 21.07.2014 https://web.archive.org/web/20150323223243/http://tass.ru/politika/1332217

[273] Су-25К. Сайт ОАК – Объединённой авиастроительной корпорации. https://www.sukhoi.org/products/earlier/203/

[274] Минобороны РФ увидело Су-25 Украины рядом с «Боингом». ВВС. 22.07.2014 https://www.bbc.com/russian/international/2014/07/140716_russia_boeing_mh17_findings

[275] За мгновения до крушения «Боинга» под Донецком — уникальный кадр в аналитической программе «Однако». Первый канал. 14.11.2014 https://www.1tv.ru/news/2014-11-14/29049-za_mgnoveniya_do_krusheniya_boinga_pod_donetskom_unikalnyy_kadr_v_analiticheskoy_programme_odnako

Головним елементом цієї програми стало фото, нібито, зроблене супутниковою зйомкою, на якому український винищувач Су25- наносить ракетний удар по малайзійському авіалайнеру. Тобто, за словами російських медіа, супутник-шпигун, або інший пристрій на орбіті планети Земля, сфотографував в гарній якості саме цю ділянку України та зафіксував момент випуску ракети Су25- по Боїнгу.

Користувачі соціальних мереж в той самий момент почали досліджувати представлене фото, обговорюючи його на форумах та у закритих групах.

На наступний день, 15 листопада 2014 року, блогер Ілля Варламов оприлюднив докази[276], які говорять про те, що дане фото було просто намальоване у Photoshop. Так, згідно з даними розслідувачів, знімок був сфабрикований на підставі знімків Google Maps від 28.8.2012, координати: 18.03'57 ° 47 «N, 10.26'50 ° 37» E.

Більше того, журналіст видання радіо «Эхо Москвы» Сергій Пархоменко зауважив[277], що при збільшенні того ж наближеного фрагмента, який показали в «Однако», зображення не збігається. Тобто представлена зйомка іншого часу та іншого сезону. Супутник-шпигун знімав, згідно з легендою, в липні, а на фото – приблизно травень.

Військовий літак на представленому «Першим каналом» фото перебуває над точкою місцевості, розташованої в 25-20 км на північний захід від аеропорту. Цивільний – в -15 20 км на північний схід від аеропорту. Відстань між ними близько 40 км, судячи з мапи місцевості. Якщо ж подивитися на силуети літаків, відстань між ними менше 2 км, причому військовий літак непропорційно малий у порівнянні з цивільним.

Блогери також зазначать, що відповідний фейк тиражувався у російських ЗМІ протягом місяця до появи фільму на «Першому каналі». Вперше він був викладений на один з російських форумів ще 15 жовтня «активістами російської Wikileaks». Тобто автори телепрограми могли просто взяти його з інтернету.

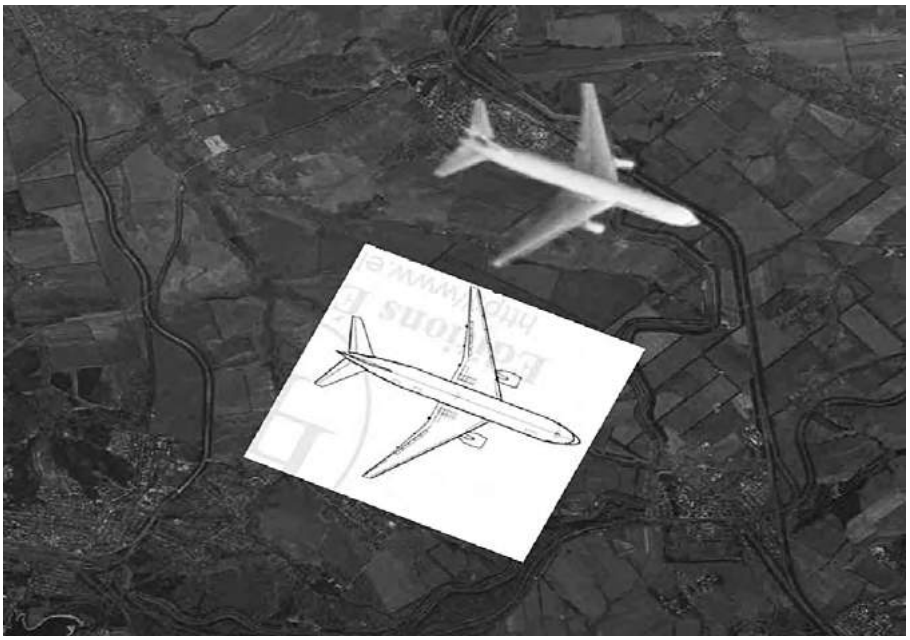

До того ж, як про це напишуть розслідувачі «Stop Fake»[278], на знімку не Боїнг200-777-ЕР. Швидше за все, це один з Боїнгів737-. Для порівняння один з блогерів узяв креслення Боїнга200-777-ЕР і наклав на знімок. Різниця буда очевидною.

276 Varlamov.news. Первый по фото шопу. 14.11.2014 https://varlamov.ru/1203282.html

277 Сергей Пархоменко. Facebook account. 15.11.2014 https://www.facebook.com/serguei.parkhomenko/posts/10205125988458787

278 Ложь: спутниковый снимок атаки на малазийский «Боинг» на «Первом канале». Stop Fake. 15.11.2014 https://www.stopfake.org/lozh-sputnikovyj-snimok-ataki-na-malajzijskij-boing-na-pervom-kanale/

Вже у грудні 2014 року на сайті російського видання «Комсомольська правда» з'являється інтерв'ю[279] чоловіка, що приховував своє обличчя. Автори інтерв'ю розповіли, що до московської редакції газети прийшов чоловік, що за його ж словами, втікав від СБУ. Втікаючи, він опинився в Москві – безпосередньо у цьому виданні і вирішив розповісти російським журналістам «правду» про катастрофу, що сталася поблизу Тореза.

Згідно з повідомленнями представника Слідчого комітету РФ Володимира Маркіна[280], пізніше цей чоловік виявився, начебто, військовослужбовцем ЗС України Євгенієм Агаповим. Він повідомив, що на час катастрофи він нібито перебував у населеному пункті Авіаторське (Дніпропетровська область), на летовищі, де базувалися українські винищувачі, які «здійснювали атаки по терористам».

Відповідаючи на питання журналістів «Комсомольської правди», ця особа також повідомила, що на території летовища було два літаки, які були оснащені ракетами класу «повітря-повітря». Один з них – Су25-. В подальшому він розповість про капітана Волошина, який здійснив на цій бойовій одиниці виліт і збив малайзійський Боїнг. В подальшому ця інформація була розтиражована російськими провідними виданнями[281].

Після публікації вказаного інтерв'ю, російський експерт в авіаційній галузі Вадим Лукашевич виклав на своїй сторінці у мережі Facebook пост[282], де чітко окреслив кілька висновків, які є своєрідним спростуванням вищезазначеного фейку. Так, спеціаліст зазначає, що людина, яка не є професійним льотчиком і не керує процесами вильотів, не може знати бойову задачу, яка ставиться перед тим чи іншим пілотом.

Також він зауважує на помилці, яку допускає людина, яка називає себе Євгенієм Агаповим. Той розповідає про три літаки, які були підняті у повітря за годину до катастрофи малайзійського лайнера. Однак Міністерство оборони РФ раніше опубліковувало сфабриковані фотографії, на яких зображено лише один український літак, який, нібито, перебував у небі над Донбасом. А 26 вересня 2016 року Міністерство оборони Російської Федерації повідомить[283], що в повітрі, поблизу малайзійського Boeing 777 не було жодного військового літака.

На це Агапов говорить, що повернувся лише один літак, інші два були збиті десь на Сході України. В той же час, якщо вірити Агапову, то після «знищення двох українських штурмовиків» терористи не опублікували жодного матеріалу, навіть у соціальних мережах (як це зазвичай відбувається з пропагандистськими цілями). Такими деталями, які, справді, не відповідають дійсності, пронизаний увесь матеріал.

---

279 Малайзийский «Боинг» сбил украинский летчик – капитан Волошин. Комсомольская правда. 22.12.2014 https://www.crimea.kp.ru/daily/26323.5/3204312/?top=5

280 Следком рассекретил имя ключевого свидетеля крушения Boeing под Донецком. Вести.Ru. 3.06.2015 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2625778&tid=107114

281 Журналисты получают свидетельства того, что малайзийский «Боинг» мог сбить украинский пилот. Первый канал. 23.12.2014 https://www.1tv.ru/news/2014-12-23/31637-zhurnalisty_poluchayut_svidetelstva_togo_chto_malayziyskiy_boing_mog_sbit_ukrainskiy_pilot

282 Вадим Лукашевич. Facebook account. 23.12.2014 https://www.facebook.com/vadim.lukashevich.7/posts/493202017486502

283 Минобороны РФ об MH17. Видання Republic. You Tube channel. 26.09.2016 https://www.youtube.com/watch?v=E9cN5DxmDAg

13 липня 2015 року журналіст телеканалу «Russia Today», Грем Філліпс (Graham Phillips – підданий Великої Британії), перебуваючи на окупованій території Донбасу, записав відео-інтерв'ю[284] з двома чоловіками, які нібито стали свідками катастрофи малайзійського літака. Оскільки, з відеоматеріалу чітко видно, що обидва герої сюжету були напідпитку, цілком зрозумілим стає те, що вони дали два абсолютно різні твердження стосовно цієї трагічної події.

Журналіст RT – Грем Філліпс / ria.ru

Вони розповідали про те, що цивільний авіалайнер збили українські військові літаки, а зенітно-ракетної системи «Бук» поблизу місця катастрофи взагалі не було, адже, як вони зазначали, вони почули звук і потім побачили літак, ба навіть більше, назвали, що це був саме винищувач Су25-.

Ми залишимо без відповіді питання: яким чином звичайні цивільні розрізнили – та ще й на висоті, – що у повітря піднявся саме Су25-. Однак зауважимо при цьому, що кожен з цих свідків дав так би мовити різні свідчення. Тут, певно ж таки, свою роль відіграв алкоголь, який помітно був у крові оповідачів. Так, перший свідок повідомив, що лише один літак був поруч із малайзійським авіалайнером, а ось інший вже сказав, що було два літаки.

Зрозуміло, що відповідна інформація у виконанні двох чоловіків напідпитку, які, вірогідно, є активними глядачами російського телебачення, виглядає комічною. Проте навіть цю інформацію активно розтиражували російські ЗМІ[285].

Розповідаючи про репортера російських пропагандистських каналів RT та «Звезда» Грема Філліпса, можна зупинитися виключно на тому, що він удостоєний нагороди ФСБ РФ – знаком Прикордонної служби РФ. Це відомство підконтрольне Федеральній службі безпеки Росії. При цьому відзнака видана «За оказание реальной помощи Новороссии». До речі, українські волонтери із «Inform Napalm» детально розповіли[286] про зв'язки так званого журналіста Філіпса з російськими спецслужбами.

Можна згадати, як він, активно підтримуючи терористів, допитував українських військових, які потрапили до полону[287]. Варто розповісти і про зйомку Філліпса українських військових під час їх виходу із захопленого терористами Дебальцевого. Тоді він, знущаючись, питав у бійців: «Чи тобі соромно?»[288]. А у січні 2015 року той самий Філліпс опублікував фотографії так званого захоплення бойовиками Донецького аеропорту. Насправді ж, на зображеннях була зафіксована будівля супермаркету «Метро»[289].

---

284 MH17 – There Were Fighter Jets in the Sky / Свидетели- «Истребители» – Грабовой. Graham Phillips. YouTube channel. 12.07.2015 https://www.youtube.com/watch?v=DjTV98Qm6Kw

285 Малазийский Boeing сбили истребители – очевидцы. Телеканал «Звезда». 13.07.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201507122023-96ck.htm?psas

286 Британский журналист Грэм Филлипс как инструмент ФСБ РФ на Донбассе. Inform Napalm. 26.08.2015 https://informnapalm.org/10607-brytanskyj-zhurnalyst-grem-fyllyps-kak-ynstrument-fsb-rf-na-donbasse/

287 Донбасс 2014: (English subtitles) Интервью с Раненой Украинский Айдар Бойца. Graham Phillips. YouTube channel. 11.09.2014 https://www.youtube.com/watch?v=6jVTuoWGx-o

288 Донбасс 2015 (Eng subs) Поговорите с Украинскими Военнопленных- «Ты Чувствуете Стыдно?». Graham Phillips. YouTube channel. 18.02.2015 https://www.youtube.com/watch?v=duicnUm6xHg

289 Фейк о «захвате» донецкого аэропорта снимали в разграбленном «Метро»: фотофакт. Обозреватель. 19.01.2015 https://www.obozrevatel.com/crime/28016-fejk-o-zahvate-donetskogo-aeroporta-snimali-v-razgrablennom-metro-fotofakt.htm

Восени 2014 року британські прикордонні служби затримали Філліпса по його поверненні до Великобританії. Після допиту «журналіст» був відпущений[290]. Через три роки, 24 січня -2017го, Філліпса випровадили з будівлі парламенту Великобританії, зазначивши, що той є ошуканцем[291].

Однак до цього Філліпс переходить із партії Консерваторів до британської UKIP – політсили, яка активно виступала за вихід Сполученого Королівства зі складу Євросоюзу. Журналіст RT тоді стає соратником крайньої радикальної грецької політсили «Golden Dawn» і її прибічника – П'єра Меллора. Вони разом були помічені на маніфестаціях у Москві[292].

20 березня правозахисники «Харківської правозахисної групи» опублікували звіт під назвою «Зустріч фашистів та неонацистів Європи для захисту російських інтересів», де пояснювали[293], що в переддень -70річчя Перемоги «Росія наполегливо намагається отримати підтримку фашистських і неонацистських груп в агресії проти України, стверджуючи, що бореться з «фашистським режимом в Україні». А 22 березня в Санкт-Петербурзі партія Golden Dawn брала участь у форумі, організованому партією «Родина». Для формування довіри до неправдивих новин серед іноземців, російські спецслужби використовували свої контакти серед іноземців, які називали себе представниками преси, та активно відстоювали своє «право на свободу слова», а насправді – право брехати за вказівкою ФСБ. Оскільки Грем Філіпс мав тісні відносини з колективом RT та частково отримував там заробітну платню, то жодним чином відрізнити його від кремлівських пропагандистів не є можливим. Головною його перевагою було громадянство європейської держави, яке могло саме по собі надати більше авторитету фейкам, які він розповсюджував.

У квітні 2016 року британський канал BBC опублікував анонс фільму «The Conspiracy Files»[294]. Так, автори картини ставили за мету показати, хто насправді збив малайзійських авіалайнер та продемонструвати британській та по можливості світовій спільноті винного у цьому злочині. Цю новину, видозмінивши її, одразу підхопили російські провідні видання[295]. Вони акцентували увагу на наступному повідомленні: «малайзійський Боїнг міг збити український винищувач». Російські медіа подали як доконаний факт, презентацію однієї з версій, яку збиралися розвінчати британські журналісти.

При цьому російські журналісти посилалися на британську газету «Daily Mail», яка опублікувала[296] частину версій з майбутнього фільму. Одна з них базується на свідченнях очевидців, які нібито бачили поблизу малайзійського Boeing винищувач. При цьому інтерв'ю, як повідомляло видання, у очевидців брав «журналіст-фрілансер» – Біллі Сікс. В іншій британській газеті, «Sunday Express», зазначається[297], що він опитав не менше ста очевидців, і семеро з них сказали, що бачили винищувач.

---

290 Ukraine Liveblog Day 262: Russia Orders Investigation Into Donetsk School Shelling. The Interpreter. 6.11.2014 http://www.interpretermag.com/ukraine-liveblog-day-262-russia-orders-investigation-into-donetsk-school-shelling/#4904

291 Ukraine's Emb. to UK. @UkrEmbLondon. @UkrEmbLondon. Twitter account. 23.01.2017 https://twitter.com/UkrEmbLondon/status/823616342024683520

292 Rob S. @RobPulseNews. Twitter account. 20.03.2015 https://twitter.com/RobPulseNews/status/579239685328875520

293 European Fascists & Neo-Nazis to meet to defend Russian interests. Інформаційний портал Харківської правозахисної групи. 20.03.2015 http://khpg.org/index.php?id=1426778817

294 The Conspiracy Files. BBC Two. https://www.bbc.co.uk/programmes/b0791ns4

295 Британские СМИ: MH17 мог сбить украинский истребитель. РИА Новости. 24.04.2016 https://ria.ru/mh17/20160424/1419012390.html

296 Did a Ukrainian fighter jet shoot down MH17? Eye witness accounts claim Boeing 777 may have been targeted by another plane. Daily Mail. 24.04.2016 http://www.dailymail.co.uk/news/article-3556177/Was-MH17-shot-Ukrainian-fighter-jet-BBC-documentary-claims-Boeing-777-targeted-plane.html

297 Russia, Ukraine or CIA? BBC documentary tries to expose the truth about MH17. Sunday Express. 25.04.2016 https://www.express.co.uk/news/world/663787/Ukrainian-fighter-jet-shot-Russian-crash-MH17-BBC-documentary

На платформі StopFake був наданий розлогий матеріал[298] щодо цього кейсу. Однак варто нагадати, як журналісти французького видання AFP знайшли цікаві деталі[299] в біографії Біллі Сікса. Зокрема, в 2012 році він перебував у полоні в Сирії; а був звільнений при посередництві особисто міністра закордонних справ РФ – Сергія Лаврова. Також Біллі Сікс висвітлював конфлікт на сході України, з боку сепаратистів.

Показово, що одразу після тиражування фейкової новини російськими провідними інформаційними агентствами, тодішній голова Комітету з міжнародних справ Державної Думи РФ Олексій Пушков опублікував твіт[300], де натякав, що телеканал BBC покаже, що саме Україна причетна до збиття малайзійського літака.

Врешті решт, вже 25 квітня 2016 року прес-служба британського телеканалу опублікувала офіційне повідомлення, де спростувала відповідні фейки і вказала[301], що український винищувач апріорі не міг збити малайзійський літак.

Ще один цікавий репортаж, в якому підіймається тема катастрофи Boeing 777, був опублікований «Meduza»[302]. Репортери російського он-лайн ресурсу коротко показали, як ватажки невизнаних республік поклали квіти до меморіалу загиблим у авіакатастрофі. А потім надали коментарі двох «свідків». Перший повідомив, що у повітрі поблизу малайзійського Boeing було два літаки, інший – про те, що удар не міг бути завданий із зенітно-ракетного комплексу «Бук», бо, як ця особа зазначила, «не було відповідного сліду».

Ця стаття була опублікована за п'ять місяців до публікації доповіді експертів Міжнародної слідчої групи, які чітко зазначили: рейс MH17 був збитий російською ракетою комплексу «Бук», запущеної з району селища Первомайський, яке на той момент контролювали проросійські бойовики. Цікаво, що відверту пропаганду поширило видання, яке позиціонує себеяк об'єктивне та ліберально налаштоване.

298 Фейк: BBC обвиняет Украину в том, что она сбила MH17. Stop Fake. 25.04.2016 https://www.stopfake.org/fejk-bbc-obvinyaet-ukrainu-v-tom-chto-ona-sbila-mh17/

299 Damascus hands German journalist to Russia envoy. AFP YouTube channel. 5.03.2013 https://www.youtube.com/watch?v=iwIAtakQeok

300 Алексей Пушков. @Alexey_Pushkov. Twitter account. 24.04.2016 https://twitter.com/Alexey_Pushkov/status/724359815842029568

301 Заява BBC стосовно фільму про версії збиття MH-17. BBC. 25.04.2016 https://www.bbc.com/ukrainian/news/2016/04/160425_bbc_spokesman_mh17

302 ДНР: свои курорты, свои телепередачи, но валюта — российская Что происходит в Донбассе. Большой репортаж «Медузы». Meduza. 5.08.2016 https://meduza.io/feature/2016/08/05/dnr-svoi-kurorty-svoi-teleperedachi-no-valyuta-rossiyskaya

До того як Міжнародна слідча група (Joint Investigation Team — JIT) опублікувала звіт[303], де вказала, що саме з російського зенітно-ракетного комплексу «Бук» був здійснений постріл у напрямку малайзійського літака, російські медіа почали ширити фейки про те, що удар був здійснений з української системи «Бук». Більше того, російський оборонний концерн «Алмаз-Антей» навіть опублікував спеціальні підроблені знімки та провів свій «слідчий експеримент», що, нібито, доводить вину української сторони. Паралельно з цим Кремль створював фейк про українські винищувачі Су25-, які, мовляв, й знищили малайзійський Boeing.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

- Малайзійський боїнг MH17 збили за допомогою зенітно-ракетного комплексу «Бук»;
- «Слідчі експерименти» та зібрана інформація свідчить, що ЗРК «Бук» знаходився на території, яка, нібито, в момент збиття літака знаходилася під контролем Збройних сил України;
- Таким чином, ЗРК «Бук», за допомогою якого знищили малайзійських авіалайнер, – українського походження;
- Є інша версія злочину – із застосування українських винищувачів;
- Міжнародна слідча група розслідує справу тенденційно;
- Україна буцімто намагається підставити та скомпрометувати Росію.

[303] ПРОКУРАТУРА НИДЕРЛАНДОВ ОПУБЛИКОВАЛА ОТЧЕТ О «РОССИЙСКОМ СЛЕДЕ» В ТРАГЕДИИ MH17. – https://ru.tsn.ua/svit/prokuratura-niderlandov-opublikovala-otchet-o-novyh-dannyh-rassledovaniya-po-sbitiyu-mh17-nad-ukrainoy-1160649.html

Перш ніж трансформуватися у основну версію російської пропаганди, яка частково відповідає міжнародному розслідуванню, теза про збиття MH17 українським зенітно-ракетним комплексом пережила багато трансформацій в російських медіа.

Коли вже було відомо, що терористи збили малайзійський літак, почала з'являтися інформація про «український «Бук», який, нібито, став причиною катастрофи. В подальшому цю версію підтримало і Міністерство оборони РФ і концерн «Алмаз-Антей», на якого російськими спецслужбами було покладено завдання знайти «докази», які доводять факт збиття Боїнга українським ЗРК. Далі, у 2015, а особливо у 2016 році, цей фейк став найбільш тиражованою версією російських медіа.

17 липня 2014 року, російське видання РИА Новости опублікувало інформацію[304] про те, що цього дня Україна перекинула в зону проведення бойових дій системи «Бук».

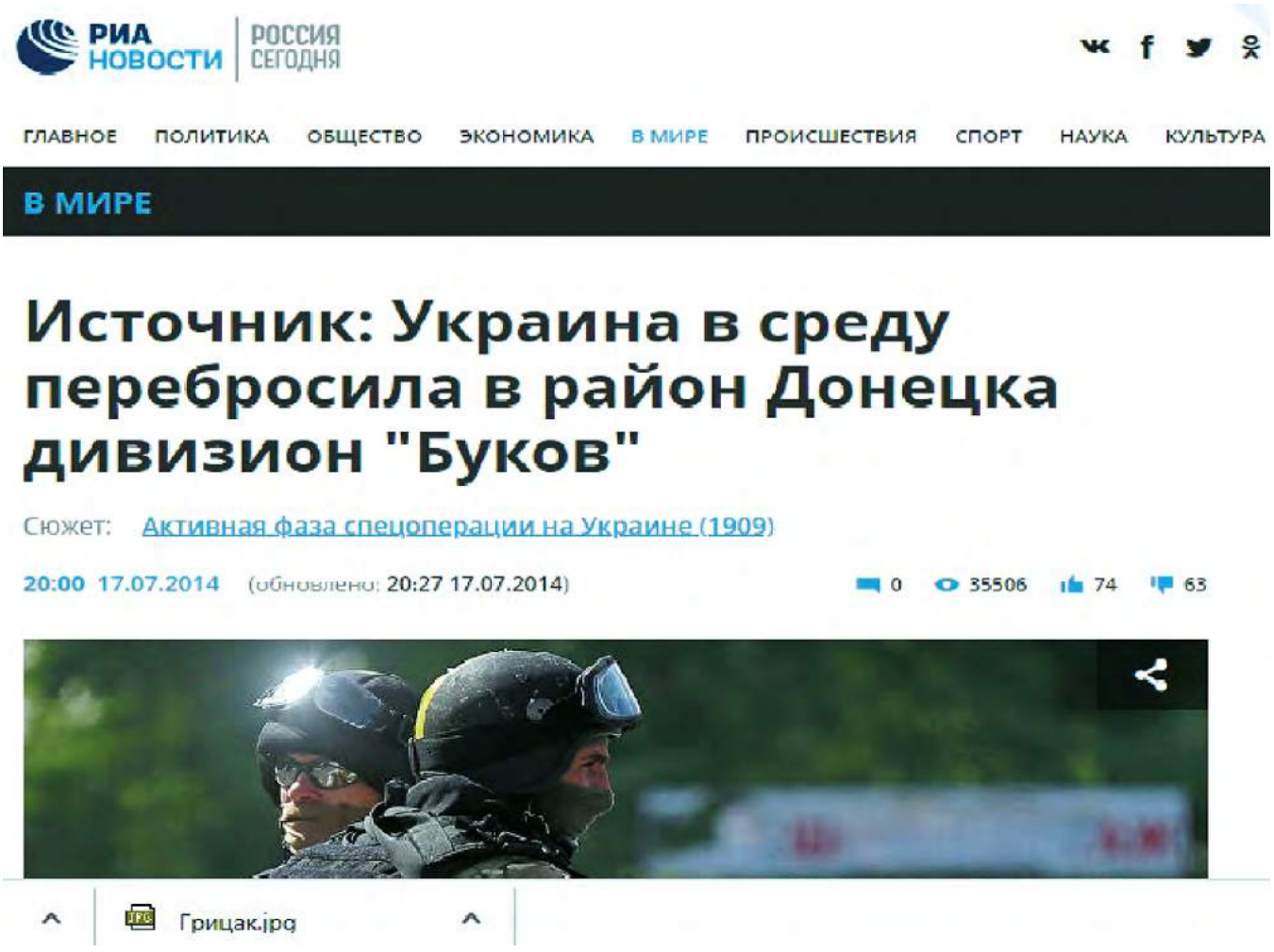

Зокрема видання повідомило, що нібито, проаналізувавши дані системи об'єктивного контролю, у день катастрофи в район Донецька був перебазований дивізіон зенітно-ракетних комплексів ЗСУ. Також у ЗМІ зазначили, що у цей час у Харкові вантажиться ще один дивізіон того ж типу озброєння.

Нагадаємо, що того ж дня російські терористи спочатку опублікували інформацію про збиття українського транспортного літака Ан26-, а потім поширили фейки про намагання українських військових збити літак президента РФ – Путіна.

304 Источник: Украина в среду перебросила в район Донецка дивизион «Буков». РИА Новости. 17.07.2014 https://ria.ru/world/20140717/1016427923.html

Одночасно російські джерела повідомляли, що «літаки на висоті більше 10 кілометрів можуть бути уражені тільки зброєю типу С300- або «Бук»». Іншими словами, вже з першого дня інформаційного простистояння, російська пропаганда спростовувала свої ж версії, які протягом наступних двох років активно тиражувала.

Вже 21 липня 2014 року Міністерство оборони РФ провело брифінг стосовно катастрофи літака, на якому представило власні супутникові знімки, діаграми і карти. До речі, про цей брифінг ми вже згадували у контексті знову ж таки розповсюдження фейків щодо українського винищувача Су25-, який, нібито, пролітав поблизу цивільного авіалайнеру. Однак, на зображеннях, які російське оборонне відомство датувало 14 та 17 липня, насправді були фотографії червня 2014 року. Про це, зокрема, повідомила група розслідувачів «Bellingcat»[305]. Втім це спростування з'явилося лише у травні 2015 року, що дозволило російській пропаганді окремо розробляти стратегію щодо збиття малайзійського Boeing українською системою «Бук». Адже зрозуміло: Кремль точно знав, яким озброєнням було завдано удару, а отже у нього був час підготувати логічну легенду.

Після ретельного аналізу інформації, представленої Міністерством оборони Росії, представники «Bellingcat» повідомили, що більшість знімків були відредаговані, з метою приховати злочин російських найманців та звинуватити у катастрофі Україну.

Усі версії розроблялися та оприлюднювалися, з метою розпорошення уваги міжнародних розслідувачів, журналістів та активістів, а також відволікання їх на хибні напрямки розслідування. Кремль розумів: рано чи пізно стане відомо про те, з якої зброї було завдано удару по малайзійському Boeing. Тому від самого початку вони точково, час від часу, поширювали фейки, абсолютно різної спрямованості, не піклуючись про логіку.

У червні 2015 року, коли стало зрозуміло, що фейк Міноборони РФ розкрито, російські ЗМІ почали тиражувати інші неправдиві повідомлення. Так, кореспонденти телеканалу «Россия 24», програми «Вести» знайшли так званого свідка, Сергія, який нібито, намагаючись дістатись дому, бачив, як 17 липня 2014 року українські військові на територію населеного пункту Зарощенське звозили військову техніку та радари[306]. Потім журналіст російського видання самостійно пояснює: «радари» – це два ЗРК «Бук», які раніше на знімку демонструвало Міністерство оборони РФ.

Однак, як про це повідомили розслідувачі «Bellingcat», після того, як користувачі форуму «Webtalk» встановили геолокацію[307] репортажу журналістів «Россия 24», стало відомо , що ті брали коментар у так званого свідка Сергія за 6 кілометрів на південь від Зарощенського. Тобто – ця інформація виявилася в принципі не релевантна.

Набагато пізніше, у грудні 2017 року, з'явиться нова інформація. Знову журналісти програми «Вести» розкажуть[308] про те, що удар був здійснений з території селища Зарощенське. Однак вони зауважать, що цей населений пункт на той момент контролювався українськими військами. Разом з тим, у липні 2015 року розслідувачі «Bellingcat» опублікували доповідь[309], де вказали, що на момент катастрофи Зарощенське вже контролювалося російськими найманцями.

---

305 MH17 – Forensic Analysis of Satellite Images Released by the Russian Ministry of Defence. Bellingcat. 31.05.2015 https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/05/31/mh17-forensic-analysis-of-satellite-images-released-by-the-russian-ministry-of-defence/

306 Год с крушения малайзийского Boeing: следствие не интересуют свидетели. Россия 24. 19.07.2015 https://www.youtube.com/watch?v=rTrzUmSI-b8

307 MH17. Webtalk. 27.07.2016 http://mh17.webtalk.ru/viewtopic.php?id=403&p=11#p49963

308 В деле о крушении «Боинга» над Донбассом появились новые факты. Вести.Ru. 29.12.2017 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2971804&tid=107114

309 Был ли MH17 сбит из района Зарощенского? Заявления и реальность расследование bell¿ngcat. Bellingcat https://www.bellingcat.com/wp-content/uploads/2015/07/Zaroshchenske_RU-1.pdf

24 серпня 2014 року британське видання BBC випустило сюжет[310] з населеного пункту Шапошникове (розташоване поблизу Зарощенського). Себто, якщо брати до уваги логіку російського оборонного відомства, воно і поготів мало контролюватися українськими ЗСУ. Однак в сюжеті журналіст спілкується з сепаратистами, які скаржаться на обстріли української армії.

Розслідувачі «StopFake» повідомили[311], що Головний прокурор Нідерландів, глава міжнародної слідчої групи (JIT) у справі збитого «Boeing» Фред Вестербеке в інтерв'ю голландській газеті NRC підтвердив[312], що територія, з якої, як стверджує Росія, була пущена ракета, контролювалася сепаратистами.

А відштовхуючись від перехоплених розмов терористів[313] стане відомо, що ті знали: постріл був здійснений не з села Зарощенське; реальне місце здійснення удару – поле неподалік від селища Первомайське.

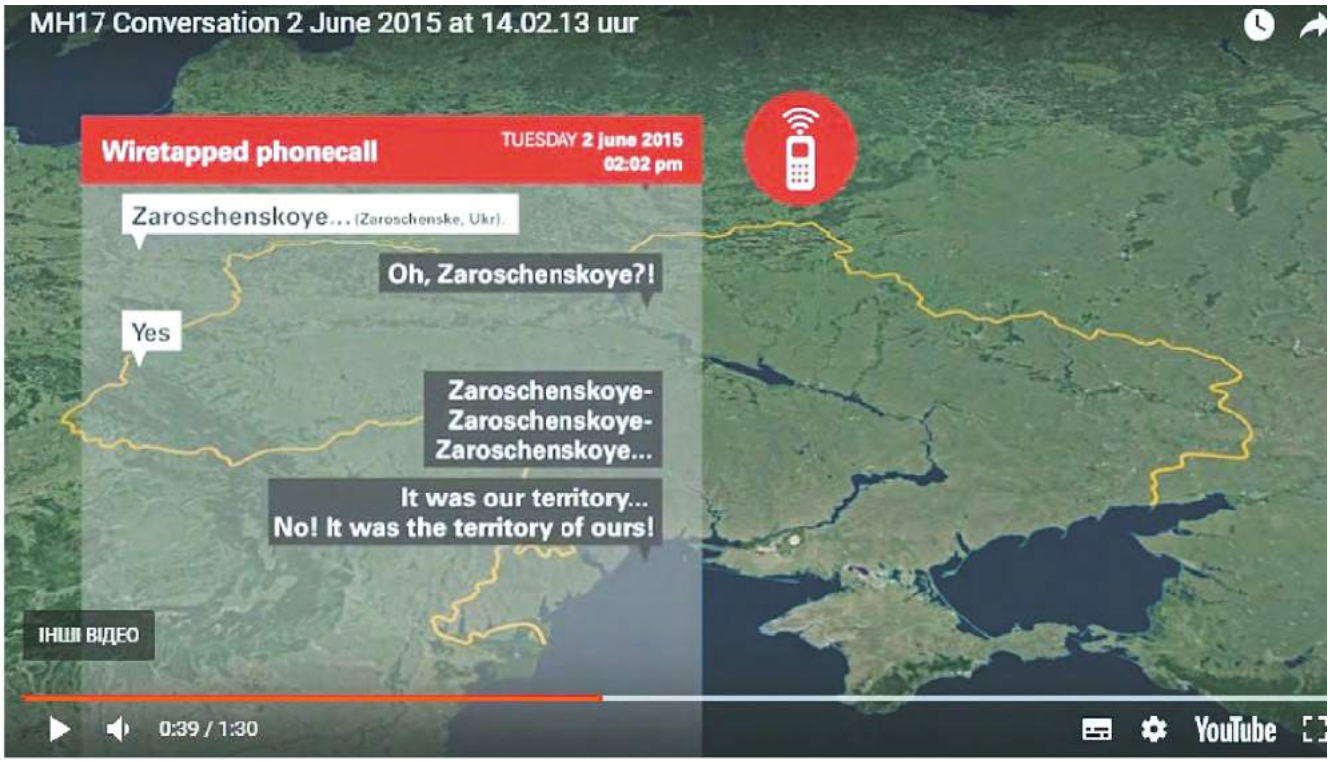

MH17 Conversation 2 June 2015 at 14.02.13 uur, Openbaar Ministerie / youtube.com

5 травня 2015 року російське видання «Новая газета» публікує засекречений документ[314] – аналіз російських експертів у сфері ВПК «Результат експертної оцінки за фактом розслідування авіакатастрофи Boeing777- (рейс MH17.07.2014 (17 р. на Південному Сході України». Цей документ опублікують за місяць до так званої доповіді концерну «Алмаз-Антей».

310 Mystery shelling of Ukraine village – BBC News. BBC. YouTube channel. 24.07.2014 https://www.youtube.com/watch?v=kdvT0d8vC40

311 Stop Fake. «Вести» попытались доказать, что MH17 сбила Украина, но их фейковое фото противоречит их же фейковому свидетелю. 2.01.2018 https://www.stopfake.org/vesti-popytalis-dokazat-chto-mh17-sbila-ukraina-no-ih-fejkovoe-foto-protivorechit-ih-zhe-fejkovomu-svidetelyu/

312 'Dit vergt het uiterste van je kunnen'. NRC. 29.12.2017 https://www.nrc.nl/nieuws/2017/12/29/dit-vergt-het-uiterste-van-je-kunnen-a1586627

313 MH17 Conversation 2 June 2015 at 14.02.13 uur. Openbaar Ministerie. YouTube channel. 28.09.2016 https://www.youtube.com/watch?v=dLCajfJAse8

314 Это был «Бук-М1». Новая газета. 5.05.2015 https://www.novayagazeta.ru/articles/2015/05/05/64063-eto-byl-171-buk-m1-187

У цій доповіді російські експерти опублікують чергові знімки, де буде зображено пуск ракети із ЗРК «Бук-М1» з населеного пункту Зарощенське. На наступний день начальник департаменту контррозвідувального захисту інтересів України в сфері інформаційної безпеки СБУ Віталій Найда повідомив[315], що всі опубліковані фотографії – черговий фейк.

Ці неправдиві новини легко спростовуються, адже, коли російські спеціалісти робили підробку, вони певно не знали, що станом на 17-16 липня 2014 року поля, які вони відобразили засіяними, були вже скошені. Крім того, на російських фото немає слідів важкої техніки і т.д.

26 вересня 2016 року представник Міноборони Ігор Конашенков та заступник головного конструктора трасового радіолокаційного комплексу «Утес-Т» Віктор Мещеряков виступили з брифінгом[316], на якому надали нову інформацію про катастрофу малайзійського Boeing.

Під час своєї презентації російське Міноборони саме ж спростувало кілька своїх фейків. По-перше, там повідомили, що їх радари не помітили жодного військового літака поблизу MH17-; по-друге, там зазначили, що малайзійський авіалайнер не відхилявся від заданого курсу.

Тим не менш, спростовуючи неправдиві повідомлення, Міноборони РФ запустило в інформаційний простір новий фейк – про те, що їх встановлені радари не помітили поблизу населеного пункту Сніжне російського ЗРК «Бук», з якого, як зазначили у прокуратурі Нідерландів, і був здійснений постріл по Boeing 777.

Пізніше слідство Нідерландів пояснило[317], що ракета ЗРК «Бук» не обов'язково буде помітна на радарі з огляду на її траєкторію і розмір. Російський авіаційний регулятор «Росавиация» оскаржив[318] ці заяви, вказавши, що радар не міг не помітити ракети. Одразу після цього речниця МЗС РФ Марія Захарова зазначила[319]: «Міжнародна спільна слідча група (ССД) не цінує надані Росією свідчення». Таким чином Кремль намагався звинуватити європейців у заангажованості.

12 березня 2017 року російські медіа знайшли чергового фейкового свідка, цього разу українського військового-зрадника – Юрія Батурина. В інтерв'ю російському телеканалу «Звезда» (Міноборони РФ) він повідомив[320], що перебуваючи у військовій частині зенітно-ракетних військ України у місті Харкові, він бачив, як збили малайзійський літак, а потім спілкувався із членами українського екіпажу системи «Бук», які нібито перебували під час авіакатастрофи в районі селища Зарощенське.

Розвінчало фейк російське ж видання «Meduza»[321]: поширюючи фейкову інформацію, що він одразу покинув Збройні Сили після того, як дізнався про «справжні» деталі авіакатастрофи», Батурин не вказав, що продовжував нести службу в українські армії, допоки не звільнився «у зв'язку із сімейними обставинами».

Врешті решт, у травні 2018 року Міжнародна спільна слідча група остаточно визначить, що малайзійський Boeing збили ракетою системи «Бук» російської -53ї бригади, росіяни намагалися поширювати фейки про український ЗРК.

---

315 Как был сбит Boeing на Донбассе: новая версия и «секретный» документ из России. Апостроф. 6.05.2015 https://apostrophe.ua/news/politics/2015-05-06/kak-byil-sbit-boeing-na-donbasse-v-rossii-opublikovan-sekretnyiy-dokument/23446

316 LIVE: Press event presenting radar data observed above MH17 crash site. Ruptly. 26.09.2016 https://www.youtube.com/watch?v=o8SHZriRbi8

317 Analysis of Russian radars data on MH17 to take time — Dutch prosecutors. TASS. 16.02.2017 http://tass.com/world/931404

318 Radar data debunks official MH17 findings, locator could not 'miss' missile – Russian air regulator. RT. 27.06.2017 https://www.rt.com/news/394310-radar-data-challenges-probe-mh17/

319 Reply by Foreign Ministry Spokesperson Maria Zakharova to a media question regarding the Netherlands Chief Prosecutor's comments on the crash of Malaysia Airlines flight MH17. The Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation. 19.10.2017 http://www.mid.ru/en/web/guest/maps/ua/-/asset_publisher/ktn0ZLTvbbS3/content/id/2912532

320 Я отвечаю за каждое сказанное слово: экс-майор ВСУ рассказал об уничтожении MH17. Телеканал «Звезда». 07.12.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201712070927-z1pi.htm

321 Russian TV is still trying to prove that Ukraine shot down MH17, and it's still weird. Meduza. 8.12.2017 https://meduza.io/en/feature/2017/12/08/russian-tv-is-still-trying-to-prove-that-ukraine-shot-down-mh17-and-it-s-getting-weird

Кремль, знаючи, як саме було знищено малайзійський літак, маючи список виконавців, розумів, що до моменту повної зачистки слідів, які б вели до безпосередніх керівників операції, необхідно розповсюджувати фейки. Насправді, як ми вже неодноразово показували, Москва знала, з якої системи було завдано удару по малайзійському літаку. Саме тому вона активно розвивала фейк про український ЗРК «Бук», який став причиною катастрофи. Окремим пунктом у цьому кейсі стоїть інформаційна операція, де головний актор – російський оборонний концерн «Алмаз-Антей».

2 червня 2015 року радник генерального конструктора концерну «Алмаз-Антей» Михайло Малишевський на прес-конференції у Москві заявив[322], що малайзійський авіалайнер був збитий ЗРК «Бук». При цьому для збиття літака використовувалася ракета типу 9М38М або 9М38М1 з бойовою частиною типу 9М314 або 9М314М1.

8 червня було оприлюднено повну презентацію[323] концерну. У ній зазначено, що виробництво ракет 9М38М1 завершилося ще у 1999 році. Під час конференції Малишевський повідомив, що станом на 2005 рік Україна мала близько тисячі ракет 9М38М1 для ЗРК «Бук» і робила запит щодо їх модернізації. Пізніше, до речі, у Міноборони РФ повідомлять, що усі ракети відповідного класу були утилізовані у 2011 році.

Потім той самий Малишевський скаже, що, згідно із аналізом, ракетний удар здійснювався з позицій поблизу населеного пункту Зарощенське. І насамкінець він попросив ЄС зняти санкції з концерну, адже, на його думку, вони прив'язані саме до авіакатастрофи малайзійського лайнеру. Це, до речі, також фейк, оскільки головною причиною санкцій є анексія Криму та агресія проти України.

У жовтні 2015 року, під час інтерв'ю нідерландському журналісту Руди Буме місцеві жителі району навколо ймовірного запуску ракети повідомили[324], що у липні 2014 року в радіусі 6-4 кілометрів від Зарощенського українських військових не було. Кремль намагався показати для російського громадянина альтернативну версію розслідування, яке проводили Нідерланди. Крім того, Москва намагалася таким чином звинуватити європейські країни у тенденційності та заангажованості.

У той же день, коли Руди Буме опублікував свою інформацію у соціальній мережі, Рада безпеки Нідерландів опублікувала свій звіт, де вказала, що для збиття малайзійського Boeing застосовувався зенітно-ракетний комплекс «Бук». Того ж дня російські медіа розповсюдили матеріали, де вказали[325], що висновки Радбезу Нідерландів «співпали з доповіддю спеціалістів концерну «Алмаз-Антей», намагаючись легітимізувати фейкову інформацію.

322 Алмаз-Антей: «Боїнг» збили «Буком», але не з Сніжного. BBC. 2.06.2015 https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2015/06/150602_almaz_antei_buk_mh17

323 «АЛМАЗ-АНТЕЙ» О КРУШЕНИИ «БОИНГА». Полная версия презентации. ТАСС. 8.06.2015 http://tass.ru/boeing-presentation/vvedenie/

324 Rudy Bouma. @rudybouma. Twitter account. 13.10.2015 https://twitter.com/rudybouma/status/653848728126816256

325 Малайзийский Boeing был сбит из ЗРК «Бук» – Совбез Нидерландов. РИА Новости. 13.10.2015 https://rian.com.ua/incidents/20151013/375183354.html

Генеральний директор «Алмаз Антей» – Ян Новіков / glavk.info

І того ж дня генеральний директор концерну «Алмаз-Антей» Ян Новіков повідомив, що після проведеного спеціалістами концерну уламків експерименту[326], ті дійшли висновку, що для ураження могла використовуватися лише ракета 9М38 з бойовою частиною типу 9Н314 («без «двотаврів» – вражаючих елементів). При цьому Новіков повідомив, що остання бойова одиниця класу 9М38 не випускається на території Росії з часів Радянського Союзу – з 1986 року.

Так з'явився фейк про застарілу ракету, яка нібито є на озброєнні лише в української сторони. І це при тому, що у за три місяці до цього представники підприємства говорили, що використовувалася ракета 9М38М1 з бойовою частиною 9Н314М.

Як відзначав в подальшому кореспондент програми «Воскресное время» (російський «Первый канал»), «найголовніше – близько 500 застарілих ракет 9М38- з прямокутними вражаючими елементами досі стоять на озброєнні української армії»[327]. Цей фейк досі використовується російською пропагандою, ба навіть більше його застосовують російські ключові відомства на кшталт Міноборони РФ.

Так, одразу після публікації остаточних висновків Міжнародної спільної слідчої групи, коли вже стало відомо, що удар було завдано саме з російського ЗРК «Бук, Міністерство оборони РФ повідомило, що ракета від зазначеного комплексу «Бук» (мається на увазі 9М38) не могла належати ВС Росії, адже такі бойові одиниці були давно утилізовані[328]. Цікаво, що користувачі мережі інтернет все ж таки виявили такі ракети на тих ЗРК «Бук», які брали участь в параді, присвяченому святу Перемоги[329].

326 «Бук» или не «Бук»: полное видео эксперимента «Алмаз-Антея». РБК. 13.10.2015 https://www.youtube.com/watch?v=VREtudlZeHs
327 Катастрофа МН17: как менялись версии российских СМИ. BBC. 28.09.2016 https://www.bbc.com/russian/features-37496581
328 Минобороны РФ: Представленная следствием ракета от ЗРК Бук не могла принадлежать России. Новое время. 25.05.2018 https://nv.ua/world/geopolitics/minoborony-rf-predstavlennaja-sledstviem-raketa-ot-zrk-buk-ne-mohla-prinadlezhat-rossii-2472145.html
329 Ракета БУКа, которая есть «только» у ВСУ, на параде в Чите, Москве и за спиной у Путина. Расследование https://inforesist.org/raketa-buka-kotoraya-est-tolko-u-vsu-na-parade-v-chite-moskve-i-za-spinoj-u-putina-rassledovanie/

Російська пропаганда активно поширює меседж Кремля про те, що Україна не перекрила повітряний простір над зоною бойових дій, що й стало головною причиною катастрофи малайзійського літака. Себто, Росія намагається створити з України образ співучасника вбивства. Тим не менш, дані, пізніше отримані під час слідчих дій, засвідчили: Росія завчасно знала про рейс малайзійського Boeing, ба навіть більше, – саме російська сторона дозволила політ літака через зону бойових дій.

- Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:
- Україна порушила норми ІКАО;
- Відсутня повна інформація щодо дій української бойової авіації у зоні авіакатастрофи;
- Україна відповідальна за смерть пасажирів малайзійського Boeing.

З моменту катастрофи малайзійського Boeing Кремль розповсюджував фейки про те, що Україна нібито, порушуючи правила Міжнародної організації цивільної авіації (ICAO), не закрила повітряний простір на час ведення бойових дій на Донбасі. Себто, і саме таку лінію намагається вибудувати Москва, Україна стати співучасником убивства.

4 червня 2018 року президент РФ Володимир Путін дав інтерв'ю австрійській телерадіокомпанії «ORF». І під час бесіди із журналістом Арміном Вольфом він сформував дві ключові ідеї[330], які можна визнати за своєрідну стратегію захисту, якій в подальшому слідуватиме Москва під час безпосередніх слухань справи щодо збитого Boeing.

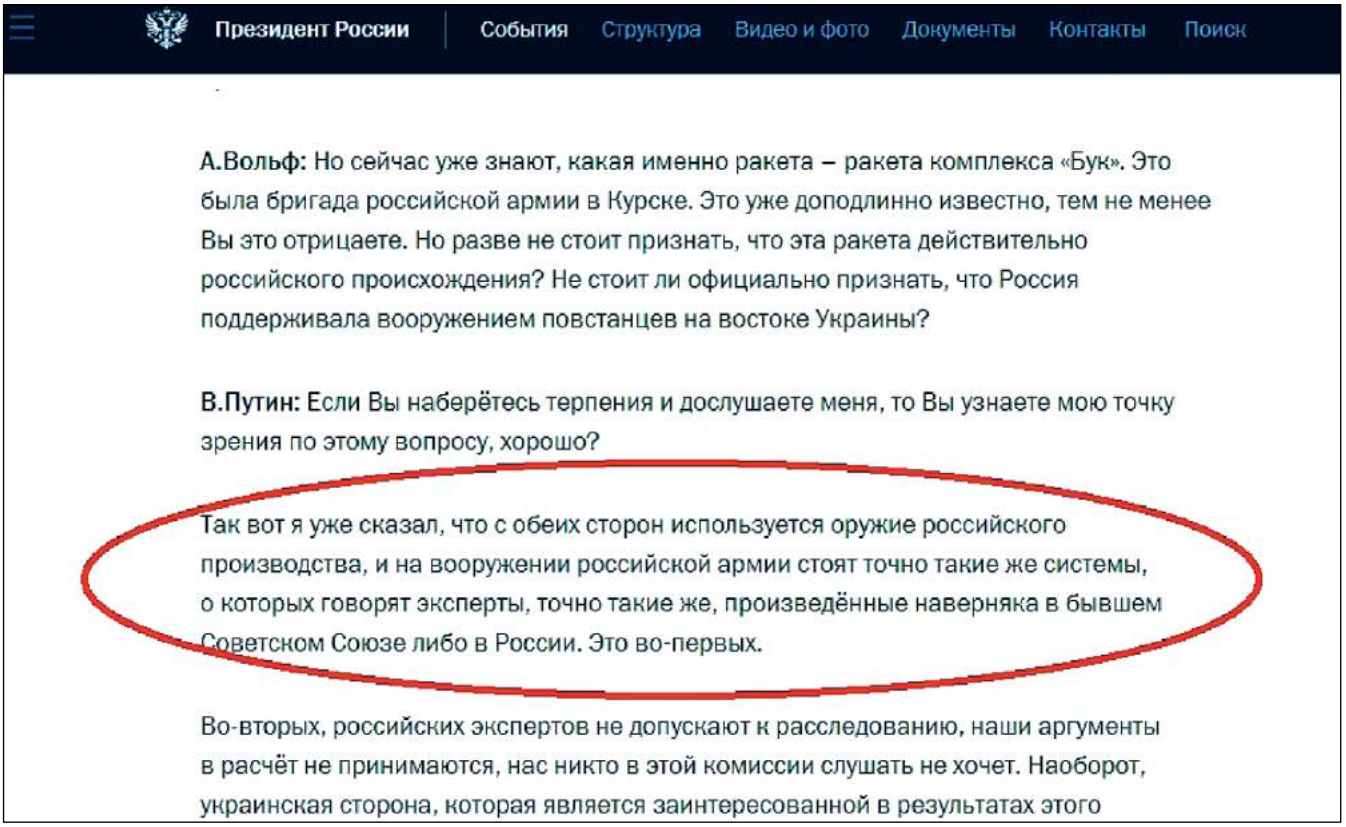

Президент России | События | Структура | Видео и фото | Документы | Контакты | Поиск

А.Вольф: Но сейчас уже знают, какая именно ракета – ракета комплекса «Бук». Это была бригада российской армии в Курске. Это уже доподлинно известно, тем не менее Вы это отрицаете. Но разве не стоит признать, что эта ракета действительно российского происхождения? Не стоит ли официально признать, что Россия поддерживала вооружением повстанцев на востоке Украины?

В.Путин: Если Вы наберётесь терпения и дослушаете меня, то Вы узнаете мою точку зрения по этому вопросу, хорошо?

Так вот я уже сказал, что с обеих сторон используется оружие российского производства, и на вооружении российской армии стоят точно такие же системы, о которых говорят эксперты, точно такие же, произведённые наверняка в бывшем Советском Союзе либо в России. Это во-первых.

Во-вторых, российских экспертов не допускают к расследованию, наши аргументы в расчёт не принимаются, нас никто в этой комиссии слушать не хочет. Наоборот, украинская сторона, которая является заинтересованной в результатах этого

Так, російський президент зазначив, що на озброєнні і в української армії, і у терористів знаходяться типи радянської зброї. Також він акцентував: «А вона (Україна) несе як мінімум відповідальність за те, що в порушення міжнародних правил ICAO не заборонила політ цивільних повітряних суден в зоні конфлікту. Ми до сих пір не можемо отримати відповіді на деякі питання, пов'язані з діяльністю бойової авіації України в цьому регіоні, в цьому місці і в цей час».

Стосовно першого пункту ми, вірогідно, вже детально пояснили, яким озброєнням було завдано удару по малайзійському літаку, та яким чином російські ЗМІ намагалися приховати від громадськості знаряддя вбивства, поширюючи при цьому абсолютно безглузді фейки.

Однак, повертаючись до, так би мовити, звинувачення щодо порушень Україною міжнародних правил цивільної авіації, слід зауважити, що нині Кремль вже на найвищому рівні почав розповсюджувати фейки.

330 Интервью австрийскому телеканалу ORF. Сайт президента Росії. 4.06.2018 http://www.kremlin.ru/events/president/news/57675

Головною метою російських спецслужб було, щонайменше, створити з України образ співучасника злочину. Москва таким чином намагається пом'якшити звинувачення проти себе і знівелювати саму справу. Крім того, вона намагається показати, що Україна – безвідповідальна держава.

У червні російські найманці збили літак Іл76-, що заходив на посадку Луганського аеропорту. І вже 1 липня 2014 року документом NOTAM A14/1383 Україна закрила[331] повітряний простір над зоною ведення бойових дій для цивільної авіації до висоти 7900 м (ешелон FL260).

14 липня в Луганській області, у п'яти кілометрах від російсько-українського кордону, був збитий транспортний літак Ан26- Повітряних сил ЗСУ на висоті 6500 м.

У відповідь на це, 14 липня Україна підвищила межу закриття повітряного простору документом NOTAM A14/1492, піднявши обмеження до 9750 м (ешелон FL320).

Слід зазначити, що тоді, згідно з нормами ICAO, не існувало чіткого регламенту щодо безумовного закриття повітряного простору над зонами конфлікту[332].

Разом з тим вже 16 липня був збитий[333] Су25- та обстріляний із ПЗРК ще один Су25-. В ніч з 16 на 17 липня 2014 Росія ввела у дію документ NOTAM UUUUV14/6158, заборонивши ним польоти цивільної авіації у прилеглих до України областях на висотах до 16000 м (ешелон FL530).

Водночас розслідувачі «Stop Fake» детально дослідили усі нюанси цього фейку про нібито порушення Україною правил ICAO. 18 липня 2014 року прес-служба прем'єр-міністр Малайзії опублікувала прес-реліз Наджиба Разака, де глава уряду повідомив[334]: малайзійські авіалінії неодноразово підкреслювали, що обраний для польотів маршрут був визнаний усіма профільними організаціями безпечним для польотів.

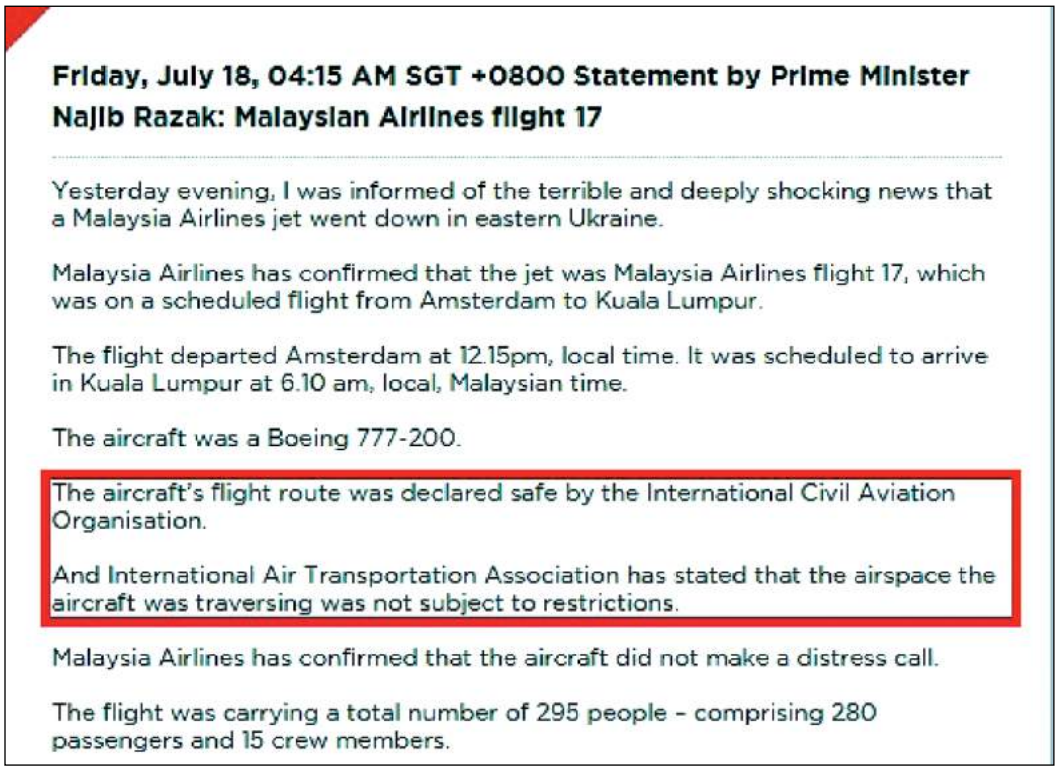

Friday, July 18, 04:15 AM SGT +0800 Statement by Prime Minister Najib Razak: Malaysian Airlines flight 17

Yesterday evening, I was informed of the terrible and deeply shocking news that a Malaysia Airlines jet went down in eastern Ukraine.

Malaysia Airlines has confirmed that the jet was Malaysia Airlines flight 17, which was on a scheduled flight from Amsterdam to Kuala Lumpur.

The flight departed Amsterdam at 12.15pm, local time. It was scheduled to arrive in Kuala Lumpur at 6.10 am, local, Malaysian time.

The aircraft was a Boeing 777-200.

The aircraft's flight route was declared safe by the International Civil Aviation Organisation.

And International Air Transportation Association has stated that the airspace the aircraft was traversing was not subject to restrictions.

Malaysia Airlines has confirmed that the aircraft did not make a distress call.

The flight was carrying a total number of 295 people - comprising 280 passengers and 15 crew members.

331 Why did Russia close its airspace near Donbas one day before flight MH17 was downed?. Euromaidanpress. 18.07.2017 http://euromaidanpress.com/2017/07/18/why-did-russia-close-its-airspace-one-day-before-flight-mh17-was-downed/

332 Трагедия рейса MH17: новые детали три года спустя. Forbes. 16.07.2017 http://www.forbes.ru/biznes/347927-tragediya-reysa-mn17-novye-detali-tri-goda-spustya

333 Киев: Россия сбила украинский самолет. BBC. 17.07.2014 https://www.bbc.com/russian/international/2014/07/140717_ukraine_russia_plane_shot_down.shtml

334 Friday, July 18, 04:15 AM SGT +0800 Statement by Prime Minister Najib Razak: Malaysian Airlines flight 17. Malaysian Airlines. 18.07.2014 https://web.archive.org/web/20140717232838/https://www.malaysiaairlines.com/my/en/site/mh17.html

Того ж дня російське видання «Вести.Ru» поширило новину[335] про те, що українські диспетчери, начебто, знизили висоту польоту для малайзійського Boeing і проклали маршрут літака приблизно на 300 кілометрів північніше звичайного.

Правда полягає у тому, що українська сторона дійсно наказала екіпажу цивільного авіалайнера рухатися на висоті в 33 тисячі кілометрів. Тобто гранична межа дійсно була нижче допустимих 35 тисяч кілометрів. Однак слід наголосити на тому, що літак не опускався, а підіймався. Так, якщо поглянути на запис польоту на сайті flightradar24.com, то стане помітно[336], як спочатку літак йшов на висоті 31 тис. футів, а над територією України піднявся до 33 тис.

Вже 21 липня 2014 року – у день, коли Міноборони РФ розповідало про українські «Буки» та винищувачі – видання «The New York Times» опублікувало матеріал[337] з посиланням на Євроконтроль та Федеральну авіаційну адміністрацію, де зазначалося, що за кілька годин до зльоту рейсу MH17 Росія закрила більше дюжини повітряних шляхів на різних висотах. При цьому журналісти газети напишуть, що маршрут над Україною був визнаний міжнародними організаціями безпечним починаючи з висоти 32 тис. футів.

Всі ці деталі, до речі, опосередковано доводить, що у Москві знали про політ малайзійського авіалайнеру над територією України і завчасно планували операцію.

---

335 Украинские диспетчеры заставили снизиться сбитый лайнер. Вести.Ru. 18.07.2017 https://www.vesti.ru/doc.html?id=1810146

336 Full flight history for Malaysia Airlines flight MH17. flightradar24.com https://www.flightradar24.com/data/flights/mh17/

337 SHARE Maps of the Crash of Malaysia Airlines Flight 17. The New York Times. 21.07.2014 https://www.nytimes.com/interactive/2014/07/17/world/europe/maps-of-the-crash-of-malaysian-airlines-flight-mh17.html?hp&action=click&pgtype=Homepage&modref=HPGraphicRefer&module=b-lede-package-region&region=lede-package&WT.nav=lede-package&_r=0

СЕРІАЛ 4. НЕВИДИМІ ПІДРОЗДІЛИ ЗАХІДНИХ КРАЇН В УКРАЇНІ II

СЦЕНАРІЙ

Уява кремлівських ЗМІ породила нескінченну кількість фейків про нібито масову участь громадян країн Заходу у війні на стороні України. Адже російська сторона не може визнати, що військові успіхи та ефективні тактичні операції реалізовуються українською армією. А отже їй, буцімто, допомагають «афро американські вояки НАТО», «ельфи середзем'я» та «балтійські снайпери». Таким чином, російські пропагандисти у висвітленні подій на Донбасі не обмежуються однією лиш дискредитацією українських військових.

Особлива роль відводиться НАТО та США – «факти» із присутністю їх військ на Донбасі з початку конфлікту стали логічним продовженням наративу російської пропаганди про «організований заходом Євромайдан» та «зовнішнє управління Україною». Однак регулярними військами справа не обмежується – у фейках також постійно фігурують американські та не тільки приватні військові компанії.

Головною мотивацією тут виступає бажання зобразити Україну ареною геополітичного протистояння, де вже активно діють США та НАТО. Через це Росія не може залишатися осторонь і «вимушена» брати участь у конфлікті не з Україною, а саме з, нібито, її «заокеанськими кураторами», а населення РФ – підтримувати інтервенцію російських військ на Донбасі.

Впродовж усієї історії незалежності України, російська сторона всіляко підкреслює, що Україна є сферою інтересів Кремля. А відтак, будь-яка співпраця з Північно-Атлантичним Альянсом є загрозо для національної безпеки Росії, оскільки може призвести до розширення НАТО і використання території України для розміщень озброєння або військових баз.

Тому, з перших днів Революції Гідності кремлівські спікери та експерти неофіційно підкреслювали, що Кремль веде боротьбу не з українцями, а з американцями та натівцями на території України.

Кремлівська пропаганда з 2014 року регулярно повідомляє про наявність на території України бійців західних країн, часто подаючи їх як «війська НАТО», у складі Збройних Сил України. Російські спецслужби поширюють фейкову інформацію або про їх безпосередню участь у бойових діях, або про командування українськими підрозділами, на кшталт управління артилерійським вогнем. Регулярно звертаючись до повідомлень очільників так званих «Л/ДНР» про «натівських спеціалістів на передовій», пропагандисти намагаються виправдати участь Росії у конфлікті. Адже за цією логікою РФ має балансувати присутність Альянсу своїми силами.

Крім безпосередньої участі Альянсу в бойових діях пропагандисти також поширюють інформацію про діяльність секретних американських лабораторій із виготовлення біологічної зброї на території України.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

• На Донбасі поряд із українськими «карателями» воюють військові НАТО;

• Відповідно, у «громадянській війні» в Україні проти сторони, яка бореться за свободу і за захист «російськомовного населення», виступають значно більші за кількістю і ресурсами сили;

• Росія не може залишатися осторонь і має підтримувати «Л/ДНР» та активно брати участь у врегулюванні конфлікту

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Війська НАТО беруть участь у конфлікті на Донбасі

Російські медіа відпрацьовують пропагандистський наратив про присутність військових НАТО у зоні проведення бойових дій. За допомогою фейкових новин складається картина прихованої допомоги України зі сторони партнерів з Альянсу бійцями та зброєю. Також самі ЗСУ подаються як «натівський легіон».

«Присутність НАТО в Україні» – це багатоскладовий наратив, який формується різними за своїм сюжетом фейками для створення загального образу залежності України від Альянсу, що реалізовує власні інтереси руками ЗСУ. Часто доволі складно взагалі виділити фейкові повідомлення саме про війська НАТО на Донбасі, адже російська пропаганда нерідко позиціонує українські війська як «легіон НАТО», як її назвав Володимир Путін в січні 2015 року[338]. Наприклад, подібним чином про українську армію говорили на телеканалі «Звезда» у матеріалі від 11 квітня 2018 року. Російські ЗМІ сказали про нібито здійснені ЗСУ обстріли, що НАТО таким чином використовує Донбас та Сирію як майданчики тиску на Росію[339].

Втім, за чотири роки війни можна було виділити декілька напрямів дезінформації, наприклад НАТО та українські АЕС.

14 червня 2014 року сайт «Сегодня.ру» повідомив про те, що американські війська взяли під свій контроль другий енергоблок Запорізької АЕС і не пускають персонал на роботу, про що нібито повідомили її співробітники[340]. В той же день її спростувало керівництво АЕС на офіційному сайті[341].

До цього наративу можна віднести і фейк про звернення України до НАТО із проханням забезпечити безпеку українських АЕС. 23 жовтня 2017 року «Украина.ру» поширила новину про приєднання до Центру передового досвіду НАТО по енергетичній безпеки із маніпулятивним заголовком «Україна просить НАТО забезпечити безпеку українських АЕС»[342]. Насправді, жодних подібних «прохань» навіть в тексті видання не було.

Ще однією тезою, яка часто лунає в російських медіа, є те, що захід нібито сам визнав присутність військ НАТО на Донбасі. 19 лютого 2015 року сайт «МИА Новороссия» із посиланням на американське видання «Vice News» повідомив, що «Захід визнав участь підрозділів НАТО у війні на стороні ЗСУ»[343] (публікація нині видалена, скріншот наявний на «StopFake»). В якості доказу сепаратистський ресурс наводив лише той факт, що західне видання написало про командира із ім'ям Джексон, який вивів американський підрозділ із Дебальцевського котла. Насправді, в оригінальній публікації[344] йшлося про українського військового із позивним «Джексон», який, за словами StopFake, неодноразово з'являвся в повідомленнях українських ЗМІ.

---

338 Путин: армия Киева – это, по сути, легион НАТО.РИА Новости. 26.01.2015 https://ria.ru/world/20150126/1044361963.html

339 Громить Донбасс: НАТО определилось с тактикой давления на Россию. Телеканал «Звезда». 11.04.2018 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201804111729-qs05.htm

340 Американские военные взяли под контроль второй энергоблок Запорожской АЭС. Сегодня.ру. 14.08.2014 http://www.segodnia.ru/news/141145

341 Запорожская АЭС опровергла захват энергоблока американскими военными/ StopFake. 15.08.2014 https://www.stopfake.org/zaprozhskaya-aes-oprovergla-zahvat-energobloka-amerikanskimi-voennymi/

342 Фейк: без НАТО Украина не может обеспечить безопасность своих АЭС. StopFake. 28.10.2017 https://www.stopfake.org/fejk-bez-nato-ukraina-ne-mozhet-obespechit-bezopasnost-svoih-aes/

343 Фейк: западные СМИ признали, что американские наемники воюют на стороне Украины. StopFake. 03.03.2015 https://www.stopfake.org/fejk-zapadnye-smi-priznali-chto-amerikanskie-naemniki-voyuyut-na-storone-ukrainy/

344 Escape from Debaltseve: How One Convoy Made It Out of Ukraine's Besieged City. Vice News. 16.02.2015 https://news.vice.com/article/escape-from-debaltseve-how-one-convoy-made-it-out-of-ukraines-besieged-city

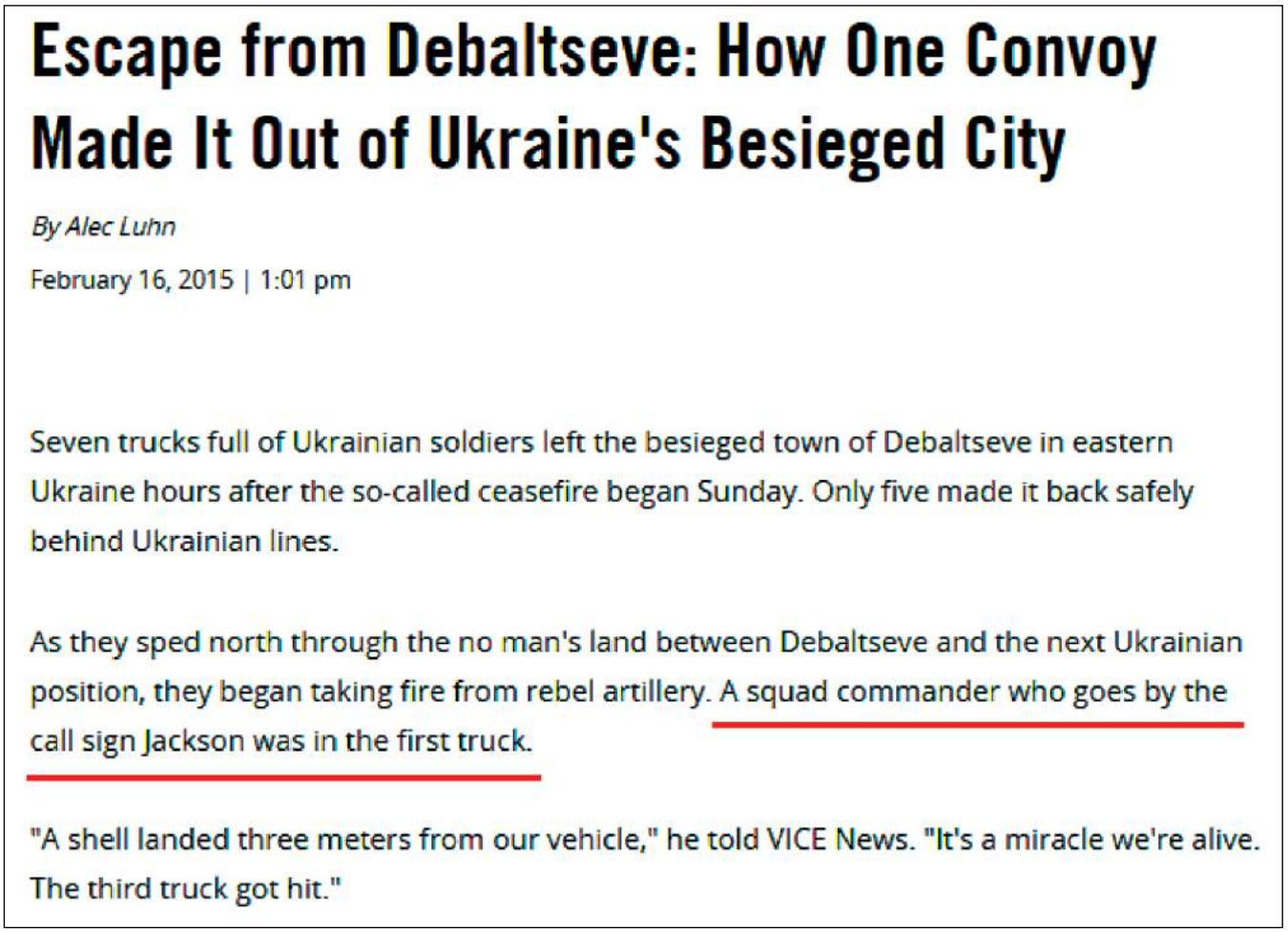

Escape from Debaltseve: How One Convoy Made It Out of Ukraine's Besieged City

By Alec Luhn

February 16, 2015 | 1:01 pm

Seven trucks full of Ukrainian soldiers left the besieged town of Debaltseve in eastern Ukraine hours after the so-called ceasefire began Sunday. Only five made it back safely behind Ukrainian lines.

As they sped north through the no man's land between Debaltseve and the next Ukrainian position, they began taking fire from rebel artillery. A squad commander who goes by the call sign Jackson was in the first truck.

"A shell landed three meters from our vehicle," he told VICE News. "It's a miracle we're alive. The third truck got hit."

У публікації «Vice News» чітко вказано – «call sign Jackson» – «позивний Джексон» / news.vice.com

13 серпня 2015 року портал «Русская весна», а потім і телеканал «Звезда» повідомили про те, що так звана розвідка ЛНР помітила на лінії розмежування американські танки «Абрамс» в той момент, коли українські військові нібито переганяли їх до свого укріпрайону[345]. StopFake відмітив, що в публікації на фото з американськими танками був водяний знак видання, що нібито свідчить про закріплення авторського права за ним на це фото. Передбачувано, ця фотографія не мала ніякого відношення до подій на Донбасі, а сам факт пересування американських танків територією України нічим не підтверджувався[346].

[345] Ополченцы заметили «Абрамсы» на линии фронта в ЛНР/ Телеканал «Звезда». 13.08.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201508132139-3ps1.htm

[346] Фотофейк «Русской весны»: американский танк в зоне АТО. StopFake. 16.10.2015 https://www.stopfake.org/fotofejk-russkoj-vesny-amerikanskij-tank-v-zone-ato/

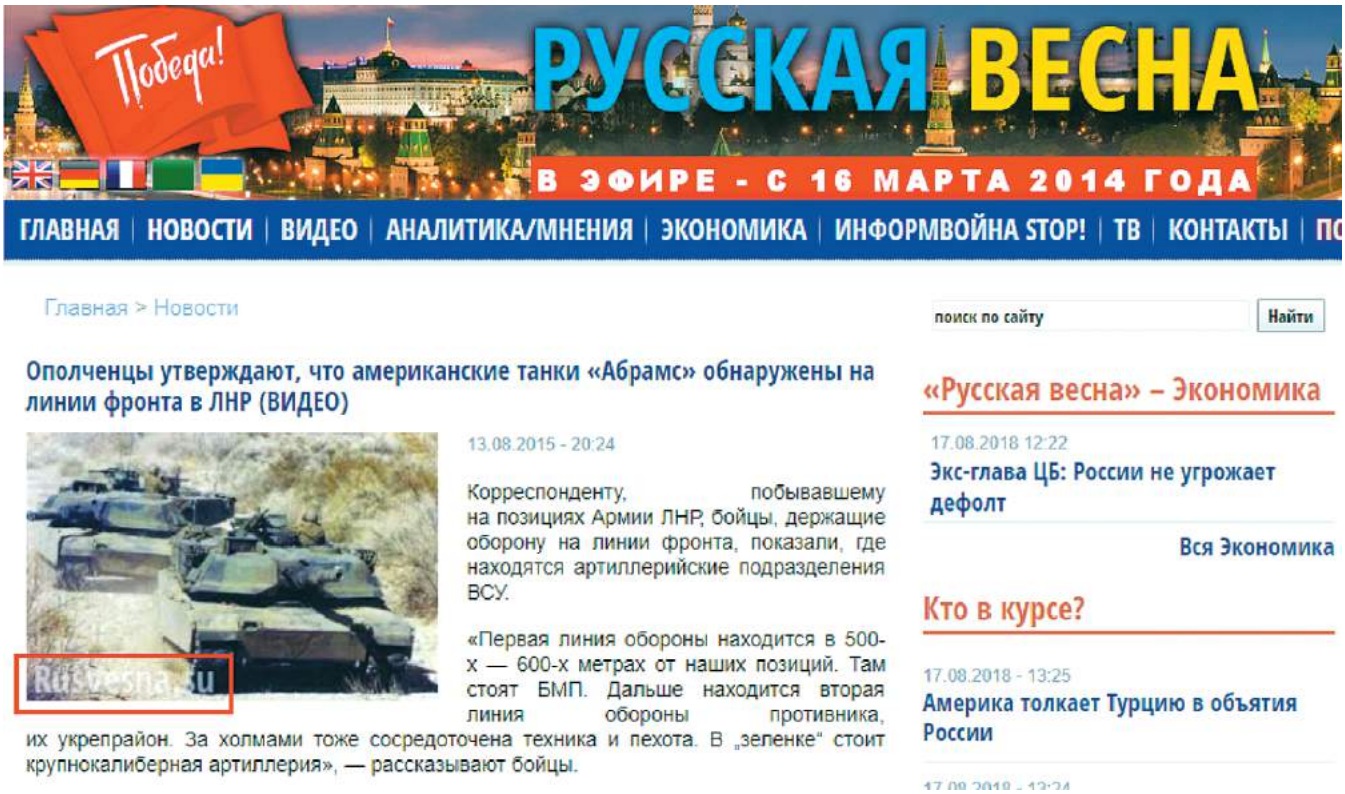

Водяний знак «Русской весны» на фото з танками M1 «Абрамс» / rusvesna.su

Крім того, присутні маніпуляції із повідомленнями про військових експертів, які займаються вишколенням українських військ, та навчаннями Україна-НАТО.

6 березня 2015 року колишній постійний представник Росії в ООН Віталій Чуркін повідомив про передислокацію в Львівську область 300 військовослужбовців США, сказавши в контексті цього, що «всьому світу відомо: де з'являються американські військові, там чекай лиха»[347]. При цьому він намагався пересмикнути події грузино-російської війни, сказавши, що результатом перебування 127 радників Міноборони США стали «конфлікт, кров і страх». Про вторгнення російських військ він чомусь не згадав, як і не згадав про те, що ці американські військові займаються лише військовою підготовкою українських солдатів.

У вересні 2016 року лівий польський ресурс «Nie» опублікував статтю про те, що, «за даними від надійного джерела», міністр оборони Польщі Антоні Мацаревич відправив в Україну 18 бійців, що подавалося як спроба «втягнути Польщу та НАТО у конфлікт»[348]. Польська влада підтвердила присутність їх військових в Україні, але лише в межах місії з навчання українських солдатів на Яворівському полігоні. Також «StopFake» із посиланням на польські медіа зазначав, що в польської армії немає юридичного обґрунтування для участі у військових діях на території інших держав, тому стаття «Nie» нагадує провокацію, і подібні матеріали допомагають Росії в пропагандистській війні проти Заходу та України[349].

[347] «Жди беды»: Чуркин рассказал в СБ ООН о сотнях американских десантников на Украине. НТВ. 06.03.2015 http://www.ntv.ru/novosti/1354797/

[348] Macierewicz zbrojnie prowokuje Rosję. Nie. 16.09.2016 http://nie.com.pl/macierewicz-zbrojnie-prowokuje-rosje/#more-38117

[349] Российские СМИ распространяют слухи о польских военных в АТО. StopFake. 20.09.2016 https://www.stopfake.org/rossijskie-smi-rasprostranyayut-sluhi-o-polskih-voennyh-v-ato/

Зробити висновок про відсутність будь-якої доказової бази щодо цього можна на основі інтерв'ю автора статті, заступника редактора «Nie» Анджея Розенека, проросійському виданню «РИА Новости Украина». Інтерв'юер спитав Розенека про причини відсутності реакції польських медіа та офіційних осіб на його статтю. Останній відповів, що офіційна заява Канцелярії президента Польщі з інформацією про 18 польських солдатів – членів учбової місії – є хибною. Такий підхід він назвав «мовчазною змовою»[350].

Маніпулятивною була інформація, поширена виданням «Украина.ру» 26 січня 2017 року. Заголовок новини звучав як «Порошенко дозволив введення військ НАТО в Україну», хоча в самому матеріалі йшлося про допуск військових США до участі в навчаннях в межах програми «Партнерство заради миру»[351].

Джеймс Меттіс (ліворуч) та Степан Полторк (праворуч) – міністри оборони США та України під час параду до Дня незалежності України. / dw.com

Справжній «бум» пропагандистських матеріалів припав на святкування Дня незалежності України в 2017 році, коли у військовому параді в честь нього брали участь військові НАТО, а до Києва прилетів Міністр оборони США Джеймс Меттіс. Як зазначав «StopFake», весь той день пройшов в російських медіа із спільною назвою «День залежності України»[352]. Кремлівська пропаганда стверджувала, що присутність військових НАТО на параді та Меттіса означає остаточне закабалення України західними країнами та втрату суверенітету[353]. «Россия 24» також фальсифікував заяву Міністра оборони США, вирвавши з контексту фразу «to defend your country» («щоб захистити вашу країну») і переклав її як «щоб захисти нашу країну». Останнє було інтерпретовано ведучою як «визнання главою Пентагону анексії всього, що залишилось від України».

Ще один елемент російської пропаганди на цьому напрям – бездоказові заяви спікерів бойовиків щодо присутності бійців НАТО на Донбасі. Особливо часто їх «знаходить» Едуард Басурін.

9 жовтня 2016 року російські ЗМІ поширили заяву головного спікера бойовиків про те, що на Донбас прибули снайпери зі США для участі в бойових діях на стороні України[354]. Ніяких інших фактів присутності американських солдатів на Донбасі, окрім як заяви Басуріна, наведено не було. StopFake в матеріалі про цей фейк згадував, що троє американців дійсно підписали контракт з Міністерством оборони, і в одного з них – снайпера Браяна Боенджера – навіть взяли інтерв'ю на «Радіо Свобода»[355].

---

350 «Из надежных источников». Зачем польские спецназовцы поехали в Донбасс? РИА Новости Украина. 20.09.2016 https://rian.com.ua/interview/20160920/1016530786.html

351 Порошенко разрешил ввод войск НАТО на Украину. Украина.ру. 26.01.2017 https://ukraina.ru/news/20170126/1018208674.html

352 Парад «полной зависимости» Украины: в Киеве маршировали солдаты США и НАТО. РИА Новости. 24.08.2017 https://ria.ru/analytics/20170824/1501030030.html

353 «Парад зависимости»: как российские СМИ отреагировали на участие стран НАТО в параде на День Независимости и приезд главы Пентагона в Киев. StopFake. 29.08.2017 https://www.stopfake.org/parad-zavisimosti-kak-rossijskie-smi-otreagirovali-na-uchastie-stran-nato-v-parade-na-den-nezavisimosti-i-priezd-glavy-pentagona-v-kiev/

354 В ДНР рассказали об американских снайперах и украинских минерах. РЕН-ТВ. 09.10.2016 https://ren.tv/novosti/2016-10-09/v-dnr-rasskazali-ob-amerikanskih-snayperah-i-ukrainskih-minerov

355 Фейк: Американские снайперы на Донбассе. StopFake. 14.10.2016 https://www.stopfake.org/fejk-amerikanskie-snajpery-v-donbasse/

Але всі троє були добровольцям. Це зовсім не стосувалося наративу про цілеспрямоване засилання військових на Донбас зі сторони США, а Боенджер на момент заяви Басуріна взагалі закінчив службу.

18 квітня 2018 року Едуард Басурін заявив про підготовку провокацій українськими військами і переведення на Донбас групи військовослужбовців з країн-членів НАТО, яка «нібито прибула в зону АТО для ознайомлення з обстановкою». При цьому видання «Украина.ру» подало цю заяву як «Басурін: Військові з країн НАТО прибули на Донбас для здійснення провокацій»[356].

19 квітня в російських ЗМІ було розміщено заява Едуарда Басуріна про те, що розвідка бандформування «ДНР» отримала секретну інформацію зі штабу АТО про інсценування ЗСУ у взаємодії із натівськими радниками хімічної атаки по власним військам. На його думку, це відбуватиметься по «сирійському сценарію», і таким чином виправдає присутність на Донбасі військовослужбовців Заходу під видом миротворців[357].

25 квітня Басурін розказав вже про обстріли Ясинуватої, які, на його думку, велися під керівництвом військовослужбовців-артилеристів НАТО, що нібито прибули для навчання українських силовиків, щоб користуватися засобами артилерійської розвідки».

Окреме місце у калейдоскопі дезінформаційних вкидів Кремля займають повідомлення про флот НАТО в Чорному та Азовському морях.

12 червня 2018 року речниця МЗС РФ Марія Захарова заявила, що спільні навчання НАТО та України «Sea Breeze2018-» – це «гра з вогнем», яка є спробою спровокувати напруженість на Сході України і на Чорному морі[358]. При цьому навчання проводилися якраз задля протидії російській агресії, адже РФ за на той момент минулі три місяці затримала для вимушеного огляду 140 суден, що йшли в українські порти через Керченську протоку[359]. Також ця заява Росії протирічить її стандартній пропагандистській тактиці викриття «недієздатності» українського флоту, як зазначає «StopFake».

15 вересня 2017 року російський телеканал «НТВ» повідомив про рішення українського уряду про нібито поглиблення Азовського моря[360]. В сюжеті зазначалося, що неназвані українські журналісти встановили, що за цим рішенням влади «можуть стирчати американські вуха, мовляв, у Вашингтоні попросили Порошенка – хочеш підтримки, підготуй транспортний коридор для натівського флоту».

Однак, як повідомляло видання The Insider, навіть не всі російські медіа підтримали таку інтерпретацію[361]. Федеральне новинне агентство ТАСС повідомило правдиву інформацію про Україну, яка залучила два судна для робіт із поглиблення дна в акваторії Бердянського та Маріупольського портів, тому говорити про поглиблення Азовського моря некоректно[362].

---

356 Басурин: Военные из стран НАТО прибыли в Донбасс для осуществления провокаций. Украина.ру. 18.04.2018 https://ukraina.ru/news/20180418/1020236033.html

357 «Химическая атака»: Украина готовит в Донбассе теракт по «сирийскому примеру» – секретные данные Киева. НА Харьков. 19.04.2018 https://nahnews.org/1003114-khimicheskaya-ataka-ukraina-gotovit-v-donbasse-terakt-po-siriiskomu-primeru-sekretnye-dannye-kieva

358 Захарова назвала учения Sea Breeze 2018 в Чёрном море попыткой спровоцировать напряжённость. RT на русском. 12.06.2017 https://russian.rt.com/ussr/news/535740-mid-rossiya-ucheniya-chernoe-more-ukraina

359 Фейк: учения стран НАТО в Черном море обостряют ситуацию на Донбассе. StopFake. 16.07.2018 https://www.stopfake.org/fejk-ucheniya-stran-nato-v-chernom-more-obostryayut-situatsiyu-na-donbasse/

360 За украинской идеей об Азовском море разглядели «американские уши». НТВ. 15.09.2017 http://www.ntv.ru/novosti/1928661

361 Фейк: Украина углубляет Азовское море ради военного флота НАТО. The Insider. 15.09.2017 https://theins.ru/antifake/71064

362 Ученый: говорить об углублении Украиной Азовского моря некорректно. ТАСС. 15.09.2017 http://tass.ru/nauka/4564417

ТАСС ИНФОРМАЦИОННОЕ АГЕНТСТВО РОССИИ

Личное время | В стране | Политика | Международная панорама | Экономика и бизнес | Армия и

Ученый: говорить об углублении Украиной Азовского моря некорректно

Наука 15 сентября 2017, 11:16 UTC+3

Как сообщил замдиректора Морского гидрофизического института РАН Антон Георга-Копулос, Украина углубляет дно в портах

Правдиве повідомлення ТАСС про поглиблення дна в портах / tass.ru

Про мотивацію російської сторони генерувати ці фейки багато що говорить фраза Володимира Путіна зі згаданого в серії виступу перед студентами Санкт-Петербургу в січні 2015 року. На думку Президента РФ, через те, що українська армія – це «натівський легіон», вона «не захищає українські національні інтереси, а виконує місію геополітичного стримування Росії»[363]. Таким чином, Путін артикулював своє бачення протистояння на Донбасі як конфлікту між РФ та США, з чого логічно слідує необхідність Росії активно втручатися у справи на сході України.

В першу чергу ця пропаганда направлена на внутрішнього споживача, який має підтримувати російську агресію на Донбасі. Створюється картина іноземної інтервенції, що здійснюється на «російськомовні території», а тому населення має консолідуватися для відсічі йому. За допомогою цього пропагандистського наративу російських найманців та бойовиків переконують у тому, що на сході України вони воюють не проти української армії, а проти «іноземного легіону».

Віктор Бондарев / rbc.ru

Але як це часто буває із російською пропагандою, деякі спікери виходять за межі існуючих наративів дезінформації і говорять речі, що протирічать ним. Наприклад, 28 травня 2018 року голова Комітету з оборони та безпеки Ради Федерації Віктор Бондарев зазначив, що розміщення американської військової бази в Польщі не несе загрози Росії, але може дестабілізувати ситуацію у Східній Європі[364]. На його думку, це потрібно Польщі для посилення своїх позицій в порівнянні з Німеччиною та Україною, адже з останньою вона перебуває в «гострій конфронтації».

[363] Путин: армия Киева – это, по сути, легион НАТО.РИА Новости. 26.01.2015 https://ria.ru/world/20150126/1044361963.html
[364] В Совфеде считают, что база США в Польше не создаст угрозу безопасности РФ. ТАСС, 28.05.2018 http://tass.ru/politika/5243177

Таким чином сенатор фактично зазначив, що НАТО не зацікавлене у посиленні України, на противагу своїм країнам-членам, наостанок згадавши про те, що «США буквально нав'язали Україні комплекси Javelin» і таким чином зробили нас ще більш залежними від них.

Також слід сказати, що іноді фейкові повідомлення про присутність НАТО на Донбасі використовуються бойовиками суто в інструментальних цілях. Наприклад, за даними «Інформаційного спротиву» від 4 грудня 2017 року, бойовики намагалися провести приховане мінування території біля Докучаєвська[365]. Втім, ці дії викликали розголос і окупанти почали виправдовувати їх можливим наступом ЗСУ та тим, що до мікрорайону начебто «підтягнули найманців НАТО».

[365] Боевики Донбасса минируют Докучаевск из-за «наемников НАТО». Деловая столица. 04.12.2017 http://www.dsnews.ua/society/boeviki-donbassa-miniruyut-dokuchaevsk-iz-za-naemnikov-nato--04122017100600

Російська пропаганда для цілісності пропагандистського наративу про війська НАТО на Донбасі повідомляє не лише про їх присутність, а про нібито існуючі втрати. Разом з цим вона показує «високий бойовий рівень» загонів бойовиків так званих Л/ДНР.

Цей наратив фейкових новин доволі складно відмежувати від дезінформації про приватні військові компанії (ПВК) в АТО, адже в повідомленнях про «втрати західних сил» пропагандисти згадують всіх і одразу – і найманців, і представників спецслужб США, і бійців НАТО.

7 травня видання «Взгляд» та ще кілька російських медіа з посиланням на «західні ЗМІ» повідомили про збиття двох українських гелікоптерів Ми2 17- травня, в результаті чого нібито загинули 13 найманців з ПВК «Greystone», які при цьому виявилися ще й агентами ЦРУ[366]. «Взгляд» посилався на вкрай маргінальне видання «The European Union Times», а те в свою чергу – на ще більш маргінальний конспірологічний сайт «WhatDoesItMean.com». При цьому, як зазначав «StopFake», 2 травня в Слов'янську бойовики дійсно збили дві бойові одиниці, але Ми24-, а не Ми17-, і ще один Ми8- був пошкоджений[367]. Однак бойовики не знайшли «13 американських шпигунів-найманців», адже загинуло двоє українських військових і ще один потрапив у полон, про що написали навіть на «РИА Новости»[368].

Маргінальні конспірологічні сайти, типу «WhatDoesItMean.com» – важливе джерело інформації для російської пропаганди / скріншот stopfake.org

366 СМИ: США отказались принимать 13 убитых на Украине американских шпионов. Взгляд. 07.05.2014 https://vz.ru/news/2014/5/7/685681.html

367 Российские СМИ процитировали выдумку маргинального сайта об убитых в Украине американских шпионах. StopFake. 08.05.2014 https://www.stopfake.org/rossijskie-smi-protsitirovali-vydumku-marginalnogo-sajta-ob-ubityh-v-ukraine-amerikanskih-shpionah/

368 Минобороны Украины: два Ми-24 сбиты в Славянске, погибли двое военных. РИА Новости. 02.05.2014 https://ria.ru/world/20140502/1006256764.html

8 червня про ПВК «ASBS Othago» разом з «Greystone» та «Academi» згадали російські пропагандисти у повідомленні про їх «втрати» на своїй сторінці у соцмережі «Вконтакте» – «Сводки от ополчения Новороссии»[369], повідомивши при цьому не лише про 70 нібито вбитих найманців, а й про 25 ліквідованих «співробітників ЦРУ».

На початку грудня 2014 року проросійські ЗМІ опублікували інформацію із звіту «Міжрегіонального суспільного фонду сприяння стратегічній безпеці» про втрати України за час бойових дій на Донбасі. Згідно зі звітом, лише «Правий сектор» втратив 3,4 тис. бійців, що вже робить цей «документ» сумнівним[370]. В ньому також окремо виділили «втрати» іноземців, серед яких зазначається про 88 вбитих співробітників ЦРУ, ФБР та спецназу Міноборони США, а також 630 бійців «приватних армій» з їх стандартним переліком: «ASBS Othago», «Academi» і «Greystone». Слід зазначити, що сам фонд заснований колишніми співробітниками органів держбезпеки РФ, а у власному описі на сайті вказано, що він «здійснює чекістську корпоративність і дотримується чекістських традицій»[371].

Після першого етапу війни і зміщення пропаганди на дискредитацію ЗСУ через обстріли, які вони нібито здійснюють всупереч Мінським домовленостям, а також відсутність будь-яких доказів хоча б одного вбитого бійця НАТО чи іноземних ПВК російські пропагандисти значно рідше поширювали фейки про іноземні втрати на Донбасі. В основному цим займалися маргінальні ресурси бойовиків, такі як «Русское агенство новостей», яке 14 березня 2015 року повідомило про сумарні втрати НАТО та ПВК на Донбасі в 1200 осіб[372]. В тій самій новині говорилося, що до %25 особистого складу «карателів» під Дебальцево становили бійці НАТО.

Останнє повідомлення про «західні втрати» на Донбасі, яке поширили топові російські ЗМІ, датується 17 травня 2018 року. Тоді «Донецкое агенство новостей» і російські медіа повідомили про підрив військових НАТО на мінному полі біля Авдіївки[373]. У Альянсі цю інформацію одразу ж спростували, заявивши, що на Донбасі взагалі немає військових Північноатлантичного альянсу і жодна із країн-союзників не повідомляла про будь-які втрати[374].

Слід відмітити, що уявні втрати західних країн досить часто гіперболізуються навіть в порівнянні із реальними втратами регулярних українських військ. Цифри в 1200 «вбитих бійців НАТО та ПВК» є в принципі нереальними, адже в такому разі вони б становили половину від усіх втрат ЗСУ та Нацгвардії разом. Але ці повідомлення і не претендують на хоч якусь відповідність дійсності – за весь час конфлікту не було надано жодного матеріального доказу, який підтвердив би існування іноземних військових загонів на Донбасі, які воюють на стороні України. Тому всі ці фейкові новини спрямовані на одне – вразити свою аудиторію та показати масову присутність іноземців на Сході України, таким чином сформувавши образ експансії Заходу.

Доволі цікавим виправданням того, чому ніде не було показано доказів існування найманців із західних держав на Донбасі, дав один із лідерів бойовиків Олексій Мозговий в коментарі «Московскому комсомольцу» 2 вересня 2014 року[375].

---

369 Сводки от ополчения Новороссии. Вконтакте. 08.06.2014 https://vk.com/feed?w=wall-57424472_1827

370 Расплата за «АТО»: 21 тысяча убитых плюс «донбасский синдром». Антифашист. 01.12.2014 http://antifashist.com/item/rasplata-za-ato-21-tysyacha-ubityh-plyus-donbasskij-sindrom.html

371 О ФССБ. Межрегиональный общественный фонд содействия стратегической безопасности http://www.fssb.su/about-fond.html

372 НАТО и ЧВК потеряли в Донбассе около 1200 человек. Русское агенство новостей. 14.03.2015 https://bit.ly/2McuueY

373 ДАН: трое военных НАТО погибли при подрыве на минном поле в Авдеевке. ТАСС. 17.03.2018 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/5211103

374 У НАТО заявили, що на Донбасі немає військових альянсу, а країни-союзники не повідомляли про втрати. Радіо Свобода. 19.03.2018 https://www.radiosvoboda.org/a/29237456.html

375 Польские наемники в плену у ДНР: живы или ...?. Московский комсомолец. 02.09.2014 https://www.mk.ru/politics/2014/09/02/polskie-naemniki-v-plenu-u-dnr-zhivy-ili-.html

Один із лідерів бойовиків ДНР – Олексій Мозговий / 112.ua

Він зазначив, що «бачив іноземних чорношкірих найманців», але в полон їх не брали, адже «немає задачі брати в полон, є задача звільнити територію Новоросії від супротивника». Крім того, за словами Мозгового «для обмінів треба йти на контакт», а він не бачить людей, з якими можна було б контактувати. Тим самим він фактично підтвердив злочинні дії бойовиків щодо українських військових і явно показав, що ніякого підтвердження існуванню іноземних найманців не існує, як не існує самих найманців і Олексія Мозгового з 23 травня 2015 року.

Окремим наративом щодо присутності західних сил на території України є фейкові повідомлення про нашу країну як полігон для розробки і випробування біологічної зброї США. Російська пропаганда формує образ України як однієї з головних ланок глобальної мережі американських лабораторій по розробці такої зброї, головною ціллю якої нібито є Росія. Американська сторона в цій ситуації вже виступає не як союзник України, а як країна, яка експлуатує нас заради власних цілей, в тому числі таких антигуманних, як випробування біологічної зброї.

Ще взимку 2015 року російські ЗМІ поширювали фейки про те, що нібито двадцять військових померли від вірусу, який «витік» із лабораторії, що належала США, поряд з Харковом[376]. При цьому, різні російські ЗМІ по-різному подавали інформацію про вірус: хтось називав його «невідомим», а інші чітко вказували, що це був «Каліфорнійський грип». Всі вони посилалися на слова одного з очільників бойовиків Едуарда Басуріна, який також зазначив про лабораторію в селі Шовкостанція (Мерефа) за 30 км від міста Харкова, де відбувалися дослідження за участі американських військових.

Однак, як пише «StopFake», ніяких підтверджень масових захворювань в лавах ЗСУ не було, а дослідницький центр біля Харкова дійсно планували побудувати в 2013 році, але через алармістські публікації в газеті «Вести» щодо «спонсорованих Пентагоном експериментів із сибірською виразкою та чумою» проект закрили[377].

Поширення повідомлень про лабораторії Пентагону ще в 2013 році / vesti-ukr.com

29 травня Басурін знову згадав про село Мерефа, але вже в контексті завезення туди «20 цистерн по 5 тон отруйних речовин»[378]. Також він повідомив про прибуття в Маріуполь групи американських хіміків – спеціалістів по зброї масового ураження.

[376] На Украине распространяется смертельно опасный вирус. Правда.ру. 26.01.2016 https://www.pravda.ru/news/accidents/26-01-2016/1289999-californian_epidemia-0/

[377] Fake: 20 Soldiers Die From Leaked Mysterious Virus. StopFake. 27.01.2016 https://www.stopfake.org/en/fake-20-soldiers-die-from-leaked-mysterious-virus/

[378] 29.05.2015. Эдуард Басурин: Киев готовит химическое оружие против Донбасса. YouTube. 29.05.2015 https://www.youtube.com/watch?v=99gGROKchXI

19 червня 2015 року «Інформаційний спротив» опублікував статтю про використання Росією наративу «біологічної загрози»[379]. Зазначалося, що кількість матеріалів в межах цього наративу значно зросло в розпал інформаційної кампанії проти України, всюди фігурували США, які нібито використовують нашу територію для розгортання мережі лабораторій. І ця інформація була відверто дезінформаційного характеру.

Аналітик групи також зазначав, що крім «лабораторії під Харковом» негативного образу намагалися надати лабораторії з біобезпеки та біозахисту в одеському Інституті Мечникова. Російські пропагандисти поширювали дезінформацію про те, що лабораторія є американською і займається розробкою біологічної зброї, хоча насправді США лише закупило обладнання на 3,2 млн. доларів ще в 2008 році.

Та ж сама інформація публікувалася в липні 2017 року. «Фонд стратегической культуры» написав про те, що «США перетворює Україну на біологічну бомбу»[380]. Це твердження базувалося на нібито підконтрольній США системі «секретних» лабораторій на території України, в якій американські спеціалісти розробляють біологічну зброю.

Насправді, нічого секретного в діяльності цих лабораторій немає – вони були модернізовані в межах підписаного в 2005 році договору між МОЗ України і Міноборони США по співробітництву в сфері попередження поширення патогенів, технологій та знань, що можуть бути використані для розробки біологічної зброї. «StopFake» також зазначав, що збільшення кількості спалахів інфекційних захворювань, яке пов'язували із діяльністю цих лабораторій, викликане іншими факторами – неправильно обробленій рибі (спалах ботулізму) чи низького охоплення щепленнями (спалах кіру)[381].

В статті також озвучувався пропагандистський меседж про обхід США за допомогою цих лабораторій Женевської конвенції 1972 року щодо заборони розробки біологічної зброї. Він постійно зустрічається в подібних матеріалах, і не тільки щодо України. Телеканал «RT» в червні 2015 року повідомляв про існування 51 лабораторії в 17 штатах та в 3 країнах[382].

В серпні 2017 року російські ЗМІ активно тиражували повідомлення хакерською групи «Кіберберкуту» про те, що США випробовують біологічну зброю в Україні. Тоді вперше з'явилася цифра в 15 лабораторій для випробування біологічної зброї, також розповідалося про обладнання за американські гроші, яке наразі контролює Міністерство охорони здоров'я на чолі із «громадянкою США Уляною Супрун»[383]. Як доказ наводилися цитати «журналістів» із пропагандистського ресурсу «Global Research», листи голови «Міжнародного інституту проблем ВІЛ/СНІД» Еліота Перлмана, в яких не було нічого секретного, та підрядника МОЗ «Black & Veatch», про співпрацю з яким в сфері обладнання лабораторій також говорили публічно[384].

Та ж сама інформація про 15 лабораторій США прозвучала 4 вересня в сюжеті телеканалу «Звезда» від «експерта по хімічному і біологічному озброєнню» Ігоря Нікуліна[385]. Він говорив неправдиву інформацію про тисячі смертей щорічно від нетипової

---

379 Биологическое оружие как аргумент информационной войны. Информационное сопротивление. 19.06.2015 http://sprotyv.info/ru/news/kiev/biologicheskoe-oruzhie-kak-argument-informacionnoy-voyny

380 США делают из Украины биологическую бомбу. Фонд стратегической культуры. 05.07.2017 https://www.fondsk.ru/news/2017/07/05/zachem-usa-prevraschajut-ukrainu-v-biologicheskyu-bombu-44263.html

381 Фейк: США превращают Украину в "биологическую бомбу. StopFake. 09.07.2017 https://www.stopfake.org/fejk-ssha-prevrashhayut-ukrainu-v-biologicheskuyu-bombu/

382 US encircling Russia with bioweapons labs, covertly spreads them – Russian FM. RT. 11.06.2015 https://www.rt.com/news/266554-us-bioweapons-encircle-russia/

383 «КиберБеркут» утверждает, что на Украине действуют американские биологические лаборатории. ТАСС. 24.08.2017 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/4505294

384 Фейк: Украина — биологический полигон США. StopFake. 30.08.2017 https://www.stopfake.org/fejk-ukraina-biologicheskij-poligon-ssha/

385 Секретные биологические лаборатории Пентагона: что США на самом деле делают на Украине Телеканал «Звезда». 04.09.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201709041609-iwsr.htm

пневмонії. Крім України «експерт» згадав про загалом 30 американських лабораторій на території колишнього СРСР.

22 січня 2018 року на «Федеральном агенстве новостей» вийшла публікація про нібито випадки застосування біологічної зброї в Україні та Грузії[386]. В ньому повторювалися ті самі пасажі про 15 лабораторій для розробки біологічної зброї за американський кошт, обладнані «Black & Veatch». Окрема увага приділялася договору 2005 року між Україно та США, також повідомлялося про фірму «Southern Research Institute», яка нібито в -1951 1962 роках займалася розробкою біологічно зброї на замовлення уряду США. Згадали і про істерію навколо «свинячого грипу» в 2009 році, який приписали до витоку вірусу з однієї з лабораторій в Тернополі.

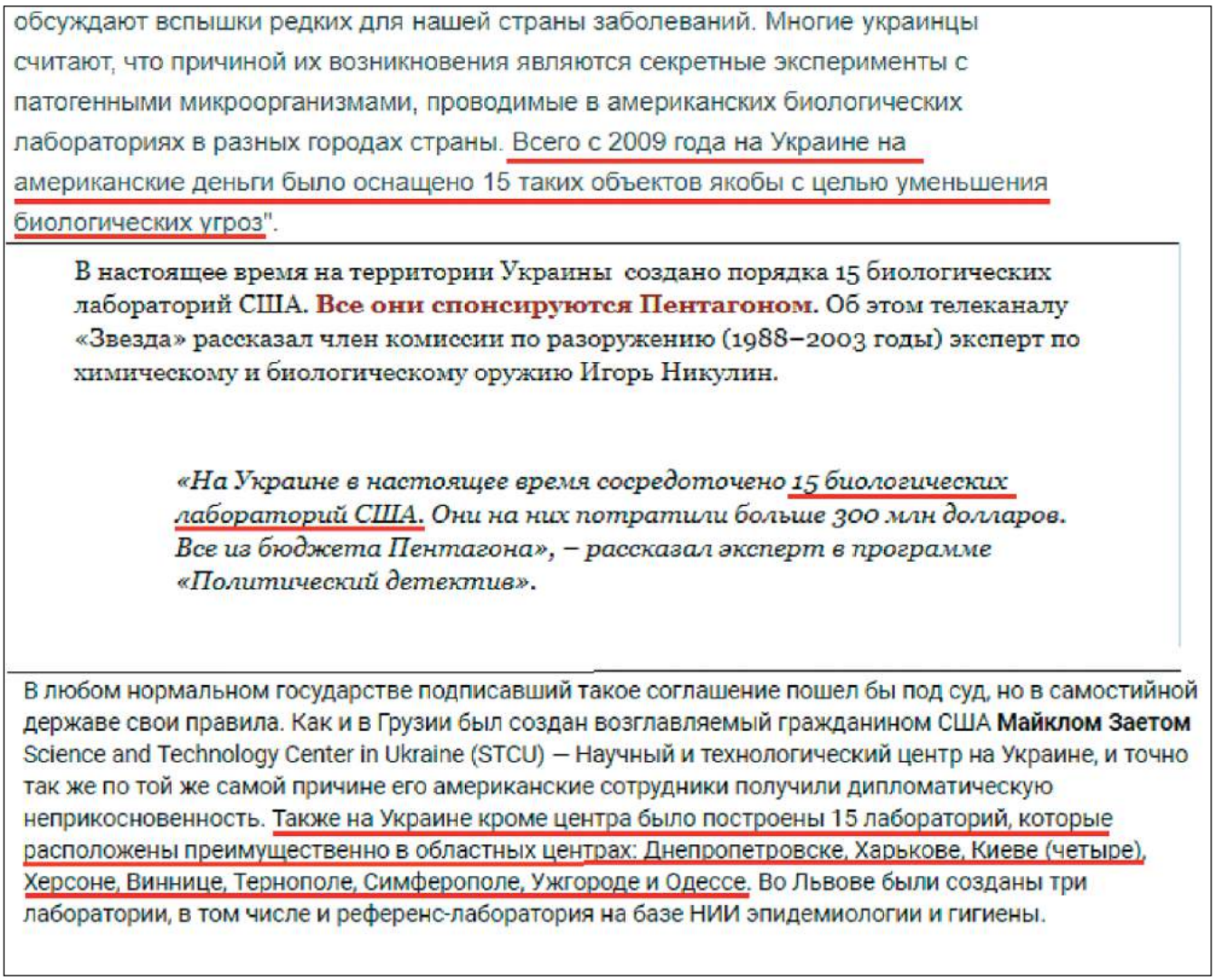

обсуждают вспышки редких для нашей страны заболеваний. Многие украинцы считают, что причиной их возникновения являются секретные эксперименты с патогенными микроорганизмами, проводимые в американских биологических лабораториях в разных городах страны. Всего с 2009 года на Украине на американские деньги было оснащено 15 таких объектов якобы с целью уменьшения биологических угроз".

В настоящее время на территории Украины создано порядка 15 биологических лабораторий США. **Все они спонсируются Пентагоном.** Об этом телеканалу «Звезда» рассказал член комиссии по разоружению (1988–2003 годы) эксперт по химическому и биологическому оружию Игорь Никулин.

«На Украине в настоящее время сосредоточено 15 биологических лабораторий США. Они на них потратили больше 300 млн долларов. Все из бюджета Пентагона», – рассказал эксперт в программе «Политический детектив».

В любом нормальном государстве подписавший такое соглашение пошел бы под суд, но в самостийной державе свои правила. Как и в Грузии был создан возглавляемый гражданином США **Майклом Заетом** Science and Technology Center in Ukraine (STCU) — Научный и технологический центр на Украине, и точно так же по той же самой причине его американские сотрудники получили дипломатическую неприкосновенность. Также на Украине кроме центра было построены 15 лабораторий, которые расположены преимущественно в областных центрах: Днепропетровске, Харькове, Киеве (четыре), Херсоне, Виннице, Тернополе, Симферополе, Ужгороде и Одессе. Во Львове были созданы три лаборатории, в том числе и референс-лаборатория на базе НИИ эпидемиологии и гигиены.

Постійно повторюваний російською пропагандою меседж про 15 американських лабораторій, побудованих в Україні / tass.ru, tvzvezda.ru, riafan.ru

Цей наратив продовжується й понині, хоча з'явився задовго до початку українсько-російської війни. РФ наслідує в цьому випадку СРСР, яка поширювала пропаганду про розробку СНІДу в лабораторіях Пентагону. Наратив є глобальною пропагандистською операцією РФ по дискредитації США через нібито експерименти із біологічною зброєю, які проводять останні по всьому світу. Україна і фейки щодо лабораторій із чумою та сибірською виразкою в ній тут є частковим випадком, але зі значним збільшенням уваги до неї в останні роки.

[386] США разрабатывают и испытывают биологическое оружие на Украине и в Грузии. Колонка Владимира Тулина. ФАН. 22.01.2018 https://riafan.ru/1018271-ssha-razrabatyvayut-i-ispytyvayut-biologicheskoe-oruzhie-na-ukraine-i-v-gruzii-kolonka-vladimira-tulina

Ще до перших фейків про 20 загиблих від невідомої хвороби солдатів російські ЗМІ в червні 2015 року повідомляли про контрольовану американцями лабораторію по дослідженню особливо небезпечних хвороб в Грузії[387].

В контексті України ці повідомлення особливо активно почали поширюватися з 2017 року в момент спалахів ботулізму та кіру, які стали проблемою через нестачу вакцин проти цієї хвороби і недостатнього охоплення громадян щепленнями, про що було сказано раніше. Відповідно, російські медіа в звичній манері вирішили тиснути на базову потребу в самозбереженні і використати це для нагнітання страху і дискредитації діяльності МОЗ. Росія намагається сформувати думку про наявність біологічної зброї в Україні звичною в медіапросторі, щоб можна було легко звинуватити в цьому ЗСУ.

Доказом цього може бути звіт, який Ірина Фріз як голова делегації України в ПА НАТО передала Альянсу в травні 2018 року. У ньому йшлося про створення Росією вірусів і нервово-паралітичних газів, про що свідчить перелік закуплених закордоном препаратів урядом РФ[388].

Росія швидко відреагувала на це у вигляді коментаря заступника голови Комітету Держдуми з питань освіти і науки Генадія Онищенка[389]. Він повторив пропагандистський набір штампів про американські лабораторії в Одесі та Харкові і особливо сильно акцентував увагу не на суті українського звіту, а на непрофільній освіті Ірини Фріз. В 2011[390] та 2013[391] роках цей російський чиновник подібним чином звинувачував Грузію в зараженні півдня Росії епідемією африканської чуми свиней.

Заступник голови Комітету Держдуми з питань освіти і науки Геннадій Онищенко / interfax.ru

Також в згадуваній раніше статті «Інформаційного спротиву» зазначалося, що в колишньому СРСР дослідницька система бактеріологічних закладів складалася з 6 інститутів протидії чумі: 5 з них розміщувалися в Росії та один – у Казахстані[392]. І якраз щодо їх нинішньої діяльності немає жодної інформації, що породжує питання про можливість застосування наративу «біологічної загрози» як прикриття роботи Росії по розробці своєї зброї масового ураження.

Випадок із Скрипалями показав насправді, хто має схильність застосовувати різні види забороненої міжнародними договорами зброї.

---

387 США разместили «бактериологическое оружие» у границ России. Московский комсомолец. 11.06.2015 https://www.mk.ru/politics/2015/06/11/ssha-razmestili-bakteriologicheskoe-oruzhie-u-granic-rossii.html

388 Украина передала НАТО доклад о разработке россией химического и биологического оружия. ТСН. 27.05.2018 https://ru.tsn.ua/ukrayina/ukraina-peredala-nato-doklad-o-razrabotke-rossiey-himicheskogo-i-biologicheskogo-oruzhiya-1161978.html

389 Онищенко: США грозят России биологическим оружием с территории Украины. ФАН. 28.05.2018 https://riafan.ru/1061312-onishchenko-ssha-grozyat-rossii-biologicheskim-oruzhiem-s-territorii-ukrainy

390 Г.Онищенко: Свиную чуму в Россию забросила Грузия. РБК. 29.06.2011 https://www.rbc.ru/society/29/06/2011/5703e9069a79477633d34c27

391 Онищенко обвинил Грузию в заражении российских свиней чумой. НТВ. 02.06.2013 http://www.ntv.ru/novosti/614040/

392 Биологическое оружие как аргумент информационной войны. Информационное сопротивление. 19.06.2015 http://sprotyv.info/ru/news/kiev/biologicheskoe-oruzhie-kak-argument-informacionnoy-voyny

З перших днів конфлікту на Донбасі, навіть до початку активної фази бойових дій, російські пропагандисти поширювали фейкові матеріали про присутність представників приватних військових компаній (ПВК) на Сході України. Часто не розділяючи «найманців» та «війська НАТО/США», вони продовжували наратив іноземної інтервенції в Україну, але вже на цей раз повідомляли про її більш прихований характер. Бійців головних героїв російської пропаганди – неіснуючої польської ПВК «ASBS Othago» та американських «Blackwater/Academi» і «Greystone» – нерідко називали агентами ЦРУ чи ФБР або повідомляли про їх «втрати» разом із «втратами» західних спецслужб.

Великою мірою використання образу ПВК можна пояснити не найкращою репутацією ПВК в конфліктах останніх десятиліть, і самим ореолом неетичності участі у війні за гроші. Тут чітко простежується бажання протиставити «народне ополчення Донбасу», яке воює нібито за ідею та свободу, найманцям, яким не цікаво нічого. Останніх, зрозуміло, російські пропагандисти пов'язують з Україною.

• Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

• На боці України воюють іноземні найманці, які знищують «російськомовне населення Донбасу» за гроші;

• Вони є частиною окупаційного контингенту так само, як і українські «фашисти» та війська НАТО;

• Їм протистоїть «народне ополчення Донбасу», яке воює за ідею та власну свободу;

• Через це допомога Росії останньому є виправданою, а населення південно-східних регіонів має відвернутися від антигуманної політики України та Заходу.

Використовуючи найгірші сторінки репутації окремих ПВК про скандали, що мали місце на Близькому Сході, російські спецслужби мали на меті максимально демонізувати українські сили, що, нібито, слугують прикриттям для найманців. Адже найманці зазвичай сприймаються більш негативно, аніж регулярні війська.

Повідомлення про американські ПВК, яких Україна використовує на Донбасі, продовжили лінію пропаганди про «іноземних найманців» на Євромайдані[393]. Вони з'явилися ще перед початком активної фази бойових дій в час невизначеності та захоплень адміністративних будівель проросійськими «активістами». 9 березня 2014 року «Russia Today» із посиланням на сюжет іранського «Press TV» повідомила про те, що в Донецьку помітили найманців ПВК «Blackwater» (вона ж – «Academi»)[394]. В сюжеті по Донецьку бігли озброєні люди в нібито натівській формі, яким услід натовп кричав «Blackwater». Також російські пропагандисти зазначили, що російський дипломат в Києві повідомив про 300 «найманців приватної армії, які прибули в країну». «StopFake» встановив, що насправді в сюжеті люди бігли не за військовими, а за жителем міста – екс-губернатором Донецької області Андрієм Шишацьким – і кричали йому вслід «Работай иди!», що іранські кореспонденти, скоріше всього, і розчули як «Blackwater!» [395]. А так званими «найманцями» були представники спецпідрозділу СБУ «Альфа», які прикривали відхід Шишацького.

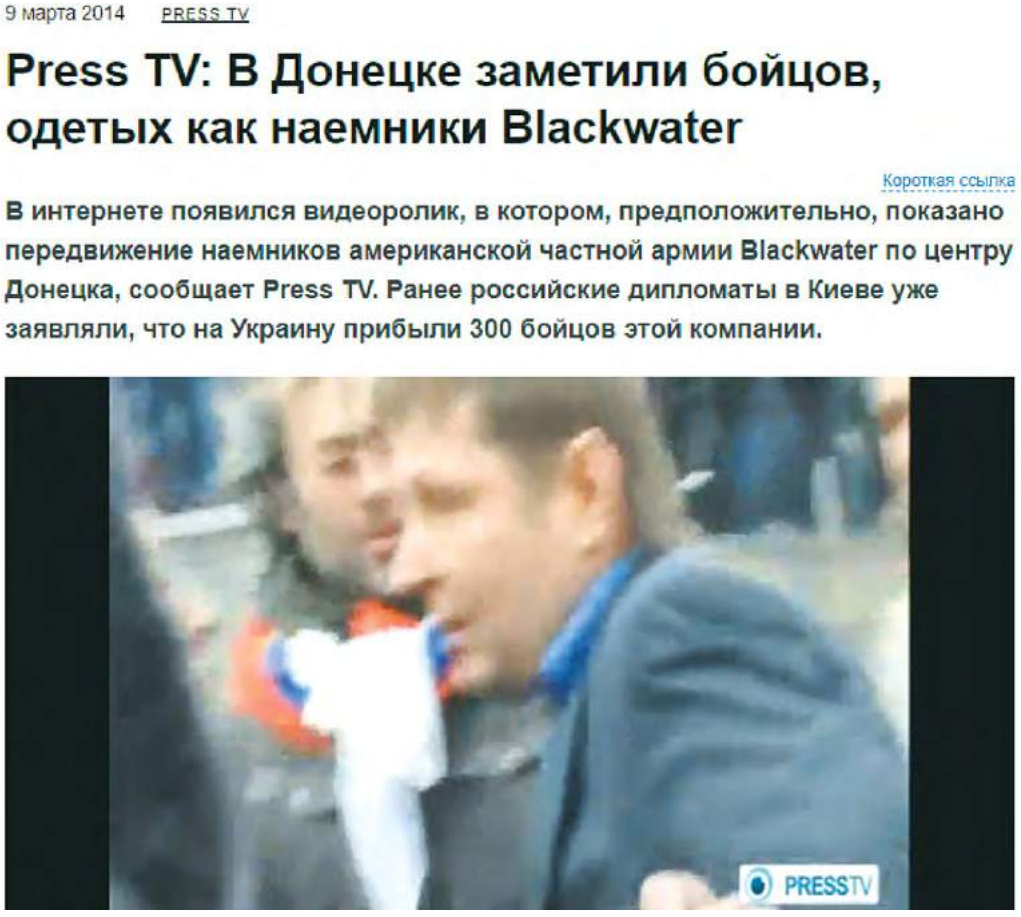

9 марта 2014 PRESS TV

Press TV: В Донецке заметили бойцов, одетых как наемники Blackwater

Короткая ссылка

В интернете появился видеоролик, в котором, предположительно, показано передвижение наемников американской частной армии Blackwater по центру Донецка, сообщает Press TV. Ранее российские дипломаты в Киеве уже заявляли, что на Украину прибыли 300 бойцов этой компании.

393 State TV Runs Report on Foreign Mercenaries in Kiev. The Moscow Times. 04.03.2014 https://themoscowtimes.com/articles/state-tv-runs-report-on-foreign-mercenaries-in-kiev-32631

394 Press TV: В Донецке заметили бойцов, одетых как наемники Blackwater. RT на русском. 09.03.2014 https://russian.rt.com/inotv/2014-03-09/Press-TV-V-Donecke-zametili

395 FAKE: В Донецке появились американские наемники. 29.03.2014 https://www.stopfake.org/fake-v-donetske-poyavilis-amerikanskie-naemniki/

Зверху – момент відео «Press TV», на якому зафільмовано Андрія Шишацького, якому з натовпу кричать «Иди работай!». Знизу – кадр за кілька секунд після цього із появу спецпризначенців «Альфи», яких і розцінили як представників «Blackwater» / russian.rt.com

В той же день про можливу присутність «Blackwater» на Донбасі з посиланням на те ж саме відео говорило видання «Daily Mail», так само наводячи неправильно почуті викрики натовпу «Иди работай!» як підтвердження присутності ПВК на Сході України[396]. Однак в тому матеріалі згадувався коментар експерта, який сказав, що це може бути російською пропагандою. Також видання зазначало, що «будь-яке припущення про те, що американський загін типу «Academi» починає діяти в країні, може дати російському президенту Володимиру Путіну привід для військового вторгнення».

Вірогідно, саме про цей фейк згадав народний депутат Євген Мураєв у програмі «Вечірній прайм» на «112 каналі» 14 червня 2016 року. Мураєв, звертаючись до Олексія Гончаренка, сказав: «Ви напевно забули розстріл маріупольської міліції, розгін мітингу... Коли там були солдати Greystone, Blackwater, про це всі знають...»[397]

8 квітня 2014 року російське МЗС заявило про стурбованість тим, що в Україні нібито діє 150 американських військових спеціалістів, однак згадало вже не Blackwater», а іншу ПВК зі США – «Greystone»[398]. Ці бійці нібито були перевдягнуті у форму підрозділу «Сокіл». При цьому в публікаціях російських ЗМІ згадували про інше повідомлення від «джерела в українських правоохоронних органах» про перекидання на Донбас найманців з «Blackwater», які нібито так само були переодягнені у форму «Соколу».

396 Has Blackwater been deployed to Ukraine? Notorious U.S. mercenaries 'seen on the streets of flashpoint city' as Russia claims 300 hired guns have arrived in country. Daily Mail. 08.03.2014 http://www.dailymail.co.uk/news/article-2576490/Are-Blackwater-active-Ukraine-Videos-spark-talk-U-S-mercenary-outfit-deployed-Donetsk.html#ixzz2xlidHGFN

397 Евгений Мураев и Алексей Гончаренко в «Вечернем прайме» телеканала «112 Украина». YouTube. 14.06.2016 https://www.youtube.com/watch?time_continue=1&v=7jbtlJRZck

398 Российский МИД обеспокоен появлением американских военных на Украине. Рамблер. 08.04.2014 https://news.rambler.ru/cis/24467347-rossiyskiy-mid-obespokoen-poyavleniem-amerikanskih-voennyh-na-ukraine/?updated

Фейкові повідомлення про участь іноземних найманців у війні на стороні України активно транслювалася у західні ЗМІ. Наприклад, крім згаданої публікації про події 9 березня в Донецьку на «Daily Mail», справжній фурор в російських ЗМІ викликала стаття про цей інцидент в німецькій газеті «Bild»[399].

За два місяці після її публікації, 11 травня, вже російські ЗМІ широко тиражували цей матеріал, викрививши інформацію і повідомляючи про участь 400 найманців з «Academi» у війні на стороні України[400]. Дещо дивним виглядає те, що це сталося через такий проміжок часу, але в сюжеті на каналі «ТВЦ» чітко видно, що це одна й та сама стаття «Bild»[401]. В ній була наведена інформація з першої хвилі пропаганди про «Blackwater» щодо 300 найманців, про які повідомило згадуване «джерела з правоохоронних органів», а також було прикріплене те саме -20секундне відео з «Альфою» та Шишацьким, згадуване на початку серії. Слід зауважити, що сама стаття вийшла зі знаком питання щодо присутності найманців в Україні.

13 травня 2014 року на сайті російської служби «ВВС» вийшов матеріал із розбором цього кейсу, в якому вказувалися неспівпадіння інформації в російських ЗМІ з оригінальною публікацією, сумнівність інформації в подібних матеріалах «Bild» та спростування від «Academi» щодо присутності її працівників в Україні[402].

Активний етап «пошуків» американських найманців в рядах ЗСУ і Нацгвардії тривав до вересня 2014 року і стих із підписанням Мінського протоколу. В цей час через зниження інтенсивності боїв російська пропаганда намагалася компенсувати зменшення кількості матеріалу, придатного для маніпуляцій, використовуючи будь-який мінімальний інформаційний привід, що іноді виливалося у фантасмагоричні сюжети.

Так, 15 жовтня 2014 року на пропагандистських російських ресурсах повідомили про прибуття чорношкірих найманців у Харків зі США[403]. Основою для такої заяви стало відео із двору одного з харківських готелів, де дійсно були присутні вишикувані чорношкірі чоловіки в камуфляжі, які зупинялися в згаданому «Русской весной» готелі «AN2-»[404]. Втім, за даними «StopFake», ними виявилися технічні спеціалісти з Нігерії, які проходили практику на одному із харківських підприємств[405]. А в жовтні скоріше всього та ж сама група людей проходила навчання з експлуатації автомобілів КрАЗ в Кременчуці.

---

399 Kämpfen US-Söldner in der Ukraine?. Bild. 09.03.2014 https://www.bild.de/politik/ausland/ukraine/us-soeldner-von-blackwater-im-einsatz-34992896.bild.html

400 400 американских карателей воюют под Славянском. Вести.ru. 11.05.2014 https://www.vesti.ru/doc.html?id=1569557#

401 В спецоперации на Украине задействованы 400 элитных наемников США. ТВЦ. 11.05.2014 http://www.tvc.ru/news/show/id/39376

402 Наемники в Донбассе: наличие не доказано. Русская служба ВВС. 13.05.2014 https://www.bbc.com/russian/international/2014/05/140512_ukraine_mercenaries_debate

403 В Харьков прибыли американские наемники-негры (видео). Русская весна. 15.10.2014 http://rusvesna.su/news/1413365230

404 В Харьков прибыли американские наемники-негры. YouTube. 15.10.2014 https://www.youtube.com/watch?v=WebKQJOSHdI

405 Нигерийских механиков превратили в «американских наемников-карателей», которые приехали воевать в Украине. StopFake. 23.11.2014 https://www.stopfake.org/nigerijskih-mehanikov-prevratili-v-amerikanskih-naemnikov-karatelej-kotorye-priehali-voevat-v-ukraine/

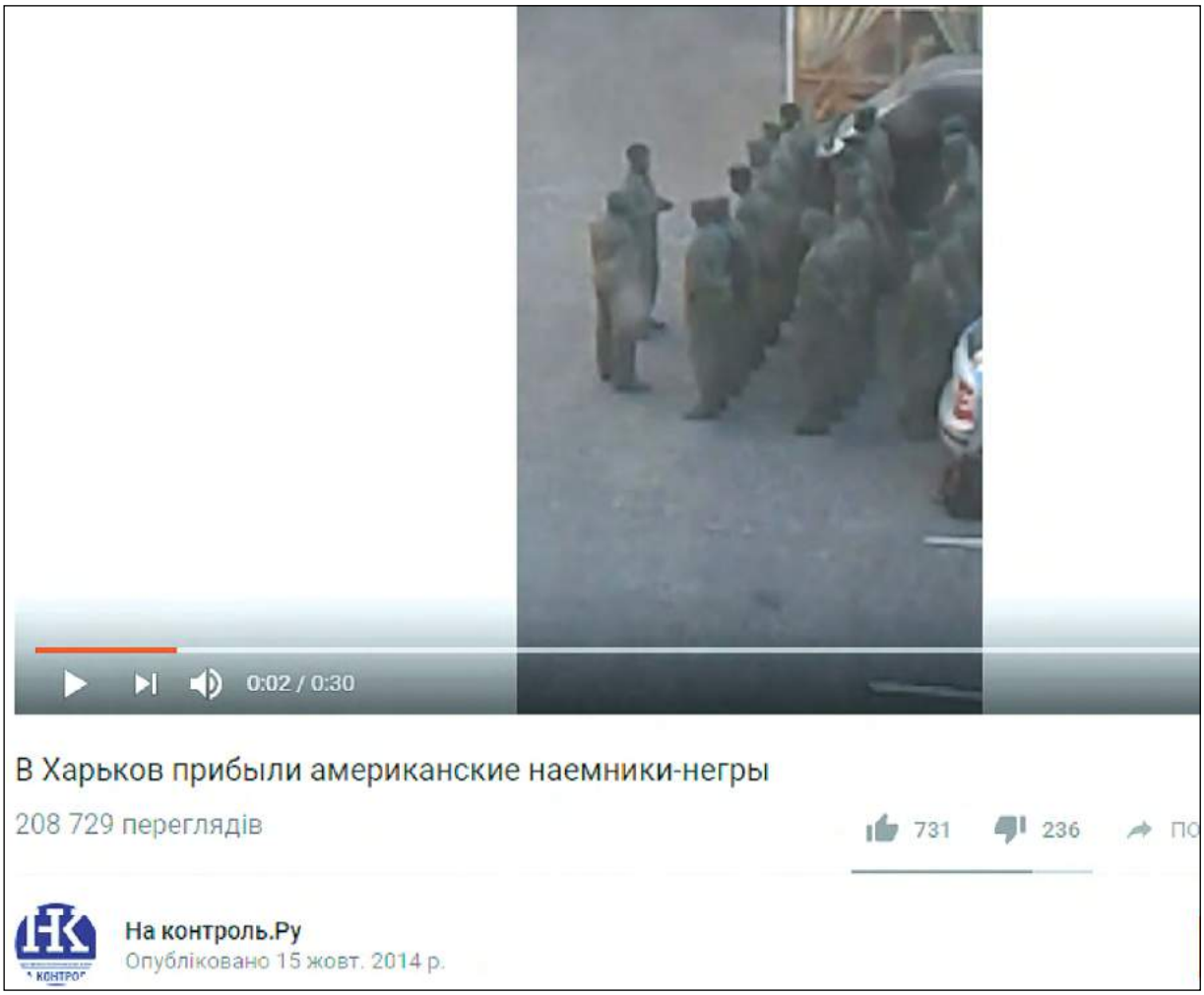

Зверху – відео із чорношкірими людьми у формі на території харківського готелю, яке пропагандисти подали як доказ присутності найманців зі США в Україні. Знизу – ці ж «найманці», які проходили навчання автомеханіці в Кременчузі / youtube.com, stopfake.org

В жовтні 2014 року канал «НТВ» в програмі «Чрезвычайное проишествие» розповів про смерть «легіонера» батальйону «Азов» з позивним «Грек» як приклад того, що безчинства на Донбасі здійснюють вже не солдати української армії, а іноземні найманці (публікація нині видалена, але її зміст зафіксував «StopFake»). Про іноземне походження «Грека», на думку ведучого, свідчив вже один його позивний, інших доказів цього не наводилося. За даними «StopFake», «ТМ Мілітарист», співробітником якого є «Грек», спростував цю інформацію і повідомив про те, що сам боєць живий[406].

З 2015 року головним джерелом інформації про участь американських найманців у війні на Донбасі є «голови, що говорять» в так званих «Л/ДНР» – Едуард Басурін, Андрій Марочко та ін. Типовим стало поширення їх заяв без наведення конкретних фактів, вже не кажучи про фото чи відеоматеріали.

22 квітня 2015 року видання «Украина.ру» повідомило про прибуття 70 найманців з ПВК «Academi» із посиланням на слова Едуарда Басуріна[407]. Ніяких доказів цьому не наводилося, зате ЗМІ згадало про насильство цієї ПВК в Іраку і повідомило, що застосування найманців протирічить 10 пункту Мінських угод.

Про 30 іноземних найманців, що прибули на лінію зіткнення, 16 січні 2016 року повідомив представник так званої ЛНР Андрій Марочко[408]. Однак він навіть не вказав населеного пункту, де вони були помічені.

7 січня 2016 року ряд топових російських ЗМІ поширив фейк з посиланням лише на слова Басуріна про те, що 17 іноземних найманців провокували конфлікт з місцевими жителями в Маріуполі[409]. Та на тому тижні не було жодних повідомлень про конфлікти за участі іноземців на сайті місцевого МО УМВС. Крім цього, за словами «StopFake», Басурін згадав клуб «Порт сіті», в якому нібито стався конфлікт, але такого не існує – є лише ТРЦ «Порт сіті», який припиняє роботу о 22:00[410].

Окрім простих бездоказових звинувачень України у використанні найманців, іноді російська пропаганда, як і з іншими наративами дезінформації, видає доволі дивні «меседжі». Так сталося із «вбивцею» одного із лідерів бойовиків Арсена Павлова, більш відомого як Моторола. Ряд російських видань поширив інформацію з блогу користувача skif1959 на Livejournal, який зазначав, що вбивцею Павлова став латвійський найманець Марк Озолиншь, завербований СБУ в 2016 році[411]. «StopFake» перевірив ці дані і прикріплене до посту фото та з'ясував, що воно насправді належало юристу з Москви Максиму Чапісу, що також спростував своє відношення до подій на Донбасі[412].

---

406 Фейк: Иностранные наемники Нацгвардии снимают на видео кровавые зверства. StopFake. 11.10.2014 https://www.stopfake.org/fejk-inostrannye-naemniki-natsgvardii-snimayut-na-video-krovavye-zverstva/

407 Американские наемники из «Blackwater» прибыли в Волноваху. Украина.ру. 22.04.2015 https://ukraina.ru/news/20150422/1012831420.html

408 Американские наемники замечены у линии соприкосновения в Донбассе. Телеканал «Звезда». 16.01.2016 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201701161412-3ra3.htm

409 Басурин: на юге Донбасса появились иностранные наемники. РИА Новости. 07.01.2016 https://ria.ru/world/20160107/1355942721.html

410 Фейк: Пьяные американские наёмники устроили дебош в Мариуполе. StopFake. 09.01.2016 https://www.stopfake.org/fejk-pyanye-amerikanskie-nayomniki-ustroili-debosh-v-mariupole/

411 В Сети появилось фото предполагаемого убийцы Моторолы. Телеканал «Звезда». 19.10.2016 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201610191412-wg46.htm

412 Фейк: «Моторолу» убил латышский наёмник. StopFake. 21.10.2016 https://www.stopfake.org/fejk-motorolu-ubil-latyshskij-nayomnik/

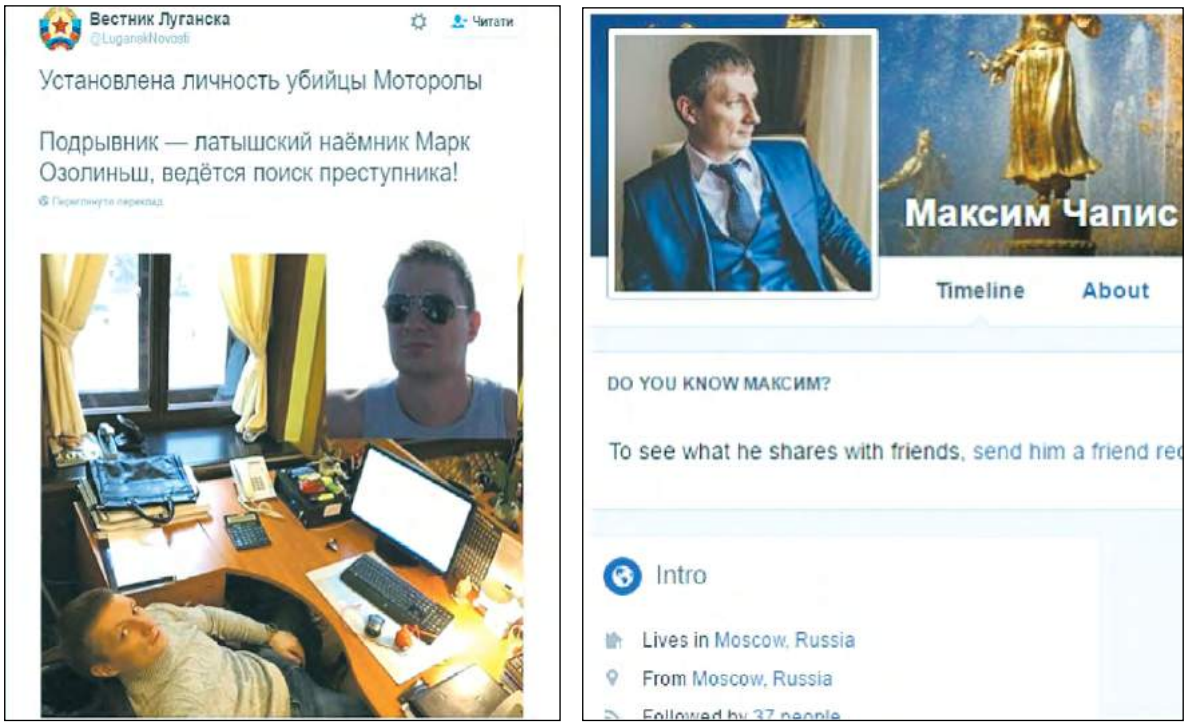

Марк Озолиньш (поданий так пропагандистами зліва) виявився простим юристом Максимом Чапісом (справа) / stopfake.org

Найбільш активно повідомлення про «Blackwater/Academi» та «Greystone» поширювалися на самому початку війни в березні-травні 2014 року. Тоді Росія намагалася максимально виправдати своє вторгнення в Крим та на Донбас, і для надання йому легітимності образ ПВК підходив ледь не найкраще.

По-перше, вдавана присутність американських військ під виглядом найманців з ПВК – недарма в багатьох фейках розрізнення між «найманцями» та «американськими військовими» була досить умовною – нібито мало б виправдовувати присутність російських військ на Донбасі. І саме через це кремлівські спецслужби активно тиражували подібні новини в західних медіа, адже головною ціллю тут було донести до аудиторії країн-союзників України необхідність балансування американських сил на Донбасі російськими.

По-друге, для жителів південно-східних регіонів в той час, коли ще проникнення російських медіа було повсюдним, повідомлення про американських найманців, мали доповнювати «фашистський» наратив. «Blackwater/Academi» та «Greystone» в цьому випадку ставали своєрідними партнерами «Правого сектора». Відповідно, у споживачів цієї дезінформації мав утворитися образ іноземного вторгнення, яке ніби як логічно мало тягнути за собою лояльність до Росії і підтримку проросійських бойовиків.

Також слід відмітити подвійні стандарти російських пропагандистів у висвітлені участі іноземних добровольців у війні на Донбасі. Говорячи про добровольців на стороні України, які подаються як доказ західної присутності, російські ЗМІ в позитивному ключі розповідають про громадян інших країн, які виступають на стороні так званих Л/ДНР. Наприклад, в сюжеті на «России 24» з симпатією розповідалося про «антинатівських легіонерів» з Франції, Сербії та Бразилії, які воюють на стороні бойовиків[413]. Таким чином російські ЗМІ відверто маніпулюють – «правильною» стороною конфлікту, яку можуть підтримувати небайдужі люди з інших країн, може бути лише сторона так званих Л/ДНР.

[413] За ополченцев воюют иностранцы, разочаровавшиеся в западных ценностях. Вести.ru. 28.09.2014 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2004763

Російська пропаганда крім повідомлень про американські приватні військові компанії також мала окремий пропагандистський наратив про участь польських найманців у війні на Донбасі. На першому етапі війни головним об'єктом цього напряму дезінформація була неіснуюча ПВК «ASBS Othago», а вже з весни 2015 року кремлівські ЗМІ говорили про польських найманців без особливої конкретики.

Перед тим, як будуть наведені фейки про діяльність «ASBS Othago» в зоні проведення бойових дій, слід одразу ж сказати, чому немає сенсу їх спростовувати. Річ у тім, що ця польська компанія ніколи не була приватною військовою компанією і не займалася наданням військових послуг. Вона була створена в -2000х і надавала консалтингові послуги в сфері аналізу інвестиційних ризиків та конкурентного середовища. Більше того, як встановив «StopFake», «ASBS Othago» взагалі була закрита в 2013 році. Тому всі подальші згадування про її бійців і тим більше втрати – фейки самі-по-собі[414].

В травні 2014 року явно з подачі російських спецслужб з різних джерел розповсюджувалася фейкова інформація про участь у бойових діях західних найманців з польської «приватної військової компанії «ASBS Othago» разом з американськими «Greystone» та «Academi». Спочатку ці три компанії згадав у своєму повідомлені у Facebook син президента-втікача – Віктор Янукович (пізніше пост був видалений)[415].

19 травня видання «REGNUM» повідомило, що під прикриттям ЦРУ в режимі суворої секретності в Київ прибули бійці «Правого сектора» та 70 найманців польської ПВК, яку вони навіть не змогли назвати так само, як в інших російських фейках, – «Asbsothajo» замість «ASBS Othago»[416]. Цікавим моментом цієї дезінформації було повідомлення про те, що крім бійців на літаку було 500 упаковок з амфетамінами і контейнери із токсичними речовинами.

Цю інформацію дослівно передрукував відомий своїм антиамериканізмом та русофільстфом «аналітичний центр» Global Research в публікації від 28 травня[417]. В його статті йшлося про те, що Україна концентрує свої сили біля Слов'янська разом із «польськими та американськими найманцями» для того, щоб нібито захистити бізнес-інтереси польського та американського керівництва у вигляді розробок покладів сланцевого газу на території Донбасу.

8 червня російські пропагандисти згадали про «ASBS Othago» разом з «Greystone» та «Academi» в повідомленні про їх «втрати» у соцмережі «Вконтакте» – «Сводки от ополчения Новороссии»[418]. При цьому примітно, що пропагандисти повідомили не лише про 70 нібито вбитих найманців, а й про 25 ліквідованих «співробітників ЦРУ». Схожа інформація з'явилася в російських ЗМІ 29 липня 2014 року з посиланням на Ігоря Стрєлкова[419]. Цифри Стрєлкова ще більш віддалено нагадували дійсність – лише втрати української армії оцінювалися в 12 тис. людей, тоді як «ASBS Othago» втратила 139 людей, Greystone – 40 людей, «Academi» – 125 людей.

---

414 Фейк: на стороне украинской армии воюет польская частная компания ASBS Othago. StopFake. 15.08.2014 https://www.stopfake.org/fejk-na-storone-ukrainskoj-armii-voyuet-polskaya-chastnaya-kompaniya-asbs-othago/

415 Янукович-младший: задачу разорвать страну нынешняя псевдовласть успешно реализовывает!. Пресса Украины. 21.05.2014 http://uapress.info/ru/news/show/25422

416 Представитель ЦРУ и польский спецназ приземлились в Киеве. REGNUM. 19.05.2014 https://regnum.ru/news/polit/1803532.html

417 Polish Death Squads Fighting in Ukraine. CIA Covert Operation?. Global Research. 28.05.2014 https://www.globalresearch.ca/polish-death-squads-fighting-in-ukraine-cia-covert-operation/5384210

418 Сводки от ополчения Новороссии. Вконтакте. 08.06.2014 https://vk.com/feed?w=wall-57424472_1827

419 Стрелков: Потери карателей за три месяца составили 12 тысяч человек. Life.ru. 29.07.2014 https://life.ru/t/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/137480

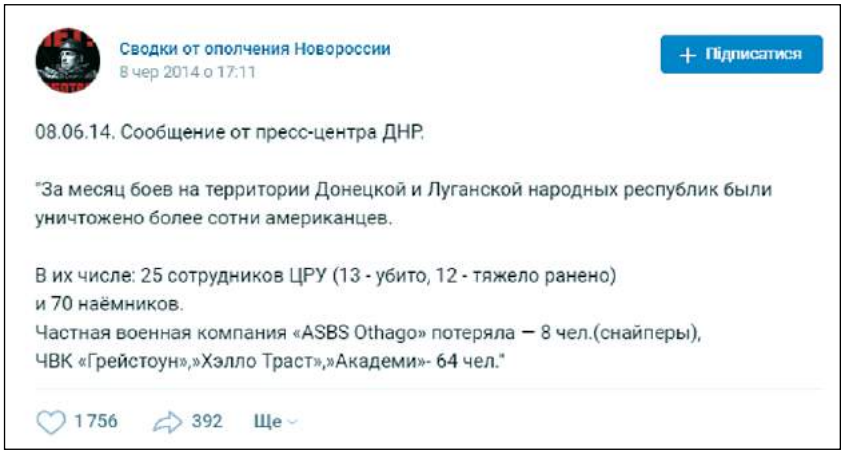

14 серпня сайт «Сегодня.Ру» з посиланням на джерела в «силах спротиву Слобожанщини» повідомив про знищення шістьох бійців ПВК «ASBS Othago» «партизанами Харківської народної республіки» біля міста Ізюм[420]. Однак фото, яке пропагандисти прикріпили до новини, виявилося підробкою, і, за даними StopFake, з'являлося в мережі ще в 2012 році[421].

Зверху – зображення на сайті «Сегодня.Ру» в новині про загибель польських найманців, знизу – фотографія з форуму в 2012 році про дію мін талібів / segodnia.ru, stopfake.org

420 ПОД ИЗЮМОМ ЛИКВИДИРОВАНЫ ШЕСТЬ БОЙЦОВ ЧВК «ASBS OTHAGO». Сегодня.Ру. 14.08.2014 http://www.segodnia.ru/news/145074

421 Фейк: на стороне украинской армии воюет польская частная компания ASBS Othago. StopFake. 15.08.2014 https://www.stopfake.org/fejk-na-storone-ukrainskoj-armii-voyuet-polskaya-chastnaya-kompaniya-asbs-othago/

Як і у випадку із американськими ПВК, кількість згадувань про найманців-поляків зменшується з вересня 2014 року. «ASBS Othago» майже перестає згадуватись в пропагандистських матеріалах з весни 2015 року. Це було пов'язане з тим, що її засновник, міністр оборони Польщі Бартоломей Сенкевич, пішов у відставку навесні 2015 року. 5 грудня 2016 року в польському виданні «Nowa Europa Wschodnia» опублікували великий матеріал із назвою «Польські ескадрони смерті», перекладений російським сайтом «ИноСМИ», про російську пропаганду щодо польських найманців на Донбасі. В статті докладно описувалася діяльність кремлівських пропагандистів в Польщі через проросійськи налаштовані видання. Ресурс зазначав, що повідомлення про участь поляків у війні на Сході України почали часто з'являтися в польських ЗМІ з травня 2014 року, але переломним моментом у пропаганді стала заява «народного мера Слов'янська» В'ячеслава Пономарева 17 травня про втрати українських сил на Донбасі, в тому числі уявних найманців[422].

Він зазначав, що втрати «ASBS Othago» склали 6 людей, «Greystone» – 14 людей, «Academi» – 50 людей, ЦРУ і ФБР – 25 співробітників. Через кілька тижнів 8 червня точно такі ж цифри наведе група у соцмережі «Вконтакте» – «Сводки от ополчения Новороссии»[423]

Також в цьому матеріалі повідомили про пошуки журналістами «РЕН-ТВ» слідів «натівського легіону», який, за словами Путіна, воює в Україні. На основі їх здогадок вийшов сюжет в програмі «Добров в эфире», де Польщу назвали «головною базою з транзиту польських і західних найманців» в Україну. В якості підтвердження цього журналісти наводять той факт, що їх зупинила поліція за наведенням «псевдоконсультантів», а також через близькість розміщення консалтингового агенства «Salvor і Wspólnicy», яке назвали наступником «ASBS Othago», до українського посольства.

З 2015 року і по нині ситуація із дезінформацією щодо польських найманців ідентична тій, що із американськими – фейки виникають спорадично і переважно базуються лише на заявах спікерів так званих «Л/ДНР». 8 травня 2018 року ряд топових російських ЗМІ, цитуючи Едуарда Басуріна, повідомили про обстріл Горлівки польськими найманцями[424]. Не було вказано ні назви ПВК, ні жодного обґрунтування, чому це були саме поляки, окрім як «збільшення прицільних обстрілів по житловим об'єктам». Іноді вони навіть не називають автора цитати про найманців, як у публікації «Украина.ру» про нібито 900 іноземних найманців на Донбасі, серед яких 260 – з Польщі та Литви[425].

Як зазначалося у згадуваній раніше статті «Польські ескадрони смерті» на «Nowa Europa Wschodnia», з окупацією Криму та початком війни на Донбасі «однією з головних цілей російської кампанії по дезінформації стала Польща. Провідним мотивом, який використовує кремлівська пропаганда, є участь польських найманців в боях, що розгортаються на сході України. Маніпуляціям сприяв супутній військовим діям інформаційний хаос, а також той факт, що в Донецьку та Луганську область попрямували як українські Збройні Сили, так і добровольчі батальйони, в яких поряд з українцями були присутні іноземці»[426].

---

422 Пономарёв рассказал о 70 убитых и плененных иностранных наемниках Киева. НТВ. 17.05.2014 http://www.ntv.ru/novosti/973656/

423 Сводки от ополчения Новороссии. Вконтакте. 08.06.2014 https://vk.com/feed?w=wall-57424472_1827

424 Польские наемники обстреляли Горловку, заявили в ДНР. РИА Новости. 08.05.2018 https://ria.ru/world/20180508/1520150754.html

425 ДНР: На стороне ВСУ воюет почти 900 иностранных наемников. Украина.ру. 07.10.2017 https://ukraina.ru/news/20171007/1019332067.html

426 Польские эскадроны смерти. ИноСМИ. 07.12.2016 https://inosmi.ru/military/20161207/238351207.html

Історично між Польщею та Росією і так склалися не надто теплі стосунки. Особливо це актуалізувалося в 2015 році з приходом до влади партії «Право і справедливість», яка займає виражену антиросійську позицію. Відповідно, Польщу зручно використовувати для дискредитації дій українських сил на Донбасі. Як вже зазначалося в минулій серії, участь найманців у бойових діях сприймається значно більш негативно, ніж регулярних сил, а якщо помножити це на споконвічного неприятеля у вигляді поляків, то ми отримаємо гарний пропагандистський інструмент. З однієї сторони, він має залякувати населення окупованих територій інформацією про те, що на стороні України воюють позбавлені морально-етичних орієнтирів бійці інших держав, з іншої, – повинен допомогти в обґрунтуванні того, що російське вторгнення в Україну є нібито виправданим.

II

СЕРІАЛ 5. БІЙ ЗА ЄС

СЦЕНАРІЙ

Масштабна протидія процесам євроінтеграції України та повернення українського суспільства до європейсько-орієнтованої парадигми майбутнього після сторічь штучної відірваності від західної цивілізації – була головним завданням Кремля задовго до Революції Гідності.

Унеможливлення європейської інтеграції України було метою багатьох російських та українських політиків, яка не справдилася через принципову позицію українського народу та готовність її захищати на Майдані.

Після подій Революції гідності Російська Федерація також намагалася активно завадити процесу євроінтеграції України. Кремль не лише намагався використати проти офіційного Києва економічні та військові важелі, а й активно застосовував інформацію як зброю.

Ключовими аудиторіями спеціальних інформаційних операцій російських спецслужб були як європейська спільнота так і українські громадяни. Так, російська сторона намагалася вплинути на хід референдуму у Нідерландах щодо доцільності ратифікації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

В Україні ж, за допомогою медійного та політичного лоббі, Кремль намагався переконати суспільство в тому, що в Європі на нас ніхто не чекає і вона нам не потрібна. Дуже потужні атаки були спрямовані на процес отримання безвізового режиму. Нині ж Москва продовжує говорити про неможливість вступу нашої держави до Євросоюзу.

Російська Федерація, намагаючись зірвати підписання Угоди про асоціацію, розповсюджувала фейкові новини як в українському інформаційному просторі, так і в європейському. Так, Кремль намагався зірвати процес ратифікації документу: яскравий тому приклад – референдум у Нідерландах, де російські спецслужби застосували усі можливі засоби до та під час волевиявлення голландців. Водночас Росія і досі поширює неправдиві дані про невигідність цієї Угоди, мовляв українська економіка порівняно із економікою ЄС – неконкурентоспроможна, а вітчизняні підприємства не виживуть без підтримки Росії.

• Логічний ланцюжок меседжів, що поширюються російською стороною виглядає наступним чином:

• У разі підписання Угоду про асоціацію українська економіка розвалиться;
• Європі не потрібна українська продукція;
• Україна – це загроза для Європейського Союзу;
• Саме тому країни ЄС мають заблокувати інтеграцію України до Євросоюзу.

В серпні 2015 року російські ЗМІ поширили новину про те, що Європейський Союз має намір примусити Україну прийняти у себе мігрантів з держав Африки та Близького Сходу. Джерелом подібної інформації було названо заяву єврокомісара з питань міграції, внутрішніх справ та громадянства Євросоюзу Дімітріса Аврамопулоса, яку він начебто зробив для італійських ЗМІ.

Єврокомісар з питань міграції, внутрішніх справ та громадянства Дімітріс Аврамопулос / nv.ua

Відтак, повідомлялося, що ЄС має найбільший у свої історії притік мігрантів, і через це Єврокомісія вирішила розподілити небажаних гостей між молодими членами ЄС, а також в державах, що уклали Угоду про асоціацію.

Російські пропагандисти намагалися схилити українську аудиторію до думки про непрозорість самого партнерства України та ЄС та про те, що українців змушуватимуть втілювати в життя кроки, на які не бажають іти самі європейці.

Ця теза підкріплюється інформацією, що раніше президент Європейської комісії Жан-Клод Юнкер запропонував так звану «обов'язкову систему квот для мігрантів», згідно якої біженці, що прибувають до ЄС будуть розподілятися між 28 державами-членами. І до цього плану вже включено Україну, оскільки вона володіє значними територіям та родючими ґрунтами. Тиражувалася думка, що європейські чиновники вже провели розрахунки щодо українського потенціалу відносно прийому біженців, і звучить цифра, що Україна здатна поглинути 100 тис. громадян Лівії, Сирії, Іраку, Ємену, Ефіопії та з інших держав афро-арабського регіону.

Вперше новина щодо накладення на український уряд зобов'язань щодо прийому мігрантів була зафіксована на російському сайті «Оптиміст»[427], на якому медіа експерти і до цього виявляли матеріали, зміст яких не відповідає дійсності[428]. В даний час матеріал видалено з веб-сторінки сайту, що слугує додатковою ознакою його початкової недостовірності.

В подальшому інформація щодо зобов'язань України щодо мігрантів з ЄС активно поширювалася переважно російськими виданнями «Русская весна»[429], «Украина.ру»[430], телеканал «Звезда»[431], «Nord-News.ruЙ[432] тощо. В українському медійному середовищі головним каналом трансляції даної новини став сайт Комуністичної партії України[433]. На той час дана партійна структура вже перебувала під забороною, згідно з законом про декомунізацію та відповідних рішень Міністерства юстиції України.

---

427 Еврокомиссия: Украина включена в список стран обязанных принимать мигрантов из страны Африки и Ближнего Востока, 15.08.2015 http://oppps.ru/evrokomissiya-ukraina-vklyuchena-v-spisok-stran-obyazannyx-prinimat-migrantov-iz-stran-afriki-i-blizhnego-vostoka.html

428 Результати пошуку для запиту сайт «OPPPS» https://www.stopfake.org/?s=oppps

429 Еврокомиссия: Украина обязана принимать мигрантов из Африки и Ближнего Востока, 17.08.2015 http://rusvesna.su/news/1439819563

430 Украину обяжут принимать мигрантов из Африки и Ближнего Востока, 17.08.2015 http://ukraina.ru/news/20150817/1013996352.html

431 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201508181828-47mr.htm

432 Украина теперь будет принимать мигрантов из стран Африки и Ближнего Востока, 17.08.2015 http://www.nord-news.ru/news/2015/08/17/?newsid=76766

433 Еврокомиссия: Украина обязана принимать мигрантов из Африки и Ближнего Востока, Сайт КПУ. 17.08.2015 https://kpu.ua/ru/82120/evrokomyssyja_ukrayna_objazana_prynymat_mygrantov_yz_afryky_y_blyzhnego_vostoka

Приклади заголовків російських ЗМІ у фейкових новинах про намір ЄС зобов'язати Україну прийняти мігрантів / ukraina.ru, tvzvezda.ru

В українському інформпросторі фейк про мігрантів поширило в дещо видозміненому вигляді проросійське видання «Народний кореспондент»,[434] доповнивши його кількома новими деталями, що мають виразну антиукраїнську риторику.

По-перше, зазначалося, що Європа, за яку стояв Майдан, приходить до України не у вигляді зарплат у євро та безкоштовних шенгенських віз, а у вигляді іммігрантського навантаження;

По-друге, що гей-паради та одностатеві шлюби – це лише верхівка «європейських цінностей», про які «мріяли українці», і тепер їм ще доведеться віддати свої робочі місця «африканським друзям ЄС».

434 Украина- цэ Европа? ЕС отправляют в Киев 100 африканских мигрантов по квоте Евросоюза, Народный корреспондент. 17.08.2015 http://nk.org.ua/politika/ukraina-tse-evropa-es-otpravlyayut-v-kiev-100-afrikanskih-migrantov-po-kvote-evrosoyuza-19618

У відверто маніпулятивному матеріалі міститься теза: обсяг української квоти на прийом мігрантів з Африки складе 100.000 осіб. Таким чином, російські пропагандисти намагаються вразити аудиторію масштабністю проблеми, якої насправді для України не існує.

Поза тим, російські ЗМІ приписали єврокомісару Дімітрісу Аврамопулосу наступні меседжі:

Італія та Греція страждають від напливу мігрантів з країн Африки та Близького Сходу. Отже буде правильним, якщо держави, що бажають увійти до складу ЄС, будуть залучені до вирішення цієї ситуації. Розподіл мігрантів має відбуватися за принципом «між усіма без виключення», а також у залежності від наявності вільних територій, придатних для проживання. Україна тут має високий потенціал;

Україна включена в план розміщення біженців, як країна, що прагне стати повноправним членом ЄС. Вона здатна прийняти у себе до 100.000 мігрантів.

Кінцева мета просування цих повідомлень в цільові аудиторії всередині України полягала в закріпленні в уявленні українців негативного ставлення як до Угоди про Асоціацію, так і до європейських цінностей загалом. Паралельно посилюється негативний наратив: «революція гідності не веде Україну до ЄС, а Україна лише стає все більш залежною від Європи і змушена виконувати будь-які забаганки Брюсселя». Окрім того, створюється образ українця, якого позбавлять засобів до існування (робочих місць, сільськогосподарських угідь). В умовах зростання загрози ІДІЛ на Близькому Сході українців опосередковано намагаються переконати у тому, що з мігрантами може прийти загроза ісламського екстремізму.

Москва прагне показати неповноцінність України та її периферійність, оскільки її змушують нібито за безцінь схвалювати рішення, які не є популярними в окремих державах ЄС. Отже, Москва намагається підіграти радикальним антимігрантським силам в самій Україні та спровокувати появу нових актів нетерпимості щодо національних менших, і таким чином дестабілізувати міжетнічну напруженість в нашій країні.

Цю тезу можна довести при перевірці достовірності першоджерела – сайту «Оптиміст». Як зазначалося вище, автори цього матеріалу посилаються на інтерв'ю Дімітріса Аврамопулоса італійській радіостанції «Rai News 24». Проте вони не роблять прямого посилання на саму розмову, а лише посилаються на головну сторінку сайту[435].

На сайті італійської «Rai» в новинній стрічці за 15 серпня 2015 року відсутні матеріали з коментарем Аврамопулоса щодо України, інших держав, що підписали угоду про Асоціацію з ЄС, та міграційної проблематики. До цього висновку також дійшли експерти проекту «StopFake»[436].

Водночас на сайті Європейської комісії можна знайти інший виступ[437] Дімітріса Аврамопулоса від 14 серпня 2015 року на тему мігрантів, однак у цій промові відсутні меседжі щодо відповідних зобов'язань України або будь-яких інших держав, що уклали угоди про Асоціацію з Євросоюзом.

---

435 Rai News. Сайт http://www.rainews.it

436 Фейк: ЕС заставит Украину принять африканских мигрантов, 21.08.2015 https://www.stopfake.org/fejk-es-zastavit-ukrainu-prinyat-afrikanskih-migrantov/

437 «A European Response to Migration: Showing solidarity and sharing responsibility», Brussels, 14.08.2015 http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-15-5498_en.htm

З юридичної точки зору, Угода про Асоціацію у статті 16 розділу III передбачає[438], що ЄС жодним чином не може змусити прийняти Україну певну кількість мігрантів. Втім дане питання між Києвом та Брюсселем регулюється Угодою між Україною та Європейським Союзом щодо реадмісії, що була укладена в 2008 році[439]. Згідно ст. 3 цієї угоди, прийом нелегальних мігрантів з третіх держав Україною передбачається лише у разі прибуття останніх до ЄС з території України; або коли ті мали український вид на проживання чи українську візу.

1. Запитувана держава на запит Запитуючої держави та без будь-яких інших формальностей, крім тих, що передбачені цією Угодою, приймає на свою територію громадян третіх країн чи осіб без громадянства, які не виконують чинних умов стосовно в'їзду на територію Запитуючої держави або перебування на ній або припинили виконувати такі умови, якщо надано докази відповідно до статті 7 цієї Угоди того, що такі особи:

а) незаконно в'їхали на територію держав-членів безпосередньо з території України або на територію України безпосередньо з території держав-членів,

або

b) на момент в'їзду мали дійсний дозвіл на проживання, виданий Запитуваною державою,

або

c) на момент в'їзду мали дійсну візу, видану Запитуваною державою, і в'їхали на територію Запитуючої держави безпосередньо з території Запитуваної держави.

Умови, за яких Україна має приймати нелегальних мігрантів з третіх держав, зазначені в Угоді між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб / zakon4.rada.gov.ua

В листопаді 2015 року у маловідомому баварському виданні «Kraichgau News» з'явилася публікація, в якій містилися чутки про те, що Україна готова прийняти 20.000 біженців з Німеччини[440]. У статті, зокрема, йдеться: «Україна висловила готовність до кінця 2018 року прийняти 20 тисяч біженців з Європи. Можна припустити, що Україна, перш за все, прийме мігрантів з Баварії. МЗС у Берліні та Києві вже узгодили програму дій... Головна мета проекту – перетворення України на «регіон, толерантний до біженців та шукачів політичного притулку». Про це повідомила експерт правового та консульського відділку німецького посольства в Києві Доротея Мечковскі, під час круглого столу на тему: «Біженці в Україні. Розвінчування міфів». Вона додала: «Якщо Україна прийме кілька тисяч біженців, це полегшить фінансове навантаження на німців».

438 EU-Ukraine Association Agreement – the complete texts https://ukraine-eu.mfa.gov.ua/en/page/open/id/2900

439 Угода між Україною та Європейським Співтовариством про реадмісію осіб, 15.01.2008 http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_851

440 Ukraine nimmt Flüchtlinge aus Deutschland auf. Kraichgau News. https://kraichgau.news/bruchsal/politik-wirtschaft/ukraine-nimmt-fluechtlinge-aus-deutschland-auf-d13245.html

Посилання на заяву Мечковскі подається у викривленій формі, і їй приписуються слова, які вона не говорила. Хоча в українських ЗМІ, так само як і у німецьких, матеріал не викликав ажіотажу, його активно поширював сайт а «РИА Новости в Украине»[441], головним редактором якого був Кирило Вишинський, який звинувачується Службою безпеки України у державній зраді, та активній допомозі кремлівським пропагандистам.

Далі меседж щодо перекладання міграційного тягаря на Україну зазнав певної еволюції і до його популяризації підключилися російські експерти. В січні 2016 року завідуючий сектором політичних проблем європейської інтеграції ІМЕМО РАН Сергій Уткін відзначив, що вірогідним варіантом вирішення проблеми мігрантів для Німеччини може стати пошук «точки стоку». Якщо не дати точки стоку, то країна вибухне, а за нею й інші держави ЄС. Зрозуміло, що це повинно бути конкретне географічне місце. Таким місцем, на думку російського експерта, може стати Україна.

При цьому експерт використовує у негативному ключі відому тезу часів Євромайдану – «Україна – це Європа», стверджуючи: «Україна всіляко рветься в ЄС і готова зробити все, аби довести тезу «Україна – це Європа». Ось німці і можуть дати мігрантам якесь мінімальне правове оформлення і відправити далі на Україну»[442].

За два роки інший російський експерт Павло Рудяков знову актуалізує тему «прийому мігрантів з ЄС Україною», але вже не в контексті Німеччини, а в контексті Польщі. Таким чином російські пропагандисти намагатимуться погрішити відносини між Києвом та Варшавою, підживлюючи радикальні настрої на території двох держав.

Рудяков відзначив, що поляки вже прийняли на свої території понад 1,5 млн. українців, а тому не готові приймати нелегальних мігрантів з Африки та арабського світу. Він зауважить: спроба розмістити в Україні біженців з країн Африки та Близького Сходу може викликати протести радикалів[443].

Російський «експерт» зовсім не приховує, що мета подібних заяв – підживлення радикальних сил в Україні з метою дестабілізації ситуації шляхом поширення актів насильства проти іноземців.

---

441 Германия заставляет Порошенко принять 20 тысяч мусульманских беженцев – ради европейского партнерства. РИА Новости Украина. 29.11.2017 https://rian.com.ua/politics/1029865177/20171128/Ukraine-primet-tysiachi-bezhencev-vmesto-Germany.html

442 ЕС отправит всех мигрантов на Украину? Андрей Иванов. Свободная пресса. 22.01.2016 http://svpressa.ru/politic/article/140746/

443 Рудяков: Украину заставят принять беженцев вместо Польши. РИА Новости Украина. 06.01.2018 https://rian.com.ua/columnist/20180106/1031085354/ukrainaprimet-bejentsev-vmestopolshi.html

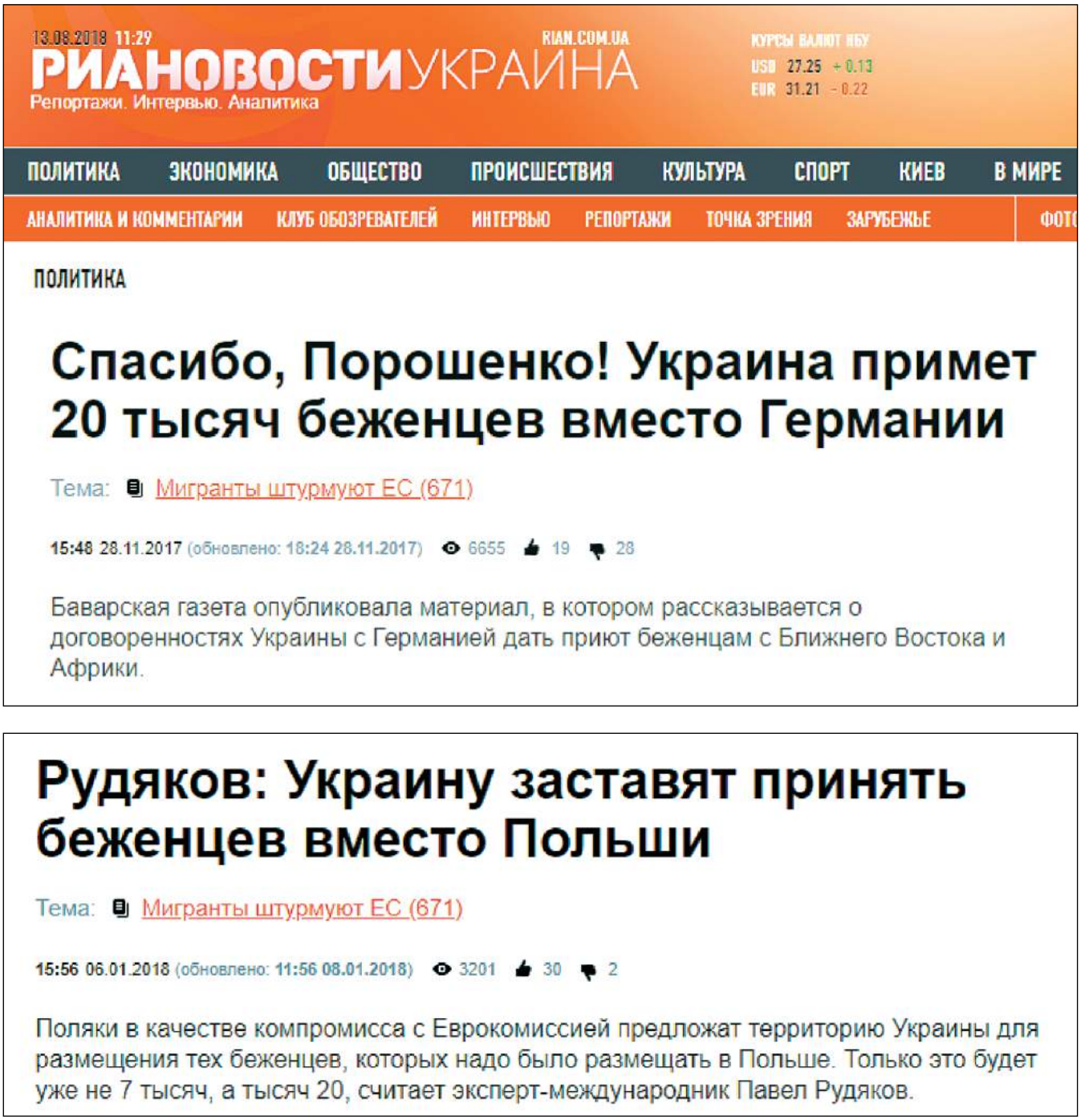

13.08.2018 11:29
РИАНОВОСТИУКРАИНА
RIAN.COM.UA
Репортажи. Интервью. Аналитика
КУРСЫ ВАЛЮТ НБУ
USD 27.25 + 0.13
EUR 31.21 - 0.22

ПОЛИТИКА ЭКОНОМИКА ОБЩЕСТВО ПРОИСШЕСТВИЯ КУЛЬТУРА СПОРТ КИЕВ В МИРЕ

АНАЛИТИКА И КОММЕНТАРИИ КЛУБ ОБОЗРЕВАТЕЛЕЙ ИНТЕРВЬЮ РЕПОРТАЖИ ТОЧКА ЗРЕНИЯ ЗАРУБЕЖЬЕ ФОТ

ПОЛИТИКА

Спасибо, Порошенко! Украина примет 20 тысяч беженцев вместо Германии

Тема: Мигранты штурмуют ЕС (671)

15:48 28.11.2017 (обновлено: 18:24 28.11.2017) 6655 19 28

Баварская газета опубликовала материал, в котором рассказывается о договоренностях Украины с Германией дать приют беженцам с Ближнего Востока и Африки.

Рудяков: Украину заставят принять беженцев вместо Польши

Тема: Мигранты штурмуют ЕС (671)

15:56 06.01.2018 (обновлено: 11:56 08.01.2018) 3201 30 2

Поляки в качестве компромисса с Еврокомиссией предложат территорию Украины для размещения тех беженцев, которых надо было размещать в Польше. Только это будет уже не 7 тысяч, а тысяч 20, считает эксперт-международник Павел Рудяков.

Фейкові новини про прийняття біженців Україною на «РИА Новости Украина» / rian.com.ua

Нині тематика мігрантів з Африки та Близького Сходу до держав ЄС вже не стоїть настільки гостро, як це було в 2016-2015 рр., проте це не означає, що вона вичерпала себе для підривної російської пропаганди в Україні. Не виключено, що мігрантська карта, хоч і в меншому масштабі, використовуватиметься проросійськими політичними силами в ході майбутніх виборів, що очікують Україну в 2019 році.

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. ЄС витіснятиме українську продукцію та знищуватиме виробництво

Одним з найбільш поширених антиєвропейських меседжів, що його розповсюджує російська пропаганда, є фейк про те, що Угода про Асоціацію між Україною та ЄС руйнує українську промисловість та ніяк не розвиває вітчизняне сільське господарство[444].

Відповідна теза була запущена в український інформаційний простір проросійськими силами з метою обґрунтування слів президента РФ Володимира Путіна, що членство України в Митному Союзі дає країні набагато більше переваг, і що відмова України вступати у це об'єднання призведе до деіндустріалізації окремих галузей української економіки[445].

Тобто з весни 2013 року з подачі Москви на публічному рівні почалося обговорення проблеми потенційних ризиків для української промисловості після підписання Угоди про Асоціацію з ЄС. Разом з тим переваги від приєднання до Митного Союзу подавалися у привабливій формі.

Радник Путіна з питань регіональної економічної інтеграції Сергій Глазьєв / vestifinance.ru

Адміністрація Путіна, шляхом неймовірної активності його радника Глазьєва в Україні, якого підтримувала політична сила «Український вибір», мала на меті змусити український уряд відмовився від підписання Угоди про Асоціацію з ЄС на саміті «Східного партнерства» у Вільнюсі, що мав відбутися у листопаді 2013 року.

У вересні 2013 року в Луганську відбулася міжнародна конференція,[446] на якій була висунута теза, що угода про Асоціацію знищить українську економіку. Тоді учасники заходу обговорили правові та економічні наслідки підписання Україною Угоди про асоціацію та Договору про ЗВТ з Євросоюзом. В подальшому в українському інформаційному просторі ширилися повідомлення про можливий відтік інвестицій, що стане результатом зближення з ЄС, та серйозні проблеми із запровадженням нових стандартів.

Керівник Асоціації «Постачальники Митного союзу» Олег Ногінський вказав, що для приведення української продукції до стандартів ЄС знадобиться нібито 5-4 років, і те, що через рік український виробник буде позбавлений не тільки ринку Європейського союзу, а й російського. Лідер Комуністичної партії України Петро Симоненко у своєму виступі на мітингу в Донецьку 7 листопада 2013 року категорично зазначив, що підписання Україною Договору про Асоціацію з Євросоюзом призведе до руйнування вітчизняної економіки[447].

444 Пиррова победа Порошенко. Русская весна.15.07.2017 http://rusvesna.su/news/1500034292

445 Путин пугает Украину, что без ТС отдельные отрасли ее экономики умрут. УНИАН. 25.04.2013, https://www.unian.net/politics/782097-putin-pugaet-ukrainu-chto-bez-ts-otdelnyie-otrasli-ee-ekonomiki-umrut.html

446 "Український вибір": Угода про ЗВТ з ЄС знищить українську економіку. УНН 20.09.2013 http://www.unn.com.ua/uk/news/1252172-ukrayinskiy-vibir-ugoda-pro-zvt-z-yes-znischit-ukrayinsku-ekonomiku

447 Симоненко: Ассоциация с ЕС уничтожит экономику Украины. Телеграф. 07.11.2013, https://telegraf.com.ua/biznes/ekonomika/870591-simonenko-assotsiatsiya-s-es-unichtozhit-ekonomiku-ukrainyi.html

"В этот день мы вправе поговорить о том, что же происходит реально во внешней политике Украины и о том, что имеет отношение, в данном случае, к вектору евроинтеграции. Обратите внимание на то, какие условия сегодня ставятся перед Украиной для подписания Соглашения: выпустить одного олигарха (Юлию Тимошенко – ИФ), повысить цены на газ и электроэнергию, сократить финансирование всех льгот для ветеранов, практически сделать свободный курс валют. И эти требования высказаны. Я уже не говорю о технических регламентах, которые в итоге приведут к уничтожению экономики", - сказал лидер украинских коммунистов.

Заява Петра Симоненка про розвал економіки України в разі підписання Угоди про Асоціацію / telegraf.com.ua

Пізніше з'являється звернення власників українських промислових підприємств на сході України, в якому президента Януковича просили відкласти підписання угоди про Асоціацію. Вони мотивували це тим, що втратять доступ до російського ринку, а це призведе до збільшення людей, які залишаться без робочих місць[448].

В підсумку перший етап інформаційної кампаній проти Асоціації, що реалізовувався російською стороною через мережу своїх агентів в Україні, дав свої плоди. Український уряд на чолі з М. Азаровим схвалює рішення «призупинити процес підготовки до укладання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та ЄС, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами — членами, з іншої сторони».

У цьому ж розпорядженні уряду йшлося про те, щоб «відновити активний діалог з Російською Федерацією та іншими країнами Митного союзу і державами — членами СНД щодо пожвавлення торговельно-економічних зв'язків з метою збереження та зміцнення спільними зусиллями економічного потенціалу держави»[449]. Тим не менш росіянам не вдалося закріпити та розвинути цей успіхи, оскільки в Україні розпочалася Революція Гідності.

Тим не менш, інформаційна кампанія РФ на цьому напрямку не завершилася. Російські ЗМІ, такі, як «Русская правда» продовжують поширювати міф, що Зона вільної торгівлі і взаємне скасування мит при повній неконкурентоздатності української економіки в порівнянні з європейською поставить під сумнів існування цілих галузей української економіки[450].

448 Владельцы заводов с Востока Украины попросили Януковича отложить ассоциацию с ЕС. ZN.ua. 12.11.2013 https://zn.ua/POLITICS/vladelcy-zavodov-s-vostoka-ukrainy-poprosili-yanukovicha-otlozhit-associaciyu-s-es-132721_.html

449 10 днів, які змінили Україну: 21 листопада 2013. BBC. 21.11.2014 https://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/11/141120_10_days_in_november_2013_21_az

450 7 мифов о евроинтеграции Украины. Русская правда. http://ruspravda.info/7-mifov-o-evrointegratsii-Ukraini-3211.html

Цю тезу продовжують поширювати, як окремі експерти[451], які наголошують, що до Асоціації продукцію до ЄС було ввозити легше, так і політики, що тепер вимагають ревізії цієї угоди[452]. Отже очевидною є трансляція проросійськими представниками меседжів, що вигідні російській стороні, наприклад, тези про те, що українська економіка деградує цілими галузями[453].

18.06.2018, Киев, Максим Карпенко
3 601 просмотров

ЕС, Политика, Украина, Финансы

Из-за ЕС украинская экономика деградирует целыми отраслями

Помощь Украине со стороны Евросоюза в размере одного миллиарда евро – это подачка за колоссальные убытки от так называемой зоны свободной торговли с ЕС.

Об этом в эфире телеканала "112 Украина" заявил экс-министр иностранных дел Леонид Кожара, передает корреспондент «ПолитНавигатора».

Заголовки типових новин про шкоду Угоди про Асоціацію для України / kp.ua, politnavigator.net

В лютому 2017 року Єврокомісія опублікувала звіт за 2016 рік за результатами співпраці України та ЄС в рамках Угоди про асоціацію і першого року роботи зони вільної торгівлі[454]. Звіт за всіма параметрами можна назвати позитивним, він показує динаміку зростання імпорту та експорту, а також свідчить, що показники істотно зросли в порівнянні з 2015 роком і вийшли на рівень 2014 року.

Навіть більше, окремі європейські медіа повідомляють про те, що європейський ринок курятини був захоплений українськими виробниками, що ставить під загрозу бізнес компаній країн Європи. Мова йде про занепокоєння європейських експертів

---

451 Эксперт: Украине было проще продавать продукцию до подписания соглашения об ассоциации с ЕС, чем после, 2015. Комсомольская правда в Украине. 16.06.2015 https://kp.ua/economics/503367-ekspert-ukrayne-bylo-prosche-prodavat-produktsyui-do-podpysanyia-sohlashenyia-ob-assotsyatsyy-s-es-chem-posle

452 Ассоциацию с ЕС надо немедленно пересмотреть – нардеп Корреспондент.net. 12.08.2016 https://korrespondent.net/ukraine/politics/3730731-assotsyatsyui-s-es-nado-nemedlenno-peresmotret-nardep

453 Из-за ЕС украинская экономика деградирует целыми отраслями. ПолиНавигатор. 18.06.2018 https://www.politnavigator.net/iz-za-es-ukrainskaya-ehkonomika-degradiruet-celymi-otraslyami.html

454 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_111613.pdf

неймовірною успішністю у експорті сільськогосподарських продуктів до країн Європи холдингу «Миронівський хлібопродукт»[455].

Проте російські ЗМІ всіляко намагалися довести, що ця співпраця для України є невигідною, маніпулюючи цифрами зі звіту. Так пропагандистський канал RT вийшов з матеріалом з заголовком: «Не поділили: для ЄС торгівля з Україною виявилася в 10 разів вигідніше, ніж для Києва»[456].

Інше пропагандистське видання «РИА ФАН» видозмінило результати звіту і виставило їх в ще гіршому світлі: «ЄС наживається на Україні, завдяки угоді про вільну торгівлю»[457]. Також видання «Актуальні новини» згустило фарби: «Україна отримала від торгівлі з ЄС в 10 раз менше обіцяного»[458].

Водночас звіт Європейської комісії від 16 квітня 2018 року «Торгівля Європейського Союзу з Україною» вказує, що якщо в 2015 спостерігалося зниження товарообігу, то показники за 2016 рік свідчать про його істотне зростання: зростання українського експорту в країни ЄС з %6,5- в 2015 до %2,5 в 2016 році і на цілих %27,2 в 2017 році, а зростання імпорту з ЄС з негативного %17,4- в 2015 до %18,1 в 2016 році і %22 в 2017 році. Таким чином, звіт показує, що ЗВТ між Україною та ЄС приносить результати і є вигідним для обох сторін[459].

Total goods: EU Trade flows and balance

Period	Imports		
	Value Mio €	% Growth	% Extra-EU
2007	12,484		0.9
2008	14,642	17.3	0.9
2009	7,943	-45.8	0.6
2010	11,547	45.4	0.8
2011	15,152	31.2	0.9
2012	14,647	-3.3	0.8
2013	13,882	-5.2	0.8
2014	13,734	-1.1	0.8
2015	12,844	-6.5	0.7
2016	13,159	2.5	0.8
2017	16,740	27.2	0.9

% Growth: relative variation between current and previous period

Period	Exports		
	Value Mio €	% Growth	% Extra-EU
2007	22,431		1.8
2008	25,159	12.2	1.9
2009	13,991	-44.4	1.3
2010	17,413	24.5	1.3
2011	21,283	22.2	1.4
2012	23,866	12.1	1.4
2013	23,899	0.1	1.4
2014	16,992	-28.9	1.0
2015	14,034	-17.4	0.8
2016	16,576	18.1	0.9
2017	20,215	22.0	1.1

Показники обсягу експорту та імпорту з ЄС до України в 2017-2007 роках зі значним зростанням в 2017-2016 роках після введення в дію Зони вільної торгівлі / trade.ec.europa.eu[460]

Скласти об'єктивне уявлення про вплив Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС на українську промисловість наразі заважає факт того, що у 2015-2014 роках економіка України опинилась в умовах «ідеального шторму» – відбулося ледь не все погане, що могло статися[461]. Політична, економічна кризи, військовий конфлікт, анексія та окупація частини території, призвели до втрати значної частини виробничих потужностей та розриву виробничих ланцюжків.

455 Chicken Kiev baron beats Brussels – https://www.politico.eu/article/ukrainian-chicken-oligarch-makes-bid-for-eu-market/

456 Не поделили: для ЕС торговля с Украиной оказалась в 10 раз выгоднее, чем для Киева. RT. 25.02.2017 https://russian.rt.com/ussr/article/362531-ukraina-es-torgovlya

457 ЕС наживается на Украине, благодаря соглашению о свободной торговле. РИА ФАН. 25.02.2017, https://riafan.ru/631563-es-nazhivaetsya-na-ukraine-blagodarya-soglasheniyu-o-svobodnoi-torgovle

458 Украина получила от торговли с ЕС в 10 раз меньше обещанного. Актуальные новости. 25.02.2017 http://actualnews.org/ekonomika/148519-ukraina-poluchila-ot-torgovli-s-es-v-10-raz-menshe-obeschannogo.html

459 European Union, Trade in goods with Ukraine. European Commission. 18.04.2018 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113459.pdf

460 http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2006/september/tradoc_113459.pdf

461 Що змінилося в українській економіці від Угоди про асоціацію – дослідження. Європейська правда. 18.05.2016 https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/05/18/7049377/

СЕЗОН 2. Європейці не нададуть/скасують безвізовий режим

Після ухвалення рішення країнами ЄС щодо надання Україні безвізового режиму, спецслужби РФ за допомогою російських медіа розповідали про бажання ЄС скасувати безвіз через конфлікт на Донбасі та говорили про так зване рішення Євросоюзу обміняти можливості вільного пересування для українців на Крим. В подальшому Росія розповсюджувала фейки про ризики, з якими стикнеться ЄС у контексті надання безвізового режиму, зокрема про нелегальну міграцію та навіть про інфекційні захворювання. Так само Кремль розповідав про мігрантів і біженців з Близького Сходу, які будуть переміщені на територію України з ЄС, в якості «плати» за безвіз, а також про ініціативу скасування соціальних субсидій для тих українців, які скористаються можливостями безвізу.

Комплекс наративів, що просувався російськими спецслужбами в цьому контексті виглядав наступним чином:

- ЄС ніколи не підтримає надання Україні безвізового режиму через конфлікт на Сході України;
- Євросоюз може обміняти Крим на безвізовий режим і піти на домовленості з Росією;
- Країни-члени Співдружності потерпатимуть через потік українських нелегальних мігрантів;
- В Україну прийдуть хвороби, а українців будуть використовувати як рабів;
- Через Україну кордони ЄС можуть перетинати джихадисти для організації терористичних атак у країнах Союзу.

Важливим напрямком блокування руху України в питанні реалізації європейського вибору виступала інформаційна компанія, що була спрямована на блокування або уповільнення юридичної ратифікації Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС. Ключовим етапом в цьому процесі стала робота російських спецслужб на території Нідерландів, де перед ними стояло завдання максимального підживлення євроскептичних настроїв в переддень проведення консультаційного референдуму щодо Асоціації України та ЄС, що відбувся 6 квітня 2016 року.

Хоча в підсумку %61 голландців проголосували проти ратифікації угоди з Україною дану ситуацію вдалося виправити, й фінально, 14 червня 2017 року, уряд Нідерландів опублікував закон про ратифікацію угоди[462].

Попри це, росіяни змогли тимчасово обмежити «план максимум» для України щодо набуття перспективи членства в ЄС, послабивши позиції Польщі, Естонії, Латвії та Литви – країн, які виступають активними лобістами гіпотетичного вступу нашої держави до лав Євросоюзу. Отже, негативний результат референдуму в Нідерландах поставив під питання політичну єдність ЄС – те, чого прагнув Кремль.

Для зриву процесу ратифікації Угоди російські спецслужби розгорнули масштабну діяльність. Їх дії стали загрозою національній безпеці європейської країни. Про це зокрема повідомляла Служба безпеки Нідерландів (AIVD), яка у своєму звіті за 2015 рік назвала Росію однією найбільших загроз.[463]

Найважливішою складовою російської підривної роботи стало залучення голландських політичних сил, політиків та медійних персон, які вже виступили проти ратифікації асоціації. За це непублічно відповідали російські дипломати та політики. Свідченням подібної діяльності є гучні заяви у ЗМІ з боку антиукраїнських сил. До групи лобістів інтересів РФ слід віднести в першу чергу ініціаторів референдуму в Голландії.

Марін Ле Пен та Герт Вілдерс / lenta.ru

Проведення даного референдуму лобіювали скептично налаштовані щодо європейської інтеграції організації: «Комітет громадян ЄС», аналітичний центр «Форум для демократії», а також «Партія Свободи», чий лідер Герт Вілдерс підтримав дану ініціативу. Партія Вілдерса солідаризується з французькими євроскептиками з партії «Національний фронт» Марін Ле Пен у Франції, яка є відомим симпатиком політики Путіна та виступає за зняття санкцій Заходу з РФ.

Старт антиукраїнської компанії започаткувала своїм пікетом під українським посольством в Гаазі «Нова комуністична партія Нідерландів», а одним з головних спікерів антиукраїнської кампанії є член Соцпартії Нідерландів. Отже, виник лівий фронт, що став насичувати інформаційний простір антиукраїнськими меседжами.

---

462 Wet van 31 mei 2017 tot regeling van de inwerkingtreding van de wet van 8 juli 2015, houdende goedkeuring van de op 27 juni 2014 te Brussel tot stand gekomen Associatieovereenkomst tussen de Europese Unie en de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie en haar lidstaten, enerzijds, en Oekraïne, anderzijds. 14.06.2017 https://www.officielebekendmakingen.nl/stb-2017-236.html

463 Peter Foster, Russia accused of clandestine funding of European parties as US conducts major review of Vladimir Putin's strategy, The Telegraph. 16.01.2016 https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html

Друга складова – це робота російського посольства в Нідерландах власне з російською громадою в цій країні. Відтак, російські дипломати заохочували ухвалювати звернення з беззастережною підтримкою позиції Кремля у війні з Україною, організували серед співвітчизників в Нідерландах трансляції антиукраїнських фільмів.

А ось американське видання «The New York Times» провело своє власне розслідування та виявило «фальшивих українців», які агітували проти Асоціації[464].

Газета звернулася до прикладу Гаррі ван Боммеля – одного з ключових агітаторів проти Угоди про асоціацію Україна-ЄС. Як з'ясувалося, член лівого крила голландського парламенту, переконуючи виборців, що вони повинні відхилити угоду, мав авторитетних союзників. Розслідування NYT підтвердило: разом з ним працювала його «українська команда» – група емігрантів, чиї симпатії були на боці Росії. Вони відвідували громадські збори, виступали на телебаченні і використовували соціальні медіа, описуючи владу України як «кровожерну клептократію, негідну голландської підтримки».

Як визнав згодом сам Ван Боммель, «було дуже зручно показати, що не всі українці підтримують Угоду з ЄС». Найактивніші члени «української команди» насправді були з Росії або з російськомовних регіонів України, і вони чітко слідували інформаційній лінії Кремля. Сам ван Боммель визнав, що ніколи не перевіряв паспорти «фейкових українців».

Fake News, Fake Ukrainians: How a Group of Russians Tilted a Dutch Vote

Harry van Bommel, a left-wing member of Parliament, in his office in The Hague. He used a "Ukrainian team" that actually included Russians in an effort to influence a Dutch referendum last year on a trade agreement with Ukraine. Ilvy Njiokiktjien for The New York Times

Стаття «The New York Times» про фейкових українців, які агітували проти Угоди за Асоціацію / nytimes.com

464 Fake News, Fake Ukrainians: How a Group of Russians Tilted a Dutch Vote. The New York Times. 16.02.2017 https://nytimes.com/2017/02/16/world/europe/russia-ukraine-fake-news-dutch-vote.html

Третя складова інформаційної боротьби полягала у підготовці до формування громадської думки через ЗМІ. Крім традиційних каналів іномовлення – «Russia Today», Sputnik, ставка робилася на місцеві голландські медіа. У місцевій пресі з'являлося багато антиукраїнських матеріалів – наприклад, за допомогою активістів руху «GeenStijl»[465], який став одним з ключових інформаційних ресурсів кампанії проти асоціації України та ЄС.

На цьому ресурсі проводилися опитування щодо ставлення голландців до України та містилися наступні антиукраїнські посили: 1) голландці не вірять в Україну через те, що там багато корупції, 2) Угода стане кроком на шляху до членства України в ЄС, 3) Асоціація ЄС та України є невигідною для економіки Нідерландів, 4) Угода пошкодить відносинам Нідерландів та РФ, 5) Україна причетна до трагедії МН6 ,17) Угода пошкодить відносинам України та Росії.

Цікаво, що одним з активістів відповідного руху був російський пропагандист – Сергій Мархель. Раніше Мархель був нерідко задіяний в активності російських посольств в державах ЄС[466].

Сергій Мархель / eurointegration.com.ua

Ще одна з поширених практик росіян – залучення місцевих журналістів на комерційній основі для виготовлення антиукраїнських матеріалів. У випадку з Голландією під цю схему яскраво потрапляє антиукраїнський серіал, сценарій до якого написав відомий голландський колумніст Леон де Вінтер. Він агітує голландців проголосувати проти ратифікації Угоди про Асоціацію України і ЄС. у центрі сюжету його серіалу історія про те, як якийсь корупційний Єврокомісар голландського походження намагається допомогти українському мільярдерові-олігарху домогтися ухвалення України в ЄС[467].

Служба безпеки Нідерландів (AIVD) також неодноразово вказувала на активізацію роботи російських спецслужб в європейській країні. Методику засилання в Європу бойовиків розкрив в інтерв'ю ЗМІ колишній співробітник ФСБ, який втік в Україну: російські спецслужби заздалегідь готують майбутніх бойовикам документи (закордонний паспорт), «легенду» (підтвердження тиску з боку влади) і через правозахисні організації, як біженці, вони відправляються в ЄС.

Російські спецслужби створили відеоролик нібито від бійців батальйону «Азов», в якому вони загрожують жителям Нідерландів розправою за антиукраїнське голосування на референдумі[468]. Звичайно, ролик виявився фейком, ймовірно, виготовленим сумнозвісною компанією «Агентство интернет исследований», що належить наближеному до Путіна російському функціонеру Євгену Прігожину[469].

Важливим інструментом просування антиукраїнських меседжів також виступала робота проросійських політичних коментаторів та «експертів». Одним з них є ідеолог українського сепаратизму (автор книги «Донецько-Криворізька республіка») – колишній директор філії Інституту країн СНД в Києві Володимир Корнілов, який вже кілька років проживає у Амстердамі.

---

465 GeenStijl. Сайт. https://www.geenstijl.nl/

466 На противників асоціації в Голландії працює російський пропагандист. Європейська правда. 1.04.2016 https://www.eurointegration.com.ua/news/2016/04/1/7047150/

467 В Голландии снимут пропагандистский сериал против ассоциации с Украиной. StopFake. 15.02.2016 https://www.stopfake.org/v-gollandii-snimut-propagandistskij-serial-protiv-assotsiatsii-s-ukrainoj/

468 Звернення бійців АЗОВу до Нідерландів щодо референдуму про асоціацію Україна – ЄС. ПАТРІОТ. YouTube channel. 18.01.2016 https://www.youtube.com/watch?v=c5YJGKs3AUo

469 Фейк: Азов угрожает «уничтожать голландцев» в случае отказа от ассоциации с Украиной. StopFake. 19.01.2016 https://www.stopfake.org/fejk-azov-ugrozhaet-unichtozhat-gollandtsev-v-sluchae-otkaza-ot-assotsiatsii-s-ukrainoj/

Корнілов веде активну публічну діяльність: записи в блозі на Facebook через одну присвячені темі референдуму або MH17, частина з них виходить у ЗМІ. Також він бере участь в публічних дебатах.

Ще одна активна учасниця нідерландських дебатів – соратниця Дмитра Рогозіна по партії «Родина» – екс-депутат Держдуми Наталія Нарочницька. На супротивників Угоди про асоціацію між ЄС і Україною в Голландії працював і російський пропагандист Сергій Мархель – раніше він нерідко був задіяний в активності російських посольств в державах ЄС.

Наталія Нарочницька – російський політичний діяч, керівник Європейського Інституту демократії та співробітництва (Париж) / kp.ru.

Також в заходах брав участь поляк Томаш Мацейчук, який їздив з однієї панельної дискусії на іншу, називався журналістом (працює на російського пропагандиста Анатолія Шарія) і звинувачував Україну в пригніченні російськомовних і незгодних.

Спеціально створена нідерландським урядом Комісія по організації консультативного референдуму щодо підтримки Асоціації України з ЄС прийняла та зареєструвала 173 заявки від організацій, які мали намір агутувати голландців «за» і «проти» підтримки Асоціації.

Серед тих, хто прагнув агітувати проти України, та отримав для цього державне фінансування були наступні організації[470]:

1. Stichting European Committee Human Rights Hungarians Central-Europe
2. Politieke vereniging Forza! Haarlemmermeer
3. Raspoetin B.V.
4. Stichting Forum voor Democratie
5. PINK!
6. Vereniging Vrede en Recht
7. Zille B.V.

Британське видання The Telegraph попереджало про наявність інформації щодо пракнень російських спецслужб впливати на процес волевиявлення в країнах Європи[471]. Про це говорив директор Національної розвідки США Джеймс Клаппер.

Таким чином, Москва намагалася використати існуючі критичні настрої голландців до ЄС, а також діяльність самих голландських політичних сил, щоб зашкодити ратифікації Угоди про Асоціацію України та ЄС. Крім того, Кремль прагнув дезорієнтувати Європу та розколоти її. При цьому була обрана ефективна тактика: росіяни не наказували голландцям «Не голосуйте!», вони формували негативний імідж України в цілому та демонстрували хибний шлях, який обрали лідери Європейського Союзу щодо України.

У 2017 році Нідерланди повторно провели процес ратифікації, цього разу успішно і остаточно. Важливо відзначити, що російська інформаційна війна проти європейського вибору України та Нідерландів не припинилася навіть після завершення референдуму. Об'єктом поширення фейків став голова уряду країни Марк Рютте.

---

470 Голландцам предложат «подтереться» договором об Ассоциации Украины с ЕС – https://site.ua/dima.zolotukhin/2806-gollandtsam-predlojat-podteretsya-dogovorom-ob-assotsiatsii-ukrainy-s-es/

471 Russia accused of clandestine funding of European parties as US conducts major review of Vladimir Putin's strategy – https://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/12103602/America-to-investigate-Russian-meddling-in-EU.html

Спочатку російські ЗМІ хотіли створити йому образ автократа, що нехтує рішенням референдуму в інтересах України[472]. Російські ЗМІ, зокрема «Украина.ру»[473], спотворили його висловлювання, опублікувавши новини під заголовками: «Прем'єр Нідерландів через Україну хоче скасувати будь-які референдуми», «Прем'єр-міністр Нідерландів: Я проти референдумів!», «Прем'єр Нідерландів виступає проти референдумів».

Проте насправді Рютте мав на увазі зовсім інше. Прем'єр-міністр Нідерландів говорив лише про референдуми щодо багатосторонніх угод. Рютте мав на увазі те, що результати референдуму в Нідерландах, які носять рекомендаційний характер, можуть вплинути на політику Євросоюзу в цілому, так як 28 інших держав-членів ЄС ратифікували угоду з Україною. Він казав, що референдум про асоціацію України і Євросоюзу, як приклад референдуму щодо багатосторонніх угод, привів до катастрофічних результатів. Тобто прем'єр-міністр Нідерландів не висловлювався про скасування будь-яких референдумів.

Також розголосу набув російський фейк, що Гаага відмовилася ратифікувати угоду з Україною[474]. Російський сайт «Украина.ру» посилався на слова Марка Рютте, який нібито заявив про це на саміті країн ЄС в Брюсселі[475]. Ще більш некоректно заголовок представив телеканал Міноборони РФ «Звезда» – «Гаага не ратифікує угоду асоціації Україна – Євросоюз». При цьому російські ЗМІ опустили в своїх новинах частину про можливе рішення проблеми. Насправді Рютте не вимагав відмови від ратифікації угоди про Асоціацію, а лише намагався донести думку, що необхідно врахувати думку виборців, змінивши текст Угоди.

Украина.ру

Гаага отказалась ратифицировать соглашение об ассоциации Украины с ЕС

29.06.2016, 09:17 | Новости

© РИА Новости, Владимир Федоренко | Перейти в фотобанк

Премьер-министр Нидерландов Марк Рютте заявил, что Гаага ратифицируют соглашение только в случае, если будет найдено легальное решение, учитывающее результаты апрельского референдума

472 Фейк: Премьер Нидерландов из-за Украины хочет отменить любые референдумы. StopFake. 20.06.2016 https://www.stopfake.org/fejk-premer-niderlandov-iz-za-ukrainy-hochet-otmenit-lyubye-referendumy/

473 Премьер Нидерландов из-за Украины хочет отменить любые референдумы. Украина.ру. 14.06.2016 https://ukraina.ru/news/20160614/1016620867.html

474 Фейк: Гаага отказалась ратифицировать Соглашение об ассоциации Украины с ЕС. StopFake. 01.07.2016 https://www.stopfake.org/fejk-gaaga-otkazalas-ratifitsirovat-soglashenie-ob-assotsiatsii-ukrainy-s-es/

475 Гаага отказалась ратифицировать соглашение об ассоциации Украины с ЕС. Украина.ру. 29.06.2016 http://ukraina.ru/news/20160629/1016820609.html

Публікації російських пропагандистських ресурсів із викривленими слова Марка Рютте / ukraina.ru, tvzvezda.ru

Таким чином, цілями російської гібридної війни проти України стають й європейські лідери, що вже є прямим втручанням Кремля у справи окремих держав Співдружності.

Починаючи з 11 червня 2017 року, безвізовий режим між Україною та Європейським союзом дозволив громадянам України вільно перетинати міждержавні кордони країн Європейського Союзу без попереднього звернення до посольства для отримання дозволу.

Тривалий процедурний процес набуття безвізу, що пов'язаний із специфікою функціонування бюрократичного апарату ЄС, створив сприятливе середовище для проведення довгострокової інформаційної кампанії РФ під гаслом «Україні не дадуть «безвіз»[476].

Умовно російську інформаційну кампанію проти українських прагнень отримати безвіз можна поділити на два етапи. Перший етап тривав до весни 2017 року, тобто до набуття Україною безвізового режиму. Після цього російська пропаганда переключилася на максимальне знецінення українського досягнення і винаходила постійні вади та загальну непотрібність безвізу для українців, применшуючи його практичне значення.

На першому етапі інформаційної операції особлива увага приділялася висвітленню теми бюрократичної тяганини в питанні надання Україні безвізового режиму. Саме вона стала одним з базових підтверджень російського наративу, що деякі держави ЄС зовсім не хочуть організувати в'їзд для українців безперешкодним.

Марія Захарова – офіційний представник МЗС РФ / armeniasputnik.am

Зокрема, офіційний представник МЗС РФ Марія Захарова у цьому контексті відзначила, що європейські політики, які висловлюють солідарність Києву в протидії російській агресії, не бажають відкривати кордони для українців, проте до Росії громадяни України до сих пір можуть їздити без спеціальних дозволів. Вона повторила тезу, що Франція, Бельгія, Італія та Німеччина є державами, що гальмують безвіз для України[477].

Російський історик Володимир Корнілов, намагався довести ситуацію щодо надання Україні безвізу до абсурду, навіть наділивши явище «безвізу» рисами «месії, якого очікують українці». Він поширював тезу, що Європі вже набридло придумувати нові приводи для чергового відкладання безвізового режиму з Україною, яка, мовляв, жертвую заради цього своїм суверенітетом[478].

Також розповсюджувалася теза, що українці отримають безвізовий режим у суто формальному вигляді, тобто змушені будуть збирати ті ж самі документи, що й для отримання віз. В інтерв'ю виданню «Україна.ру» колишній директор інформаційного департаменту МЗС України Олег Волошин висловив думку, цінність безвізового режиму буде досить малою, адже необхідно буде возити із собою все той самий пакет документів та простоювати черги у консульствах[479].

---

476 Гибридные спецоперации Кремля в соцсетях. Facenews. 22.05.2016 https://www.facenews.ua/columns/2017/314260/

477 Захарова прокомментировала затягивание предоставления безвиза Украине. Украина.ру. 25.11.2016 https://ukraina.ru/news/20161125/1017885641.html

478 Где он, этот День святого Безвиза? Украина.ру. 30.11.2016 https://ukraina.ru/opinion/20161130/1017916671.html

479 Безвизовый режим теряет ценность. Украина.ру. 23.05.2016 https://ukraina.ru/exclusive/20160523/1016417289.html

Росіяни переслідували одразу кілька цілей, поширюючи негативні меседжі щодо безвізового режиму. По-перше, вони намагалися максимально дискредитувати вище державне керівництво України, довівши його неспроможність виконати одну з засадничих обіцянок. По-друге, російська пропаганда хотіла максимально знівелювати європейські цінності в українському суспільстві, постійно демонструючи неготовність європейців приєднати українців до європейської родини. По-третє, поширювалася думка, що в середовищі ЄС наявний розкол, і існує група держав, що виступає проти надання безвізового режиму для України.

«Мільйони українців могли переконатися в тому, що Євросоюз цинічно використовує нашу країну в своїх економічних інтересах, відмовляючи навіть від дріб'язкової подачки, якою, загалом-то, є горезвісний безвізовий режим», – писало російське видання «Україна.ру»[480]. Видання просуває тезу, що Брюссель не хоче давати Києву нічого, крім кредитів, які банально розкрадуть корумповані чиновники.

Аби показати, що в лавах ЄС відсутня єдність відносно питання візової лібералізації для України наводилися різні варіанти безвізу. Наприклад, концепція спеціальних віз для українців, розроблена Францією та Німеччиною[481]. Видання «Комсомольская Правда» вийшло з новиною про те, що Німеччина та Франція нібито хочуть запровадити спеціальні візи для українців і грузин[482]. При цьому газета уточнює: «Про необхідність зберегти візи на зустрічі з депутатами заявив міністр внутрішніх справ ФРН Томас де Мезьєр. За його словами, збільшення кількості мігрантів неминуче призведе до зростання злочинності». Пізніше стало відомо, що це російський фейк, що був сконструюваний на базі перекрученого матеріалу з «Die Welt»[483]

Леонід Калашников / lenta.ru

Гостьові візи для українців. Голова комітету Державної Думи у справах СНД Леонід Калашников нагадав, що громадяни Молдавії, що користуються безвізовим режимом з ЄС з -2014го року, не мають права перебувати на території європейських держав понад 90 днів в кожному півріччі, а для відвідування Великобританії та Ірландії все одно потрібно отримання візи. Російський політик зазначив, що право на вільний перетин кордонів Європейського союзу ніяк не вплине на стан пересічних жителів України і Грузії.[484] Калашников намагався маніпулювати питанням безвізу, хоча добре відомо, що безвізовий режим між Україною та ЄС не передбачав від початку можливостей для працевлаштування.

480 Безлес вместо безвиза: Евросоюз готовит Украине большой рас пил. Украина.ру 25.11.2016 https://ukraina.ru/exclusive/20161125/1017888290.html

481 Фейк: Германия и Франция хотят ввести специальные визы для Украины. StopFake. 06.06.2016 https://www.stopfake.org/29510-2/

482 СМИ: Германия и Франция хотят ввести специальные визы для украинцев и грузин. Комсомольская правда. 05.06.2016 http://www.kp.ru/online/news/2413813/

483 Regierung fürchtet georgische Diebesbanden. Die Welt. 05.06.2016 https://www.welt.de/politik/deutschland/article155960343/Regierung-fuerchtet-georgische-Diebesbanden.html

484 Украина может получить гостевые визы вместо безвизового режима. Украина.ру. 08.12.2016 https://ukraina.ru/news/20161208/1017970303.html

Платний безвіз для українців. Видання «Украина.ру» написало, що Єврокомісія має намір внести пропозицію щодо обов'язкової плати в розмірі 5 євро при в'їзді в Шенген для осіб, які не є громадянами ЄС, але мають право на безвізовий в'їзд[485].

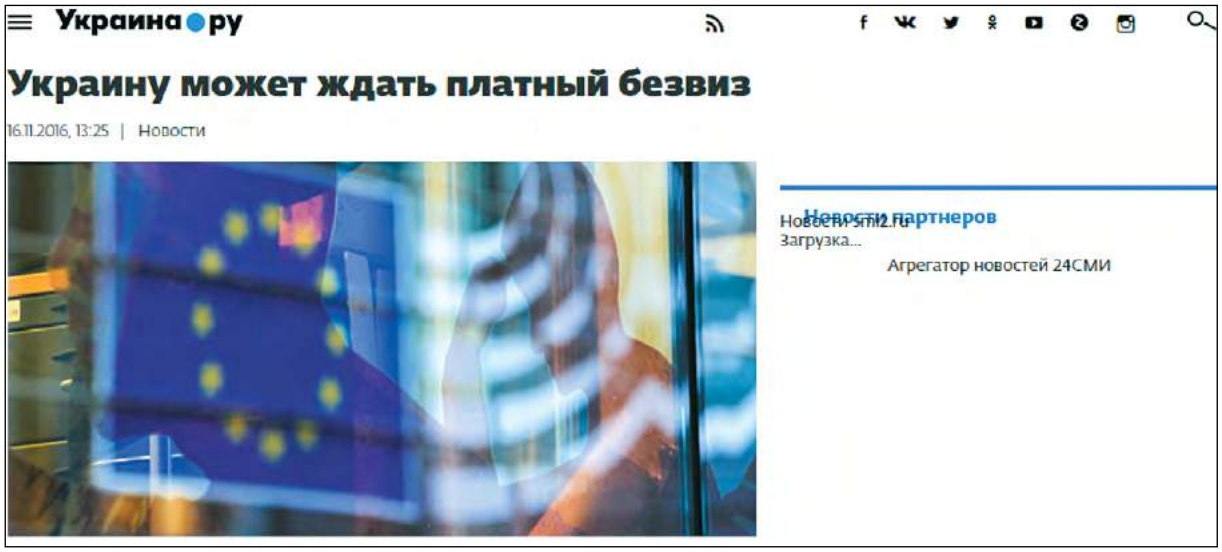
Украина ● ру

Украину может ждать платный безвиз

16.11.2016, 13:25 | Новости

Новости партнеров

Загрузка...

Агрегатор новостей 24СМИ

Украина ● ру

Украина может получить гостевые визы вместо безвизового режима

08.12.2016, 20:10 | Новости

Новости партнеров

Загрузка...

Агрегатор новостей 24СМИ

05.06.16
19:04

В МИРЕ

СМИ: Германия и Франция хотят ввести специальные визы для украинцев и грузин

Берлин и Париж боятся нового потока мигрантов и роста преступности

КАРИНА ХРИСТОВА

«Версії» російських пропагандистів щодо ерзац-безвізу, який ЄС нібито надасть Україні замість повноцінної версії / kp.ru, ukraina.ru

485 Украину может ждать платный безвиз. Украина.ру. 16.11.2016 https://ukraina.ru/news/20161116/1017828584.html

Відомо, що нова візова система охоплюватиме приблизно 30 млн. людей, які в'їжджають в ЄС щорічно з 60 країн, що мають безвізовий режим з Євросоюзом, включаючи США, Канаду, Нову Зеландію та Австралію. Крім того, виявилося, що дійсно право користуватися безвізом коштуватиме 5 євро, однак не щодня, а раз на 5 років[486].

Коли ж Україна отримала безвізовий режим російська пропаганда намагалася максимально знівелювати його значення. Так, російські пропагандисти говорили, що після безвізу українці почнуть масово залишати територію України; що безвіз існуватиме виключно на папері, а для перетину кордону буде необхідна купа документів – ще більша, ніж була до отримання безвізу; що отримавши безвіз, українці через бідність та злидні все одно не зможуть відвідувати країни Співдружності.

Олексій Мєшков / Interfax.ru

Загальне тло російської пропагандистської картини узагальнив заступник МЗС РФ Олексій Мєшков, який зауважив: «Ми розуміємо, що так званний безвізовий режим з Україною – це певним чином така собі морквина на мотузці, яка лише зовсім трохи полегшує існуючу систему»[487].

Другим етапом проведення російської інформаційної кампанії проти безвізу можна вважати інформаційну спецоперацію, проведену 08.04.2017-06 року, тобто після успішного голосування у Європарламенті щодо скасування візового режиму з Україною[488].

В ході спецоперації і російські, і українські прокремлівські ЗМІ працювали за одним шаблоном, поширюючи одні і ті ж меседжі. Вони намагалися перехопити ініціативу в інформаційному полі України і викликати в українців негативне ставлення або хоча б скепсис до рішення Європарламенту щодо безвізу.

Особливістю даної спецоперації можна вважати вкрай високу інтенсивність і швидкоплинність основного і заключного (закріплюючого) етапів. Це легко пояснити: після створення основного інформаційного приводу (прийняття Європарламентом рішення 6 квітня), розуміючи, що для роз'яснень реального механізму безвізу і розвінчання розповсюджуваних фейків, українській влади багато часу не знадобиться, режисери, по суті, провели основну частину спецоперації всього за дві доби.

На основному етапі поширювалися тези: безвіз призведе до масового виїзду українців до Європи; в реальності безвіз не потрібен українцям або потрібен дуже малій кількості українців; безвіз потрібен українській владі, щоб відвернути увагу від проблем всередині країни. На закріплюючому етапі спецоперації транслювалися два меседжа:

рішення про запровадження безвізового режиму з боку ЄС остаточно не ухвалено;

ЄС, запровадивши безвізовий режим, може дуже швидко скасувати його, і передумови до цього з боку України нібито вже створені.

---

[486] 5 євро за безвіз: чому система дозволів на в'їзд в ЄС не стане «зрадою» для України. Європейська правда. 16.11.2016 https://www.eurointegration.com.ua/articles/2016/11/16/7057546/

[487] В МИД РФ назвали безвиз для Украины «морковкой на веревочке». РБК-Украина. 11.05.2017 https://styler.rbc.ua/rus/zhizn/mid-rf-nazvali-bezviz-ukrainy-morkovkoy-verevochke-1494504952.html

[488] Як російські ЗМІ відреагували на український безвіз. Дослідження. Главком. 10.04.2017 https://glavcom.ua/columns/dmytrotymchuk/yak-rosiyski-zmi-vidreaguvali-na-ukrajinskiy-bezviz-doslidzhennya-408334.html

Після того як Україна отримала безвізовий режим з державами ЄС, російська пропаганда розпочала серію інформаційних атак, мета яких полягала у залякуванні пересічних українців: як на території держави, так і на непідконтрольних уряду землях. Задля цього в інформаційному просторі були запущені два фейки, які мали сформувати або посилити страхи певної частини населення відносно безвізового режиму. Серед загальноукраїнської цільової аудиторії було запущено тезу про те, що «безвіз» обов'язково збільшить рівень сексуального рабства в Україні. Щодо цільової аудиторії ОРДЛО було застосовано іншу тезу: «безвіз» принесе заразні епідемії для України та істотно підірве санітарну безпеку в державі.

20 червня 2017 року, тобто лише через 9 днів після вступу в дію режиму візової лібералізації, російське видання «Україна.ру» опублікувало «новину» про те, що запровадження безвізового режиму для громадян України з країнами Європейського Союзу вкрай негативно впливає на рівень сексуального рабства в країні[489].

Украина ру

Сексуальное рабство процветает в Украине

Матвей Ребриков | 20.06.2017, 11:28 | Новости

Заголовок новини про те, що безвізовий режим призвів до зростання випадків сексуального рабства / ukraina.ru

У статті з підзаголовком «Зворотній бік довгоочікуваного безвізу» йдеться про те, що запровадження безвізового режиму з країнами ЄС лише посилить негативні тенденції торгівлі людьми та сексуального рабства. Автор ілюструє матеріал кількома випадками – так званими спробами незаконно вивезти жінок до країн ЄС для надання там сексуальних послуг. Проте дані тези виявляються абсолютно фейковими. В описаних автором випадках зловмисникам так і не вдалося переправити жінок за кордон – всі ці спроби були попереджені оперативними співробітниками Державної прикордонної служби України та Національної Поліції.

489 Сексуальное рабство процветает в Украине. Украина.ру. 20.06.2017 https://ukraina.ru/news/20170620/1018797094.html

Водночас, згідно з даними, які надало Представництво організації з міграції в Україні, не країни ЄС, а Російська Федерація залишається основною «країною прибуття» для торгівлі людьми з України – %67 випадків в 2016 році (%64 в 2015 році і %77 в 2014 рік)[490].

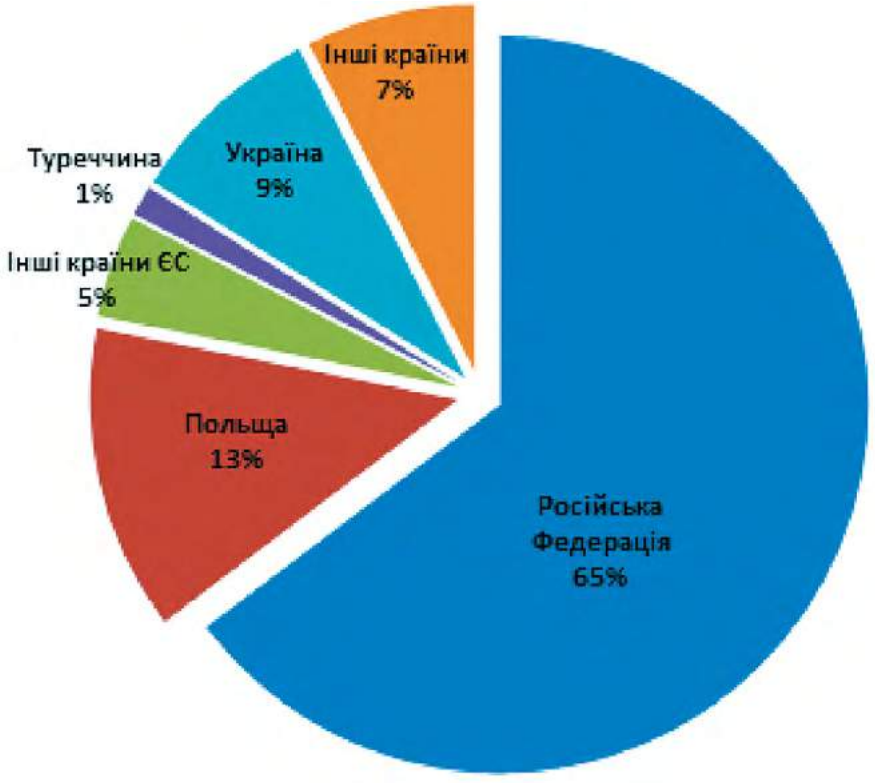

Основні країни призначення в контексті торгівлі людьми з України (2010 – березень 2018 рр.) / iom.org.ua

Розробники інформаційної атаки намагалися здійснити спекуляцію на болісній та актуальній для населення України темі торгівлі людьми. Росіяни вирішили показати, що в ЄС на українців чекає зовсім не те, на що вони розраховують, тобто вільне та безпечне пересування, а навпаки, вони там можуть стати об'єктами дій транскордонних злочинних формувань. По-друге, росіяни намагаються зіпсувати образ ЄС та висвітли начебто наявні в нього темні сторони при чому в максимально гіпертрофованому вигляді. Тема саме сексуального рабства була обрана не випадково, оскільки інформаційне поле насичене матеріалами про те, що скасування віз з боку України для самих європейців дала поштовх розвитку індустрії секс-туризму на українській території[491].

Президент правозахисної організації «Ла Страда-Україна» Катерина Левченко (пізніше Урядовий уповноважений з питань гендерної рівності) посилається на попередній досвід запровадження «безвізу» такими країнами, як Молдова і Грузія: «Ні в Молдавії, ні в Грузії не було зростання рівня торгівлі людьми в зв'язку з введенням безвізового режиму з країнами ЄС. Країна, в якій найбільша кількість українських громадян страждає від торгівлі людьми, – це Росія. І ця ситуація не тільки з громадянами України, а й з усіма, з якими межує Росія».

Отже, некомпетентність російських пропагандистів була швидко викрита, й вони не розкручували дану тему. Проте треба зауважити, що матеріали на тему сексуального рабства в російських ЗМІ і далі поширювалися. В серпні 2017 року видання «Politikus.ru» розмітило статтю під заголовком «Українці на експорт: британське рабство по

[490] Фейк: Введение «безвиза» увеличит уровень сексуального рабства в Украине. StopFake. 26.06.2017 https://www.stopfake.org/fejk-vvedeniya-bezviza-uvelichit-uroven-seksualnogo-rabstva-v-ukraine/

[491] Безвизовый режим с ЕС: неоднозначный опыт Украины. DW. 16.11.2010 https://www.dw.com/ru/безвизовый-режим-с-ес-неоднозначный-опыт-украины/a-6237565

європейському безвізу»[492]. В ньому йдеться про те, що жаданий безвізовий режим з ЄС обернувся для України новою шахрайською схемою.

Перед цим видання «РИА ФАН» писало, що згідно з даними фахівців, Україна за рівнем торгівлі людьми стоїть в одному ряду з Афганістаном, Пакистаном, Тунісом, Конго і Таїландом. При цьому в контрольному списку відповідного рейтингу Україна виявляється вже в четвертий раз. Дослідники повідомляють, що по всій країні практикуються сексуальна експлуатація, примусова праця, жебрацтво. Жертвами торговців людьми стають як дорослі, так і діти[493].

Таким чином, росіяни продовжили інформаційно підживлювати відповідний наратив, активно маніпулюючи даними та істотно гіперболізуючи експертну інформацію.

Заголовки фейкових новин про безвіз і сексуальне рабство / politikus.ru, riafan.ru

Другою інформаційною атакою проти безвізу, що має яскраво виражені соціальні конотації, – поширення неправдивих відомостей щодо хвороб та епідемій, що їх можуть розповсюдити українці, які безперешкодно відвідують ЄС.

Російські пропагандисти хотіли продемонструвати населенню окупованих територій Донбасу, що відвідувати країни Європи не потрібно, адже це приносить лише негаразди та загрожує безпеці.

Потреба у дискредитації ЄС в них виникла через те, що мешканці даних районів мають можливість за рахунок наявності українських документів оформити собі біометричні паспорти та вільно відвідувати ЄС. Разом з тим росіяни та їхні окупаційні війська на Донбасі, найманці позбавлені такої можливості.

Також пропагандисти хотіли перекрити негатив від інформації про те, що в лавах окупаційних формувань поширюються різноманітні хвороби через систематичне нехтування санітарними нормами. Серед бойовиків є ВІЛ-інфіковані. Зокрема, у військовому госпіталі, розгорнутому на базі Ясинуватської центральної районної лікарні,

[492] Украинцы на экспорт: британское рабство по европейскому безвизу. Politikus.ru. 23.08.2017 https://politikus.ru/events/98239-ukraincy-na-eksport-britanskoe-rabstvo-po-evropeyskomu-bezvizu.html

[493] Сексуальное рабство и торговля людьми процветают на Украине: Госдеп бьет тревогу. РИА ФАН. 01.08.2017 https://riafan.ru/893097-seksualnoe-rabstvo-i-torgovlya-lyudmi-procvetayut-na-ukraine-gosdep-bet-trevogu

15 жовтня 2016 року від СНІДу помер бойовик одного з підрозділів «1 АК ДНР»[494]. Окрім того, через порушення санітарних норм в з'єднаннях і частинах «ДНР» був зафіксований випадок масового захворювання на коросту[495].

В так званій «ЛНР» з метою нівелювання ідеї вільного пересування по країнам ЄС була використана місцева Санітарно-епідеміологічна служба. Зокрема, співробітники СЕС «ЛНР» стали посилено поширювати серед місцевих жителів чутки про епідемії різних захворювань (кору, холери, сказу, ботулізму, сальмонельозу) в усьому причорноморському регіоні України[496].

Мовляв, після «відкриття безвізу» відбувається «неконтрольована міграція населення», при цьому «в Україні спостерігається недопостачання вакцинуючого матеріалу». За версією «СЕС ЛНР», нібито всі ці небезпечні хвороби «завозяться з Румунії». Зі спеціальним подібним зверненням виступив «головлікар республіканської СЕС ЛНР» Дмитро Докашенко, який застеріг місцевих жителів від виїзду за межі «ЛНР» на підконтрольну українському уряду територію.

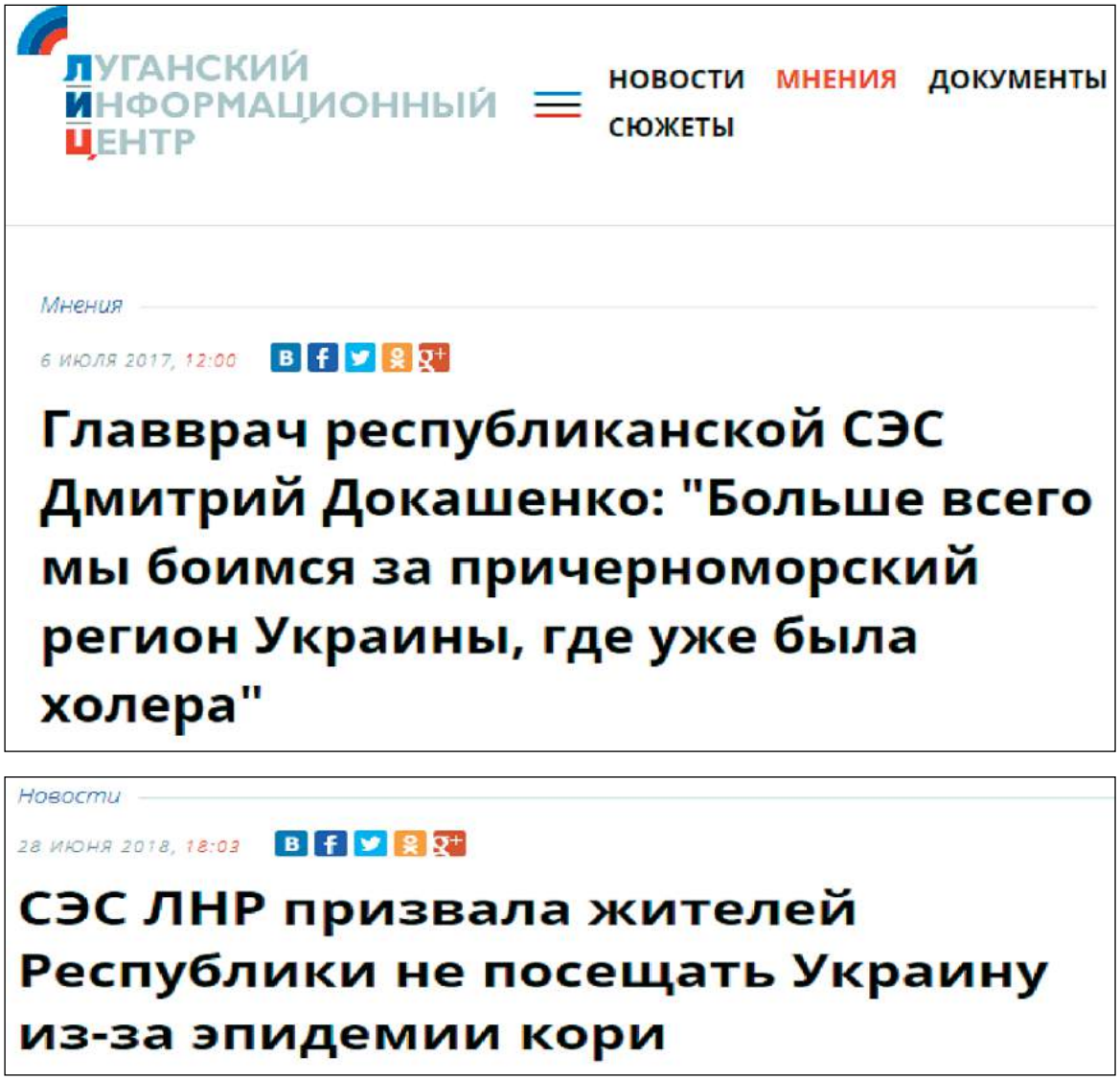

Фейкові повідомлення про епідемії України від «СЕС ЛНР» / lug-info.com

494 СНІД, короста та алкоголізм. Тимчук розповів, на що хворіють бойовики. ТСН.ua. 06.11.2016 https://tsn.ua/ato/snid-korosta-ta-alkogolizm-timchuk-rozpoviv-na-scho-hvoriyut-boyoviki-797895.html

495 Бойовиків «косить» короста. Depo.ua. 10.07.2017 https://www.depo.ua/ukr/war/boyovikiv-kosit-korosta-20170710602783

496 Главврач республиканской СЭС Дмитрий Докашенко: «Больше всего мы боимся за причерноморский регион Украины, где уже была холера». Луганский информационный центр. 06.07.2017 http://lug-info.com/comments/one/glavvrach-respublikanskoi-ses-dmitrii-dokashenko-bolshe-vsego-my-boimsya-za-prichernomorskii-region-ukrainy-gde-uzhe-byla-kholera-535

Заяви Докашенка щодо епідемії в ЄС не були підтримані з боку російських медіа. Однією з причин цього могло бути те, що вони не мали під собою жодних правдоподібних підстав. В той же час діям росіян могло перешкодити активне висвітлення теми в українських медіа[497], які розкрили повну безглуздість заяв СЕС «ЛНР», особливо на тлі поширення епідемії корости серед бойовиків бандформування «ДНР».

Однак російська пропаганда не зупинилися, і вже в червні 2018 року «голова СЕС ЛНР» став автором чергового випаду проти України, закликавши мешканців регіону відмовитися від відвідання території України через «епідемію кору»[498]. Тепер його заяви можуть стати додатковою аргументацією до тези про те, що вже українці несуть загрозу ЄС. Одним з прикладів цього є матеріал на сайті РІА ФАН про те, що з України на ЄС може поширитися епідемія туберкульозу[499].

497 ВАТАЖКИ «ЛНР» ПОШИРЮЮТЬ ЧУТКИ ПРО БУЦІМТО «ЕПІДЕМІЇ» З ЄС, ЩО ПРИЙШЛИ В УКРАЇНУ ЧЕРЕЗ БЕЗВІЗ – ТИМЧУК. 5 канал. 10.07.2017 https://www.5.ua/regiony/vatazhky-lnr-poshyriuiut-chutky-pro-butsimto-epidemii-z-yes-shcho-pryishly-v-ukrainu-cherez-bezviz-tymchuk149896-.html

498 СЭС ЛНР призвала жителей Республики не посещать Украину из-за эпидемии кори. Луганский информационный центр. 28.06.2018 http://lug-info.com/news/one/ses-lnr-prizvala-zhitelei-respubliki-ogranichit-peredvizhenie-po-ukraine-iz-za-epidemii-kori-36488

499 Бомба отложенного действия: украинцы принесут в ЕС эпидемию туберкулеза. РИА ФАН. 28.08.2017 https://riafan.ru/939056-bomba-otlozhennogo-deistviya-ukraincy-prinesut-v-es-epidemiyu-tuberkuleza

СЕЗОН 2. СЕРІЯ 4 – Жителі захоплених територій не зможуть скористатися безвізом

Після того, як стало зрозумілим, що в червні 2017 року Україна отримає безвізовий режим з ЄС в медіа розпочалося обговорення проблеми, чи зможуть даним правом скористатися мешканці анексованого Криму та непідконтрольних уряду територій Донбасу. У зв'язку з цим актуальності набрало питання отримання біометричних закордонних паспортів для переселенців та мешканців непідконтрольних регіонів. У Києві виникла дискусія про те, чи варто дозволяти мешканцям Криму та Донбасу повною мірою користуватися безвізовим режимом. За цим прослідувала інформаційна атака з боку Росії.

24 травня 2017 року російське видання «Взгляд» опублікувало статтю з маніпулятивним заголовком «Порошенко позбавив жителів Донбасу можливості їздити в ЄС без віз»[500]. Насправді, жителі окупованих територій мають таке ж право на отримання біометричного паспорту, як і інші українці, які проживають в будь-якому регіоні України. Для отримання біометричного паспорта вони повинні пред'явити додаткові документи з фотографією. Це пов'язано зі складнощами доступу до архівів Державної міграційної служби на тимчасово окупованих територіях.

Кореспонденти російського видання нібито, цитуючи українського президента, стверджують, що жителям непідконтрольних Києву територій Донбасу та Криму будуть видавати закордонні паспорти старого зразка, що унеможливлює використання переваг безвізового режиму. Проте, в самому тексті новини вже уточнюється, що Порошенко позначив, що паспорти старого зразка будуть видаватися тільки у разі, коли «немає підстав видавати їм біометричні паспорти».

Крім цього, у статті зазначається, що «українська влада буцімто ділить громадян своєї країни на «два сорти». Видання робить посилання на українське агентство «УНІАН», як першоджерело, однак при переході по ньому видається не конкретна, а стартова сторінка.

Подібні провокаційні матеріали також вийшли на російських порталах «Rosbalt.ru»[501] та «Fondsk.ru»[502].

---

500 Порошенко лишил жителей Донбасса возможности ездить в ЕС без виз. Взгляд. 24.05.2017 https://vz.ru/news/2017/5/24/871673.html

501 Порошенко поручил обеспечить жителей Крыма и Донбасса загранпаспортами старого образца. Росбалт. 24.05.2017 http://www.rosbalt.ru/world/2017/05/24/1617700.html

502 Порошенко не пустит в ЕС без виз «украинские» Крым и Донбасс. Fondsk.ru. 24.05.2017 https://www.fondsk.ru/news/2017/05/25/poroshenko-ne-pustit-v-es-bez-viz-krym-i-donbass-44041.html

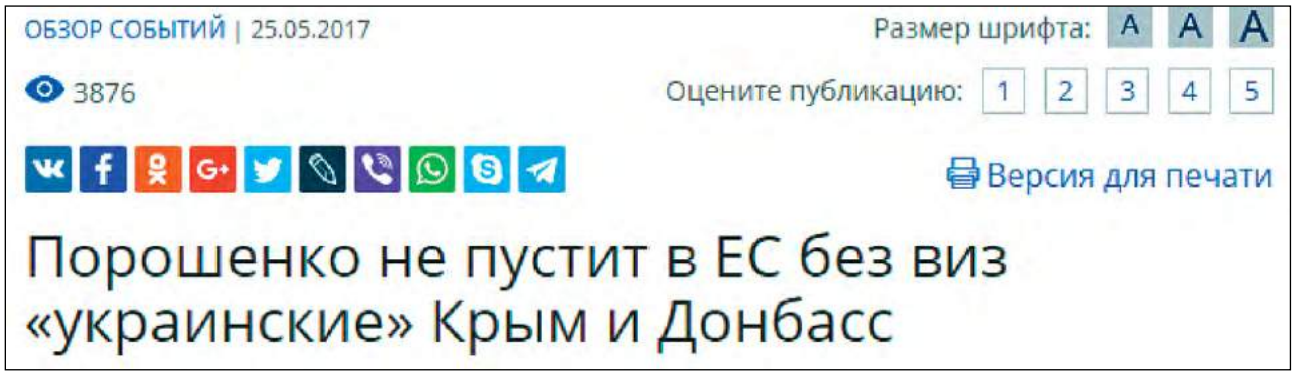

Подібність заголовків пропагандистських матеріалів щодо обмежень у доступі до безвізового режиму для жителів Криму і Донбасу / vz.ru, fondsk.ru

Російські спецслужби намагалися сформувати міф про те, що кримчани та мешканці Донбасу є небажаними на українській землі, яка нібито відмовляється надавати їм рівні права з іншими українцями. Також Москва прагнула виставити Київ у негативному світлі перед європейською спільнотою, засвідчивши, що в Україні наявна дискримінація за регіональною ознакою.

Особливу увагу треба звернути на тези, що містяться у публікації на порталі «Fondsk.ru». Анонімний власкор даного ресурсу висловлює наступні агресивні пасажі проти України:

українське керівництво довело, що гасла про єдину державу – не більше ніж примара; що в Європу без віз збираються пустити тільки тих, хто проживає на підконтрольних Україні територіях.

Порошенко намагається помститися за референдуми 2014 року, коли після так званого державного перевороту в Києві народ Криму «проголосував» за возз'єднання з Росією, а народ Донбасу – за незалежність ДНР і ЛНР від України.

Українська влада нібито ділить громадян України на три сорти; мовляв, якщо для Криму пропозиція українського президента буцімто зовсім не має сенсу, то відносно жителів республік Донбасу – це логічне продовження відомого абсурдного фейку про те, що «їхні діти будуть сидіти в підвалах».

Отже, матеріал на сайті «Взгляд» став лише тригером для появи масиву інших публікацій з розгорнутою антиукраїнською аргументацією.

До речі, повна цитата президента Петра Порошенка про закордонні паспорти для жителів тимчасово окупованих територій звучить наступним чином: «Хотів би окремо підкреслити, що якщо виникають проблеми, об'єктивно, з видачею паспортів тим, хто є на окупованій території або в Криму, то потрібно проаналізувати нашу нормативну базу і без паспортів їх залишати не можна. Якщо у нас немає підстав видавати їм біометричні паспорти, терміново, за згодою Служби безпеки України, Міністерства закордонних

справ, внести на розгляд до Кабінету міністрів позицію, що для цих громадян ми можемо видавати паспорти старого зразка»[503]

На сайті Державного підприємства «Документ»[504], яке займається оформленням біометричних паспортів в Україні, вказується, що жителям окремих регіонів Донецької і Луганської областей та АР Крим рекомендовано надати будь-які додаткові документи, на яких є фотографія. Як пояснюється на сайті, це пов'язано з тим, що «в результаті обмеження або відсутності доступу до відповідних архівів можливість первинної ідентифікації заявника в такий спосіб відсутня, тому виникає необхідність у проведенні додаткових перевірок для запобігання спробам шахрайства, крадіжки особистих даних».

Однак росіяни і далі продовжили поширювати відверту брехню.

Так званий віце-прем'єр Криму та постійний представник від Криму при Президенті РВ Георгій Мурадов / forumyalta.com

Так, «віце-прем'єр» кримського уряду Георгій Мурадов заявив, що надання кримчанам права безвізового режиму з ЄС, як громадянам України – провокація, яка може обернутися арештами і переслідуванням з боку української влади. У Державній прикордонній службі України спростували заяви окупаційної кримської «влади» про те, що жителям анексованого Криму, які збираються оформити український біометричний паспорт для виїзду за кордон, нібито загрожують «арешти і зачистка». Відповідний коментар першого заступника голови Держприкордонслужби України Василь Серватюк опублікував у себе на сторінці в Facebook[505].

[503] Порошенко провел совещание по подготовке к вступлению в силу безвиза.112 Украина. YouTube channel. 24.05.2017 https://www.youtube.com/watch?v=1h-m1ppEXs0

[504] Сайт ДП «Документ»: Додаткові документи при оформленні закордонного паспорта https://pasport.org.ua/vazhlivo/dodatkovi-dokumenty

[505] В Украине опровергли глупый миф оккупантов о «зачистке» крымчан, прибывших за загранпаспортами. События Крыма. 23.06.2017 http://www.sobytiya.info/news/v-ukraine-oprovergli-glupyy-mif-okkupantov-o-zachistke-krymchan-pribyvshih-za-zagranpasportami

Кремль активно розповсюджує – як в українському, так і в європейському інформаційному просторі – повідомлення про небажання та неможливість України вступити до Європейської Співдружності. Для цього РФ використовує заяви окремих європейських політиків, які не представляють позиції тої чи іншої держави Євросоюзу, а максимум лише свою політичну силу, лояльну до дій Кремля, або утримувану за російські гроші. Крім того, у хід йде хибна статистика та фейки про небажання ЄС псувати відносини із Російською Федерацією.

Логічний ланцюжок меседжів, що просувалися для ключових аудиторій в Європі, Україні та Росії виглядав так:

- Українці не бажають вступати до ЄС;
- Вступ до Євросоюзу призведе до повного знищення української економіки;
- Українська промисловість втратить найбільшу ринки збуту;
- Товари ЄС витісняють українську продукцію.

Однією з тем, яку активно та планомірно використовувала російська пропаганда аби завадити переговорному процесу щодо візової лібералізації між Україною та ЄС була тема загрози масового напливу українців до країн Співдружності після скасування віз. Важливо вказати, що підґрунтя для проведення російських інформаційних атак проти України дали події так званої «європейської міграційної кризи», що спалахнула в 2015 році. Це була найбільша міграційна криза в Європі з часів Другої світової війни.

На цьому тлі восени 2015 року в європейських, російських та українських, ЗМІ вийшла серія публікацій, в яких обґрунтовувалась проблема наявності міграційних ризиків, що надходять із боку України.

Восени 2015 року, коли мігрантська криза в ЄС почала досягати апогею, в українських ЗМІ з'являються матеріали в яких зазначалося, що В Європі – наплив українських мігрантів. Вони посилалися на дані Євростату, згідно з якими протягом 2014 року більше 300 тис. українців отримали посвідку на проживання в країнах ЄС.

Наприклад, за даними Євростату, в Польщі в 2014 році отримали посвідку на проживання понад 247 тис. українців, в Чехії – понад 12 тис., у Словаччині – 1,6 тис. осіб. Головними причинами масової міграції стали політична та економічна ситуація в країні[506].

Тоді було помітно, що найбільше українських мігрантів вирушило до Польщі. Розуміючи це, росіяни почали поширювати негативні публікації проти українців, аби дати їм зрозуміти, що вони є небажаними в цій державі. В серпні 2015 року видання «Fondsk.ru» надрукувало статтю, що містила наступні тези[507]:

до Польщі виїжджають десятки тисяч тимчасових переселенців з України і з-поміж них багато осіб, що втікають від мобілізації та використовують Польщу в якості притулку.

полякам не подобається ріст кількості студенів з України в польських ВНЗ. Перш за все, це стосується вишів східно-польських міст на кшталт Любліна і Жешува. Велика кількість українців (близько 23 тисяч осіб, що складає за польськими оцінками близько %42, за німецькими – більше %50 від числа усіх іноземців, які навчаються в польських університетах) знижує шанси на отримання хорошої роботи після закінчення вузу для самих поляків.

українські студенти ведуть себе дуже агресивно; вони нібито демонстративно фотографуються в Польщі з прапорами Української повстанської армії (УПА).

відбувається зростання «українського шовіністичного націоналізму». Деякі польські політики вже відкрито відмовляються від підтримки офіційного Києва.

зростає загроза експорту з України ісламського тероризму. Польський автор Мартін Мамон писав: «Зараз Україна стає важливим перевалочним пунктом для ІДІЛ та інших підпільних ісламістських організацій. За 15 тисяч доларів бойовик отримує нове ім'я і абсолютно легальні документи українського громадянина. Українцям порівняно легко отримати візу до сусідньої Польщі, де вони працюють на будівництвах або в ресторанах, відшкодовуючи недолік робочої сили, що виник після того як мільйони поляків виїхали до Великобританії або Німеччини в пошуках кращого життя. Отже, під виглядом заробітчан до Польщі можуть прибути ісламські терористи».

---

506 В Европе — всплеск миграции из Украины. Сегодня. 22.10.2015 https://www.segodnya.ua/ukraine/v-evrope-vsplesk-migracii-iz-ukrainy-660230.html

507 Поляки против наплыва в их страну украинцев. Fondsk.ru. 10.08.2015 https://www.fondsk.ru/news/2015/08/10/poljaki-protiv-naplyva-v-ih-stranu-ukraincev-34720.html

ВАЛЕРИЙ ВРУБЛЕВСКИЙ | 10.08.2015 | ПОЛИТИКА Размер шрифта: A A A

1658 Оцените публикацию: 1 2 3 4 5

Версия для печати

Поляки против наплыва в их страну украинцев

Пропагандистський матеріал із фейковимим фактами
про українців-мігрантів в Польщі / fondsk.ru

Даний матеріал спочатку вийшов у німецькому виданні «Heise.de» відомому як Telepolis[508]. Цей ресурс вірогідно отримує пряме фінансування з Москви, оскільки відомий співпрацею з керівництвом «RT Deutchland»[509]; він також надає можливість для виходу публікацій німецького журналіста проросійської орієнтації Ульріха Хайдена, який готував матеріали про масові вбивства людей «українською хунтою» в Одесі 2 травня 2014 року[510].

508 "In der Ukraine sehe ich in der nächsten Zeit keine Zukunft". Heise.de. 01.08.2015 https://www.heise.de/tp/features/In-der-Ukraine-sehe-ich-in-der-naechsten-Zeit-keine-Zukunft-3374606.html

509 Интервью с главным редактором «RT Deutsch» Иваном Родионовым для «Telepolis». Heise.de. 24.11.2014 https://www.heise.de/tp/features/Wir-wurden-gleich-mit-der-Propaganda-Keule-begruesst-3368598.html?seite=all

510 Свобода слова или лицемерия? Московское бюро по правам человека. http://pravorf.org/index.php/news/2095-svoboda-slova-ili-litsemeriya-pochemu-nemetskie-smi-ob-yavili-bojkot-ulrikhu-khajdenu-i-drugim-chestnym-ekspertam

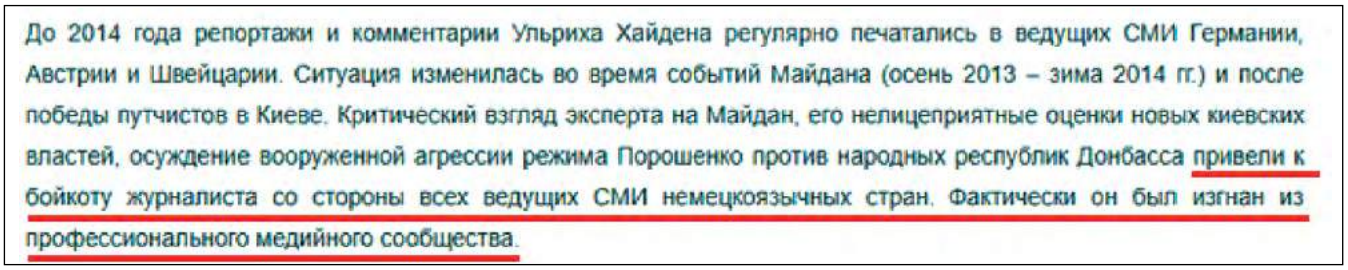

До 2014 года репортажи и комментарии Ульриха Хайдена регулярно печатались в ведущих СМИ Германии, Австрии и Швейцарии. Ситуация изменилась во время событий Майдана (осень 2013 – зима 2014 гг.) и после победы путчистов в Киеве. Критический взгляд эксперта на Майдан, его нелицеприятные оценки новых киевских властей, осуждение вооруженной агрессии режима Порошенко против народных республик Донбасса привели к бойкоту журналиста со стороны всех ведущих СМИ немецкоязычных стран. Фактически он был изгнан из профессионального медийного сообщества.

«Московское бюро по правам человека» в статті із виправданням «чесного експерта» Хайдена саме навело аргументи щодо того, чому його матеріали щодо України – дезінформація / pravorf.org

Російська сторона мала на меті створити в масовій свідомості населення держав ЄС образ України як держави, де наявний внутрішній конфлікт та несприятлива економічна ситуація. Кремль прагнув показати, що надаючи безвіз Україні, держави ЄС можуть зустрітися з величезним потоком додаткових мігрантів.

Отже, росіяни піднімали тему мігрантської загрози через німецькомовні ЗМІ. Дійшло до того, що про наявність проблеми почали говорити в посольстві України в Німеччині. Посол України в ФРН Андрій Мельник зазначив, що ситуація з масовими відмовами в наданні статусу біженця українським громадянам в Німеччині, роздута останнім часом в німецьких ЗМІ, може негативно позначитися на просуванні процесу отримання Україною безвізового режиму з ЄС.

В 2016 році окремі російські видання намагалися поширювати тези про ризики масованої трудової міграції до ЄС з України в разі надання безвізу. Портал «Антифашист» поширив матеріал про «приголомшливі масштаби трудової міграції з України до ЄС».

Зокрема зазначалося, що масштаби міграції з України вже не поступаються подібній міграції з держав мусульманського світу. Ті, хто побоюється масового переселення в ЄС, маючи на увазі мусульман, повинні звернути увагу на статистику по видачі дозволів на перебування громадянам з так званих третіх країн. Йдеться про громадян країн, що не входять до Європейського Союзу.

Російський пропагандистський портал «Русская правда» говорив, що Україна в понятті європейців – нестабільна країна, тому в Європі побоюються напливу українських мігрантів[511].

В 2015 році видання «Європейська правда» провела дослідження теми міграційних ризиків, які могли походити з України, та дійшла висновку, що бурхливі події 2014-2013 рр. в Україні дійсно вплинули на збільшення числа претендентів притулку і мігрантів з України до ЄС. Втім, біженці також прямують до ЄС із Сирії, Афганістану, Косово, Еритреї та навіть Росії. Себто ця проблема не є аргументом для того, щоб відмовляти Україні в скасуванні короткострокових віз.

5 травня 2016 року посол з особливих доручень МЗС України Дмитро Кулеба заявив: «На рівні Європейського союзу визнали, що Україна не представляє міграційної загрози з точки зору безвізового режиму, який діє в звичайних умовах»[512]

Насамкінець, означена теза була підтверджена на практиці. За перший рік дії безвізового режиму з країнами ЄС українці дотримувалися законодавства, не створили загрозу масової міграції. Отже, намагання російської сторони сформувати з України образ «нової Сирії» в сенсі міграційної загрози для ЄС виявилися марними.

---

[511] Почему Украине не дают безвизовый режим? Новые отмазы. Русская правда. http://ruspravda.info/Pochemu-Ukraine-ne-dayut-bezvizoviy-rezhim-Novie-otmazi-21723.html

[512] ЕС официально признал, что Украина не представляет миграционной опасности – Кулеба. УНИАН. 5.05.2016 https://www.unian.net/politics/1337678-es-ofitsialno-priznal-chto-ukraina-ne-predstavlyaet-migratsionnoy-opasnosti-kuleba.html

Росія докладала значних зусиль для розповсюдження тези: українська промисловість не може нормально існувати, якщо втратить доступ до експорту продукції на російський ринок. За допомогою проросійських ЗМІ, блогерів, та промосковських сил в масовій свідомості закріплювався міф – відхід від Росії призведе до закриття ринку цієї країни, а в підсумку – до краху української промисловості через неможливість реалізувати її продукцію в інших країнах.

З 2013 року в українському медійному просторі поширення набули тези, що Росія – це не просто ринок збуту для України, але це ще й той ринок, на який українські виробники постачають високотехнологічну продукцію, товари з високим ступенем переробки та високою доданою вартістю. Розповідалося, що країнам Заходу не потрібні українські літаки, машини, станки. А Росія, навпаки, їх куплятиме.

Російський блогер Андрій Ваджра порівнює Україну з Африкою, якщо країна втратить російський ринок збуту. Він пише, що українське промислове виробництво, в силу малого внутрішнього ринку України, практично повністю орієнтовано на зовнішнє замовлення. Причому більша частина цього зовнішнього ринку припадала на пострадянський простір і, перш за все – на Росію.

Він вказує: переорієнтація на ЄС призведе до втрати традиційних для України ринків збуту і зупинці основної частини промислового виробництва, здатного існувати лише в умовах тісної виробничо-технічної кооперації з російськими підприємствами.

«Блогер» також вказав, що ринок Євросоюзу так і залишився для української промисловості закритим, в силу його перенасичення європейськими товарами і низькою якістю української промислової продукції. Себто промисловість України не змогла подолати захисні бар'єри європейського ринку і конкурувати з промисловістю європейських країн. Звідси – так зване стрімке падіння українського промислового виробництва, експорту промислової продукції України і повальна зупинка / закриття українських промислових підприємств[513].

Російські спецслужби намагалися сформувати негативний образ ЄС в очах представників фінансово-промислових груп, чия діяльність була зав'язана на російський ринок. Також цільовою аудиторію виступали працівники підприємств української промисловості. Там працювало близько %18 зайнятого населення України (2008 р.) і створювалося до %26 ВВП (2012 р.)[514].

Видання «The Kiev Times» напряму закликало налагодити відносини з Росією, оскільки тільки це рішення може стати порятунком для української промисловості[515]. Видання зазначало, що Україна показує рекордно мінімальні показники виробництва у важкій промисловості, які з кожним роком стрімко знижуються. Цю негативну тенденцію у виробничій сфері більшість експертів пов'язують з погіршенням відносин з Росією і втратою російського ринку збуту.

Проте проросійські рупори замовчують важливі деталі причин, що призвели до падіння українського експорту до РФ. А до них належать конфлікт на Сході України та ворожа торгівельна політика Москви. Президент Петро Порошенко заявив, що закриття російського ринку завдало Україні збитків на суму мінімум 15$ мільярдів. Глава держави повідомляв, що у -2015му році, в порівнянні з -2014м наш експорт в

513 Без России Украина обречена быть Африкой, 13.08.2015 https://andreyvadjra.livejournal.com/479697.html

514 https://uk.wikipedia.org/wiki/Промисловість_України#cite_note-1

515 Что происходит с промышленностью Украины сегодня? 08.05.2017 http://thekievtimes.ua/economics/511377-chto-proisxodit-s-promyshlennostyu-ukrainy-segodnya.html

Росію скоротився наполовину»[516].

Водночас торговий представник України Наталія Микольська зазначила, що втрата російського ринку не стане катастрофою для українських експортерів. Вона пояснила, що більшість українських компаній, які поставляли свою продукції на ринок Росії, протягом декількох років почали переорієнтуватися на інші ринки.[517]

Вітчизняні виробники продовжують активно працювати над пошуком нових експортних ринків. Україна планує активізувати торговельне співробітництво з найбільш вигідними партнерами, в першу чергу з Китаєм, Туреччиною, країнами Африки і Близького Сходу.

До того ж компенсацію втрат російського ринку для України почав надавати ЄС. Частка ЄС в українській зовнішній торгівлі станом на 2016 рік становила %41, отже ринок Європейського Союзу поволі почав компенсувати той удар по українській економіці, який завдала Росія.

[516] Порошенко: Закрытие российского рынка принесло Украине убытков на $15 миллиардов, 06.09.2015 https://biz.censor.net.ua/news/3010859/poroshenko_zakrytie_rossiyiskogo_rynka_prineslo_ukraine_ubytkov_na_15_milliardov

[517] Торгпред Украины: Потеря российского рынка не станет катастрофой, 28.12.2015 https://www.segodnya.ua/economics/business/torgpred-ukrainy-poterya-rossiyskogo-rynka-ne-stanet-katastrofoy-678976.html

СЕРІАЛ 6. КРИМСЬКА ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА

II

СЦЕНАРІЙ

Окупація Криму стала першим актом фізичної агресії РФ після Революції Гідності. Кремль продемонстрував, що не менш активно, аніж живу силу, Росія використовує свій пропагандистський ресурс для війни в інформаційному просторі. На початку агресії російські ЗМІ для виправдання анексії Криму використовували фейки про «фашизацію» України та «смертельну небезпеку для усіх російськомовних». Про це ми вже згадували в інших розділах.

Однак, навіть після зміщення акценту пропаганди на українських військових на Донбасі, Кремль продовжив поширювати фейки про Крим. В основному вони стосувалися того, наскільки позитивно вплинуло на півострів його «приєднання» до Росії, відсутності в українців бажання повертати його та негласної підтримки анексії міжнародною спільнотою – тут, до речі, російська пропаганда активно використовувала офіційні візити представників інших країн.

Таким чином Росія намагається показати світовій спільноті правомірність анексії, а українському населенню — марність сподівань на повернення півострову до складу України.

СЕЗОН 1. 146 % підтримки приєднання Криму до Росії

З появою «зелених чоловічків» в Криму та після, так званого, референдуму, Кремль заповнив інформаційне поле матеріалами про абсолютну підтримку населенням півострову факту приєднання до Росії, зокрема як засобу захисту від українських націоналістів.

Промосковські медіа таким чином намагаються легітимізувати незаконний акт анексії, відкидають порушення Конституції України та міжнародного права щодо цілісності та непорушності кордонів самим фактом високої явки на референдумі і відсутності проукраїнських сил на півострові. Основна аудиторія — західні країни, яким демонструється виправданість окупації півострову, а також населення самої РФ, адже Крим за умов погіршення економічного становища з 2014 року став основним фактором консолідації влади в руках Путіна.

План просування кремлівського наративу щодо легітимізації анексії Криму виглядає наступним чином:

• з перших днів незалежності України населення Криму бажало приєднання півострова до Росії;

• підтримка збройного захоплення Криму армією РФ виражається майже одноголосним голосуванням кримчан за входження до складу Росії під час «референдуму» 2014 року за надзвичайно високої явки голосуючих;

• кримськотатарський народ демонструє свою підтримку політики В. Путіна, масово голосуючи за нього на президентських виборах 2018 року;

• українська громада Криму всіляко демонструє відсутність будь-яких утисків з боку російської влади та проголошує свою підтримку діям РФ;

• таким чином, анексія 2014 року, що є грубим порушенням міжнародного права, легітимізується у масовій свідомості як акт, що відбувся з волі російського, українського та кримськотатарського населення півострова, а отже, абсолютної більшості кримчан.

Анексія Криму безперечно залишається одним з найтяжчих злочинів Російської Федерації, а також, вірогідно, найгрубішим порушенням міжнародного права після Другої світової війни. Намагаючись хоча б якось виправдати свою протиправну поведінку в очах світового співтовариства, у Кремлі вирішили зробити основну ставку на просування розкрученої пропагандою РФ тези про абсолютну підтримку кримчанами ідеї приєднання півострова до Росії.

Відтак, головний посил був наступним: жителі півострову «майже одноголосно» висловилися в підтримку анексії на невизнаному ООН «референдумі». Водночас російські ЗМІ ширили фейки про надвисоку явку та рівень підтримки «виходу Криму зі складу України».

У 2013 році, при значному рівні проросійських настроїв частини населення Криму, соціологічне опитування Інституту Геллапа показало, що %23 кримчан підтримують ідею входження півострову до складу Російської Федерації (у 2011 році — %33)[518]. Тобто до Майдану серед населення Криму спостерігалась тенденція повільного скорочення кількості бажаючих відокремитися від України.

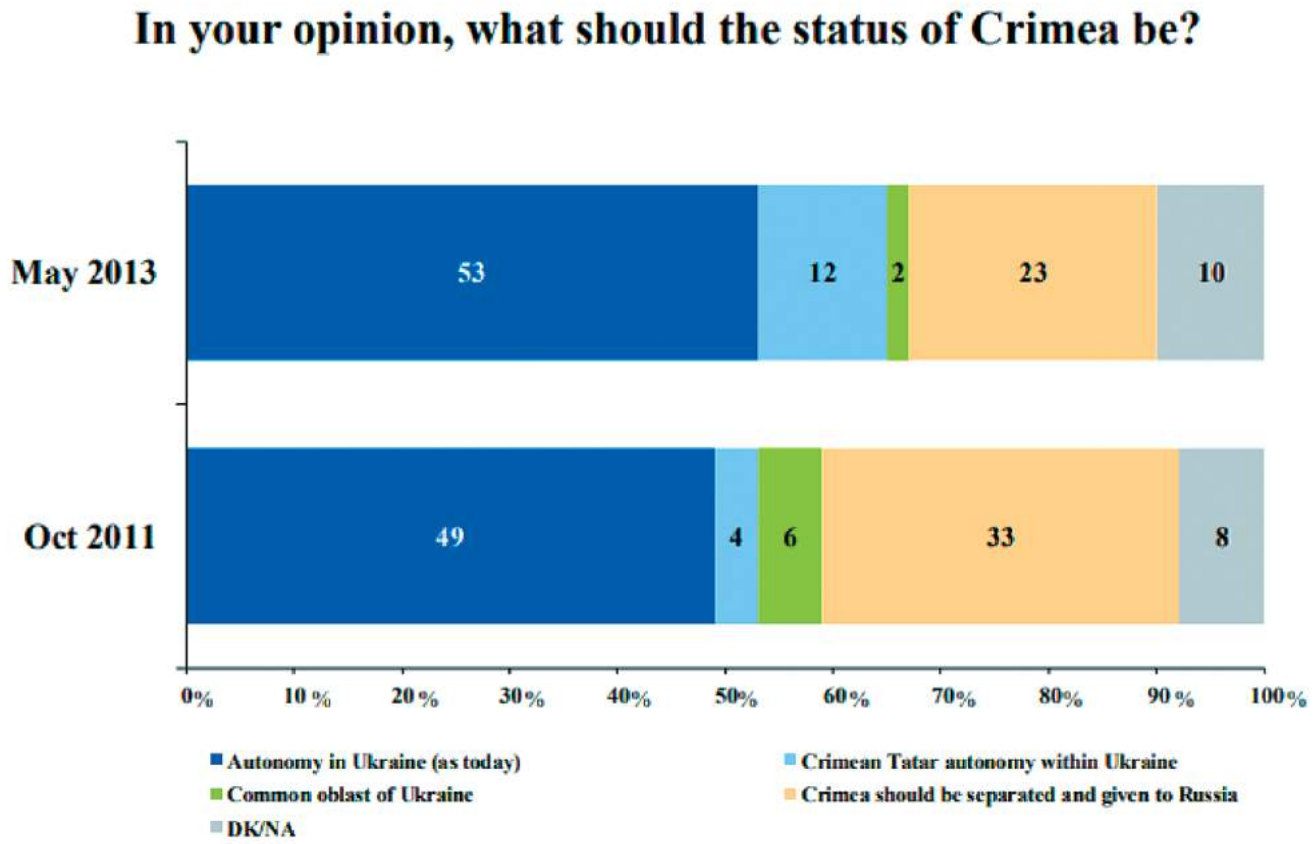

Зменшення кількості кримчан, які виступали за приєднання до Росії, згідно із опитуванням IRI. Травень 2013 / iri.org

518 Public Opinion Survey Residents of the Autonomous Republic of Crimea May 16 – 30, 2013. International Republican Institute Baltic Surveys Ltd./The Gallup Organization Rating Group Ukraine with funding from the United States Agency for International Development. http://www.iri.org/sites/default/files/2013%20October%207%20Survey%20of%20Crimean%20Public%20Opinion,%20May%2016-30,%202013.pdf

За даними Київського міжнародного інституту соціології, на початку лютого 2014 року ідею «приєднання до Росії» у АР Крим підтримувало %41 населення[519]. Відповідно, протягом періоду, що передував проведенню «референдуму» 16 березня 2014 року, за умови активної дії російської пропаганди, здійснення постійного адміністративного тиску та тиску з боку російських військовослужбовців («зелених чоловічків»), місцевих проросійських незаконних збройних формувань, підняти цей рівень на вряд чи вдалося б більше, ніж до %60-50.

Відсоток тих, хто хотів би, щоб Україна приєдналася до Росії[1]

	Україна і Росія мають об'єднатись в одну державу 2013, %	Україна і Росія мають об'єднатись в одну державу 8–18 лютого 2014, %
АР Крим	35.9	41.0
Донецька	29.8	33.2
Луганська	29.4	24.1

Опитування Київського міського інституту соціології, 25-21 лютого 2014 / kiis.com.ua

Навіть за умови явки у %80, що є надзвичайно високим і абсолютно нехарактерним для електоральної історії АР Крим показником, кількість прибічників входження до РФ на «референдумі» була б меншою за половину населення Криму.

Такий показник (навіть при формальній перемозі «референдуму за приєднання») для В. Путіна, з його ідеєю «абсолютної підтримки незаконної анексії з боку народу Криму», означав би повний крах. Для міжнародної спільноти «абсолютна підтримка» — це ніяк не менше хоча б двох третин населення. Відповідно, остаточні цифри результатів голосування на «референдумі» довелося вигадати в адміністрації президента РФ та донести до виконавців у Криму.

За офіційними даними російської влади в Криму, 16 березня 2014 року «за возз'єднання з Росією на правах суб'єкта Російської Федерації» проголосували %96,77 виборців, за розширення автономії у складі України – %2,51. Явка склала %83,1 виборців. У Севастополі за входження до складу Росії проголосували %95,6... Явка виборців у Севастополі досягла %89,5»[520].

За даними Мустафи Джемілєва, лідера кримськотатарського народу Криму, більшість кримських татар бойкотували проведення сепаратиського референдуму. За його інформацією, у референдумі взяли участь лише %32,4 кримчан[521].

За даними, поширеними центральними російськими ЗМІ, «у Криму проголосували 1 млн. 250 тис. 426 осіб..., а з урахуванням Севастополя проголосували 1 млн. 724 тис. 563 людини»[522], що відповідає цифрі %82,71. При тому, що населення міста Севастополь на кінець 2013 року складало 462 385 особи. За оголошеними у російських ЗМІ даними можна було зробити висновок, що участь у «референдумі» взяли на 675 88 севастопольців більше, ніж проживало в місті, тобто [523]%124.

---

519 ДИНАМІКА СТАВЛЕННЯ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ ДО РОСІЇ ТА НАСЕЛЕННЯ РОСІЇ ДО УКРАЇНИ, ЯКИХ ВІДНОСИН З РОСІЄЮ ХОТІЛИ Б УКРАЇНЦІ. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). Звіт. 4.03.2014 http://kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=236&page=1&y=2014&m=3

520 Стремление к автономии через призму истории. Государственный совет Республики Крым. Офіційний сайт http://www.crimea.gov.ru/o_gossovete/istoriya_sovremennost

521 Мустафа Джемилев выступил в Совете Безопасности ООН. Голос Америки. 31.03.2014 https://www.golos-ameriki.ru/a/crimea-tatars-on-latest-evens-in-ukraine/1883359.html

522 Явка избирателей на референдуме в Крыму составила 81,36%. ТАСС. 16.03.2014 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1051661

523 Обновлено: Российские СМИ исказили количество проголосовавших жителей Севастополя. StopFake. 17.03.2014 https://www.stopfake.org/za-prisoedinenie-kryma-k-rossii-progolosovalo-124-zhitelej-sevastopolya/

Чисельність населення на 1 листопада 2013 року та середня за січень–жовтень 2013 року

1. Наявне населення

(осіб)

	На 1 листопада 2013 року			Середня чисельність за січень–жовтень 2013 року		
	все населення	міське	сільське	все населення	міське	сільське
Севастопольська міськрада	**385462**	**361624**	**23838**	**384450**	**360663**	**23787**
у тому числі						
м.Севастополь	344479	344479	–	343529	343529	–
м.Інкерман	12015	12015	–	12000	12000	–
З загального підсумку по районах міськради						
Балаклавський	45114	34626	10488	45119	34654	10465
Гагарінський	124108	124108	–	123660	123660	–
Ленінський	111049	111049	–	110819	110819	–
Нахімовський	105191	91841	13350	104852	91530	13322

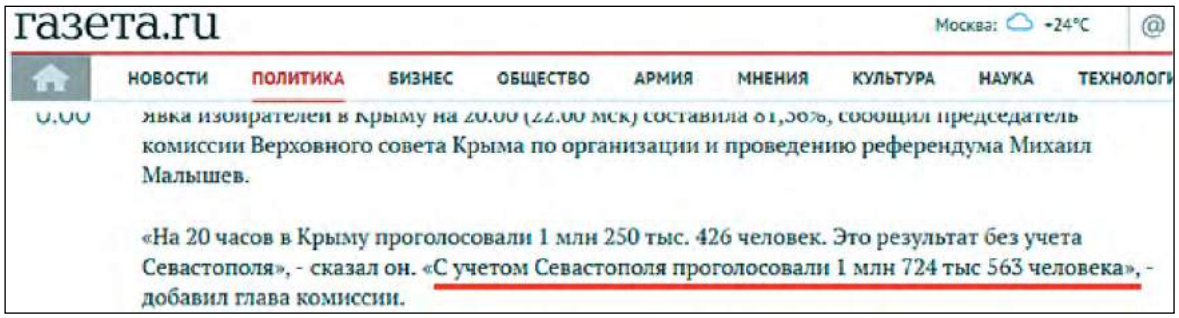

Неспівпадіння заяв російських чиновників щодо кількості тих, хто проголосував, та населення Севастополя, через що вийшло завйвих 88 тис. людей, які нібито проголосували / stopfake.org, gazeta.ru

Ці завищені цифри мали продемонструвати масову підтримку кримчанами ідеї приєднання до РФ. Ці фейки були розтиражовані центральними російськими медіа[524]

Необхідність підтримки тези президента РФ Володимира Путіна, пізніше озвученої ним у пропагандистському фільмі «Крим. Шлях на батьківщину», про те, що «ми будемо робити це [вторгнення й анексію] тільки у тому разі, якщо будемо абсолютно впевнені у тому, що цього хочуть самі люди, які проживають в Криму... Виявилося, що бажаючих приєднатися там до Росії %75 від загалу»[525].

Для імітації «підстав», з метою виправдання грубого порушення міжнародного права — військової агресії та анексії частини території іншої суверенної держави, РФ намагається апелювати до нібито «абсолютної підтримки» цих дій кримчанами. Що, на думку Кремля, має пом'якшити факт скоєння РФ анексії в очах міжнародної спільноти, проводячи паралель із прецедентом виходу Косова в односторонньому порядку зі складу Сербії у 2008 році.

Насправді ж, так званий, референдум був проведений з усіма можливими порушеннями міжнародного та українського законодавств, а також з порушенням самих принципів волевиявлення громадян і фальсифікацією його результатів.

524 В Севастополе 95,6% проголосовавших высказались за вступление Крыма в РФ. ТАСС. 17.03.2014 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1052517

525 Путин рассказал «России 1», как вернул Крым и спас Януковича. Вести.Ru. 9.03.2015 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2412450

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 2. Фейки про лояльність зі сторони кримських татар

Якщо на міжнародній арені анексія Криму створила для Росії імідж країни-агресора та призвела до серйозних міжнародних наслідків у вигляді санкцій та фактичної ізоляції, то всередині країни перед Кремлем з'явилася проблема кримських татар. Оскільки корінний народ півострова ніколи масово не підтримував проросійські настрої та бойкотував «референдум», для імітації схвалення анексії РФ довелося таку підтримку вигадати.

Офіційна російська пропаганда називає голосування кримських татар на так званому референдумі «у процентному відношенні таким самим, як голосував увесь півострів»[526], при тому, що за словами місцевих активістів реально у цьому «шоу під дулами автоматів» взяли участь лише одиниці кримських татар.

Наприкінці 2014 року, на противагу єдиному законному представницькому органу кримських татар – Меджлісу – російською владою Криму було створено нову, підконтрольну окупантові «представницьку» організацію – Суспільний рух кримськотатарського народу «Къырым». Сам Меджліс було оголошено «екстремістською організацією», відповідно, будь-яка його діяльність в Криму стала неможливою. При незаконній владі Криму було створено Громадську раду кримськотатарського народу за участю багатьох дрібних організацій та проросійських діячів, що не впливають на життя свого народу.

Головним завданням даних організацій стала імітація підтримки російської влади кримськими татарами та виправдання анексії. У 2016 році «Къырым» та пов'язані зі ним фігури «від імені кримськотатарського народу» закликали Туреччину визнати Крим російським[527]. У 2017 році, під час розгортання «виборчої кампанії» на півострові контрольовані проросійські організації оголосили про підтримку Путіна як кандидата, з чиїм ім'ям пов'язане так зване відродження кримськотатарського народу[528].

Далі розпочалася демонстрація «підтримки» президента РФ по усіх напрямках: муфтій мусульман Криму поставив підпис за його кандидатуру[529], представники «Къырым» оголосили про %60 підтримки В.Путіна кримськими татарами[530], на «виборах» у Криму, як виявилося, «татари голосували активніше, ніж за української влади»[531]. У квітні 2018 року, очевидно, для закріплення результату, у Москві було презентовано книгу «Чому я підтримую Путіна. Маніфест кримської татарки»[532], оперативно перекладену англійською і турецькою мовами для зовнішніх аудиторій.

---

526 Путинский миропорядок и крымские татары. StopFake. 15.03.2018 https://www.stopfake.org/putinskij-miroporyadok-i-krymskie-tatary/

527 Fake: Крымские татары призвали Турцию признать полуостров российским. StopFake. 6.07.2016 https://www.stopfake.org/fake-krymskie-tatary-prizvali-turtsiyu-priznat-poluostrov-rossijskim/

528 Крымские татары заявили о поддержке Путина на выборах. РИА Новости. 13.01.2018 https://ria.ru/election2018_news/20180113/1512554566.html

529 Муфтий мусульман Крыма Эмирали Аблаев поставил свою подпись в поддержку Владимира Путина как кандидата в президенты РФ. Украина.ру. 13.01.2018 https://ukraina.ru/news/20180113/1019766312.html

530 Крымские татары за Путина?. Idel. Реалии. 9.02.2018 https://www.idelreal.org/a/29004477.html

531 Бальбек: Крымские татары голосовали активнее, чем при украинской власти. Украина.ру. 19.03.2018 https://ukraina.ru/news/20180319/1020075775.html

532 «Манифест крымской татарки»: в Москве состоялась презентация книги Дианы Кади... New Inform. 22.04.2018 https://newinform.com/region/msk/115812-manifest-krymskoi-tatarki-v-moskve-sostoyalas-prezentaciya-knigi-diany-kadi

Заяви колаборантів, розтиражовані кримськими пропагандистами / ria.ru, ukraina.ru

Основний акцент російська пропаганда зробила на імітацію високого рівня підтримки кримськими татарами В. Путіна на виборах 2018 року, що мало стати демонстрацією нібито схвалення анексії з боку найбільш проблемної з точки зору Москви національної групи Криму.

Однак створення кишенькових організацій, які нібито представляють волю кримськотатарського народу, та активність невеликої кількості місцевих проросійських діячів не призвели до суттєвих змін у ставленні кримських татар до незаконної анексії півострова та її ініціатора. За оцінкою Рефата Чубарова, лідера Меджлісу кримськотатарського народу, %90 його співвітчизників у Криму не брали участі у виборах президента РФ[533].

533 Чубаров: понад 90% кримських татар проігнорували російські вибори у Криму. Радіо Свобода. 19.03.2018 https://www.radiosvoboda.org/a/news/29109146.html

Вочевидь, з точки зору Кремля після кримськотатарської, другою за «проблемністю» є українська громада Криму, яка також не хотіла визнавати російську анексію. Російські медіа переконують, що українці Криму не зазнають жодних утисків, українська мова визнана державною, а сама громада «активно розвивається»[534].

Тим не менше, 19 квітня 2017 року Міжнародний суд ООН ухвалив рішення зобов'язати російську сторону забезпечити доступність освіти українською мовою в Криму. Це рішення було прийняте в рамках позову України проти РФ з приводу етнічної дискримінації українців. Згідно із статистикою, за період з 2013 року після анексії чисельність учнів, що навчаються українською мовою в Криму зменшилася у 36 разів[535].

Щоби якось відреагувати на таку критику своїх дій, що пролунала на рівні ООН, а також пом'якшити надзвичайно негативний резонанс від придушення будь-яких спроб несанкціонованої російською владою проукраїнської громадської активності на півострові, було вирішено запустити демонстрацію фейкової активності українців Криму у вигляді «з'їзду представників українських діаспор».

У жовтні 2017 року російські ЗМІ поширили інформацію про те, що в Криму вперше відбудеться з'їзд представників українських діаспор. Як виявилось, саме у Криму «українські діаспори готові заявити усьому світовому співтовариству, що київський режим не має права виступати від імені всього українського народу»[536]. Окрім цього, так звані, «представники українських діаспор» під час засідання круглого столу ще й «висловили підтримку Росії по Криму»[537].

Відповідно до задуму пропагандистів, участь у «з'їзді» взяли фейкові представники українських діаспор з Росії, Польщі, Болгарії, Білорусі, Італії, Молдови, Латвії та навіть «України», а також представники терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР». Головний посил фейкового заходу для закордонної аудиторії: українська культура на півострові не лише не зазнає жодних утисків з боку російської влади, але й активно розвивається, українські громадські організації беруть активну участь у суспільному житті Криму.

534 Имена прибывших в Крым украинских делегатов оставят в тайне. РИА Новости. 09.10.2017 https://ria.ru/politics/20171009/1506443355.html

535 РосЗМІ розповіли про таємний з'їзд «українських діаспор» в анексованому Криму. Українська правда. 10.10.2017 https://www.pravda.com.ua/news/2017/10/10/7157906/

536 В Крыму впервые пройдет съезд представителей украинских диаспор. РИА Новости. 9.10.2017 https://ria.ru/society/20171009/1506439227.html?inj=1

537 Представители украинских диаспор выразили поддержку России по Крыму. РИА Новости. 9.10.2017 https://ria.ru/society/20171009/1506497064.html

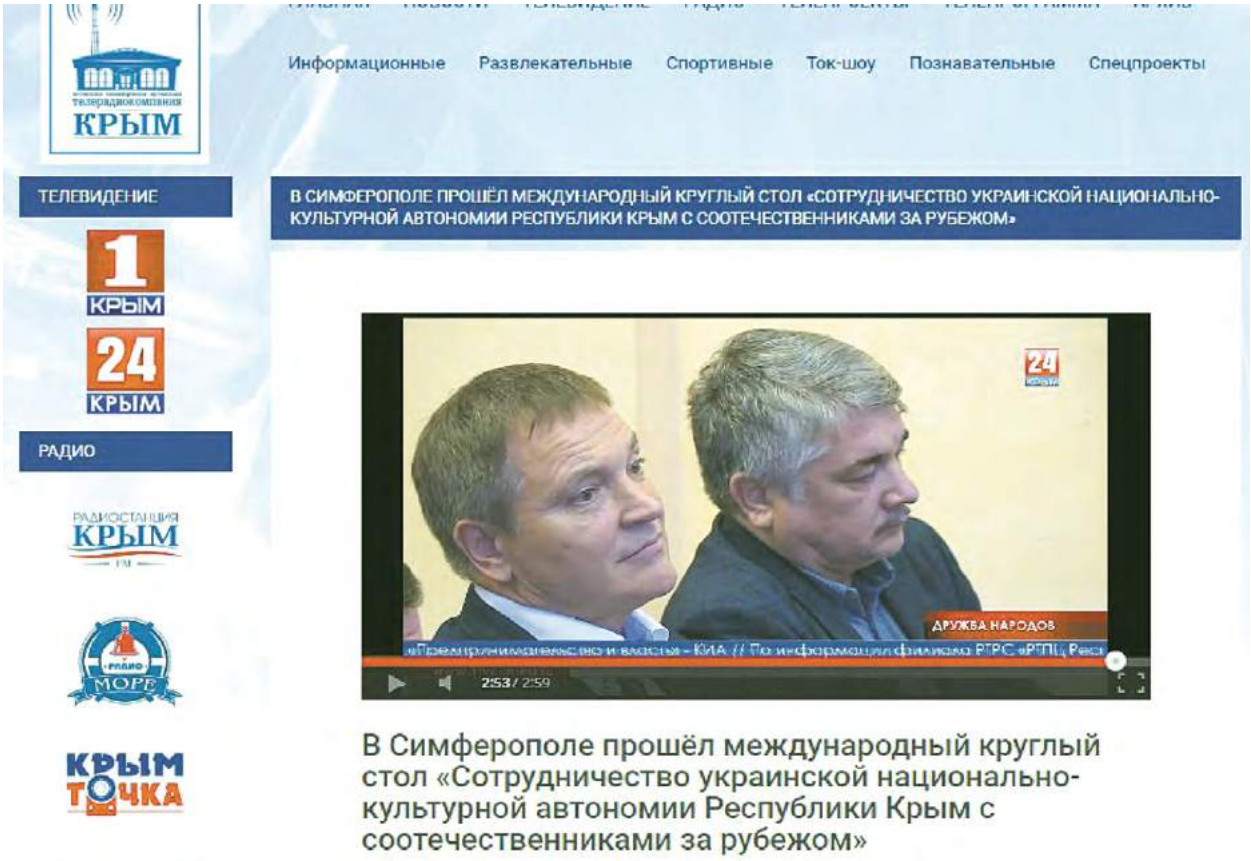

Присутність на «з'їзді» регіонала-втікача Вадима Колісніченка як, мабуть, «представника української діаспори»/ stopfake.org

Реакція від справжніх українських закордонних громад була швидкою. Голова Об'єднання українців Польщі П. Тима назвав захід «типовою дезінформацією Кремля, адже немає прізвищ, немає назв організацій, але є гучні заяви і є заголовок, і ця новина вже житиме своїм життям»[538]. Жодна офіційна організація української діаспори з названих країн не підтвердила свою участь у фейковому з'їзді, а Світовий конгрес українців оголосив про свою підтримку заяви і рекомендацій Парламентського комітету Асоціації Україна – ЄС про територіальну цілісність України[539].

538 Тима назвав фейком Кремля участь українців Польщі у «кримському з'їзді діаспор». Укрінформ. 9.10.2017 https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/2322091-tima-nazvav-fejkom-kremla-ucast-ukrainciv-polsi-u-krimskomu-zizdi-diaspor.html

539 Фейк: В Крыму прошел международный съезд украинских діаспор. StopFake. 13.10.2017 https://www.stopfake.org/fejk-v-krymu-proshel-mezhdunarodnyj-sezd-ukrainskih-diaspor/

Російський режим всіляко намагається показати, що із анексією Криму життя місцевого населення значно покращилося. Крім того, кремлівська пропаганда апелює до історичної тяглості – зв'язку Криму із рештою території Росії, стверджуючи цим фіктивність минулої приналежності цієї території до України.

Російські спецслужби та підконтрольні їм ЗМІ активно використовують звичні наративи: «пригнічення російськомовного населення» в минулому та історичної ролі російського флоту в Севастополі, що нібито зумовлює органічність підтримки населення входження півострову до складу Росії.

Зусилля Кремля в основному спрямовані на внутрішньо-російську аудиторію, а також на жителів анексованого Криму. Логічний ланцюжок наративу, яким Кремль має намір переконати ключові аудиторії у своїй позиції, виглядає наступним чином:

• закріплення у масовій свідомості населення РФ та захоплених територій України міфу про існування морального і навіть юридичного обґрунтування анексії 2014 року шляхом розповсюдження історій про «неукраїнськість» Криму та «споконвічні права» Росії на півострів;

• формування та підкріплення усвідомлення населенням «невідворотності» того, що сталося;

• легітимізація в очах кримчан агресії та анексії через нібито пасивне визнання Україною неможливості повернути Крим.

Для того щоб виправдати збройну агресію та анексію Криму, Кремль створює цілу систему «аргументів», центральне місце в якій займає пропагандистський постулат про те, що ані історично, ані культурно, ані юридично, ані етнічно, та взагалі ніяк і ніколи Крим українським не був. Відтак, які підстави вимагати його повернення до складу України?

Ідея про те, що Крим був «незаконно» відібраний у Росії в силу особистих примх останнього Генерального секретаря СРСР Микити Хрущова через його нездатність вчасно підпорядкувати півострів тоді ще РРСФР, чи позиції першого президента РФ Бориса Єльцина «посприяти» кримській «незалежності» у -1990х, завжди мала багато прихильників у Москві та у російському суспільстві. Одночасно із анексією півострову, стара ідея почала розкручуватися російською пропагандою тепер вже на повну силу.

Навпаки, виявляється, що «добровільно відмовитися від Криму повинна була сама Україна, оскільки Крим ніколи не був українським, потрапив до її складу силою політичного казусу...»[540] і так далі. На сторінках російських ЗМІ «неукраїнськість» Криму нібито визнав американський політолог Збігнєв Бжезинський[541], екс-президент Франції Валері Жискар д'Естен[542], навіть, перший президент України Леонід Кравчук, нібито, «підтвердив очевидне: Крим був, є і буде російським»[543]. Такі ж цитати були подані від деяких відомих українських культурних та громадських діячів[544] [545].

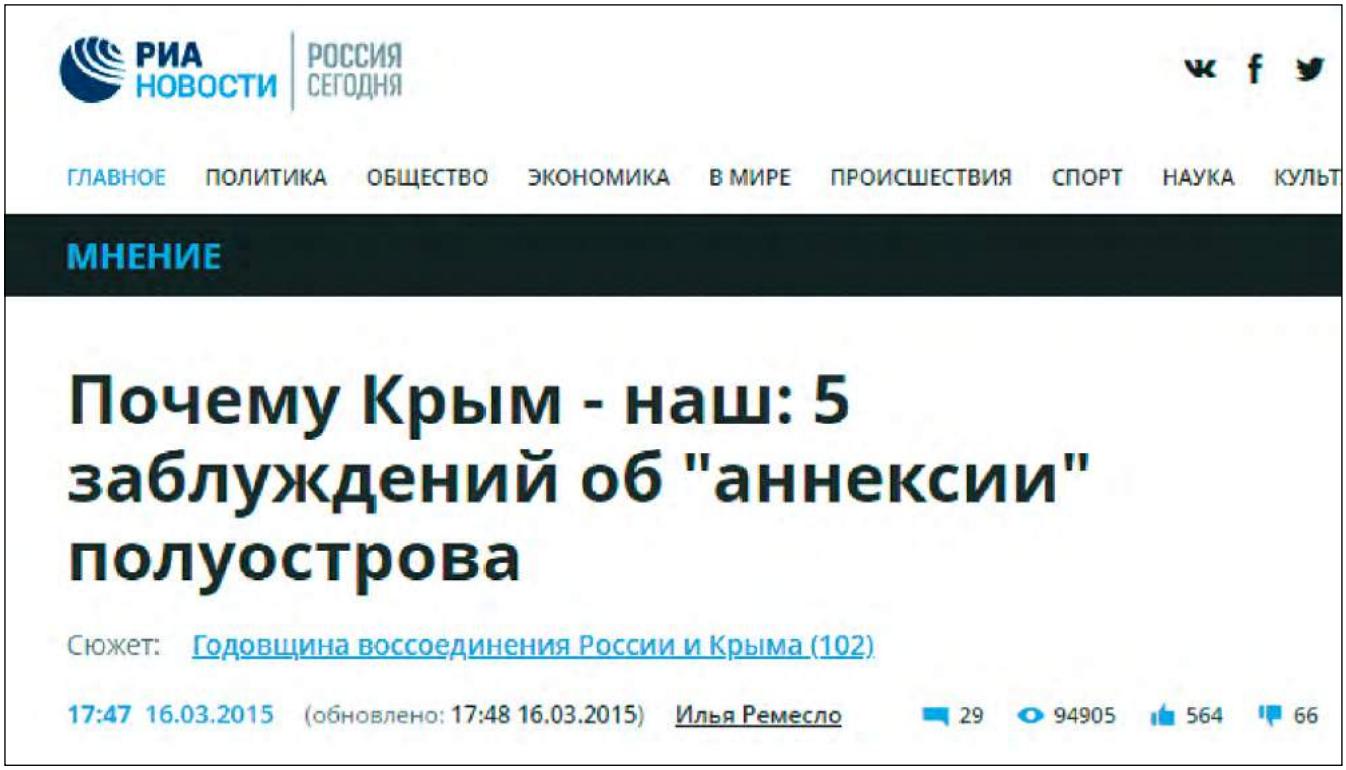

[540] Пушков резко ответил Кравчуку: Размечтался! Крым никогда не был украинским. Полит Россия. 19.06.2018 https://politros.com/125573-pushkov-rezko-otvetil-kravchuku-razmechtalsya-krym-nikogda-ne-byl-ukrainskim

[541] Збигнев Бжезинский предложил поделить Крым между русскими, украинцами и крымскими татарами. Комсомольская правда. 15.04.2017 https://www.crimea.kp.ru/daily/26667.5/3688686/

[542] Экс-президент Франции: Крым никогда не был украинским. РИА Новости. 29.05.2015 https://ria.ru/politics/20150529/1067155588.html

[543] Кравчук подтвердил очевидное: Крым был, есть и будет российским. REGNUM.19.06.2018 .https://regnum.ru/news/2433546.html

[544] «Крым – он никогда не был украинским»: украинский писатель Шкляр. Times Hola.Ru. 17.05.2018 https://timeshola.ru/politika/krym-on-nikogda-ne-byl-ukrainskim-ukrainskij-pisatel-shklyar.html

[545] Украина навсегда попрощалась с Крымом: Полуострова нет, можно про него забыть. Новостное агентство Харьков. 14.04.2017 https://nahnews.org/989600-ukraina-navsegda-poproshchalas-s-krymom-poluostrova-net-mozhno-pro-nego-zabyt

Типові заголовки пропагандистських ресурсів щодо Криму / regnum.ru, ria.ru

За версією кримських медіа, що підтримувалися окупаційною адміністрацією, з юридичної точки зору жодного права на Крим у України, нібито, не було. В зв'язку з чим, поширюються наступні ідеї[546]:

• «референдум» був легальний, бо «коли центральні органи влади сформовані та діють усупереч Конституції і волі народу,... народ має право напряму висловлювати свою волю, у тому числі про самовизначення аж до відокремлення»;

• принцип територіальної цілісності стосується тільки суверенних держав, а чи була суверенною державою Україна, де «відбувся державний переворот і де інтереси російської мови і населення ні у що не ставилися»?

• право на самовизначення означає, що частина, яка самовизначається, не питає дозволу у цілого;

• у 1992 році Крим проголосив свою «незалежність», отже весь час після цього півострів був «незаконно окупованою Україною територією».

Також російські ЗМІ писали, що порушення Будапештського меморандуму через застосування російських збройних сил не було, оскільки жодного доказу, що Російська Федерація перевищила свою квоту у 20 тисяч військових, немає.

546 Почему Крым – наш: 5 заблуждений об «аннексии» полу острова. РИА Новости. 16.03.2015 https://ria.ru/analytics/20150316/1052836030.html

Кремлівські пропагандисти говорили, що у Києва немає таких фінансових ресурсів на розвиток півострова, як у Росії, тому «українські політики не мають права називати Крим своїм»[547], а той, хто має сумніви щодо законності виходу Криму з України, може так само ставити під сумнів вихід України з СРСР[548].

Зрозуміло, що це лише мала частка подібних пропагандистських вигадок. Такі «аргументи» та висновки «експертів» постійно тиражуються російськими ЗМІ, та особливо настирливо просувались у перші роки після анексії для легітимізації дій РФ у Криму.

Міф про те, що Крим ніколи не був українським для російської пропагандистської машини є наріжним каменем у побудові вигаданої «легітимності» анексії півострова. Базуючись на ньому, керівництву Росії можна підводити фейкову моральну основу під виправдання в очах своїх громадян одного з найтяжчих злочинів проти міжнародного права — агресію проти сусідньої суверенної держави з метою загарбання частини території.

[547] На Украине объяснили, почему Киев не имеет права претендовать на Крым. Российская газета. 12.05.2018 https://rg.ru/2018/05/12/reg-ufo/na-ukraine-obiasnili-pochemu-kiev-ne-imeet-prava-pretendovat-na-krym.html

[548] Крым вышел из состава Украины по образцу 1991 года. Взгляд. 30.06.2015 https://vz.ru/opinions/2015/6/30/753501.html

У своїх спробах легітимізації незаконної анексії півострова, російська пропаганда намагалася створити ілюзію де-факто «визнання» Україною неможливості повернення Криму. За логікою маніпуляторів, якщо Україна сама визнає, що повернути півострів ніколи не зможе, чи не є це, фактично, кінцем всієї історії навколо нього?

Отже, Росія готова прийняти такий «нульовий варіант»: Крим залишається із нею, як, наприклад, південні Курили, дискусія про те, в кого більше прав на нього зміщується у суто теоретичну площину без перспектив бути коли-небудь вирішеною, а санкції з РФ необхідно швидко знімати.

З 2014 року теза про те, що Крим ніколи не повернеться до складу України регулярно повторюється на різні лади російськими медіа: як в Україні сприймають «реальність» того, що Крим вже ніколи не повернеться[549]; у США закликали «поставити крапку в історії з Кримом»[550]; «Чий Крим — уже не важливо: у Києві готові відмовитися від Криму...»[551] та багато подібних.

Герхард Шрьодер разом з Володимиром Путіним / censor.net.ua

Щоб донести посил про це «ніколи», пропагандистам доводиться залучати і впливових спікерів. «Ви що, з глузду з'їхали? Нема таких обставин і не буде ніколи», — сказав Путін у фільмі «Путін»[552], відповідаючи на запитання за яких же обставин він його «віддасть». Йому допомагають колишній канцлер Німеччини, представник російської газової компанії «Газпром» Герхард Шрьодер («Забудьте, він російський уже назавжди»[553]), німецькі політики зі складу проросійської партії «Альтернатива для Німеччини» («Правильним буде визнати Крим частиною Росії. Він ніколи не повернеться до України»[554]) і т.п.

549 «Крым никогда не вернется». Как на Украине принимают новую реальность. Аргументы и факты. 15.08.2017 http://www.aif.ru/politics/world/krym_nikogda_ne_vernetsya_kak_na_ukraine_prinimayut_novuyu_realnost

550 В США призвали поставить точку в истории с Крымом: Он никогда не вернется на Украину. Федеральное агентство новостей. 2.10.2017 https://riafan.ru/982344-v-ssha-prizvali-postavit-tochku-v-istorii-s-krymom-on-nikogda-ne-vernetsya-na-ukrainu

551 «Чей Крым, уже не важно – нас отдадут»: в Киеве готовы отказаться от Крыма, лишь бы Порошенко пустили к двери Путина и Трампа. Rueconomics.ru. https://rueconomics.ru/335108-chei-krym-uzhe-ne-vazhno-nas-otdadut-v-kieve-gotovy-otkazatsya-ot-kryma-lish-by-poroshenko-pustili-k-dveri-putina-i-trampa?utm_source=24smi&utm_medium=referral&utm_term=11036&utm_content=1718177&utm_campaign=2604

552 Путин: Крым никогда не вернется в состав Украины. РИА Новости. 11.03.2018 https://ria.ru/politics/20180311/1516111581.html

553 Шредер про Крым: забудьте, он русский уже навсегда. РИА Новости. 22.09.2017 https://ria.ru/analytics/20170922/1505280161.html

554 «Крым никогда не возвратится на Украину». Газета.Ru. 19.08.2017 https://www.gazeta.ru/politics/2017/08/19_a_10837928.shtml?updated

Европа должна признать Крым российским регионом, который никогда не вернется на Украину, а санкции против России неэффективны, и Москва совместно с Брюсселем должны делать шаги навстречу достижениям взаимных договоренностей в данном вопросе. Такое мнение выразил замглавы лидера немецкой политической партии «Альтернатива для Германии» Александр Гауланд. Ранее похожую точку зрения высказал и экс-канцлер ФРГ Герхард Шредер.

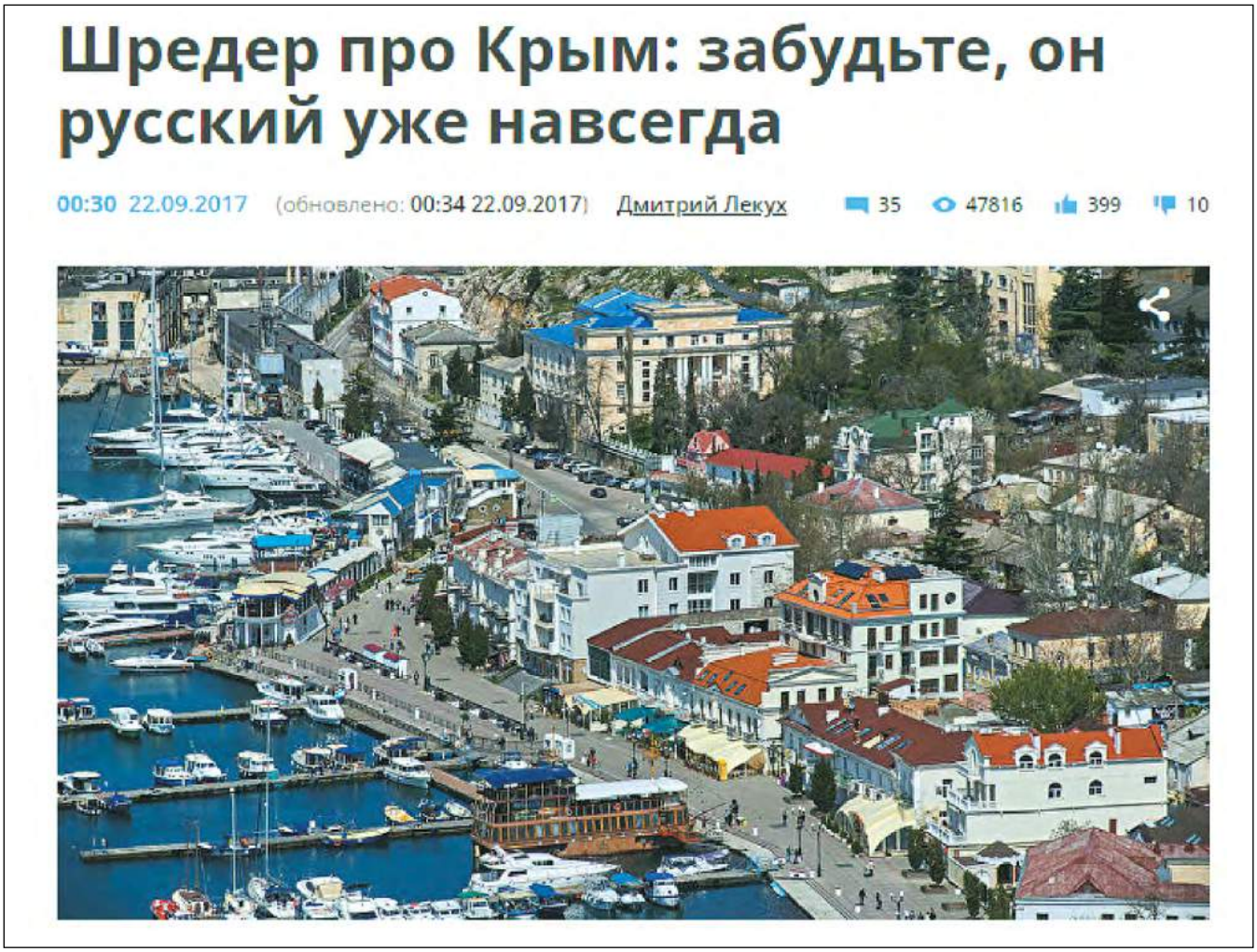

Шредер про Крым: забудьте, он русский уже навсегда

00:30 22.09.2017 (обновлено: 00:34 22.09.2017) Дмитрий Лекух 35 47816 399 10

Посилання російських ЗМІ на слова лояльних політиків щодо Криму з метою показати визнання анексії в світі / gazeta.ru, ria.ru

Спочатку 2018 року так званий російський керівник Криму Сергій Аксьонов у черговий раз повторив мантру про «ніколи не повернеться», але, мабуть, він сам не дуже впевнений у цьому, бо про всяк випадок додав, що Крим перетворився на «неприступну фортецю і у воєнному плані йому сьогодні нічого не загрожує»[555].

Вочевидь, отримавши завдання шукати у публічних виступах українських посадових осіб фрази, зручні для виривання з контексту і перекручування в бік «визнання неможливості», російська пропаганда швидко підготувала тематичну вибірку відповідних фейкових новин.

555 Аксенов назвал Крым неприступной крепостью. Российская газета. 29.01.2018 https://rg.ru/2018/01/29/reg-ufo/aksenov-nazval-krym-nepristupnoj-krepostiu.html

У 2016 році джерелом фальсифікації став виступ першого заступника міністра інформаційної політики України Еміне Джеппар, сказані до Дня пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу. Опустивши попередню тезу посадовця, що «багато хто не ставить під сумнів, що Крим — це Україна»[556], пропагандисти зробили фейк про те, що «українці змирилися із втратою Криму».[557]

У наступному році росіянами розкручувався схожий фейк про результати соціологічного опитування, за даними якого нібито лише %6 громадян України вважають втрату Криму важливим питанням, тобто «прості громадяни фактично визнали Крим російським»[558].

Висмикнувши дану цифру з контексту презентації результатів опитування, маніпулятори забули повідомити, що питання дослідження стосувалися найбільш актуальних проблем громадян (серед яких, зрозуміло, вони переважно називали війну на Сході України та розвиток економіки), а темою Криму цікавляться %55 опитуваних[559].

МІП: 86% українців хотіли б, аби Крим повернувся до складу України

31 березня в ІА «Укрінформ» Міністерство інформаційної політики України представило аналітичний звіт за результатами опитування "Кримське питання в Україні".

"За даними опитування, проведеного на замовлення МІП, 86% українців хотіли б, аби Крим повернувся до складу України", - повідомила радник Міністра інформаційної політики України Юлія Каздобіна під час презентації результатів дослідження.

"Це дослідження проводилось у рамках розробки Стратегії інформаційної реінтеграції Криму. МІП зараз працює над цим документом... На мій погляд, вийшли доволі оптимістичні результати - 86% українців сказали, що вони особисто хотіли би, щоб Крим повернувся до складу України. Вони пам'ятають про Крим, вони про нього не забули - 55% опитаних цікавляться питаннями, пов'язаними з окупацією Криму", - зазначила радник.

Справжні результати опитування щодо кримського питання в Україні, проведеного на замовлення Міністерства інформаційної політики / mip.gov.ua

Також у 2017 році російські ЗМІ створили фейк про те, що вже навіть і сам президент України Петро Порошенко власноруч «доручив вивести Крим зі складу України»[560]. Для цього він нібито дав завдання підготувати зміни до Конституції, адже за словами одного з кремлівських кишенькових представників Криму, наведених у тому ж фейку, вона «застаріла на три роки з урахуванням російського статусу півострова».

Однак пропагандисти забули повідомити, що Петро Порошенко дійсно давав доручення, але не виводити півострів зі складу України, а створити «в Криму національну автономію для кримських татар із повним забезпеченням рівних прав і свобод етнічним українцям, росіянам та іншим етносам півострова...»[561].

Вподобавши цю тему, російські пропагандисти розповсюдили слідом ще один фейк про президента України, який, як виявляється, «розуміє, що Крим повернути не

---

556 Эмине Джеппар, первый заместитель министра информационной политики Украины Возвращение Крыма зависит от желания каждого украинца. Укрінфор. 18.05.2016 https://www.ukrinform.ru/rubric-polytics/2019059-emine-dzeppar-pervyj-zamestitel-ministra-informacionnoj-politiki-ukrainy.html

557 Украинцам не нужен Крым. Газета.Ru. 21.05.2016 https://www.gazeta.ru/politics/2016/05/20_a_8255459.shtml

558 Фейк: «Украинцы признали Крым российским». Крым.Реалии. 5.04.2017 https://ru.krymr.com/a/28411395.html

559 Кримське питання в Україні. Результати опитування. Укрінформ. YouTube channel. 31.03.2017 https://www.youtube.com/watch?time_continue=1696&v=L65cytpCKlg

560 Порошенко поручил вывести Крым из состава Украины. Известия.Ru. 29.06.2017 https://iz.ru/612498/2017-06-29/poroshenko-poruchil-vyvesti-krym-iz-sostava-ukrainy?utm_source=smi2

561 Фейк российских новостей: Порошенко поручил вывести Крым из состава Украины. Крым.Реалии. 11.06.2017 https://ru.krymr.com/a/28610184.html

вдасться»[562], про що він нібито заявив під час минулорічного звернення до Верховної Ради[563]. Мабуть, це стало б несподіванкою для аудиторії російських ЗМІ, якби вона дізналась, що Петро Порошенко у тому зверненні говорив про те, що Україна не може зараз повернути Крим за допомогою сили, але зробить це правовим шляхом[564].

Продовжив дану тему фейк про ініціативу президента України позбавити жителів анексованого Криму громадянства України, що, за повідомленнями російських ЗМІ, означає, що «Петро Порошенко фактично визнає жителів півострова громадянами Росії»[565]. Правда, щоб змусити споживачів дезінформації у це повірити, авторам фейку довелося приховати положення проекту закону, внесеного Президентом, про підстави такого позбавлення: «набуття громадянства РФ в результаті здійснення протиправних та недобросовісних дій на території АР Крим та м. Севастополя окупаційною адміністрацією Російської Федерації»[566].

За цією ж схемою, у травні 2018 року «неможливість повернення» Криму, нібито, визнав навіть Державний департамент США, чий спеціальний представник у справах України Курт Волкер «закликав Україну змиритися зі втратою Донбасу і Криму»[567], бо «Росія надто сильна»[568]. Відповідна заява була повністю сфабрикована російською стороною і була спростована паном Волкером.

Спецпредставник Держдепартаменту США у справах України Курт Волкер / espreso.tv

Зрозуміло, внутрішній аудиторії РФ споживати таку пропаганду може й дуже солодко, але цей фейк ніяк не впливає на факт того, що у реальності в інтерв'ю «BBC» спеціальний представник Держдепартаменту США говорить про те, що Україна не зможе повернути Крим і Донбас саме силовими методами, але допомогти можуть дипломатія та санкції[569].

Розуміючи, що офіційний Київ ніколи не піде на будь-яке «визнання» анексії та буде усіма силами домагатися посилення міжнародного тиску на агресора, російська пропаганда почала просувати наратив про нібито абсолютну неможливість повернення Криму та фейкове сприйняття анексії Україною як факт, що звершився, з яким вже нічого не вдієш.

Однак, справжні настрої в Україні далекі від того, що вигадує пропаганда РФ. Згідно з опитуванням «Кримське питання в Україні»[570], проведеного у 2017 році, %86 громадян хочуть повернення Криму, %60 вважають, що таке повернення є можливим, а у приналежності Криму Україні не сумніваються %76 опитуваних.

---

562 «Порошенко понимает, что Крым вернуть не удастся». Взгляд. 29.06.2017 https://vz.ru/politics/2017/6/29/876575.html

563 Порошенко признал, что возвращение Крыма Украине сейчас нереально. ТАСС. 7.09.2017 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/4541963

564 Фейк: Порошенко признал, что вернуть Крым сейчас нереально. StopFake. 11.09.2017 https://www.stopfake.org/fejk-poroshenko-priznal-chto-vernut-krym-sejchas-nerealno/

565 «Только не ищите логики»: в России прокомментировали предложение Порошенко лишать крымчан украинского гражданства. RT. 20.04.2018 https://russian.rt.com/ussr/article/505399-poroshenko-grazhdanstvo-krym

566 Фейк: Порошенко предложил лишать крымчан украинского гражданства. StopFake. 21.04.2018 https://www.stopfake.org/fejk-poroshenko-predlozhil-lishat-krymchan-ukrainskogo-grazhdanstva/

567 Волкер призвал Украину смириться с потерей Донбасса и Крыма: Россия сильна. MK.Ru. 17.05.2018 http://www.mk.ru/politics/2018/05/17/volker-prizval-ukrainu-smiritsya-s-poterey-donbassa-i-kryma-rossiya-silna.html

568 «Россия слишком сильна». Газета.Ru. 17.05.2018 https://www.gazeta.ru/army/2018/05/17/11754457.shtml

569 Фейк: Волкер признал неспособность Киева вернуть Крым и Донбасс. StopFake. 19.05.2018 https://www.stopfake.org/fejk-volker-priznal-nesposobnost-kieva-vernut-krym-i-donbass/

570 Кримське питання в Україні. Результати опитування. Укрінформ. 31.03.2017 https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2202517-krimske-pitanna-v-ukraini-rezultati-opituvanna.html

СЕЗОН 3. Міжнародна спільнота незацікавлена у поверненні Криму Україні

Кремль, через лояльних до себе політиків та політичні сили в західних країнах, які фінансуються ним, просуває меседж про виправданість відторгнення Криму від України.

При цьому застосовуються різні виправдання: історична приналежність Криму до Росії, необхідність забезпечення геополітичного балансу сил в регіоні, необхідність кооперації з Росією у питанні протистояння терористичній організації ІДІЛ, заради чого слід пожертвувати інтересами України.

Також російські пропагандисти апелюють до нехтування західними партнерами зобов'язань, узятих на себе після підписання Будапештського меморандуму.

Все це робиться з однією метою – показати населенню України марність сподівань на повернення півострову, внутрішній аудиторії РФ — відсутність дипломатичної ізоляції Росії через анексію Криму та неіснуючу підтримку результатів «референдуму» міжнародною спільнотою; а для західної аудиторії — наявність альтернативних точок зору щодо долі Криму навіть серед нібито респектабельних політиків.

Цільовим аудиторіям надається наступний перелік наративів:

• втомленість Заходу від конфлікту між Україною та Росією, бажання примирення з РФ за рахунок мовчазного визнання Криму російським;

• висловлювання політичних, державних та громадських діячів різного масштабу про необхідність визнавати Крим російським, адже нічого вдіяти вже не можна;

• численні «міжнародні делегації», у складі тих самих діячів, в порушення режиму санкцій і законодавства України, відвідують Крим і розповідають про прекрасне життя на анексованому півострові. Відповідні повідомлення максимально поширюються російськими ЗМІ, у тому числі й англомовними.

27 березня 2014 року резолюція Генеральної Асамблеї ООН № 262/68 «Територіальна цілісність України» підтвердила територіальну цілісність України в рамках міжнародно визнаних кордонів, а також закликала країни-члени не вживати жодних дій, що можуть бути інтерпретовані як визнання результатів незаконного «референдуму». Резолюцію підтримали 100 держав, проголосували проти — 11, утримались — 58. Таким чином було покладено початок міжнародно-правовій оцінці анексії Росією Криму, слідом за якою відбулося запровадження режиму санкційних обмежень щодо РФ з боку ЄС та США, а також розпочалася фактична дипломатична ізоляція Кремля.

Безперечно, домогтися визнання входження Криму до складу Росії міжнародним співтовариством є завданням-максимумом для російської дипломатії, а для російської пропагандистської машини таким завданням є створення міфу про початок повзучого процесу такого визнання.

Допомогти створити хоча б якусь ілюзію втоми Заходу від конфлікту з Росією та мовчазного «визнання» ним Криму російським покликаний суцільний шквал фейків на цю тематику, поширюваних російськими пропагандистськими ЗМІ.

Величезні надії на прогрес у процесі визнання Криму у Кремлі покладали на обрання у 2016 році нового президента США Дональда Трампа. Вже на початку 2017 року тоді ще кандидат на посаду державного секретаря США Рекс Тіллерсон зі сторінок російських ЗМІ «заговорив про визнання Криму» і навіть «пояснив, коли США визнають Крим частиною Росії»[571].

Проте, як стало в подальшому відомо, Тіллерсон сказав, що Вашингтон погодиться на ті умови визнання Криму російським суб'єктом, які влаштують Київ.

Міністр закордонних справ РФ Сергій Лавров / riafan.ru

Восени 2017 року російська пропаганда зліпила фейк про те, що «Дональд Трамп фактично визнав право Кримського півострова, Донецької і Луганської народних республік на відокремлення від України»[572]. Сенсаційний висновок зроблено на основі виступу президента США Д.Трампа на Генеральній асамблеї ООН. При цьому, тлумачем думок американського президента для внутрішньої аудиторії Росії зробився її міністр іноземних справ С.Лавров, який на сторінках «Российской газеты» заявив, що виступ Трампа «дуже чітко сформулював підтримку принципів суверенітету і рівності в міжнародних справах». Звідси абсолютно логічний висновок, зроблений газетою: реалізація нової американської концепції без подвійних стандартів і винятків означає, що Білий дім, як виявляється, визнає вибір жителів Криму, «возз'єднавшихся із Росією», та рішення жителів Донбасу про створення «Донецької і Луганської народних республік»[573].

---

571 Тиллерсон заговорил о признании Крыма. Газета.Ru. 11.01.2017 https://www.gazeta.ru/politics/2017/01/11_a_10471667.shtml

572 Украина в шоке, Порошенко в истерике: США фактически признали выбор жителей Крыма и Донбасса. Новостное агентство Харьков. 21.09.2017 https://nahnews.org/996518-ukraina-v-shoke-poroshenko-v-isterike-ssha-fakticheski-priznali-vybor-zhitelei-kryma-i-donbassa

573 Порошенко достал паспорта. Российская газета. 20.09.2017 https://rg.ru/2017/09/20/poka-dzhonson-uchit-russkij-iazyk-poroshenko-staraetsia-ego-zabyt.html

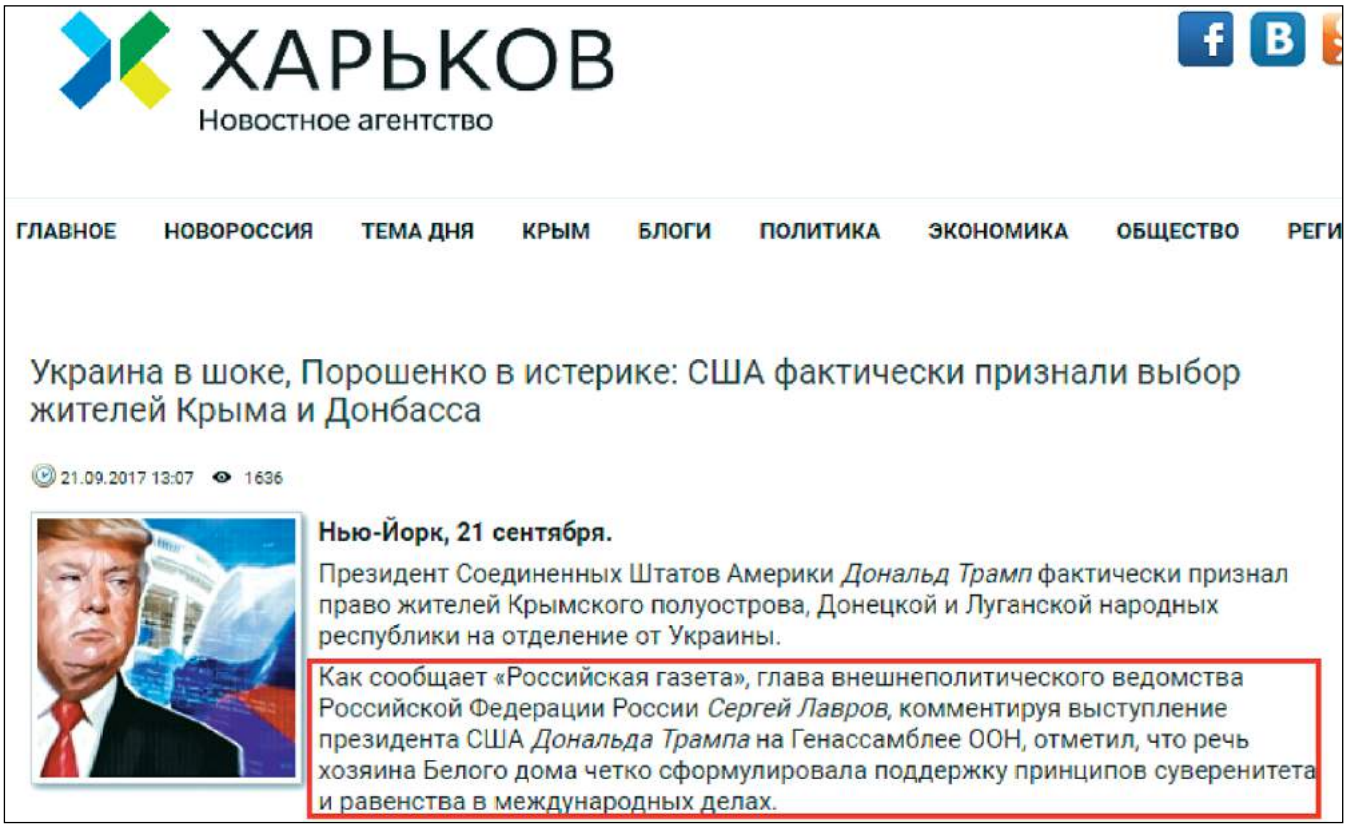

ХАРЬКОВ
Новостное агентство

ГЛАВНОЕ НОВОРОССИЯ ТЕМА ДНЯ КРЫМ БЛОГИ ПОЛИТИКА ЭКОНОМИКА ОБЩЕСТВО РЕГИ

Украина в шоке, Порошенко в истерике: США фактически признали выбор жителей Крыма и Донбасса

21.09.2017 13:07 1636

Нью-Йорк, 21 сентября.

Президент Соединенных Штатов Америки *Дональд Трамп* фактически признал право жителей Крымского полуострова, Донецкой и Луганской народных республики на отделение от Украины.

Как сообщает «Российская газета», глава внешнеполитического ведомства Российской Федерации России *Сергей Лавров*, комментируя выступление президента США *Дональда Трампа* на Генассамблее ООН, отметил, что речь хозяина Белого дома четко сформулировала поддержку принципов суверенитета и равенства в международных делах.

«Креативність» російських пропагандистів – повідомлення про нібито слова Трампа щодо Криму з посиланням на... Лаврова / nahnews.org

Тоді ж російські ЗМІ ухопилися за слова президента Чехії М.Земана, вступ якого в жовтні 2017 року на засіданні ПАРЄ ідеально підходив для створення ілюзії початку визнання кримської анексії з боку європейських країн. Тоді президент Чехії скандально заявив, що «можна задуматися про компенсацію за Крим, фінансову компенсацію чи компенсацію у вигляді поставок нафти чи газу»[574].

Міклош Земан та Володимир Путін / crimea.kp.ru

Російська пропаганда відпрацювала слова Земана, подавши його виступ як публічну спробу європейців визнати російську анексію непереборним фактом та почати «торги» з Росією за припинення конфлікту навколо Криму, оскільки «значна частина західних «еліт» всерйоз обдумує параметри припинення «проекту Україна»[575].

Насправді ж, формування та реалізація зовнішньої політики Чехії цілком належить до сфери компетенції прем'єр-міністра країни (який одразу ж спростував виступ Земана як такий, що протирічить зовнішній політиці країни і нагадав, що санкції, направлені на захист міжнародного права підтримуються Прагою[576]).

574 Политолог о заявлении Земана: компенсация за Крым — это довольно странно. РИА Новости. 10.10.2017 https://ria.ru/radio_brief/20171010/1506566036.html

575 Продать Украину, а не войну. К предложению президента Чехии. РИА Новости. 11.10.2017 https://ria.ru/analytics/20171011/1506593082.html

576 SOBOTKA: ZEMAN STATEMENTS ON CRIMEA CONTRADICT CZECH POLICY. Czech Radio. 11.10.2017 http://www.radio.cz/en/section/news/sobotka-zeman-statements-on-crimea-contradict-czech-policy

Пізніше Земан, навіть, визнав, що у виступі висловлював лише особисту думку. Однак російські медіа не стали публікувати ці факти. До речі, офіційна заява[577] МЗС Чехії щодо невизнання кримського «референдуму» та підтримки України у захисті її суверенітету і територіальної цілісності залишається незмінною.

Якщо скандальні заяви більш-менш помітних політиків закінчилися, то заради просування пропагандистського наративу їх можна з легкістю вигадати. Так, згідно з поширеними російською стороною повідомленнями, колишній генеральний секретар НАТО Андерс Фог Расмуссен, виступаючи на одній з конференцій, нібито, заяви, що «не виключає визнання Криму в якості вільного утворення»[578]. Насправді Расмуссен говорив про те, що відносно Криму політика Заходу має бути такою ж, як і у випадку з анексією СРСР країн Балтії. І що можливо, колись «ми також побачимо Крим вільним та незалежним, частиною України чи ще якось... Але ми ніколи, ніколи, ніколи не маємо визнавати незаконну анексію Криму»[579].

Окремим пластом можна назвати фейки про періодичне «визнання» Криму на регіональному та місцевому рівнях країнами Європи. Наприклад, у 2016 році регіональні парламенти італійських провінцій Лігурія[580] і Венето[581] ухвалили рішення – визнати Крим і лобіювати скасування антиросійських санкцій ЄС. Однак поза увагою російської аудиторії залишилася додаткова інформація про те, що рішення регіональних парламентів є юридично неважливими, оскільки провінції не мають повноважень вливати на зовнішню політику Риму.

У схожому фейку, де «Каталонія визнає Крим російською територією»[582], маніпулятори послалися на заяву однієї з каталонських партій («Каталонська солідарність за незалежність»), яка нібито заявила про відповідний намір, однак за умови якщо Каталонія стане незалежною. Вони також забули додати, що дана політсила навіть не була представлена у регіональному парламенті і тому навряд чи могла висловлюватися від імені усієї Каталонії[583].

У тому ж році парламент німецького міста Квакенбрюк міг, виявляться, визнати Крим російським та навіть розглянути питання скасування санкцій проти Росії[584] (у реальності, «гучну заяву» зробила фракція з трьох осіб маленького провінційного містечка, повноваження якого не виходять за межі вирішення комунальних питань).

---

577 Statement of the Czech MFA on Referendum in Crimea. The Ministry of Foreign Affairs of the Czech Republic. 17.05.2017 https://www.mzv.cz/jnp/en/issues_and_press/archive/statements/x2014/x2014_03_16_statement_of_the_czech_mfa_on_referendum_in_crimea.html

578 Экс-генсек НАТО не исключает признания Крыма в качестве «свободного образования». Комсомольская правда. 31.03.17 https://www.msk.kp.ru/online/news/2700321/

579 Фейк: Экс-генсек НАТО Расмуссен запустил идею «свободного» Крыма. StopFake. 5.04.2017 https://www.stopfake.org/fejk-eks-gensek-nato-rasmussen-zapustil-ideyu-svobodnogo-kryma/

580 Лигурия признала Крым частью России. Life.Ru. 29.06.2016 https://life.ru/t/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/426169/lighuriia_priznala_krym_chastiu_rossii

581 Парламент Венеции принял резолюцию о признании Крыма. Life.Ru. 18.05.2016 https://life.ru/t/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/410207/parlamient_vienietsii_prinial_riezoliutsiiu_o_priznanii_kryma

582 Каталония признает Крым российской территорией. Известия. 28.09.2016 https://iz.ru/news/634567

583 Фейк: Каталония признает Крым российским. StopFake. 28.09.2016 https://www.stopfake.org/fejk-kataloniya-priznaet-krym-rossijskim/

584 Парламент немецкого города Квакенбрюк может признать Крым российским. Известия. 31.05.2016 https://iz.ru/news/616243

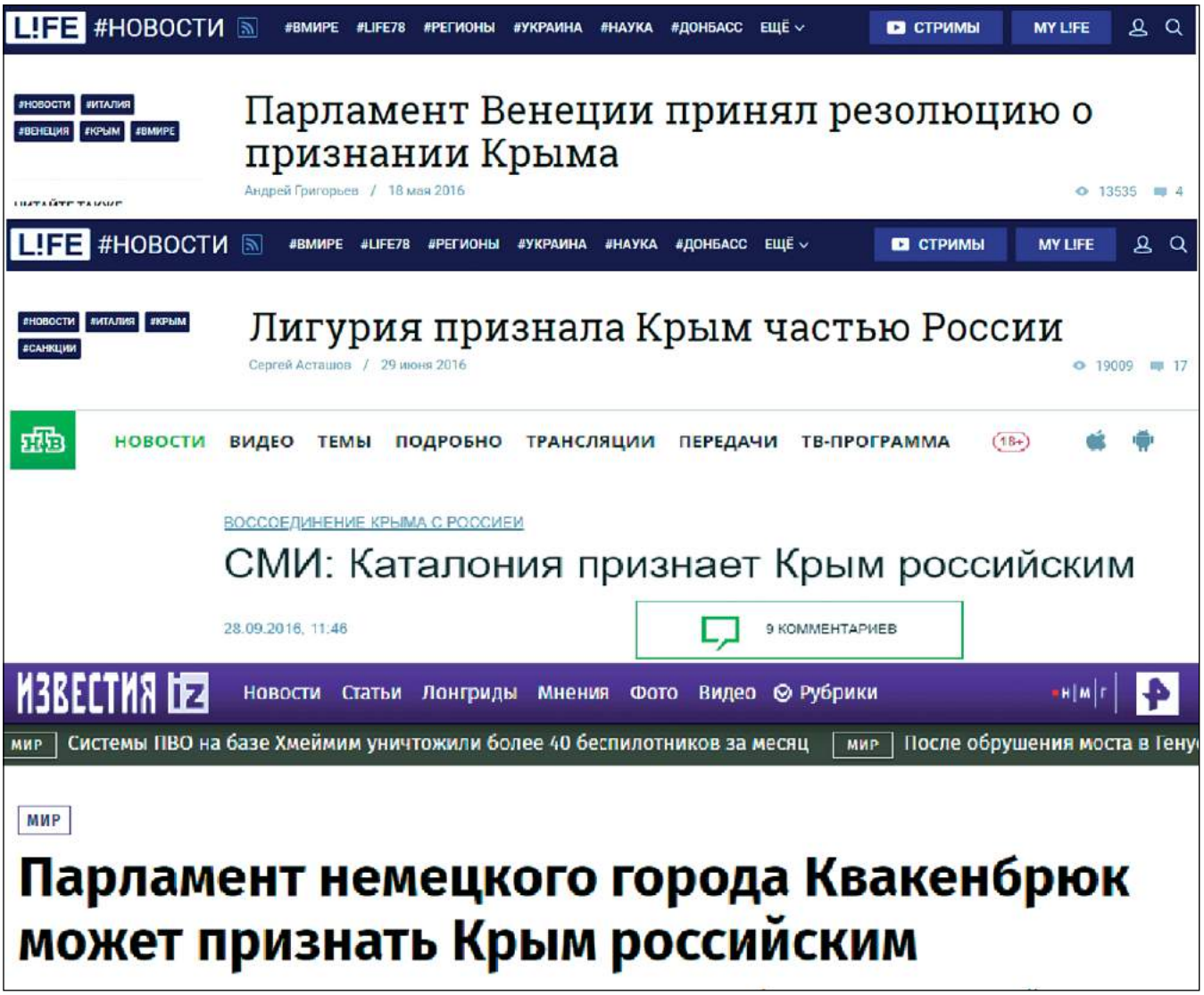

«Парад» фейкових визнань Криму російським європейськими містами та регіонами / life.ru, ntv.ru, iz.ru

Окрім «гучної» розкрутки зовнішньополітичних заяв від людей, які не мали на них права, тема з використанням мапи України без Криму виявилась надійним джерелом натхнення кремлівських пропагандистів.

В обхід дипломатичних процедур, просто шляхом зображення Криму на якій-небудь карті, у атласі чи на глобусі у різні часи його, нібито, визнали російським КНДР[585] та Латвія[586]. У травні 2018 року Франція, виявляється, визнала Крим російським, оскільки одному севастопольському музею вдалося зареєструватися на сайті французького міністерства культури «як закладу Російської Федерації»[587], доказом чого послужили скриншоти мапи із надписом «Russian Federation».

Якщо ж взагалі немає про що повідомляти, підійдуть, наприклад, фейки про те, що у «Вашингтоні визнали Крим російським»[588], створені на основі статті в однойменному зі столицею США виданні «Washington Post» з використанням мапи України без Криму,

585 Северная Корея признала Крым российским, опубликовав атлас мира. Комсомольская правда. 12.10.2017 https://www.crimea.kp.ru/daily/26743.4/3771771/

586 В Латвии признали Крым российским. Комсомольская правда. 26.08.2015 https://www.crimea.kp.ru/daily/26425.4/3297437/

587 Франция признала Крым российским: Севастополь впервые проведет «Ночь музеев» официально под флагом РФ. 12.05.2018 https://www.crimea.kp.ru/daily/26828.7/3867902/

588 В Вашингтоне признали Крым российским. Телеканал «Звезда». 20.07.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201707201558-d1k1.htm

поширюваної сепаратистами. Зрозуміло, що про ніяке визнання тут і не йдеться. Або ж можна поширити фейк про визнання Криму частиною РФ від імені міністра оборони Литви, узявши відео його виступу річної давнини на непов'язану тему і наклавши на нього субтитри з неправильним перекладом[589].

Фантазія російської пропаганди та бажання робити гучні фейки буквально із нічого не знає меж. Навіть коли у травні 2018 року Гаазький арбітраж задовольняє позов низки українських компаній до Росії щодо збитків, завданих їм внаслідок російської анексії Криму та експропріації їхнього майна на півострові, це також добра новина для РФ, бо «якщо позивачі висувають претензії до держави — Російської Федерації, то визнають Крим російським»[590].

Горизонт польоту фантазії пропагандистів у російських медіа демонструє і сюрреалістичний фейк про те, що «Львів вимагає від української влади визнати, що Крим і Донбас не є територією України»[591]. Далі з тексту стає відомо, що депутати Львівської обласної ради запропонували денонсувати «Великий договір» про дружбу і співробітництво з Росією, відповідно до якого Крим і Донбас є територіями України, що, за версією фантазерів з RT, є еквівалентом вимоги про визнання.

Тримаючи внутрішню аудиторію РФ в інформаційному вакуумі та регулярно підгодовуючи її фейками, російській пропагандистській машині, можливо, і вдасться достатньо довгий час створювати для своїх громадян альтернативну реальність, в якій весь світ змирився із анексією і процес визнання вже пішов.

Але реальне життя доведе протилежне: ізоляція РФ на міжнародній арені та режим санкцій, що вже став причиною економічної стагнації та падіння рівня життя простих російських громадян, мають продемострувати навіть найбільш запеклим «кримнашистам» що не все так добре із міжнародною ситуацією навколо Росії, як про це розповідають по федеральним телеканалам.

Позиція Генеральної Асамблеї ООН щодо захоплення Криму відома і залишається незмінною. Якби не постійне членство РФ у Раді Безпеки, що дозволяє її ветувати будь-які спроби притягнення Росії до відповідальності як це передбачено Статутом ООН по відношенню до країни-агресора, ще у 2014 році Україна отримала б відповідну резолюцію РБ ООН на захист своєї територіальної цілісності, а Росія у свою чергу — ембарго та військову операцію міжнародних сил з відбиття агресії проти суверенної держави.

Великі сподівання на «проросійськість» президента США Трампа також не виправдались. Ставлення у Вашингтоні до Росії не змінилося: протягом 2018-2017 років нова адміністрація неодноразово повторювала, що США залишаються прихильними існуючому режиму санкцій проти Росії допоки Москва не почне у повній мірі виконувати свої зобов'язання по вирішенню кризи в Україні, а також що даний режим є найкращим знаряддям для примушення Москви виконувати ці зобов'язання[592].

І розуміння цих зобов'язань у Білому домі не змінилося: Росія мусить виконувати Мінські домовленості, повернути Кримський півострів та принити свою дестабілізуючу діяльність проти України[593].

12 липня 2018 року у заяві за результатами саміту НАТО, Грузії і України в Брюсселі

589 В сети распространили фейк о признании Крыма частью РФ министром обороны Литвы. Гордон. 6.03.2018 http://gordonua.com/news/crimea/v-seti-rasprostranili-feyk-o-priznanii-kryma-chastyu-rf-ministrom-oborony-litvy-234961.html

590 «Признают Крым российским». Какие перспективы у исков Киева к Москве. РИА Новости. 14.05.2018 https://ria.ru/world/20180514/1520405190.html

591 Львов требует от украинских властей признать, что Крым и Донбасс не являются территорией Украины. RT. 29.04.2015 https://russian.rt.com/article/88552

592 White House Says Russia Sanctions To Remain Until Ukraine Crisis Resolved. Radio Liberty. 8.06.2017 https://www.rferl.org/a/us-ukraine-russia-sanctions-crimea/28536457.html

593 Readout of the Vice President's Call with President Petro Poroshenko of Ukraine. The White House. 6.03.2018 https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/readout-vice-presidents-call-president-petro-poroshenko-ukraine/

знову уряди країн-учасників підтвердили свою рішучу підтримку територіальній цілісності України у її міжнародно визнаних кордонах та закликали РФ відмовитися від незаконної анексії Криму та відновити його правовий статус, оскільки російська анексія не визнається НАТО і не буде визнана[594].

18 червня 2018 року Європейський Союз у черговий раз подовжив ще на один рік дію обмежувальних санкцій по відношенню до Росії через її анексію Криму, вкотре підтвердивши свою непорушну прихильність територіальній цілісності України і знову заявивши, що ЄС не визнає і продовжує засуджувати даний акт порушення міжнародного права з боку РФ[595].

[594] Chairman's statement on NATO-Ukraine following the meeting of the North Atlantic Council with Georgia and Ukraine at the Brussels Summit. NATO. Press Release (2018) 098. 12.07.2018 https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_156623.htm?selectedLocale=en

[595] Illegal annexation of Crimea and Sevastopol: EU extends sanctions by one year. European Council
Council of the European Union. Press release 18.06.2018 .18/346 http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/18/06/2018/illegal-annexation-of-crimea-and-sevastopol-eu-extends-sanctions-by-one-year/

СЕЗОН 3. СЕРІЯ 2. «Офіційні делегати» з інших країн, які відвідали Крим

Варіацією на тему повзучого «визнання» в світі російської анексії Криму є низка фейків з інформацією про візити закордонних делегацій на територію півострову.

Як відомо, попри анексію Криму, світ визнає Україну в межах міжнародно визнаних кордонів і не вважає «референдум» про входження півострову до складу РФ легітимним, візити на кримську землю для негромадян України можливі лише з дозволу офіційного Києва, інакше такий візит у правовому плані є порушенням законодавства України.

Відповідно, для підкріплення міфу про «визнання» російській пропаганді потрібні фейки про візити іноземних політиків, а ще краще цілих делегацій до Криму в обхід Києва. В ідеалі такі гості повинні коментувати нечуване покращення життя на півострові, процитувати мантру про «неможливість повернення» та закликати світ визнати його російською територією.

Основний метод підготовки фейків на тему іноземних відвідувачів — запрошувати маловідомих політиків, місцевих депутатів чи просто громадських діячів, подаючи це як «візит представників» і «делегацій» відповідної країни.

У 2017 році у такій спосіб анексований Крим відвідала, наприклад, ціла делегація США, голова якої Ш. Теннисон навіть «спрогнозувала пом'якшення санкцій»[596]. «Делегація США», як виявилось, була представлена нікому не відомою американською громадською організацією. Також «голова делегації» за законом жанру про російський фейк заявила, що деякі випускники її «Центру громадських ініціатив» уже інвестують у кримський регіон, «у першу чергу, щоб підтвердити і дати зрозуміти всім, що Крим російський».

У тому ж році Крим відвідала і велика «делегація вчених і бізнесменів з Норвегії та Німеччини», до складу якої входив, між іншим, лауреат Нобелевської премії миру»[597]. Місія у «норвезьких народних дипломатів» мала бути тільки одна: вони мали намір переконати Захід, що Крим — це частина Росії[598].

На превеликий жаль для «народних дипломатів», ще з 2014 року їхня рідна Норвегія запровадила обмежувальні заходи проти осіб, відповідальних за дії, що підривають або загрожують суверенітету і територіальній цілісності України[599]; та свою позицію з тих пір не змінювала. У «делегації» навіть нобелівський лауреат виявився фейковим: премію миру у 2017 році отримав рух ICAN («Міжнародна кампанія за заборону ядерної зброї»), а учасник «делегації» був лише серед великої кількості людей, які входили до цього руху[600].

---

596 Глава делегации США в Крыму спрогнозировал смягчение санкцій. Русская весна. 19.05.2017 http://rusvesna.su/news/1495207245

597 Норвежский врач узнал в Крыму, что стал лауреатом Нобелевской премии мира. Комсомольская правда. 6.10.2017 https://www.crimea.kp.ru/daily/26741.7/3769070/

598 Норвежские народные дипломаты намерены убедить Запад, что Крым — часть России. НТВ. 11.10.2017 http://www.ntv.ru/novosti/1939141/

599 Measures against individuals whose actions threaten Ukraine's territorial integrity. Government.no. Press release. 21.03.2014 https://www.regjeringen.no/en/aktuelt/Measures_against_individuals_whose_actions_threaten_Ukraines_territorial_integrity/id753686/

600 НТВ и «Комсомолка» придумали норвежских дипломатов и нобелевского лауреата, называющих Крым российским. StopFake. 12.10.2017 https://www.stopfake.org/ntv-i-komsomolka-pridumali-norvezhskih-diplomatov-i-nobelevskogo-laureata-nazyvayushhih-krym-rossijskim/

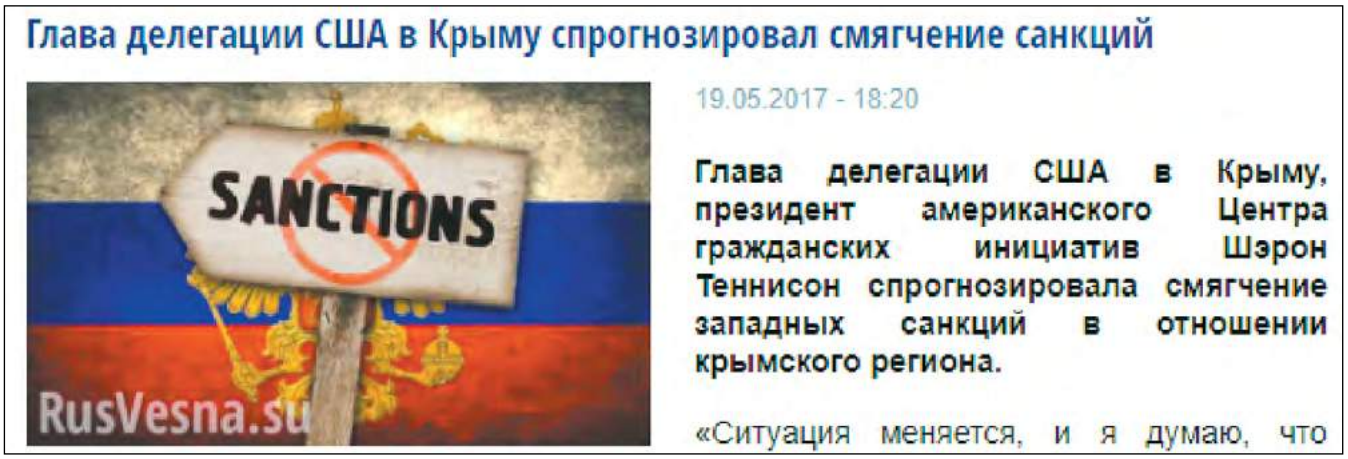

Публікації про фейкові норвежську та американську делегації в Криму / rusvesna.su, ntv.ru

Про «визнання» з боку країн ЄС російська пропаганда також не забуває. «Тут Київ безсилий: Україна не зупинить визнання Криму російським в Європі»[601], підсумовує російський фейк «візит німецьких депутатів» до Криму у січні 2018 року. Кілька земельних депутатів від опозиційної діючій німецькій владі партії «Альтернатива для Німеччини», яких росіяни привезли до Криму, звичайно ж, нікого офіційно не представляли, а їхні заяви не мали жодної політичної ваги. Однак для внутрішньої аудиторії РФ, яка не дуже розбирається у тонкощах державно-політичного устрою ФРН, саме твердження про «делегація німецьких парламентарів, що перебувала з першим офіційним візитом в Криму», прозвучала серйозно.

Як і потрібно, на прес-конференції «гастролери» видали повний набір заяв на підтримку російської анексії: не побачили в Криму окупованої території[602], позаздрили так званому проведеному референдуму в Криму, бо «в Німеччині такого бути не може»[603]; вони переконалися, що Крим зараз безпечніше за саму Німеччину і жодних порушень прав людини там немає[604], заявили, що півострів є частиною Російської Федерації[605] (тут без варіантів), ну й насамкінець «висловились за невідкладне скасування санкцій»[606].

601 Здесь Киев бессилен: Украина не остановит признание Крыма российским в Европе. Федеральное агентство новостей. 6.02.2018 https://riafan.ru/1022997-zdes-kiev-bessilen-ukraina-ne-ostanovit-priznanie-kryma-rossiiskim-v-evrope

602 Немецкие политики не увидели в Крыму «оккупированной территории». REGNUM. 8.02.2018 https://regnum.ru/news/polit/2378267.html

603 Немецкие депутаты завидуют референдуму в Крыму, в Германии такого быть не может. Украина.ру. 06.02.2018 https://ukraina.ru/news/20180206/1019875267.html

604 Немецкие депутаты признали Крым безопаснее Германии. Lenta.Ru. 8.02.2018 https://lenta.ru/news/2018/02/08/bezopasnost/

605 Немецкие депутаты признали Крым российским Об этом сообщает Рамблер. Рамблер. 8.02.2018 https://news.rambler.ru/world/39095489-nemetskie-deputaty-priznali-krym-rossiyskim/?utm_medium=read_more&utm_content=rnews&utm_source=copylink

606 Посетившие Крым немецкие депутаты высказались за незамедлительную отмену санкцій. Телеканал «Звезда». 05.02.2018 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201802050743-t11g.htm

Про те, що візитери не мали мандату партії чи фракції у земельному парламенті українському послу в Берліні повідомила уповноважена особа самої «AfD». З осудом виступив уряд ФРН, зауваживши, що приватні поїздки не підпадають під санкції та додавши, що уряд Німеччини притримується політики невизнання Криму російським[607].

Навіть сама партія «AfD» не визнала візит її депутатів земельних парламентів до Криму , як повідомив про це посол України в Німеччині Андрій Мельник / twitter.com

Окремий випадок – візит «турецької делегації», яка пов'язана із «проблемою», яку собою являє кримськотатарське населення півострову для Кремля. Про рівень побоювання владою РФ конкуренції з боку Меджлісу за вплив на кримських татар на півострові говорять також і останні (липень 2018 року) заяви секретаря Ради безпеки РФ Миколи Патрушева про «збереження в Криму загрози дестабілізації»[608].

За словами колишнього директора ФСБ, «радикально налаштовані лідери «Меджлісу кримськотатарського народу», перебуваючи за кордоном, висловлюють свою готовність до провокаційних дій, у тому числі скоєння диверсійно-терористичних актів».

607 "Немецкая делегация" в Крыму — без мандата. StopFake. 9.02.2018 https://www.stopfake.org/nemetskaya-delegatsiya-v-krymu-bez-mandata/

608 Патрушев заявил о сохранении в Крыму угрозы дестабилизации. ТАСС. 9.07.2018 http://tass.ru/politika/5358749

Такі заяви, вочевидь, демонструють подальші дії РФ з дискредитації Меджлісу, зокрема й в очах кримських татар, які проживають на півострові, шляхом його прив'язки до терористичних актів, які нібито плануються в Криму.

Лідер кримськотатрського народу Мустафа Джемілєв на зустрічі із главою МЗС Туреччини – Мевлютом Чавушогл / depo.ua

Починаючи з 2014 року, лідери кримськотатарського Меджлісу неодноразово відвідували Туреччину, де зустрічалися із керівництвом країни на вищому рівні. У липні 2018 року відбулася чергова така зустріч за участі Мустафи Джемілєва та голови МЗС Туреччини Мевлюта Чавушоглу, який заявив, маючи на увазі депортацію кримських татар 1944 року, що «ми ніколи не забували про кримську справу і ніколи не забудемо», а також, що «ми не визнавали анексію Криму і не визнаємо її»[609].

У картині, яку малює для внутрішнього споживача російська пропаганда, ніяких проблем з російським населенням півострова немає: звісно ж, вони всі спокон віку хотіли повернутися до Росії. Українська громада, на думку російської влади, надто малочисельна, щоб становити реальну загрозу.

Однак з кримськотатарським населенням півострова можуть виникнути серйозні проблеми для Кремля: чисельна кримськотатарська діаспора не сприйняла анексії і не має теплих почуттів до так званої країни-правонаступниці СРСР, від якого кримські татари серйозно постраждали у -20му столітті. Щоб заспокоїти російську громадськість та переконати, що після захоплення в Криму відбулася стабілізація ситуації, знадобилась демонстрація фейкової лояльності турецької влади.

У 2016 році, після деякої нормалізації відносин між Росією і Туреччиною, за повідомленнями у російських ЗМІ в Криму побувала така собі «турецька делегація»[610] у складі «політиків і бізнесменів», яку очолив «голова турецької Асоціації євразійських урядів (довірена особа заступника керівника генеральної дирекції безпеки Туреччини) – Хасан Дженгіз»[611].

Що це за Асоціація і який статус має «довірена особа заступника керівника» відомо тільки пропагандистам з Кремля, які й інсценували цей показовий візит. Як і очікувалось, турецькопідданий Х. Дженгіз виконав свою роль на відмінно: повідав на камеру, що «життя кримських татар складається гарно, у них достатньо комфортні умови для життя... А негатив, в основному, походить із Заходу».

Крім того, він вшанував пам'ять російського військового льотчика, збитого у 2015 році турками над Сирією, похваливши при цьому будівництво Соборної мечеті, а також позитивно оцінив місцеву економіку, заявивши, що турецькі інвестори зацікавлені в інвестиції у проекти в Криму.

Вочевидь, метою візиту фіктивної «турецької делегації» було продемонструвати російській аудиторії неіснуючу підтримку Анкарою анексії, а найголовніше — так звану

609 Turkey not to recognize annexation of Crimea. Anadolu Agency. 07.06.2018 https://www.aa.com.tr/en/europe/turkey-not-to-recognize-annexation-of-crimea/1168886

610 Глава турецкой делегации в Крыму: негатив исходит с Запада. EurAsia Daily. 25.11.2016 https://eadaily.com/ru/news/2016/11/25/glava-tureckoy-delegacii-v-krymu-negativ-ishodit-s-zapada

611 Глава турецкой делегации назвал ложью заявления о гонениях на крымских татар. Взгляд. 25.11.2016 https://vz.ru/news/2016/11/25/845876.html

згоду Туреччини із політикою окупаційної влади Криму щодо кримських татар.

Реальний стан справ із захистом прав кримськотатарського населення півострову вже був у фокусі конфлікту в період загострення відносин між Анкарою і Москвою у 2015 році, та, попри ситуативне потепління у відносинах, у перспективі конфлікт має достатній потенціал.

Подібні пропагандистські вигадки, тим не менш, ніяк не можуть змінити офіційне ставлення Анкари до російського загарбання Криму: «Ми вкотре заявляємо, що не визнаємо цю ситуацію, що склалася де-факто внаслідок цих дій [анексії АР Крим на підставі незаконного референдуму], які є чітким порушенням міжнародного права. Ми підтверджуємо нашу підтримку територіальній цілісності й суверенітету України. Туреччина продовжуватиме пильно спостерігати за ситуацією в Криму з метою захисту прав та інтересів кримськотатарських тюрків...»[612].

612 No:78 Press Release Regarding The Third Anniversary of The Illegal Annexation of Crimea. Republic of Turkey. Ministry of Foreign Affairs. 18.03.2017 http://www.mfa.gov.tr/no_78_-18-march-2017_-press-release-regarding-the-third-anniversary-of-the-illegal-annexation-of-crimea.en.mfa

Окрім проведення інформаційних операцій, в яких використовуються елементи маніпуляцій з даними та поширення відвертої дезінформації, в 2018 році російська пропаганда вдалася до технології створення спеціальної події з метою конструювання довкола неї наративів. Прикладом цього слугує випадок, коли фейкова фінська делегація, що відвідала окупований Крим, висунула низку пропозицій для фінського уряду щодо зміни позиції відносно окупованого півострову.

16 березня 2018 року на сайті «РИА Новости» вийшла публікація, в якій йшлося про те, що вперше після «возз'єднання» Криму з Росією на півострів з візитом прибула делегація з Фінляндії[613]. В її складі – учасники Російсько-фінської асоціації дружби між двома країнами, яку очолюють Дар'я Скіппарі-Смирнова[614] та правозахисник – Йохан Бекман[615]. Сама Дар'я Скіппарі-Смирнова озвучила кілька меседжів, що мають відверто проросійський характер та йдуть у розріз з офіційною політикою Фінляндії.

Вона зазначила, що має намір запропонувати так званому главі Криму Аксьонову організувати безвізовий режим для фінів і відкрити прямі авіарейси з Гельсінкі до Криму. Також член «фінської делегації» зазначила, що в їхніх планах відкрити в Криму Фінський культурний центр.

Скіппарі-Смирнова повідомила: «делегація» прибула до Криму, щоб пересвідчитися, що на півострові немає війни чи агресії. Вона також заявила, що не боїться стати персоною нон-грата в Україні через відвідування Криму, адже «Україна не становить для неї жодного інтересу».

Візит фінів відбувався на останньому тижні президентських перегонів у Росії, що завершилися днем голосування – 18 березня 2018 року. Отже, візитом фейкової фінської та ще 19 інших псевдоделегацій іноземних спостерігачів[616] росіяни хотіли забезпечити міжнародну легітимність проведенню виборів в окупованому регіоні. Це було дуже важливо для МЗС РФ після того, як 5 березня 2018 року Президент України Петро Порошенко провів зустріч із міністром закордонних справ Фінляндії – Тімо Сойні.

Росіяни намагалися продемонструвати, що, по-перше, Крим цікавий для пересічних фінів, як туристичний напрямок, а по-друге, на території держави наявні авіакомпанії, що готові здійснювати в разі надання відповідного дозволу прямих авіарейсів Гельсінкі-Сімферополь. Також росіяни через підставну фінку нав'язували міф про те, що в Криму безпечно.

Візит фінської делегації до Криму в обхід узгодження даного кроку з українською стороною відбувся під час проведення виборів в регіоні. Склад делегації з Фінляндії формувався з перевірених проросійських кадрів. Голова делегації Дар'я Скіппарі-Смирнова (1981 р.н.) є громадянкою Фінляндії та очолює Асоціацію дружби між Росією та Фінляндією. Вона відома тим, що намагалася провести в Гельсінкі провокаційну акцію «Безсмертного полку», проте не знайшла підтримки у місцевих мешканців[617].

---

613 Безвиз, прямые авиарейсы и культурный центр: зачем финны приехали в Крым. Риа Новости. 16.03.2018 https://crimea.ria.ru/society/20180316/1114032059.html

614 Skippari-Smirnov Darya. Миротворец. https://myrotvorets.center/criminal/skippari-smirnov-darya/

615 https://myrotvorets.center/criminal/bekman-erkki-joxan/

616 Иностранный десант «симпатиков» Кремля на «выборах» в Крыму. Информационное сопротивление. 23.03.2018 http://sprotyv.info/ru/news/kiev/inostrannyy-desant-simpatikov-kremlya-na-vyborah-v-krymu

617 «Хотят» безвиз с Крымом: пропаганда Кремля запустила фейк о Финляндии. Апостроф. 17.03.2018 https://apostrophe.ua/news/society/accidents/2018-03-17/hotyat-bezviz-s-kryimom-propaganda-kremlya-zapustila-feyk-o-finlyandii/124404

Інший член делегації – Йохан Бекман (1971 р.н.) – громадянин Фінляндії та членом Асоціації дружби між Росією та Фінляндією. Він є головою «Антифашистського комітету Фінляндії» та представником «ДНР» в цій країні ЄС.

Заяви фінах на зустрічах з місцевим керівництвом активно тиражувалися російськими ЗМІ. Це стало однією з найбільших інформаційних акцій 2018 року, присвячених кримській тематиці. Головним меседжем, який доносився в російських медіа, стала теза про бажання фінів запровадити безвізовий режим з Кримом. Цьому були присвячені публікації в «RT»[618], «Regnum»[619], Російській газеті[620], на сайті «Звезда»[621] тощо.

Активне поширення російськими ЗМІ основного меседжу фейкової делегації – введення безвізу РФ з Кримом / ntv.ru, rg.ru, tvzvezda.ru

В підсумку жодних юридичних наслідків візит фейкової фінської делегації до Криму не мав. Уряд Фінляндії на офіційному рівні визнав, що ніякої делегації до Криму не надсилав. Посол України у Фінляндії Андрій Олефіров зауважив, що Фінляндія не визнає виборів в окупованому Криму[622]. Фінляндія засуджує незаконну анексію українського Криму Росією. Про це йдеться в заяві фінського міністра закордонних справ Тімо Сойні, опублікованій 16 березня на сайті МЗС Фінляндії[623].

618 В Финляндии предложили ввести безвизовый режим с Крымом. RT. 16.03.2018 https://russian.rt.com/world/news/492497-finlyandiya-bezvizovyi-rezhim-krym

619 Финны предложили организовать безвизовый въезд в Крым REGNUM. 16.03.2018 .https://regnum.ru/news/society/2391193.html

620 Финская делегация предложила установить безвизовый режим с Крымом. Российская газета. 16.03.2018 https://rg.ru/2018/03/16/reg-ufo/finskaia-delegaciia-predlozhila-ustanovit-bezvizovyj-rezhim-s-krymom.html

621 Финская делегация предложила ввести безвизовый режим с Крымом. Телеканал «Звезда». 16.03.2018 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201803161121-20o7.htm

622 Фінляндія не визнає виборів президента РФ у Криму, – посол. Телеканал 112. 19.03.2018 https://ua.112.ua/video/finliandiia-ne-vyznaie-vybory-prezydenta-rf-u-krymu-posol-264933.html

623 В МИД Финляндии заявили, что по-прежнему осуждают аннексию Крыма. Гордон. 17.03.2018 http://gordonua.com/news/crimea/v-mid-finlyandii-zayavili-chto-po-prezhnemu-ne-priznayut-anneksiyu-kryma-237006.html

Російські пропагандисти, намагаючись показати заможне та щасливе життя кримчан, час від часу створюють фейки про багатотисячні черги українських туристів, які нібито вирішили замінити відпочинок у безвізовій Європі на кримські краєвиди.

Таким чином Кремль прагне створити позитивну картину, вказавши, що після анексії півострову життя там стало кращим. Російські створювачі фейків зображують Крим як досі привабливий регіон. Водночас у відверто пропагандистських матеріалах російські ЗМІ створюють образ бідного українця, який витрачає останні гроші на те, щоб потрапити на окуповані землі.

27 вересня 2017 року російське видання «РИА Новости»[624] опублікувало матеріал про майже десять тисяч українських туристів, які після курортного сезону відвідали Крим. Таким чином пропагандисти намагалися показати, що, по-перше, курортний сезон завершено успішно, а по-друге, – те, що серед українців Крим залишається досі привабливим місцем для відпочинку.

Однак, як в подальшому покажуть соціологічні опитування та й звіт Міністерства тимчасово окупованих територій, Крим серед українського населення є чи не найменш привабливим регіоном для туристичних подорожей т відпочинку.

Згідно з даними, наведеними Київським міжнародним інститутом соціології[625], станом на другу половину травня минулого року лише 1 відсоток з числа опитаних респондентів планував здійснити подорож на анексований Росією півострів.

Крім того:

- На першому місці за популярністю як і рік тому – відпочинок у Карпатах та інших місцях України (**10%**);
- На другому місці за популярністю – відпочинок на дачах та заміських будинках (**8%**)
- До родичів у село планують їхати **5%** опитаних;
- Кількість тих, хто планує поїхати відпочивати за кордон складає **3%**
- До Криму, як і рік тому, планує їхати **1%** опитаних українців
- Не визначилися з відпусткою **14%** опитаних.

Кількість українців, які, згідно із даними опитування КМІС за 28-19 травня 2017 року, планують їхати в Крим на відпочинок / kiis.com.ua

Водночас так зване Міністерство культури та туризму анексованого Криму оприлюднило свою фіктивну статистику. За їх підрахунками (станом на серпень 2017 року) півострів відвідало 2 мільйони 859 тисяч людей. А вже наприкінці вересня цей показник зріс до 4,5 мільйонів осіб.

Таким чином, і на це правильно зауважили розслідувачі платформи «StopFake»[626], за півтора місяці Крим відвідало більше півтора мільйона людей, що, відповідно, складає %36 від загальної кількості туристів, починаючи з січня минулого року.

Разом з тим у Федеральному агентстві з питань туризму РФ повідомили, що за даними на 30 серпня з початку року в Криму відпочило 3,7 мільйона людей. Себто, ми бачимо конкретне неспівпадіння у показниках, які вигадали різні російські відомства.

---

624 В Крыму рассказали о турпотоке с Украины после окончания пляжного сезона. РИА Новости. 27.09.2017 https://ria.ru/society/20170927/1505646708.html

625 ЯК ПЛАНУЮТЬ ВІДПОЧИВАТИ УКРАЇНЦІ. Прес-реліз. Київський міжнародний інститут соціології (КМІС). 19.06.2017 http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=700&page=1

626 Фейк: Украинцы толпами едут в Крым. StopFake. 02.10.2017 https://www.stopfake.org/fejk-ukraintsy-tolpami-edut-v-krym/

С начала года Крым посетили более 4,5 млн туристов – Вадим Волченко

27.09.2017

По состоянию на 22 сентября 2017 года с начала года Крым посетили более 4,5 миллионов туристов. Об этом сообщил министр курортов и туризма РК Вадим Волченко в эфире программы «От и до» на радио «Спутник в Крыму».

«По применяемой последние годы методике подсчета туристического потока есть небольшое снижение в сравнении нынешнего и 2016 года. При этом прямые налоговые поступления от туристической отрасли в бюджет Крыма выросли на 3-4%. Это прямое доказательство того, что чем эффективнее управление туристическими ресурсами, тем выгоднее для республики и появляется больше возможностей для развития нашего направления», – отметил Вадим Волченко.

Популярность Крыма выросла и в сегменте организованного туризма. По данным группы компаний «Слетать.ру», доля поисковых запросов на туры в Крым среди всех внутренних направлений выросла с 64% в июле до 67% в августе. Доля запросов туров в Крым на сентябрь выросла до 67,5%.

Общее количество отдохнувших на полуострове по состоянию на сегодня с начала года составляет более 3,7 млн туристов.

Зверху – статистика на сайт так званого Міністерства курортів і туризму Республіки Крим зі 4,5 млн туристів з початку року станом на 22 вересня. Знизу – інформація Федерального агенства по туризму РФ з 3,7 млн станом на 30 серпня. Тобто на 800 тис. за 3 тижні не у високий сезон, що викликає питання до правдивості цієї статистики / mtur.rk.gov.ru, russiatourism.ru

Цікаво, що Міністерство з питань тимчасово окупованих територій (Україна) надало офіційну статистику, де вказано: протягом серпня 2017 року адміністративну межу з Кримом перетнули 359 тис. осіб.

При цьому там зазначили: «Впродовж серпня адміністративну межу з окупованим Кримом в обох напрямках перетнули 359 тис. осіб. З них 193,5 тис. – в'їхали на територію півострова, 165,8 – виїхали. Порівняно з липнем, кількість перетинів збільшилась на %11». Це, як зазначили у відомстві, можна пояснити сезоном відпусток та канікулами у навчальних закладах[627].

Зовсім інші дані презентував на своїй сторінці у соціальній мережі Facebook колишній міністр курортів та туризму Криму – Олександр Лієв[628]. Він зауважив, що на той момент Крим (за півроку) відвідало лише 100 тисяч українських туристів, і додав: «До окупації півострів приймав до 6 мільйонів туристів, з яких 4 мільйони були громадяни України».

Натомість 20 червня 2017 року російське видання «Вести» публікує матеріал[629], де вказує, що до Криму, навпроти, подорожує все менше і менше туристів з Росії. Там вказують, що причина – це зависока ціна та низький рівень комфорту.

627 У серпні адмінмежу з Кримом перетнули 359 тис. Осіб. Міністерство з питань тимчасово окупованих теритрій. 4.09.2017 http://mtot.gov.ua/u-serpni-adminmezhu-z-krymom-peretnuly-359-tys-osib/

628 Структура кримського турпотоку до анексыъ Криму. Александр Лиев. Facebook account. 3.08.2017 https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1396575647090134&set=a.326971280717248.75579.100002131361893&type=3&theater

629 Сезон на грани провала: почему россияне шарахаются Крыма, а часть украинцев готовы ехать. Вести. 20.06.2017 https://vesti-ukr.com/strana/243645-otdykh-v-krymu

Навіть «Вести», неодноразово помічені у поширенні дезінформації, писали про невдалий сезон в Криму / vesti-ukr.com

Однак після цього пропагандисти одразу додали фейк про українців, які тисячами виїжджають в Крим, допомагаючи таким чином забезпечити достатній наплив туристів.

В коментарі інформаційному агентству «Интерфакс» прес-секретар Російського союзу туріндустрії Ірина Тюрина повідомила[630], що у 2017 році попит на поїздки на півострів може впасти на %30.

Згідно з даними Держприкордонслужби України, на адміністративному кордоні з Кримом спостерігається навпаки зниження потоку транспортних засобів, а окупанти створюють штучні черги.

«Незважаючи на меншу кількість транспортних засобів, що прямують до Криму, окупанти знову створюють штучні черги перед контрольним пунктом в'їзду-виїзду «Чонгар», намагаючись показати навалу «туристів». Станом на 10 годину 16 червня прикордонники фіксують збільшення часу оформлення автівок, що прямують до тимчасово окупованої території, через що вже близько 70 транспортних засобів очікують у штучній черзі. В середньому окупанти за годину пропускають біля 9 – 6 автівок», – йдеться у повідомленні[631].

Водночас координатор проекту «Інформаційний спротив», народний депутат України Дмитро Тимчук, повідомляє[632]: «Російським прикордонникам ФСБ РФ в Криму віддано наказ з організації повного сприяння групам журналістів пропагандистських російських ЗМІ, перед якими стоїть завдання по підготовці журналістських матеріалів про нібито наплив туристів з материкової частини України, що їдуть на відпочинок в Крим».

Наприклад, – продовжує Дмитро Тимчук, – 18.06.2017-17 р. в пункті пропуску «Джанкой» (навпроти українського КПВВ «Чонгар») працюватимуть кореспонденти агентства ИТАР-ТАСС і телеканалу «Звезда». Їх мета – опитування українських громадян, що прямують до Криму, і створення «картинки» про масовість «туристичного потоку». Аналогічно працюють групи журналістів РФ і в інших пунктах пропуску в окупований Крим».

---

630 Туроператоры сообщили о снижении спроса на Крым на треть. Интерфакс. 19.06.2017 http://tourism.interfax.ru/ru/news/articles/41729

631 Окупанти знов створюють черги. Азово-Чорноморське Регіональне управління Держприкордонслужби. Facebook account. 16.06.2017 https://www.facebook.com/dpsuachru/photos/a.1490675987895272.1073741828.1490666511229553/1679674965662039/?type=3&theater

632 Оперативные данные группы ИС. Дмитрий Тымчук. Facebook account. https://www.facebook.com/dmitry.tymchuk/posts/1234040863391233 .

Як писали розслідувачі «StopFake»[633] з посиланням на Державну прикордонну службу України, кількість автомобілів, які перетинають адміністративний кордон в обох напрямках, за перші шість місяців 2017 року скоротилася на 000 75 автомобілів у порівнянні з аналогічним періодом 2016 року.

Кремль намагався показати, що ситуація в Криму з напливом туристів є некритичною; показати, що українці досі подорожують, попри безвізовий режим, на територію півострова заради відпочинку.

Разом з тим, ті фейкові цифри, які надають окупаційні адміністрації на місцях та російські офіційні структури, мають закріпити в громадській думці звичайного росіянина думку про, не лише успішну анексію української території, її правильність, а й про економічну вигоду, яку отримує Росія від окупації півострова.

633 Фейк: Украинцы предпочли безвизовой Европе российский Крым. StopFake. 24.06.2017 https://www.stopfake.org/fejk-ukraintsy-predpochli-bezvizovoj-evrope-rossijskij-krym/

II СЕРІАЛ 7. У ПОШУКАХ УКРАЇНСЬКОЇ ЗБРОЇ

СЦЕНАРІЙ

Нова ера постійного «шмагання» України тільки за самі підозри у незаконних оборудках зі зброєю почалася в 2005 році після виходу на світові екрани чудового голлівудського фільму «Збройний барон» (Lord of War). Він розповідає про емігранта з України, який у змові зі своїми українськими родичами, що продовжували служити в українському війську, за безцінь скуповує все, що лежить у збройних складах на території України, – від автоматів Калашникова до гелікоптерів.

Як ми тепер знаємо, навчені гірким досвідом інформаційної війни, фільм є чудовим пропагандистським засобом в умілих руках. Касові збори «Збройного барона» сягнули 73 мільйони доларів по всьому світу.

Новини про те, що Україна експортує зброю в гарячі точки, уже давно регулярно з'являються в ЗМІ. За останні 10 років фейки повідомляли про українські поставки озброєння до Грузії, Судану, Нігерії, Тайланду, Ірану та навіть ІДІЛ.

Причин актуалізації таких звинувачень декілька. По-перше, у зв'язку з конфліктною ситуацією на Сході, світова спільнота звертає на Україну більше уваги. По-друге, відкриті дані демонструють, що як виробник й експортер, ми дійсно досягаємо дедалі більших успіхів у військово-технічній сфері і в деяких аспектах переважаємо найближчого конкурента на цьому ринку – Росію.

В зв'язку з цим, Російська Федерація намагається підірвати довіру іноземних держав до українського військово-промислового комплексу, вітчизняного виробника озброєння. Задля цього вона застосовує усі можливі засоби, починаючи від активних заходів на кшталт фіктивних поставок і закінчуючи інформаційними операціями. Російська Федерація таким чином прагне також заблокувати військове співробітництво України із ключовими партнерами як регіональними (Туреччина), так і глобальними – США та ЄС.

СЕЗОН 1. УКРАЇНА ПОСТАЧАЄ ЗБРОЮ СУПРОТИВНИКАМ ЄС ТА США

Російська Федерація намагається зобразити Україну як активного постачальника озброєння до країн, проти яких США запроваджують санкції або ведуть активні стримуючі заходи, у тому числі із застосуванням військової компоненти. При цьому Кремль показує, що це так зване українське озброєння надходить нелегально до rogue-regimes. Запускаючи відповідні фейкові повідомлення, російські спецслужби намагаються показати західним партнерам України, що наша держава – спонсор агресивних режимів, що їй не можна довіряти. Крім того, Росія таким чином намагається переконати ЄС та США відмовитися від підтримки нашої держави.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

• Україна отримує фінансову допомогу від партнерів – ЄС та США і паралельно з цим постачає озброєння їх супротивникам;

• Київ підтримує агресивні режими, а отже щодо нього мають бути застосовані санкції;

• Україна порушує міжнародні договори, а отже є ненадійним гравцем, з яким не варто мати справи

• Україна – спонсор тероризму.

19 лютого 2017 року Стокгольмський міжнародний інститут досліджень проблем миру (SIPRI) опублікував доповідь[634] щодо стану світового ринку озброєнь. Цей документ використали російські пропагандисти задля розгортання інформаційної кампанії проти України, зокрема вітчизняного ВПК. Кремлівський меседж звучить так: попри війну на Донбасі, Україна продовжує продавати озброєння агресору. І тут йдеться зокрема не про контрабанду зброї, а про офіційне постачання – те, що складає офіційну статистику.

Table 1. The 25 largest exporters of major weapons and their main clients, 2012–16

Note: Percentage of total is rounded to 1 decimal (except for percentages over 10 which are rounded to whole numbers).

		Share of arms exports (%)		Per cent change from 2007–11 to	Main clients (share of exporter's total exports, %), 2012–16		
	Exporter	2012–16	2007–11	2012–16[a]	1st	2nd	3rd
1	United States	33	30	21	Saudi Arabia (13)	UAE (8.7)	Turkey (6.3)
2	Russia	23	24	4.7	India (38)	Viet Nam (11)	China (11)
3	China	6.2	3.8	74	Pakistan (35)	Bangladesh (18)	Myanmar (10)
4	France	6.0	6.9	–5.0	Egypt (19)	China (11)	UAE (9.1)
5	Germany	5.6	9.4	–36	South Korea (13)	Greece (12)	USA (9.7)
6	United Kingdom	4.6	3.9	27	Saudi Arabia (48)	India (11)	Indonesia (9.0)
7	Spain	2.8	2.9	2.9	Australia (27)	Saudi Arabia (12)	Turkey (11)
8	Italy	2.7	2.4	22	Turkey (14)	UAE (11)	Algeria (8.0)
9	Ukraine	2.6	1.9	49	China (28)	Russia (17)	Thailand (8.5)
10	Israel	2.3	2.2	13	India (41)	Azerbaijan (13)	USA (5.9)

Таблиця найбільших експортерів зброї у світі / sipri.org

20 лютого 2016 року ряд українських ЗМІ[635] поширили фейкову інформацію про Росію як найбільшого імпортера українського озброєння. Цю інформацію одразу підхопили і почали активно розповсюджувати російські видання – «Украина.ру»[636], Life.ru[637] тощо.

Висновок про те, що Росія наростила імпорт української зброї в 2016 році, журналісти зробили із таблиці з бази даних SIPRI[638]. Нібито в 2015 році Україна отримала 98 мільйонів доларів, а в 2016 році – 169 мільйонів за експорт зброї в Росію.

У нелегальному постачанні звинувачувалися вітчизняні оборонні підприємства ДП «Антонов», запорізький завод авіадвигунів «Мотор-Січ» та науково-виробничий комплекс газотурбобудування – «Зоря» — «Машпроект». Мовляв, «Антонов» здійснив постачання до Росії транспортні літаки цивільного призначення Ан100-140- та Ан-148-100Е; підприємство «Мотор-Січ» – надало російській стороні 164 турбореактивних двоконтурних двигуна АІ25-222- для російських літаків Як130- та фрегатів; а комплекс «Зоря» — «Машпроект» – дві газові турбіни ДС71- та дві – ДТ59-.

634 TRENDS IN INTERNATIONAL ARMS TRANSFERS, 2016. SIPRI. https://www.sipri.org/sites/default/files/Trends-in-international-arms-transfers-2016.pdf

635 Россия стала крупнейшим покупателем украинского оружия – исследование. Страна.ua. 20.02.2017 https://strana.ua/news/56715-rossiya-ostaetsya-krupnejshim-pokupatelem-ukrainskogo-oruzhiya-issledovanie.html

636 Россия заняла первое место по закупкам украинских вооружений. Украина.ру. 20.02.2017 https://ukraina.ru/news/20170220/1018323086.html

637 Россия заняла первое место по закупкам украинской военной техники. Life.ru. 21.02.2017 https://life.ru/t/%D0%B0%D1%80%D0%BC%D0%B8%D1%8F/976725/rossiia_zaniala_piervoie_miesto_po_zakupkam_ukrainskoi_voiennoi_tiekhniki

638 TRADE REGISTERS. SIPRI. http://armstrade.sipri.org/armstrade/page/trade_register.php

Інформацію про те, що Україна постачає Росії зброю, спростували в концерні «Укроборонпром»[639]. Державна служба експортного контролю України повідомила[640], що українським підприємствам не було видано жодного дозволу на експорт зазначених товарів російським користувачам. Водночас на заводі «Мотор-Січ» спростовували[641] відповідну інформацію і наголосили, що працюють виключно у рамках українського законодавства.

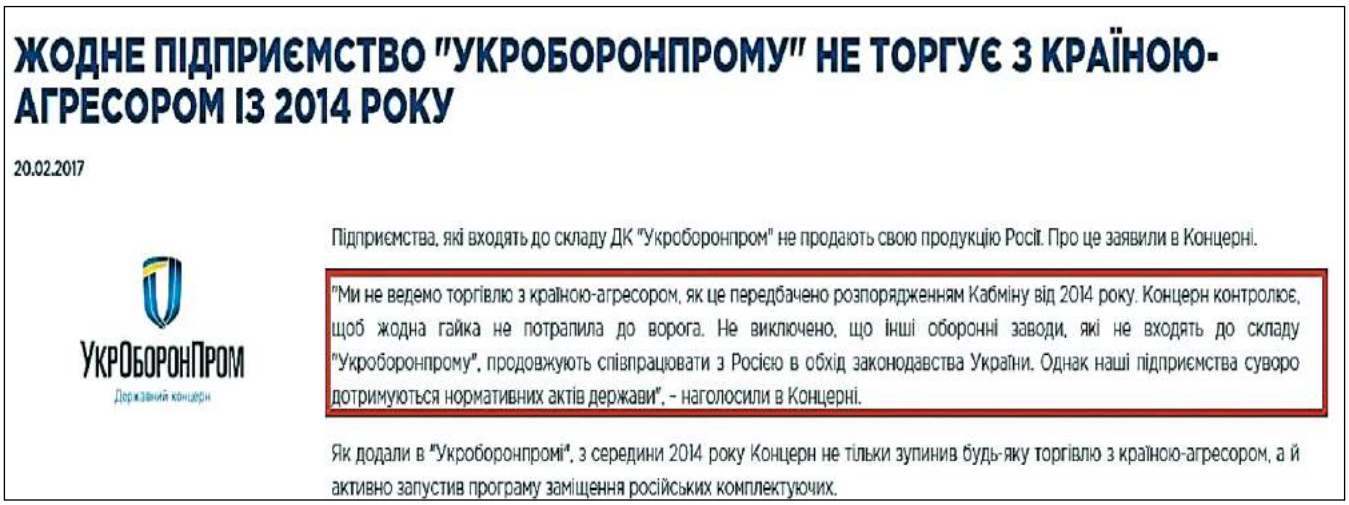

ЖОДНЕ ПІДПРИЄМСТВО "УКРОБОРОНПРОМУ" НЕ ТОРГУЄ З КРАЇНОЮ-АГРЕСОРОМ ІЗ 2014 РОКУ

20.02.2017

УкрОборонПром
Державний концерн

Підприємства, які входять до складу ДК "Укроборонпром" не продають свою продукцію Росії. Про це заявили в Концерні.

"Ми не ведемо торгівлю з країною-агресором, як це передбачено розпорядженням Кабміну від 2014 року. Концерн контролює, щоб жодна гайка не потрапила до ворога. Не виключено, що інші оборонні заводи, які не входять до складу "Укроборонпрому", продовжують співпрацювати з Росією в обхід законодавства України. Однак наші підприємства суворо дотримуються нормативних актів держави", - наголосили в Концерні.

Як додали в "Укроборонпромі", з середини 2014 року Концерн не тільки зупинив будь-яку торгівлю з країною-агресором, а й активно запустив програму заміщення російських комплектуючих.

Російські спецслужби через спеціальні інформаційні операції в медіа намагалися показати європейським партнерам, що поки Європа накладає санкції на російські підприємства, Україна «продовжує збувати продукцію Російської Федерації»; продемонструвати українцям, що держава, замість того щоб віддавати озброєння на фронт, продає його країні-агресору; підірвати українські позиції на світовому ринку озброєння; російське керівництво намагається приховати свої злочини на Донбасі, а також провал політики імпортозаміщення.

Аналітики Стокгольмського інституту допустили помилку в методології самого розрахунку: вони узяли до уваги суму підписаних контрактів до 2014 року і автоматично спроектували на 2016 рік суму залишку за цими припиненими контрактами; вона й склала 169 млн. дол.

До того ж, на сайті SIPRI розміщена фактологічна інформація стосовно контрактів, укладених між Україною і РФ, на суму $ 169 млн., нібито підписаних в 2016 році. При цьому наявний припис у розшифровці цих контрактів. Там вказано, що постачання припинене ще з 2014 року. Але в переважній більшості кінцева дата виконання поставок озброєння вказана чітко – 2016 рік.

Тобто, у 2016 році була включена уся залишкова вартість від закупівельних договорів, які припинені з 2014 року і не були виконані. Крім того, слід зазначити, що SIPRI наводить показники не за 2016 рік, а за п'ятирічний період – з 2012 по 2016 роки.

До 2014 року Україна справді до 2014 року постачала російським підприємствам ВПК товари військового призначення, як за часів Януковича, так і в подальшому – в 2014 році.

В 2014 році – після початку російської агресії – Президент України Петро Порошенко підписав указ №691 «Про заходи щодо удосконалення державної військово-технічної

639 ЖОДНЕ ПІДПРИЄМСТВО «УКРОБОРОНПРОМУ» НЕ ТОРГУЄ З КРАЇНОЮ-АГРЕСОРОМ ІЗ 2014 РОКУ. Сайт «Укроборонпром». 20.02.2017 http://ukroboronprom.com.ua/uk/media/zhodne-pidpryyemstvo-ukroboronpromu-ne-torguye-z-krayinoyu-agresorom-iz-2014-roku.html

640 Інформаційне повідомлення для засобів масової інформації. Сайт ДСЕКУ. http://www.dsecu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=50204&cat_id=34940

641 В Мотор Сич опровергли поставки двигателей в РФ. Корреспондент.net. 21.02.2017. https://korrespondent.net/business/companies/3817916-v-motor-sych-oproverhly-postavky-dvyhatelei-v-rf

політики»[642]. Відповідно до підпункту 7 пункту 1 цього документа, експорт до Росії товарів військового призначення та подвійного використання з метою їхнього військового кінцевого використання Росією припинено.

Для того, щоб зафіксувати факт припинення експорту в РФ українського озброєння, досить подивитися на дані Державної служби експортного контролю, які, до слова, щорічно отримує SIPRI. Згідно з цими даними, в 2015 році, на відміну від попередніх років, поставок українського озброєння в Росію не було. Зате було помітне збільшення попиту на українські озброєння в інших регіонах світу.

Після інформаційної атаки на заводі «Мотор-Січ» повідомили: «Поставки двигунів АІ-222 в Росію для УБЛ Як130- припинені підприємством ще в червні 2014 року. Ні в -2015 му, ні в -2016му, ні в -2017му роках поставки АІ222- в Росію також не здійснювались».

Що стосується двигунів до Як130- та фрегатів, то замовлення на них датуються 2014 роком, вказано у звітності SIPRI. А згідно з методологією інституту, роком поставки вважається той, коли готовий продукт став на озброєння. Так, один фрегат спустили на воду в 2016, і ще два – в 2017 році. Інші три проекти заморожені – через відсутність українських двигунів[643].

А відповідно до даних SIPRI, ДП «Антонов» передав російському замовнику протягом 2016-2012 років 17 літаків Ан100-140- та протягом 2016-2013 років 11 літаків Ан100-148-Е.

Враховуючи, що українські підприємства не здійснюють ВТС із Росією після 2014 року, то навіть теоретична поставка українських літаків до Росії могла відбутися з 2012 по 2014 роки. Іншими словами, 17 літаків Ан100-140- російській стороні було передано за 2 роки, а 11 літаків Ан100-148-Е – за 1рік. Навіть за найкращого фінансування та наявності значних людських ресурсів, виготовлення за два роки 28 літаків такого класу навіть для більш потужних світових гравців.

Слід нагадати, що 11 лютого 2013 року між київським концерном «Антонов» і самарським «Авиакор» (Росія) було підписано угоду, згідно з якою, РФ придбала в української сторони право інтелектуальної власності на військово-транспортні моделі українських літаків Ан140-т, Ан140-С і пасажирське судно Ан100-140-, яке випускається для потреб російського Міноборони.

У травні 2016 року самарський завод передав Міністерству оборони РФ літак Ан-140. «Літаки Ан140- самарського виробництва вже кілька років успішно експлуатуються російськими військовими відомствами. Ан140- також згадувався на нараді з питань розвитку авіабудування, яке відбулося під керівництвом президента Росії 12 травня, в якості одного з чотирьох можливих варіантів регіонального літака. Фактично, Ан140- – єдиний з представлених варіантів, який не перший рік реально випускається в Росії – тут, на «Авиакор», – сказав гендиректор заводу Олексій Гусєв[644].

Саме ця повітряна одиниця і була занесена в реєстр SIPRI. Справа в тім, що росіяни викупили право на інтелектуальну власність, але ліцензію не змогли придбати: українська сторона відмовила їм у такому праві. Іншими словами, вони можуть випускати будь-які з трьох названих моделей Ан, але не можуть модернізувати літаки, вносити зміни в комплектуючі, продавати повітряні судна на зовнішньому ринку і т.д. Саме для цього і потрібна ліцензія на виробництво.

Таким чином, самарський завод випустив український літак Ан, зібраний в Росії. Навіть росіяни самі підтверджують, що держпідприємство «Антонов» не постачає свою продукцію в РФ.

---

642 Указ Президента України «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 27 серпня 2014 року «Про заходи щодо удосконалення державної військово-технічної політики». http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/691/2014/paran5#n5

643 Строительство фрегатов проекта 11356 приостановлено из-за отсутствия двигателей. INTERFAX.RU. 26.12.2017 http://www.interfax.ru/russia/593417

644 «Авиакор» передал очередной самолет Ан-140 Министерству обороны РФ. Сайт компанії «Авиакор». 24.05.2016. http://www.aviacor.ru/presscenter/news/aviakor-peredal-ocherednoy-samolet-an-140-ministerstvu-oborony-rf/

Голова російського Мінпромторгу – Денис Мантуров/ aif.ru

«У середині 2015 року самарський завод «Авиакор» призупинив збірку Ан-140 із-за того, що 34 заводи-постачальника, що розташовані в Україні, припинили надавати компоненти. Замінити їх на аналоги російського виробництва найближчим часом неможливо, оскільки головне конструкторське бюро розташоване в Україні (ДП «Антонов»). Решта літаків була зібрана з деталей, наявних на заводі», – повідомив глава російського Мінпромторгу Денис Мантуров[645].

В травні 2013 року, відразу після набуття права інтелектуальної власності у «Антонов», російський авіаційний завод уклав новий контракт на виробництво і поставку трьох літаків Ан100-140-. Однак в 2015 році збірка повітряних суден призупинилася. І, випущений в травні 2016 року літак, – останній Ан, який вдалося зібрати російському «Авиакор», адже з 2014 року жодне українське підприємство не постачало деталі самарському заводу.

Стосовно постачання газових турбін, зауважимо, що, згідно з повідомленнями представників виробничого комплексу газотурбобудування – «Зоря» — «Машпроект», підприємство не постачало газових турбін для бойового корабля ВМФ Росії «Адмірал Григорович». На українському підприємстві вказали, що остання поставка була здійснена ще у лютому 2014 року[646].

645 Россия рассматривает вопрос покупки лицензии на украинский Ан-140. Цензор.Нет. 13.05.2016 https://censor.net.ua/news/388370/rossiya_rassmatrivaet_vopros_pokupki_litsenzii_na_ukrainskiyi_an140

646 ГП НПКГ «Заря» — «Машпроект» прекратило поставку продукции военного назначения в РФ в 2014-м году. Известия Николаевские. 25.02.2016. http://izvestia.nikolaev.ua/news/%D0%B3%D0%BF-%D0%BD%D0%BF%D0%BA%D0%B3-%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%8F-%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B5%D0%BA%D1%82-%D0%BF%D1%80%D0%B5%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B8%D0%BB/

14 серпня 2017 року в інформаційному просторі з'являються одразу два матеріали: дослідження американського науковця, спеціаліста з питань ядерного озброєння Майкла Еллемена[647] та стаття у виданні «The New York Times»[648]. Обидва матеріали стосувалися даних, наданих науковцем, який припустив, що КНДР отримує двигуни до міжконтинентальних балістичних ракет від українського заводу «Південмаш».

Майкл Еллеман – старший співробітник регіональної співпраці з питань безпеки Міжнародного інституту стратегічних досліджень в Лондоні/ 24tv.ua

Науковець стверджував, що на північнокорейських міжконтинентальних балістичних ракетах стоять двигуни РД-250, які, як вказував експерт, випускаються лише на чотирьох підприємствах, які раніше входили до складу радянського оборонного комплексу. Одним з них є український завод «Південмаш».

Далі американський фахівець описує, з якими фінансовими труднощами зіткнулося в останні роки українське підприємство, висловлює припущення про працівників-контрабандистів з «Південмашу», які, як він припускає, і могли організувати нелегальний збут продукції. Згадує американець і про те, як шість років тому шпигуни з КНДР проникли на українське підприємство і намагалися вкрасти ті самі двигуни РД250-.

Цю інформацію одразу поширюють російські видання[649].

Наступного дня в. о. глави Державного космічного агентства України Юрій Радченко повідомив[650], що за увесь період незалежності наша країна не постачала відповідних двигунів. Крім того, він зазначив, що РД250- могла поставити Росія, яка на початку -2000х отримала ракети українського виробництва «Циклон2-» та «Циклон3-». Саме у ці одиниці були вбудовані такі ж двигуни.

Водночас 16 серпня 2017 року колишній директор Державного космічного агентства Олег Уруський дав коментар німецькому виданню DW, де чітко вказав, що для відповідних поставок необхідно було пройти кілька ліній контролю – спеціальну перевірку в одному з підрозділів агентства та у Державній службі експортного контролю[651].

---

647 The secret to North Korea's ICBM success. IISS Voices. 17.08.2017 https://www.iiss.org/en/iiss%20voices/blogsections/iiss-voices-2017-adeb/august-2b48/north-korea-icbm-success-3abb

648 North Korea's Missile Success Is Linked to Ukrainian Plant, Investigators Say. The New York Times. 17.08.2017 https://www.nytimes.com/2017/08/14/world/asia/north-korea-missiles-ukraine-factory.html?emc=edit_th_20170814&nl=todaysheadlines&nlid=15404638&_r=0&utm_content=buffer2f1cf&utm_medium=social&utm_source=twitter.com&utm_campaign=buffer

649 Из Днепра — в Пхеньян: поставляла ли Украина ракетные двигатели КНДР. RT. 14.08.2017 https://russian.rt.com/ussr/article/419019-ukrainskii-ballisticheskie-rakety-kndr

650 В Госкосмосе рассказали, как украинские двигатели могли попасть в КНДР. Сегодня. 15.08.2017 https://www.segodnya.ua/world/wnews/v-goskosmose-rasskazali-kak-ukrainskie-dvigateli-mogli-popast-v-kndr-1047530.html

651 Кто мог поставлять ракетные двигатели КНДР. DW. 16.08.2017 https://bit.ly/2nWgBHy

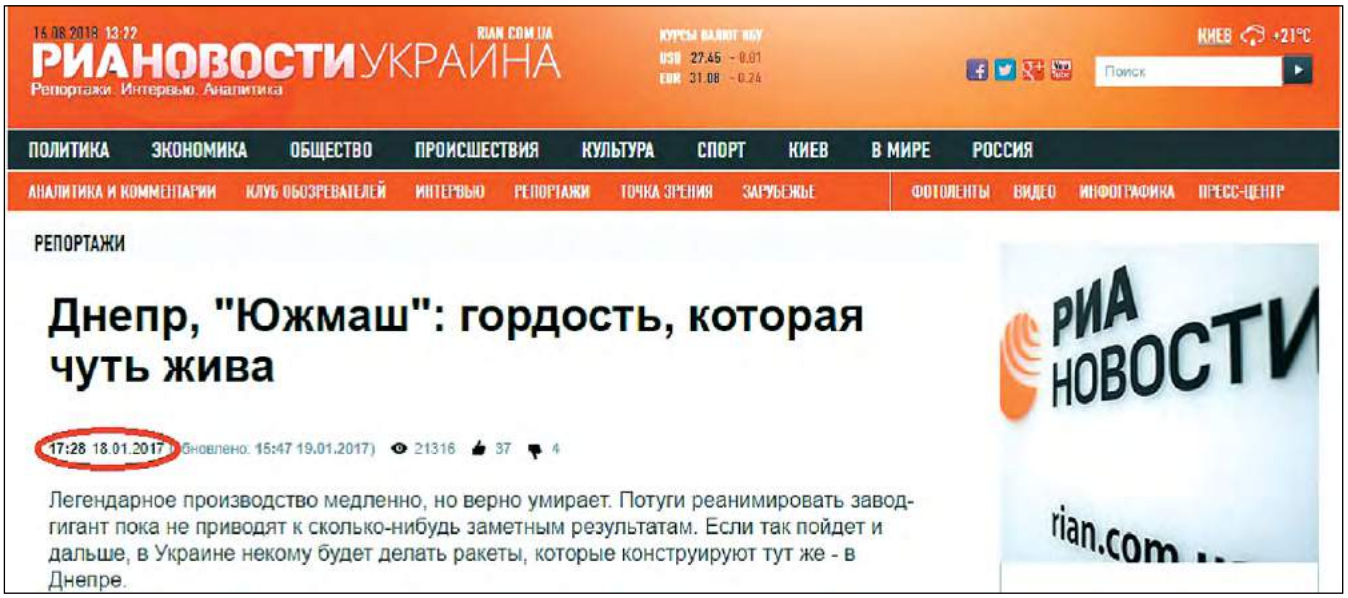

Примітно, що подібну інформацію, про фінансові проблеми «Південьмаш», почали поширювати російські видання задовго до публікації скандального матеріалу[652].

Також можна згадати про доволі цікавий матеріал, опублікований виданням DW ще 9 серпня 2017 року (тобто до скандальної публікації). Так, у своєму розлогому коментарі німецький інженер Роберт Шмукер зауважив, що саме Росія постачає двигуни КНДР для будівництва міжконтинентальних балістичних ракет.

Разом з тим слід зауважити, що російські медіа (так само можна сказати й про американське видання The New York Times) не помітили, що у звіті Еллемана було сказано, що двигуни – розробка радянського оборонного комплексу; вони могли бути виготовлені на чотирьох підприємствах, одне з яких – український «Південмаш». Про це і сказав ще 15 серпня 2017 року науковець, зазначивши при цьому, що гадки немає, якими додатковими джерелами користувалися журналісти американського видання[653].

Кінцева мета: Фабрикуючи цю справу проти України, Росія намагалася підірвати довіру між офіційним Києвом та Вашингтоном; змусити замислитися американську владу про зняття санкцій проти РФ та навпаки, – запровадити штрафні заходи проти нашої держави; протидіяти будь-яким спробам США надати летальну зброю Україні.

Примітно, що у своєму звіті, який російські медіа використали для атаки проти України, пан Еллеман зазначив, що відповідні двигуни мають радянське походження і могли виготовлятися не лише в Україні (Південмаш), а й на території РФ – на заводі «Энергодар», м. Хімки.

Після інформаційної атаки українські медіа почали дізнаватися біографію пана Еллемана. Виявилося, що його дружина – росіянка, а крім того, помітно, що він дійсно цінує російську культуру. В усілякому разі про це свідчать фотографії, які він виклав (а під час скандалу видалив) на сторінці у Facebook[654]. Водночас слід зауважити, що цю інформацію аж ніяк не можна назвати звинуваченням; просто – даність.

652 Днепр, «Южмаш»: гордость, которая чуть жива. РИА Новости Украина. 18.01.2017 https://rian.com.ua/story/20170118/1020606670.html

653 Ракетні двигуни могли потрапити до Північної Кореї як з українських, так і з російських об'єктів – Майкл Еллеман. Відео. Voice of America. 15.08.2017 https://ukrainian.voanews.com/a/interview-elleman-ukraine-korea-nyt-exclusive/3986929.html

654 Artem Sokolenko. Facebook account. 15.08.2017 https://www.facebook.com/artem.sokolenko.1/posts/10213952769603463

Однак давайте поговоримо про професійну кар'єру американського вченого.

У біографії Майкла Еллемана вказано, що він «з 1995 по 2001 рік очолював в Росії спільну програму зниження загрози, націлену на демонтаж застарілих ракет дальньої дії»[655].

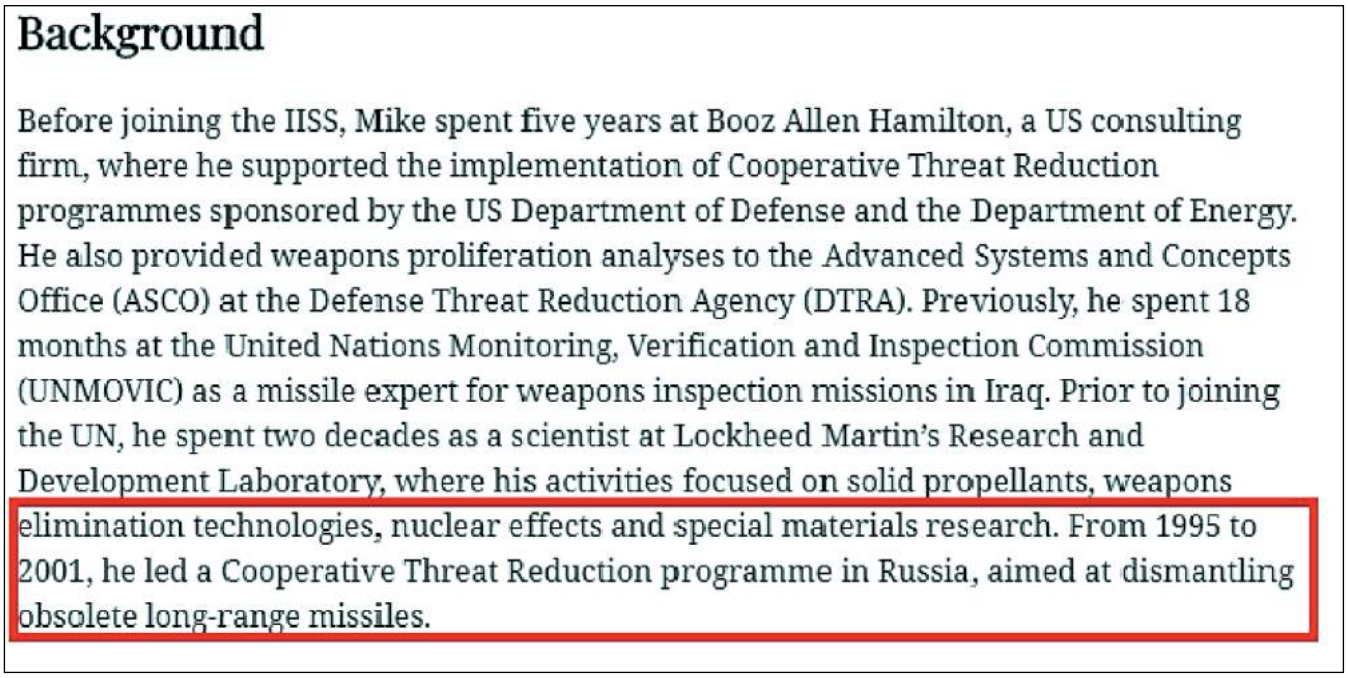

Background

Before joining the IISS, Mike spent five years at Booz Allen Hamilton, a US consulting firm, where he supported the implementation of Cooperative Threat Reduction programmes sponsored by the US Department of Defense and the Department of Energy. He also provided weapons proliferation analyses to the Advanced Systems and Concepts Office (ASCO) at the Defense Threat Reduction Agency (DTRA). Previously, he spent 18 months at the United Nations Monitoring, Verification and Inspection Commission (UNMOVIC) as a missile expert for weapons inspection missions in Iraq. Prior to joining the UN, he spent two decades as a scientist at Lockheed Martin's Research and Development Laboratory, where his activities focused on solid propellants, weapons elimination technologies, nuclear effects and special materials research. From 1995 to 2001, he led a Cooperative Threat Reduction programme in Russia, aimed at dismantling obsolete long-range missiles.

Майкл Еллеман. Біографія / iiss.org

В подальшому експерт працював у ряді всесвітньо відомих дослідних центрах, де надавав послуги консультанта з питань ядерного озброєння. Тобто, людина досвідчена, він розбирається в темі і знає, про що говорить.

Тоді пан Еллеман мав знати, що двигуни РД250- використовувалися для конструкції міжконтинентальних балістичних ракет Р36-М (відповідно до класифікації НАТО SS-18 «Сатана»), які створювалися на заводі «Південмаш». Він точно, вірогідно, мав інформацію про те, що двигун розроблявся на російському підприємстві «Энергомаш» – російська сторона надавала креслення, документацію, авторський супровід, а українські конструктори розробляли двигун, який в подальшому відправляли разом з ракетою назад в Росію, в Хімки.

Здивували також і журналісти видання «The New York Times», які висвітлили у своєму матеріалі виключно дані, що безпосередньо вказують на Україну – William J. Broad та David E. Sanger.

Вони, посилаючись лише частково на звіт, майже не згадують про те, що двигуни РД-250 могли надійти з території РФ; також журналісти не говорять й вказані у документах Еллемана дані про ракети «Циклон», які надавалися російській стороні у готовому вигляді з вбудованими двигунами.

Цікаво, що один з авторів статті, David E. Sanger, активно співпрацював з міжнародною некомерційною організацією, відомою нелегальним розповсюдженням секретної інформації, – «Wikileaks». Більше того, з 2010 року його призначили відповідальним за редагування інформації, яка відправлялася виданню від «Wikileaks»[656].

655 Michael Elleman. Biography. IISS. Квітень 2009 https://www.iiss.org/en/persons/michael-s-elleman

656 The WikiLeaks Cables: How the NY Times Decided What to Publish. FORA.tv. YouTube channel. 26.04.2011 https://www.youtube.com/watch?v=PWgnS-VQAQE

Після відповідної публікації українська сторона надала Вашингтону офіційне спростування, ба навіть більше, Президент України Петро Порошенко запросив[657] американських журналістів до Києва задля повного роз'яснення ситуації. Дивно, проте представники «The New York Times» не відповіли на запрошення.

Російська сторона ще кілька разів намагалася згадати про так звані українські двигуни, прив'язавши їх до північнокорейської проблеми.

Відтак, 1 листопада 2017 року російські пропагандистські видання почали поширювати фейк: мовляв, Конгрес США звинуватив Україну у нелегальних поставках комплектуючих двигунів до КНДР[658].

Ці ЗМІ, посилаючись на ще один російський сайт, «РИА-Фан.ru»[659], писали, що Конгрес США вимагає від директора Національної розвідки та Державного секретаря визначити, звідки Північна Корея бере запчастини для будівництва міжконтинентальних балістичних ракет. А далі російські журналісти розповідають про так званий український слід.

Цей фейк було легко розвінчати. Для цього необхідно було прочитати законопроект H.R. 4123[660] «Розслідування про балістичні ракети Північної Кореї» (North Korea Ballistic Missile Investigations Act), що був викладений на сайт Конгресу.

У цьому законопроекті дійсно вказано, що КНДР створила ракети за рахунок іноземної допомоги. Йдеться там і про Україну, однак виключно у контексті посилання на дослідження Майкла Еллемана.

Тим не менш в тому ж документі чітко говориться, що двигуни виготовляли у Дніпрі, проте розробило їх конструкторське бюро із РФ, яке й має на них відповідну документацію.

Також в законопроекті йдеться, що Північна Корея спочатку могла придбати ракетне паливо з Китаю чи Росії, включаючи сильно нестійке паливо, несиметричний диметилгідразин.

І наостанок повідомляється наступне: «директор Національної розвідки США повинен проводити розслідування за підпунктом (a), консультуючись з урядом України, і в рамках цього законопроекту Сполучені Штати повинні вживати заходів для зміцнення програми «Спільного зниження рівня загрози» в Україні, щоб запобігти поширенню чутливої технології або досвіду».

На цьому спроби російської сторони дискредитувати Україну не завершилися завершилися. Москва намагалася знову згадати про так звані українські двигуни в північнокорейських ракетах – під час отруєння Скрипалів. Тоді Росія, власне, спробувала відвести (щоправда невдало) від себе удар. Російські медіа вказали[661], що у звіті ООН йдеться про те, що саме Україна прямо або опосередковано причетна до розробки північнокорейської ракетної програми.

Насправді в кінцевому звіті ООН – і на цьому сфокусували увагу представники підприємства «Південмаш» – сказано про те, що в північнокорейських ракетах немає українських деталей, а вірогідно, наявні радянські[662]. Тож знову – чергова маніпуляція.

---

657 Петро Порошенко. Facebook account. 16.08.2017 https://www.facebook.com/petroporoshenko/posts/1080952952039096

658 В США заподозрили Украину в поставке двигателей ракет Северной Корее. Life.Ru. 1.11.2017 https://life.ru/t/%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%81%D1%82%D0%B8/1056597/v_ssha_zapodozrili_ukrainu_v_postavkie_dvighatieliei_rakiet_sieviernoi_korieie

659 Начало конца: США могут наказать Украину за связи с КНДР. РИА-Фан.ru. 1.11.2017 https://riafan.ru/992260-nachalo-konca-ssha-mogut-nakazat-ukrainu-za-svyazi-s-kndr

660 H.R. 4123: North Korea Ballistic Missile Investigations Act. Gov track. 25.10.2017 https://www.govtrack.us/congress/bills/115/hr4123/text

661 «Процесс начался ещё в 1990-х»: какую роль сыграла Украина в ракетно-ядерной программе КНДР. RT. 16.03.2018 https://russian.rt.com/world/article/492686-ukraina-raketi-kndr

662 Отчет ООН не содержит подтверждений о наличии в ракетных двигателях КНДР элементов украинского производства. Інтерфакс-Україна. 28.03.2018. https://interfax.com.ua/news/economic/495238.html

Журналіст «Vice News» Джон Херш вже в січні 2018 року відзняв та опублікував свій відео-сюжет про його власне розслідування теми ракетних двигунів, отримавши повну підтримку української сторони у відвіданні підприємства «Південмаш»[663]. У своєму сюжеті журналіст «Vice News» відмічає, що навіть пан Майкл Еллеман, який і став першоджерелом інформації, вже більше схильний думати, що ракетні двигуни могли з'явитися в Північній Кореї за допомогою Росії. Але в той же час, зображує важкий економічний стан українських підприємств і натякає, що інженери, переслідуючи власну вигоду, могли «щось комусь продати».

Таким чином, нажаль після масованого вкиду дезінформації, інформаційний простір так і залишився під впливом наративу про те, що Україна (а не Росія) могла допомагати Північній Кореї.

663 No one is sure which country is helping North Korea make its missiles – https://news.vice.com/en_us/article/3k55bj/no-one-is-sure-which-country-is-helping-north-korea-make-its-missiles

Ми вже писали про намагання Москви прив'язати Україну до питання постачання зброї терористам ІДІЛ на території Сирії. Однак нині ми говоритимемо про ще один фронт, який Кремль відкрив проти України на сирійському напрямку. Відтак, російські спецслужби фабрикують дані про так зване постачання української зброї силам, які підтримуються США на території САР.

11 грудня 2016 року російське видання «ПолитНавигатор» опублікував коротку замітку, у якій відзначив інформацію, надану Євгеном Сатановським – нині президентом Інституту Близького Сходу. Додамо, що відповідний заклад завжди був кузнею кадрів КДБ.

Відтак, Сатановський заявив[664], що з України в Сирію везуть системи складніші за ПЗРК. Він також зазначив, що Україна торгує озброєнням не завжди якісним, що частина зброї, яка надійшла до САР, знищена. Він вказав, що зброя надходить через Туреччину.

Розмова про ПЗРК виникла на фоні фейку (про нього ми раніше згадували) щодо так званого постачання Україною до Кувейту ПЗРК «Печора».

В подальшому ми побачили інші атаки Кремля, направлені проти українського ВПК. Так, 2 травня 2017 року в деяких близькосхідних медіа з'явилася інформація[665] про те, що турецькі правоохоронні органи по боротьбі з контрабандою в турецькому порту Зонгулдак зупинили вантаж, який нібито прибув морем з України і прямував до Ірану. У вантажі знайшли деталі і частини російських протитанкових ракет 9К111 «Фагот» та 9К113 «Конкурс». Заарештований іранець зізнався, що віз вантаж до Ірану за винагороду.

Turkish police seize anti-tank missile components in Zonguldak port on Black Sea

ZONGULDAK

Знімок з сайту турецького видання / hurriyet.com.tr

664 Украина поставляет в Сирию неисправное оружие. Политнавигатор. 11.12.2016 https://www.politnavigator.net/ukraina-postavlyaet-v-siriyu-neispravnoe-oruzhie.html

665 Turkish police seize anti-tank missile components in Zonguldak port on Black Sea. Hurriyetdailynews. 1.05.2017 http://www.hurriyetdailynews.com/turkish-police-seize-anti-tank-missile-components-in-zonguldak-port-on-black-sea-112595

Російські медіа просували наратив про те, що зброю постачали до Ірану на потреби ІДІЛ та головного ворога Туреччини – Робітничої партії Курдистану (РПК)[666].

Цікаво, що дана зброя виробляється виключно в Росії, яка є найближчим союзником Ірану на Близькому Сході, ба навіть більше – саме Москва у -1980х взяла під контроль проект РПК і понині підтримує курдських бойових у бойових діях з Туреччиною. Зрозуміло також і те, що підбір національності зіграв ключову роль в цій операції. Натомість незрозуміло, яким чином ця вантажівка потрапила на корабель і чи була вона взагалі на суді, яким маршрутом рухалося судно, та й якою була відправна точка цього корабля.

Однак найбільш показово, що ця ситуація в інформаційному полі виникла напередодні поїздки Секретаря РНБОУ Олександра Турчинова до Туреччини, на Міжнародну оборонну виставку «IDEF 2017»; його зустрічі зі своїм колегою – директора секретаріату оборонної промисловості Туреччини Ізмаїлом Деміром.

Російська Федерація намагалася зірвати поїздку Секретаря РНБОУ О. Турчинова та таким чином зашкодити укладанню ряду документів (у тому числі й про кооперацію) між українськими оборонними компаніями та їх турецькими партнерами. Разом з тим, якщо розглядати інформаційну кампанію РФ ширше, то стає зрозуміло, що Москва намагається показати, що Україна використовує сирійський конфлікт і підіграє, продаючи вітчизняне озброєння, різним акторам, які задіяні у цій війні.

Цікаво, що вже 4 лютого 2018 року стало відомо про те, що саме Росія таємно постачає озброєння курдським терористам. В мережу потрапили відеокадри[667] перехоплення турецькою армією спільно з бійцями Вільної сирійської армії бензовозу, який транспортував зброю і боєприпаси для курдських «Загонів народної самооборони» (YPG – структура РПК).

Вантажівка слідувала в місто Афрін, розташоване на північному заході Сирії, яке на той момент повністю контролювалося курдськими бойовими загонами. На відео з перехоплення зафіксовано велику кількість гранатометів РПГ7- і ракет для протитанкових ракетних

666 Противотанковые ракеты «Фагот» и «Конкурс» с Украины перехватили в Турции. Defence.ru. 3.05.2017 https://defence.ru/editors-choice/ukrainskie-protivotankovie-raketi-fagot-i-konkurs-perekhvatili-v-turcii/

667 Россия поставляет курдам оружие и боеприпасы для борьбы с турецкой армией (видео). Inform Napalm. 05.02.2018 https://informnapalm.org/42218-rossiya-postavlyaet-kurdam-oruzhie-video/

комплексів (ПТРК) Фагот, Метис-М і Конкурс. Озброєння було заховано в цистерні вантажівки для прихованого транспортування курдам. Відомо, що нині основним експлуатантом цієї зброї є Російська Федерація.

Однак навіть після невдалого скандалу із так званою нелегальною поставкою ПТУР для курдів з України, російські спецслужби вирішили продовжити поєднувати нашу державу із курдськими збройними загонами, який Туреччина сприймає як ворога.

На початку вересня 2017 року з'явилася публікація спільного звіту[668] Центру дослідження корупції та організованої злочинності (OCCRP) та Балканського об'єднання журналістів-розслідувачів (BIRN). Там йшлося про закупівлю Сполученими Штатами радянського озброєння на території країн Східної Європи (у тому числі й України) для підтримки курдських повстанців (саме так їх визначають американці).

Попри те, що (якщо довіряти даним двох організацій) Україна мала отримати чи від цих фінансових операцій чи не найменший прибуток – адже з дев'яти країн, вона опинилася за обсягом необхідних закупівель на сьомому місці, а також того, що контракти, як вказують журналісти, укладалися Командуванням спеціальних операцій (США), слід зазначити, що Україна при будь-яких сценаріях не могла знати кінцевого одержувача озброєння. Контракт укладається між замовником та постачальником, про кінцеві цілі отримувача у подібних договорах ніколи не вказується. Крім того, слід нагадати, що США (як, до речі, і Росія) не стали стороною-підписантом Міжнародного договору про торгівлю зброєю.

Російські медіа одразу ж винесли на перші шпальти та у заголовки інформацію[669], що саме Україна продає зброю американцям для курдських повстанців.

Примітно, що інформація про так звані поставки з України зброї до США, а потім до Сирії співпала із кількома подіями. Спочатку відбулися чергові хімічні атаки сил Асада проти мирного населення, потім – відкриття Генеральної асамблеї ООН та поява в інформаційному просторі новин про допомогу, яка надходить від Кремля Талібану.

668 Результаты расследования: Пентагон выделяет до 2,2 миллиарда долларов на оружие советского образца для сирийских повстанцев. Сайт OCCRP. 12.09.2017 https://www.occrp.org/ru/makingakilling/the-pentagon-is-spending-2-billion-on-soviet-style-arms-for-syrian-rebels

669 Как украинское оружие переправляют на войну в Сирию: опубликован доклад. Телеканал «Звезда». 14.09.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/201709141311-o1x0.htm

25 вересня 2017 року міжнародна неурядова організація «Amnesty International»[670] та журналісти Проекту з розслідування корупції та організованої злочинності (OCCRP)[671] розмістили матеріали про нібито нелегальну торгівлю українських оборонних підприємств із африканськими країнами. Найбільшу увагу приділили постачанню озброєння до Південного Судану[672].

У своїй доповіді організації звинуватили українське підприємство «Укрінмаш», що входить до державного концерну «Укроборонпром», у постачанні зброї Південному Судану в обхід міжнародних санкцій і в порушення підписаного Договору про торгівлю зброєю (Arms Trade Treaty)[673]. Разом з «Укрінмаш» в доповіді у якості посередників фігурують британська компанія S-Profit Ltd (зареєстрована громадянином України) і компанія з Об'єднаних Арабських Еміратів – Emirati International Golden Group (IGG).

Загальне повідомлення, озвучене в подальшому представниками «Amnesty International»[674], звучало приблизно наступним чином: «Укрінмаш» підписав контракт з компанією з Об'єднаних Арабських Еміратів на поставку тисяч кулеметів, мінометів, гранатометів і мільйонів боєприпасів до Південного Судану.

Цю інформацію одразу підхопили російські медіа[675]. Після публікації документів глава ДП «Укрінмаш» Сергій Слюсаренко спростував ці твердження, зауваживши при цьому, що його компанія не постачала озброєння Південному Судану. Він пояснив[676], що певна техніка завозилася власником, «S-Profit», на українське державне підприємство для ремонту та модернізації і збувалася; однак, і це підтверджують дані контролю доставки і компетентні інспектори, озброєння не доставлялося по схемі ОАЕ – африканські країни.

Разом з тим варто наголосити, що інформація про нібито постачання Україною зброї до урядових сил Південного Судану з'явилася ще 22 травня 2017 року у брюссельському виданні «EU Observer»[677]. Там, посилаючись на доповідь Слідчої групи ООН[678], зазначали, що українська сторона підписала контракт на постачання урядовим силам африканської країни бойових гелікоптерів Mi24-.

---

670 Amnesty International. FROM LONDON TO JUBA, A UK-REGISTERED COMPANY'S ROLE IN ONE OF THE LARGEST ARMS DEALS TO SOUTH SUDAN. 26.09.2017 https://www.amnesty.org/en/documents/act30/7115/2017/en/

671 Arms-Washing: Ukraine Network Moves Embargoed European Arms to Africa and the Middle East. OCCRP. 25.09.2017. https://www.occrp.org/en/investigations/7037-arms-washing-ukraine-network-moves-embargoed-european-arms-to-africa-and-the-middle-east

672 Суданський збройний скандал: інформаційна атака чи об'єктивні звинувачення – https://goo.gl/MKsYaS

673 The Arms Trade Treaty. The United Nations. https://unoda-web.s3.amazonaws.com/wp-content/uploads/2013/06/English7.pdf

674 Amnesty International Ukraine. Facebook account. 25.09.2017 https://www.facebook.com/amnestyua/posts/10155278876958978

675 Украину уличили в поставках оружия в зону конфликта в Южном Судане. Lenta.Ru. 25.09.2017. https://lenta.ru/news/2017/09/25/amnesty/

676 Постачати зброю в Південний Судан могли інші українські підприємства, які уповноважені на торгівлю зброєю, — гендиректор «Укрінмаш». Громадське радіо. 28.09.2017 https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/postachaty-zbroyu-v-pivdennyy-sudan-mogly-inshi-ukrayinski-pidpryyemstva-yaki-upovnovazheni-na-torgivlyu-zbroyeyu-gendyrektor-ukrinmash

677 EU wary over Ukraine weapons in South Sudan. EU Observer. 2..05.2017. https://euobserver.com/beyond-brussels/137987

678 Letter dated 13 April 2017 from the Panel of Experts on South Sudan established pursuant to Security Council resolution 2206 (2015) addressed to the President of the Security Council. United Nations. Security Counsil. 13.04.2017 http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2017/326

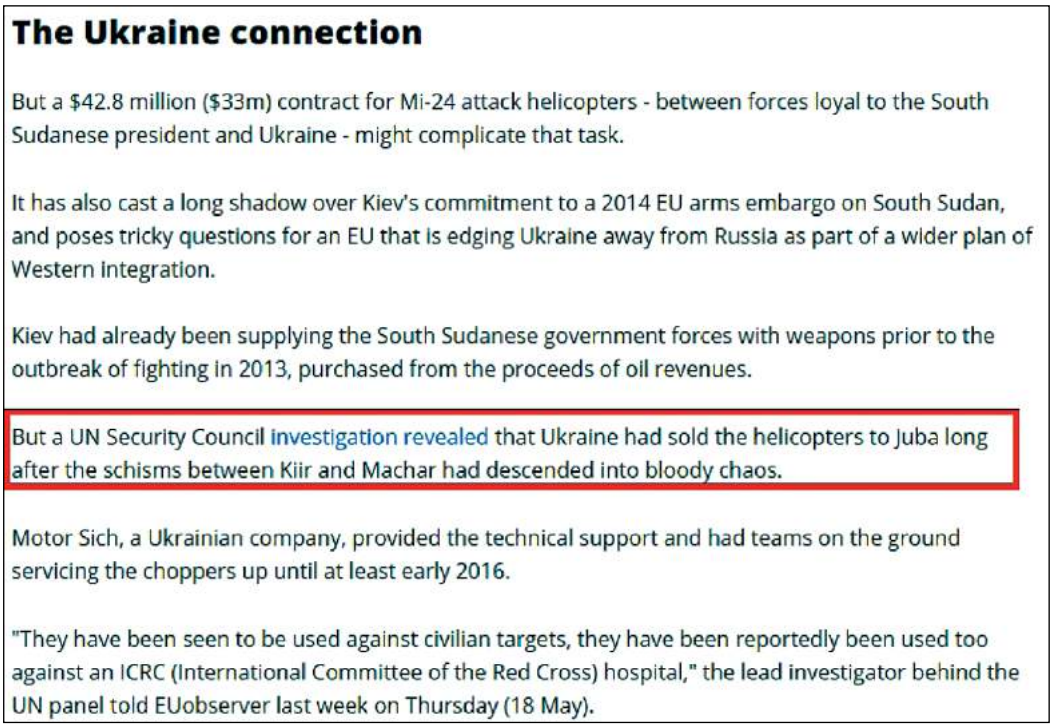

The Ukraine connection

But a $42.8 million ($33m) contract for Mi-24 attack helicopters - between forces loyal to the South Sudanese president and Ukraine - might complicate that task.

It has also cast a long shadow over Kiev's commitment to a 2014 EU arms embargo on South Sudan, and poses tricky questions for an EU that is edging Ukraine away from Russia as part of a wider plan of Western integration.

Kiev had already been supplying the South Sudanese government forces with weapons prior to the outbreak of fighting in 2013, purchased from the proceeds of oil revenues.

But a UN Security Council investigation revealed that Ukraine had sold the helicopters to Juba long after the schisms between Kiir and Machar had descended into bloody chaos.

Motor Sich, a Ukrainian company, provided the technical support and had teams on the ground servicing the choppers up until at least early 2016.

"They have been seen to be used against civilian targets, they have been reportedly been used too against an ICRC (International Committee of the Red Cross) hospital," the lead investigator behind the UN panel told EUobserver last week on Thursday (18 May).

EU wary over Ukraine weapons in South Sudan / euobserver.com

Крім того, брюссельське видання повідомляло: у доповіді Слідчої групи ООН йдеться про постачання зі сторони Уганди двох винищувачів L39- на користь Збройних Сил африканської країни. Буцімто ці літаки були виготовлені в Естонії і транспортувалися в Уганду з Харкова українським літаком Іл76-. Керівництво польоту, нібито, здійснювалося представниками Міністерства оборони України.

Попри вказані у європейському медіа звинувачення, слід зауважити, що першим саме таку інформацію опублікував не EU Observer, а російське інформаційне агентство «Regnum»[679] – 16 травня 2017 року. Брюссельське видання лише додало інформацію про гелікоптери Мі24-. До речі, ці хибні данні також легко пояснити.

ООН: Оружие Южному Судану Украина поставляет с 2014 года

Политика

Как значится в докладе ООН, Украина подписала договор о поставках 30 танков Т-55, 20 зенитных систем ЗУ-23, 50 тыс. автоматов АК-47 и другого вооружения и техники

КИЕВ, 16 мая 2017, 15:15 — **REGNUM** Украина поставляла оружие в Южный Судан в обход эмбарго, сообщает 16 мая ИА «Новостной фронт» со ссылкой на доклад группы экспертов ООН по наблюдению за соблюдением эмбарго.

Согласно сообщению, 27 января Украина отправила оружие и боеприпасы из Харькова в Уганду на самолете Ил-76. Эксперты отмечают, что вооружение поставляла фирма, базирующаяся в столице Эстонии, однако поставки координировались министерством обороны Украины.

[679] ООН: Оружие Южному Судану Украина поставляет с 2014 года. Regnum. 16.05.2017 https://regnum.ru/news/2275511.html

Росія, запустивши в інформаційний простір відповідні фейки, намагалася показати європейським партнерам, що Україна, постачаючи зброю, підтримує громадянську війну в Південному Судані, а отже – сприяє міграційній кризі в країнах ЄС. Також Кремль намагався акцентувати, що наша держава виступає проти запровадження збройного ембарго щодо африканської країни; і насамкінець, – в РФ таким чином зауважували, що українська влада, замість того щоб підтримувати ЗСУ, направляє озброєння в інші країни.

Російське видання повідомило про танки, зенітні системи, реактивні системи залпового вогню та інші види озброєння, які СБУ спільно із зареєстрованою на Сейшельських островах компанією продали у 2014 році урядовим силам у Південному Судані.

Насправді у доповіді розслідувачів ООН йшлося про те, що ці операції дійсно здійснювали з посередниками з Сейшельських островів, однак представники служби безпеки Південного Судану (не України!).

Що стосується продажу Іл76-, то тут слід вказати, що російська сторона забула озвучити частину заяви, опублікованої розслідувачами ООН. В ній сказано, що ці два естонські винищувачі передавалися виключно для Збройних Сил Уганди і призначалися виключно для професійних пілотів цієї держави.

Та й представники Угандійських сил народної оборони спростували ці повідомлення, повідомивши, що їх країна є «законослухняним міжнародним гравцем» і не є державою-транзитером між Україною і Південним Суданом.

Однак найцікавіше – це так зване постачання гелікоптерів Мі24- до Південного Судану з України. Інформацію, розповсюджену в медіа, про три гелікоптери, які нібито надала, а потім й обслуговувала українська сторона, доволі легко спростувати.

Так, 7 грудня 2015 року в угандійському виданні «The Independent» автор Haggai Matsiko повідомляє[680], що група розслідувачів ООН досліджувала факти секретної поставки Угандою уряду Південного Судану придбаного в Росії озброєння і військової техніки, включаючи чотири бойових вертольоти Мі24[681]-.

Згідно з повідомленням медіа, закупівля озброєння проводилася урядом Уганди в рамках кредиту в 170 млн. дол., отриманого в якомусь російському банку ВТБ[682]. Раніше повідомлялося[683], що в лютому 2015 року, міністерство фінансів Уганди отримало схвалення з боку парламентського комітету з економіки та фінансів країни щодо позики в «російському банку» даних 170 млн. дол. на закупівлю у ВАТ «Рособоронэкспорт» військової техніки – у тому числі й гелікоптерів Мі24-.

Цікаво, що 19 серпня 2013 року на сайті російського підприємства «Ростехнологии» було надано інформацію[684] про те, що у 2011 році «Рособоронэкспорт» уклав, а в 2012 році виконав контракт на поставку в Судан 12 ударних вертольотів Мі24- і шести транспортних вертольотів Мі8-, взятих у ВПС Росії і відремонтованих.

680 Uganda in chopper saga again. The Independent. 7.12.2015 https://www.independent.co.ug/uganda-chopper-saga/

681 Interim report of the Panel of Experts on South Sudan established pursuant to Security Council resolution 2206 (2015) – http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/2015/656&referer=

682 ВТБ даст Уганде кредит на покупку российского оружия – https://www.banki.ru/news/lenta/?id=4779242

683 EXCLUSIVE: UPDF Wants 500 Billion To Acquire New Tanks, Guns. Chimpreports. 24.02.2015 https://chimpreports.com/exclusive-updf-wants-500-billion-to-acquire-new-tanks-guns/

684 Россия поставит в Судан вертолеты на 200 млн долларов. Сайт «Ростехнологии». 19.08.2013 http://rostec.ru/news/2705/

Россия поставит в Судан вертолеты на 200 млн долларов

Вертолеты Рособоронэкспорт

Россия поставит в Судан большую партию военных вертолетов. Поставки законны, но находятся под наблюдением ООН – машины не должны использоваться в провинции Дарфур.

В 2011 году «Рособоронэкспортом» был заключен, а в 2012 году выполнен контракт на поставку в Судан 12 ударных вертолетов Ми-24 и шести транспортных вертолетов Ми-8, взятых из наличия ВВС России и отремонтированных, сообщили «Ведомостям» два источника в авиапромышленности.

События, связанные с этим

19 АВГУСТА 2013
Международная конференция эксплуатантов российских вертолетов

19 АВГУСТА 2013
На МАКС-2013 впервые покажут новый Ми-171А2

19 АВГУСТА 2013
Россия поставит в Судан вертолеты на 200 млн долларов

15 АВГУСТА 2013
Сергей Чемезов переизбран председателем совета директоров «Рособоронэкспорта»

14 АВГУСТА 2013
На МАКС-2013 пройдут полеты китайских истребителей

Подпишитесь на новости

Введите ваш e-mail

ПОДПИСАТЬСЯ

Повідомлення про постачання Росією бойових вертольотів Судану на суму в 200 млн доларів / rostec.ru.

Насамкінець додамо, що нині немає жодної резолюції ООН, яка б забороняла постачання зброї до Південного Судану. Більше того, у 2016 році більшість представників Ради безпеки ООН утрималися під час голосування щодо запровадження відповідного ембарго. Однак, якщо поглянути у таблиці Стокгольмського міжнародного інституту дослідження проблем миру (SIPRI), то можна побачити, що саме Росія є найбільшим постачальником зброї до Південного Судану.

Кремль поширює фейки про несправність українського озброєння. Росія, для якої нині наша держава і вітчизняний військово-промисловий комплекс є конкурентами на глобальному ринку озброєння – особливо після 2014 року, коли на державному рівні була заборонена будь-яка військова співпраця із агресором, – намагається підірвати позиції українського ВПК у світі. Йдеться зокрема про ті країни, які раніше орієнтувалися на російський оборонний комплекс. Спецслужби РФ не припиняють поширювати неправдиву інформацію щодо застарілості українських бойових машин, їх несправності; розповідають про Україну як про ненадійного постачальника, який невчасно виконує контракти.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

• Україна постачає застаріле та несправне озброєння;

• Відмова від кооперації з російськими оборонними підприємствами спричинила кризу виробництва військової продукції в Україні;

• Український ВПК є неконкурентоспроможним, а отже від українського озброєння слід відмовитися;

• Київ є ненадійним постачальником та не може надати якісні сервісні послуги, себто він не заслуговує на довіру міжнародних партнерів.

СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Таїланд відмовляється від українського танку «Оплот»

Російська Федерація намагається зірвати контракти між Україною та рядом іноземних держав щодо закупівлі вітчизняної військової продукції. Задля досягнення мети Кремль застосовує увесь свій інформативний потенціал, розповсюджуючи фейкову інформацію про нібито технічну несправність техніки та невиконання Україною умов договорів.

Активна фаза виконання договору між Україною та Таїландом (підписаний у 2011 році) щодо поставок танків вітчизняного виробництва «Оплот» (виробник – ДП Завод ім. Малишева) вступив в інтенсивну фазу виконання у 2015 році. З цього моменту розпочалися процедури випробування та відправлення бойових одиниць за місцем призначення[685].

З 2015 року російські медіа розпочали активну пропагандистську кампанію проти України та вітчизняного ВПК. Так, 22 грудня 2015 року російське видання «Русская весна»[686] поширило неправдиву інформацію про буцімто відмову азійського Королівства купувати українські «Оплоти». Більше того, пропагандисти зауважували, що тайці вирішили зупинити свій вибір на китайських чи російських танках. При цьому відмічається, що тих самих тайців нібито не влаштовує китайська зависока ціна та двигун некитайського походження. Тоді видання повідомляло, що Таїланд зупинився на російських Т90- (версії Т90-С або Т90-МС), з якими буде легше впоратися після вже отриманого досвіду керування українським «Оплотом».

За день до цього російське видання RusNext.ru[687] писав, що Таїланд повністю програму закупівлі танків «Оплот» з Україною. У новині розповідалося про невідповідність технічним характеристикам (застарілість деталей) та про так звану затримку боєприпасів з вини українського виробника.

В подальшому, з початку січня 2016 року, продовжилася інформаційна атака Кремля на цьому напряму. Відтак, у азійському виданні «The Diplomat» з'явилася коротка замітка[688], яка точно повторювала російські фейкові повідомлення: Таїланд розглядає можливість заміни українських танків на російські одиниці. Причина, як пояснювали журналісти цієї медіа структури, – створена тайцями спеціальна комісія. Відповідний матеріал одразу ж поширили російські інформаційні агентства на кшталт РИА Новости[689].

Після цієї інформації ДП «Укроборонпром» опублікувало спростування[690], зауваживши, що тайська сторона брала участь у випробуванні українських танків. Більше того, тайці, після оглядин виробництва, заявили, що бойові машини надійдуть вчасно.

---

685 ТАНКИ «ОПЛОТ»: ПЛАНОМІРНЕ ВИКОНАННЯ «ТАЙСЬКОГО КОНТРАКТУ». Сайт «Заводу ім. Малишева». 11.11.2016. http://www.malyshevplant.com/uk/content/tanki-oplot-planomirne-vikonannya-tayskogo-kontraktu

686 Таиланд отказался от украинского танка «Оплот» и выбирает между Т90-МС и МВТ3000- (ФОТО). Русская весна. 22.12.2015 http://rusvesna.su/news/1450805610

687 Оплот всё: Таиланд отказался от закупки украинских танков. RusNext.ru. 21.12.2015 http://rusnext.ru/news/1450715391

688 Will Thailand Buy Russian T90- Tanks?. The Diplomat. 04.01.2016 https://thediplomat.com/01/2016/will-thailand-buy-russian-t--90tanks/

689 The Diplomat: Таиланд ищет альтернативу украинским танкам. РИА Новости. 04.01.2016 https://ria.ru/world/1354590650/20160104.html

690 «УКРОБОРОНПРОМ» ВЧАСНО ПОСТАВИТЬ «ОПЛОТИ» ТАЇЛАНДУ. Сайт ДП «Укроборонпром». 15.01.2016 http://ukroboronprom.com.ua/uk/pro-golovne/ukroboronprom-vchasno-postavyt-oploty-tayilandu.html

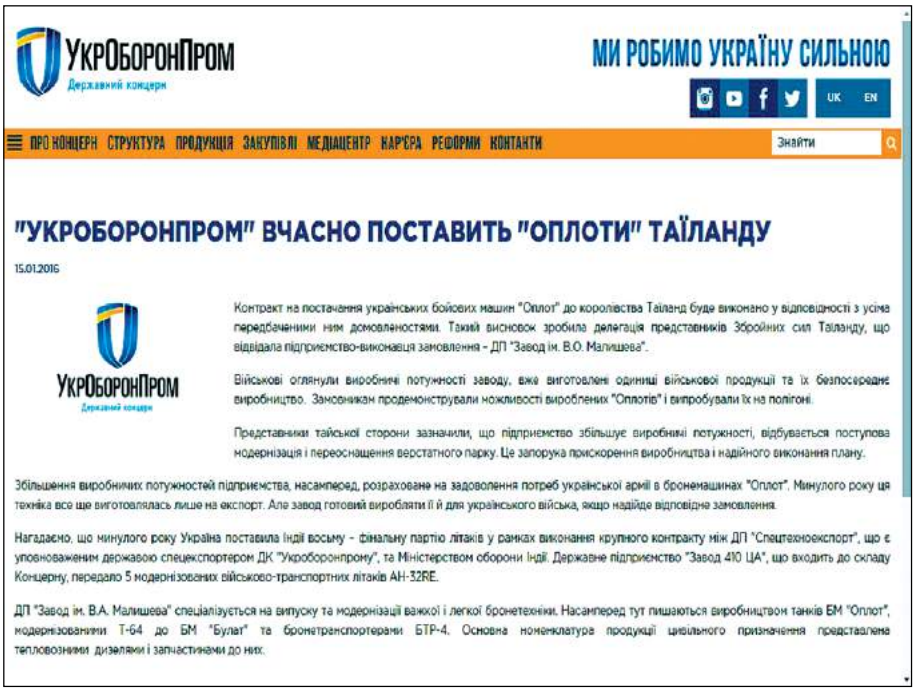

УкрОборонПром
Державний концерн

МИ РОБИМО УКРАЇНУ СИЛЬНОЮ

UK EN

ПРО КОНЦЕРН СТРУКТУРА ПРОДУКЦІЯ ЗАКУПІВЛІ МЕДІАЦЕНТР КАР'ЄРА РЕФОРМИ КОНТАКТИ Знайти

"УКРОБОРОНПРОМ" ВЧАСНО ПОСТАВИТЬ "ОПЛОТИ" ТАЇЛАНДУ

15.01.2016

УкрОборонПром
Державний концерн

Контракт на постачання українських бойових машин "Оплот" до королівства Таїланд буде виконано у відповідності з усіма передбаченими ним домовленостями. Такий висновок зробила делегація представників Збройних сил Таїланду, що відвідала підприємство-виконавця замовлення - ДП "Завод ім. В.О. Малишева".

Військові оглянули виробничі потужності заводу, вже виготовлені одиниці військової продукції та їх безпосереднє виробництво. Замовникам продемонстрували можливості вироблених "Оплотів" і випробували їх на полігоні.

Представники тайської сторони зазначили, що підприємство збільшує виробничі потужності, відбувається поступова модернізація і переоснащення верстатного парку. Це запорука поскорення виробництва і надійного виконання плану.

Збільшення виробничих потужностей підприємства, насамперед, розраховане на задоволення потреб української армії в бронемашинах "Оплот". Минулого року ця техніка все ще виготовлялась лише на експорт. Але завод готовий виробляти її й для українського війська, якщо надійде відповідне замовлення.

Нагадаємо, що минулого року Україна поставила Індії восьму - фінальну партію літаків у рамках виконання крупного контракту між ДП "Спецтехноекспорт", що є уповноваженим державою спецекспортером ДК "Укроборонпрому", та Міністерством оборони Індії. Державне підприємство "Завод 410 ЦА", що входить до складу Концерну, передало 5 модернізованих військово-транспортних літаків АН-32RE.

ДП "Завод ім. В.А. Малишева" спеціалізується на випуску та модернізації важкої і легкої бронетехніки. Насамперед тут пишаються виробництвом танків БМ "Оплот", модернізованими Т-64 до БМ "Булат" та бронетранспортерами БТР-4. Основна номенклатура продукції цивільного призначення представлена тепловозними дизелями і запчастинами до них.

Найпотужніша хвиля атак Кремля розпочалася у 2017 році, коли стало зрозуміло, що до Таїланду направлено чергову партію українських танків.

Росія намагається вдарити по українському ВПК. Кремлівські спецслужби та підконтрольні їм медіа провокують іноземних замовників відмовитися від збройних контрактів з Україною. Крім того, вони намагаються показати українцям, що держава готова поставляти іноземним партнерам краще за українське озброєння, тобто те, з яким веде бої українська армія. Також РФ показує, що після виходу України з-під управління Кремля військово-промисловий комплекс нашої держави не справляється із новими викликами на глобальному ринку озброєнь.

10 січня 2017 року російське видання «Вести» опублікувало матеріал[691] про розірвання контракту між тайською та українською стороною щодо поставок танків «Оплот». У тексті новини повідомлялося: Таїланд вирішив купувати бойові одиниці у КНР. Причому головна причина, як зауважило російське медіа – затримка поставок. В подальшому цю інформацію підхопили й інші російські видання.

До слова, видання «Вести» посилалося на інформацію тайського видання «Bangkok Post»[692] від 3 січня того ж року. Попри розповсюдження відповідного неправдивого меседжу, на сайті зазначили: українська сторона має доставити до Таїланду танки у повному обсязі. Це означає, що від самого початку подана інформація була недостовірною.

Тоді ж відповідне повідомлення спростували й представники ДП «Укроборонпром»[693], й тайська сторона – командувач армією Королівства Чалермчаі Саттісарт.

Відповідну кампанію російські пропагандисти продовжили й пізніше – наприкінці 2017 – у першій половині 2018 року. Після публікації новини, що ВСУ отримають на озброєння танки «Оплот» одразу спровокувала черговий потік фейків. Відтак, видання «Украина.ру» повідомила[694], що українська армія купуватиме танки «Оплот», від яких нібито

691 Таиланд отказался покупать танки у Украины и выбрал Китай. Вести. 10.01.2017 https://vesti-ukr.com/strana/-219028tailand-otkazalcja-pokupat-tanki-u-ukrainy-i-vybral-kitaj

692 More China arms deals taking shape. Bangkok Post. 3.01.2017 https://www.bangkokpost.com/news/politics/1173469/more-china-arms-deals-taking-shape

693 ВІДМОВА ІНДОНЕЗІЇ ВІД УКРАЇНСЬКИХ БТР4- – ЧЕРГОВИЙ ФЕЙК ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ. Сайт ДП «Укроборонпром». 11.04.2017 http://ukroboronprom.com.ua/uk/media/vidmova-indoneziyi-vid-ukrayinskyh-btr-4-chergovyj-fejk-informatsijnoyi-vijny.html

694 На вооружение ВСУ поступят танки, которые вызвали нарекание в Таиланде. Украина.ру. 23.08.2017 https://ukraina.ru/news/1019080047/20170823.html

відмовилася тайська сторона на користь китайських бойових машин.

Водночас нині російські пропагандистські видання все забувають повідомити, що український постачальник ще у березні 2018 року завершив контракт з тайцями, підготувавши до відправлення останню партію бойових машин «Оплот». Про це повідомили «Укроборонпром». Там, до речі, й вказали, що такни витримали випробування в присутності замовників[695].

А що стосується переведення «Оплотів» на озброєння української армії, то слід зазначити, що це відбувається виключно через нових технічних вимог Міністерства оборони до виробника машин – «Заводу ім. Малишева». Це пояснюється дуже просто: контракт із тайцями уклали у 2011 році, а нині 2018 рік, тож і технологічні вимоги тепер зовсім інші.

Найцікавіший фейк з приводу танків «Оплот» російські ЗМІ опублікували у червні 2018 року – під час третіх міжнародних змагань танкових взводів армій країн Заходу «Strong Europe Tank Challenge 2018». Деякі російські видання тоді повідомляли, що під час змагань українські «Оплоти» зламалися і не стріляли[696].

ПОДПИСАТЬСЯ НА КАНАЛ «СЛОВО И ДЕЛО» В TELEGRAM

ОТКАЗАЛИСЬ СТРЕЛЯТЬ: ТАНКИ «ОПЛОТ» ПОДВЕЛИ УКРАИНЦЕВ НА СОРЕВНОВАНИЯХ В ГЕРМАНИИ

В Германии под городом Гранфер Командованием армии США в Европе и Командования Сухопутных войск армии ФРГ проходят соревнования танкистов Strong Europe Tank Challenge. Это западный аналог нашего «Танкового биатлона». По задумке организаторов мероприятия, они призваны укрепить партнерство, обеспечить отработку взаимодействия между военными НАТО и стран-союзников, а также усилить взаимообучение тактическим приемам, методам и процедурам танкового боя.

Отказались стрелять: танки «Оплот» подвели украинцев на соревнованиях в Германии/ mirtesen.ru

Ця новина від самого початку була фейковою, адже, по-перше, українські танки не ламалися, а по-друге, у змаганнях брали учать Т84-. Насправді, Т84-У «Оплот» — модифікація Т84- з заміною російських комплектуючих українськими з поліпшеними якостями мобільності та захищеності.

695 КОНТРАКТ С ТАЇЛАНДОМ ЗАВЕРШЕНО. НАСТУПНІ «ОПЛОТИ» – ДЛЯ УКРАЇНИ, – ПАВЛО БУКІН. Сайт ДП «Укроборонпром». 26.03.2018 http://ukroboronprom.com.ua/uk/media/kontrakt-s-tayilandom-zaversheno-nastupni-oploty-dlya-ukrayiny-pavlo-bukin.html

696 Отказались стрелять: танки «Оплот» подвели украинцев на соревнованиях в Германии. Миртесен. 05.06.2018. https://mirtesen.slovodel.com/blog/43051831459/Otkazalis-strelyat:-tanki-%C%2ABOplot%C%2BB-podveli-ukrayintsev-na-sorevno

20 травня 2017 року українське видання «Дзеркало тижня» опублікувало матеріал, де вказало, що з 88 поставлених Іраку українських БТР4- завести вдалося лише 56 машин. При цьому зрушити з місця змогло і того менше – 34 машини[697]. Додамо, що контракт на постачання між Україною та Іраком уклали терміном на 5 років – з 2009 до 2014 рр.

Автор цього матеріалу посилається на листа, направленого ДП «Укроборонпром» колишнім керівником компанії «Укрспецекспорт» А.Коваленко від 28 липня 2014 року. У цьому документі підводяться підсумки візиту в липні 2014 року в Ірак інспекційної групи держпідприємства «Харківське конструкторське бюро з машинобудування ім. Морозова» (ДП ХКБМ), спрямованої для проведення перевірки якості продукції, поставленої Україною Міністерству оборони Іраку.

Цікаво, що відповідна інформація з'явилася в українському інформаційному сегменті перед випробуваннями тих самих БТР4- на «Заводі ім. Малишева»[698].

Кремль намагався зірвати контракт з іракською стороною задля заміни українських БТР4- на російські аналоги. Крім того, необхідно було показати, що Україна – ненадійний постачальник озброєння, з нею не слід мати справи. Головне – це бажання Москви повернути собі позиції на іракському ринку, втрачені після зміни режиму Саддама Хусейна.

Показово, що при цьому автор не зазначив кількох важливих нюансів. По-перше, він не уточнив, що в 2014 році перевірялися бойові машини, які вже експлуатувалися і навіть взяли участь у бойових діях проти терористичних угруповань. По-друге, журналіст не вказав і того, що в Іраку українські БТР4- продовжують успішно показали себе під час військових дій із ІДІЛ[699].

Також доволі показово й те, що досі ніхто не знає справжнього імені автору цього матеріалу, адже ця людина пише під псевдонімом «Дмитро Менделєєв».

Українське державне підприємство «Укроборонпром» опублікувало спростування[700]. Варто зазначити, що одразу після публікації цього матеріалу, російські ЗМІ почали розповсюджувати новини та короткі замітки про провал українського ВПК, зокрема машин БТР4- на іракському ринку[701].

Цікаво, що активна інформаційна кампанія щодо БТР4- на іракському напрямку розпочалася ще у 2013 році – саме тоді українське підприємство «Укроборонпром» очолював громадянин Росії – Дмитро Саламатін.

Він – син колишнього міністра вугільної промисловості Казахстану і зятя єльцинського міністра (РФ) Олега Сосковца, перебрався з Росії до України у 1999 році, в 2004 році отримав українське громадянство, а з 2006 року вже став депутатом Верховної ради від «Партії регіонів». У 2010 році він очолив держкомпанію з експорту та імпорту продукції і послуг військового призначення – «Укрспецекспорт», а в 2011 році – «Укроборонпром». З лютого по грудень 2012 року Д. Саламатін був міністром оборони України (його призначення «співпало» з початком війни у Сирії), а після – радником колишнього президента-втікача Віктора Януковича.

---

697 Из 88 поставленных в Ирак украинских БТР4- завести удалось лишь 56 машин. ZN.ua. 20.05.2017 https://zn.ua/UKRAINE/iz-88-postavlennyh-v-irak-ukrainskih-btr-4-zavesti-udalos-lish-56-mashin248930-_.html

698 Удосконалений БТР -4Е випробували на військовому полігоні під Харковом. 5 канал. YouTube канал. 25.05.2017 https://www.youtube.com/watch?v=2uJHFM9EwzQ

699 В Ираке БТР4- выдержал попадания террористов ИГИЛ из ПТУР. UA12.01.2015 .1- http://ua1.com.ua/rus/world/v-irake-btr-4-vyderzhal-popadaniya-terroristov-igil-iz-ptur10732-.html

700 БТР4- ЗА УМОВ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ: КОМУ ПОТРІБНІ «НАКИДИ» РОСІЙСЬКИХ ЗМІ. Сайт ДП «Укроборонпром». 24.05.2017 http://ukroboronprom.com.ua/uk/media/btr-4-za-umov-informatsijnoyi-vijny-komu-potribni-nakydy-rosijskyh-zmi.html

701 Киев «сбагрил» в Ирак сломанные БТР – СМИ. Телеканал «Звезда». 22.05.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/7-201705221130tnr.htm

Дмитро Саламатін – громадянин РФ, міністр оборони України за часів Януковича / radiosvoboda.org

Саламатін неодноразово критикувався за можливу приналежність до російських спецслужб, ба навіть більше, саме за його керівництва розпочалися проблеми для України на іракському ринку озброєнь[702].

Інформаційна кампанія розпочалася у 2013 році, коли незрозуміло яким чином одеське Інтернет видання Думская.net дізналося і повідомило про начебто повернення БТР4- із Іраку до України. При цьому зазначалося, що замовник нібито відмовився приймати бойові машини через «тріщин в корпусі, які були замазані фарбою»[703].

Насправді партія бронетехніки була прийнята ще у лютому 2013 року на території України.

Іракська сторона провела інспекцію машин, підписала всі відповідні акти приймання, після чого БТР були перевезені в порт, підготовлені до перевезення, оформлені митницею і занурені на судно. Таким чином, у іракців не було претензій до якості української продукції. Чи не випадковим було й те, що російські ЗМІ, з посиланням на свої джерела, інформували про прибуття іракської делегації в Нижній Тагіл з метою проведення переговорів про закупівлю БТР82-А[704]. Бажане видали за дійсне – ні іракців, ні переговорів в Нижньому Тагілі не було.

МОСКВА, 30 сентября 2013, 10:21 — REGNUM *ИА REGNUM представляет военный дайджест - десятку наиболее громких событий военного характера за истекшую неделю.*

1. Минобороны Ирака хочет купить в России БТР-82 вместо украинских БТР-4

В ходе выставки RAE-2013 в Нижнем Тагиле делегация Минобороны Ирака обсудит с представителями Рособоронэкспорта и Курганмашзавода возможность закупки российской бронетехники. Как рассказал еженедельнику "ВПК" информированный источник в оборонно-промышленном комплексе, иракских военных интересуют бронетранспортеры БТР-82, а так же возможные варианты модернизации уже имеющегося парка советских БТР и БМП, поставленных в 1980-х годах. В ходе выставки представители минобороны Ирака ознакомятся с бронетехникой и проведут закрытые переговоры. Одной из причин интереса к российским БТР собеседник издания назвал проблемы с закупленными ранее украинскими БТР-4.

НОВОСТИ ПАРТНЕРОВ
- США сбили иранский лайнер, убиты 274 человека
- Прилепин: Путин нашел гениальный способ закончить войну в ДНР
- Путин срочно прилетел в Минск: случившееся уже не скрыть

Расследование в отношении поставок Украиной Ираку оружия выявило коррупцию в части продажи 420 бронетранспортеров, из которых на данный момент поставлены лишь порядка 100 машин, несмотря на то, что с момента ратификации контракта прошло несколько лет.

Далі, на початку січня 2013 року, російські ЗМІ, а з їхньої подачі і зарубіжні видання поширили новину про те, що Міністерство оборони Іраку нібито розглядає можливість

[702] Министр обороны времен Януковича владеет домом в Москве рядом с чиновниками ФСБ. ZN.ua. 09.02.2015 https://zn.ua/POLITICS/ministr-oborony-vremen-yanukovicha-zhivet-v-moskve-ryadom-s-chinovnikami-fsb166414-_.html

[703] Забракованные Ираком украинские БТРы возвращаются в Одессу, а Генпрокуратура ищет «стрелочника». Думская.net. 26.12.2013 http://dumskaya.net/news/zabrakovannye-irakom-ukrainskie-btry-vozvraschay031620-/

[704] Ирак хочет купить в России БТР82- вместо украинских БТР4-: военные топ-новости недели. Regnum. 30.09.2013 https://regnum.ru/news/1713522.html

анулювання контракту 2009 року на закупівлю 420 колісних бронетранспортерів БТР4- з Україною.

Генератором цієї новини став блог «bmpd» російського Центру аналізу стратегій і технологій[705], який у своєму повідомленні посилався на неназване джерело у військовому відомстві України. У блозі вказувалося, що іракські військові виявляють невдоволення деякими технічними і експлуатаційними характеристиками БТР4-, якістю їх виготовлення, а також «хронічними зривами» з української сторони термінів поставок. Поширюючи скандальне повідомлення, ЗМІ не звернули уваги на деякі аспекти цього повідомлення.

По-перше, блог «bmpd» – неофіційне джерело, і за розміщення там інформації ніхто відповідальності не несе; по-друге, джерело з Міноборони не могло надати відповідної інформації, адже до функцій українського відомства не належить виконання контрактів на постачання зброї.

За схожою схемою росіяни діяли і на індонезійському напрямку. Нагадаємо, що Корпус морської піхоти Республіки уклав контракт на поставки українських бойових машин – БТР4-.

26 грудня 2016 року знову ж таки на блозі «bmpd» російського Центру аналізу стратегій і технологій з'явилася інформація[706] про бажання індонезійської сторони відмовитися від української техніки через наявні несправності. Автори цього блогу посилалися на індонезійський азійський онлайн-ресурс, на базі якого розміщується достатньо матеріалів про досягнення російського керівництв, – «Observe.asia»[707].

Одразу впадає в око кілька цікавих нюансів: по-перше, після відповідної публікації азійський ресурс моментально видалив вказане повідомлення, а по-друге, це не російський сайт, а навпаки, азійський посилався на інформацію, опубліковану росіянами. Помітно, що блог «bmpd» на два дні раніше опублікував новину про бажання індонезійців відмовитися від українських БТР4-.

В подальшому, вже 8 квітня 2017 року, російський сайт «Defence.ru» (профільний оборонний сайт РФ) поширює матеріал про начебто відмову Корпусу морської піхоти Індонезії від закупівлі українських бойових машин[708]. При цьому автор замітки робить фіктивні посилання на медіа джерела.

У цьому матеріалі вперше загадали про так зване бажання індонезійців закупити російські бойові машини – БТР80-.

Надалі ДП «Укроборонпром» спростує відповідну інформацію і повідомить[709] про два успішні випробування БТР4- і рішення індонезійців продовжити співпрацю із української стороною.

---

705 Перспективы украинского бронетранспортеростроения. Bmpd. Live Journal. 31.01.2013 https://bmpd.livejournal.com/447999.html

706 В ходе испытаний украинских БТР4-М в Индонезии выявлены недостатки. Bmpd. Live Journal. 26.12.2016 https://bmpd.livejournal.com/2352097.html

708 Морская пехота Индонезии отказалась от украинского БТР4-. Defence.ru. 8.04.2017 https://defence.ru/editors-choice/morskaya-pekhota-indonezii-otkazalas-ot-ukrainskogo-btr4-/

709 ВІДМОВА ІНДОНЕЗІЇ ВІД УКРАЇНСЬКИХ БТР4- – ЧЕРГОВИЙ ФЕЙК ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ. Сайт ДП «Укроборонпром». 11.04.2017 http://ukroboronprom.com.ua/uk/media/vidmova-indoneziyi-vid-ukrayinskyh-btr-4-chergovyj-fejk-informatsijnoyi-vijny.html

ВІДМОВА ІНДОНЕЗІЇ ВІД УКРАЇНСЬКИХ БТР-4 – ЧЕРГОВИЙ ФЕЙК ІНФОРМАЦІЙНОЇ ВІЙНИ

11.04.2017

Поява інформації у ЗМІ про нібито можливість відмови Морської піхоти Індонезії від закупівлі українських БТР-4М є проявом активізації конкурентної боротьби за ринки після успішної першої поставки українських БТР-4М в Індонезію. Підприємства ДК "Укроборонпром" продовжуватимуть виконувати усі взяті на себе зобов'язання перед своїми партнерами.

У січні 2017 року 5 одиниць бронетранспортерів БТР 4-М були успішно поставлені Корпусу морської піхоти Індонезії у рамках виконання контракту, підписаного на початку 2014 року між ДП ДГЗП "СпецТехноЕкспорт" та Міністерством оборони Індонезії. Передачі військової техніки передували її випробування в Україні та Індонезії спеціальною комісією Замовника.

Так, у січні 2017 року перед прийняттям в експлуатацію Міністерство оборони Індонезії провело випробування українських бронетранспортерів на території своєї країни. Замовник протестував амфібійні можливості бронетехніки на морі, провів вогневі випробування, перевірив ходові характеристики. За результатами випробувань було підписано Протокол про проведення функціонально тестових випробувань. За усіма 47 оціночними параметрами даного Протоколу українські бронетранспортери показали відмінні результати. У спеціальної комісії Міністерства оборони Індонезії не було жодних зауважень до техніки. Детальніше: http://ukroboronprom.com.ua/uk/media/btr-4m-dlya-morpihiv-indoneziyi-voda-vogon-ta-bezdorizhzhya.html

Аналогічні випробування були проведені в Україні ще перед відправкою техніки в Індонезію. 15.06.2016 за результатами випробувань БТР-4М представники Міністерства оборони Індонезії офіційним документом підтвердили, що українська техніка відповідає усім вимогам зовнішньоекономічного контракту, і що зауважень до бронетранспортерів немає.

Нагадаємо, що минулого тижня у ЗМІ вже розповсюджували неправдиву інформацію про начебто втрату "Укроборонпромом" ринку Таїланду. Державний концерн вкотре наголошує на необхідності перевірки даних, розповсюдження яких може завдати іміджевих втрат Україні на міжнародній арені.

Спростування фейку щодо відмови Індонезії від БТР4- / ukroboronprom.com.ua

Тим не менш, вже 15 серпня 2017 року, російські медіа[710] опублікували матеріал, посилаючись на неперевірені джерела, про начебто рішення офіційної Джакарти відмовитися від БТР4- і замінити свої застарілі бронетранспортери на російські БТЗ-Ф.

Зауважимо лише одне: у листопаді 2017 року військові Корпусу морської піхоти Індонезії провели чергові успішні випробування української техніки і були задоволені результатом. І тут, на відміну від російських медіа, наявні докази[711].

Тож з високою вірогідністю можна сказати, що інформаційні кампанії щодо українських танків «Оплот» та бронемашин БТР4- були запущені російськими спецслужбами лише з однією метою – розпочати хвилю інформаційних атак по вітчизняному ВПК. Для Кремля це був експеримент, який він захотів продовжити, запускаючи фейки про нелегальну торгівлю із Південним Суданом та про так звані українські двигуни до північнокорейських ракет.

710 Индонезия отказывается от украинских бронетранспортеров в пользу российских. Вести.Ru. 15.08.2017 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2921124

711 Тренування індонезійських морпіхів на БТР4-. ДР «Укроборонпром». Facebook account. 13.11.2017 https://www.facebook.com/ukroboronprom/videos/1373127379477321/

5 лютого 2018 року хорватська газета «Jutarnji lis» повідомила[712] з посиланням на власні джерела, що Міністерство оборони Хорватії нібито висунуло до України вимогу замінити неякісно відремонтовані літаки МиГ21- на нові винищувачі. Видання акцентувало, що йдеться про заміну мінімум чотирьох бойових літаків. Насправді це був черговий удар Кремля про вітчизняному ВПК, удар, який мав на меті відсторонити Україну від хорватського ринку озброєнь.

MINISTAR KRSTIČEVIĆ TRAŽI RJEŠENJE ZA ROBU S GREŠKOM Iz ukrajinskih aviona curi ulje, navigacijska oprema otkazuje, garancijski rok istekao...

AUTOR: Krešimir Žabec OBJAVLJENO: 05.02.2018. u 13:03

CROPIX

Публікація на хорватському сайті із фейковою інформацією щодо неякісного ремонту МиГ21- / jutarnji.hr

Згідно з інформацією хорватського медіа, представники Міноборони країни направили українській стороні службову ноту з цього приводу. Зазначається, що за угодою повітряні судна мали експлуатуватися до 2023 року. Але ВВС Хорватії визнали машини непридатними значно раніше.

Надалі розповідалося про те, що ці літаки від початку були зламаними і викуплені українським «Укрспецекспортом» на деталі, а потім перепродавалися вже хорватській стороні. «Jutarnji lis» також каже, що уся документація була підроблена, а ремонтні роботи взагалі не проводилися. Того ж дня цю новину підхопили російські провідні медіа[713].

712 MINISTAR KRSTIČEVIĆ TRAŽI RJEŠENJE ZA ROBU S GREŠKOM Iz ukrajinskih aviona curi ulje, navigacijska oprema otkazuje, garancijski rok istekao... Jutarnji lis. 05.02.2018 https://www.jutarnji.hr/vijesti/hrvatska/ministar-krsticevic-trazi-rjesenje-za-robu-s-greskom-iz-ukrajinskih-aviona-curi-ulje-navigacijska-oprema-otkazuje-garancijski-rok-istekao/7000608/

713 СМИ: Хорватия потребовала от Украины новые МиГ21- вместо «фальшивых». ТАСС. 05.02.2018 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/4931599

Однак вже на наступний день прес-служба ДП «Укрспецекспорт» зауважила, що не отримувало від хорватської сторони жодної офіційної претензії або рекламації. Більше того, на підприємстві зазначили, що «поява подібної неправдивої інформації обумовлена лише несумлінною конкуренцією з боку Росії»[714].

Показово, що це відбулося на фоні запиту Хорватії до компанії «Укрспецекспорт» взяти участь у тендері з виконання капітальною ремонту -10ти вертольотів Мі171-Ш Міністерства оборони Республіки. Цей контракт, попри надання повної документації українською стороною та кращих потужностей для відповідних ремонтних робіт, отримало російське підприємство «Вертолёты России» – компанія, проти якої застосовані санкції ЄС.

Росія намагалася витіснити українського конкурента з хорватського ринку озброєння. Також варто зазначити на бажанні Кремля показати, що вироблені в РФ винищувачі МиГ-21, є надійними машини, однак Україна не може їх технічно забезпечити.

Зазначимо, що ще у 2016 році видання «Zahid.net» повідомляло[715] про позицію посла України в Хорватії Олександра Левченка, який наголошував, що поширена інформація у ЗМІ про невдалий ремонт хорватських літаків має російський слід.

В інтерв'ю щотижневому журналу «Express»[716] Левченко український посол також повідомляв, що «Москва, ведучи війну проти України, намагається дискредитувати українського продавця озброєнь «Укрспецекспорт» в Хорватії, Боснії і Герцеговині та Македонії».

Слід нагадати, як на початку 2015 року офіційний представник МЗС Росії Олександр Лукашевич звернувся на початку 2015 року до боснійської влади і засудив[717] постачання боєприпасів в Україну. Росія тоді закликала Сараєво відмовитися від торгівлі з Києвом, спекулюючи питаннями війни на Донбасі.

Так само, в інтерв'ю для газети «Jutarnji Vijesti» посол Російської Федерації в Республіці Хорватії Анвар Азімов на початку лютого 2016 року сказав, що він планує зустрітися з новопризначеним міністром оборони Хорватії Йосипом Булєвичем і запропонувати йому співпрацю в галузі військової техніки. Він зазначав, що російська сторона могла б експортувати у Хорватію дуже сучасні літаки за низькими цінами, а також замінити старі та зношені літаки типу МиГ21[718]-.

Посол Російської Федерації в Республіці Хорватії Анвар Азімов/ jutarnji.hr

[714] Щодо ситуації з винищувачами МіГ21- ВПС Хорватії. Сайт компанії «Укрспецекспорт». 6.02.2018 http://www.ukrspecexport.com/index.php?lang=ru

[715] «Справа МіГ21-» у Хорватії: Російський слід і українські аргументи. Zahid.net. 15.06.2016 https://zaxid.net/sprava_mig21_u_horvatiyi_rosiyskiy_slid_i_ukrayinski_argumenti_n1394960

[716] Щотижневий журнал «Express» опублікував інтерв'ю Посла України в Хорватії Олександра Левченка під назвою «Ремонт гарний, а кожен гвинт задокументований». Сайт МЗС України. 4.04.2016 https://mfa.gov.ua/ua/news-feeds/foreign-offices-news/-46232shhotizhnevij-zhurnal-express-opublikuvav-intervjuposla-ukrajini-v-khorvatiji-oleksandra-levchenka-pid-nazvoju-remont-garnij-a-kozhen-gvint-zadokumentovanij

[717] Москва осуждает Боснию, которая собирается поставлять оружие на Украину. НТВ. 29.01.2015 http://www.ntv.ru/novosti/1296256/

[718] EKSKLUZIVNI INTERVJU 'Zar vi Hrvati zaista ne volite Rusiju? Pa nisu Hrvatsku oslobađali američki i engleski vojnici, već sovjetski...'. Jutarnji Vijesti. 06.02.2016 https://www.jutarnji.hr/vijesti/ekskluzivni-intervju-zar-vi-hrvati-zaista-ne-volite-rusiju-pa-nisu-hrvatsku-oslobadali-americki-i-engleski-vojnici-vec-sovjetski.../96271/

До слова, український посол зауважив, що критичні статті в хорватських ЗМІ повторення подібної «кампанії» 2014-2012 років. Тоді, за його словами, інформаційні атаки на українського виробника зброї припинилися лише, коли відремонтовані «Укрспецекспортом» винищувачі були прийняті в експлуатацію ВПС Хорватії.

Зазначимо тільки насамкінець, що Російська Федерація, яка намагається витіснити Україну з хорватського ринку озброєнь, лукавить, коли розповідає про високу якість своїх літаків МиГ21-.

Іноземні пілоти називають російський винищувач дуже просто – «балалайка». І називають не із-за форми крил, а через те, що літаки швидко виходять із ладу – так само, як струни у згаданому музичному інструменті.

В Індії так взагалі «балалайку» льотчики прозвали «літаючою труною» через те, що за роки експлуатації з наявних 946 літаків розбилося в аваріях 476, і з цієї причини, Індія має намір до 2019 року взагалі зняти їх з озброєння. І про це, до речі, пишуть самі російські ЗМІ[719].

[719] МиГ21- в Индии: проклятие «балалайки»? Еще раз о -21ом. Военное обозрение. 24.08.2013 https://topwar.ru/-32364mig-21-v-indii-proklyatie-balalayki-esche-raz-o-21-om.html

СЕЗОН 3. США ВИКОРИСТОВУЄ УКРАЇНУ ТА ЇЇ ЗБРОЮ ДЛЯ ПРОТИДІЇ РОСІЇ

Росія, намагаючись виправдати свої агресивні дії в Україні та в Сирії, розповсюджує фейки про нашу державу, яка надає зброю власного виробництва США та навпаки, отримує американське озброєння для протидії РФ. Російські спецслужби та підконтрольні їм ЗМІ формують фіктивні повідомлення про, по-перше, бажання Києва за допомогою зброї американського виробництва знищувати жителів Донбасу, по-друге, про надання за посередництва Сполучених Штатів української зброї сирійській опозиції, яка зображується Кремлем як терористи, які вбивають мирне сирійське населення.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

• Американці надають Україні зброю, яка використовується для знищення так званого мирного населення Донбасу;

• Таким чином США нібито загрожують національній безпеці РФ та російськомовного населення;

• Українська зброя буцімто через американців надходить до терористів у Сирії – тих, які ведуть бої проти Туреччини;

• Туреччина та інші регіональні гравці на Близькому Сході мають відмовитися від військової та будь-якої іншої співпраці з Україною.

Російські спецслужби та підконтрольні їм медіа вже давно розпочали інформаційну кампанію, спрямовану на блокування будь-якого постачання американського озброєння Україні. Для цього, як завше, росіяни застосовували фейкові повідомлення, намагаючись поширити їх як в інформаційному просторі України, так і в інформпросторі Сполучених Штатів.

Ще 23 липня 2015 року терористи бандформування «ЛНР» показали відео, яке в подальшому навіть підхопив російський телеканал «Россия1-» та ряд інших російських ЗМІ[720], де показали фіктивну схованку зброї на території Донецького аеропорту. Там, мовляв, виявили склад американської зброї – ПЗРК «Стінгер» з маркуванням «Майно Міноборони США»[721].

Цікаво, що сам надпис «Rainer» узявся із комп'ютерної гри «Battlefield 3». Підробку виявили геймери, які викрили фейк на своєму сайті[722]: «Крім відвертого зварювального шва, відсутності верхньої частини і електроніки, підробку видає ще напис TRACKING RAINER. Що таке Rainer знають тільки виробники підробки – на оригінальному «Стінгер» написано TRACKING TRAINER»[723].

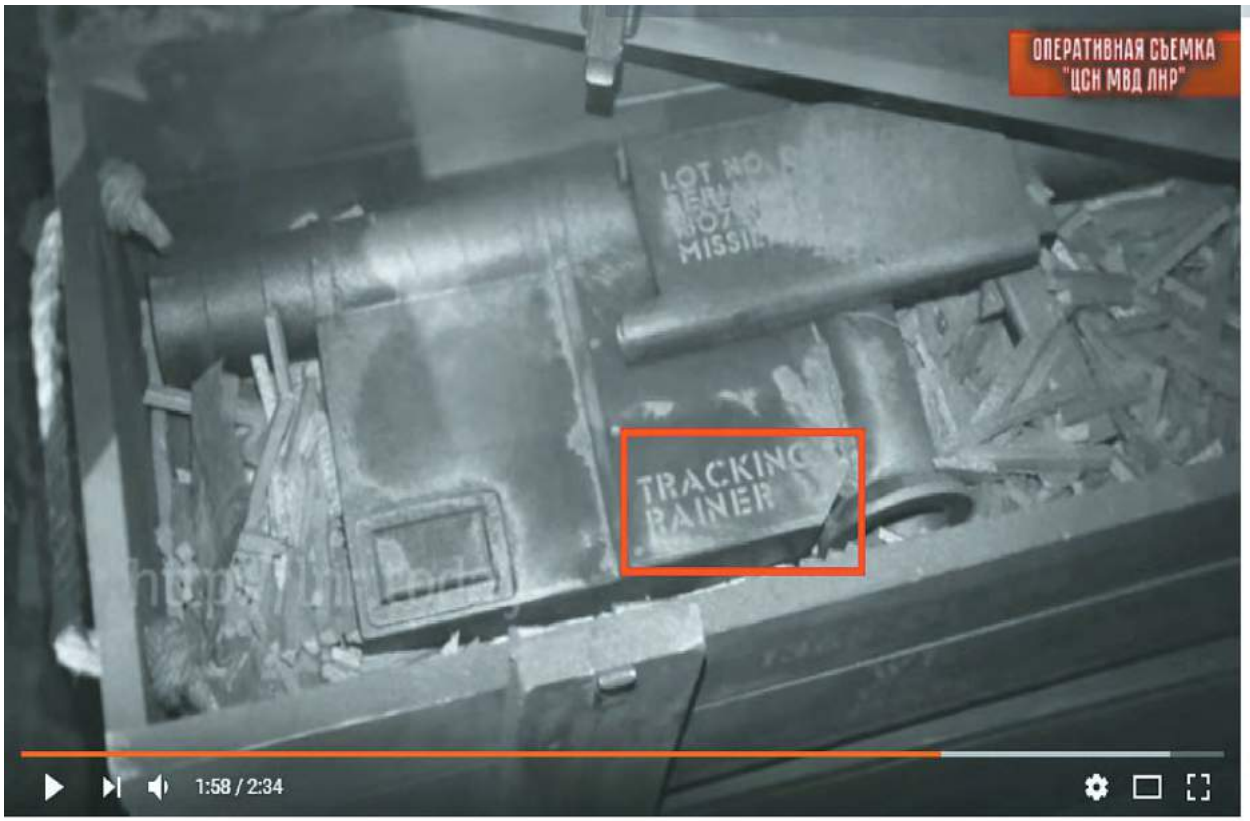

В аэропорту Луганска найдены "Стингеры" (оперативная съемка) / #ЛНРсегодня

393 481 перегляд 1,8 тис. 2,6 тис. ПОДІЛИТИСЯ

720 Склад смертельного оружия из США нашли ополченцы в аэропорту Луганска. Телеканал «Звезда». 22.07.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/9-201507221729sef.htm

721 В аэропорту Луганска найдены «Стингеры» (оперативная съемка) / #ЛНРсегодня. lnr.today. You Tube канал. 22.07.2015 https://www.youtube.com/watch?v=mJr7zUXwBx8

722 Anton Logvinov. Сайт про комп'ютерні ігри. http://alogvinov.com/07/2015/poddelyivaya-stingeryi-mvd-lnr-za-osnovu-vzyali-model-iz-battlefield3-/

723 How To Fire A Stinger Missile • FIM92- Stinger In Action. Gung Ho Vids. YouTube channel. 31.03.2015 https://www.youtube.com/watch?v=q0nuhl05QyA

Зверху – реальний напис на зброї Стінгер. Знизу – напис із комп'ютерної гри, який використали бойовики / youtube.com

Однак найбільша інформаційна кампанія розпочалася у 2017 році – як тільки розпочалася активна фаза перемовин Києва та Вашингтона щодо поставок в Україну переносних протитанкових ракетних комплексі «Javelin».

Кремль намагався зірвати відповідні поставки та змусити американців відмовитися від ідеї надання Україні оборонного озброєння. Москва розповсюджувала фейки не стільки задля того, щоб ця зброя не опинилася на Донбасі, скільки для того, щоб вона взагалі не надійшла на озброєння ЗСУ, щоб українські військові не проходили тренування із унікальною американською технікою; і щоб у разі повномасштабної війни українська армія не змогла застосувати їх проти російської техніки.

Ще 31 липня 2017 року американське видання «The Wall Street Journal» з посиланням на американських чиновників повідомило[724]: Пентагон і Держдепартамент США розробили план поставок Україні протитанкових ракет та іншого озброєння.

Пізніше, 4 серпня, з'явилося повідомлення телеканалу «NBC News»[725] з посиланням на джерела в Міністерстві оборони США про те, що Пентагон дійсно рекомендував Білому дому направити в Україну переносні протитанкові ракетні комплекси «Javelin».

А вже 5 серпня на той момент ще радник президента США з національної безпеки Герберт Макмастер в інтерв'ю телеканалу «MSNBC» заявив[726], що надання підтримки Україні для боротьби з російською агресією відповідає інтересам США.

724 Pentagon Offers Plan to Arm Ukraine. The Wall Street Journal. 31.07.2017 https://www.wsj.com/articles/pentagon-offers-plan-to-arm-ukraine1501520728-?mod=djemalertNEWS

725 Pentagon Asks White House to Give Lethal Weapons to Ukraine. NBC News. 4.08.2017 https://www.nbcnews.com/news/us-news/pentagon-asks-white-house-give-lethal-weapons-ukraine-n789466

726 McMaster on Hot Spots: Russia. MSNBC. 5.08.2017 http://www.msnbc.com/msnbc-news/watch/mcmaster-on-hot-spots-russia1018104387736-

Ще 4 серпня російські медіа (сірий сегмент) почали розповсюджувати інформацію про нібито неспроможність України закупити відповідні протитанкові ракетні комплекси та знаходили псевдо-експертів, які розповідали про те, що системи «Javelin» не зможуть захистити українських військових на полі бою та взагалі, згідно якоїсь фіктивної домовленості, вони мають розташовуватися на другій лінії оборони – за 50—40 кілометрів від зони бойових дій[727].

5 серпня, коли пролунала заява Герберта Макмастера, російське іноземне видання RT опублікувало розлогий матеріал[728], в якому намагалася переконати, що постачання відповідного озброєння спровокує Росію на загострення конфлікту та що Сполучені Штати спеціально провокують Росію, загрожуючи її безпеці шляхом створення точок напруги поблизу її кордонів.

26 грудня 2017 року заступник глави російського МЗС Григорій Карасін тоді розповсюдив черговий провокативний меседж[729], який мав надіслати американській стороні чіткий сигнал: заблокувати процес надання Україні протитанкових ракетних комплексів.

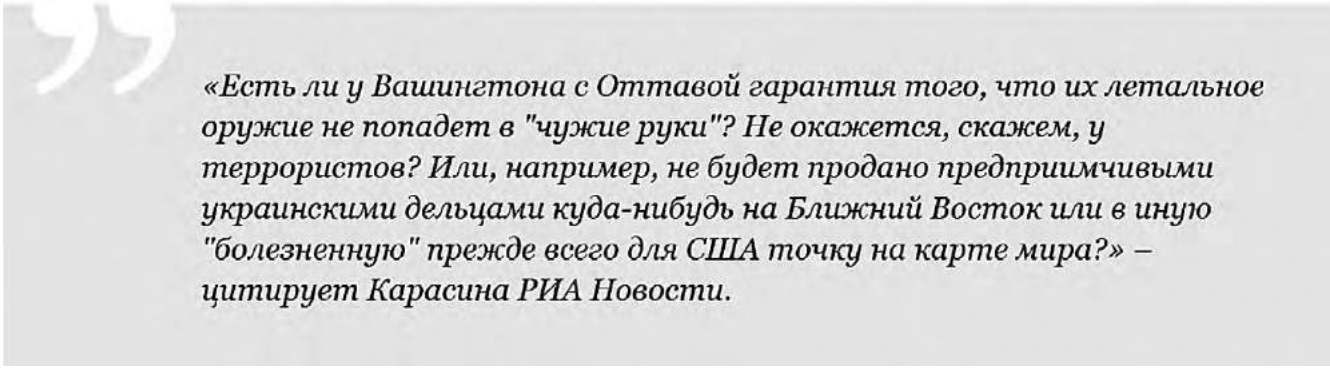

Коментар заступника глави російського МЗС Григорія Карасіна, використаний телеканалом «Звезда» / tvzvezda.ru

Він говорив про відсутність будь-яких гарантій, що після поставок озброєння Україна не візьме і не продасть його терористам або якимсь ділкам на Близьких Схід.

В подальшому, вже за кілька днів, російський телеканал «Звезда» (Міноборони РФ) розмістило на сайті черговий матеріал, де, маніпулюючи інформацію за рахунок російських військових експертів, розповідало про слабкі технічні сторони «Javelin», про його неспроможність у відкритому протистоянні із Росією захистити українських військових під час наступальних дій ворога. Так звані спеціалісти повідомляли, що під час військових дій українським ЗСУ краще використовувати комплекси вітчизняного виробництва, аніж американські аналоги[730].

Найцікавішим фейком стало розміщення короткої замітки у пропагандистському виданні «ПолитНавигатор»[731], в якому розповідав про те, що Україна не отримає ПТРК, замість них планується так звана корумпована схема із закупівлі в Польщі та країнах Балтії старих радянських боєприпасів на суму близько 350 млн. доларів.

---

727 Эксперт: Украине уже ничто не поможет в Донбассе, даже «чудо-оружие» США. Новостное агентство Харьков. 04.08.2017 https://nahnews.org/-994801ekspert-ukraine-uzhe-nichto-ne-pomozhet-v-donbasse-dazhe-chudo-oruzhie-ssha

728 «Формула возобновления войны»: Пентагон намерен поставить Украине противотанковые комплексы Javelin. RT. 5.08.2017 https://russian.rt.com/world/article/-415938pentagon-ukraina-protivotankovye-kompleksy

729 Нет гарантии, что оружие США и Канады не попадет с Украины к террористам – МИД РФ. Телеканал «Звезда». 26.12.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/8-201712261022kun.htm

730 Бесполезный Javelin: почему Киев напрасно надеется на «всесильную мощь» заокеанских ПТРК. Телеканал «Звезда». 28.12.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201712281442qd6y.htm

731 Слухи о Javelin для Украины оказались несколько преувеличенными. ПолитНавигатор. 29.12.2017 https://www.politnavigator.net/slukhi-o-javelin-dlya-ukrainy-okazalis-neskolko-preuvelichinnymi.html

В подальшому, коли Адміністрація президента США ухвалила рішення про передачу комплексів «Javelin» українській стороні, два топових російських видання – Вести.Ru[732] та RT – виклали замітки (у різний проміжок часу), де сформували кілька провокативних меседжів.

По-перше, вони використали меседж заступника командувача армії так званої «ДНР» Едуарда Басуріна, який вказав, що ці системи з'являться поблизу лінії зіткнення і будуть потім захоплені представниками бандформувань.

По-друге, говорилося про те, що ці ПТРК нічого не зможуть змінити на фронті.

По-третє, зазначалося, що Київ, приймаючи на озброєння ці комплекси, фактично відмовляються від Мінських домовленостей.

По-четверте, розповідається, що це відповідь Вашингтона на презентацію Путіна так званого нового озброєння РФ.

І, врешті-решт, формується образ України як розмінної монети у глобальному конфлікті США та РФ. Нині ж Кремль і його спецслужби не припиняють розповсюджувати фейки про американські «Javelin» в Україні.

Москва знову згадала свій забутий фейк про американські системи «Стінгер». Тільки вже цього разу вона розповсюджує інформацію про начебто бажання США поставити Україні ті самі ПЗРК типу «Стінгер»[733].

732 Украина получит от США Javelin на 47 миллионов долларов. Вести.Ru. 2.03.2018 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2992332

733 Следующий шаг Белого дома: поставки Украине ПЗРК типа «Стингер». Русский еврей. 4.05.2018 http://rusjev.net/04/05/2018/sleduyushhiy-shag-belogo-doma-postavki-ukraine-pzrk-tipa-stinger/

Після того як США надало Україні протитанкові ракетні комплекси «Джавелін», Російська Федерація розпочала масовану інформаційну кампанію проти української сторони. Москва намагалася показати, що ця зброя несправна та небезпечна для українських військовослужбовців. Апофеозом стало розміщення фейкового повідомлення – підробного листа генерального конструктора Державного Київського конструкторського бюро «Луч» Коростельова до Секретаря Ради національної безпеки і оборони України Олександра Турчинова. У цьому листі зазначалося, що Україна, мовляв, незадоволена тим, що американці надали несправну і небезпечну зброю. Більше того, росіяни просили Серкретаря РНБОУ замінити американські «Джавеліни» на українські аналоги.

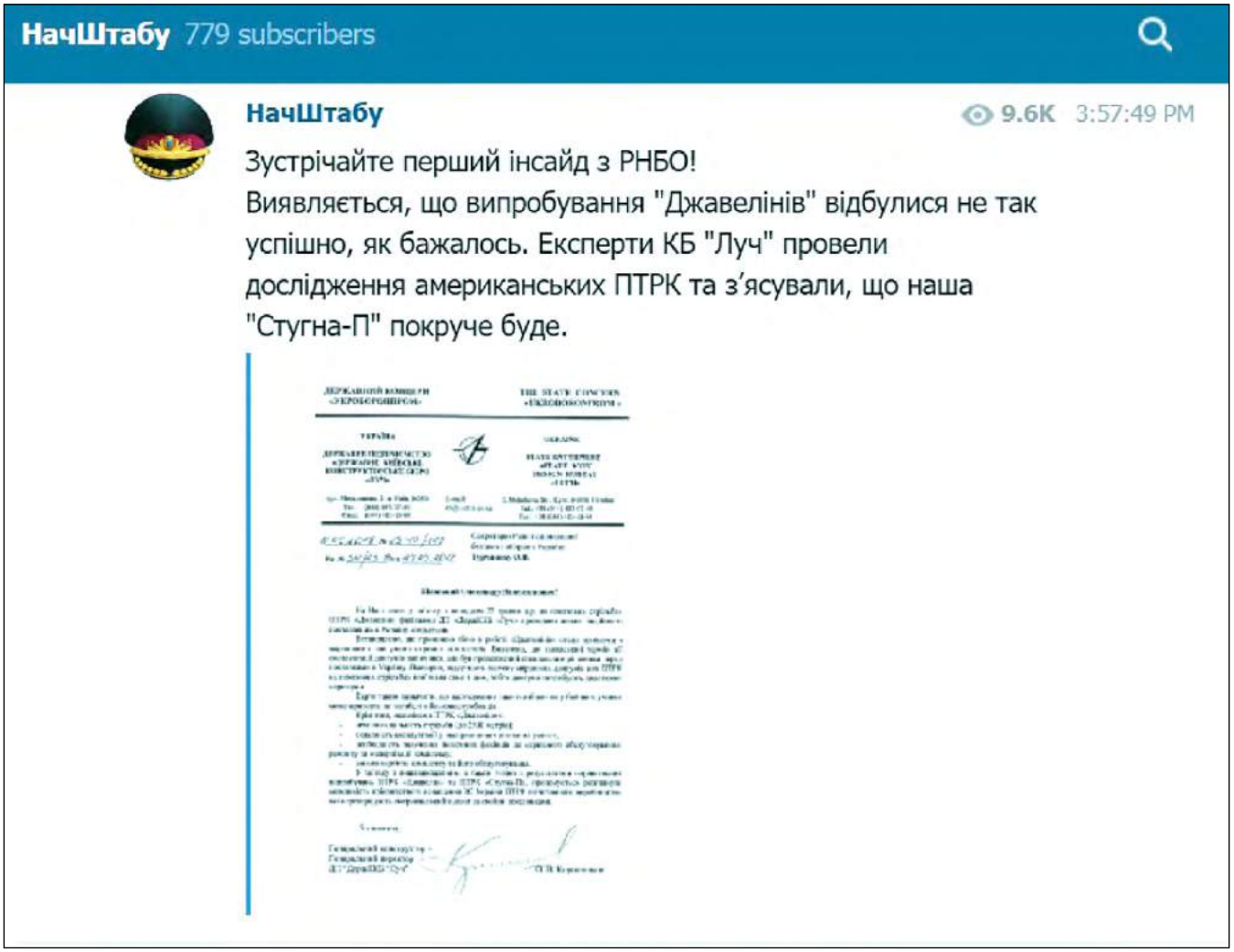

Розміщення фейкового листа директор КБ «Луч» до Секретаря РНБОУ О. Турчинова, викладена у Телеграм-каналі «НачШтабу»

Показово, що ця інформаційна операція розпочалася напередодні зустрічі президентів США та Росії у Гельсінки. Щоправда, російські пропагандисти не розраховували, що українці швидко викриють фейк і попередять його розповсюдження в українському та іноземному інформаційному просторі.

Я повідомляє українське видання «Інформаційний спротив»[734], 5 липня о 15:57 російські пропагандисти розмістили на майданчику Telegram-каналу «НачШтабу»[735] (створений 18 червня) лист-підробку генерального конструктора ДККБ «Луч» Коростельова до Секретаря РНБОУ Олександра Турчинова. До речі, цей «лист» також чомусь датований 18 червня.

У цьому фейковий листі вказується, що поставлені американцями ПТРК «Джавелін» абсолютно несправні. Історія наступна: Коростильов нібито на запит Олександра Турчинова надсилає лист-відповідь. У ньому йдеться про те, що 22 травня відбулися показові стрільби американських і вітчизняних протитанкових комплексів.

Потім зазначається, що конструкторське бюро вже як би провело необхідні процедури і встановило причину несправності – проблеми з маршовими двигунами окремих американських комплексів. Далі йдеться про завершення терміну експлуатації даних запчастин, який був «спеціально» продовжений американцями перед самою відправкою комплексів до України.

В подальшому розповідається, що застосування такого комплексу може призвести до жертв в рядах українських військовослужбовців. І наостанок йдеться про невелику дальність стрільби «Джавелін», про складнощі в експлуатації в несприятливих погодних умовах, неможливість самостійно (без залучення іноземних фахівців) проводити ремонт, модернізацію і займатися сервісним обслуговуванням, а також згадується про високу вартість самого комплексу і його обслуговування.

В кінці підробленого листа зазначається: пропонується відмовитися від оснащення армії американськими ПТРК і замінити їх вітчизняним аналогом – комплексом «Стугна-П».

Розповсюджуючи цей фейк, росіяни намагалися влаштувати черговий міжнародний скандал; вони хотіли показати американській Адміністрації, що українцям їм зброя непотрібна, що вони вважають її застарілою та несправною.

Крім того, пропагандисти прагнули деморалізувати українських військових, запевнивши тих у небезпечності використання американських ПТРК. Російські спецслужби також намагалися запевнити українців у тому, що їх влада корумпована, бо вона придбала американські зламані системи замість того, щоб забезпечити армію більш якісним вітчизняним озброєнням.

Примітно, як було зазначено вище, що сам по собі Telegram-канал «НачШтабу» з'явився 18 червень 2018 року – за кілька днів після розповсюдження у світових виданнях неправдивої інформації про так зване визнання президентом США Дональдом Трампом Криму російською територією.

На сторінці даного Telegram-каналу можна побачити достатньо російської пропаганди. Так, розповідається про десятки жителів одеського військового містечка, яких насильно виселяють; про те, що в одній з військових частин України у військовослужбовця було вилучено наркотичну речовину «канабіс» – ту саму, якою активно користуються терористи ІДІЛ. Також подається історія про командира українського взводу снайперів, який нібито випадково «втратив» штатне озброєння на загальну суму в два мільйони гривень; про загиблого -22річному морського піхотинця – чого насправді не було і т.д.

---

734 Как работают фейкометы российской пропаганды, или Зачем Кремлю «неисправные» американские «Джавелины». Информационное сопротивление. 08.07.2018 http://sprotyv.info/ru/news/kiev/kak-rabotayut-feykomety-rossiyskoy-propagandy-ili-zachem-kremlyu-neispravnye-amerikanskie

735 Telegram-канал «НачШтабу». Зустрічайте перший інсайд з РНБО! 5.07.2018 https://web.telegram.org/#/im?p=@nach_shtabu

При цьому все це змішується з реальними зведеннями із зони бойових дій на Донбасі, з заявами представників українського Міноборони і Генерального штабу, виступами Президента України. Загалом, це досить зручний майданчик для поширення фейків, створена росіянами під «українським прапором».

Показово, що і після викриття українською стороною фейку про несправну американську зброю «редактори» даного Telegram-каналу продовжили публікувати відверту брехню про українську армію і про вітчизняні оборонні підприємства, розбавляючи це знову ж таки зведеннями з фронту.

Наступного дня, оразу після посту в Telegram-каналі «НачШтабу» та поширення його у соціальних мережах, росіяни почали проводити спроби з легалізації цього фейка за допомогою розміщення інформації в сірому сегменті українського Інтернету. Щоб в подальшому зробити посилання на «українські ЗМІ».

Першим о 6 6:37 червня цей фейк опублікувало видання «Znay.ua», напевно, в гонитві за сенсацією. Щоправда після викриття російської атаки воно його прибрало. Відповідно, російським пропагандистам не вдалося далі легалізувати цей меседж в українському сегменті Інтернету, створивши з цього сенсацію. Разом з тим теж видання продовжило в подальшому розповідати, що українські комплекси краще американських «Джавелінів»[736].

Так, вранці 6 червня на своїй сторінці у соціальній мережі Facebook народний депутат України Дмитро Тимчук опублікував пост[737], де чітко вказав на ознаки підготовки російською стороною чергової інформаційної операції проти України.

Він вказав, що атака проводиться російськими спецслужбами, що ніякого листа до Турчинова не було і немає, що все це фейк і провокація, головна мета якої – кинути тінь на стратегічне співробітництво України та США напередодні зустрічі Трампа і Путіна.

Надалі РНБОУ опублікувало офіційну заяву[738], де зазначило: «Мета цього фейкового документу, сфабрикованого спецслужбами РФ, – скомпрометувати військово-технічне співробітництво між Україною та Сполученими Штатами Америки. Прес-служба РНБО заявляє, що лист такого змісту ніколи не надходив до Апарату РНБО, і ніколи не підписувався Генеральним конструктором ДП «Державне Київське конструкторське бюро «Луч» . Цей лист – демонстрація намагання російських спецслужб зірвати співпрацю України зі стратегічними партнерами в питаннях військово-технічного співробітництва».

Крім того, варто зауважити, що під наступну фазу своєї атаки росіяни спеціально підбирали другу половину п'ятниці, напередодні вихідних днів, щоб українська сторона не встигла зреагувати і спростувати іцей фейк. Вони прагнули за вихідні дні повністю заповнити інформаційний простір потрібними Москві меседжами.

Проте, попри відвертий провал першої фази і фактичне викриття всієї комбінації, виконавці з РФ 6 червня (у другій половині дня) почали поширювати цей фейк далі, але вже за допомогою своїх пропагандистських ресурсів.

При цьому, додаткова легалізація і просування цієї неправдивої інформації розпочалася через пропагандистський ресурс – «ПолітНавігатор»[739], а також через сторінку в ЖЖ «Colonelcassad» – платформи, які постійно перебувають на вістрі російської пропаганди проти України.

---

[736] Круче Javelin: Украина создала противотанковый гранатомет. Znay.ua. 09.07.2018 https://znaj.ua/ru/society/kruche-javelin-ukrayna-sozdala-protyvotankovyj-granatomet

[737] Дмитрий Тымчук. Facebook account. 6.07.2018 https://www.facebook.com/dmitry.tymchuk/posts/1612835495511766

[738] До уваги журналістів: розповсюджується фейковий лист до Секретаря РНБО, – прес-служба РНБО України. Сайт РНБОУ. 06.07.2018 http://www.rnbo.gov.ua/news/3075.html

[739] Хвалёные «Джавелины» спровоцировали на Украине крупный скандал. ПолитНавигатор. 06.07.2018 https://www.politnavigator.net/khvaljonye-dzhaveliny-sprovocirovali-na-ukraine-krupnyjj-skandal.html

Автори пропагандистських заміток, щоправда, модифікували фейк, зазначивши, що нібито концерн «Укроборонпром» радить відмовитися від американських протитанкових комплексів. Більше того, маніпулятори використовували для підвищення значимості самого фейку так званих військових експертів[740].

Далі російські ЗМІ почали тиражувати ту ж фейкову інформацію, але вже не згадували про першоджерела; мовляв, ось, з'явився лист до Турчинова, який є доказом критики українською стороною американських «Джавелінів».

При цьому деякі видання навіть спробували адаптуватися до ситуації, що склалася. Вони подавали в одному матеріалі сам фейк, а потім розповідали про його спростування, однак забували вказати, що спростування відбулося ще з ранку, а не пообіді.

Яскравий тому приклад -російська газета «Взгляд»[741]. Але, що найсмішніше, той же «Взгляд» один з небагатьох, хто вирішив вказати на першоджерела інформації – видання «ПолітНавігатор» і блог «Colonelcassad»[742].

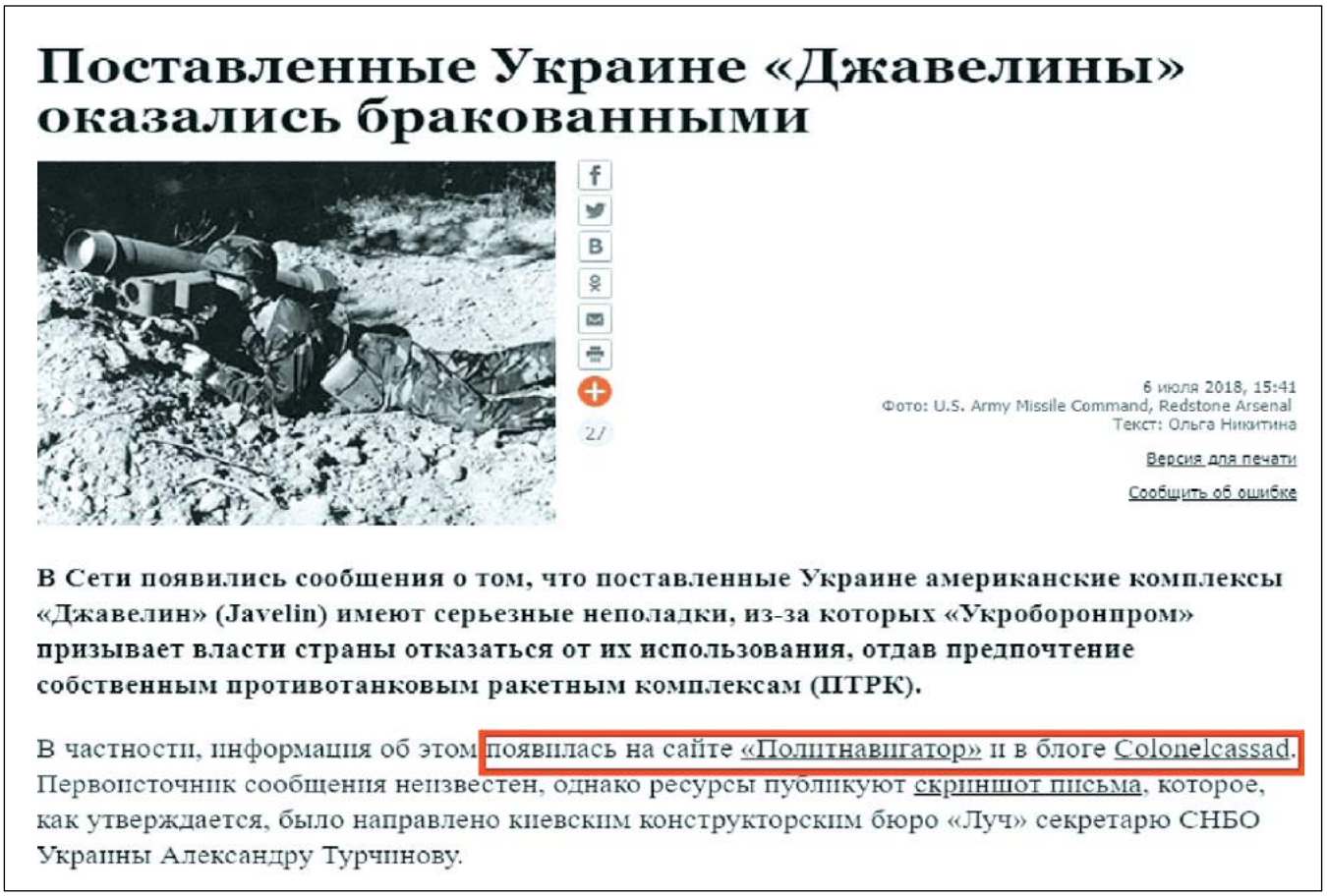

Поставленные Украине «Джавелины» оказались бракованными

6 июля 2018, 15:41
Фото: U.S. Army Missile Command, Redstone Arsenal
Текст: Ольга Никитина

Версия для печати

Сообщить об ошибке

В Сети появились сообщения о том, что поставленные Украине американские комплексы «Джавелин» (Javelin) имеют серьезные неполадки, из-за которых «Укроборонпром» призывает власти страны отказаться от их использования, отдав предпочтение собственным противотанковым ракетным комплексам (ПТРК).

В частности, информация об этом появилась на сайте «Политнавигатор» и в блоге Colonelcassad. Первоисточник сообщения неизвестен, однако ресурсы публикуют скриншот письма, которое, как утверждается, было направлено киевским конструкторским бюро «Луч» секретарю СНБО Украины Александру Турчинову.

Видання «Взгляд» не соромиться посилатися на загальновідомі генератори фейків / vz.ru

В подальшому побачимо, як до вечора 6 червня, вже практично всі рейтингові російські видання, такі як «Комсомольська правда», поширили цей фейк[743].

740 Американские «Джавелины» спровоцировали скандал в Киеве. РИА ФАН.ру. 6.07.2018 https://riafan.ru/-1074762amerikanskie-dzhaveliny-sprovocirovali-skandal-v-kieve

741 Поставленные Украине «Джавелины» оказались бракованными. Взгляд. 6.07.2018 https://vz.ru/news/931310/6/7/2018.html

742 A Javelin-то ненастоящий!. Диана Михайлова. Livejournal. 06.07.2018 https://diana-mihailova.livejournal.com/2296067.html

743 Выпрошенные Киевом у США «Джавелины» оказались бракованными. Комсомольская правда. 7.07.2018 https://www.kp.ru/online/news/3167292/

Вони вже не стільки розповідали про недоліки зброї, скільки про її небезпечність для українських військових. А також доповнили існуючий фейк черговою маніпуляцією, розповідаючи про американців, які, не бажаючи загострювати відносини з Росією, продали українській стороні несправні «Джавеліни» з метою реклами і демонстрації сили; мовляв, Вашингтон побоювався, що Київ їх перепродасть іншим країнам.

У цьому контексті, звичайно ж, не обійшлося без пропагандиста генерала Коротченко – директора Центру аналізу світової торгівлі зброєю (ЦАМТО), який заявив[744], що «Сполучені Штати поставили на Україну несправні ракетні комплекси Javelin, оскільки боялися їх подальшого перепродажу».

Тим не менш, попри бажання російських спецслужб створити черговий міжнародний скандал за участі України, офіційни Київ зміг переграти опонентів і таким чином не дав кремлівській адміністрації використати додаткові козирі під час зустрічі Путіна та Трампа у Гельсінки.

744 Эксперт объяснил неисправности американских ПТРК Javelin, поставленных Украине. Газета.ru. 07.07.2018 https://www.gazeta.ru/army/news/11757139/07/07/2018.shtml

СЕРІАЛ 8. МІЖНАРОДНІ СУДИ ТА БРЕХНЯ КРЕМЛЯ

II

СЦЕНАРІЙ

Російська Федерація веде активну інформаційну боротьбу проти України й у залах міжнародних судових установ. Нині, коли високі Суди розглядають протиправні дії агресора, які досі направлені проти політичного ладу України та економічного добробуту її населення, Кремль та підконтрольні йому спецслужби вимушені активізуватися й на цьому напрямку; адже епоха, коли Київ сам здавав свої позиції, завершилася.

Щоб відстоювати свої права, які Україна має відповідно до укладених міжнародних договорів, компетентні органи української влади забезпечили звернення до міжнародних судів, з питань встановлення справедливості.

Зокрема, щодо підтримки російською стороною міжнародного тероризму, факти якого було зафіксовано на Сході України (MH17, обстріл під Волновахою, обстріл мікрорайону «Східний» в Маріуполі), щодо порушення міжнародного законодавства шляхом анексії Криму, та щодо економічної суперечки між українською компанією «Нафтогаз» та російською – «Газпром», яка завжди використовувалася російською стороною як політичний важіль.

Кожний судовий процес, в якому задіяна російська сторона, перетворюється на чемпіонат по розповсюдженню дезінформації. Спочатку в стінах суду, коли Росія озвучує свою юридичну позицію та аргументи, на яких вона ґрунтується, а потім в російських та лояльних до Кремля медіа, які висвітлюються цей процес.

Міністерство інформаційної політики України з початку березня 2017 року уважно стежить за наративами, які просуває російська сторона, стосовно своїх позицій в судових процесах. Таким чином, було сформовано ключові тези, які є основою для захисту російської брехні:

1. «Події на сході України є не військовою агресією, а внутрішньо-українським конфліктом». Насправді – створення, фінансова підтримка та воєнний вишкіл відповідних парамілітарних організацій на Донбасі проводився російськими силами ще у -2009му році в контексті підготовки до активних дій проти України[745]. Крім того, державні органи та громадські організації України надали та продовжують надавати гігабайти підтверджень про присутність російських військ на суверенній території України

2. «MH17 міг бути збитий українськими військовими, оскільки відповідні частини ЗСУ та техніка також могли знаходитися в наближенні до місця катастрофи». А міжнародна розслідувальна комісія та JIT не враховують російських доказів. Насправді ж, розслідувачами вже давно відтворені усі факти і аспекти того, як БУК-М1, який вбив 298 людей був привезений на територію України з Росії, знаходився під контролем російських найманців та керованих і спонсорованих ними терористів, та випустив ракету з конкретно встановленого місця[746]

[745] Боевиков ДНР готовили ФСБшники за 6 ЛЕТ до организации самого конфликта – https://goo.gl/z1wYIT

[746] MH17 Animation regarding the transport route and the launch site – https://www.youtube.com/watch?v=Sf6gJ8NDhYA

3. «Російської зброї та російських військових немає на Донбасі». Насправді ж, Служба безпеки України, недержавні організації InformNapalm, Bellingcat, Stop Terror, та Atlantic Council, журналіст Саймон Островський та багато інших суб'єктів створили гігабайти доказів того, що представники регулярних російських військових частин знаходилися на Донбасі, використовували зброю, брали участь у бойових зіткненнях, постачали зброю і важку техніку російського виробництва терористам[747][748].

4. «Україна не дотримується Мінських домовленостей». Насправді ж, ескалація в Авдіївці була спровокована проросійськими терористами через 5 годин після телефонної розмови Володимира Путіна з Дональдом Трампом[749]. Волонтери міжнародної спільноти ІнформНапалм зафіксували бронетехніку та важку артилерію, яка знаходилася у безпосередній близькості до лінії зіткнення, що порушує норми домовленостей в рамках Мінських угод[750]

5. «Блокада торгівлі з окупованими територіями свідчить, що може Україна сама є спонсором тероризму». Насправді ж, на українських підприємствах, які ще не встигли вкрасти росіяни[751], працюють громадяни України, які отримують зарплатню та сплачують податки до українського бюджету[752]. Ці громадяни України утримуються терористами в заручниках і потребують допомоги міжнародної спільноти та захисту в міжнародному суді!

747 Video Overview of the Russian Weaponry in Donbas – https://www.youtube.com/watch?v=sdICpPpivV0

748 75 Russian military units that fight in Donbas – https://www.youtube.com/watch?v=xfaxifCx94o

749 Справжні причини загострення в Авдіївці – https://site.ua/dima.zolotukhin/-6143spravjni-prichini-zagostrennya-v-avdiyivtsi/

750 Avdiivka shelled by tanks and artillery: aerial photos of heavy weapons build-up – https://informnapalm.org/en/avdiivka-shelled-tanks-artillery/

751 До Росії вивезено обладнання понад 20 промислових гігантів Донбасу – розвідка – https://economics.unian.ua/industry/-1283121do-rosiji-vivezeno-obladnannya-ponad-20-promislovih-gigantiv-donbasu-rozvidka.html

752 Заява СБУ щодо блокування руху залізничного транспорту до та з окремих районів Донбасу – https://www.ssu.gov.ua/ua/news/1/category/2/view/#2627.KCeTuvku.dpbs

Виправдовуючи свої злочини на території нашої держави, Росія, захищаючись у Міжнародному суді ООН за справою "Україна проти Росії" у контексті фінансування тероризму, Кремль надає неправдиву інформацію про події на Сході України, свідками яких з 2014 року ми стали. Москва намагається пояснити колегії суддів (і паралельно з цим ширяться фейкові повідомлення через ЗМІ), що в Україні немає війни, так само як і російської зброї. При цьому РФ називає Україну спонсором тероризму і каже, що та не дотримується Мінських домовленостей.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

- Війна на Донбасі – громадянський конфлікт, до якого Росія непричетна;
- На Донбасі немає російського озброєння, навпаки, уся зброя, яка є на озброєнні бойовиків,- це або радянські, або українські зразки;
- Україна порушує Мінські домовленості;
- Україна фінансує терористичні угруповання на Донбасі.

Під час засідання Міжнародного суду ООН в Гаазі представники Російської Федерації намагалися довести факт невтручання РФ у війну на Сході України. Зокрема вони використовували для цього наратив – «в Україні не відбувається агресія, там відбувається громадянська війна». Таким чином Москва хотіли змусити високий Суд відмовитися від розгляду справи за кейсом «Україна проти Росії» у частині звинувачень щодо фінансування тероризму.

На початку першого дня судового засідання російська сторона наголошувала, що справа «Україна проти Росії», в якій РФ звинувачують у порушенні двох конвенцій – про боротьбу з фінансуванням тероризму та ліквідації усіх форм расової дискримінації – не підлягає юрисдикції Міжнародного суду ООН.

Роман Колодкін/ ria.ru

Так, директор правового департаменту Міністерства закордонних справ РФ Роман Колодкін зауважив[753], що Росія дотримується норм двох відповідних конвенцій саме тому він не вбачає за можливе розглядати цю справу у високому Суді. Більше того, він вказав, що взаємовідносини України та Росії поза межами юрисдикції цієї справ.

Пізніше високий Суд визнав юрисдикцію за цієї справою[754]. Разом з тим суд відмовився від застосування тимчасових заходів проти Росії у частині звинувачень за конвенцією про фінансування тероризму.

Йдеться про зобов'язання Росії контролювати свої кордони і не допускати постачання озброєння в Україні; припинення постачання зброї, транспортних засобів, обладнання, персоналу та фінансів терористичним групам на сході України, включаючи угруповання «ЛДНР» та «Харківські партизани»; вжиття заходів, щоби групи на сході України, які отримали від РФ гроші, зброю, транспортні засоби та інше, не використали їх для терору проти мирного населення в Україні.

Відповідне рішення було обґрунтоване тим, що поки не доведено, що запитані тимчасові заходи можуть зупинити заподіяння невідновлюваної шкоди, а також умисність дії держави-сторони конвенції.

Натомість голова Суду Ронні Абрахам зазначив, що Міжнародний суд ООН не обмежує Україну у подальших діях щодо цього звинувачення. Він додав, що розгляд цієї справи продовжиться, оскільки на даному етапі не йдеться про непідсудність Росії Суду ООН, а лише про невиконання вимог для запровадження обмежень.

Одразу після винесення ухвали Суду російські пропагандистські канали почали розповсюджувати відверто фейкові новини[755] про нібито відмову міжнародної високої інстанції визнавати Росію порушником конвенції про фінансування тероризму.

---

753 Представитель РФ заявил в Гааге, что иск Украины не в юрисдикции Суда ООН. Укринформ. 7.03.2017 https://www.ukrinform.ru/rubric-polytics/-2188713predstavitel-rf-zaavil-v-gaage-cto-isk-ukrainy-ne-v-urisdikcii-suda-oon.html

754 APPLICATION OF THE INTERNATIONAL CONVENTION FOR THE SUPPRESSION OF THE FINANCING OF TERRORISM AND OF THE INTERNATIONAL CONVENTION ON THE ELIMINATION OF ALL FORMS OF RACIAL DISCRIMINATION (UKRAINE v. RUSSIAN FEDERATION) [PROVISIONAL MEASURES]. International court of justice. 19.04.2017 http://legal.un.org/icjsummaries/documents/english/221.pdf

755 Гаагский вердикт: что означает решение суда ООН по иску Украины к России. RT. 20.04.2017 https://russian.rt.com/ussr/article/-380644sud-oon-isk-ukraina-rossiya-reshenie

Таким чином вони пояснили відмову суду запроваджувати тимчасові обмежувальні заходи щодо РФ.

Тим не менш, повернімося до самої суті справи та до тих неправдивих заяв, які розповсюджувала російська сторона у залі високого суду. Російські правники від самого початку формували свою лінію захисту на тому, що в Україні немає війни, там є «громадянський конфлікт».

Глава делегації РФ у судовій інстанції Роман Колодкін заявив[756], що події на Сході України стали можливими у зв'язку з так званим поваленням влади у Києві. Він також вказав, що саме «переворот» спровокував «громадянську війну на сході України». Представник російського МЗС також акцентував: у розстрілах на Майдані у 2014 році та у, цитую, «збройному конфлікті» винна опозиція, а також західні політики, які вимагали від України обрати єдиний вектор розвитку – проєвропейський.

Відповідний фейк легко спростувати, адже саме РФ збройним шляхом, використовуючи російські регулярні війська – військовослужбовців, які були переодягнуті у зелену форму без розпізнавальних знаків – анексувала Кримський півострів[757]. Це відбулося ще до військових дій на Донбасі. При цьому абсолютна більшість іноземних держав визнала, що Крим захоплювали російські війська.

Крім того, неможливо собі уявити, щоби мільйони людей вийшли на головну площу країни, Майдан незалежності, тому що їх до цього змусили європейські лідери. Тоді український народ, який, до слова, згідно з Конституцією, є єдиним джерелом влади, вимагав від тодішньої влади виконати свою обіцянку – запустити процес підписання Угоди про асоціацію із ЄС, що б наблизило Україну до Європейської співдружності.

Однак усі ці оповідки російських правників спростовує факт, про який доречно повідомив заступник Міністра інформаційної політики Дмитро Золотухін. Він нагадав[758], що Російська Федерація розпочала підготовку парамілітарних структур на Донбасі ще у 2009 році. Показово, що саме тоді була створена організація «Донецкая республика», яка тоді була заборонена[759].

Росія, розповідаючи про так званий «громадянський конфлікт» в Україні, намагалася, по-перше, переконати Міжнародний суд ООН у тому, що вона не порушує конвенції про фінансування тероризму, по-друге, що відповідний кейс не належить до юрисдикції інстанції, адже в ньому немає основи для спору, по-третє, Кремль намагався таким чином легалізувати на міжнародному рівні свою військову інтервенцію. І, крім того, робив усе можливе задля блокування будь-якого рішення про запровадження тимчасових обмежувальних заходів.

Найкращим відображенням того, що під час судового засідання представники РФ розповсюджували фейки, можна вважати відеоматеріал, який був наданий російською стороною у додатках справи (с. 562).

На цьому відео викладена промова Президента України Петра Порошенка в місті Одеса у 2014 році.

---

[756] Reading of the Submissions of the Russian Federation on the Request for the indication of provisional measures submitted by Ukraine. International court of justice. 9.03.2017 http://www.icj-cij.org/files/multimedia-galleries/20170306_ur/v_01.mp4

[757] Putin, lies and his 'little green men'. CNN. 20.03.2015 https://edition.cnn.com/20/03/2015/opinions/pifer-putin-misleads/index.html

[758] У Мінінформполітики опублікували топ5- брехливих заяв Росії в Гаазі. РБК-Україна. 07.03.2017 https://www.rbc.ua/ukr/news/mininformpolitiki-opublikovali-top-5-lzhivyh1488897562-.html

[759] Дети войны: как Россия привлекает украинскую молодежь с временно оккупированных территорий к террористической деятельности. ZN.ua 22.04.2016 https://zn.ua/internal/deti-voyny-kak-rossiya-privlekaet-ukrainskuyu-molodezh-s-vremenno-okkupirovannyh-territoriy-k-terroristicheskoy-deyatelnosti-_.html

Щоправда одразу слід зазначити, що сам відеофрагмент цього виступу був змонтований спеціалістами «Первого канала»[760] (РФ) таким чином, що після його перегляду складалося враження начебто глава української держави обіцяв влаштувати терор на Донбасі для того, щоби виграти війну.

«У нас робота буде – у них ні. У нас пенсії будуть – у них ні. У нас підтримка людей – дітей та пенсіонерів – буде, у них ні. У нас діти підуть у школи і дитячі сади, а у них вони будуть сидіти по підвалах. Тому що вони нічого не вміють робити! Ось так, саме так ми виграємо цю війну».

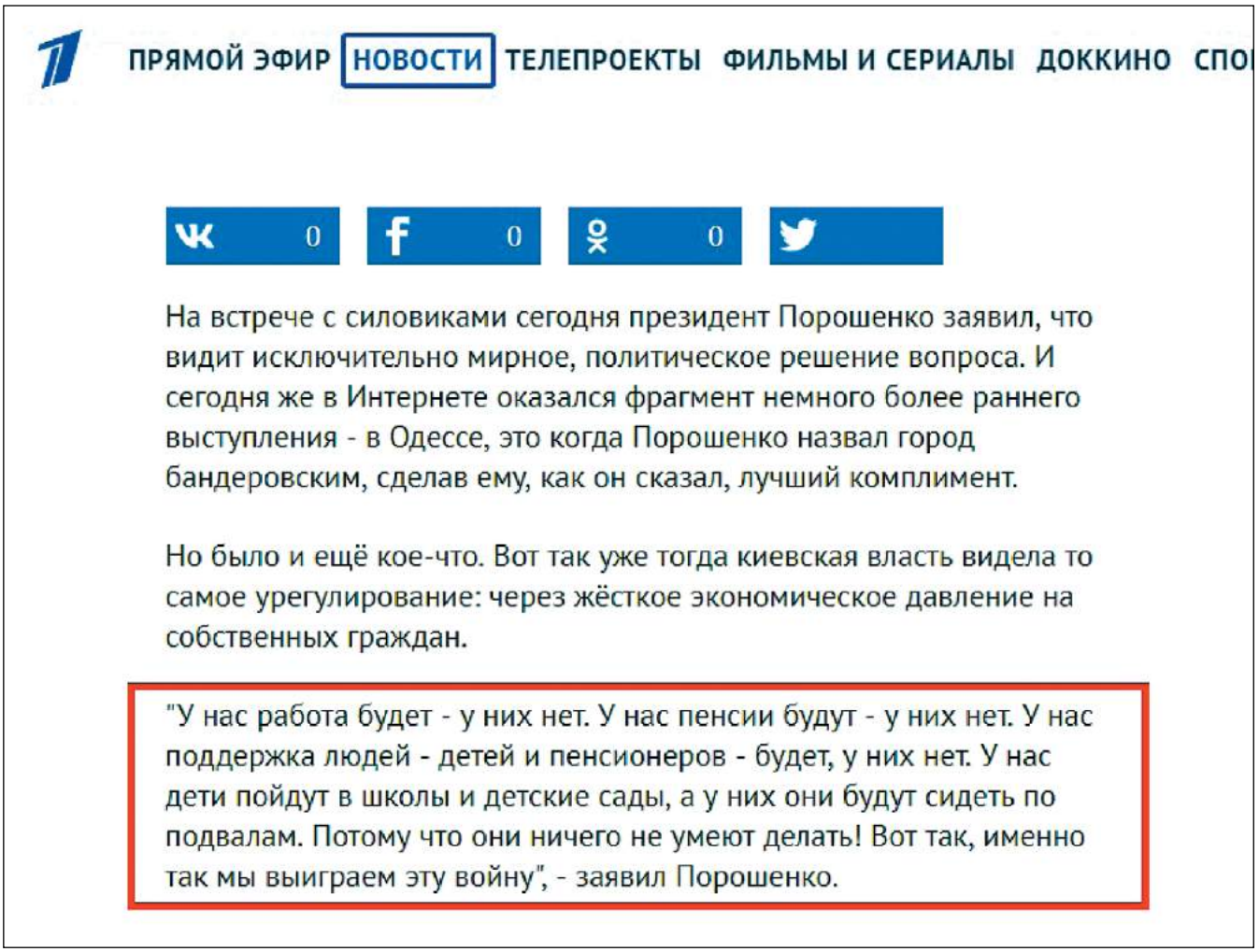

Саме цей фрагмент вирізали з відеоряду монтажери «Первого канала». Насправді ці слова були вирвані пропагандистами із контексту. Насправді ж президент казав, що через те, що Донбас відрізаний від України озброєними бойовиками, страждають місцеві жителі, змушені сидіти без пенсій і в підвалах[761].

[760] В Интернете оказался фрагмент весьма эмоциональной речи президента Украины. Первый канал. 14.11.2014 https://www.1tv.ru/news/-29072/14-11-2014v_internete_okazalsya_fragment_vesma_emotsionalnoy_rechi_prezidenta_ukrainy

[761] o1.ua – «Стратегия 2020» Петра Порошенко / Новости Одессы. Вся Одесса на Odessa1.com. YouTube channel. 23.10.2014 https://www.youtube.com/watch?time_continue=3030&v=Mr0TUpyPOJg

Одразу після того, як Міжнародний суд ООН відмовився задовольняти клопотання України щодо запровадження тимчасових обмежувальних заходів проти Росії у частині порушення останньою конвенції про фінансування тероризму, у російському інформаційному просторі почала з'являтися інформація про визнання високим Судом факту «громадянської війни» в Україні[762].

Насамкінець слід нагадати, що ще 7 грудня 2017 року прокуратура Міжнародного кримінального суду (МКС) зафіксувала ознаки міжнародного конфлікту на Донбасі[763]. Пояснюючи доступною мовою, – факти російської агресії.

762 Международный суд ООН в Гааге постановил, что на Украине идет гражданская война, к которой Россия не имеет никакого отношения. Пантелеймоновка. 19.04.2017 https://panteleymonovka.com/mezhdunarodnyiy-sud-oon-v-gaage-postanovil-chto-na-ukraine-idet-grazhdanskaya-voyna-k-kotoroy-rossiya-ne-imeet-nikakogo-otnosheniya

763 Гаагский трибунал зафиксировал признаки международного вооруженного конфликта на Донбассе. УНІАН. 7.12.2017 https://www.unian.net/war/-2284144gaagskiy-tribunal-zafiksiroval-priznaki-mejdunarodnogo-voorujennogo-konflikta-na-donbasse.html

Під час засідання Міжнародного суду ООН Росія намагалася пояснити, що непричетна до військових дій на сході України, зазначаючи при цьому, що вона не тільки не фінансує терористів, але й не поставляє їм озброєння власного виробництва.

Ілля Рогачов / rian.com.ua

Під час другого дня судових засідань за справою «Україна проти Росії» російські правники заявили, що бойовики на Донбасі знайшли зброю у шахтах, а саме озброєння, яким користуються терористи – складські запаси, які отримала Україна у спадок від радянської армії у 1991 році. Про це повідомив представник МЗС РФ Ілля Рогачов[764]. Він також додав, що другим джерелом озброєння найманців стала українська армія, яка, відступаючи, залишала бойову техніку.

Цікаво, що ідентичну цій версію в інтерв'ю австрійському телерадіоканалу «ORF» повідомить президент Росії – Володимир Путін.

Кремль намагається відмежуватися від звинувачень у спонсоруванні тероризму. Однак при цьому найголовніше для нього – показати, що на території окупованих частин Донбасу відсутні російські регулярні війська та озброєння. Бо останнє – і є тим доказом, який безпосередньо може довести агресію Російської Федерації. Відповідне визнання, відповідно, означатиме одне – посилення санкційного режиму і погіршення і без того незадовільних відносин з країнами ЄС та зі США.

В одному з коментарів ВВС на той момент речник Адміністрації Президента з питань АТО Андрій Лисенко повідомив[765], що окремі типи зброї, якою користуються бойовики, ніколи не перебувала на озброєнні в українській армії: «Певні системи засобів зв'язку, танки Т72- та інша бронетехніка, всілякі «ексклюзивні» види озброєння як, наприклад, вогнемети «Джміль», стрілецька зброя «гвинторізи», безпілотні літальні апарати – це те, що є у них, і чого не було в української армії».

Єдина шахта, як зазначив Андрій Лисенко, де дійсно зберігалося українське озброєння, щоправда стрілецьке і дуже старе, розташована у населеному пункті Бахмут (колишній Артемівськ). І тут слід одразу наголосити, що місто Бахмут ніколи не перебувало під окупацією російських найманців.

Разом з тим за роки війни українська сторона зібрала чимало доказів, які засвідчують безпосередню участь регулярних військ РФ, наявність російського озброєння на окупованій частині Донбасу.

У своєму відеозвіті[766] волонтери групи «Inform Napalm» продемонстрували новітні зразки високотехнологічного російського озброєння, якими користується український супротивник на Донбасі. Так, фотографії, свідчення очевидців, знімки з супутників доводять присутність російських засобів радіоперешкод і радіоперехоплення, безпілотників тощо.

---

764 Представитель РФ в Гааге: «ДНР/ЛНР» нашли большую часть оружия «в шахтах». ВВС. 7.03.2017 https://www.bbc.com/ukrainian/news-russian39196390-

765 Шахты и оружие: что удивляет в российской версии?. ВВС. 13.03.2017 https://www.bbc.com/ukrainian/features-russian39257269-

766 Новейшее вооружение и военная техника ВС РФ на Донбассе. Inform Napalm. YouTube channel. 6.09.2016 https://www.youtube.com/watch?v=2x2tQLA91w4

Після ретельного аналізу даних Міністерство інформаційної політики України також повідомило про не лише наявність російської техніки на озброєнні у бойовиків[767], а й про наявність на окупованих територіях Донбасу російських регулярних військ[768] [769].

Нагадаємо, що Міністерство оборони України протягом років війни на Донбасі неодноразово надавало[770] у якості доказів присутності російських регулярних військ на Сході нашої держави документи так званих сепаратистів, де чітко зазначалося – «громадянин Російської Федерації».

Окремим епізодом у цьому відвертому фарсі, який у якості доказів надала Міжнародному суду ООН російська сторона, були документи, які нібито засвідчували використання українськими військовими хімічного озброєння проти цивільного населення. Йдеться зокрема про так зване застосування фосфорних бомб. При цьому називається навіть точна дата та місце застосування – 12 червня 2014 року, населений пункт Семенівка, поблизу Слов'янська.

Справді, підконтрольні російським спецслужбам ЗМІ тоді активно тиражували інформацію про нібито обстріл Національною гвардією України цього населеного пункту фосфорними бомбами[771]. Щоправда, вони розповідали не стільки про сам обстріл і його наслідки, скільки про ефект від застосування такого типу озброєння. Тоді ані жертв, ані слідів (вигорілої землі) показано не було.

Однак відбулося дещо інше, не менш цікаве за своїм змістом, – перехоплення розмови проросійського бойовика Андрія Пургіна з невідомим співрозмовником з Росії, в якій він засвідчив, що ніяких доказів використання хімічної зброї немає[772].

В подальшому російські ЗМІ неодноразово використовували різного роду відеоматеріали задля звинувачення України у використанні фосфорних бомб проти цивільного населення окупованих територій Донбасу. StopFake віднайшла кілька таких відео, які опублікували російські ЗМІ. Однак ЗМІ РФ не помітили (чи не захотіли цього відзначати), що це були не бомби, а звичайні, як їх називають в армії, «світлячки», які застосовуються спеціально для дезорієнтації ПЗРК супротивника[773].

---

767 Топ10- доказів російської присутності на Донбасі. Сайт Міністерства інформаційної політики України https://mip.gov.ua/content/top-10dokaziv-rosiyskoi-prisutnosti-na-donbasi.html

768 -5а танкова бригда ВС РФ в боях за Дебальцеве. Сайт Міністерства інформаційної політики України https://mip.gov.ua/content/5a-tankova-brigda-vs-rf-v-boyah-za-debalceve.html

769 Ідентифіковано військовослужбовці 22 бригади спеціального призначення ГРУ РФ, що виконують бойове завдання в Луганську. Сайт Міністерства інформаційної політики України https://mip.gov.ua/content/identifikovano-viyskovosluzhbovci-22-brigadi-specialnogo-priznachennya-gru-rf-shcho-vikonuyut-boyove-zavdannya-v-lugansku.html

770 Андрій Лисенко: Сили АТО знищили групу бойовиків з російськими документами. Український кризовий медіа центр. 8.02.2015 http://uacrisis.org/ua/-17357ukrainian-andrijj-lisenko-sili-ato-znishhili-gru

771 Нацгвардия обстреляла Семеновку фосфорными бомбами. Телеканал «Звезда». 12.06.2014 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/12-201406120351ni.htm

772 Радіоперехоплення: Терористи про вигадані фосфорні бомби (телефонна розмова надана МВС). Громадське телебачення. 17.06.2014 https://www.youtube.com/watch?v=Rt43g5tWC7o

773 Ложь: видео фосфорных бомб над Донецком. Stop Fake. 10.09.2014 https://www.stopfake.org/lozh-video-fosfornyh-bomb-nad-donetskom/

Російська сторона намагалася надати Міжнародному суду ООН матеріали, які мали засвідчити, що саме Україна порушує Мінські домовленості. Для Росії тоді було найголовніше вкотре звинуватити офіційний Київ у небажанні припинити війну на Донбасі. Саме тому російські правники підлаштовували більшість своїх доказів під цей наратив.

7 березня 2017 року голова російської делегації Роман Колодкін заявив, що Міжнародний суд не може застосувати тимчасові обмежувальні заходи проти Росії у частині розгляду справи про порушення конвенції про фінансування тероризму[774], адже, як йшлося у його обґрунтуваннях, саме Україна ігнорує виконання Мінських домовленостей, а Росії, навпаки, їх виконує.

Так, під час засідання суду росіяни надали інформацію про трагедію, яка сталася 22 січня 2015 року в Донецьку – мінометний обстріл зупинки громадського транспорту, внаслідок якого загинули, за різними даними, від 8 до 13 цивільних.

Як зазначає видання «Європейська правда»[775], цей обстріл є наочним прикладом терористичної діяльності контрольованих Росією бойовиків, адже він вівся з контрольованої бойовиками території. Також відомо, що відстань від місця трагедії до найближчих позицій ЗСУ складає близько 20 км, що вдвічі перевищує максимальну дальність мінометної стрільби.

До речі, за цим фактом Генеральна прокуратура України порушила кримінальне провадження за статтею «теракт»[776]. Слідчим вдалося зібрати докази, зокрема свідчення очевидців, які безпосередньо доводять факт зумисного удару терористів по цивільному населенню.

22.01.2015

Обстріл зупинки в місті Донецьку здійснювали терористи з Куйбишевського району – оперативна інформація від свідків

22 січня близько 8.30 ранку бойовики терористичної організації «ДНР» нанесли цілеспрямований вогневий удар по зупинці громадського транспорту у Ленінському районі міста Донецька.

Маючи достовірну інформацію про те, що в цьому районі знаходяться лише цивільні особи, терористи нанесли декілька прицільних ударів по мирним мешканцям.

Місце обстрілу знаходиться на значній відстані (понад 20 км) від території, де відбуваються бойові дії в районі аеропорту м. Донецька. Таким чином, зброя була використана бойовиками умисно саме проти цивільного населення.

Органи прокуратури Донецької області володіють оперативною інформацією від свідків у місті Донецьку про вантажний автотранспорт з міномето, який, знаходячись у Куйбишевському районі м. Донецька, здійснював обстріл у бік Ленінського району міста. Після використання зброї вантажний автотранспорт продовжив рух у бік центра Донецька.

Точна кількість загиблих поки що не встановлена. За наявною на теперішній час інформацією, вона може сягнути до 13 осіб.

Відкрито кримінальне провадження за ч. 3 ст. 258 Кримінального кодексу України (терористичний акт).

Хід розслідування перебуває на особистому контролі прокурора Донецької області.

За матеріалами прес-служби прокуратури Донецької області

774 В Гааге дипломаты РФ обвинили Украину в невыполненном «Минске2-». РИА Новости Украина. 7.03.2017 https://rian.com.ua/world_news/1022051980/20170307.html

775 Фейки за звичкою: Росія надала Суду ООН фальсифіковані докази про «українських карателів». Європейська правда. 7.03.2017 https://www.eurointegration.com.ua/articles/7062660/7/03/2017/

776 Обстріл зупинки в місті Донецьку здійснювали терористи з Куйбишевського району – оперативна інформація від свідків. Сайт Генеральної прокуратури України. 22.01.2015 https://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=149528

У заяві відомства йдеться про те, що «22 січня близько 8.30 ранку бойовики терористичної організації «ДНР» нанесли цілеспрямований вогневий удар по зупинці громадського транспорту у Ленінському районі міста Донецька. Маючи достовірну інформацію про те, що в цьому районі знаходяться лише цивільні особи, терористи нанесли декілька прицільних ударів по мирним мешканцям. Місце обстрілу знаходиться на значній відстані (понад 20 км) від території, де відбуваються бойові дії в районі аеропорту м. Донецька. Таким чином, зброя була використана бойовиками умисно саме проти цивільного населення».

Ще один кейс, який на розгляд суддівської колегії надала російська сторона, – обстріл Донецька 5 листопада 2014 року[777]. У той день бойовий снаряд потрапив на шкільний стадіон, вбивши двох дітей і поранивши кількох інших.

Ряд європейських експертів повідомили, що боєприпас, який став причиною загибелі дітей, прилетів з території, контрольованої бойовиками[778]. У день трагедії, на той момент речник Міністерства закордонних справ, Євген Перебийніс у своєму мікроблозі в Twitter також повідомив[779], що снаряд, від якого загинули діти, був випущений з території, контрольованої терористами.

Не слід забувати й про численні розслідування, які були проведені українськими спеціалістами одразу після цієї трагедії. Експерти аналізували знімки, які, до слова, були зроблені російськими журналістами. Ті ж, у свою чергу, прибули на місце інциденту одразу після вибуху[780].

Українські фахівці, проаналізувавши скриншоти з місця події та дослідивши траєкторію польоту снаряду за допомогою Google Streetview, визначили[781], що бойова одиниця була випущена з підконтрольної терористам території міста Макіївка.

Кремль ставив за мету вкотре звинуватити Україну у так званому зриві мирного процесу з врегулювання ситуації на Донбасі. Зрозуміло, що матеріал, поданий у необхідному інформаційному руслі, зможе створити додатковий галас і сформувати образ України не як держави, що захищається від агресії Росії, а країни, що саме вчиняє терористичні атаки.

---

777 Служба безпеки та СКР розслідують обстріл школи в Донецьку – https://www.bbc.com/ukrainian/politics/11/2014/141106_sbu_case_donetsk_school_shelling_zsh

778 Обстріл школи в Донецьку, внаслідок якого загинули діти, вівся з окупованої Макіївки – https://24tv.ua/obstril_shkoli_v_donetsku_vnaslidok_yakogo_zaginuli_diti_vivsya_z_okupovanoyi_makiyivki_foto_n505957

779 Yevhen Perebyinis. @ YPerebyinis. Twitter account. 5.11.2014 https://twitter.com/YPerebyinis/status/530260906408951808

780 Донецк Школа 63 под обстрелом, жизнь в поселке Северный. Донецк СЕГОДНЯ YouTube channel. 2014 11 05 https://www.youtube.com/watch?v=DGaSzFYxdCk

781 Putin@War (formerly known as Ukraine@war). Rocket that hit School No63 did not come from Peski. 5.11.2014 http://ukraineatwar.blogspot.com/11/2014/rocket-that-hit-school-no-63did-not.html?m=1

Водночас на численні відео, що були надані українськими представниками у високому Суді, на яких бойовики ведуть обстріл з житлових кварталів, намагаючись викликати вогонь у відповідь, росіяни так і не змогли надати конкретні відповіді. Натомість вони презентували лише два фото танків, які рухаються (а не ведуть вогонь) вулицею міста Авдіївки. При цьому на одному з цих фото поруч із військовою технікою стоять автомобілі ОБСЄ.

Представники РФ у своєму виступі наголосили, що ці кадри доводять ведення ЗСУ боїв з житлового кварталу. Насправді ці звинувачення виглядають повністю алогічними, адже навряд чи російська сторона може пояснити, яким чином поблизу танку, з якого (за їх твердженням) відбувався обстріл, міг перебувати транспорт місії ОБЄС.

Заразом є чимало доказів, які засвідчують факт порушення РФ Мінських домовленостей безпосередньо на прикладі Авдіївки. Ще під час засідання офіційний представник України на слуханнях у Міжнародному суді ООН Олена Зеркаль наголосила[782], що «Кількість здійснених пострілів лише в Авдіївці за останні тижні сягнула майже 15 тисяч одиниць. Ця кількість боєприпасів еквівалентна 14 заповненим вантажним вагонам. В той самий час офіційний представник президента РФ публічно висловлює надію, що у бойовиків на Сході України не закінчаться боєприпаси. Чи може лишатися якийсь сумнів у тому, хто постачає це озброєння? Ні. Це робить Російська Федерація».

Можна нагадати, як 5 лютого 2017 року терорист з позивним «Склон» опублікували в соцмережі «Вконтакте» запис[783] обстрілу Авдіївки реактивними системами залпового вогню БМ21- «Град».

[782] Україна в Гаазі: жодних сумнівів, що за загострення на Донбасі відповідальна РФ. Європейська правда. 6.03.2017 https://www.eurointegration.com.ua/news/7062583/6/03/2017/

[783] Обстрел Донецк -Авдеевка Бьют ополчи по Украм – ГРАД. Сводки Ополчения. YouTube channel. 5.02.2017 https://www.youtube.com/watch?v=s61hYssHQOg

У залі суду російська сторона сформувала черговий фейк про нібито фінансування Україною терористів на окупованих територіях Донбасу. Це стосувалося питань і співпраці із українськими підприємствами, які фактично розташовані на загарбаних Росією землях, і знову ж таки катастрофи малайзійського Boeing 777. Росія вкотре намагалася поширити фейк про український ЗРК «Бук», який нібито збив цивільний авіалайнер.

Директор департаменту МЗС РФ з питань нових викликів і загроз Ілля Рогачов, який також представляє Росію в цьому процесі, зазначив[784] (натякаючи на економічну блокаду окупованих частин Донбасу), що Україна сама є спонсором тероризму, адже, згідно його слів, наша держава до останнього продовжувала торгувати та забезпечувати фінансовими ресурсами організації, якими, цитую, «фактично керує влада Донбасу».

Насправді, і на цьому наголошувало Міністерство інформаційної політики[785], «на українських підприємствах, які ще не встигли вкрасти росіяни, працюють громадяни України, які отримують зарплатню та сплачують податки до українського бюджету».

За півроку до судового процесу Міністр з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України Вадим Черниш пояснював, що промислові підприємства, які перебувають в окупованих районах Донбасу, сплачують податки в Україні у повному обсязі[786].

КИЇВ. 20 січня. УНН. Промислові підприємства, які перебувають в окупованих районах Донбасу, сплачують податки в Україні. Про це в ефірі "5 каналу" заявив міністр з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України Вадим Черниш, передає **УНН**.

"Українці, які працюють на непідконтрольних територіях платять податки по повній. Там немає органів податкової служби. Податківець не може зайти на територію, де 40 тис. озброєних людей і перевірити це підприємство, але підприємство працює, виробляє метал. Метал продається за кордон, гроші зараховуються на підконтрольну територію під контроль фіскальної служби, з них сплачуються податки. Просто перевірити це складно. Але кожен місяць сплачуються податки з територій, які зараз не контролюються урядом," – зазначив В. Черниш.

Відповідна теза пояснюється доволі просто: у зв'язку із активними бойовими діями, які тривають на Донбасі, українські податківці не можуть зайти на окуповану терористами територію і перевірити окремо узяте підприємство. Однак останнє працює, виробляє продукцію і постачає її закордон. Гроші ж зараховуються на підконтрольну територію під контроль фіскальної служби, з них сплачуються податки. Частина з цих надходжень іде на відновлення інфраструктури Донецької і Луганської областей[787].

---

784 РФ в суде ООН отвергла обвинения Киева в поддержке терроризма. РИА Новости Украина. 07.03.2017 https://rian.com.ua/story/1022043824/20170307.html

785 ТОП5- брехні російської сторони в міжнародному суді в Гааз. Дмитро Золотухін. Facebook account. 7.03.2017 https://www.facebook.com/dzolotukhin/posts/1417399561644755?pnref=story&__mref=message_bubble

786 Підприємства з окупованих територій Донбасу платять податки Україні – В.Черниш. УНН. 20.01.2017 http://www.unn.com.ua/uk/news/-1637159pidpriyemstva-z-okupovanikh-teritoriy-donbasu-platyat-podatki-ukrayini-v-chernish

787 Податки, які сплачують українські підприємства на окупованих територіях, враховано в державному бюджеті, – віце-прем'єр Зубко. Цензор. НЕТ. 14.02.17 https://ua.censor.net.ua/news/427804/podatky_yaki_splachuyut_ukrayinski_pidpryyemstva_na_okupovanyh_terytoriyah_vrahovano_v_derjavnomu_byudjeti

Пізніше Вадим Черниш назве ті підприємства, над активами яких українська сторона зберігає контроль[788]. Крім того, він зауважить, що наявність в ОРДЛО української енергосистеми та підприємств демонструють відмінність неконтрольованих територій Донбасу від ситуації в анексованому Росією Криму.

Йдеться про те, що для експорту власної продукції цим виробникам необхідно отримати підтверджений Україною сертифікат походження. На місці відповідний документ так просто не отримаєш, тим паче, що одержання відповідного сертифікату зумовлено виконанням ряду процедур.

Після судового процесу у Гаазі, 18 квітня 2017 року, Президент України Петро Порошенко підписав Закон[789] про внесення змін до Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» (щодо вдосконалення регулювання відносин з використання державного і комунального майна на тимчасово окупованій території України).

Ці зміни скасовують концесійний платіж за право створення (будівництва) та/або управління (експлуатації) державним та комунальним майном, розташованим у населених пунктах тимчасово окупованих територій, де наразі органи державної влади не працюють.

Відповідне рішення має збалансувати коло прав та обов'язків сторін концесійного договору в умовах АТО, а також вивільнить кошти підприємців для позапланового ремонту будівель, обладнання чи інше устаткування.

Про це все ми розповіли для того, щоб Ви, наш читач, зрозуміли, що Україна не спонсорує російських терористів, а навпаки, веде з ними боротьбу. Наша держава дійсно допомагає тим, хто опинився на окупованих територіях, однак не захотів працювати на Москву і продовжив вкладати гроші в економіку України. Себто всі ці хибні звинувачення, які озвучила у залі Суду російська сторона, є черговим фейком і провокацією.

Кремль прагнув показати, що Україна отримує зиск від війни на Донбасі. Насправді побудувати подальший логічний ланцюжок не так вже й складно, адже будь-яка людина, почувши фейк російських дипломатів, подумає, що наша держава не бажає миру. І це, в свою чергу, чітко пов'язується із попередньою інформацією про так зване невиконання Україною Мінських домовленостей.

Окремо слід проаналізувати позицію російської сторони щодо знову ж таки збитого малайзійського літака Boeing 777. Ми вже писали про фейки, які розповсюджують ЗМІ РФ щодо катастрофи авіалайнера та й про загальну стратегію Кремля на цьому напрямку – втягнути Україну у цей скандал, вказавши, що вона є співучасником вбивства.

Втім, під час засідання колегії високого Суду російські представники надали дві абсолютно протилежні позиції щодо цього питання. Намагаючись створити з України образ вбивці, вони в черговий раз довели, що це саме російські найманці знищили літак за допомогою зенітно-ракетного комплексу «Бук».

Під час свого виступу вже відомий вам Ілля Рогачов, директор департаменту МЗС РФ з питань нових викликів та загроз, повідомив наступне[790]:

«Варто зазначити, що протягом літа 2014 року український -156й зенітно-ракетний полк, в розпорядженні якого були системи «Бук М1», дислокувався у зоні конфлікту. В цілому це підрозділ було озброєне 17 «Буками М1», аналогічними тому, який був ідентифікований міжнародної слідчою групою».

---

788 Лікування симптомів. ZN.ua 27.01.2017 https://dt.ua/internal/likuvannya-simptomiv-_.html

789 Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про тимчасові заходи на період проведення антитерористичної операції» (щодо вдосконалення регулювання відносин з використання державного і комунального майна на тимчасово окупованій території України). Сайт Верховної Ради України. 18.04.2017 http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc1_4?pf60251=3511

790 600 страниц доказательств: чем Россия ответила на иск Украины в Гааге. RT. 7.03.2017 https://russian.rt.com/ussr/article/-365905ukraina-isk-gaaga-rossiya

Однак вже інший російський представник, британський юрист Семюель Уордсворт, надав інформацію, яка опосередковано доводить причетність Росії до збиття малайзійського літака. Так, правник зауважив, що Україна не повинна звинувачувати російський найманців у цьому інциденті, адже, як він акцентував, не відомо, чи зумисно вони скоювали цей злочин. Більше того, правник наголосив[791], що «хто б не передавав цей комплекс збройним формуванням «ДНР» та «ЛНР», він мав на меті лише посилення оборони «ДНР» та «ЛНР» від можливих атак Повітряних сил України».

Представники Росії у високому Суді також намагалися звинуватити Україну у демонстрації постановчого відео про перевезення важкого російського озброєння для терористів.

Як повідомляли розслідувачі платформи «StopFake»[792], ще 6 березня 2017 року російська газета «Москвоский комсомолец» вийшла з публікацією[793], в якій звинуватила Україну в демонстрації відео-постановки, представленій на слуханні в Міжнародному суді ООН в Гаазі. У друкованій версії видання матеріал вийшов із заголовком «Намальовані звинувачення». Відео, який російське видання назвало «ігровим», насправді відображало, яким чином російський конвой із ЗРК «Бук» переміщувався на окуповану території Донецької області.

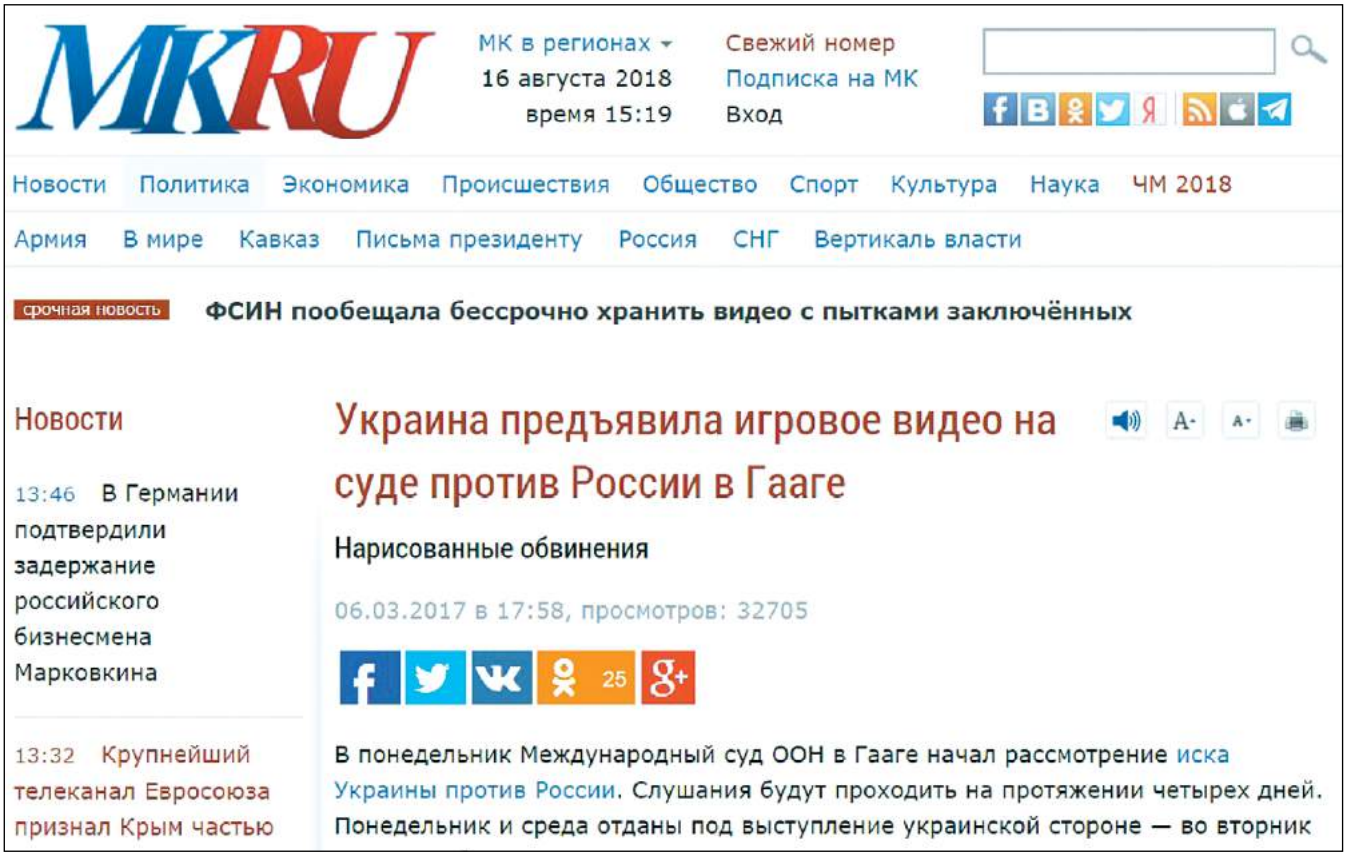

Це відеоролик – документальна 3D-візуалізація хронології подій за результатами розслідування Спільної слідчої групи (JIT)[794] за справою збитого малайзійського літака. Коли відео презентувалося у залі суду, то було обумовлено, що це лише частина відеозвіту.

---

791 Россия в Гааге заявила, что сбивший МН17 «Бук» передали «ДНР» для защиты от ВСУ. ZN.ua. 9.03.2017 https://zn.ua/POLITICS/rossiya-v-gaage-zayavila-chto-sbivshiy-mn-17buk-peredali-dnr-dlya-zaschity-ot-vsu241623-_.html

792 Фейк: Украина предъявила игровое видео на суде против России в Гааге. Stop Fake. 12.03.2017 https://www.stopfake.org/fejk-ukraina-predyavila-igrovoe-video-na-sude-protiv-rossii-v-gaage/

793 Украина предъявила игровое видео на суде против России в Гааге. Москвоский комсомолец. 06.03.2017 http://www.mk.ru/politics/06/03/2017/ukraina-predyavila-igrovoe-video-na-sude-protiv-rossii-v-gaage.html

794 Documentary 3d-visualisation. StopFake English. YouTube channel. 10.03.2017 https://www.youtube.com/watch?v=FTwbace9ZPI

СЕЗОН 2. #КРИМНАШ АБО НА ТЕРИТОРІЇ ПІВОСТРОВА НЕМАЄ ПЕРЕСЛІДУВАНЬ

Росія, намагаючись спростувати звинувачення української сторони у дискримінації українців та кримських татар на території окупованого Кримського півострову, розповідає у Міжнародному суді ООН про легітимність так званого кримського референдуму та про приналежність Криму до Росії. Більше того, Москва трактує судові перемоги українських бізнесменів як легітимацію анексії.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

• Росія не дискримінує і не переслідує кримськотатарське населення;

• Лідери кримськотатарського народу, які вимушені були покинути територію Криму, не репрезентують увесь корінний народ України;

• Жителі Криму мають рівний доступ до навчання українською мовою;

• Україна на рівні міжнародних судових інстанцій нібито обміняла Крим на втрачені після анексії інвестиції.

Міжнародний суд ООН оголосив про вжиття тимчасових запобіжних заходів щодо Росії у частині позову України щодо порушення РФ Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації (CERD). Серед них – скасування заборони на діяльність кримськотатарських інституцій, зокрема Меджлісу та гарантування доступності освіти українською мовою. По сьогодні Росія так і не виконала проміжне рішення Суду, однак протягом року вона створила чимало фейкових повідомлень, які мають довести міжнародній спільноті, що Москва дотримується міжнародного права.

Під час судового засідання представник російського МЗС Григорій Лук'янець заявив[795], що «Україна дискримінувала татар десятиліттями. Росія докладає значних зусиль, щоб підтримувати кримських татар та українську спільноту, і просувати їх культуру в Криму, не дивлячись на складну фінансову ситуацію. Такі зусилля ніколи не були здійснені на цій території».

Насправді ця інформація, сказана у високому Суді російським представником, не відповідає дійсності і є абсолютно брехливою. У доповіді, оприлюдненої 29 квітня доповіді Групи моніторингу прав національних меншин «Ксенофобія в 2014 році на тлі революції та інтервенції», чітко вказано, що активісти і лідери національного руху кримських татар піддаються репресіям з боку окупаційної влади, незалежні організації забороняються і знищуються, тиску піддаються кримськотатарські ЗМІ і благодійні фонди, а також мусульманські громади і навчальні заклади[796].

Крім того, автори дослідження повідомили, що у 2014 році було зафіксовано 12 випадків зникнення представників кримськотатарського народу, четверо з них знайдені мертвими, 1 підпал святинь і майна кримських татар, 4 випадки заборони в'їзду кримським татарам на півострів. Помічено також 11 випадків утисків вільного функціонування кримськотатарських мови, преси, телебачення і заборон мусульманської літератури.

Також відомо про 41 випадок утисків діяльності Меджлісу і його представників. Піддавалися переслідуванню і представники інших національностей і релігійних груп (3 випадки антисемітизму, 2 випадки зникнення українців, 6 випадків утисків церков).

Пізніше, у 2017 році, неурядова організація, яка займається захистом прав людини, «Human Rights Watch», у своєму звіті повідомила[797], що за два роки – з 2015 по 2017 рр. – російська окупаційна влада продовжила переслідування кримських татар, звинувачуючи тих у сепаратизмі та тероризмі. Зокрема, за вказаний період було арештовано 26 представників політичної сили «Хізб ут-Тахрір».

Під час засідання колегії Міжнародного суду ООН українська сторона продемонструвала кілька нот протесту, які Україна направила Росії щодо ситуації в Криму, а також повідомила, що близько 19 тис. людей в період з 2014 року змушені були покинути півострів.

Додамо, що Кремль, і це помітно з тексту нашого першого серіалу «Кишеньковий ІДІЛ», з кінця 2013 року поширював через підконтрольні йому ЗМІ фейки про уявну загрозу, яка надходить від кримських татар та, зокрема, лідерів Меджлісу.

---

795 Факти проти фейків: суд Україна-Росія у цитатах. 24 канал. 10.03.2017 https://24tv.ua/fakti_proti_feykiv_sud_ukrayinarosiya_u_tsitatah_n791820

796 Ксенофобія в Україні в 2014. Український Кризовий Медіа Центр. You Tube channel. 28 квітня 2015. https://www.youtube.com/watch?v=56W1pBd4M1Y

797 Crimea: Persecution of Crimean Tatars Intensifies. Офіційний сайт Human Rights Watch. 14.11.2017 https://www.hrw.org/news/14/11/2017/crimea-persecution-crimean-tatars-intensifies

Цікаво, що російські пропагандисти намагалися сформувати повідомлення[798] про нібито закриття Меджлісу у зв'язку з ініційованою українською владою та тими кримськотатарськими політиками, які нині перебувають у вигнанні на підконтрольній Україні території, продуктової та енергетичної блокади[799].

Наталія Поклонська – колишній так званий прокурор АР Крим, депутат Державної Думи РФ/ ria.ru

У грудні 2014 року, колишній «прокурор» Криму Наталя Поклонська вручила Меджлісу попередження про заборону на проведення будь-яких масових заходів. В подальшому Поклонська ініціювала внесення Меджлісу кримськотатарського народу в список екстремістських організацій РФ.

У середу, 13 квітня, вона винесла рішення про призупинення діяльності Меджлісу кримських татар. Копія документа вручена представникам громадського об'єднання. Рішення «прокуратури» Криму було направлено в міністерство юстиції РФ для включення його в загальний перелік громадських і релігійних об'єднань, діяльність яких припинена на території РФ.

А вже 18 квітня 2016 року Меджліс був включений підконтрольним Кремлю Верховним судом Криму до переліку громадських і релігійних об'єднань, діяльність яких припинена у зв'язку із здійсненням ними екстремістської діяльності. До речі, це відбулося за рік після енергетичної блокади Кримського півострову.

Цікаво, що під час судового засідання російська сторона розповідала про Меджліс як про орган, який не є репрезентативним з точки зору громадської думки кримських татар, які проживають на півострові.

Представник МЗС РФ Григорій Лук'янець сказав тоді наступну фразу: «лідери кримських татар та української спільноти в Криму чітко не погоджуються зі звинуваченнями у дискримінації»[800].

Ремзи Ільясов – віце-спікер так званого кримського парламенту/ ria.ru

У день оприлюднення офіційного рішення Міжнародного суду ООН, віце-спікер, так званого, кримського парламенту Ремзи Ільясов під час розмови із журналістом російського видання «РИА Новости» сказав[801]: «Нам прикро, що суд ООН ухвалив рішення на основі суб'єктивних факторів, без урахування думки кримського-татарського народу, що проживає на своїй історичній батьківщині. Ніхто не запитав у народу, чи потрібен йому меджліс з такими лідерами і в такому вигляді. Щодо необхідності мати ту чи іншу структури вирішує сам народ, а не якісь міжнародні інститути».

---

798 Международный суд ООН не нашел признаков финансирования терроризма Россией. РИА Новости. 19.04.2017 https://ria.ru/world/1492616680/20170419.html

799 ЗАБОРОНА МЕДЖЛІСУ КРИМСЬКОТАТАРСЬКОГО НАРОДУ В КРИМУ. РБК-Україна https://www.rbc.ua/ukr/tag/zapret-medzhlisa19042016-

800 Росія в Гаазі відкинула звинувачення в дискримінації татар у Криму. УНІАН. 7.03.2017 https://www.unian.ua/politics/-1812476rosiya-v-gaazi-vidkinula-zvinuvachennya-v-diskriminatsiji-tatar-u-krimu.html

801 Власти Крыма: суд ООН принял решение по меджлису* без мнения крымских татар. РИА Новости. 19.04.2017 https://ria.ru/world/1492616408/20170419.html?inj=1

Слід трохи розповісти про пана Ільясова. Ця людина, яка називала себе «учнем» лідера кримських татар Мустафи Джемілєва, зрадила не лише свого вчителя, а й десятки тисяч людей, які вимушені були тікати з Криму від переслідувань, які організувала окупаційна влада.

Ільясов відкрито підтримував[802] на виборах до Державної Думи РФ правлячу партію «Єдина Росія», закликаючи кримських татар змиритися із анексією півострова. А до цього він залучався до фіктивних зустрічей російського президента із представниками Криму[803], нібито репрезентуючи кримськотатарську частину населення.

Росія прагне виправдати переслідування кримських татар та закриття політичних, громадських та релігійних організацій в Криму шляхом повного заперечення своїх злочинів. Фабрикуючи дані, маніпулюючи цифрами та задіюючи політиків, які насправді не репрезентують інтереси кримськотатарського народу, Росія намагається показати, що слідує букві закону та створює транспарентні умови для усіх жителів півострову.

Окремо слід загадати про фейкові заяви російської сторони щодо рівного доступу жителів Криму до доступності освіти українською мовою.

Після одержання кінцевої ухвали Міжнародного суду ООН голова комісії міжнародного права Російської асоціації сприяння ООН з економічних, соціальних і культурних прав, професор РУДН і МГИМО Аслан Абашидзе в бесіді з телеканалом RT повідомив чергову дозу фейкової інформації[804]:

«Зокрема, Росія повинна забезпечити доступ до освіти українською мовою. Але Росія це питання давно вирішила. У цьому суб'єкті (ред. в Криму) за законом і так три офіційні мови – російська, українська і татарська. Що стосується дискримінації інститутів, від яких Росія повинна утриматися, то можна відзначити, що для кримських татар ніколи стільки не робили, як після приєднання Криму. Наприклад, для репресованих татар запроваджений спрощений порядок отримання громадянства РФ».

В коментарі виданню «Крим. Реалії» член Кримської правозахисної групи Олександр Сєдов констатував[805], що на території півострова в контексті викладання шкільних предметів українською мовою нічого не змінилося. Досі продовжує функціонувати лише одна україномовна школа у місті Феодосія. В інших навчальних закладах наприкінці кожного року скликаються батьківські збори, де адміністрація наполегливо просить батьків обрати для викладання російську мову.

Доречно буде нагадати про звіт місії ОБСЄ від липня 2015 року, де чітко було обумовлено[806]: навчання українською мовою в Криму наразі під загрозою через тиск на керівництво шкіл, вчителів та дітей, яких змушують припинити викладати українську мову та вивчати її.

А у доповіді верховного комісара ООН від серпня-листопада 2016 року сказано[807], що в Криму та в Севастополі зафіксовано «безперервний занепад української мови під час процесу навчання».

Натомість Кремль влаштовує абсолютно фіктивні заходи, які мають показати, що Москва підтримує розвиток української мови у Криму.

---

802 Ремзи Ильясов: «Мой выбор – ЕДИНАЯ РОССИЯ!» ЕДИНАЯ РОССИЯ КРЫМ. YouTube channel. 27.08.2014 https://www.youtube.com/watch?v=iVBSbx1XcuY

803 Владимир Путин встретился с представителями крымских татар и обсудил вопросы поддержки народов Крыма. Крым Сегодня – информационно-аналитический портал. YouTube channel. 19.05.2014 https://www.youtube.com/watch?v=clKKjPJK0j0

804 Гаагский вердикт: что означает решение суда ООН по иску Украины к России. RT. 20.04.2017 https://russian.rt.com/ussr/article/-380644sud-oon-isk-ukraina-rossiya-reshenie

805 Крым после суда в Гааге: ни Меджлиса, ни украинского. Крым. Реалии. 30.10.2017 https://ru.krymr.com/a/28824415.html

806 Report of the Human Rights Assessment Mission on Crimea (18–6 July 2015). OSCE. 17.09.2015 https://www.osce.org/odihr/report-of-the-human-rights-assessment-mission-on-crimea?download=true

807 Доклад о ситуации с правами человека в Украине 16 августа – 15 ноября 2016 г. Управление Верховного комиссара Организации Объединенных Наций по правам человека. https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/UAReport16th_RU.pdf

Так, 9 жовтня 2017 року у Криму організували міжнародний круглий стіл «Співпраця української національно-культурної автономії республіки Крим із співвітчизниками за кордоном». Під час цього заходу голова так званого Державного комітету у справах міжнаціональних відносин і депортованих громадян Криму Заур Смирнов заявив, що Україна не має права говорити від імені усього українського народу.

Про цей фейковий захід багато писали розслідувачі платформи «Stop Fake»[808].

Російські ЗМІ та медіа анексованого Криму повідомили[809], що на території півострову відбувся з'їзд представників українських діаспор, і що під час цього заходу організатори планували налагодити спільну роботу із, цитую, «конструктивно налаштовано частиною народу України».

Показово, що серед учасників заходу були не лише російські чиновники та журналісти, але й втікачі, представники колишньої української влади, зокрема Вадим Колісниченко – автор закону «Про засади державної мовної політики», закону, який на певний час фактично прирівняв у статусі українську та російську мови на території нашої держави.

Цікаво, що у сюжеті ТВЦ «Крым»[810], який був присвячений «з'їзду українських діаспор», також йдеться і про те, що поборниками української мови та культури муть стати Крим та Донбас, які нібито намагаються налагодити конструктивний діалог із розсудливою частиною населення України.

Таким чином, цей фарс був створений для того, щоб показати, що на окупованих територіях українська мова є більш захищеною, аніж деінде.

Згідно з інформацією платформи «StopFake», «Українська громада Криму» була однією з організацій, що представляла українську сторону. Нагадаємо, що сайт «Крим. Реалії» повідомляв[811], що дану структуру очолив Олег Усик, який є депутатом місцевої ради від російської партії «Единая Россия».

При цьому на самому заході ніхто так і не назвав прізвищ тих представників українських діаспор, які взяли участь у цьому круглому столі. В коментарі українському інформаційному агентству «Укрінформ» голова Об'єднання українців у Польщі Петро Тима повідомив[812]: інформація про участь представників цієї діаспори у відповідному заході – черговий фейк Кремля.

"Я переконаний, що ніхто туди не поїхав з української громади Польщі. Це - типова дезінформація, адже немає прізвищ, немає назв організацій, але є гучні заяви і є заголовок, і ця новина вже житиме своїм життям", - заявив Тима.

Тима назвав фейком Кремля участь українців Польщі у «кримському з'їзді діаспор». Укрінформ.

808 Фейк: В Крыму прошел международный съезд украинских диаспор. Stop Fake. 13.10.2017 https://www.stopfake.org/fejk-v-krymu-proshel-mezhdunarodnyj-sezd-ukrainskih-diaspor/

809 Украинская диаспора призвала объединяться с русскими в Крыму. РИА Новости. 9.10.2017 https://crimea.ria.ru/society/1112241276/20171009.html

810 В Симферополе прошёл международный круглый стол «Сотрудничество украинской национально-культурной автономии Республики Крым с соотечественниками за рубежом». ТВЦ «Крым». 9.10.2017 http://1tvcrimea.ru/pages/news/-067923v-simferopole-proshjol-mezhdunarodnyj-kruglyj-stol-sotrudnichestvo-ukrainskoj-n

811 «Украинскую общину» Крыма возглавил депутат от «Единой России». Крым. Реалии. 11.03.2016 https://ru.krymr.com/a/news/27603361.html

812 Тима назвав фейком Кремля участь українців Польщі у «кримському з'їзді діаспор». Укрінформ. 10.10.2017 https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/-2322091tima-nazvav-fejkom-kremla-ucast-ukrainciv-polsi-u-krimskomu-zizdi-diaspor.html

Якщо говорити про офіційну позицію представників української діаспори, то слід нагадати про заяву Світового конгресу українців, в якій той підтримав заяви і рекомендацій парламентського комітету Асоціації ЄС-Україна стосовно додержання територіальної цілісності України та євроінтеграції[813].

Повертаючись до слів Абашидзе щодо спрощеного порядку отримання кримчанами громадянства РФ, то слід нагадати не раз презентовані дані, які засвідчують, що протягом років анексії півострова Російська Федерація перевезла на територію Криму сотні тисяч російських громадян, а також жителів окупованих земель Донбасу[814].

Що ж стосується виконання Росії проміжного рішення Міжнародного суду ООН, то поки зрозуміло одне: Москва його не виконує і не збирається виконувати, навіть попри направлені самою судовою установою звернення[815].

[813] UWC welcomes Statement by EU-Ukraine Parliamentary Association Committee on Ukraine's territorial integrity and European perspective. СКУ. 4.10.2017 http://www.ukrainianworldcongress.org/news.php/news/1727

[814] За четыре года аннексии в Крым были перемещены минимум 500 тысяч россиян – Джемилев. ZN.ua. 24.01.2018 https://zn.ua/UKRAINE/za-chetyre-goda-anneksii-v-krym-byli-peremescheny-minimum-500-tysyach-rossiyan-dzhemilev273104-_.html

[815] Lana Zerkal. Facebook account. 18.05.2018 https://www.facebook.com/lana.zerkal/posts/1959692870730547

СЕЗОН 2. СЕРІЯ 2. Українські інвестори легалізували анексію Криму

Після того як Постійний третейський суд у Гаазі ухвалив рішення щодо сплати Російською Федерацією компенсацій українським приватним компаніям за порушення їх інвестиційної діяльності на території Криму, Москва почала активно тиражувати фейк про нібито визнання судом факту визнання півострову російським.

Вісімнадцять українських компаній і колишній голова правління «ПриватБанку» Олександр Дубілет в червні 2015 року подали позов про порушення Росією договору з Україною про інвестиційну діяльність від 1998 року.

Підприємці тоді скаржилися, що Москва заважала їх інвестиційній діяльності, що в підсумку призвело до відчуження інвестицій. Колегія Постійного третейського суду визнала[816] Росія відповідальною за порушення цього договору та експропріації капіталу. Більше того, Суд постановив відшкодувати українським компаніям збитки, які були спричинені анексією Кримського півострова. Таким чином Москва, згідно із цим рішенням, має сплатити постраждалим 159 мільйонів доларів компенсації.

Одразу після ухвалення відповідного рішення, російські чиновники, а також медіа країни-агресора почала поширювати фейки, які стосувалися різних аспектів цієї справи.

Так, член комітету Ради Федерації Росії з міжнародних справ Сергій Цеков заявив, що рішення суду в Гаазі щодо активів українських компаній в окупованому РФ Криму політизоване[817].

Він вказав: «Насправді та ж сама «Жиса» (телерадіокомпанія ТРК «Жиса», що входила в групу «1 + 1 медіа». Ред.), телерадіокомпанія, могла продовжувати працювати в Криму після референдуму. Їй ніхто не заважав це робити, рішення припинити мовлення вона ухвалила самостійно. Тому втрата активів сталася з її вини. Це ж, впевнений, стосується й інших позивачів. Їх ніхто не виганяв. Ті українські підприємці, які хотіли залишитися працювати в Криму після того, як він став російським, залишилися. А українські компанії, які покинули Крим, зробили це за власним бажанням. Які в цьому випадку можуть бути претензії до Росії?»

Справа в тому, що ТРК «Жиса», як і локальна платформа ТРК «Свобода» припинили своє мовлення[818] через російську агресію. Саме тоді кримські бізнесмени, які мали непогані зв'язки у Москві почали виказувати свою лояльність окупаційній владі. «Жиса», яка не захотіла висловлювати свою прихильність Росії, припинила мовлення на території півострова.

Розповідаючи про добровільне бажання українських компаній залишити свої активи на півострові, Кремль намагався переконати міжнародну спільноту, що анексія Криму відбувалася абсолютно мирним шляхом і ніхто не відчужував активи нашого бізнесу. Таким чином Москва намагалася показати безглуздість, і як казав російський чиновник, заполітизованість рішення, ухваленого високим Судом. Однак головне, чого справді бажала домогтися російська влада, – це формування у підконтрольного їй населення думки про визнання Постійним третейським судом факту міжнародного визнання Криму частиною російської території.

---

816 ARBITRATION BETWEEN EVEREST ESTATE LLC AND OTHERS AS CLAIMANTS AND THE RUSSIAN FEDERATION AS RESPONDENT. PRESS RELEASE. Permanent court of arbitration. 9.05.2018 https://pcacases.com/web/sendAttach/2325

817 «Українські компанії, які покинули Крим, зробили це за власним бажанням»: у Радфеді РФ назвали заполітизованим рішення суду Гааги щодо збитки через окупацію. ЦЕНЗОР.НЕТ. 10.05.2018 https://ua.censor.net.ua/news/3065389/ukrayinski_kompaniyi_yaki_pokynuly_krym_zrobyly_tse_za_vlasnym_bajannyam_u_radfedi_rf_nazvaly_zapolityzovanym

818 По ту сторону экрана: владельцы крымского телевидения. Крым. Реалии. 22.07.2016 https://ru.krymr.com/a/27874074.html

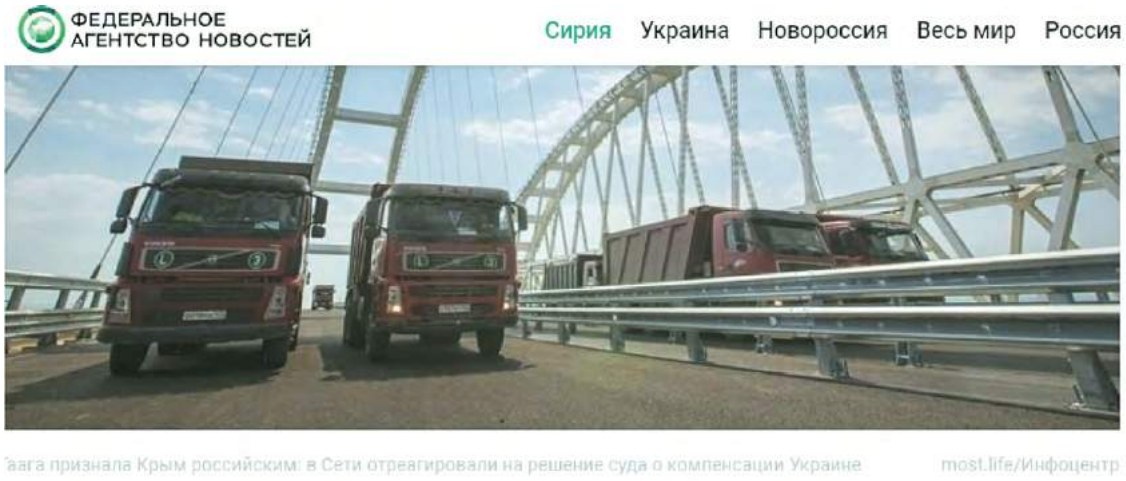

Москва, 10 мая. Арбитраж в Гааге вынес решение по искам 18 украинских компаний к России, которые понесли убытки из-за присоединения полуострова. В общей сложности Украине присудили выплатить 159 млн долларов.

Так, одразу після рішення Суду, російські медіа почали поширювати абсолютно фейкову інформацію[819], вільно трактуючи відповідну ухвалу міжнародної судової інстанції. Вони сформували наступний наратив: Гага визнала Крим російським. Мовляв, відповідне рішення означає продаж Криму, який легалізується на міжнародному рівні.

Ми не будемо навіть говорити про те, що відповідна справа стосується виключно позову приватних компаній до відповідача – Російської Федерації. Не йдеться про справу на кшталт «Україна проти Росії», себто ми не обговорюємо питання міждержавних взаємовідносин.

Олена Зеркаль – заступник Міністра закордонних справ України/ headnews.net

Разом з тим фейкова інформація, запущена РФ, щодо визнання Криму російською територією – така, що заслуговує на спростування. І відповідне спростування надала заступник Міністра закордонних справ України – Олена Зеркаль[820]: «Наші позови – це претензії щодо майна, а не щодо приналежності суверенної території. Ми не ставимо питання стосовно території навіть у нашому позові, який стосується морської конвенції. Ми не говоримо про те, що арбітраж навіть у тому випадку має вирішувати приналежність Криму. Приналежність Криму ніяк не ставиться під питання. Це для всіх зрозуміло, окрім росіян. Ми ставимо питання про втрачене майно, про націоналізоване майно – про те, що втратили приватні інвестори і держава, як інвестор також».

Цікаво, що поки російські ЗМІ розповсюджували фейкову інформацію про так зване визнання Судом Криму російською територією, Кремль відмовився від виплати компенсацій українським компаніям. Пояснили вони своє рішення дуже просто – своєю відсутністю на процесі, і необов'язковістю коритися його рішенням, через свою неучасть у ньому[821]. Справді, російська сторона просто не з'являлася на судові засідання.

819 Гаага признала Крым российским: в Сети отреагировали на решение суда о компенсации Украине. Федеральное агентство новостей. 10.05.2018 https://riafan.ru/-1055679gaaga-priznala-krym-rossiiskim-v-seti-otreagirovali-na-reshenie-suda-o-kompensacii-ukraine

820 Олена Зеркаль. Інфовечір. 5 канал. 11.05.2018 https://www.youtube.com/watch?v=m7c2-7KTzaY

821 В Кремле прокомментировали сообщения о решении суда в Гааге по компенсации за Крым. Интерфакс. 10.05.2018 http://www.interfax.ru/russia/612070

Росія не полишає спроб показати, що європейці зацікавлені у будівництві газогону "Північний потік2-". Задля цього відбувається фабрикація інформаційних повідомлень про нібито програш українського НАК "Нафтогаз" російському РАО "Газпром" за цією справою. Крім того, Москва намагається переконати російського громадянина та українського газового споживача, що російська компанія перемогла у судовому спорі в Стокгольмському арбітражі.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

- Українська газотранспортна система більше європейцям не потрібна;
- Проект Північний потік2- підтримали навіть його противника – члени Євросоюзу;
- Україна готова здати ЄС свою ГТС в обмін на припинення будівництва російського газогону;
- Україна продовжує закуповувати російський газ.

Українська компанія НАК «Нафтогаз України» почала процедуру арешту активів російського монополіста «Газпром» через невиконання російською стороною ухвали Стокгольмського арбітражного суду щодо відшкодування Україні збитків у розмірі 2,6 млрд. доларів[822]. Наразі відомо, що акції проектних компаній Nord Stream AG і Nord Stream 2 AG (остання займається будівництвом газогону Північний потік2-») можуть постраждати внаслідок судового процесу. На фоні цього російські ЗМІ тиражують фейки про начебто дешевизну для європейців проекту «Північний потік2-» та про недоцільність використання української газотранспортної системи.

З 2015 року російські ЗМІ поширюють фейки, де стверджують, що проект «Північний потік2-» допоможе європейським державам позбутися транзитних країн. Це є прямим натяком на Україну та її ГТС[823]. Однак вже у 2018 році, коли між Україною та Росією розгорілася чергова «газова війна», російські медіа почали переконувати читачів та глядачів у тому, що більшість європейських країн підтримали ідею будівництва газогону, який, за словами пропагандистів із РФ, є надійним і більш дешевим джерелом постачання енергоресурсу.

У дослідження розслідувачів платформи «StopFake» вказано[824], що ще 28 лютого 2018 року російське видання РИА Новости опублікувало матеріал, де зазначило, що великі європейські компанії остаточно вирішили підтримати ідею будівництва «Північного потоку2-» задля диверсифікації поставок; ба навіть більше, видання написало про те, що німецькі концерни вирішили позбутися транзитерів – України та Польщі[825].

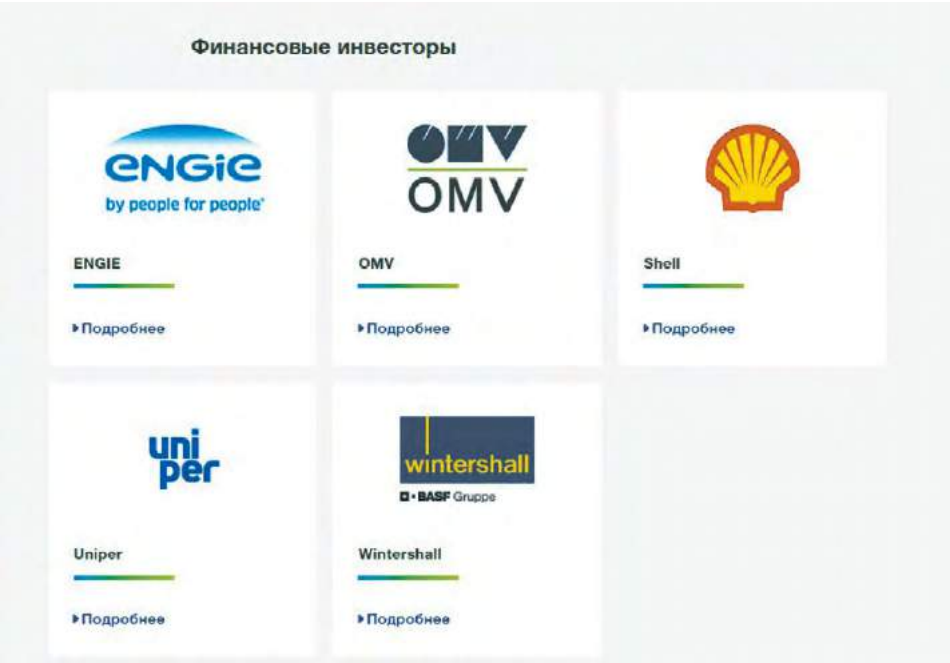

Головні інвестори проекту Північний потік2- / nord-stream2.com

Російське медіа посилаються на заяву, яку підписали глави трьох енергетичних компаній ЄС – Uniper, Wintershall і OMV, – де ті чітко вказали, що Європі необхідна диверсифікація поставок палива. Однак слід зазначити, що ці компанії від початку виступали за будівництво газогону; більше того, вони є інвесторами компанії Nord Stream 2 AG, яка є керівною компанією з будівництва «Північного потоку2-»[826].

822 Юрий Витренко. Fecebook account. 30.05.2018 https://www.facebook.com/photo.php?fbid=10155783038828458&set=a.10150115247073458.281247.550668457&type=3&theater

823 Обнулить украинский транзит. Газета.RU. 23.01.2015 https://www.gazeta.ru/business/6383865/22/01/2015.shtml

824 «У обхід України» і «надійність»: що російські ЗМІ говорять про «Північний потік2-». Stop Fake. 22.03.2018 https://www.stopfake.org/uk/u-obhid-ukrayiny-i-nadijnist-shho-rosijski-zmi-govoryat-pro-pivnichnyj-potik2-/

825 Германские концерны выступили против Украины и Польши. РИА Новости. 28.02.2018 https://ria.ru/analytics/1515419427/20180228.html

826 Акционер и инвесторы. Nord Stream2. https://www.nord-stream2.com/ru/kompaniia/aktsioner-i-investory/

5 березня 2018 року російське пропагандистське видання «Украина.ру» виклала коментар директора Центру політичної інформації Олексія Мухіна. Він зауважив, що європейські країни прагнуть тісно співпрацювати із Росією, замість того, щоб управляти українською ГТС. Мухін стверджує, що з урахуванням будівництва другої нитки газогону «Північний потік» Україна стане додатковим маршрутом поставок російського газу, а в разі переукладення контракту на термін після 2019 року, положення документа стануть вигіднішими для Москви. При цьому Мухін сумнівається, що європейці виявлять бажання взяти в оренду українську ГТС, оскільки вона, як він зазначив, втратила свою актуальність.

Цікаво, що за десять днів, 15 березня, та ж сама медіа платформа «Украина.ру» напише матеріал зовсім протилежного змісту[827], де вкаже, що Європа взагалі хоче керувати транзитом російського газу через Україну.

До речі, фейк про безперспективність використання української ГТС розповсюджувався тим самим виданням ще у червні 2017 року. Тоді пропагандисти наголошували, що «Українська ГТС в її нинішньому стані нікому не потрібна. Вона застаріла, вартість її модернізації порівнянна з вартістю прокладання «Північного потоку – 2»»[828]. В подальшому автори цієї замітки скажуть, що ««більшу частину української ГТС чекає консервація, а більшості українців доведеться опалювати свої будинки дровами та іншими альтернативними джерелами енергії».

Як повідомлять розслідувачі «Stop Fake»[829], ряд європейських фахівців у сфері енергетики, а також впливові світові видання повідомили, що проект «Північний проект2-» – політичний інструмент.

Так, британський професор Алан Райлі, експерт з енергетичних питань та ринкової конкуренції, вказує у своїй статті, що ключова мета Росії під час зведення газогону – розколоти Європу. Він також зауважує, що на європейському ринку діють газові компанії, які і допомагають ЄС диверсифікувати поставки. Водночас він пояснює: російський газ не допоможе у процесі перерозподілення, адже Росія просто продаватиме газ, який вона раніше прокачувала через українську ГТС. Іншими словами, просто зміниться труба, через яку постачатиметься паливо[830].

Усі вищезгадані фейки спростовують кілька офіційних документів, ухвалених на державному рівні. Так, у розробленій «Енергетичній стратегії України до 2035 року»[831], яка передбачає реформування енергетичного сектору до 2020 року, передбачено ліквідацію «Укртрансгазу» (компанії, яка займається транспортуванням та збереженням природного газу в Україні) та реструктуризацію НАК «Нафтогаз України». Замість «Укртрансгазу» створять окреме ПАТ «Магістральні газопроводи України» – незалежного оператора газотранспортної системи, який відповідатиме європейським стандартам. Наразі ж ведуться роботи з реконструкції магістральних трубопроводів.

Водночас у звіті НАК «Нафтогаз України» за 2016 рік відзначається[832], що «продовжена програма з модернізації ГТС України і план зі створення інтерконнектора «Україна – Польща. А навесні 2017 року був підписаний Меморандум між НАК «Нафтогаз України»,

---

827 Эксперт: Европейцы сами хотят управлять транзитом российского газа через Украину. Украина.ру. 15.03.2018 https://ukraina.ru/news/1020064208/20180315.html

828 Большая, пустая, ненужная: что ждет украинскую ГТС. Украина.ру. 26.06.2017 https://ukraina.ru/exclusive/1018828166/20170626.html

829 Фейк: После завершения строительства «Северного потока2-» украинская ГТС будет никому не нужна. Stop Fake. 2.07.2017 https://www.stopfake.org/fejk-posle-zavershheniya-stroitelstva-severnogo-potoka-2-ukrainskaya-gts-budet-nikomu-ne-nuzhna/

830 Smoke and mirrors: Russian disinformation meets pipeline politics. CEPA Stratcom Program. 29.03.2017 https://web.archive.org/web/20170415110035/https://www.cepa.org/EuropesEdge/Russian_Disinformation_meets_Pipeline_Politics

831 НОВА ЕНЕРГЕТИЧНА СТРАТЕГІЯ УКРАЇНИ ДО 2035 РОКУ: «БЕЗПЕКА, ЕНЕРГОЕФЕКТИВНІСТЬ, КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ». Проект. Сайт Кабінету міністрів України. http://mpe.kmu.gov.ua/minugol/doccatalog/document?id=245213112

832 Перші паростки. Річний звіт 2016. Сайт НАК «Нафтогаз України» http://www.naftogaz.com/files/Zvity/Anual_report_ukr_170608.pdf

ПАТ «Укртрансгаз», Snam S.p.a (Італія) і Eustream a.s. (Словаччина) про довгострокове забезпечення стабільного транспортування природного газу Україною відповідно до стандартів європейських ринків. Тобто зовсім не йдеться про бажання європейців передати українську ГТС західним операторам в обмін на заборону будівництва російського газогону.

Москва намагається переконати європейських партнерів у недоцільності використання української ГТС та навпаки, у необхідності зведення газогону «Північний потік2-». Кремль, просуваючи цю ідею, намагається показати, що проект не є політичною зброєю; що він є додатковим, більш дешевим інструментом диверсифікації енергетичного ринку ЄС.

Російські ЗМІ досі активно тиражують фейкову інформацію про відмову країн-противників блокувати рішення про зведення газогону.

19 грудня 2017 року російське видання «Sputnik» опублікувало матеріал, де повідомило, що країни Балтії більше не заперечують проти будівництва «Північного потоку2-». Ці висновки базувалися на спільній заяві прем'єр-міністрів Латвії, Литви та Естонії – Маріса Кучінскіса, Саулюса Скверняліса та Юрі Ратаса – за підсумками їх зустрічі в Таллінні.

Насправді ж, у заяві міститься таке формулювання: «Прийнято до відома, що проект «Північний потік2-» в разі його реалізації повинен повністю відповідати чинному законодавству ЄС і принципам Енергетичного союзу». І тут немає протиріч, адже позиція балтійських країн доволі зрозуміла: поставки газу з території РФ повинні чітко обмежуватися Третім енергетичним пакетом – законодавчим актом, який покликаний не допустити монополізації Росією ринку енергоносіїв.

А так прокоментував заяву прем'єр-міністрів латвійському порталу «Vesti.lv»[833] [834] замдиректора російського Фонду національної енергетичної безпеки Олексій Гривач: «Там містяться вимоги відповідності принципам європейського Енергетичного союзу. А вони спочатку були написані так, щоб будь-який російський проект в напрямку Європи їм не відповідав».

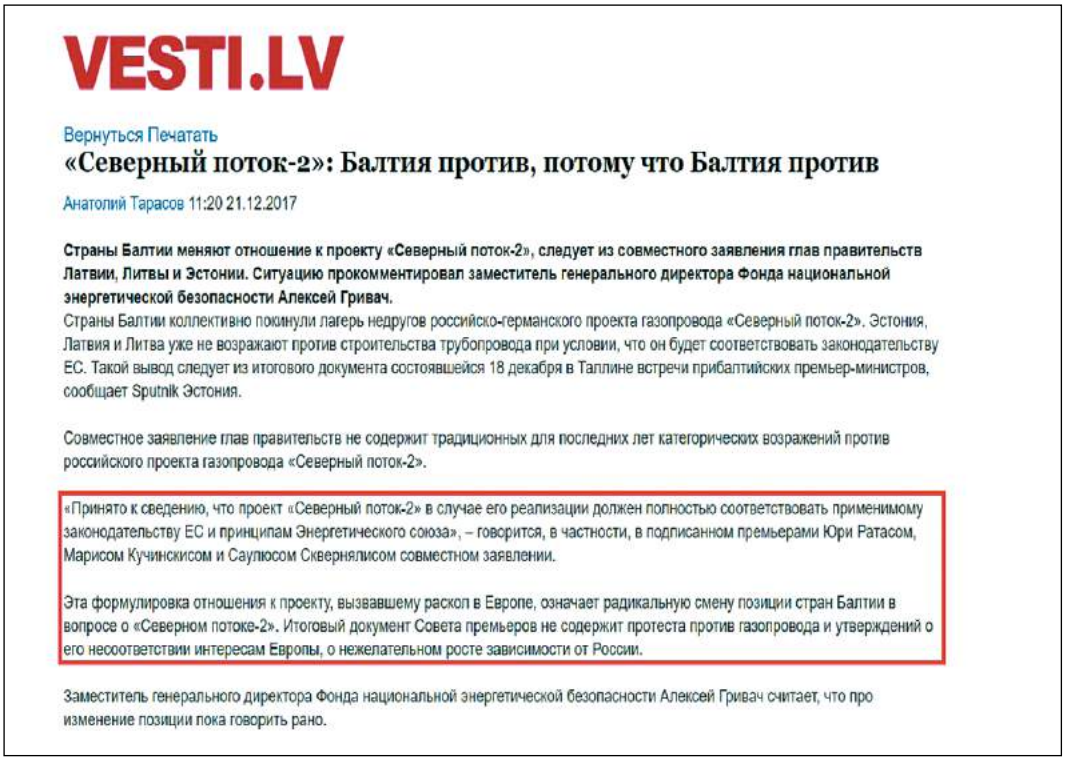

VESTI.LV

Вернуться Печатать

«Северный поток-2»: Балтия против, потому что Балтия против

Анатолий Тарасов 11:20 21.12.2017

Страны Балтии меняют отношение к проекту «Северный поток-2», следует из совместного заявления глав правительств Латвии, Литвы и Эстонии. Ситуацию прокомментировал заместитель генерального директора Фонда национальной энергетической безопасности Алексей Гривач.

Страны Балтии коллективно покинули лагерь недругов российско-германского проекта газопровода «Северный поток-2». Эстония, Латвия и Литва уже не возражают против строительства трубопровода при условии, что он будет соответствовать законодательству ЕС. Такой вывод следует из итогового документа состоявшейся 18 декабря в Таллине встречи прибалтийских премьер-министров, сообщает Sputnik Эстония.

Совместное заявление глав правительств не содержит традиционных для последних лет категорических возражений против российского проекта газопровода «Северный поток-2».

«Принято к сведению, что проект «Северный поток-2» в случае его реализации должен полностью соответствовать применимому законодательству ЕС и принципам Энергетического союза», – говорится, в частности, в подписанном премьерами Юри Ратасом, Марисом Кучинскисом и Саулюсом Сквернялисом совместном заявлении.

Эта формулировка отношения к проекту, вызвавшему раскол в Европе, означает радикальную смену позиции стран Балтии в вопросе о «Северном потоке-2». Итоговый документ Совета премьеров не содержит протеста против газопровода и утверждений о его несоответствии интересам Европы, о нежелательном росте зависимости от России.

Заместитель генерального директора Фонда национальной энергетической безопасности Алексей Гривач считает, что про изменение позиции пока говорить рано.

833 Страны Балтии меняют отношение к проекту «Северный поток2-». Sputnik. 19.12.2017 https://ru.sputnik-news.ee/politics/8482095/20171219/strany-baltii-menjajut-otnoshenie-proektu-severnyj-potok2-.html

834 «Северный поток2-»: Балтия против, потому что Балтия против. Vesti.lv. 21.12.2017 http://vesti.lv/news/severnyi-potok-2-baltiya-protiv-potomu-chto-baltiya-protiv/print

Так само вже у травні 2018 року російські ЗМІ передруковували заяву помічника Держсекретаря США з енергетичної дипломатії Сандри Оудкірк[835], зазначивши, що блокування «Північного потоку2-» не вплине на зовнішню політику Росії. Більше того, вони писали, що Оудкірк нібито погодилася: блокувати газогон не потрібно.

Насправді ж, сама Оудкірк заявила, що і в адміністрації Трампа, і у Держдепартаменті вважають проект геополітичним і таким, що негативно вплине на енергетичну безпеку Європи. Вона також нагадала, що в 2017 році Конгрес увалив закон про запровадження санкцій проти «Північного потоку2-».

Показово, що всі ці фейкові публікації поширюються на фоні арештів активів проекту «Північний потік2-». Сама процедура арешту, до речі, – пряме свідчення того, що російський постачальник є ненадійним, а мати справу з ним – це занадто ризикована справа.

835 Nord Stream 2: What the US and Europe Can and Should Do. Atlntic Council. 12.03.2018 http://www.atlanticcouncil.org/events/webcasts/nord-stream-2-what-the-us-and-europe-can-and-should-do

Росія поширила фейки про скасування Загальним судом ЄС позову НАК «Нафтогаз Україна» до Європейської комісії. Остання ухвалила рішення збільшити використання потужностей німецького газопроводу «Opal». Крім маніпуляцій навколо проекту «Північний потік2-», Москва продовжує розповсюджувати неправдиву інформацію про нібито залежність України від російського газу.

2 травня 2018 року російське видання «РИА Новости Украина» розповсюдило фейки про нібито програш компанії НАК «Нафтогаз Україна» позову проти російського «Газпрому»[836].

В повідомленні йшлося: «Загальний суд ЄС відхилив позов «Нафтогаз України» проти Європейської комісії з вимогою скасувати рішення від 28 жовтня 2016 року, яке дозволяє «Газпрому» збільшити використання потужностей газопроводу Opal».

КИЕВ, 2 мая — РИА Новости Украина. Общий суд ЕС отклонил иск "Нафтогаза Украины" против Европейской комиссии с требованием отменить решение от 28 октября 2016 года, которое позволяет "Газпрому" увеличить использование мощностей газопровода Opal, свидетельствует опубликованное в базе документов ЕС распоряжение.

В марте 2017 года компания "Нафтогаз Украины" подала в Общий суд Евросоюза иск против ЕК с требованием отменить решение, позволяющее "Газпрому" увеличить использование мощностей газопровода Opal и объемы прокачки газа по "Северному потоку". "Нафтогаз" аргументировал свой иск тем, что решение было принято за пределами полномочий комиссии.

Як зазначили розслідувачі платформи «StopFake»[837], компанія «Нафтогаз» подавала позов не проти «Газпрому», а щодо рішення Європейської комісії, яке дозволяло «Газпрому» збільшити використання потужностей німецького газогону. А щодо судового процесу з цього питання, то його взагалі не було. У документі, оприлюдненому на сайті європейського суду[838], йдеться про відмову прийняти до розгляду позов української компанії.

У прес-службі «Нафтогазу» підтвердили, що йдеться про відхилення розгляду позову, а не «про програш «Газпрому».

«Загальний суд ЄС 9 березня 2018 року відхилив з причин неприйнятності позов проти Європейської комісії з вимогою скасувати рішення від 28 жовтня 2016 року. Суд дійшов висновку, що, окрім іншого, рішення ЄК зі звільнення газопроводу OPAL від дії деяких норм Третього енергопакету не було остаточним, а підлягає імплементації на національному рівні, тому не підлягає оскарженню у цьому суді»[839].

Кремль таким чином хотів показати, що європейські країни повністю підтримують будівництво газогону «Північний потік2-». Крім того, ця фейкова інформація була націлена на внутрішню російську аудиторію, яка мала побачити чергову «перемогу» Москви над Києвом.

836 «Нафтогаз» проиграл суд в ЕС по «Северному потоку». РИА Новости Украина. 2.05.2018 https://rian.com.ua/economy/1034789541/20180502/Europe-Naftogaz-proigral-sud-sokrasheniu-obimov-NordStream.html

837 Фейк: «Нафтогаз» програв суд проти «Газпрому» в ЄС. Stop Fake. 3.05.2018 https://www.stopfake.org/uk/fejk-naftogaz-prograv-sud-proty-gazpromu-v-yes/

838 ORDER OF THE GENERAL COURT (First Chamber). InfoCuria – Case-law of the Court of Justice. 9.03.2018 http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=200278&pageIndex=0&doclang=EN&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=553650

839 Суд ЕС отклонил иск Украины по газопроводу OPAL – немецкой ветви «Северного потока». УНІАН. 2.05.2018 https://economics.unian.net/energetics/-10102298sud-es-otklonil-isk-ukrainy-po-gazoprovodu-opal-nemeckoy-vetvi-severnogo-potoka.html

Втім, російська пропаганда розповідає не лише про «Північний потік2-», а й ширить іншу інформацію, яка спрямована на підрив внутрішньої ситуації всередині нашої держави.

24 січня 2018 року російське пропагандистське видання «Украина.ру» опублікувала новину[840], де говориться, що нібито голова НАК «Нафтогаз» Андрій Коболєв визнав: імпорт російського газу комерційно вигідний Україні.

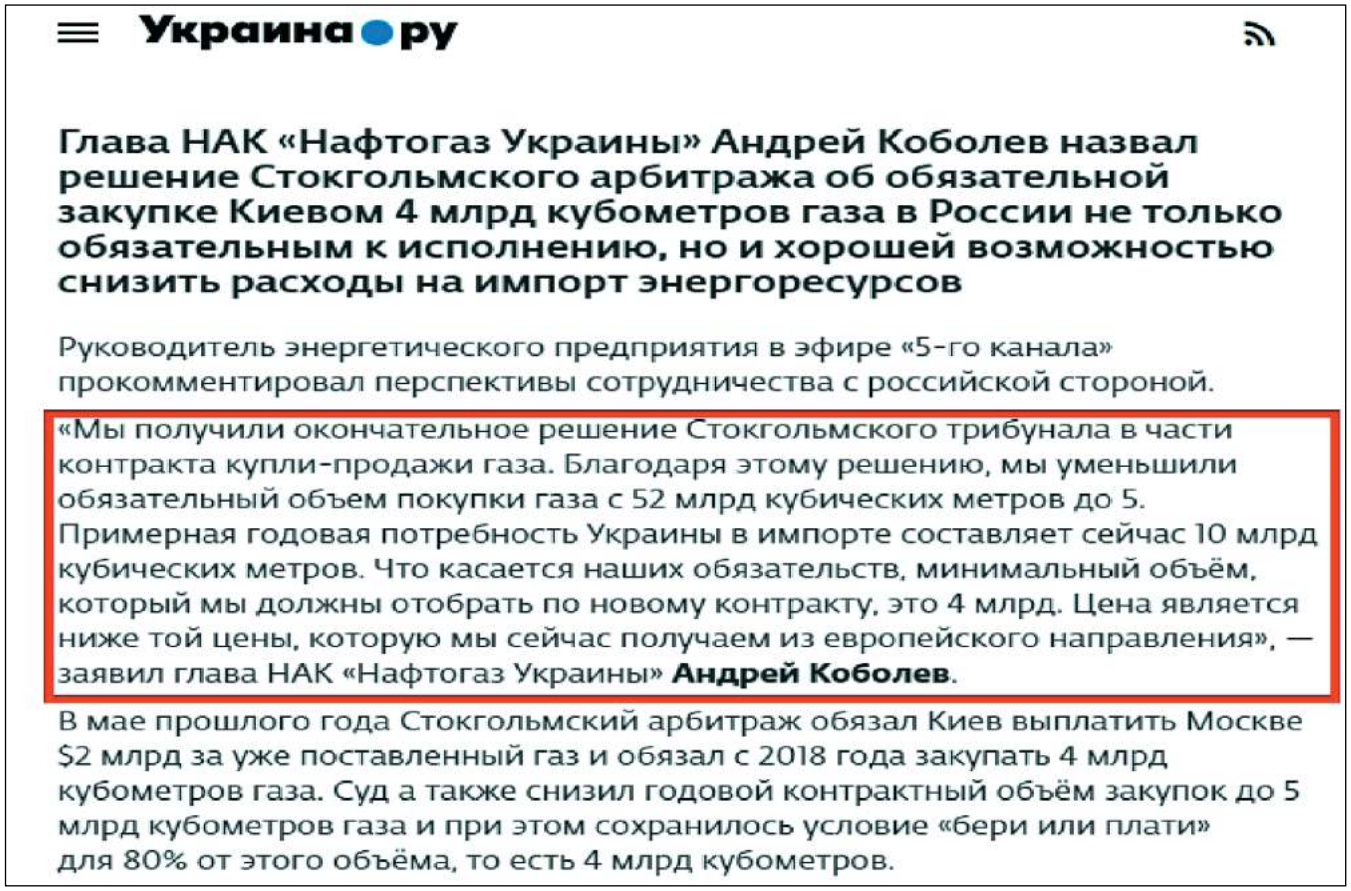

Украина.ру

Глава НАК «Нафтогаз Украины» Андрей Коболев назвал решение Стокгольмского арбитража об обязательной закупке Киевом 4 млрд кубометров газа в России не только обязательным к исполнению, но и хорошей возможностью снизить расходы на импорт энергоресурсов

Руководитель энергетического предприятия в эфире «5-го канала» прокомментировал перспективы сотрудничества с российской стороной.

«Мы получили окончательное решение Стокгольмского трибунала в части контракта купли-продажи газа. Благодаря этому решению, мы уменьшили обязательный объем покупки газа с 52 млрд кубических метров до 5. Примерная годовая потребность Украины в импорте составляет сейчас 10 млрд кубических метров. Что касается наших обязательств, минимальный объём, который мы должны отобрать по новому контракту, это 4 млрд. Цена является ниже той цены, которую мы сейчас получаем из европейского направления», — заявил глава НАК «Нафтогаз Украины» **Андрей Коболев**.

В мае прошлого года Стокгольмский арбитраж обязал Киев выплатить Москве $2 млрд за уже поставленный газ и обязал с 2018 года закупать 4 млрд кубометров газа. Суд а также снизил годовой контрактный объём закупок до 5 млрд кубометров газа и при этом сохранилось условие «бери или плати» для 80% от этого объёма, то есть 4 млрд кубометров.

Андрій Коболєв насправді не робив подібних заяв; він просто пояснив, що, згідно із рішенням Стокгольмського арбітражу, Україна має виконувати змінений договір і закуповувати у Російської Федерації половину від загального обсягу газу – 5 млрд. кубометрів.

В інтерв'ю 5 каналу голова НАК «Нафтогаз» каже наступне[841]: «Орієнтовна річна потреба України в імпорті становить 10 млрд. кубометрів. Ми говоримо приблизно про половину імпортної потреби нашої країни (5 млрд. кубометрів – обов'язковий мінімальний обсяг відбору за умовами договору з Росією до 2019 року – прим. ред.), що, на мою думку, є дуже раціональним і дуже ринковим співвідношенням».

---

840 Украина признала, что импорт газа из России коммерчески выгоден. Украина.ру. 24.01.2018 https://ukraina.ru/news/1019812602/20180124.html

841 ЧИ КУПУВАТИМЕ УКРАЇНА БЛАКИТНЕ ПАЛИВО В РФ: ІНТЕРВ'Ю З ОЧІЛЬНИКОМ НАФТОГАЗУ АНДРІЄМ КОБОЛЄВИМ – «ЧАС. ПІДСУМКИ ДНЯ». 5 канал. 23.01.2018 https://www.5.ua/ekonomika/chy-kupuvatyme-ukraina-blakytne-palyvo-u-rf-interviu-z-andriiem-kobolievym-chas-pidsumky-dnia163582-.html

Після перемоги України у Стокгольмському арбітражі, російські медіа почали ширити відверто фейкову інформацію[842] про те, що нібито представники НАК «Нафтогаз Україна» поскаржилися на європейські газові ціни, які мовляв виявилися у чотири рази вищими за російські. Для цього неправдивого повідомлення вони використали пост у соціальній мережі Facebook директора з питань бізнесу «НАК Нафтогаз» – Юрія Вітренко.

Однак, якщо прочитати пост представника української компанії, то можна прочитати зовсім протилежне тому, що опублікували російські ЗМІ. Відтак, він повідомив, що російський газ за добу замінили на європейський. Вітренко зазначив, що в ці дні газ в Європі коштував 1000 доларів за тисячу кубометрів, тобто в чотири рази більше, ніж за контрактом з «Газпромом». Натомість в пості він не вказав, що Україна закупила паливо по такій ціні, а навпаки зауважив: «Якби ми його купували,« Нафтогаз» би негайно звинуватили в марнотратстві»[843].

Пізніше представник НАК «Нафтогаз» написав, що ціна за імпортний газ в березні перевищила ціну «Газпрому» на %34, і акцентував на тому, що цю переплату компенсуватимуть не українці, а «Газпром»[844].

Нагадаємо, згідно з рішенням Стокгольмського арбітражу, НАК «Нафтогаз» до кінця дії контракту (тобто у 2019-2018 рр.) має купувати у Газпрому 5-4 млрд. куб. м. газу. При цьому ціна газу є нижчою, аніж у середньому на спотовому ринку в Європі.

842 На Украине пожаловались, что европейский газ в четыре раза дороже российского. Life.ru. 5.03.2018 https://life.ru/t/%D0%BD%D0%BE%D0%B%2D%0BE%D%81%1D%82%1D%0B1094845/8/na_ukrainie_pozhalovalis_chto_ievropieiskii_ghaz_v_chietyrie_raza_dorozhie_rossiiskogho

843 Юрий Витренко. Facebook account. 3.03.2018 https://www.facebook.com/yuriy.vitrenko/posts/10155566951243458

844 Юрий Витренко. Facebook account. 5.03.2018 https://www.facebook.com/yuriy.vitrenko/posts/10155572473568458

II

СЕРІАЛ 9. УКРАЇНА – «FAILED STATE»

СЦЕНАРІЙ

Після перемоги Революції гідності Росія активно почала транслювати у медіа наратив, в межах якого Україна описувалася як «держава, що не відбулася» (failed state). Вона використовує його для дестабілізації України психологічно та задля надання легітимності окупації Криму та початку війни на Донбасі. Цим напрямом своєї пропаганди вона намагається:

Для іноземних партнерів України обґрунтувати необхідність захоплення Криму в умовах «політичного колапсу», який нібито відбувався в Україні на початку 2014 року, важливість російського патронажу над Україною задля забезпечення її нормального розвитку, правомірність відділення так званих ОРДЛО. Водночас Кремль прагне знищити міжнародну підтримку, що здійснюється на шляху реформ, які роблять Україну більш незалежною від Москви[845].

Для свого внутрішнього споживача – перевести увагу з внутрішніх проблем на зовнішні подразники, в центрі чого перебуває Україна; пояснити необхідність російської підтримки самопроголошених «республік» як частини «руського міра». Окрім того, показати безальтернативність путінського режиму, оскільки, якщо, нібито, допустити, що Путін піде з посади, то хаосу в країні, на кшталт такого, що, нібито, відбувається в післяреволюційній Україні, уникнути не вдастсься.

Для українського населення – показати неспроможність влади вирішувати внутрішні проблеми держави, хибність вибраного шляху європейської інтеграції, неспроможність керівництва України здійснювати реформи.

845 Lucas E., Pomeranzev P. Winning the Information War: https://cepa.ecms.pl/files/?id_plik=2773

Кремль намагається зобразити Україну як державу, яка не вдалася. РФ поширює пропаганду, у якій стверджує про відсутність суверенітету в Україні, поширюючи міфи про те, що нею управляють ззовні – США та ЄС. Цього наративу російська пропаганда дотримується з зими 2014-2013 років; ЗМІ РФ пов'язують Євромайдан із західним втручанням і зображають лідерів опозиції як «маріонеток», якими керують лялькарі з Заходу[846]. В подальшому Росія використовувала топ-чиновників часів Януковича для поширення тези про зовнішнє управління Україною.

Паралельно з цим Москва транслює меседж про те, що без західних вливань Україна розвалиться на частини, саме тому міжнародні організації – МВФ, Світовий банк – повністю керують процесами ухвалення рішень українською владою. При чому західна підтримка зображується як лицемірство, адже частина союзників – Угорщина та Польща – нібито самі не проти відітнути частину територій України.

Аудиторією цього наративу є як українське населення – показати нелегітимність влади через її так звану підконтрольність США та ЄС, – так і самі західні партнери: їм показують, що російськомовні регіони стали частиною України випадково після розпаду СРСР, їх населення прагне возз'єднання з Росією, тому їх відділення, як розповідає російська пропаганда, є закономірним.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

- Захід організував переворот в Україні і здійснює контроль за діями теперішньої влади;
- Легітимна влада режиму Януковича була скинута, а новообрана є ще більш нелегітимною через слідування будь-якій забаганці Заходу;
- Через це від неї правомірно вирішили відділитися східні області та Крим;
- Більше того, західні «союзники» готові включити до свого складу території Західної України;
- Це в черговий раз демонструє недалекоглядність київської влади та лицемірність Заходу;
- Україна не може впоратися із внутрішнім розколом і має повернутися в сферу впливу Росії, щоб його нейтралізувати

[846] Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2016–2014 років. Детектор медіа. 04.07.2014 http://ms.detector.media/trends/1411978127/rosiyska_propaganda_pro_podii_v_ukraini_tendentsii_20142016_rokiv/

СЕЗОН 1. СЕРІЯ 1. Україна перебуває під зовнішнім управлінням Заходу

Російська пропаганда намагається зобразити Україну як повністю залежну від Заходу державу. Поширюються фейкові новини про нібито прямі вказівки очільників країн ЄС та США щодо певних політичних практик, які втілюються українською владою в життя.

За оцінкою Групи з аналізу гібридних загроз Українського кризового медіа-центру, в 2018-2014 роках згадки в контексті наративу про «зовнішнє управління» складали %6 від усіх новин про Україну в російських ЗМІ[847].

Частка окремих наративів пропаганди в негативних згадка про Україну в ефірах топ-телеканалів РФ / УКМЦ, slideshare.net

Можна виділити такі етапи пропаганди в контексті цього:

Початок 2014 – листопад 2014 року. Використання фейків, перекручувань та власних абстрактних інтерпретацій для того, щоб показати – Майдан був організований США, і саме через це Україна буцімто опинилася під зовнішнім управлінням. Відсутність конкретної лінії пропаганди, спроби використати будь-який інформаційний привід для дискредитації української влади.

Грудень 2014 – початок 2016 року. Зміщення акценту наративу «зовнішнього управління» в чіткий канал – Україна перебуває під зовнішнім управлінням через те, що США та ЄС напряму призначають іноземців на ключові посади в державі. Відповідний меседж поширювався на найвищому рівні керівництва РФ – Володимиром Путіним, Миколою Патрушевим та іншими – з січня 2015 року.

Весна 2016 – понині. Після відставки більшої частини іноземних реформаторів, російські пропагандисти перестають пов'язувати «зовнішній вплив» з іноземцями. Однак кремлівські сили активно залучають проросійських коментаторів з України – регіоналів-втікачів, проросійських журналістів, афілійованих з Росією іноземних «експертів»; поширюються їх заяви про «зовнішнє управління».

847 Наративи російської пропаганди про Україну та Європу. УКМЦ (Slideshare). 23.10.2018: https://www.slideshare.net/UkraineCrisisMediaCenter/ss98272101-

З початком активної діяльності НАБУ та САП наростає критика антикорупційних реформ як спроби Заходу вибудувати підконтрольну собі вертикаль влади всередині України. Цей, якщо так можна висловитися, допоміжний наратив пропаганди продовжується й понині з ухваленням закону про створення Антикорупційного суду.

Російські ЗМІ ще з часів Євромайдану починають пов'язувати події в Україні із західним втручанням, зображаючи лідерів опозиції як «маріонеток», якими керують лялькарі із ЄС та США[848]. Це знайшло своє продовження в анексії Криму та початком конфлікту на Сході у вигляді інформаційних кампаній по нав'язуванню думки, що нинішнє українське керівництво повністю залежне від волі Заходу і виконує будь-які вказівки Брюсселю та Вашингтона.

Однак кейс «Майдану як організованого Заходом перевороту» став лише початком у наративі «Україна перебуває під зовнішнім управлінням». Російські сили його намагаються формувати й понині.

Так, матеріали і заяви державних чиновників РФ, які пов'язували вигнання Януковича і його поплічників з іноземним втручанням в українську політику, були направлені на те, щоб виправдати анексію Криму Росією та вторгнення на Донбас. Після переходу війни на Сході в позиційну фазу наратив продовжили використовувати для делегітимізації української влади.

Пропагандистські матеріали 2015-2014 років на цю тему часто виглядали маргінальними. Типовим є фейк про те, що Петро Порошенко – «агент Державного департаменту», поширений в російських ЗМІ в червні-липні 2014 року.

Видання посилалися на опубліковану міжнародною організацією, яка займається витоками таємної інформації, «WikiLeaks» телеграму посольства США від 28 квітня 2006 року[849], в якій повідомлялося про суть розмов тодішнього посла США в Україні Джона Хербста з нинішнім Президентом України. В ній Порошенка назвали «Our Ukraine (OU) insider» – «інсайдер з (політичної сили) Нашої України», членом якої він тоді був.

WikiLeaks Leaks News About Partners

CONFIDENTIAL
LIMITED OFFICIAL USE
SECRET
UNCLASSIFIED//FOR OFFICIAL USE ONLY
CONFIDENTIAL//NOFORN
SECRET//NOFORN

Browse by Handling Restriction
EXDIS - Exclusive Distribution Only
ONLY - Eyes Only
LIMDIS - Limited Distribution Only
NODIS - No Distribution (other than to persons indicated)
STADIS - State Distribution Only
CHEROKEE - Limited to senior officials
NOFORN - No Foreign Distribution

B. KIEV 1663

Classified By: Ambassador for reasons 1.4 (b) and (d).

Summary

1. (C) During an April 28 meeting with Ambassador, Our Ukraine (OU) insider Petro Poroshenko emphatically denied he was using his influence with the Prosecutor General to put pressure on Tymoshenko lieutenant Oleksandr Turchynov (refs A

848 Російська пропаганда про події в Україні: тенденції 2016–2014 років. Детектор медіа. 04.07.2014 http://ms.detector.media/trends/1411978127/rosiyska_propaganda_pro_podii_v_ukraini_tendentsii_20142016_rokiv/

849 UKRAINE: OUR UKRAINE INSIDER POROSHENKO ON RADA MAJORITY COALITION TALKS, TYMOSHENKO. WikiLeaks: https://wikileaks.org/plusd/cables/06KIEV1706_a.html

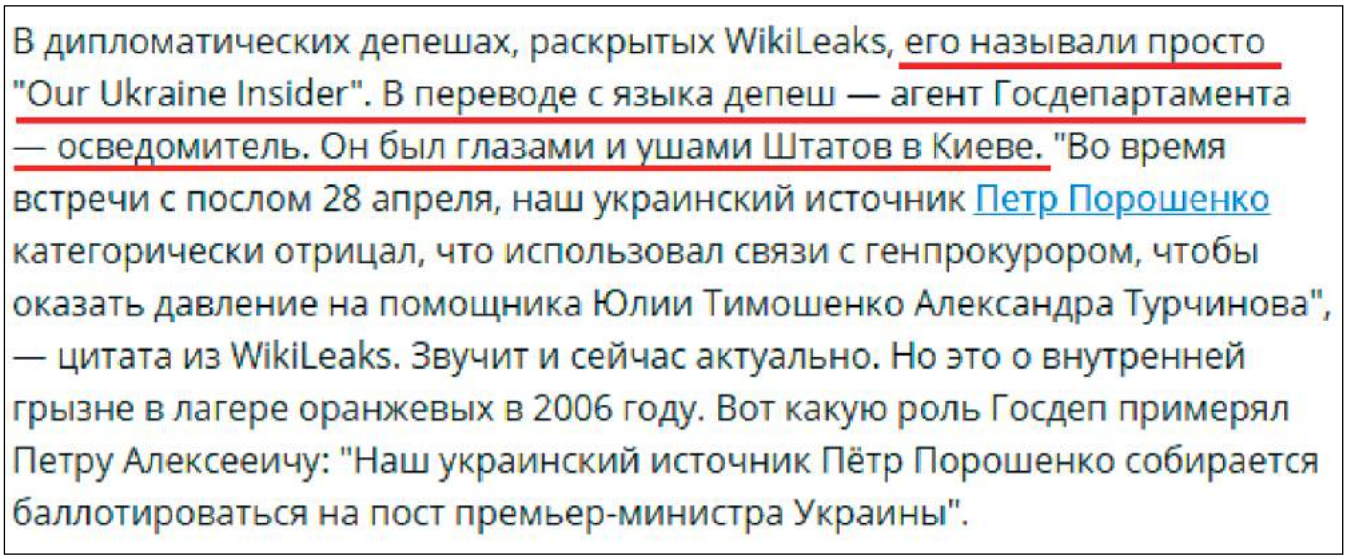
В дипломатических депешах, раскрытых WikiLeaks, его называли просто "Our Ukraine Insider". В переводе с языка депеш — агент Госдепартамента — осведомитель. Он был глазами и ушами Штатов в Киеве. "Во время встречи с послом 28 апреля, наш украинский источник Петр Порошенко категорически отрицал, что использовал связи с генпрокурором, чтобы оказать давление на помощника Юлии Тимошенко Александра Турчинова", — цитата из WikiLeaks. Звучит и сейчас актуально. Но это о внутренней грызне в лагере оранжевых в 2006 году. Вот какую роль Госдеп примерял Петру Алексееичу: "Наш украинский источник Пётр Порошенко собирается баллотироваться на пост премьер-министра Украины".

Зверху – оригінальна публікація листа Джона Хербста на WikiLeaks та інтерпретація словосполучення «Our Ukraine (OU) insider» зі сторони російських пропагандистів / wikileaks.org, vesti.ru

Російські ЗМІ, такі як «Россия 24»[850] та НТВ[851], проінтерпретували це як «агент Держдепартаменту – інформатор». Далі всіх пішла «Россия 24», в якій із цього фейку вивели повну залежність української влади від США. На телеканалі говорили про те, що АТО проводять «українські олігархи за власні гроші, своїми військами і в інтересах західних країн», але в той же час «ділять Україну, щоб більше не бути маріонетками США».

У випадку з «агентом Державного департаменту» був використаний зовнішній інформаційний привід (згадування Порошенка у «WikiLeaks»), який був викривлений і поданий в потрібному пропаганді контексті.

Однак значно частіше російські ЗМІ самі генерували фейкові новини. Наприклад, 4 червня 2015 року пропагандистський ресурс «Life.ru» опублікував неправдиву новину про те, що США розробили «підручник по зомбуванню населення» на замовлення української влади. Однак цей документ ворожих хакерів з групи «КіберБеркут», на який посилалось видання, роздобули у сумнівному блозі, де той був опублікований 1 квітня[852]. Інших підтверджень розробки «підручнику» США сепаратистська організація не надала.

Окрім абсолютних фейків використовуються маніпулятивні твердження із використанням хибних даних. Особливо пропагандистські ЗМІ люблять це робити під якісь значні події та круглі дати.

Наприклад, до Дня незалежності України в 2016 році канал «Россия 1» випустив сюжет з «підбиттям підсумків незалежності», до яких заніс «бідність, неонацизм і зовнішню залежність»[853]. Так, був зроблений акцент на випадку із звільненням Генерального прокуратора Віктора Шокіна. Розповідалося про те, що це було вимогою колишнього віце-президента США Джозефа Байдена, вимогою, після виконання якої Україна нібито мала отримати фінансову допомогу від Вашингтона. Себто це стало своєрідним прикладом міфу про «зовнішній контроль над Україною».

Ілюстрацією «зовнішнього управління» вони назвали навіть те, що Міністр оборони нашої держави Степан Полторак приймав парад до Дня незалежності на «Хаммері», а

850 Олигархи делят остатки Украины, чтобы перестать быть марионетками США. 27.07.2014: https://www.vesti.ru/doc.html?id=#1843502

851 WikiLeaks: Порошенко был агентом Госдепа в 2006 году. НТВ. 12.06.2014: http://www.ntv.ru/novosti/1035056/

852 Фейк: «Кибер-Беркут» раскрыл инструкции США для Украины. 05.06.2015: https://ru.krymr.com/a/27055302.html

853 Итоги незалежности: нищета, неонацизм, внешняя зависимость. Вести/Россия 24.08.2016 .1: https://www.vesti.ru/doc.html?id=#2791311

Байден під час своїх візитів нібито сидів за столом на місці головуючого.

Слід зазначити, що це був не єдиний випадок, коли висловлювання віце-президента США використовували як підтвердження «зовнішнього управління». В січні 2018 року після згадки Байдена про ту ж ситуацію із вимогою звільнити Шокіна російські ЗМІ подавали це висловлювання з коментарями в стилі «господар наказав – нераби взяли і виконали», як це зробила «Комсомольська правда»[854].

И это главный политический итог 25-летия независимости, которая на деле теперь — то самое внешнее управление. Буквально накануне вице-президент США Джо Байден хвастал в интервью тем, что именно он заставил Порошенко уволить генпрокурора Шокина.

В противном случае обещал проблемы с получением американских кредитов. Прокурора Порошенко отправил в отставку, а вот денег в Киеве не увидели до сих пор — пан не обязан отчитываться перед холопами за свои решения. То, что Байден чувствует себя на Украине именно хозяином, стало понятно сразу после майдана.

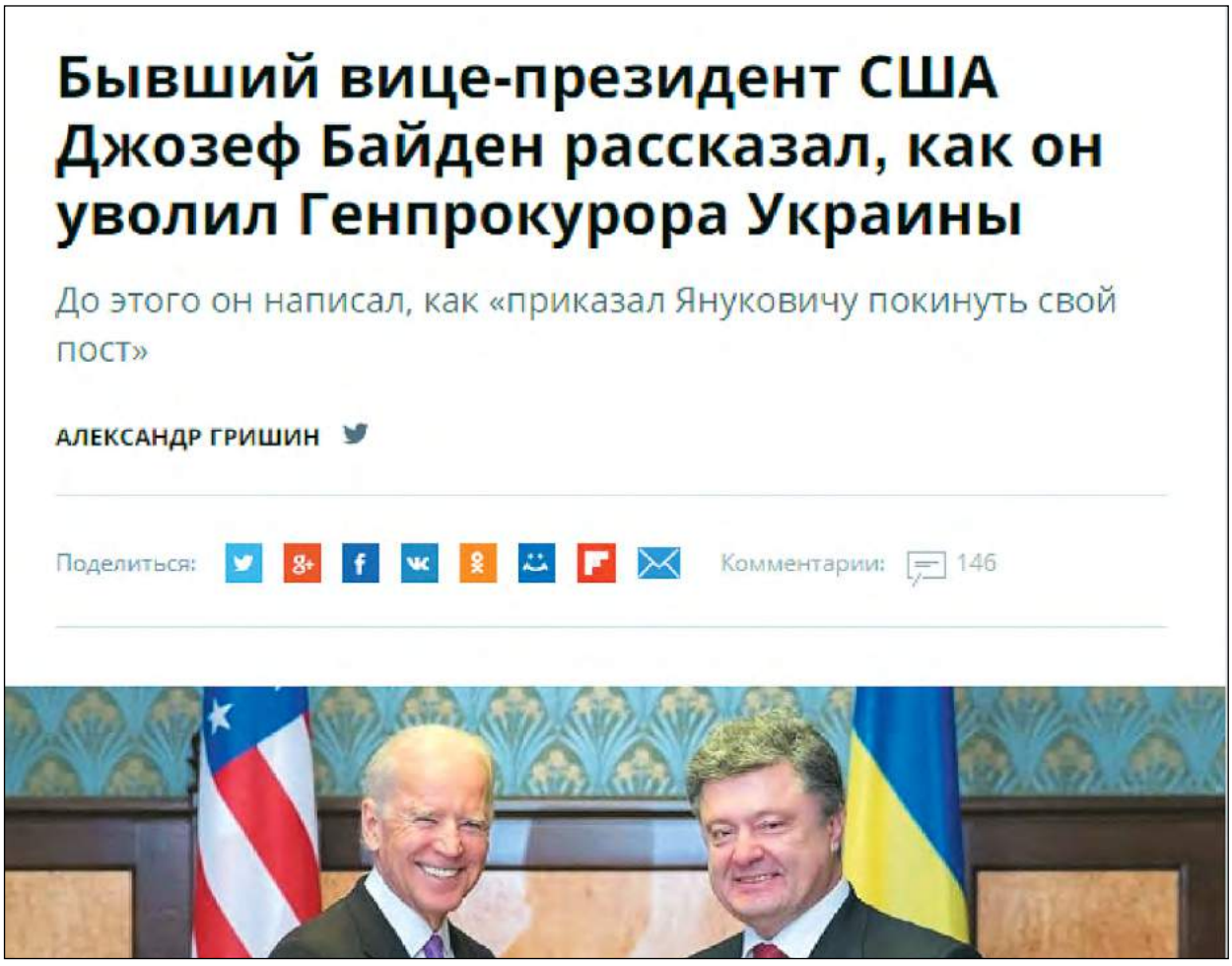

Маніпулятивні інтерпретації російських ЗМІ щодо заяв Джо Байдена щодо звільнення Віктора Шокіна / vesti.ru, crimea.kp.ru

854 Бывший вице-президент США Джозеф Байден рассказал, как он уволил Генпрокурора Украины. 24.01.2018 https://www.crimea.kp.ru/daily/3819718/26784/

Після відкриття справ проти ряду колишніх представників «Партії регіонів» та після втечі топ-чиновників команди Януковича до Росії, російські ЗМІ почали активно використовувати для поширення наративу про так зване зовнішнє управління ще один канал – тих самих представників з оточення колишнього президента-втікача. Відтак, вони отримали значну увагу російських медіа та часто з'являлися в ефірах політичних ток-шоу, навіть заявили про створення «уряду у вигнанні»[855].

Особливо активними тут є екс-регіонал Володимир Олійник – частий гість пропагандистських телешоу на «Первом канале». Свою позицію щодо «зовнішнього управління» він виразив в публікації на сайті так званого «Комитета спасения Украины»[856], створеного в Москві ним, Миколою Азаровим та іншими регіоналами-втікачами. В ній він писав про колонку Іванни Климпуш-Цинцадзе в американському виданні «The Washington Times»[857], де віце-прем'єр говорила про помилку української влади щодо призначення Михаїла Саакашвілі одеським губернатором. Олійник чомусь сприйняв це як визнання Україною «зовнішнього управління» зі США.

Владимир Олейник: Внешнее управление

ПЕЧАТЬ

29.12.2017 | 10:39
Олейник Владимир

КОМИТЕТ СПАСЕНИЯ УКРАИНЫ

Наконец-то один из украинских чиновников честно признался – Украина находится под внешним управлением и послушно исполняет все указания свыше.

Вице-премьер Украины Иванна Климпуш-Цинцадзе пожаловалась американской газете, что Украина ошиблась, выписав из США Саакашвили. Казалось бы, прозрела. Но, если взглянуть на ситуацию глубже, то становится понятно, что чиновник честно призналась: Украина находится под внешним управлением и послушно исполняет все указания свыше (читай – из-за океана)! Прислали, обязали дать гражданство, потом должность. Причем не одного

Типова маніпуляція від Володимира Олійника з нічого щодо «зовнішнього управління Україною» / comitet.su

Окрім екс-регіоналів російські пропагандисти використовують заяви проросійсько налаштованих журналістів, політиків та інших осіб за кордоном, які за їх антидержавну діяльність перебувають у розшуку або під слідством.

855 Николай Азаров: создание правительства в изгнании вполне реально. Известия. 09.01.2017 https://iz.ru/news/656045

856 Владимир Олейник: Внешнее управление. Комитет спасения Украины. 29.12.2017 http://comitet.su/item/vladimir-olejnik-vneshnee-upravlenie.html

857 Not the reformer Ukraine needs. The Washington Times. 26.12.2017 https://www.washingtontimes.com/news/2017/dec/26/saakashvili-is-a-revolutionary-and-the-country-can/

Одним з найбільш відомих серед них є олігарх Дмитро Фірташ, який в інтерв'ю «Bloomberg» від 29 березня 2016 року сказав, що «Україна перебуває під зовнішнім управлінням США» і «Америка не змогла зробити Україну успішним проектом»[858]. Це підхопили російські ЗМІ, намагаючись подати Фірташа як «одного з основних спонсорів Майдану», і тому його нібито складно звинуватити в симпатіях до Москви[859]. При цьому вони не згадували, що контрольований олігархом телеканал «Інтер» висвітлював події зими 2014-2013 років однозначно з провладної позиції, про що заявили самі журналісти каналу[860].

О политике США: Америка не справилась с задачей сделать из Украины успешный проект

- Меня не устраивает то, что у нас внешнее управление. Вы знаете, мне не нравится, что американцы управляют Украиной. Может они и очень умные в Соединенных Штатах Америки, я ничего не имею против них, но есть одна проблема — надо понимать, что Украина это все же независимое государство. И я бы хотел, чтобы Украиной управляли украинцы. А не были под внешним управлением. И как жизнь показала за эти два года, Украина сегодня не является успешным проектом. То есть, Америка не справилась с этой задачей. Вместо того, что бы сделать какое-то решение, она сделала поле боя, понимаете, она просто все уничтожает. Экономически, политически и практически страну сделала просто нищей. И это не первая ситуация. Давайте посмотрим на Сирию, давайте посмотрим на Украину. Почерк один и тот же, понимаете.

Об американских кураторах Украины: Они построили плохую стратегию и до конца ее защищают

- Я не воюю с США. Для начала. Это не борьба с государством. Это борьба с определенными чиновниками в правительстве США, которые построили плохую стратегию по поводу Украины и ее сегодня до конца защищают, и пытаются продать свои плохие действия.

Тези про «зовнішнє управління» Україною в інтерв'ю Фірташа для Bloomberg / crimea.kp.ru

Подібні тези час-від-часу продовжують озвучувати представники дружніх до Росії країн. Так, 9 червня 2018 року міністр оборони Сербії Александар Вулін коментуючи блокування доріг сербськими водіями в знак протесту проти підвищення цін на пальне порівняв їх з діями Автомайдану зимою 2014-2013 років. Він сказав, що представники останнього «провокували конфлікти, руйнуючи країну на замовлення західних спецслужб»[861].

858 Wanted in the U.S., Dmitry Firtash Wants to End Exile. Bloomberg. 29.03.2016 https://www.bloomberg.com/news/videos/29-03-2016/wanted-in-the-u-s-dmitry-firtash-wants-to-end-exile

859 Украинский олигарх Дмитрий Фирташ: Америка сделала Украину нищей. Комсомольская правда. 29.03.2016 https://www.crimea.kp.ru/daily/3379320/26509/

860 Журналісти «Інтера» заявили про цензуру і провладну пропаганду на каналі. УНІАН. 21.02.2014 https://www.unian.ua/politics/-887881jurnalisti-intera-zayavili-pro-tsenzuru-i-provladnu-propagandu-na-kanali.html

861 Вулин о протесту возача: На срећу, Србију води Вучић а не Јанукович. РТС. 09.06.2018 http://www.rts.rs/page/stories/ci/story/1/politika/3165224/vulin-o-protestu-vozaca-na-srecu-srbiju-vodi-vucic-a-ne-janukovic.html

Секретар Ради безпеки РФ Микола Патрушев / ria.ru

Відповідний наратив поширювали й перші особи РФ. Так, 15 вересня 2015 року секретар Радбезу РФ Микола Патрушев заявив, що «всі кадрові перестановки на Україні відбуваються за погодженням зі Сполученими Штатами, країна не є самостійною державою і перебуває під зовнішнім управлінням Вашингтона»[862]. Висновок процевін зробив з огляду на візити колишнього офіційного уповноваженого Державного департаменту США у справах Європи та Євразії Вікторії Нуланд, яка нібито давала «прямі вказівки керівництву України». За кілька місяців до того він також звинуватив США в організації Майдану в Україні із витратою на нього 5 млрд. доларів[863].

Загалом російські державні керівники просували лінію, намічену президентом РФ. На зустрічі із студентами Санкт-Петербурга 26 січня 2015 року Путін назвав українську армію на Донбасі «натівським легіоном, який переслідує не інтереси України, а геополітичні цілі по стримуванню Росії»[864]. Чому це не так – в серіалі №4 «Невидимі підрозділи західних країн в Україні».

17 серпня 2015 року під час зустрічі з представниками нацменшин в Криму російський президент прямо заявив, що в Україні реалізовується «ганебна практика переміщення великої держави під зовнішнє управління», прив'язавши це до призначення закордонних фахівців на посади топ-чиновників[865].

Цю ж саму лінію він продовжив 17 грудня 2015 року, зазначивши, що «Україну поставили під зовнішнє управління». Так він коментував призначення Михаїла Саакашвілі на пост губернатора Одеської області, яке Путін назвав «плювком в обличчя українського народу»[866]. Також він сказав, що США таким чином показали Україні, що вони «не лише будуть управляти, а й надсилатимуть людей, які будуть керувати».

"Мы часто говорим: украинская армия, украинская армия. На самом деле кто там воюет? Там действительно частично официальные подразделения вооруженных сил, но в значительной степени это так называемые добровольческие националистические батальоны... По сути, это уже не армия, это иностранный легион, в данном случае иностранный натовский легион, который, конечно, не преследует целей национальных интересов Украины", — заметил российский лидер.

"Там совсем другие цели, и связаны они с достижением геополитических целей сдерживания России, что абсолютно не совпадает с национальными интересами украинского народа", — считает он.

862 Патрушев: Украина находится под внешним управлением Вашингтона: РИА Новости. 15.09.2015 https://ria.ru/world/1252929020/20150915.html

863 США устроили госпереворот на Украине за 5 млрд долларов – Патрушев. Телеканал «Звезда». 22.06.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201506220114pz3g.htm

864 Путин об Украине: украинская армия – легион НАТО, Киев отвергает мир. РИА Новости. 26.01.2015 https://ria.ru/world/1044399417/20150126.html

865 Владимир Путин: Внешнее управление унизительно для украинского народа. RT на русском, YouTube. 17.08.2015 https://www.youtube.com/watch?v=_DhQlmSsSWE

866 Владимир Путин: Назначение Михаила Саакашвили — плевок в лицо украинского народа. YouTube. 17.12.2015 https://www.youtube.com/watch?v=B9xT8fXCdV0

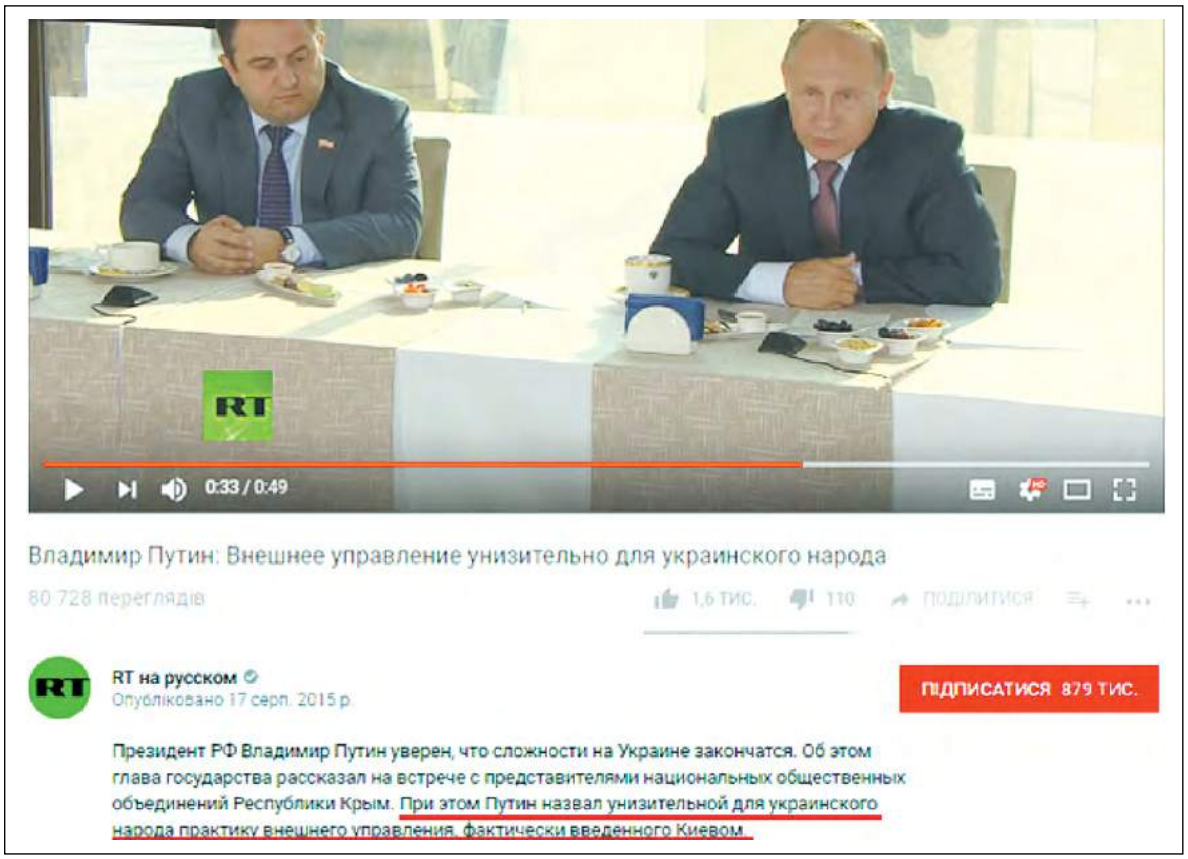

Заяви Путіна про «зовнішнє управління» Україною / ria.ru, youtube.com

Тема призначень закордонних фахівців на вищі державні посади загалом в 2016-2014 роках породила хвилю матеріалі про «зовнішнє управління». Активна фаза інформаційних «вкидань» розпочалася із заяв про можливе призначення на ряд позицій в уряді іноземних фахівців. «Комсомольська правда» назвала призначення іноземців на посади міністра фінансів та міністра економічного розвитку «повним економічним переходом країни під зовнішнє управління»[867].

Після їх відставки акцент змістився на антикорупційні відомства для дискредитації цього напрямку реформ як чи не найбільш небезпечного для Росії. Адже саме його західні партнери розглядають як відправну точку виходу України на прийнятні темпи розвитку.

В межах цього наративу антикорупційні інституції подаються як нібито один із інструментів контролю Заходу за владою в Україні. Зазначається, що зі створенням антикорупційного суду під тиском Заходу було завершене формування керованої ззовні вертикалі державних органів, включно із НАБУ, САП та АКС. Як доказ наводиться факт того, що у кваліфікаційній комісії із відбору суддів мають брати участь іноземні експерти, а голосування за нього та попередні антикорупційні органи відбувалося під тиском західних партнерів України[868].

Всі ці фейки та пропагандистські лінії зводяться до єдиного меседжу – показати українському народу, що обрані ним представники не відстоюють їх інтересів, і тому не є легітимними. А значить треба повернутися до підтримки проросійських сил, які не віддавали керівництво країни на «аутсорс» закордон.

867 Украина перешла под управление министров – иностранцев. КП. 02.12.2014 https://www.crimea.kp.ru/daily/3193847/26314/

868 Медведчук: Украина законодательно закрепила внешнее управление. Украина.ру. 08.06.2018 https://ukraina.ru/sn/1020464122/20180608.html

Втім, за цим стоїть погано приховане лицемірство. Відомий російський політолог, декан факультету світової економіки та світової політики ВШЕ Сергій Караганов, близький до Кремля, ще в квітні 2014 року озвучував думку про те, що українська еліта довела свою нездатність очолити суверенну державу, тому потрібно зробити Україну «землею спільного розвитку», запровадивши зовнішнє управління Росії та Європи над нею[869].

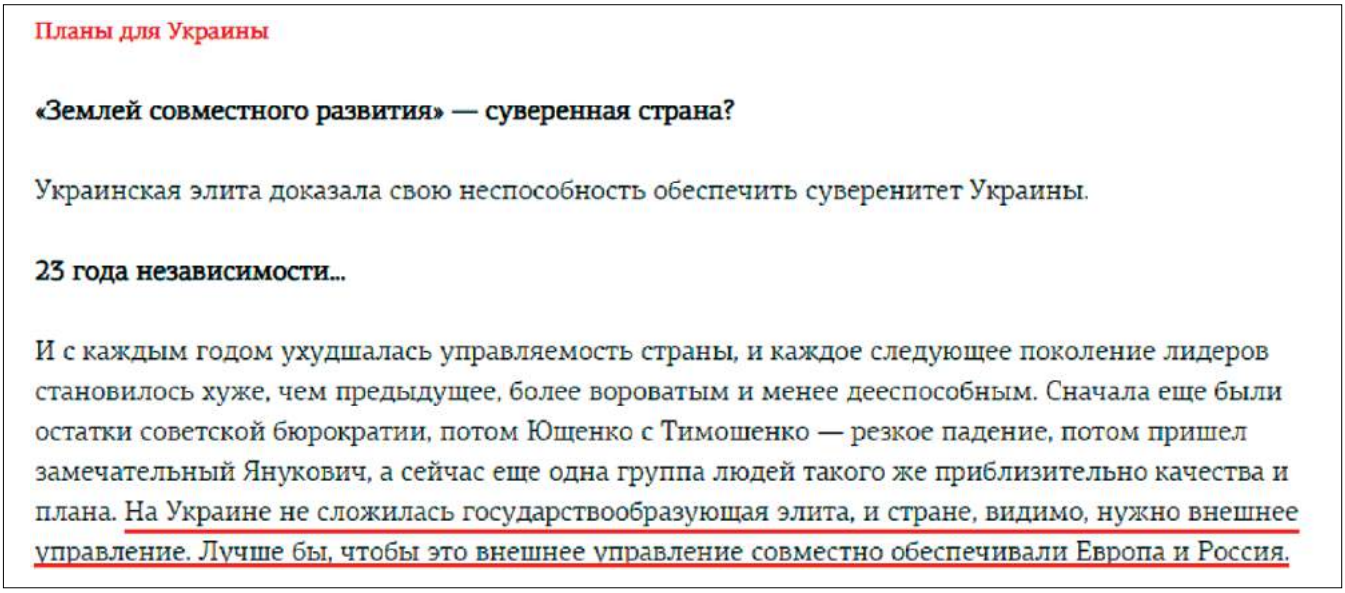

Планы для Украины

«Землей совместного развития» — суверенная страна?

Украинская элита доказала свою неспособность обеспечить суверенитет Украины.

23 года независимости...

И с каждым годом ухудшалась управляемость страны, и каждое следующее поколение лидеров становилось хуже, чем предыдущее, более вороватым и менее дееспособным. Сначала еще были остатки советской бюрократии, потом Ющенко с Тимошенко — резкое падение, потом пришел замечательный Янукович, а сейчас еще одна группа людей такого же приблизительно качества и плана. На Украине не сложилась государствообразующая элита, и стране, видимо, нужно внешнее управление. Лучше бы, чтобы это внешнее управление совместно обеспечивали Европа и Россия.

Коментар наближеного до Кремля політолога Сергія Караганова щодо України в квітні 2014 року / newtimes.ru

869 СЕРГЕЙ КАРАГАНОВ: «МЫ ВЕРНУЛИСЬ В XIX ВЕК». The New Times. 21.04.2014 https://newtimes.ru/articles/detail/81593

Російські пропагандисти транслюють думку про те, що Україна – штучно сформований після розпаду СРСР конструкт, який поєднує в собі населення, несумісне за ціннісними орієнтирами, мовою та ідентичністю. За допомогою фейків про нібито присутнє в західних сусідів України бажання відділити частину територій, вони прагнуть продемонструвати, що «відділення» Криму та Донбасу – це лише окремий випадок із цілого процесу масштабного відходу «неукраїнських» територій до складу інших держав.

Цей наратив – не новий. Подібна інтерпретація етнокультурного складу українського населення та його ціннісних орієнтирів у різних частинах держави розпочалася ще в 2004 році з так званої ідеологеми «3 сорти українців». Її нібито, як зазначали пропагандисти, сповідував тодішній кандидат в президенти Віктор Ющенко, хоча насправді вона була вкинута в медіаполе російськими політтехнологами на чолі з Володимиром Грановським. Тоді ще журналіст Сергій Лещенко відмічав в 2014 році, що саме окреслені межі сегрегації українців з часом стали лінією розділу України в російській пропаганді[870]. Нардеп зазначає, що «саме тоді починали насаджуватися штампи про бандерівців та Донбас, який всіх годує».

Именно группа Грановского, в которую входили российские консультанты **Дмитрий Куликов** и **Тимофей Сергейцев**, нарисовали плакаты о трех сортах украинцев. И именно вброшенные ими границы сегрегации украинцев со временем стали линией раздела Украины в российской пропаганде.

Той самий «винахід» Володимира Грановського та російських політтехнологів / blogs.pravda.com.ua

870 Лондонская недвижимость идеолога украинского раскола. Українська правда. 13.05.2014 https://blogs.pravda.com.ua/authors/leschenko/53722f577a5cc/

Для демонстрації обґрунтованості відділення проросійські та сепаратистські ЗМІ використовують кожен інформаційний привід в контексті дипломатичних конфліктів між Україною та її західними сусідами, зокрема Польщею та Угорщиною.

Фейки російських ЗМІ щодо «імперських амбіцій» поляків почалися після перемоги консервативної партії «Право і справедливість» на виборах 25 жовтня 2015 року. Хоча ще незадовго до них в жовтні того ж року російські медіа розповсюджували дезінформацію про необхідність повернення землі та майна полякам в якості реституції, що нібито передбачено Угодою про Асоціацію з ЄС.

Конрад Ренкас – віце-президент партії «Zmiana» / newsbalt.ru

Ці повідомлення базувалися на заяві голови організація «Реституція кресів» Конрада Рянкаса від 19 жовтня, яка дійсно була. Втім, Угода про Асоціацію ніяким чином не регулює питання реституції[871], а сам Рянкас є віце-президентом проросійської партії «Zmiana», яка «відкидає російську агресію щодо України та підтримує дії проросійських сепаратистів та вважає референдум у Криму чесним»[872].

25 грудня 2016 року російські ЗМІ поширили новину про те, що польська община Львова вимагає економічної автономії області[873]. За основу пропагандисти взяли конференцію сайту «LvivNews», проведену 23 грудня, присвячену проблемам українсько-польського прикордоння. Тобто ніякого Форуму польської общини не проводили, а голова об'єднання поляків Львівської області Сергій Лук'яненко і близько нічого не говорив про необхідність автономії[874]. Не було там і сенатора польського Сейму від правлячої партії «Право і справедливість» Яна Жарина.

В цій ситуації чітко простежується прагнення російської пропаганди показати ініціатором такого звернення саме поляків як таких, що досі зазіхають на території України і прагнуть до возз'єднання з Польщею.

З появою 29 серпня 2017 року новини про намір Польщі розмістити на сторінках нового паспорту фото меморіалу військових захоронень на території Личаківського кладовища у Львові російські ЗМІ інтерпретували це як те, що «в польському суспільстві на підсвідомому рівні формується думка про те, що Західна Україна повинна належати Польщі»[875]. При цьому вже 11 вересня голова МВС Польщі заявив, що зображення меморіалу не буде в новому польському паспорті[876].

---

871 Ложь: Украине придется вернуть полякам землю и имущество. 23.10.2015 https://www.stopfake.org/lozh-ukraine-pridetsya-vernut-polyakam-zemlyu-i-imushhestvo/

872 New pro-Russia party emerges in Poland. Euobserver. 23.03.2015 https://euobserver.com/beyond-brussels/128075

873 Поляки Львовской области потребовали экономической автономии для региона. НТВ. 25.12.2016 http://www.ntv.ru/novosti/1736396/

874 Українці та поляки — як подолати старі образи (+ фоторепортаж). LvivNews. 24.12.2016 http://lvivnews.com.ua/-838ukrayinc-ta-polyaki-yak-podolati-star-obrazi.html

875 Польша, Венгрия и Румыния готовятся приступить к разделу Украины. Политнавигатор. 08.08.2017 https://www.politnavigator.net/polsha-vengriya-i-rumyniya-gotovyatsya-pristupit-k-razdelu-ukrainy.html

876 Польша отказалась от идеи изображения львовского Мемориала орлят в новых паспортах. Гордон. 11.09.2017 http://gordonua.com/news/worldnews/polsha-otkazalas-ot-izobrazheniya-lvovskogo-memoriala-orlyat-v-novyh-pasportah206672-.html

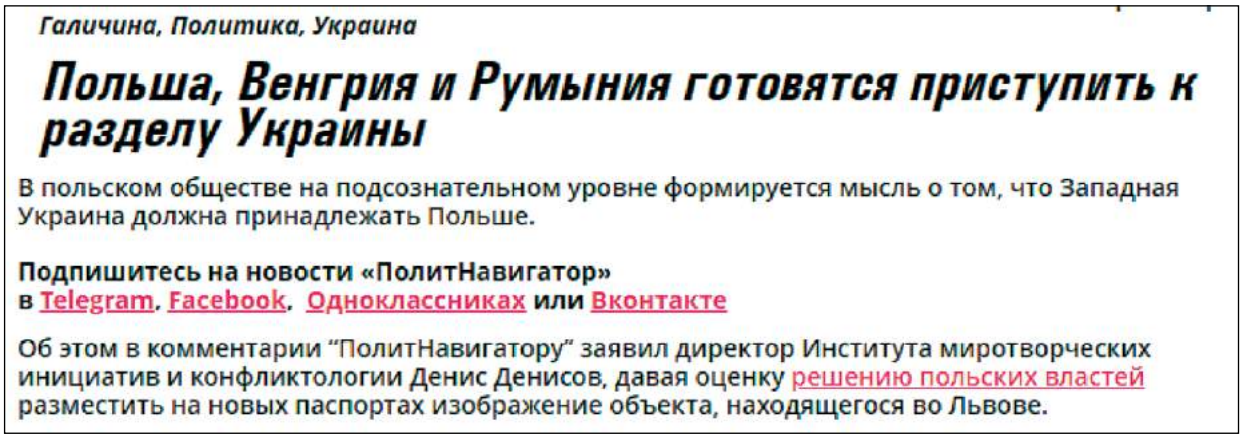

Галичина, Политика, Украина

Польша, Венгрия и Румыния готовятся приступить к разделу Украины

В польском обществе на подсознательном уровне формируется мысль о том, что Западная Украина должна принадлежать Польше.

Подпишитесь на новости «ПолитНавигатор» в Telegram, Facebook, Одноклассниках или Вконтакте

Об этом в комментарии "ПолитНавигатору" заявил директор Института миротворческих инициатив и конфликтологии Денис Денисов, давая оценку решению польских властей разместить на новых паспортах изображение объекта, находящегося во Львове.

Інтерпретація «Політнавігатором» ситуації із новим дизайном польських паспортів / politnavigator.net

Однак крім фейків, російські ЗМІ часто маніпулюють інформацією, трактуючи будь-який інцидент у відносинах України з Польщею як доказ того, що поляки хочуть повернути землі Західної України, які нібито історично їм належать. Так було під час польського «Пробігу незалежності», коли організатори наклали на мапу Польщі 1918 року сучасну мапу, зобразивши там Львів. Це одразу ж було розповсюджено українськими ЗМІ, а російські медіа подали це як «підготовку Польщі до приєднання Львову»[877]. Ті ж самі інтерпретації були в жовтні 2016 року, коли Сейм ухвалив постанову про визнання 11 липня днем «геноциду польського населення в 1945-1943 роках»[878].

Польша готовится к присоединению Львова?

Правда.Ру | 25.10.2015, 13:15 | Мнения

Загрузка...

© РИА Новости, Павел Лаламарчук | Перейти в фотобанк

Правоверных украинских «патриотов» постиг очередной удар, причем, так сказать, с неожиданной стороны

Подібна до попередньої маніпуляції із паспортами подача новини про карту до «Пробігу незалежності» / ukraina.ru

877 Польша готовится к присоединению Львова?. Украина.ру. 25.10.2015 https://ukraina.ru/opinions/1014642502/20151025.html

878 Польша открыла второй фронт против Украины: готов ли Киев платить за УПА*?. REGNUM. 10.10.206 https://regnum.ru/news/2190926.html

Крім польського «експансіоністського» наративу не менш активно використовується тема «угорського Закарпаття».

За твердженням «Європейської правди», «якщо до 2015 року для дестабілізації ситуації в Закарпатті Кремль експлуатував переважно тему русинів та через російські та проросійські ЗМІ в Україні проголошував «русинські автономії», то в останні роки – саме угорські»[879].

Наприклад, 7 квітня 2016 року матеріал на «Lenta.ru» став відправною точкою для поширення фейків про те, що Закарпатська обласна рада 5 квітня звернулася з вимогою до центральної влади про автономію регіону[880]. Це пояснювалося нібито жахливим економічним станом України. Як повідомляв «StopFake», проект із вимогою автономії дійсно був зареєстрований колишнім регіоналом Олександром Ледідою, але його не прийняли. Натомість, облрада просто закликала прискорити процес децентралізації[881].

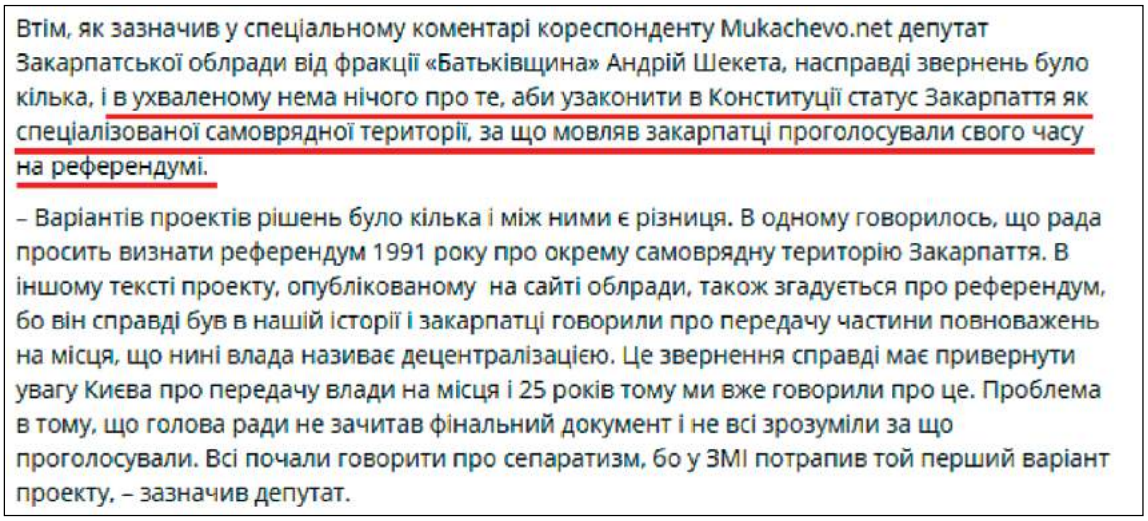

Втім, як зазначив у спеціальному коментарі кореспонденту Mukachevo.net депутат Закарпатської облради від фракції «Батьківщина» Андрій Шекета, насправді звернень було кілька, і в ухваленому нема нічого про те, аби узаконити в Конституції статус Закарпаття як спеціалізованої самоврядної території, за що мовляв закарпатці проголосували свого часу на референдумі.

– Варіантів проектів рішень було кілька і між ними є різниця. В одному говорилось, що рада просить визнати референдум 1991 року про окрему самоврядну територію Закарпаття. В іншому тексті проекту, опублікованому на сайті облради, також згадується про референдум, бо він справді був в нашій історії і закарпатці говорили про передачу частини повноважень на місця, що нині влада називає децентралізацією. Це звернення справді має привернути увагу Києва про передачу влади на місця і 25 років тому ми вже говорили про це. Проблема в тому, що голова ради не зачитав фінальний документ і не всі зрозуміли за що проголосували. Всі почали говорити про сепаратизм, бо у ЗМІ потрапив той перший варіант проекту, – зазначив депутат.

Роз'яснення ситуації депутатом Закарпатської ОДА Андрієм Шекетою щодо звернення Олександра Леді, яке не було підтримане / mukachevo.net

Ці ж вимоги виражають близькі до угорських ультраправих представники партії «Йоббік», і як підтвердження зазіхань Угорщини на наші території наводиться підтримка подібних заяв зі сторони цієї партії. Втім, як і польська «Zmiana», «Йоббік» неодноразово звинувачувалася в підігруванні Росії, чого, в принципі, її члени особливо і не приховують.

В травні 2013 року візит лідера партії Габора Вони до Москви назвали на сайті партії «серйозним проривом, який буцімто свідчить про те, що російські лідери вважають «Йоббік» партнером[882].

В квітні 2014 року на сесії ПАРЄ делегат від «Йоббік» Тамаш Гауді-Нагі заявив, що Україна – «штучна держава» і підтримав анексію Криму Росією[883]. А в грудні 2017 року угорська прокуратура почала розслідування проти депутата Європарламенту від цієї партії, Бели Ковача, який звинувачувався в шпигунстві на користь Росії. В березні 2014 року він був спостерігачем на фейковому «референдумі» в Криму[884].

---

879 Новий рівень угорського конфлікту: хто стоїть за вимогами відокремлення Закарпаття. Європейська правда. 12.10.2017 https://www.eurointegration.com.ua/articles/7072208/12/10/2017/

880 Закарпатская область потребовала у Киева автономии. Lenta.ru. 07.04.2016 https://lenta.ru/news/07/04/2016/zakarpatye/

881 Фейк: Закарпатская область потребовала у Киева автономии. StopFake.org. 08.12.2016 https://www.stopfake.org/fejk-zakarpatskaya-oblast-potrebovala-u-kieva-avtonomii/

882 Владимир Путин — друг европейских ультраправых. Inosmi.ru. 15.04.2014 https://inosmi.ru/world/219587663/20140415.html

883 Венгерские националисты хотят забрать Закарпатье. Подробности. 11.04.2014 https://podrobnosti.ua/-970299vengerskie-natsionalisty-hotjat-zabrat-zakarpate.html

884 Прокуратура Венгрии обвинила депутата Европарламента от венгерской партии «Йоббик» в шпионаже в пользу России. Гордон. 06.12.2017 http://gordonua.com/news/worldnews/prokuratura-vengrii-obvinila-deputata-evroparlamenta-ot-vengerskoy-partii-yobbik-v-shpionazhe-v-polzu-rossii220796-.html

Бела Ковач (зліва) і Мартон Дьєндьєші (праворуч) – члени «Йоббік», які висловлюють актиукраїнську позицію / radiosvoboda.org, baltnews.ee

Схожа ситуація сталася з іншим членом партії Мартоном Дьєндьєші, який в 2015 році їздив на Донбас «наглядачем на виборах» у так звану ДНР[885]. Він же називав Майдан і війну на Сході «геополітичним конфліктом, спровокованим Заходом»[886].

Активні дії російських спецслужб на Закарпатті почалися у травні 2017 року разом з першими обговореннями нового закону «Про освіту», який нині критикується Угорщиною за 7 статтю про обмеження викладання предметів у школі мовами нацменшин в старших класах.

За інформацією «Європейської правди», тоді одразу в декількох місцях компактного проживання угорців встановили стели з написами угорською мовою: «Вас вітають угорці», «Земля угорської мови»[887]. СБУ з'ясувало, що це вчинили двоє українців з метою поширення в російських ЗМІ інформації про утиски угорської меншини[888].

Однак це було лише початком російських провокацій. 2 жовтня 2017 року міністр МВС Арсен Аваков повідомив про затримання групи осіб, які планували понівечити угорський монумент на Верецькому перевалі. З'ясувалося, що двоє затриманих українців скоїли 9 злочинів в 2017-2016 роках за статтею розпалюванню міжнаціональної ворожнечі. Вони були пов'язані з екс-регіоналами Володимиром Олійником (перебуває в Росії) та Сергієм Тулубом[889]. Відповідно, ці діяння мали чіткий російський слід.

Затримані вандали, пов'язані з екс-регіоналами, та їх арсенал / eurointegration.com.ua

885 Орбан и «Йоббик»: ненадежные венгерские друзья Москвы. BBC Русская служба. 11.04.2018 https://www.bbc.com/russian/features43704679-

886 Венгерский депутат: Украина развалится из-за отсутствия автономии у этнических меньшинств. ТАСС. 09.06.2017 http://tass.ru/opinions/interviews/4326509

887 Новий рівень угорського конфлікту: хто стоїть за вимогами відокремлення Закарпаття. Європейська правда. 12.10.2017 https://www.eurointegration.com.ua/articles/7072208/12/10/2017/

888 На Закарпатті двох українців судитимуть за державну зраду (ФОТО). Прокуратура Закарпатської області. 21.07.2017 https://zak.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=212540

889 Палити і підривати: хроніка нищення угорських символів та будівель на Закарпатті. Європейська правда. 27.02.2018 https://www.eurointegration.com.ua/articles/7078141/27/02/2018/

Наступними стали напади на офіс спілки угорців Закарпаття 4 і 27 лютого 2018 року. Як з'ясували правоохоронці, підпал був здійснений членами однієї із східноєвропейських радикальних організацій, підтримуваної російським агресором[890].

Непричетність українців підтвердили й представники самої угорської організації[891]. Та це не завадило російським пропагандистам в квітні 2018 року за кілька днів до парламентських виборів в Угорщині спочатку на «Московском комсомольце»[892], а потів і в сюжеті на «НТВ»[893] розповідати про те, що «Україна втрачає Закарпаття», ба навіть більше, що «Закарпаття – це другий Донбас». Крім звичних маніпуляцій із законом «Про освіту» без будь-якого підтвердження повідомлялося про «наміри нацистів навідатися в Берегово», а як підтвердження насильства «Правого сектору» щодо угорців наводився факт двох згаданих вище підпалів.

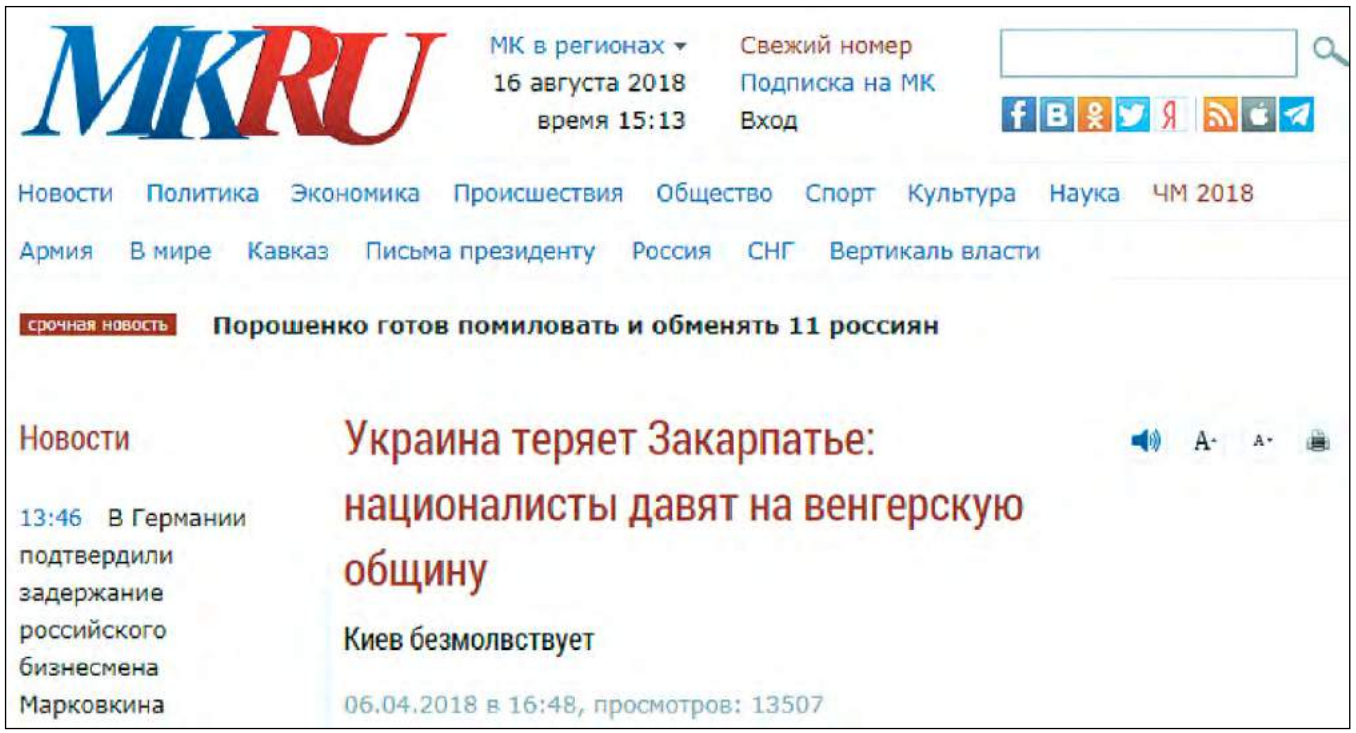

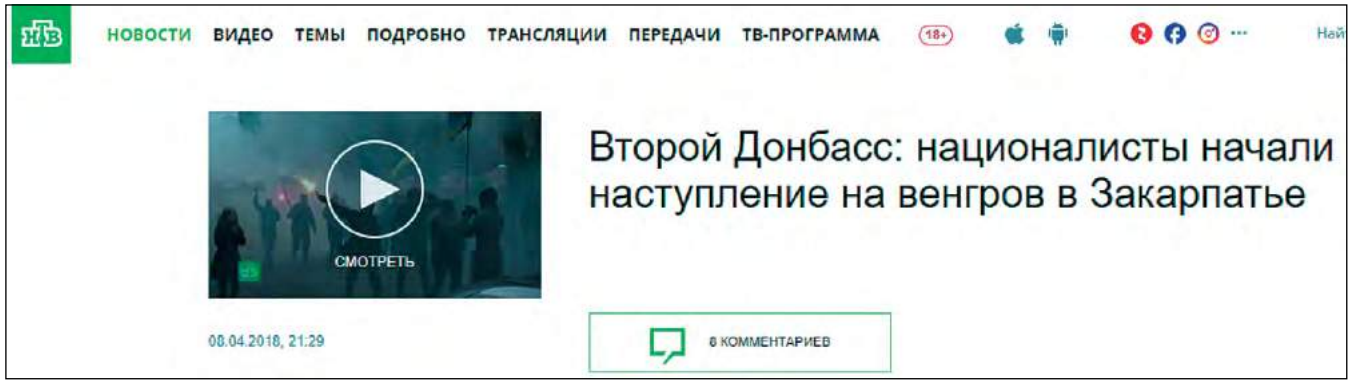

Подібність заголовків пропагандистських ЗМІ в контексті подій на Закарпатті / mk.ru, ntv.ru

890 Заява МЗС України у зв'язку з підпалом приміщення Товариства угорської культури Закарпаття. МЗС України. 27.02.2018 https://mfa.gov.ua/ua/press-center/comments/-8532zajavamzs-ukrajini

891 В спілці угорців переконані, що їхній офіс підірвали не українці. Європейська правда. 27.02.2018 https://www.eurointegration.com.ua/news/7078133/27/02/2018/

892 Украина теряет Закарпатье: националисты давят на венгерскую общину. Московский комсомолец. 06.04.2018 http://www.mk.ru/politics/06/04/2018/ukraina-teryaet-zakarpate-nacionalisty-davyat-na-vengerskuyu-obshhinu.html

893 Второй Донбасс: националисты начали наступление на венгров в Закарпатье. НТВ. 08.04.2018 http://www.ntv.ru/novosti/2002000/

В значно меншій мірі, але все ж з'являються фейки про «територіальні претензії Румунії» до України. Для цього російські ЗМІ використовують старе спірне питання між країнами щодо острову Зміїний.

Так, 15 лютого 2016 року пропагандистський ресурс «Украина.ру» поширив новину про навчання прикордонників та ВМС України поблизу острову Зміїний з огляду на «очікування ускладнення ситуації з огляду на територіальні претензії Румунії»[894]. Як зазначає платформа «StopFake», ні про «територіальні претензії», ні про «очікувані ускладнення» в повідомленні Прикордонної служби не йшлося[895].

Запускаючи у ЗМІ всі вищезгадані фейки та влаштовуючи провокації, Кремль переслідує різні цілі в залежності від країни-суб'єкта, якої вони стосуються. Фейки щодо польських зазіхань на території України використовуються для демонстрації нібито «справжніх» намірів західних союзників України «відділити історичні території від України». Польща для цього підходить чи не найбільше, адже за нею закріпилася репутація «головного адвоката України в Європі», тому різні провокативні дії з її сторони мають сприйматися українським населенням як особливо болючі, відповідно, це має сіяти зневіру серед українців у подальші євроінтеграційні процеси.

Тією ж самою мотивацією російські спецслужби користуються у випадку з фейками щодо Угорщини й угорського населення: зобразити західного сусіда України як реваншистську країну, яка тільки і бажає відхопити в нас шмат території, але при цьому є членом ЄС, тому євроінтеграція не має сенсу. Та до цього додається ще й пряме звернення до угорської аудиторії у випадку із інсценуваннями українських нападів на угорські об'єкти – ретрансльовані в російських, а згодом і в угорських ЗМІ, ці напади мають налаштувати угорське населення проти України і змусити його голосувати за ультранаціоналістичну та проросійську партію «Йоббік». Саме тому активна фаза російських провокацій почалася менш ніж за рік до виборів в Угорщині.

894 Украина ожидает осложнения обстановки на острове Змеиный в связи с притязаниями Румынии. Украина.ру. 15.02.2016 https://ukraina.ru/news/1015612004/20160215.html

895 Фейк: Польша, Венгрия и Румыния предъявили территориальные претензии Украине. StoFake. 16.02.2016 https://www.stopfake.org/fejk-polsha-vengriya-i-rumyniya-predyavili-territorialnye-pretenzii-ukraine/

СЕЗОН 2. «УКРАЇНА НЕ МОЖЕ ЗАБЕЗПЕЧИТИ СВОЄ НАСЕЛЕННЯ БАЗОВИМИ БЛАГАМИ»

Російська пропаганда активно використовує будь-які зміни в соціально-економічній сфері для поширення фейків про «антинародну» політику держави. Зокрема, розганяється паніка в разі затримок із увімкненням опалення, підвищенням тарифів, зростанням обмінного курсу.

Окремою пропагандистською темою є питання безпеки. Російські спецслужби мають установку роздувати кожен інцидент із насильницькими діями до рівня нездатності влади гарантувати безпеку для життя жодного з українців.

Основним споживачем цих меседжів має бути українське населення, якому доводять неспроможність держави гарантувати базові права – право на життя та безпеку. Паралельно для внутрішнього споживача російські медіа роблять порівняння із тим, наскільки нібито більший добробут населення в Росії.

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

- Україна після повалення режиму Януковича вибрала євроатлантичний вектор розвитку – задля покращення добробуту населення;
- Натомість, ситуація лише погіршується. Вимоги західних партнерів, такі як збільшення тарифів на опалення, підривають добробут і без того бідних українців;
- Паралельно з новою владою значно зріс рівень злочинності та насильства;
- Відповідно, Україна переживає значний регрес після відмови бути у союзі з Росією.

СЕЗОН 2. СЕРІЯ 1. Українська економіка не виживе без торгівельних зв'язків із Росією

Кремлівські сили за допомогою російських ЗМІ та ряду українських медіа цілеспрямовано проводили кампанію по створенню образу залежності української економіки від зв'язків з Росією. В ній вони активно використовувала як фейкові новини, так і реальні дії проросійських персон, які тиражувалися проросійськими медіа.

23 грудня 2016 року ГО «Детектор медіа» опублікувало розслідування на своєму сайті про нову технологію російської пропаганди, у якій використовувався ряд українських медіа[896]. Нею стали звернення та петиції публічних персон та підприємств, в основному – фейкові, до української влади з проханням «що б не сталося відновити економічні відносини з Росією, щоб врятувати економіку України».

12 жовтня 2016 року на сайті «Украина.ру» вийшло інтерв'ю з Дмитром Фірташем[897]. В ньому олігарх закликав до відновлення економічних зв'язків із Росією, без яких, на його думку, українська економіка не зможе нормально зростати, а значна кількість підприємств буде збитковими.

Як відмічає «Детектор медіа», це інтерв'ю стало кульмінацією цілої низки подій, які відбувалися в Україні протягом осені-літа 2016 року. До того, з 31 серпня по 21 вересня, низка народних депутатів, в основному з числа колишніх представників «Партії регіонів», зробили схожі заяви щодо необхідності відновлення економічних і дипломатичних зв'язків із Росією: Микола Скорик, Євген Мураєв, Яков Безбах, Антон Кіссе, Олег Недава та Олег Баранський.

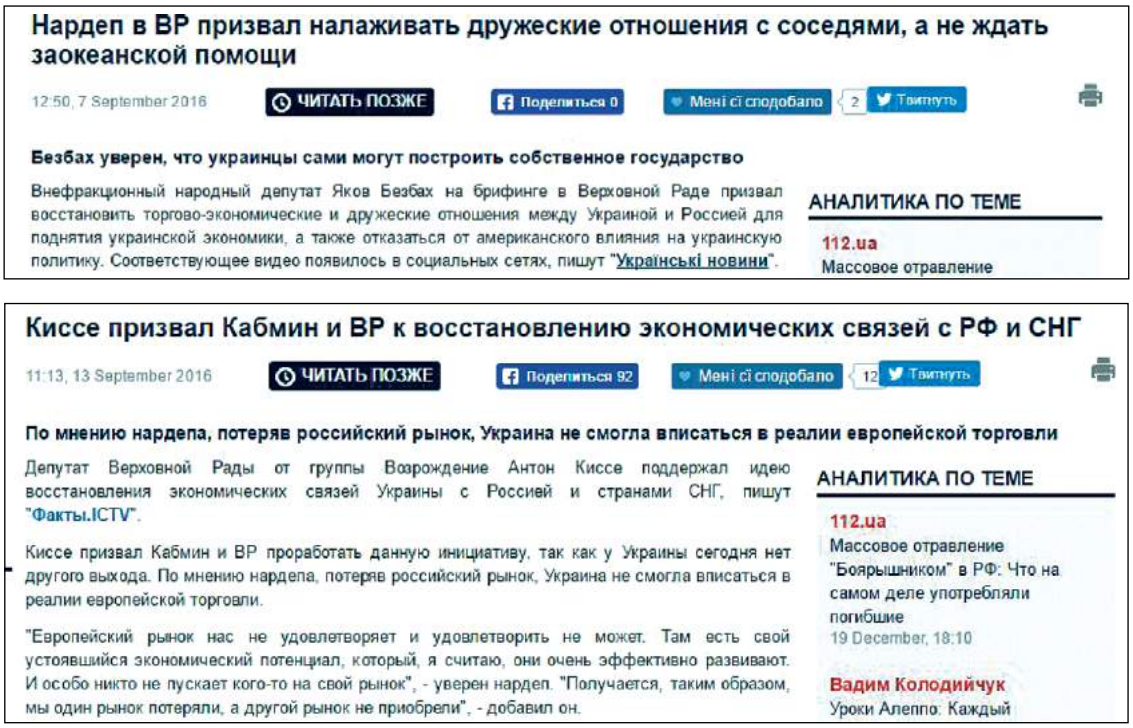

Нардеп в ВР призвал налаживать дружеские отношения с соседями, а не ждать заокеанской помощи

12:50, 7 September 2016 ЧИТАТЬ ПОЗЖЕ Поделиться 0 Мені сі сподобало 2 Твитнуть

Безбах уверен, что украинцы сами могут построить собственное государство

Внефракционный народный депутат Яков Безбах на брифинге в Верховной Раде призвал восстановить торгово-экономические и дружеские отношения между Украиной и Россией для поднятия украинской экономики, а также отказаться от американского влияния на украинскую политику. Соответствующее видео появилось в социальных сетях, пишут "Українські новини".

АНАЛИТИКА ПО ТЕМЕ

112.ua
Массовое отравление

Кіссе призвал Кабмин и ВР к восстановлению экономических связей с РФ и СНГ

11:13, 13 September 2016 ЧИТАТЬ ПОЗЖЕ Поделиться 92 Мені сі сподобало 12 Твитнуть

По мнению нардепа, потеряв российский рынок, Украина не смогла вписаться в реалии европейской торговли

Депутат Верховной Рады от группы Возрождение Антон Кіссе поддержал идею восстановления экономических связей Украины с Россией и странами СНГ, пишут "Факты.ICTV".

Кіссе призвал Кабмин и ВР проработать данную инициативу, так как у Украины сегодня нет другого выхода. По мнению нардепа, потеряв российский рынок, Украина не смогла вписаться в реалии европейской торговли.

"Европейский рынок нас не удовлетворяет и удовлетворить не может. Там есть свой устоявшийся экономический потенциал, который, я считаю, они очень эффективно развивают. И особо никто не пускает кого-то на свой рынок", - уверен нардеп. "Получается, таким образом, мы один рынок потеряли, а другой рынок не приобрели", - добавил он.

АНАЛИТИКА ПО ТЕМЕ

112.ua
Массовое отравление "Боярышником" в РФ: Что на самом деле употребляли погибшие
19 December, 18:10

Вадим Колодийчук
Уроки Алеппо: Каждый

Приклади заяв, поширених на сайті «112 каналу» / Скріншоти detector.media

«Детектор медіа» відмічає, що одеське видання «Таймер» зробило повну хронологію цих заяв із гучними заголовками до кожної, хоча однозначно прихильність до відновлення зв'язків виразили лише Мураєв та Баранський.

---

896 «Мы без России пропадем»: как работает новая технология вбросов в украинские СМИ. Детектор медіа. 23.12.2016: http://detector.media/infospace/article/-23-12-2016/121718my-bez-rossii-propadem-kak-rabotaet-novaya-tekhnologiya-vbrosov-vukrainskie-smi/

897 Дмитрий Фирташ: «Украину пора сшивать». Украина.ру. 12.10.2016 https://ukraina.ru/exclusive/1017659626/20161012.html

Ці коментарі були записані журналістами без логотипів на мікрофонах і викладалися на фейкових YouTube каналах. Новини на «Таймері» із заявами депутатів слово в слово передруковували російські сайти видання «Lenta.ru», «Российская газета», «Life.ru» та інші, а заяви Безбаха та Мураєва навіть були використані у сюжеті на «Первом канале» для створення видимості того, що Верховна Рада закликає Президента відновити торгівлю з Росією у повному обсязі[898].

Виступи народних депутатів Євгена Мураєва та Яківа Безбаха щодо необхідності відновлення торгівельних зв'язків з Росією, на основі яких «Первый канал» заявив про нібито обговорення депутатами способів повернення на російські ринки / 1tv.ru

Після цієї підготовки інформаційного поля народними депутатами почалася серія фейкових заяв до Президента від трудових колективів різних підприємств з тією самою вимогою – відновити торгівельні зв'язки із Росією. Схема виглядала наступним чином:

У реально існуючих підприємств за кілька днів до поширення заяв від їх імені створювалися фіктивні сайти. В частині випадків першоджерелом взагалі був блог на ресурсі «Medium». Далі на них публікувалися «петиції від імені трудового колективу до Президента». Потім фейкові звернення/петиції до Президента поширювалися на регіональних сайтах. В подальшому їх підхоплювали більш відомі медіа із часто сумнівним контентом. І вже звідти новина перекочувала в топ-медіа.

898 Депутаты Верховной Рады Украины призывают президента возобновить торговые отношения с Россией в полном объеме. Первый канал. 13.09.2016 https://www.1tv.ru/news/-309846/13-09-2016deputaty_verhovnoy_rady_ukrainy_prizyvayut_prezidenta_vozobnovit_torgovye_otnosheniya_s_rossiey_v_polnom_ob_eme

Схема поширення фейкових звернень до Президента про відновлення торгівлі з РФ

Ці «петиції» почали з'являтися в ЗМІ 27 вересня (заява трудового колективу запорізького ПРАТ «Племзавод «Степной»). Їх розповсюдження завершилося лише в середині грудня (херсонська компанія «Робуста-Агро» та черкаський завод «Фінвал2006-»). Сумарно було надано близько 12 фейкових петицій.

Нам нужна Россия: харьковский машзавод призвал Киев договориться с Москвой

16.11.2016 13:35 3853

Харьков, 16 ноября.

Более тысячи сотрудников Змиевского машиностроительного завода направили обращение в адрес президента Украины *Петра Порошенко* с призывом восстановить экономические отношения с Российской Федерацией.

Об этом сказано в документе, который опубликовали украинские «Вести».

«Руководство предприятия и его сотрудники призывают вас как можно скорее преодолеть разногласия и возобновить полноценные экономические отношения с Россией и другими странами СНГ», - отмечается в обращении трудового коллектива предприятия.

Крупнейший хлебокомбинат Харьковщины требует от Порошенко помириться с РФ

30.11.2016 10:47 2867

Харьков, 30 ноября.

Крупнейший хлебокомбинат Харьковской области потребовал от президента Украины *Петра Порошенко* восстановить экономические связи с Россией. Письмо с обращением к главе государства подписали порядка двух тысяч работников Лихачевского комбината хлебопродуктов.

В документе отмечается, что Российская Федерация является одним из основных потребителей продукции предприятия. Однако из-за ограничений, вызванных напряжённостью между Украиной и Россией, хлебокомбинат больше не может сбывать свою продукцию в том же объёме, что и раньше. В результате предприятие вынуждено сокращать штат и увольнять сотрудников, а налоговые отчисления в бюджет страны и области упали в несколько раз.

Повідомлення про фейкові петиції в однаковому форматі на пропагандистському сайті «Новостное агенство Харьков» / nahnews.org

Як зазначає ГО «Детектор медіа», всі ці новини потрапили в російські ЗМІ, і ті, що сталися після 11 жовтня, мали приписку в кінці про створення депутатської групи по відновленню економічних зв'язків з Росією, ініційованої Безбахом. Інтерв'ю з Дмитром Фірташем вийшло на наступний день.

Завершилася операція російських спецслужб хвилею фейкових петицій на сайтах

Полтавської, Чернігівської та Дніпропетровської областей. «StopFake» писав про явні докази фабрикації всіх трьох – голосування з іноземних IP-адрес і по декілька разів з однієї, неможливість зв'язатися з авторами, дуже швидке набрання потрібної для розгляду кількості голосів[899]. Через це їм відмовляли у розгляді, але потрібний ефект був досягнутий – російські ЗМІ опублікували новини із заголовками про «регіони, які просять Президента відновити економічні зв'язки із Росією».

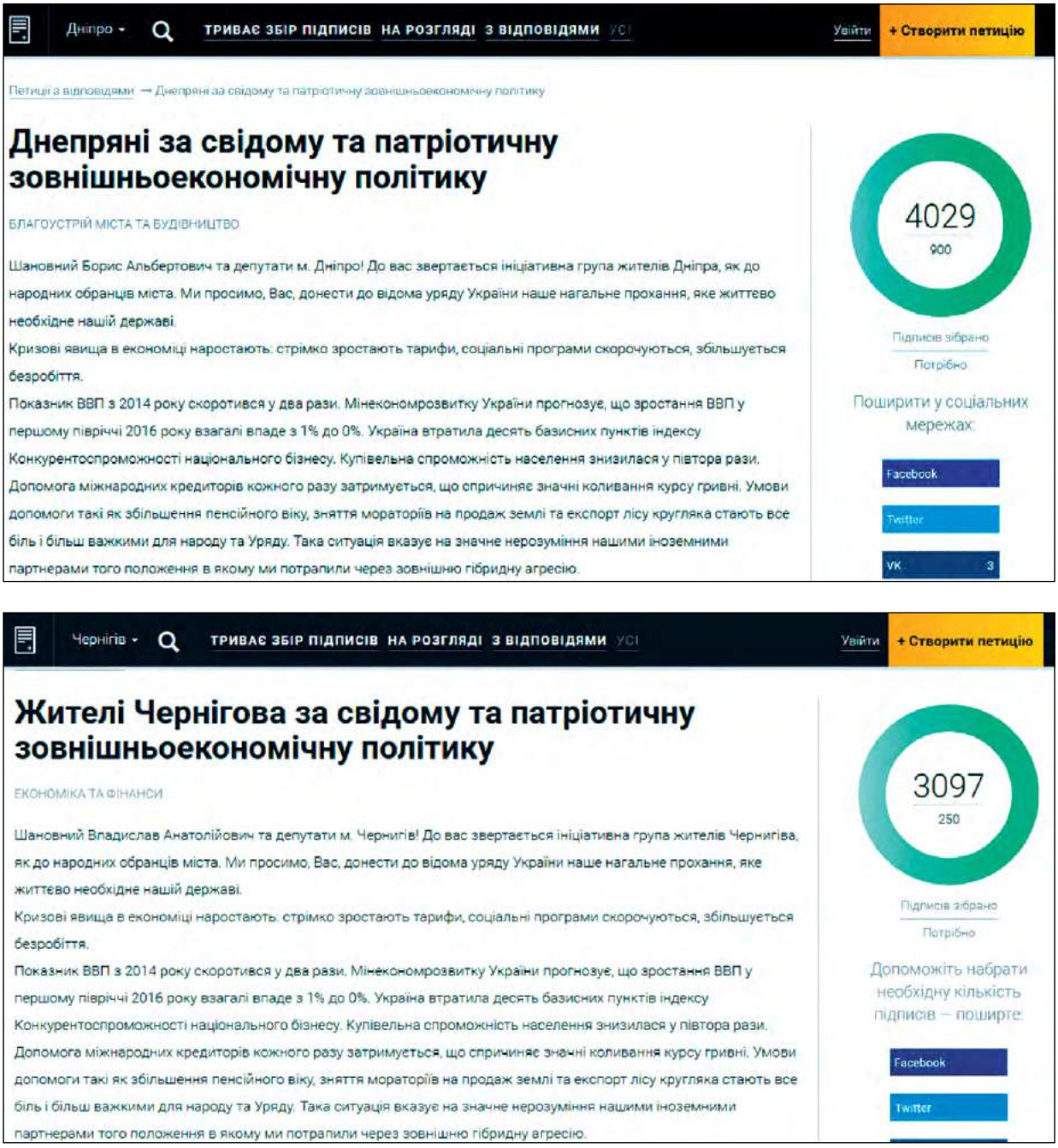

Ідентичні петиції в єдиній системі місцевих петицій від Дніпровської та Чернігівської громад з «накруткою» підписів / скріншоти stopfake.org

Подібний шаблон із «зверненням трудового колективу до центральних органів влади» використовувався і пізніше, але спорадично і в більш традиційній для російських спецслужб манері – інсценуванням.

899 По регионах Украины распространают фейковые пророссийские петиции. StopFake. 10.12.2016 https://www.stopfake.org/po-regionah-ukrainy-rasprostranayut-fejkovye-prorossijskie-petitsii/

18 липня 2017 року на каналі «Россия 24» вийшов сюжет про 500 жителів Харкова, які нібито мітингували за відновлення зв'язків з Росією на місцевому заводі залізобетонних конструкцій[900]. Місцеві журналісти із сайту «057.ua» з'ясували у директора заводу, що нічого подібного на ньому не відбувалося, а місце зйомок не співпадає із його приміщеннями[901].

Спочатку фейк з'явився на сайті «Комментарии», редакція якого повідомила, що матеріал прийшов до них поштою. Одразу після цього на сайтах «Голос.ua» та «Вести.ua», які також неодноразово фігурували у першій хвилі псевдопетицій від трудових колективів, з'явилася новина про відкриття справи зі сторони СБУ проти профспілки цього заводу за неіснуючий мітинг щодо РФ. При цьому первинне посилання на «Комментарии» було видалене[902].

Мета цих інформаційних кампаній була де-факто артикульована Дмитром Фірташем в інтерв'ю «Украина.ру». Він згадував про зміну політичного ландшафту внаслідок виборів 2019 року, яка дозволить змінити сьогоднішню владу, що не готова говорити про відновлення економічних зв'язків із РФ, на більш «лояльну».

- Я могу угадать реакцию украинского правительства, особенно когда вы говорите о нормализации экономических связей с Россией...

— Мы прямо говорим: «Мы бьемся за рынок от Лиссабона до Владивостока». Нам нужны и европейские инвестиции, и российские, и китайские. Рынки нужны, партнеры. Российский рынок для Украины особенно важен. Что бы там ни говорили, мы должны его использовать. Конечно, сегодняшние власти обсуждать это не готовы. Но Украина — это не только эти люди. И трезвость придет — не сегодня, так завтра. Но я уверен, что к 2019 году вы увидите другие настроения и другой политический ландшафт. Тем, кто придет на смену, надо будет с чего-то начинать, понадобится наша Программа модернизации с видением Украины через 20 лет.

Формування Фірташем основної задачі інформаційної кампанії, яка буде описана далі – підготовка цього самого «іншого політичного ландшафту» до виборів 2019 року / ukraina.ru

Зрозуміло, що для втілення цієї ідеї потрібно її поширити в ЗМІ та донести до населення, сформувавши у нього таким чином прихильність до людей, які виражатимуть ідею про повернення до проросійського зовнішньополітичного вектора.

900 Харьковчане требуют от властей восстановления отношений с Россией. Вести.ru. 18.07.2017 https://www.vesti.ru/videos/show/vid/723524/

901 Призрачное дело в СБУ на фейковое видео митинга на харьковском заводе: разоблачение российского «вброса». 057.ua. 19.07.2017 https://www.057.ua/news/1730336

902 СБУ возбудила дело в отношении профсоюза харьковского завода ЗЖБК после митинга за торговлю с РФ. Голос.ua. 18.07.2017 https://golos.ua/i/527867

Після своєї втечі Віктор Янукович та його оточення залишили Україну з масою структурних економічних проблем (майже вичерпані золотовалютні резерви, дефектна банківська система, залежність від світових цін на енергоносії та сировину, недиверсифікований експорт і так далі), до яких додалася анексія Криму Росією та початок війни на Сході.

Через це в 2014 і в 2015 роках українська економіка зазнала значного падіння в %6.8 та %10.4 відповідно. Однак, це не стало економічною катастрофою. Згідно зі звітом уряду, в 2015 році %40 падіння було обумовлене російською агресією[903]. Втім, Кремль з початку конфлікту робив усе можливе для того, щоб в медіапросторі показати: Україна перебуває у жахливому стані через недбалість влади, а не через зовнішній чинник у вигляді російської агресії.

В межах глобального наративу «економічної катастрофи» в Україні можна виділити декілька основних тем, до яких постійно звертаються російські пропагандисти.

Перша – величезний державний борг України і виконання будь-яких забаганок кредиторів. В цьому контексті поширюються алармістські новини про економічну залежність України від західних держав та невідворотність дефолту.

Прикладом першого є заява колишнього голови комітету Держдуми Росії з міжнародної політики Олексія Пушкова від 3 липня 2014 року, в якій він чітко артикулював: незалежної України не існує і вона стає абсолютним сателітом Заходу[904]. Як підтвердження він називав 100 млрд. доларів державного боргу, що виражає собою політичну і економічну підтримку зі сторони західних країн, без якої Україна нібито розпалася б. Цікаво, як Пушков проінтерпретував би 1,2 трлн. та 1 трлн. доларів державного боргу США, утримувачами якого є Китай та Японія відповідно.

Представник Ради Федерації РФ Олексій Пушков / segodnya.ua

Прикладом низькоякісної маніпуляції на тему залежності від волі кредиторів є фейк телеканалу «Звезда» від 13 травня 2017 року, коли з посиланням на екс-главу НБУ (перебував на посаді за часів Януковича) Сергія Арбузова вказали, що МВФ відібрав %80 золотовалютних резервів України за борги. Насправді, як зазначали розслідувачі «StopFake», навіть Арбузов в цій ситуації був більш правдивий, ніж російські пропагандисти, – він просто написав про те, що %75 від обсягів резервів НБУ становлять кредитні кошти МВФ. При цьому ця частка зменшується[905].

Однак і Арбузов, і «Звезда» забули вказати, що ще до початку Євромайдану керівництво країни разом з Віктором Януковичем витратило 18 млрд. доларів резервних коштів на підтримку фіксованого обмінного курсу.

---

[903] Звіт уряду: падіння економіки за підсумками 2015 року становило %10,4. УНІАН. 02.02.2016 https://economics.unian.ua/finance/-1252832zvit-uryadu-padinnya-ekonomiki-za-pidsumkami-2015-roku-stanovilo104-.html

[904] Алексей Пушков: независимой Украины нет. Вести.ru. 2014/07/13 https://www.vesti.ru/doc.html?id=1794557&tid=105474

[905] Фейк: МВФ отобрал %80 золотовалютных резервов Украины за долги. StopFake. 19.05.2017 https://www.stopfake.org/fejk-mvf-otobral-80-zolotovalyutnyh-rezervov-ukrainy-za-dolgi/

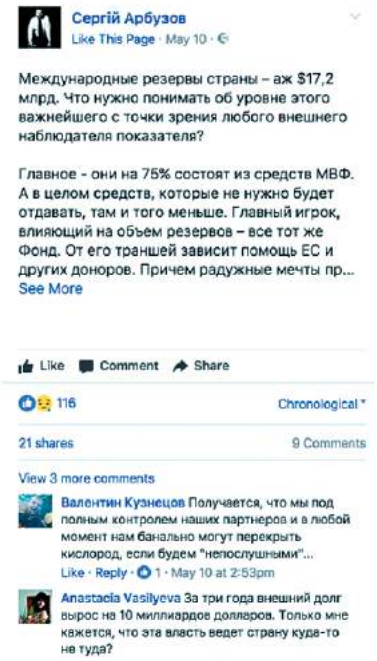

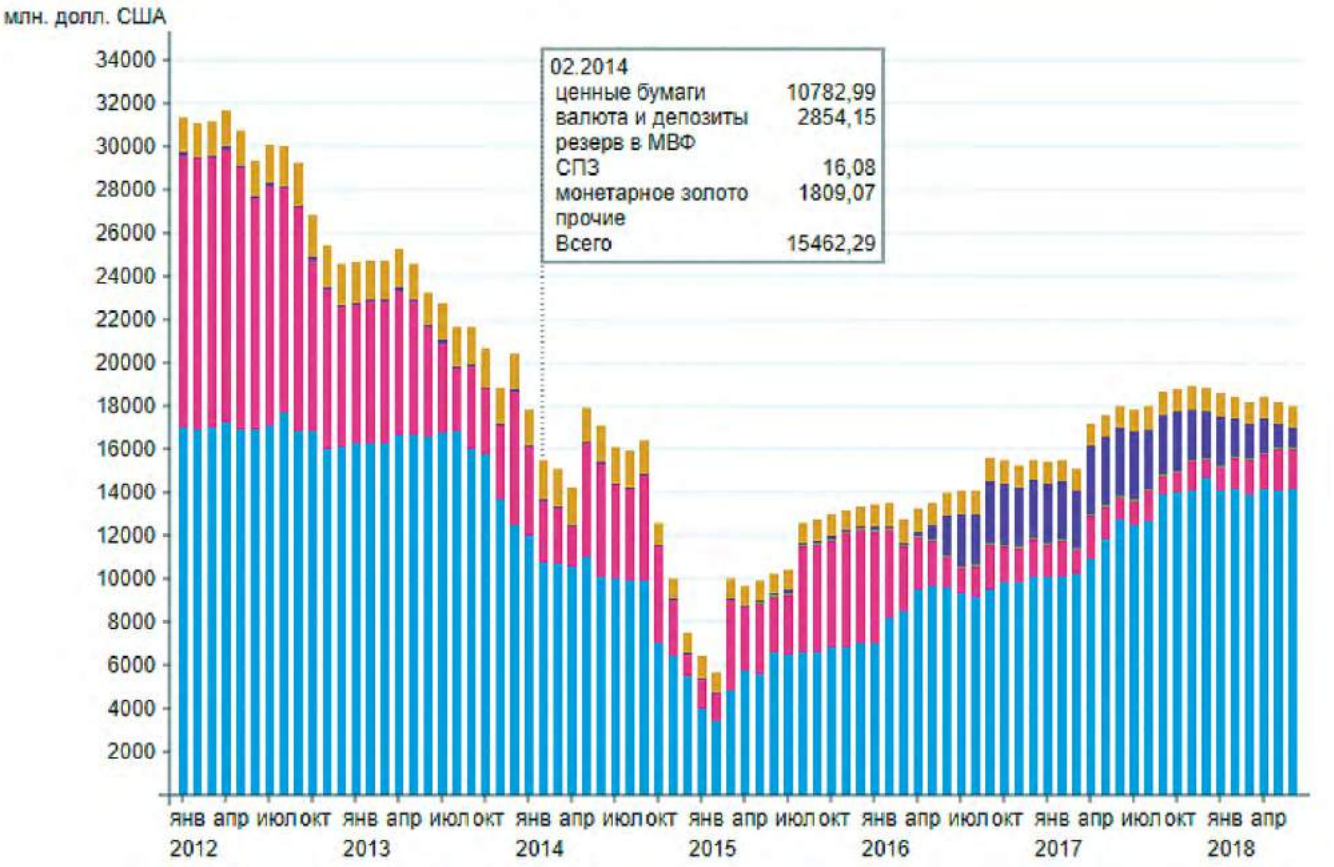

Зверху – скріншот публікації Сергія Арбузова у Facebook, у тексті якої він а) вказав неправдиву цифру золотовалютних резервів в 2013 році – 50 млрд; б) забув згадати про різке падіння золотовалютних резервів саме за часів режиму Януковича.

Знизу – графік з реальними даними рівня золотовалютних резервів в 2018-2012 роках з сайту «Мінфін», на якому чітко видно спадаючий тренд до втечі Януковича і його поплічників в лютому 2014 року / index.minfin.com.ua

МВФ взагалі часто зазнає демонізації від російських ЗМІ під час обговорень умов надання наступних траншів, за які нібито висуваються антинародні вимоги до України: скасування пенсій, розпродаж національних багатств і т.п.

У вересні 2016 року російські пропагандисти та проросійські ЗМІ в Україні поширили фейки про скасування пенсій Україною та продаж земель заради траншу від Фонду[906]. Хоча в тексті меморандуму про співробітництво йшлося лише про проведення пенсійної реформи та ухвалення закону про обіг сільськогосподарських земель, який передбачатиме продаж лише прав оренди, а не самих земельних ділянок[907].

5 липня 2017 року російське видання «Lenta.ru» із сумнівним посиланням на «аналітика інвестиційної компанії «Алон Брокер» Кирила Яковенка повідомило, що половина українців втратить пенсії через вимоги МВФ[908]. Так званий експерт навів неправдиву інформацію про те, що нібито через підвищення пенсійного стажу, необхідного для виходу на пенсію, та через те, що більшість населення має статус трудових мігрантів, пенсії стануть вибірковими.

Це явно не відповідає політиці Кабміну, який не виступає за підвищення пенсійного віку, та існуючій солідарній пенсійній системі, за якої пенсію отримують усі. До того ж, ще 7 квітня Уряд повідомив, що переконав МВФ не підвищувати пенсійний[909].

Стосовно дефолту. Тут типовою пропагандистською схемою є поширення заяв проросійських політиків із акцентом на найбільш резонансних фразах або навіть їх викривленні.

В червні 2018 року ряд російських ЗМІ з посиланням на слова Вадима Рабіновича повідомили про «назрівання економічної катастрофи в Україні». Пропагандисти поширили заяву лідера партії «За життя!» про те, що Захід намагається розграбувати національні багатства України, а державний борг до 2045 року складе 117 млрд. доларів[910].

Втім, як повідомляє «StopFake», попри те, що в найближчі роки Україну дійсно чекає піковий період виплат по запозиченням, розрахунки Міністерства фінансів та Світового банку свідчать, що Україні не загрожує дефолт, а період загрозливо високого співвідношення державного боргу до ВВП вже минув[911]. І, знову ж таки, пропагандисти звинувачували західних кредиторів, а не уряди Януковича, Тимошенко та Азарова, за яких державний борг зріс на 47 млрд. доларів.

Таблиця 1: Основні макроекономічні показники

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018П	2019П	2020П
Номінальний ВВП, *млрд. грн.*	1,405	1,465	1,587	1,989	2,385	2,983	3,428	3,854	4,314
Реальний ВВП, *зміна у %*	0.2	0.0	-6.6	-9.8	2.3	2.5	3.5	4.0	4.0
Споживання, *зміна у %*	7.4	5.2	-6.2	-15.9	1.4	6.7	5.4	4.1	3.8
ВНОК, *зміна у %*	5.0	-8.4	-24.0	-9.2	20.1	18.1	14.9	9.0	9.2
Експорт , *зміна у%*	-5.6	-8.1	-14.2	-13.2	-1.6	3.5	8.0	6.4	5.9
Імпорт , *зміна у%*	3.8	-3.5	-22.1	-17.9	8.4	12.2	14.0	7.2	5.8
Дефлятор ВВП, *зміна у %*	8.1	3.1	14.8	38.4	17.1	22.0	11.1	8.1	7.6
ІСЦ, *зміна у % на кінець пер.*	-0.2	0.5	24.9	43.3	12.4	13.7	9.9	7.3	6.5
Баланс рах. поточ. опер., *% ВВП*	-8.2	-9.2	-3.5	-0.2	-3.8	-3.5	-3.7	-3.3	-3.3
Зовнішній борг, *% ВВП*	76.6	78.6	97.6	131.5	129.4	104.0	106.3	107.0	105.4
Міжнародні резерви, млрд. дол. США	24.5	20.4	7.5	13.3	15.5	18.8	...	...	...
місяців імпорту	2.9	3.3	1.9	3.2	3.4	3.4	...	...	...

З доповіді Світового банку видно, що збільшення рівня державного боргу до ВВП при скороченні останнього в 2015-2014 роках змінилося зменшенням цього співвідношення разом зі збільшенням ВВП / pubdocs.worldbank.org

906 Цена кредита: Ради займа у МВФ Украина отменит пенсии и распродаст землю/ Украина.ру. 19.09.2016 https://ukraina.ru/exclusive/1017474637/20160919.html

907 Фейк: Ради транша МВФ Украина отменит пенсии и распродаст землю. StopFake. 21.09.2016 https://www.stopfake.org/fejk-radi-transha-mvf-ukraina-otmenit-pensii-i-rasprodast-zemlyu/

908 Половину украинцев предупредили о потере пенсий из-за требований МВФ. Lenta.ru. 05.06.2017 https://lenta.ru/news/05/07/2017/ukrimf/

909 МВФ не буде вимагати підвищити пенсійний вік до 63 років – Рева. Дзеркало тижня. 07.04.2017 https://dt.ua/UKRAINE/mvf-ne-bude-vimagati-pidvischiti-pensiyniy-vik-do-63-rokiv-reva238936-_.html

910 «Обречённая на крах»: в Раде предрекли Украине экономическую катастрофу из-за действий Запада. RT на русском. 18.06.2018 https://russian.rt.com/ussr/article/-524696rabinovich-ukraina-katastrofa-zapad

911 Фейк: Украину ждет «экономическая катастрофа». StopFake. 27.06.2018 https://www.stopfake.org/fejk-ukrainu-zhdet-ekonomicheskaya-katastrofa/

Другий інформаційний кейс – «наявна шкода» від антиросійських санкцій, яку Україна завдає сама собі.

Сергій Желєзняк / vesti.ru

В жовтні 2016 року кремлівські пропагандисти підхопили заяву депутата Держдуми РФ Сергія Желєзняка про те, що антиросійські санкції «заганяють українську економіку в глухий кут та в кризу»[912]. Вона була озвучена у відповідь на продовження антиросійських санкцій Україною ще на рік. Однак «криза та стрімке збіднiння населення» – фікція, адже в 2016 році зростання ВВП становило %2,2. Також, за твердженнями експертів, санкції не є чимось катастрофічним; вони навпаки змушують українські компанії шукати нові ринки та модернізувати виробництво, що вигідно в довгостроковій перспективі[913].

На початку лютого 2018 року російські ЗМІ активно тиражували заяву позафракційного депутата Євгена Мураєва про те, що Україна «втратила половину ВВП внаслідок антиросійських санкцій»[914]. Однак це не відповідає дійсності, адже, як зазначалося на початку серії, в 2014 та 2015 роках ВВП впав на %6.8 та %10.4, і основними причинами є аж ніяк не антиросійські санкції, а руйнування виробничої та транспортної інфраструктури через військове протистояння, слабкий зовнішній попит, падіння світових цін на ключових товарних ринках, низька платоспроможність населення, фінансові ускладнення для підприємств, негативні очікування економічних агентів і зменшення внутрішнього інвестиційного попиту[915].

Третя тема, яку мусують російські ЗМІ, – маніпуляції та фейки з економічними показниками та кредитними рейтингами України.

30 квітня 2017 року пропагандистський ресурс «Звезда» та ще ряд російських ЗМІ повідомили про «обвал рейтингів України» та «дуже печальний прогноз» на основі нового рейтингу агентства «Fitch»[916]. За твердженням «StopFake», така інтерпретація була маніпулятивною, адже «Fitch» підтвердило стабільний прогноз для України на рівні «B-»[917]. Інформація ж про зменшення прогнозованого росту ВВП з %2,3 до %2 в 2017 році компенсувалося заявою про пришвидшення зростання до %3 в 2018 році.

---

912 Депутат: введение санкций против России загоняет экономику Украины в тупик. РИА Новости. 17.10.2016 https://ria.ru/economy/1479428147/20161017.html

913 Фейк: Санкции против России загоняют экономику Украины в тупик. StopFake. 21.10.2016 https://www.stopfake.org/fejk-sanktsii-protiv-rossii-zagonyayut-ekonomiku-ukrainy-v-tupik/

914 Украина потеряла половину ВВП из-за санкций Запада против России. Российская газета. 03.02.2018 https://rg.ru/03/02/2018/ukraina-poteriala-polovinu-vvp-iz-za-sankcij-zapada-protiv-rossii.html

915 Фейк: Украина потеряла половину ВВП из-за антироссийских санкций. StopFake. 06.02.2018 https://www.stopfake.org/fejk-ukraina-poteryala-polovinu-vvp-iz-za-antirossijskih-sanktsij/

916 Блокада Донбасса обрушила рейтинг Украины. Телеканал «Звезда». 30.04.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/6-201704302008ta5.htm

917 Фейк: Блокада Донбасса обрушила рейтинг Украины. StopFake. 03.05.2017 https://www.stopfake.org/fejk-blokada-donbassa-obrushila-rejting-ukrainy/

«Fitch» знову став жертвою російських пропагандистів в кінці жовтня 2017 року[918]. Сайт «Украина.ру» вказав лише перший абзац прогнозу з переліком негативних факторів, але «не помітив» всього іншого тексту, в якому йшлося про зростання економіки та стабільність кредитних рейтингів України[919].

26 жовтня 2017 року російські ЗМІ з посиланням на «Українські новини» повідомляли, що директор рейтингового агентства «Moody's Investors Service» Ярослав Совгира на форумі в Києві нібито заявив, що ВВП України на душу населення – найнижче за всі країни СНД[920]. Про це видання вказало в підводці до новини, однак в самій розшифровці його виступу цих слів не було.

Цю новину одразу поширили російські ЗМІ, зокрема «РИА Новости»[921]. Втім, дані самого Moody's протирічать зазначеній у ЗМІ заяві Совгири. Він сам спростував цю інформацію у коментарі сайту «Insider»[922].

Кремлівські пропагандисти з огляду на переорієнтацію України на Захід не лише в політичному, а й в економічному плані, прагнули показати хибність такого вибору для розвитку нашої економіки. Про чітко визначену спецоперацію йшлося в останній серії першого сезону, але окрім подібних акцій, російські ЗМІ використовували падіння економіки України як доказ нездатності влади проводити ефективну економічну політику та потрапляння в кабалу до міжнародних фінансових інституцій.

Програмними матеріалами тут були статті та сюжети на телебаченні в переддень важливих для України дат, в першу чергу – Дня незалежності. Вони відображають ставлення російської влади до України як до «failed state», яка за сукупністю відомих лише кремлівським пропагандистам причин просто не може стати успішною.

Кожен рік такі матеріали виходять на одному з головних російських ресурсів, зокрема на сайті «РИА Новости». Вони інкорпорують у собі фейки та викривлені дані з цілого ряду тем, тому наведення їх в цьому розділі серіалу є досить умовним. На увагу заслуговують динаміка тональності назв, яка обернено пропорційна стану справ в країні:

- 2015 – «Україна 24 роки по тому: незалежність без впевненості в завтрашньому дні»[923].
- 2016 – «Залежна незалежність: Україна 25 років не може знайти самостійність»[924].
- 2017 – «День незалежності України: 26 років на шляху в безодню»[925].

В 2014 році якихось програмних матеріалів в мережі Інтернет не було, адже російська пропаганда була сконцентрована більшою мірою на фейках про бойові дії на Донбасі. Втім, прикметним є стаття «Українська різанина телепилою»[926], яку «Lenta.ru» опублікувала 25 серпня 2014 року.

---

[918] Прогноз Fitch не утешителен: большой госдолг и слабые банки Украины. Украина.ру. 28.10.2017 https://ukraina.ru/news/1019446507/20171028.html

[919] Фейк: Прогноз агентства Fitch по Украине неутешителен. StopFake. 01.11.2017 https://www.stopfake.org/fejk-prognoz-agentstva-fitch-po-ukraine-neuteshitelen/

[920] Украинцы продолжают оставаться самыми бедными в СНГ, – Moody's. Українські новини. 26.10.2017: https://ukranews.com/news/-526333ukrayncy-prodolzhayut-ostavatsya-samymy-bednymy-v-sng-moody-s

[921] В Moody's предсказали украинцам, что те останутся беднейшими жителями СНГ. РИА Новости. 26.10.2017: https://ria.ru/world/1507641297/20171026.html

[922] Фейк: Moody's назвал Украину беднейшей среди стран СНГ. The Insider. 27.10.2017: https://theins.ru/antifake/76854

[923] Украина 24 года спустя: независимость без уверенности в завтрашнем дне. РИА Новости. 24.08.2015 https://ria.ru/world/1203310006/20150824.html

[924] Зависимая независимость: Украина 25 лет не может обрести самостоятельность. РИА Новости. 24.08.2016 https://ria.ru/ussr1475103803/20160824/25.html

[925] День независимости Украины: 26 лет на пути в бездну. РИА Новости. 24.08.2017 https://ria.ru/analytics/1500989228/20170824.html

[926] Украинская резня телепилой. Lenta.ru. 25.09.2014 https://lenta.ru/articles/25/08/2014/ukror/

В ній, зокрема, йшлося про «обмеження свободи слова в Україні» на прикладі заборони трансляції російських телеканалів. Та в кінці її автор Ігор Константинов наводить слова українського журналіста Юрія Лелявського про стан економіки в Україні: «Все валиться, фірми закриваються, нестабільність, подорожчання, соціальні програми, пільги, нова влада згортає, рівень життя катастрофічно падає, а в цей час в Києві та Одесі проводять дорогі військові паради».

Однак, ще наприкінці липня Лелявський потрапив у полон до бойовиків «ЛДНР». «Детектор медіа» дізнався, що насправді автором був інший журналіст, і той визнав, що цитату Лелявського додав сам[927].

На початку в 2015 року російська пропаганда досить зважено підходила до висвітлення ситуації в Україні, опираючись більше на фактологічну частину з невеликою кількістю пропагандистських штампів, таких як «переворот 2014». То ж надалі статті ставали все більш емоційними, істеричними.

В 2016 році вже використовувалася відверта брехня, на кшталт %80 українців, які перебувають за межею бідності, та коментарі частих гостів в російських ЗМІ: Руслана Бортника – про відсутність економічного і політичного суверенітету – і Олександра Охрименко – про невтішний рівень розвитку за 25 років в порівняні з ситуацією на момент розвалу СРСР.

Руслан Бортник (зліва) та Олександр Охріменко (праворуч) – часто коментують ситуацію в Україні для російських пропагандистів, зокрема для видання «РИА Новости Украина», чий борд видно за їх спинами / rian.com.ua

На аналогії з показниками в Радянському Союзі будувалася майже вся стаття «РИА Новости» в 2017 році, де стверджувалося, що за роки незалежності був втрачений нібито величезний потенціал, що ми мали станом на 1991 рік. В іншій статті за кілька днів до того також озвучувалася стандартна мантра про «неможливість існування України у відриві від Росії та СНД»[928]. Та як зазначає StopFake, за місяць до появи статті НАК «Нафтогаз» повідомив про 600 днів без російського газу. А ЄС в 2017 році зміцнив свою позицію в якості головного експортного партнера України до %42 від усього обсягу експорту, значно потіснивши таку «незамінну» Росію, ВВП якої в 2017 році зріс на %1,5 проти %2,5 в України.

927 Російський журналіст вигадав коментар українського колеги, поки той перебуває у полон. Детектор медіа. 04.09.2014 http://ms.detector.media/ethics/manipulation/rosiyskiy_zhurnalist_vigadav_komentar_ukrainskogo_kolegi_poki_toy_perebuvae_u_poloni/

928 Независимость как суслик. На завоевания свободной Украины. РИА Новости. 20.08.2017 https://ria.ru/analytics/1500705589/20170820.html

СЕЗОН 2. СЕРІЯ 3. Населення голодує, замерзає, вимирає та тікає з України

У зв'язку зі збільшенням комунальних тарифів та коливань курсу гривні в 2015-2014 роках деякі українські ЗМІ з явними проросійськими симпатіями регулярно розганяли паніку серед населення. Зокрема, в лютому 2015 року вони вкрай активно просували меседж про «паніку» населення у зв'язку із зростанням цін та обмінного курсу[929]. Звичними зворотами в таких матеріалах були «в магазинах – паніка», «люди штурмують супермаркети», «прихід нових -90х».

Розуміючи ефективність таких апеляцій до емоцій людей, в подальшому російські ЗМІ не обходили стороною проблеми із жодної з життєво важливих сфер економіки та соціального забезпечення, намагаючись видавати їх як нібито закономірний наслідок недолугої політики влади.

Як і у випадку з пропагандою щодо макроекономічної ситуації в Україні, фейкові новини та маніпуляцію з даними російськими ЗМІ щодо рівня життя українців можна розділити на декілька наративів.

Перший наратив – зубожіння і продуктові картки

Цікавою тезою в межах наративу «зубожіння» є фейки про запровадження продуктових карток в Україні. Слід зазначити, що продуктові картки не є чимось надзвичайним у світі – в США існує Американська програма пільгової купівлі продуктів, в межах якої станом на 2016 рік продуктовими талонами/картами користуються 43 млн. бідних американців[930].

Втім, в свідомості російських громадян та й значної частини українців є чітка прив'язка талонів до найбільш скрутних періодів в часи Радянського Союзу, зокрема Другої світової війни, коли продуктові картки слугували не пільговим засобом, а інструментом контролю за розподілом обмеженої кількості харчів. Саме тому відповідні фейки слугують для демонстрації вкрай поганого рівня життя українців.

Так, на початку березня 2017 року російські ЗМІ зробили серію подібних «вкидань». Спочатку на сайті «Федеральное агенство новостей» вийшов матеріал на основі інтерв'ю з депутатом Київради від «Самопомочі» Олексієм Дорошенком під заголовком «Економіст: В Україні час запроваджувати картки на продукти, інакше відбудеться бунт»[931]. Хоча він і близько не сказав чогось подібного – Дорошенко просто повідомив про можливість запровадження карток, якщо буде скасоване субсидування і державне регулювання цін.

Як помітив «StopFake», російський пропагандистський телеканал «Russia Today», поширюючи цей фейк, навіть помилився із «автором» слів, назвавши Олега Пендзіна, представника громадської організації «Економічний дискусійний клуб»[932] – частого фігуранта в матеріалах проросійських ЗМІ про «зубожіння» в Україні.

---

929 Раскачка по плану. Детектор медіа. 5.03.2015 http://ms.detector.media/monitoring/advocacy_and_influence/raskachka_po_planu/

930 Supplemental Nutrition Assistance Program (SNAP). USDA. https://www.fns.usda.gov/pd/supplemental-nutrition-assistance-program-snap

931 Экономист: На Украине пора вводить карточки на продукты, иначе бунт. ФАН. 11.03.2017 https://riafan.ru/-654630ekonomist-na-ukraine-pora-vvodit-kartochki-na-produkty-inache-bunt

932 Фейк: в Украине голод и еда по карточкам. StopFake. 18.03.2017 https://www.stopfake.org/fejk-v-ukraine-golod-i-eda-po-kartochkam/

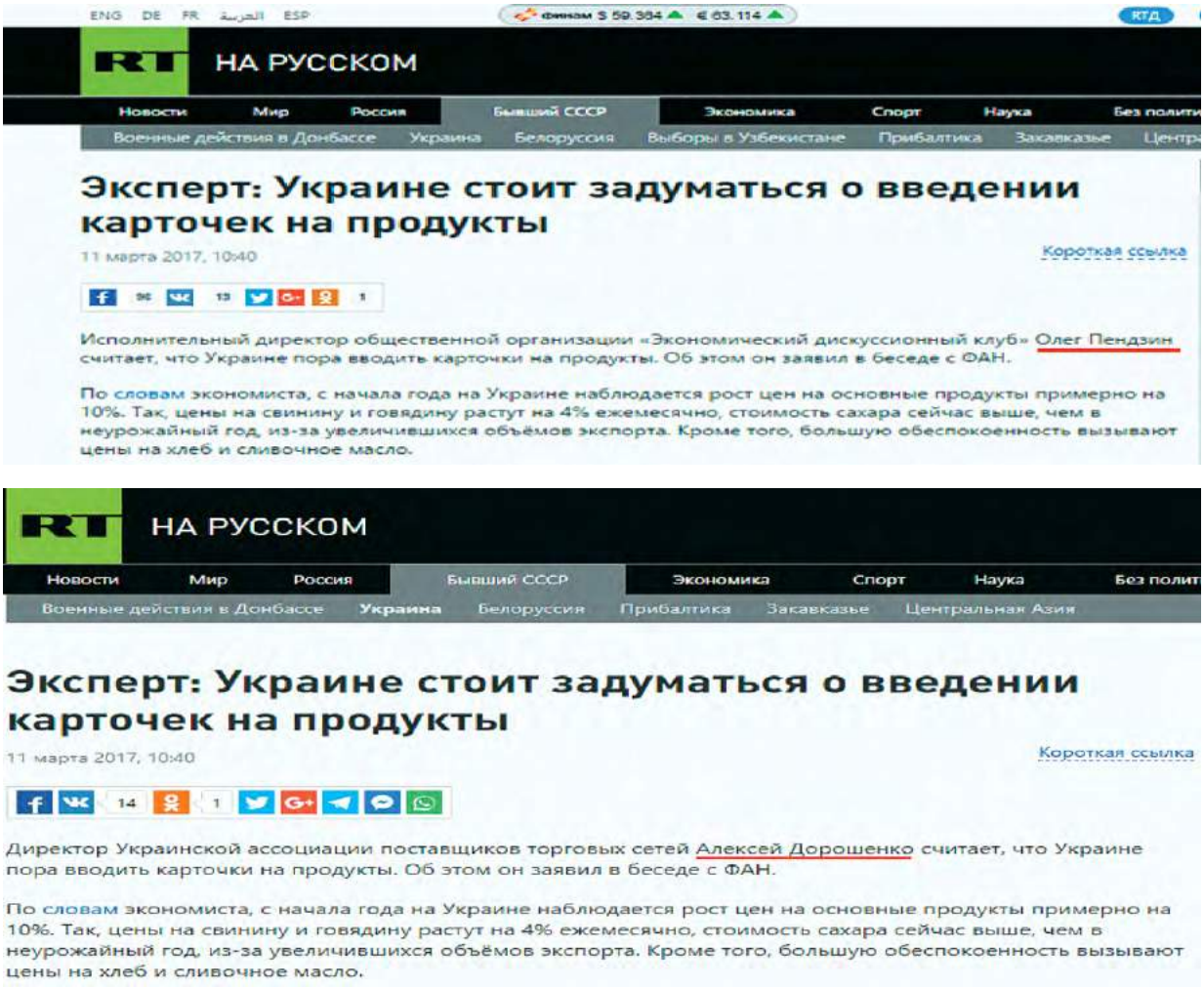

Зверху – скріншот сайту «RT» з початковою публікацією з посиланням на слова Олега Пензіна, зроблений «StopFake». Знизу – скріншот ситуації в нинішньому варіанті, виправленої після того, як пропагандисти зрозуміли хибність власного фейку / stopfake.org, russian.rt.com

Більш провокативним був матеріал телеканалу «Звезда» від 14 березня про жінку з Одеси, яка їла із землі хліб, який хтось кинув голубам[933]. Джерелом цього фейку став пост невідомої одеситки Лади Лаферової у соціальній мережі Facebook, де було зображено фото якоїсь жінки біля зграї пташок, з якого легко зрозуміти, що вона просто годує голубів.

Можливим тригером для цієї пропаганди могло стати інтерв'ю відомого економіста Еріка Райнерта на телеканалі «ICTV» від 10 березня, в якому він говорив про необхідність запровадження продуктових карток і називав це абсолютно нормальною практикою[934].

До цієї теми російські ЗМІ повернулися у вересні 2017 року, при чому те саме «ФАН». Воно повідомляло, що причиною цього стало стрімке подорожчання продуктів «на -15 %20 за місяць за даними Держстату»[935]. Як зазначав «StopFake», вся новина складалася із несправжніх цифр (дані Держстату свідчили про стабільність цін) та коментарів неіснуючих людей з неіснуючих організацій[936].

933 На Украине голодные люди отбирают хлеб у голубей. Телеканал «Звезда». 14.03.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201703140921kyq9.htm

934 Райнерт: Украине стоит ввести продовольственные карточки. Факти ICTV. 10.03.2017 https://fakty.ictv.ua/ru/ukraine/-20170310rajnert-ukrayini-varto-vvesty-prodovolchi-kartky/

935 В Европу — на голодном пайке: Украину ждет введение продуктовых карточек. ФАН. 31.08.2017 https://riafan.ru/-945536v-evropu-na-golodnom-paike-ukrainu-zhdet-vvedenie-produktovykh-kartochek

936 Фейк: В Украине введут продуктовые карточки. StopFake. 08.09.2017 https://www.stopfake.org/fejk-v-ukraine-vvedut-produktovye-kartochki/

Державна служба статистики України

На головну Мапа сайту Урядовий Портал

Про Службу | Публікації | Статистична інформація | Експрес-випуски | Статистичні спостереження | Юним

Діяльність Служби
Доступ до публічної інформації
Респондентам
Спеціальний стандарт поширення даних МВФ
Нормативно-правова база та регуляторна діяльність
Методологія та класифікатори
Електронна звітність
Єдиний державний реєстр підприємств та організацій України (ЕДРПОУ)
Здійснення реформ в Україні
Анкетні опитування
Кадрові питання
Звернення громадян
Корисна інформація
Контакти
Пошук
Зворотній зв*язок

Президент України

Індекси споживчих цін на товари та послуги у 2017 році[1]
(до попереднього місяця)

	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень
Індекс споживчих цін	**101,1**	**101,0**	**101,8**	**100,9**	**101,3**	**101,6**	**100,2**	
Продукти харчування та безалкогольні напої	**101,9**	**101,5**	**101,1**	**101,2**	**102,3**	**103,3**	**100,3**	
Продукти харчування	102,0	101,5	101,2	101,2	102,4	103,4	100,3	
Хліб і хлібопродукти	100,9	102,0	101,5	100,7	100,4	100,2	100,4	
Хліб	101,2	103,3	102,0	101,0	100,8	100,8	100,9	
Макаронні вироби	100,6	100,9	101,1	100,8	100,5	100,2	100,8	
М'ясо та м'ясопродукти	100,9	102,1	101,4	102,4	102,9	104,1	105,1	
Риба та продукти з риби	101,2	101,3	99,9	100,2	100,5	99,8	99,6	
Молоко, сир та яйця	101,9	98,9	99,8	97,3	97,5	101,5	98,9	
Молоко	103,3	102,5	100,2	99,4	97,9	98,4	100,2	
Сир і м'який сир (творог)	102,4	102,8	102,1	100,7	99,9	99,7	100,1	
Яйця	97,7	83,3	92,7	81,7	86,6	118,3	91,0	
Олія та жири	101,0	101,6	100,8	100,6	100,0	100,6	101,5	
Масло	102,2	103,1	101,2	100,0	99,9	99,5	101,0	
Олія соняшникова	100,2	100,7	100,5	100,9	100,0	100,2	99,8	
Інші їстівні тваринні жири	100,3	100,7	100,3	101,2	100,2	104,1	105,9	
Фрукти	103,9	103,5	105,3	105,3	112,8	113,5	98,6	
Овочі	114,5	102,6	99,8	107,6	116,7	116,4	90,8	
Цукор	100,5	103,3	103,6	101,1	100,3	100,0	99,4	
Безалкогольні напої	100,3	101,0	100,7	100,9	100,5	100,5	100,4	

Стабільність цін на основні товари за даними Держстату / скріншот stopfake.org

Другий наратив – гуманітарна катастрофа й геноцид.

В контексті негараздів із рівнем життя українців російські ЗМІ часто вживають лексичну конструкцію – «гуманітарна катастрофа». Едвард Лукас та Пітер Померанцев називають використання цього виразу легітимацією організації російських гуманітарних конвоїв на Донбас, що протирічить міжнародному праву[937]. Вони використовуються для прикриття присутності російських військ на Донбасі, доставки зброї та військових.

Росія навіть поширила дезінформацію про отримання дозволу на відправку цих конвоїв. Так, 8 серпня 2014 року російські ЗМІ повідомили про те, що Червоний Хрест схвалив пропозицію міністра закордонних справ РФ Сергія Лаврова щодо направлення гуманітарної допомоги на південний-схід України[938].

Насправді, в заяві Міжнародного комітету Червоного Хреста (МКЧС) за той день не йшлося про згоду, а просто віталася «будь-яка гуманітарна ініціатива, яка полегшить страждання людей»[939]. Голова його делегації в Україні Мішель Массон, до речі, повідомляв всього лише про отримання пропозиції від Лаврова, а не її схвалення. Потім спікер МКЧХ підтвердила, що повинна бути згода усіх сторін конфлікту на російські гуманітарні конвої, щоб організація могла отримала допомогу від Росії[940].

937 Lucas, Edward and Pomeranzev, Peter. Winning the Information War. August 2016 https://cepa.ecms.pl/files/?id_plik=2773

938 Красный Крест одобрил предложение Лаврова отправить помощь на восток Украины. НТВ. 08.08.2014 http://www.ntv.ru/novosti/1193656/

939 Ukraine: Situation deteriorating in east. ICRC. 08.08.2014 https://www.icrc.org/eng/resources/documents/news-release/-08-08/2014ukraine-humanitarian-situation-deteriorates-east.htm

940 Москва выдумала согласие Красного Креста на российские «конвои помощи» для Донбасса. StopFake. 09.08.2014 https://www.stopfake.org/moskva-vydumala-soglasie-krasnogo-kresta-na-rossijskie-konvoi-pomoshhi-dlya-donbassa/

"Our priority is to assist the displaced people and residents in Donbass, and to provide medical services in all affected areas for the wounded," said Michel Masson, who heads ICRC operations in Ukraine. "The current situation calls for a bigger effort to help the civilian population, and we are sending additional staff to Mariupol and Starobilsk."

The ICRC acknowledges receipt of the offer from Russian Minister of Foreign Affairs Sergei Lavrov regarding the organization of aid convoys to the affected areas in Ukraine. "Any humanitarian initiative to alleviate the suffering of civilians is welcome," Masson explained. "We are exploring the possibility of distributing additional aid in the conflict zones. This requires the involvement, endorsement, and support of all the parties concerned. Any ICRC action will be taken in strict accordance with our fundamental working principles of neutrality, impartiality, and independence. In addition, ICRC staff obviously need safe access in order to carry out their work."

Повідомлення голови делегації МКЧХ в Україні про те, що «вітається будь-яка ініціатива для полегшення страждань людей», а не про дозвіл на відправку конвоїв Росією / icrc.org

Ця дезінформація була потрібна для легітимізації в очах населення Сходу України російської «допомоги». Кремль прекрасно розумів, що, згідно з міжнародним правом, заборонено доставляти таку допомогу, але пішов на це для дискредитації України, яка нібито виступала проти забезпечення товарами першої необхідності власного населення.

Іншою подібною лексичною структурою, яку використовує російська пропаганда, є «геноцид». В основному вона звучить в контексті непідтверджених злочинів ЗСУ проти «російськомовного населення Донбасу». Однак в деяких публікаціях говориться про цілеспрямований геноцид, який проводить українська влада щодо власного народу.

Наприклад, в статті «Федерального агенства новостей» від 21 квітня 2017 року набір локальних проблем – львівське сміття, відсутність гарячої води в Маріуполі, розмиття злітно-посадкової смуги в Запоріжжі – називали «геноцидом» українського народу, який здійснює «злочинне угрупування, яке захопило владу 22-20 лютого 2014 року». І, що найголовніше, – це заклик до російської влади не стояти осторонь[941].

Третій наратив – проблеми з вугіллям та Україна, яка замерзає

Окремим напрямком пропаганди є різного роду фейки про постачання в Україну вугілля. Вони використовуються для нагнітання паніки серед населення з приводу непідготовленості країни до опалювального сезону, що вкладається в більш загальний наратив неможливості забезпечити населення базовими благами.

27 грудня 2014 року ряд російських та українських ЗМІ поширив дивне повідомлення, посилаючись на сайт Міністерства регіонального будівництва, про те, що Володимир Путін дав згоду на постачання в Україну 50 тис. вугілля без передоплати. Це повідомлення в той же день підтвердив прес-секретар президента РФ Дмитро Пєсков, який назвав поставки вугілля «демонстрацією доброї волі Володимира Путіна – надання допомоги українському народу»[942].

Втім, Мінрегіонбуд заявив про хакерську атаку на свій сайт і несанкціоноване ніким розміщення цього повідомлення, що є доволі логічним, адже Мінрегіонбуд не оперує діяльністю українських енергетичних компаній, які є споживачами та підписантами вугільних контрактів[943].

В подальшому Міністерство енергетики і вугільної промисловості зазначило, що ще з листопада законтрактоване вугілля стояло на кордоні з РФ, а «допомога Путіна» – це постачання в Україну вже придбаного нами вугілля за ринковими цінами[944].

---

941 Геноцид на Украине: Россия не должна молчать, если не хочет оказаться крайне. ФАН. 21.04.2017 https://riafan.ru/-728103 genocid-na-ukraine-rossiya-ne-dolzhna-molchat-esli-ne-hochet-okazatsya-krainei

942 Песков: РФ поставляет уголь на Украину для поддержки народа перед Новым годом. Вести. 27.12.2014 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2232370&cid=#9

943 Мінрегіон заявляє, що повідомлення про електрику від Путіна – операція хакерів. Українська правда. 27.12.2014 https://www.pravda.com.ua/news/7053448/27/12/2014/

944 Фейки від російських ЗМІ: «Безкоштовне» вугілля для невдячних братів і нова назва для «хунти». Тиждень.ua. 30.12.2014 http://tyzhden.ua/News/126859

Ця акція була направлена на те, щоб показати: навіть за умови ворожості України до Росії остання нібито продовжує переживати за долю українського народу і все рівно допомагає йому. Саме так це артикулював Дмитро Кісельов в тижневому випуску новин на «России 1».

Російська сторона також активно розповсюджує фейки про недостатність вугілля, щоби припинити процес закупівлі Україною палива в західних партнерів, в першу чергу в США.

В 2017 році був цілий набір ворожої дезінформації, розповсюдження якої мало посіяти в населення недовіру до західних експортерів і таким чином показати, що нам слід закуповувати вугілля в Росії чи на окупованих нею територіях Донбасу.

6 червня 2017 року газета «Взгляд» опублікувала статтю, де вказала, що Україна платитиме втричі більше за американське вугілля, тільки щоб не купувати його у «сепаратистів на Донбасі»[945]. «StopFake» спростував цей фейк на основі того, що жодних підтверджуючих документів із ціною не існувало, в Міністерстві енергетики це також не підтвердили, а експерт Андрій Герус розкритикував ряд неправдивих свідчень, зазначених у статті[946].

7 вересня видання «Московский комсомолец» опублікувало матеріал із заголовком «Американське вугілля може зробити Україну банкротом», де говорилося про переплачування вдвічі за енергоресурс США на противагу його закупівлі у Росії та у підконтрольних їй сепаратистів[947]. Це також спростовувалося «StopFake»: вказана в статті ціна в 113 доларів за тону в серпні 2017 року не надто перевищувала середню ціну на світовому ринку – 98 доларів за тону[948].

Схожа історія час від часу повторюється із газом – Росія також намагається дискредитувати сам процес диверсифікації закупівель і відмову України від російського газу.

В статті інформаційного агенства «Экономика сегодня»[949] від 2 травня 2016 року зазначалося, що Україна «переплачує за європейський газ, який є реверсом російського» (насправді Україна купувала його менш ніж за 200 доларів за 1000 кубометрів, тоді як Росія пропонувала за 212 доларів) і середня зарплата у нас становить 46 доларів (насправді станом на травень 2016 вона була близько 5 тис. грн., тобто 200 доларів[950]).

Четвертий наратив – «медичний геноцид»

Окремий додатковий напрям теми про «геноцид українців» утворився внаслідок реформи охорони здоров'я, яку проводить МОЗ після призначення в. о. міністра Уляни Супрун. Більшою мірою в інформаційній кампанії проти неї залучені проросійські медіа в Україні, зокрема на сайті «РИА Новости Украина» діє цілий розділ «Медреформа чи медичний геноцид», де розміщені більш ніж 200 матеріалів з критикою Супрун та фейками щодо її діяльності.

945 Киев готов втрое переплатить за американский уголь. Взгляд. 06.06.2017 https://vz.ru/economy/876767/30/6/2017.html

946 Фейк: Киев готов втрое переплатить за американский уголь. StopFake. 06.07.2017 https://www.stopfake.org/fejk-kiev-gotov-vtroe-pereplatit-za-amerikanskij-ugol/

947 Американский уголь может сделать Украину банкротом/ Московский комсомолец. 22.08.2017 http://www.mk.ru/economics/22/08/2017/amerikanskiy-ugol-mozhet-sdelat-ukrainu-bankrotom.html

948 Фейк: Американский уголь может сделать Украину банкротом. StopFake. 07.09.2017 https://www.stopfake.org/fejk-amerikanskij-ugol-mozhet-sdelat-ukrainu-bankrotom/

949 Липовая энергобезопасность: G7 делает вид, что поддерживает Украину. Экономика сегодня. 02.03.2016 https://rueconomics.ru/-171747lipovaya-energobezopasnost-g-7delaet-vid-chto-podderzhivaet-ukrainu?utm_source=finobzor.ru

950 Средняя месячная зарплата по регионам Украины в 2016 г. (грн.). Минфин https://index.minfin.com.ua/labour/salary/average/2016

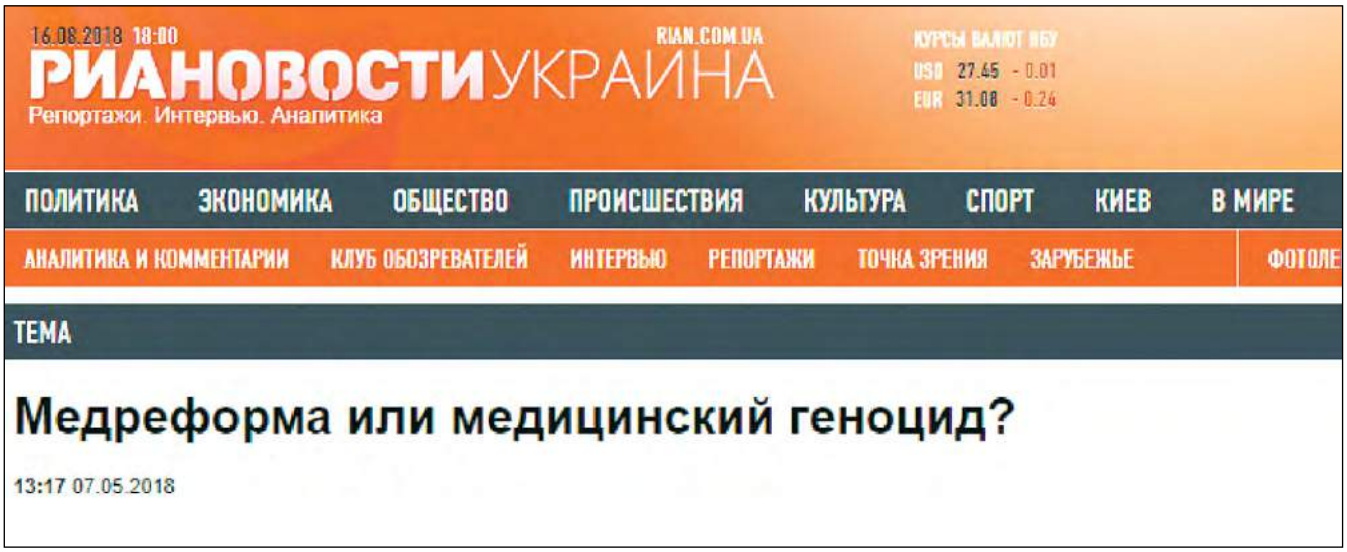

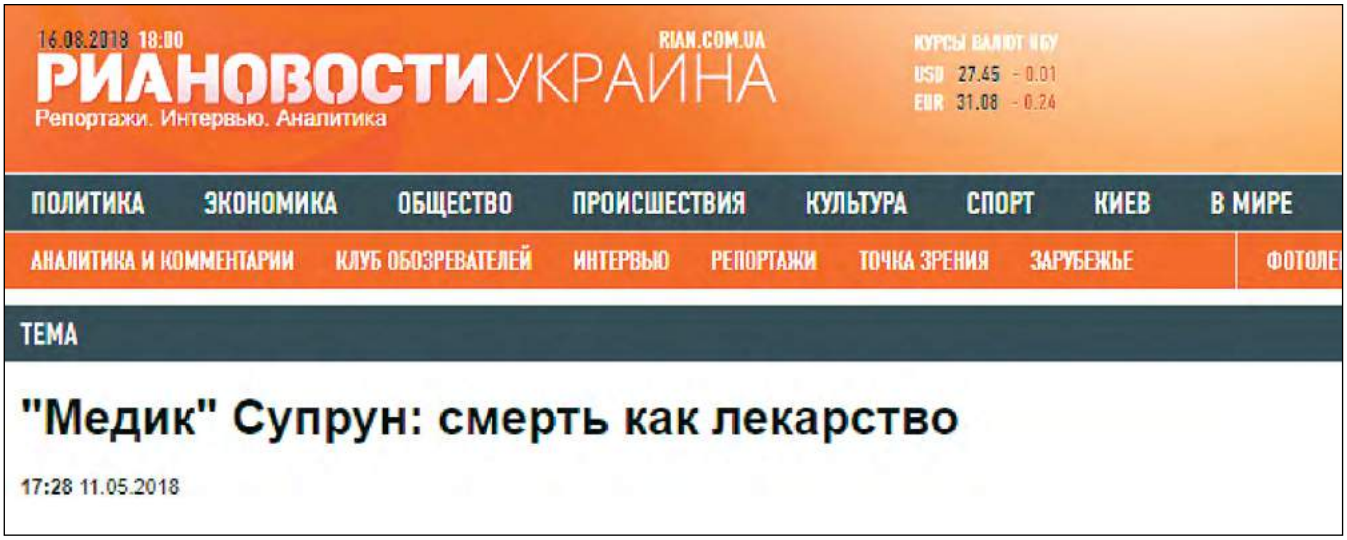

«РИА Новости Украина» навіть не приховує, що планомірно веде роботу з дискредитації медичної реформи та Уляни Супрун, виділяючи відповідні маніпулятивні матеріали в окремі теми / rian.com.ua

Активізація російської пропаганди на цьому напрямку відбулася після того, як Верховна Рада взяла законопроект 6327 про медичну реформу 8 червня 2017 року за основу. Схема поширення дезінформації тут була проста – російські ЗМІ активно тиражували новини з критично налаштованих до реформи сайтів та повідомлення її відомих противників серед публічних діячів.

Прикметним став фейк про те, що українці їдуть лікуватись в «ДНР», адже лікування в Україні занадто дороге, а в так званій Донецькі народній республіці нібито діє програма по безкоштовному лікуванню жителів територій, контрольованих Україною. Про це повідомлялося в сюжеті RT від 27.06.2017[951]. За даними «StopFake», інформація про «безкоштовну медицину в «ДНР»» неодноразово спростовувалася. Натомість повідомлялося про повальну корупцію, платні ліки та брак кваліфікованих лікарів[952].

Наприкінці серпня російські ЗМІ підхопили помилкову інформацію про платні пологи після запровадження медичної реформи, що була опублікована ТСН. МОЗ спростував цю інформацію, після чого українське видання видалило відповідну публікацію, але її

[951] «На Украине — хоть умирай»: пациенты онкоцентра в Донецке рассказали, почему приехали лечиться в ДНР. RT на русском. 27.10.2017 https://russian.rt.com/ussr/video/-403732ukraina-onkologiya-donbass

[952] Фейк: Украинцы едут лечиться в так называемую «ДНР». 07.07.2017 https://www.stopfake.org/fejk-ukraintsy-edut-lechitsya-v-tak-nazyvaemuyu-dnr/

поширили «Вести.ру», «РИА Новости» та інші російські пропагандистські ресурси[953]. Друга і більш масштабна хвиля пропаганди почалася вже після остаточного голосування за реформу.

В день голосування 19 жовтня 2017 року на «Московском комсомольце» вийшла типова для російських пропагандистів стаття із назвою «Нова медреформа: безкоштовно в Україні тепер можна лише померти»[954]. Це був збірник неправдивої інформації. Там розповідалося про те, що безоплатними будуть лише послуги терапевта і сімейного лікаря, треба буде платити при народженні дитини і т.п. Це спростовувалося МОЗ[955]. В кінці матеріалу наводилися нібито нові розцінки на медичні послуги після реформи, які також спростовувались «StopFake» як такі, що не належать МОЗ, а були розраховані невідомими медичними закладами[956].

Все це робилося для того, щоб дискредитувати одну з найважливіших для України реформ, що може в перспективі значно підвищити добробут громадян.

П'ятий наратив – демографічна катастрофа

Для російських медіа характерні маніпуляції з даними для висвітлення демографічної ситуації в Україні. З однієї сторони вони говорять про «вимирання» українців, з іншої, – про масовий відтік населення. Тим самим вони хочуть показати, що масова міграція населення зі східних областей в інші та на територію Росії – частина загального процесу, який відбувається через нездатність України забезпечити своїх громадян основними життєвими благами.

Початком цьому наративу в російській пропаганді можна вважати сюжет на «Першому каналі» від 2 березня 2014 року про те, як українці масово втікають до південних регіонів Росії після перемоги Революції Гідності[957]. Зазначалося, що за останні тижні їх виїхало аж 140 тис. Щоправда, в сюжеті показували черги на КПП «Шегині» у Львівській області на кордоні з Польщею.

КПП «Шегині» замість КПП на кордоні з Росією,
які мали б бути показані згідно із сюжетом / 1tv.ru

953 Фейк: Роды в Украине станут платными. StopFake. 23.08.2017 https://www.stopfake.org/fejk-rody-v-ukraine-stanut-platnymi/

954 Новая медреформа: бесплатно на Украине теперь можно только умереть. Московский комсомолец. 19.10.2017 http://www.mk.ru/politics/19/10/2017/novaya-medreforma-besplatno-na-ukraine-teper-mozhno-tolko-umeret.html

955 10 міфів про медичну реформу. Міністерство охорони здоров'я. 13.06.2017 http://moz.gov.ua/article/news/-10mifiv-pro-medichnu-reformu

956 Фейк: Министерство здравоохранения введет новые расценки на медицинские услуги после начала реформы. StopFake. 24.10.2017 https://www.stopfake.org/fejk-ministerstvo-zdravoohraneniya-vvedet-novye-rastsenki-na-meditsinskie-uslugi-posle-nachala-reformy/

957 В южные регионы России прибывает все большее число граждан Украины. Первый канал. 02.03.2014: https://www.1tv.ru/news/-44992/02-03-2014v_yuzhnye_regiony_rossii_pribyvaet_vse_bolshee_chislo_grazhdan_ukrainy

Вже 7 березня Міграційна служба Росії сама спростує ці дані і скаже, що з початку року за статусом біженця в російські органи звернулося всього 82 українці, а 143 тис. – це кількість громадян, які просто заїхали на територію Росії за 2 тижні[958].

9 лютого 2018 року Посольство Росії в Британії написало в Twitter, що притулку в Росії попросило 1,7 млн. українців[959], що не співпадало навіть із даними Федеральної служби державної статистики Росії. Згідно з інформацією «StopFake»[960], в ній є дані про 772 тис. українців, які в 2017-2014 роках попросили тимчасовий притулок в Росії. Натомість, статус біженців за цей же час отримало лише 693 людини.

	ЧИСЛЕННОСТЬ БЕЖЕНЦЕВ С НАЧАЛА РЕГИСТРАЦИИ (1993 г.) [1)]									
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Всего	**475**	**713**	**779**	**801**	**802**	**763**	**632**	**790**	**770**	**598**
из них граждане государств / ранее постоянно проживали на территории:										
Украины	2	6	5	5	5	5	5	227	273	188

	ЧИСЛЕННОСТЬ ЛИЦ, ПОЛУЧИВШИХ ВРЕМЕННОЕ УБЕЖИЩЕ С НАЧАЛА РЕГИСТРАЦИИ (2001г.) [1)]						
	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Всего	**3726**	**3036**	**2415**	**2822**	**237780**	**313707**	**228392**
из них граждане государств / ранее постоянно проживали на территории:							
Украины	10	1	-	-	234360	311134	226044

Дані Федеральної служби державної статистики РФ. Ніяких 1,7 млн біженців з України тут не вказано / gks.ru

«StopFake» також відмітив, що число вказаних Посольством Росії українських біженців насправді є загальною кількістю зареєстрованих в Україні внутрішніх переселенців – тих, які постраждали через війну на Донбасі та анексію Криму.

Крім фейків про міграцію українців, російські пропагандисти вдаються до маніпуляцій із даними про чистий приріст населення. Так, населення України дійсно скорочується через від'ємне сальдо народжуваності/смертності. Але кремлівські ЗМІ подають це як «вимирання».

19 червня 2018 року телеканал «Звезда» поширив інформацію про скорочення населення нашої країни до 2050 року на %15 із заголовками «Україна потрапила в чорний список країн, що вимирають»[961]. Така подача була відверто маніпулятивною, адже рівень народжуваності в Україні – 1.6 дитини на жінку – приблизно дорівнює європейському, а четверта фаза демографічного переходу, на якій ми перебуваємо разом із розвиненими країнами, загалом характеризується нижчим рівнем народжуваності, ніж необхідний для збереження сталої кількості населення (2.2 дитини на жінку). При чому російські ЗМІ не наводили інформацію про РФ, ситуація в якій майже ідентична нашій[962]

958 Миграционная служба России опровергла данные о тысячах беженцев из Украины. УНІАН. 07.03.2014 https://www.unian.net/politics/-894209migratsionnaya-slujba-rossii-oprovergla-dannyie-o-tyisyachah-bejentsev-iz-ukrainyi.html

959 Russian Embassy, UK. Twitter. 09.02.2018 https://twitter.com/RussianEmbassy/status/961961479124680704?s=04

960 Фейк: з 2014 року 1,7 мільйона українців попросили притулку в Росії. StopFake. 11.02.2018 https://www.stopfake.org/uk/fejk-z-2014-roku-7-1-miljona-ukrayintsiv-poprosyly-prytulku-v-rosiyi/

961 Украина попала в черный список вымирающих стран. Телеканал «Звезда» 19.06.2018 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201806190813wwhl.htm

962 Манипуляция: Украина «в черном" списке вымирающих стран. StopFake. 26.06.2018 https://www.stopfake.org/manipulyatsiya-ukraina-v-chernom-spiske-vymirayushhih-stran/

Також вони поширюють інформацію із посиланням на фейкових експертів про нібито значно нижчу кількість населення України, ніж в офіційних даних. В одній із таких публікацій говорилося взагалі про 24.5 млн. українців[963]. При чому цікаво, коли пропагандисти не використовують «темники» і говорять побіжно про кількість населення України, російські топ-персони забувають про зазначені кліше. Наприклад, критикуючи призначення Михаїла Саакашвілі губернатором Одеської області 17 грудня 2015 року Путін сказав, що на «45 мільйонів населення можна було б знайти 10-5 людей», які можна призначити на ключові посади»[964].

Поширюючи фейки про проблеми із постачанням енергоносіїв і крайнє зубожіння українців, застосовуючи маніпуляції про медичну реформу та демографічну ситуацію, російська пропагандистська машина прагне переконати українців у тому, що корінь усіх наших проблем полягає в невмілому управлінні та корупційності української влади. В деяких випадках це набуває шизофренічного відтінку, наприклад, у публікаціях про цілеспрямований геноцид українського народу своїми ж елітами. Цим самим Росія прагне відвернути увагу населення від війни на Сході і від визначальної ролі її агресії у погіршенні матеріального добробуту людей.

При цьому часто звучать апеляції до минулого, коли Україна сильно залежала від Росії в економічному плані, зокрема в часи перебування при владі Віктора Януковича. Тим самим пропагандисти хочуть пробудити симпатії населення до проросійськи налаштованих політиків, які також критикують владу за «провали на всіх фронтах», і зумовити їх перемогу на чергових виборах. Найбільшої критики тут зазнають якраз ті реформи, які зменшують залежність від РФ та в довгостроковій перспективі можуть забезпечити значне зростання добробуту населення, що свідчитиме доказом правильності обраного євроінтеграційного вектору. Саме тому так багато фейків та маніпуляцій присвячені газово-вугільним питанням і медичній реформі.

963 Фейк: Депопуляция – угроза №1 для Украины. 02.11.2017 https://www.stopfake.org/fejk-depopulyatsiya-ugroza-1-dlya-ukrainy/

964 Владимир Путин: Назначение Михаила Саакашвили — плевок в лицо украинского народа. YouTube. 17.12.2015: https://www.youtube.com/watch?v=B9xT8fXCdV0

Російська пропаганда намагається зобразити Україну не лише економічно неуспішною, а й загалом місцем, небезпечним для життя. Через фейкові новини про екологічні катастрофи, які нібито вже відбуваються, в українських читачів має скластися враження про існуючу владу як таку, що нехтує життям і здоров'ям своїх співгромадян. А екологічність як складова євроінтеграційного вектору відкрито ігнорується.

Майже всі російські фейки, пов'язані з екологічними питаннями, стосуються ядерної енергетики. Загальною ціллю кремлівської пропаганди є апеляція до травматичного досвіду українського народу із Чорнобильською трагедією 1986 року, який всі бояться повторити. І тому тривожні новини щодо цієї галузі мають підривати довіру українців до влади.

17 березня 2016 року відбулося перше повне завантаження всіх трьох блоків Південноукраїнської АЕС ядерним паливом американської компанії «Westinghouse». Це ознаменувало собою початок відходу України від повної залежності від російського ядерного палива компанії «ТВЕЛ».

Вже в 2016 році 5 з 13 поставок палива мало надійти саме від американців. Зрозуміло, що будь-яка дія України по реалізації енергетичної незалежності не може відбутися без спротиву зі сторони РФ. Тому кремлівські спецслужби запустили кампанію в ЗМІ для дискредитації переходу на паливо «Westinghouse», яке нібито не підходить для старих радянських реакторів та може призвести до екологічної катастрофи.

2 квітня 2016 року на платформі видання «Lenta.ru» вийшов матеріал про стан атомної енергетики України, повний маніпуляцій і викривлень даних[965]. Як зазначав «StopFake», видання поширило фейки щодо практики подовження експлуатації ядерних реакторів – вона є звичною в світі; надало недостовірну інформацію про відкладення кредиту «Енергоатому» на 600 млн. євро та про відсутність ліцензії у «Holtec International», з якою Україна підписала меморандум про зберігання ядерних відходів, і, що головне – припинення роботи всіх трьох блоків Південноукраїнської АЕС після першого завантаження палива американської компанії Westinghouse[966].

22 квітня 2016 року кремлівські пропагандисти розповсюджували новину: «Україна готує світу новий Чорнобиль»[967]. В ній повідомлялося про те, що Україна нібито продовжує відмовлятися від всього російського навіть собі на шкоду, одним із прикладів чого є перехід із російського ядерного палива на паливо американсько-японської компанії «Westinghouse». І це рішення наче як дуже небезпечне, адже західне паливо не підходить під радянські реактори.

Втім, по-перше, РФ продовжує залишатися основним постачальником ядерного палива – близько %64 від усього об'єму, у «Westinghouse» – %36, хоча паливо останньої без усіляких нарікань експлуатується вже на 6 енергоблоках. По-друге, диверсифікуючи постачання палива, Україна виконує вимоги документа ЄС «Communication from the commission to the European parliament and the council European Energy Security Strategy (2014)», згідно з яким всі оператори АЕС в ЄС, що експлуатують реактори радянського зразка, повинні мати як мінімум двох постачальників ядерного палива[968].

---

965 Немирный атом. Lenta.ru. 02.04.2016 https://lenta.ru/articles/02/04/2016/aes/

966 Фейк: Ситуация на украинских АЭС может привести к трагическим последствиям. https://www.stopfake.org/fejk-situatsiya-na-ukrainskih-aes-mozhet-privesti-k-tragicheskim-posledstviyam/

967 На пороге катастрофы: зачем Украина готовит миру второй Чернобыль. Телеканал «Звезда». 22.04.2016 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201604220753pjdd.htm

968 Смена курса. Чем живет атомная энергетика Украины. Liga.net. 21.12.2017 http://project.liga.net/projects/power_engineering/

До того ж в матеріалі телеканалу «Звезда» багато апеляцій до звичних тем «західного контролю», фейкова інформація про намір приватизувати підприємства «Енергоатома».

Наприкінці серпня 2016 року російські ЗМІ застосували стандартну для себе тактику виривання цитати з контексту та маніпулювання нею для чергової спроби дискредитації співпраці України з «Westinghouse». Вони додали до критичного вислову екс-директора Чорнобильської АЕС Михайла Уманця щодо проблем в разі зупинки енергоблоків неправдиву інформацію про те, що продовження терміну їх експлуатації відбувається без ремонту (цьому протирічать повідомлення з самих АЕС). Також пропагандисти розповідали, що «Westinghouse» розглядає Україну не як ринок, а як «полігон для своїх збірок»[969]. І це при тому, що компанія інвестувала в створення сховища по зберіганню ядерних відходів 260 млн. доларів[970].

Ще одна хвиля дезінформації стосувалася якраз цього сховища ядерних відходів, відкритого в Чорнобильській зоні. До того часу за переробку та зберігання відходів Україна платила Росії щороку кількасот мільйонів доларів.

Віталій Чуркін – колишній постійний представник РФ в ООН / ntv.ru

23 травня 2016 року «Российская газета», яка є урядовим виданням РФ, та декілька інших російських медіа з посиланням на тодішнього постійного представника Росії в ООН Віталія Чуркіна повідомила про те, що з 2014 року на гроші іноземних донорів в Україні створюється інфраструктура для масового захоронення ядерних відходів[971].

Добре відомий своїми фальшивими заявами Чуркін повідомляв, що потужності захоронення нібито значно перевищують потреби України, але ніяких посилань на дані, що підтверджують це, не наводилося. «StopFake» написав, що на увазі малося сховище ядерних відходів СВЯП2- в Чорнобильській зоні, яке почали будувати ще в 2001 році, а більші потужності обумовлені домовленістю Енергоатому з англійським банком «Barckays» про будівництво ще двох блоків Хмельницької АЕС[972].

Фраза про Україну як «ядерний могильник Європи і світу» стала головним дезінформаційним меседжем в цьому контексті, хоча українські державні органи неодноразово заявляли, що на сховищі не будуть утилізувати іноземні ядерні відходи[973]. Крім цього, російські ЗМІ звинуватили проект у невідповідності стандартам ядерної безпеки, відсутності досвіду будівництва таких об'єктів у «Holtec International» (хоча в згаданій вище публікації «Lenta.ru» говорилося про відсутність ліцензії) та у можливості ядерного забруднення ґрунту і вод[974].

---

969 Атомщики: Украину ждет коллапс энергетики и экономическая катастрофа. РИА Новости Украина. 21.08.2016 https://rian.com.ua/analytics/1015028539/20160821.html

970 Фейк: Коллапс атомной энергетики в Украине. StopFake. 24.08.2016 https://www.stopfake.org/fejk-kollaps-atomnoj-energetiki-v-ukraine/

971 Виталий Чуркин: Украина превращается в «ядерную свалку» Европы. Российская газета. 23.05.2016 https://rg.ru/23/05/2016/vitalij-churkin-ukraina-prevrashchaetsia-v-iadernuiu-svalku-evropy.html

972 Фейк: Украина превращается в «ядерную свалку» Европы. StopFake. 25.05.2016 https://www.stopfake.org/fejk-ukraina-prevrashhaetsya-v-yadernuyu-svalku-evropy/

973 Европа превращает Украину в ядерный могильник. Украина.ру. 14.02.2017 https://ukraina.ru/exclusive/1018296220/20170214.html

974 Переработка по-киевски: Украина отказалась платить России за утилизацию ядерного топлива. RT на русском. 21.10.2016 https://russian.rt.com/ussr/article/-327449pererabotka-atom-ukraina

Тобто робили все для того, щоб посіяти серед населення страх «нового Чорнобилю» – звична для їх тактика апелювання до сильних емоцій, які мають заглушати раціональність цього проекту, який робить Україну ще більш незалежною від російського енергетичного комплексу.

Кінцева мета: Крім загальної цілі із дискредитації екологічної політики української влади, озвученої на початку серії, у кремлівських пропагандистів є досить конкретна мета – змусити українську владу відмовитись від переходу на ядерне паливо американської компанії «Westinghouse». Цей план, до слова, почав поступово реалізовуватись з 2015 року. До цього реактори українських АЕС працювали виключно на паливі російської компанії «ТВЕЛ», яка входить до державної корпорації «Росатом».

Крім того, критику в проросійських ЗМІ отримав проект сховища ядерних відходів в Чорнобильській зоні, за утилізацію яких Україна раніше платила Росії сотні мільйонів доларів щорічно. Відповідно, Україна була повністю залежною від Росії в сфері ядерної енергетики, але почала поступовий відхід, що не сподобалося Кремлю і викликало відповідну реакцію.

Суспільне збурення, викликане фейковими новинами щодо проблем із використанням палива «Westinghouse», забруднень від ядерного сховища в Чорнобильській зоні і можливої ядерної катастрофи, повинно було б відвернути українську владу від переходу до альтернативних Росії постачальників. Паралельно з цих західні партнери України мали бути дискредитовані тим, що нібито ставляться до нас як до «звалища відходів» через побудову сухого сховища по збереженню ядерних відходів біля Чорнобиля. Тим самим проводилися паралелі з «благородною» Росією, яка сама утилізувала своє паливо, що постачалося Україні, але часто забувала вказувати про ціну цієї послуги в 200 млн. євро щорічно.

З огляду на рух України до диверсифікації постачання палива, російські пропагандисти також вдавалися до непов'язаних із цим питанням фейків про ядерну небезпеку, яка йде з України.

Так, 24 лютого 2017 року сайт «РИА Новости Украина» опублікував матеріал про «загадкові спалахи радіації в Європі», в якому з посиланням на норвезьке видання повідомляв, що європейці бачать причину цього в несправностях на Південноукраїнській АЕС[975]. Цей фейк був спростований самими норвежцями[976].

Российское государственное иформагентство приписало Barents Observer'у дезинформацию

Нет, РИА Новости, мы не указывали на Украину как на источник январской радиационной утечки.

Викриття «РИА Новости Украина» на брехні щодо спалаху радіації в Європі / thebarentsobserver.com

[975] Черговий фейк: Європа звинувачує Україну у підвищенні радіоактивного фону. Радіо Свобода. 10.03.2017 https://www.radiosvoboda.org/a/28362604.html

[976] Российское государственное иформагентство приписало Barents Observer'у дезинформацию. Barents Observer. 09.03.2017 https://thebarentsobserver.com/ru/grazhdanskoe-obshchestvo-i-smi/03/2017/rossiyskoe-gosudarstvennoe-iformagentstvo-pripisalo-barents

Останнім на момент написання цієї книги фейком на тему ядерного палива став лист нібито міністра енергетики України Ігоря Насалика на ім'я першого заступника директора корпорації «Росатом» Кирила Комарова про нарощування співпраці в сфері атомної енергетики, в першу чергу – щодо замороженого через війну проекту заводу із виробництва тепловидільних елементів[977]. Насалик назвав цей лист фейком і сказав про два можливі варіанти відносин в сфері атомної енергетики з Росією – або повне розторгнення контракту з «ТВЕЛ», або викуп іноземним інвестором російської долі (%49) в ПАТ «Завод з виробництва ядерного палива», яким, за даними ЗМІ, є китайська компанія «China Nuclear Fuel Corporation»[978].

977 Украина и Россия должны возобновить совместное производство ядерного топлива — Насалык. Економічна правда. 10.07.2018 https://www.epravda.com.ua/rus/news/638568/10/07/2018/

978 «Это фейк»: Насалик – о своем письме к главе Росатома. Лига.Бизнес. 11.07.2018 http://biz.liga.net/ekonomika/tek/novosti/eto-feyk---nasalik-o-svoem-pisme-k-glave-rosatoma

Поширення подібних повідомлень російськими спецслужбами має своєю ціллю дискредитацію української влади як такої, що нібито закриває очі на збільшення правого радикалізму в країні. Для цього всіляко акцентується увага на ролі правих під час подій Революції Гідності, викривлено зображуються заходи із політики пам'яті, розганяється паніка з приводу фашистського терору на вулицях міст на прикладі акцій проти національних меншин.

Окрім безчинств радикалів російська пропаганда всіляко використовує тему «третього майдану», який буцімто може виникнути в будь-який момент через крайній ступінь невдоволення населення політикою влади.

Головною ціллю цієї пропаганди на початку російсько-українського конфлікту було обґрунтування окупації Криму та введення військ на Донбас задля захисту «російськомовного населення». Ця пропаганда була направлена на західних партнерів України, в очах яких ці акти агресії таким чином повинні були стати легітимними.

Також її ціллю було переконати населення східних та південних областей у тому, що в Києві відбувся «фашистський переворот», і всіх незгодних очікує терор «Свободи» та «Правого сектору». Після 2014 року наратив про нацистів використовується для того, щоб посіяти недовіру західних партнерів до української влади через її потурання радикальним рухам та відсутності реакції на насильницькі акції, які вчиняють останні. Також ціллю є внутрішній споживач, для якого український «фашистський» режим протиставляється «правильному» російському, який захищає пам'ять про перемогу у «Великій вітчизняній війні».

Логічний ланцюжок виглядає наступним чином:

- Ультраправі влаштували державний переворот і силою захопили владу в країні;
- Населення Сходу і Півдня не було згодне із цим антиконституційним актом і тому перебувало під загрозою репресій зі сторони націоналістів;
- Росія була змушена анексувати Крим та підтримати народні республіки на Сході задля недопущення ультраправого терору;
- Нині українська влада на решті територій керується фашистами, а тому західним партнерам не слід надавати їй підтримку.

Російські ЗМІ намагаються показати, що Україну роздирають внутрішньополітичні чвари. Кремлівські пропагандисти використовують опозиційні акції як свідчення того, що в будь-який момент може відбутися «третій Майдан» і країна знову може поринути у політичну кризу, анархію та беззаконня. Вони подають навіть незначні протестні акції щодо соціальних питань як серйозні докази нестабільності в державі, анархії.

Для створення фейкових новин в межах цього наративу російські пропагандисти висвітлюють реальні мітинги щодо конкретних питань, однак при цьому маніпулюють показниками реальної кількості протестувальників та розповідають про інші причини виходу людей на вулиці.

17 березня 2015 року російське інформаційне агентство «ТАСС» повідомило про перекриття Хрещатику 500 ветеранами АТО, які нібито вимагали виділення їм обіцяної землі за участь у бойових діях[979]. Насправді, в той день було два мітинги. В першому Міністерство аграрної політики пікетували робітники державного агрокомбінату «Пуща Водиця», їх було близько ста людей, і вимагали вони повернення земель підприємства в якості компенсації. Учасниками другого були 50 осіб у військовій формі, які вимагали виділення землі учасниками АТО, але люди з першого мітингу назвали їх «тітушками» (оплачуваними, фізично підготовленими людьми) за можливу організацію мітингу для нівелювання ефекту першого. А Хрещатик перекрили не більше ніж на 5 хвилин[980].

Фейкове повідомлення ТАСС про 500 мітингарів-атовців, в контексті якого згадували про інші протести / tass.ru

Також російські ЗМІ подають звичайні акції протесту як «черговий Майдан», намагаючись використовувати негативні асоціації значної частини російського населення з поняттям «Майдану» як перевороту, беззаконня і ультраправого насильства для доказу того, що ситуація в Україні буцімто стає все більш нестабільною.

979 Около 500 украинских силовиков перекрыли улицу Крещатик в Киеве. ТАСС. 17.03.2015 http://tass.ru/mezhdunarodnaya-panorama/1833543

980 В Киеве митингующие перекрыли Крещатик – требуют выделения земли в «Пуще-Водице». Диалог.ua. 17.03.2015 www.dialog.ua/news/1426583975_46791

6 липня 2016 року в Києві біля Кабміну та Верховної Ради профспілки протестували проти підвищення комунальних тарифів. Російські ЗМІ одразу охрестили протест «комунальним майданом» і одноголосно зазначили про 20 тис. протестуючих[981], тоді як за даними українських ЗМІ мітингувало близько 5 тис. людей[982].

В контексті цієї події російські пропагандисти поширювали іншу фейкову інформацію щодо комунальних питань. Зокрема, в матеріалі на сайті телеканалу «Звезда» наводилася неіснуюча цитата мера Києва Віталія Кличка про те, що «українцям можна не повинні турбуватися з приводу підняття цін на комунальні послуги, так як з настанням осені ні тепла, ні гарячої води в будинках, швидше за все, не буде»[983].

Як пише «StopFake», це було викривлення його цитати на ефірі «NewsOne», яка звучала як: «непорозуміння з енергетичною компанією НАК «Нафтогаз» може привести до того, що люди будуть, вибачте, будь ласка, без тепла. Ми не можемо цього допустити»[984]

Наступний наратив можна назвати – «інсценізовані «протести». Прикладом такого є «протест проти репресій» в Одесі, новини про який поширилися в російських та проросійських ЗМІ 21 березня 2015 року. Першоджерелом, як і у ситуації з багатьма іншими фейками, було проросійське одеське видання «Таймер», публікація на якому була згодом видалена[985]. До новини прикріплювалося відео, де група молодиків з плакатом «Одеса проти репресій» блокує вулицю і перевертає автомобіль, в якому нібито сидів активіст «Правого сектору», а потім кілька жінок на камеру закликають «почути Одесу».

Zoya Kazanzhy
21 марта 2015 г. ·
Подписаться

По поводу "массовых беспорядков и погромов" в Одессе.
Как обычно, сайту Таймер "пришло видео на почту". Таймер об этом сообщил. Таймер успел, как обычно. Не потому, что суперпрофи, а потому что такие новости размещать они успевают всегда. Первыми.
В 7. 30 часов утра на улице Ильфа и Петрова произошло постановочное шоу с массовкой. С подогнанной машиной, которую показательно, на камеру, переворачивали. Предварительно вытащив из авто такого же титушку, как и остальные "актеры".
Авто, кстати, родом из райцентра Одесской области.
Пятая колона не дремлет. Исполнение все гаже и примитивнее.
Мне тут сообщили, что "политически репрессированные" гопники свои плакаты бросили за школой номер 80.
Весь "протест и погром" заняли минут 10. Чтобы успеть снять.
Второе видео с маршированием по пешеходному переходу комментировать еще сложнее. Начиная с того, что погода на видео и сегодняшний день весьма отличаются.
Что это было? Картинка для спонсоров. Типа пацаны и девчонки тут в поте лица борются с "одесской хунтой". Так что присылайте денег еще.
Отдельное спасибо тем СМИ, которые, прежде, чем ксерокопировать, сделали свою работу - проверили эту хрень.
И да, передайте Юре Ткачеву, что легализация идиотизма через почту была освоена еще 20 лет назад. Ничего нового он не придумает.

Пост на той момент радниці голови Одеської ОДА Зої Казанжи про фейкові протести / facebook.com

981 «Коммунальный Майдан»: в Киеве прошла акция протеста против повышения тарифов ЖКХ. 06.07.2016 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2773360&cid=9

982 Протести в Києві: під Кабміном сталася сутичка. Кореспондент. 06.07.2016 https://ua.korrespondent.net/city/kiev/-3709838protesty-v-kyievi-pid-kabminom-stalasia-sutychka

983 20 тысяч киевлян вышли на «коммунальный майдан». Телеканал «Звезда». 07.07.2016 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201607070101efqd.htm

984 Фейк: Третий Майдан в Киеве и манипуляция с цитатой Кличко. StopFake. 12.07.2016 https://www.stopfake.org/fejk-tretij-majdan-v-kieve-i-manipulyatsiya-s-tsitatoj-klichko/

985 «Массовые беспорядки» в Одессе оказались постановкой. StopFake. 24.03.2015 https://www.stopfake.org/massovye-besporyadki-v-odesse-okazalis-postanovkoj/

Новина була спростована прес-службою Одеської області. Однак в подальшому цю новину опублікував телеканал «Россия 24»[986]. До цієї інформації пропагандисти додали неправдиві дані про спецоперацію СБУ із зачистки міста, що пояснює мету фейку – дискредитувати дії силовиків і в черговий раз підкріпити наратив «фашизації» України.

Нагнітаючи паніку в суспільстві газетними заголовками, які самі часто говорять напряму про те, що «у населення закінчується терпіння», кремлівська пропаганда намагається створити «самоздійснюване пророцтво» – передбачення, яке вже фактом свого існування призводить до виконання передбачуваних в ньому подій. Саме через це проросійські ЗМІ в Україні та російські медіа розкручують тимчасові соціальні негаразди до масштабів економічної катастрофи, що має призвести до «чергового Майдану».

При цьому логічним було б пов'язати інфляцію, нестабільність гривні та інші макроекономічні негаразди із впливом російської агресії, але цього не було в матеріалах медіа. Більше того, пропагандисти не тільки уникала згадок про вплив війни на економіку – в ній регулярно звучали відсилки до «стабільності» часів Януковича, а іноді навіть і порівняння із станом справ на окупованих територіях: «На чорному ринку за $ 1 дають уже 40 грн.», а варто перегорнути сторінку: «В Донецьку – новий асфальт ...».

Використання такої емоційної лексики, однобоке звинувачення української влади в усіх економічних проблемах і навіть застосування виразу «фінансовий Майдан» для проведення паралелей з подіями зими 2014-2013 років (за даними «ІнфоВійськ України», в його розкрутці активно використовувалися російські боти[987]) – все це свідомо здійснювалося для ще більшої дестабілізації ситуації в Україні в найбільш складний час за весь період незалежності.

986 Одесситы перевернули машину националистов, пытавшихся их задавить. Вести.ru. 21.03.2015 https://www.vesti.ru/doc.html?id=2442782

987 ІнфоВійська України. Twitter account. 26.02.2015 https://twitter.com/i_army_org/status/571073801263456256/photo/1

Наратив про «фашистів-нацистів-бандерівців» є одним із наріжних в російські пропаганді з початку 2014 року. Він є певного роду «метанаративом», адже є не лише самодостатнім, але й проникає у інші наративи. Наприклад, Кремль активно використовує теми фашистських елементів в ЗСУ, які нібито здійснюють звірства щодо російськомовного населення Донбасу, необхідності анексії Криму Росією через захист російськомовного населення від фашистів, небажання приймати Україну в ЄС через розгул нацизму на вулицях українських міст.

Вже під час подій січня-лютого 2014 року російські ЗМІ поширили відверто пропагандистські новини про події на Майдані зі згадкою про «фашистів». Зокрема наголошувалося, що ліберальна опозиція «здригнулася», коли «Правий сектор» набрав силу, і що самі вони протирічать гаслу «Україна – це Європа» та саме вона нібито відповідальна за смерті на Майдані[988].

Після подій Революції Гідності пропаганда щодо можливого «поширення фашизму» в Криму використовувалася Росією як один із основних аргументів виправдання анексії півострову.

1 березня 2014 року топові російські ЗМІ поширили новину про те, що лідер «Правого сектора» Дмитро Ярош звернувся до лідера чеченських бойовиків Докку Умарова із закликом підтримати Україну у боротьбі проти Росії[989].

Майже одразу «Правий сектор» повідомив, що аккаунт організації в соцмережі «Вконтакте», де з'явилося повідомлення, зламали[990]. Соцмережа ВКонтакте належить лояльному до влади Алішеру Усманову через холдинг «Mail.ru Group». За окремими повідомленнями, Усманов примусом відібрав контрольний пакет акцій у Павла Дурова, який створив цю соціальну мережу. Однак попри спростування дезінформація вже отримала резонанс.

02.03.14
09:15
ПОЛИТИКА

Лидер «Правого сектора» Ярош обратился за помощью к Доку Умарову

Позже представители украинского политика подобное заявление опровергли

988 Рік фейків: як брехала російська пропаганда. Media Sapiens. 30.12.2014 http://ms.detector.media/ethics/manipulation/rik_feykiv_yak_brekhala_rosiyska_propaganda/

989 Лидер «Правого сектора» Ярош обратился за помощью к Доку Умарову. Комсомольская правда. 01.03.2014 https://www.crimea.kp.ru/daily/3087600/26201.7/

990 «Правый сектор»: Аккаунт во «ВКонтакте» был взломан, к Умарову не обращались. Гордон. 02.03.2014 http://gordonua.com/news/politics/pravyy-sektor-akkaunt-vo-vkontakte-byl-vzloman-k-umarovu-ne-obrashchalis12366-.html

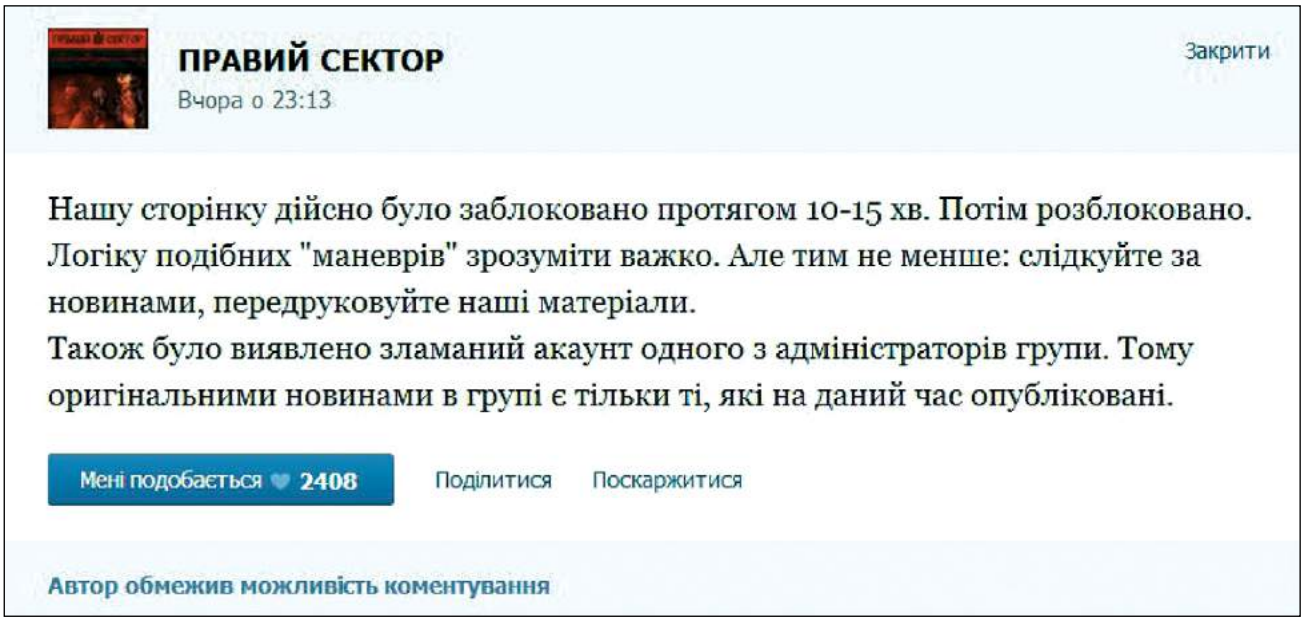

Зверху – приклад поширеної російськими ЗМІ дезінформації про звернення Ярош до Докку Умарова. Знизу – повідомлення офіційної сторінки «Правого сектора» про її злом / crimea.kp.ru, скріншот gordonua.com

Пізніше ця історія отримала продовження. На початку 2015 року хакери з групи «Анонімний інтернаціонал» виклала в мережу Інтернет десятки тисяч повідомлень з месенджерів та пошти Тимура Прокопенка – заступника керівника відділу внутрішньої політики в Адміністрації Президента РФ, який з осені 2012 по зиму 2014 року відповідав в ній за Інтернет-медіа. Серед інших листів у дампі пошти була переписка з Олексієм Громовим – першим заступником Адміністрації Президента РФ, який до осені 2016 року вважався відповідальним за телебачення та друковану пресу[991].

Тимур Прокопенко (зліва) та Олексій Громов (праворуч) / theins.ru, tass.ru

1 березня Громов надіслав Прокопенку листа із файлом, в якому були скопійовані пости зі сторінки «Правого сектора» з соцмережі «Вконтакте», одним із яких якраз і був «заклик» Дмитра Ярош до Докку Умарова. З огляду на сферу відповідальності Прокопенка, він мав поширити цю дезінформацію у ЗМІ, що і було успішно виконано[992] [993]. Він же проштовхував у ЗМІ тези Громова про «радикалів та бандерівців, які захопили владу в Києві за підтримки США»[994].

991 Главный орган власти. The New Times. 30.10.2017 https://newtimes.ru/articles/detail/123871/
992 Запрещенная статья: Взломанные письма Администрации президента. The Insider. 22.01.2015 https://theins.ru/politika/2560
993 Как управлять людьми с помощью телевизора, компьютера и холодильника. Українська правда. 08.02.2015 https://www.pravda.com.ua/rus/columns/7057728/8/02/2015/
994 Путин против Украины. Как устроена пропаганда Кремля. ТСН. https://tsn.ua/special-projects/liar/

Першим з офіційних осіб Росії, хто написав емоційний відгук на це повідомлення став лідер Чечні Рамзан Кадиров. У своєму Інстаграмі він заявив, що застосує усі важелі, в тому числі й силові, щоб покарати Дмитра Яроша за, нібито, його слова.

Буквально двома годинами раніше цих подій, Рада Федерації Російської Федерації підтримала звернення Володимира Путіна і дала згоду на введення російської армії на територію України. При чому, не виключено, що це рішення було прийняте з грубими порушеннями регламенту[995]. Таким чином, можна допустити, що поширення фейкової інформації про, нібито, заклик Дмитра Яроша до чеченських бойовиків, був спеціально спланованою інформаційною операцією, в якій взяли участь топ-керівники президентської адміністрації Путіна.

Метою такої спеціальної операції були два головних аспекти:

1. Легітимізувати та пояснити російській аудиторії протиправне і варварське рішення вводити російські війська на територію України;
2. Відволікти російську аудиторію від питань, стосовно дотримання регламенту в процесі прийняття рішення в Раді Федерації та тиск президента Путіна на сенаторів, для прийняття бажаного йому висновку.

А вже 18 березня 2014 року Володимир Путін, виступаючи перед російськими депутатами та чиновниками з приводу окупації Криму, згадав про «націоналістів, неонацистів, русофобів та антисемітів» як головних виконавців «перевороту», як він назвав Майдан, і про радикалів, які нібито контролюють державні органи[996]. Одразу ж після цього він сказав, що репресії та каральні операції радикалів мали перекинутись на Крим.

Своєрідним «opus magnum» (головний витвір) російських пропагандистів в межах цього наративу стала «Біла книга» МЗС Росії про «багаточисленні факти порушення прав людини і верховенства права» в Україні в 2014-2013 роках, представлена Володимиру Путіну 5 квітня 2014 року[997].

Цей «документ» – збірник пропагандистських кліше з використанням викривлених і неправдивих даних разом із замовчуванням злочинів режиму Януковича. МЗС РФ зазначало, що після «насильницького захоплення влади в Україні» звичними стали ультранаціоналістичні, екстремістські та неонацистські настрої, а за чотири місяці Майдану накопичилася маса випадків расизму, ксенофобії та етнічної нетерпимості.

В «доповіді» присутні такі фантасмагоричні сюжети, як передання Дмитру Ярошу 23 дитячих таборів для підготовки «Ярош-югенда» чи штурм «Правим сектором» разом з «Аль-Каїдою» та «Хізб ут-Тахріром» будинку парламенту Криму. Документ також міг бути використаний як додаткове обгрунтування для вторгнення Росії на території Луганської та Донецької областей.

З початком активних бойових дій фейки про українських «фашистів» стали стосуватися більшою мірою бійців ЗСУ та добровольчих батальйонів, про що докладно буде розповідатися в серіалі «Злочини ЗСУ та Мінські домовленості». В інших випадках це були або загальні матеріали про «український фашизм», або матеріалі про окремі «звірства», такі як Одеська трагедія.

Прикметною в її контексті стала поява в одному із сюжетів російських ЗМІ Марії Ципко – відомої аферистки з Одеси. Вона представлялася як «постраждала від одеської трагедії» і розповідала про утиски націоналістами населення міста і збір «Правим сектором податку на Майдан»[998]. Пізніше вона ще не один раз з'явиться в пропагандистських

995 Как Совет Федерации разрешил Путину ввести войска на Украину – https://lenta.ru/articles/13/03/2014/sovet/

996 Полный текст обращения Владимира Путина по Крыму. RT на русском. 18.03.2014 https://russian.rt.com/article/24532

997 Белая книга для Путина – эксклюзивное право на ложь. УНІАН. 06.05.2014 https://www.unian.net/politics/-915100belaya-kniga-dlya-putina-eksklyuzivnoe-pravo-na-loj.html

998 Внимание!Украинские националисты притисняют население города Одессы!. YouTube. 03.03.2014: https://www.youtube.com/

сюжетах, але вже в інших іпостасях: як «донецький юрист», «організатор референдуму в ДНР», «заступника директор фонду Новомучеників і сповідників Христових в ДНР»[999]

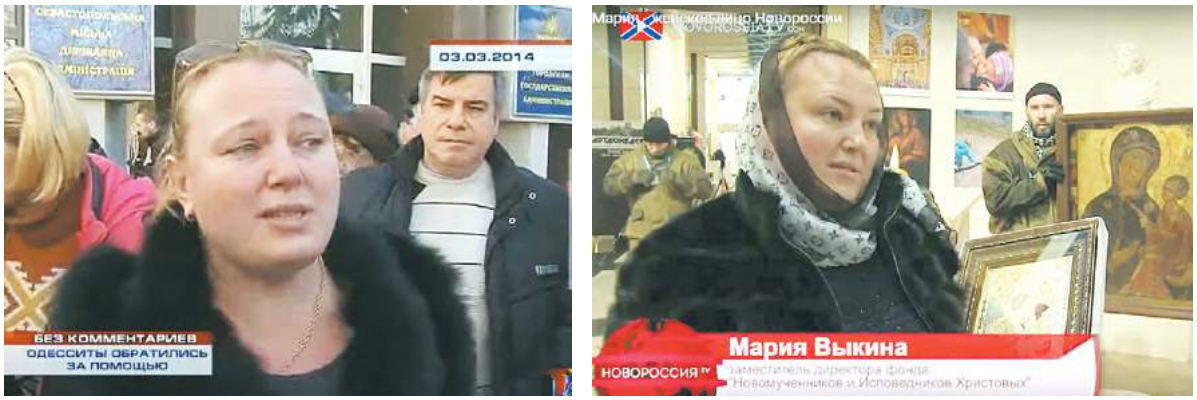

Зліва – Марія Ципко в ролі «постраждалої від одеської трагедії», праворуч – вона ж в ролі «заступника фонду в Новоросії» / tyzhden.ua, youtube.com

Апофеозом шизофренії російської пропаганди щодо цієї події став випуск програми «Прямой эфир» на телеканалі «Россия 1», в якому гості програми говорили про «канібалізм» в одеському будинку профспілок[1000]. Підтвердженням якого наводилося незрозуміле відео, в якому один з чоловіків тримав пачку серветок в руках. Одразу ж після нього проросійський політик, Наталія Вітренко, яка сиділа в студії, звинуватила «Обаму і Меркель в тому, що вони виростили нацистів».

Кульмінацією першого етапу наративу про домінування фашизму в Україні стала коротка вставка під час ефіру «Первого канала» в день президентських виборів 25 травня 2014 року. Тоді на екран вивели скріншот нібито з сайту ЦВУ, де у першому турі лідирував очільник «Правого сектору» Дмитро Ярош з результатом в %37, хоча сама ведуча сказала, що це протирічить екзит-полам.

Перемога Дмитра Яроша на виборах Президента України в 2014 році за версією «Первого канала» / скріншот stopfake.org

watch?time_continue=11&v=06euDjyKny8

999 Фейкові новини від російських ЗМІ: полювання на снігурів, «мученики Новоросії» та заборона Діда Мороза. Тиждень. 19.12.2014 http://tyzhden.ua/News/126136

1000 Каннибализм в Одесском доме профсоюзов. Россия 13.05.2014 .1 https://www.youtube.com/watch?v=-6IyTjOEeY4

В подальшому СБУ повідомило, що сайт ЦВК заразили вірусом, але він був знешкоджений за 40 хвилин до ефіру на головному російському каналі[1001]. Втім, користуючись логікою російської пропаганди, – «навіть якщо це %100 спростують – все рівно робити, щоб викликати емоції страху та обурення» – «Перший канал» використав цей фейк. Особливо разюче це виглядало на фоні того, що за екзіт-полами Дмитро Ярош набрав %1 голосів.

Хвиля фейків про «фашизацію» України наростає перед великими святами, пов'язаними із радянським періодом, в першу чергу Днем Перемоги.

Нині конструкт «Великої вітчизняної війни» став ледь не головним в політиці пам'яті російського режиму, і він усіляко використовується для демонізації України, яка нібито «зрадила пам'ять про подвиг дідів і сама скотилася до фашизму». Також він апелює до наративу «єдиної радянської нації» і використовується для впливу на тих українців, для яких ця ідеологема важлива, адже за опитуванням соціологічного агентства «Рейтинг» в 2017 році День перемоги залишався найбільш важливим святом для %39 українських респондентів[1002].

Росія генерує фейки на рівні своїх дипломатичних установ, що демонструє публікація цього неіснуючого набору марок її посольством в ПАР / twitter.com

Разом з тим Росія подає себе як протиставлення цьому, і тому її дії нібито є етично виправданими, адже свого роду продовжують боротьбу радянської армії в 1945 року, але вже проти «фашистів» в Україні. Подібні антагонізми потрібні для путінського режиму, адже завдяки їм проводиться консолідація нації задля боротьби із зовнішнім ворогом, якого подають як апріорі чужого для неї.

Наприклад, в 2018 році до Дня перемоги російські пропагандисти згенерували серію неправдивих повідомлень щоб показати, наскільки далеко Україна зайшла у загравання із нацистською ідеологією. «StopFake» зробив з них цілу добірку з їх спростуваннями[1003].

Зокрема, 27 квітня 2018 року посольство Росії в ПАР перед -75річчям створення дивізії СС «Галичина» опублікувало твіт із фальшивою українською маркою, на якій були зображені керівники дивізії в нацистській формі[1004]. На сайті Укрпошти немає подібних цій марок.

1001 Первый канал рассказал россиянам о победе Яроша на выборах президента Украины. StopFake. 25.03.2014 https://www.stopfake.org/pervyj-kanal-rasskazal-rossiyanam-o-pobede-yarosha-na-vyborah-prezidenta-ukrainy/

1002 Українці про історію, культуру та польсько-українські відносини. Соціологічне агенство «Рейтинг». 01.06.2017 http://ratinggroup.ua/research/ukraine/ukraincy_ob_istorii_kulture_i_polsko-ukrainskih_otnosheniyah.html

1003 Фейк: в Украине расцвет фашизма и нацизма. StopFake. 13.05.2018 https://www.stopfake.org/fejk-v-ukraine-rastsvet-fashizma-i-natsizma/

1004 Russia in RSA. Twitter acount. 27.04.2018 https://mobile.twitter.com/embassyofrussia/status/989866048697589760

29 квітня «РИА Новости» маніпулювали словами директора Інституту національної пам'яті Володимира В'ятровича, опублікувавши новину із заголовком «В Києві заявили, що дивізія СС «Галичина» була краще Червоної армії»[1005]. Насправді В'ятрович сказав, що річниця створення дивізії – «не свято для українців», і від радянської армії вона відрізнялися лише тим, що нацисти готували її певний час перед тим, як кидати в бій. Але і ті, й інші ставилися до українців як до гарматного м'яса».

Особливо активно машина російської пропаганда працювала із образом проросійської акції «Безсмертний полк», марш якого відбувся у Києві. Всі основні кремлівські медіа опублікували матеріали із нібито насиллям українських правоохоронців та націоналістів щодо учасників акції. Втім, резонансність заголовків матеріалів про «зрив націоналістами маршу» не відповідала реальності, а затримані з холодною зброєю та газовими балончиками були не противниками маршу, а тими, хто хотів узяти в ньому участь[1006].

Окрім Дня Перемоги, пропаганда щодо «фашизму/нацизму» в Україні активізується під час деяких українських свят та пам'ятних дат. Наприклад, російські ЗМІ серед усіх свят, які припадають на 14 жовтня, акцентують увагу лише на Дні заснування УПА і поширюють фейкові повідомлення про безчинства «нацистів» в цей день, не говорячи вже про маніпуляції щодо заходів, які проводяться під час нього. Наприклад, 18-17 жовтня 2016 року в російських ЗМІ з'явилася новина про те, що «Правий сектор» в Харкові після маршу нібито бив дітей просто за те, що вони говорили російською мовою[1007]. За даними «StopFake», очевидців цього інциденту виявити не вдалося, а самі харків'яни висміяли цей фейк[1008].

Як і у випадку із наративом про «зовнішнє управління» Україною, для озвучення меседжів про «фашизацію України» використовували колишніх представників «Партії регіонів».

Так, 25 жовтня 2014 року поширилася заява тоді ще нардепа Володимир Олійник про «легалізацію фашизму в Україні», початок якої він побачив в рекомендації Інституту національної пам'яті для ЗМІ використовувати не фразу «звільнення України від фашистських загарбників», а вислів «вигнання нацистських окупантів з України»[1009]. «Нацистською державою» назвали Україну у своєму «зверненні» й члени «Комітету порятунку України», створеного в Москві тим самим Олійником, Миколою Азаровим та іншими екс-регіоналами[1010].

Кремль досі використовує колишніх поплічників Януковича в ролі «викривачів фашистської суті українського режиму». Про що свідчить виступ того ж Олійника 24 червня 2018 року на «Первом канале», де він сказав, що «країна опинилася в окупації онуків бандерівців і її слід негайно визволяти»[1011].

1005 В Киеве заявили, что дивизия СС «Галичина» была лучше Красной армии. РИА Новости. 29.04.2018 https://ria.ru/world/1519662445/20180429.html

1006 Серйозних конфліктів під час масових заходів у Києві не зафіксовано. Національна поліція/Київ. 09.05.2018 https://kyiv.npu.gov.ua/news/publichna-bezpeka-ta-poryadok/serjoznix-konfliktiv-pid-chas-masovix-zaxodiv-u-kijevi-ne-zafiksovano/

1007 В Харькове детей жестоко избили за русскую речь. Телеканал «Звезда». 18.10.2017 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/6-201610181858n9y.htm

1008 Фейк: в Харькове «Правый сектор» избивал детей за русскую речь. StopFake. 21.10.2016 https://www.stopfake.org/marsh-slavy-kak-podpityvaetsya-mif-o-fashizme-v-ukraine/

1009 Депутат Рады: на Украине началась процедура легализации фашизма. РИА Новости. 25.10.2014: https://ria.ru/world/1030049269/20141025.html

1010 Азаров объявил о создании «Комитета спасения Украины» и призвал к смене власти в Киеве «на патриотов». Гордон. 03.08.2015: http://gordonua.com/news/politics/azarov-obyavil-o-sozdanii-komiteta-spaseniya-ukrainy-i-prizval-k-smene-vlasti-v-kieve-na-patriotov92488-.html

1011 Экс-регионал Олейник заявил об оккупации Украины внуками бандеровцев. Обозреватель. 23.06.2018: https://www.obozrevatel.com/ukr/tv/eks-regional-olejnik-zayaviv-pro-okupatsiyu-ukraini-onukami-banderivtsiv.htm

Російські ЗМІ повідомляли не лише про фашизм, а ще й про повальну русофобію українців, не розділяючи ненависть до російського режиму та негативне ставлення до росіян як народу. Для цього вони поширюють вибіркові реакції на трагедії, які трапляються із російськими громадянами. Зазвичай ці матеріали виходять в форматі «реакція українців в соціальних мережах на подію Х», і далі наводяться критичні антигуманні коментарі.

Так було після аварії літака з 224 росіянами в Єгипті в 31 жовтня 2015 року – тоді було виявлено, що «зловтіха» українців в соціальних мережах – насправді робота російських ботів[1012].

Російські спецслужби також намагаються провести пряму лінію між сучасною українською владою та фашистською ідеологією. Через малу присутність Дмитра Яроша та Андрія Білецького – найбільш відомих правих політиків України, – в якості «страшилки» для західних медіа вони використовують Голови Верховної Ради Андрія Парубія як «неонациста» та «антисеміта».

Як повідомляє «StopFake», особливо активно кампанія з дискредитації спікера Верховної Ради здійснювалася перед його візитом до Франції в червні 2018 року з подачі російських пропагандистів «RT France» та «Sputnik France»[1013]. Жодних цитат чи дій Парубія як підтвердження нацистських поглядів наведено не було, лише той факт біографії, що він в молодості був членом СНПУ (в подальшому – партія «Свобода»). Це дійсно правда, але він вийшов звідти ще перед Помаранчевою революцією 2004 року і вже давно є центристським політиком.

Коллаж, опублікований «Sputnik France» для того, щоб довести нібито нацистські погляди Андрія Парубія / скріншот stopfake.org

1012 Разоблачен фейк российских СМИ о том, что украинцы тешатся над катастрофой самолета в Египте. Новое время. 01.11.2015 https://nv.ua/world/countries/razoblachen-fejk-rossijskih-smi-o-tom-chto-ukraintsy-teshatsja-nad-katastrofoj-rossijskogo-samoleta-v-egipte77367-.html

1013 Фейк: Председатель Верховной Рады Украины Андрей Парубий назван «неонацистом» и «антисемитом». StopFake. 14.06.2018 https://www.stopfake.org/fejk-predsedatel-verhovnoj-rady-ukrainy-andrej-parubij-nazvan-neonatsistom-i-antisemitom/

Також російські спецслужби намагаються прирівняти українських патріотів та антисемітів. Зокрема, шляхом організації нападів на іудейські релігійні установи та монументи, які видаються за протиправні дії українських націоналістів. Цей наратив використовується ще з самого початку російського вторгнення.

15 березня 2014 року на «RT» вийшов сюжет про «євреїв, які тікають з України заради безпеки себе і своїх дітей» через нібито спалах антисемітизму в Україні[1014]. Доказом наводилася перший за 20 років акт вандалізму щодо синагоги в Сімферополі, де нібито намалювали свастику. Щоправда, героєм сюжету був Міша Капустін – раввин Сімферополя і Криму, який тікав на материкову територію України і навіть закликав звільнити Сімферополь від російських окупантів[1015].

Головний раввин України Яков Дов Блайх / apostrophe.ua

18 березня 2014 року у своєму зверненні до депутатів та чиновників з приводу анексії Криму Володимир Путін згадав про антисемітизм як про один із наслідків «державного перевороту в Україні»[1016]. Ця заява задала тон всій майбутній пропаганді щодо антисемітизму в Україні. Хоча ще 5 березня 2014 року головний раввин України Яков Дов Блайх зауважив, що попри заяви Путіна, єврейська спільнота не відчуває ніяких нападів на себе, а якщо і є можливість антисемітських провокацій, то вони будуть зі сторони Росії[1017].

Розуміючи відсутність проявів антисемітизму в Україні, тим більше із застосуванням насильства, російські спецслужби обрали звичний для себе сценарій – власного інсценування необхідних для пропаганди подій.

2 жовтня 2017 року під час спроби підірвати угорський монумент на Верецькому перевалі затримали групу осіб, пов'язану із тим самим екс-регіоналом Володимиром Олійником, яка в 2017-2016 роках здійснила 9 нападів на різні об'єкти культурної спадщини національних меншин, серед яких три спрямовувались проти єврейських установ та один був прямим нападом на громадян Ізраїлю[1018].

22 березня 2018 року СБУ повідомила про викриття організованого угруповання, яке на замовлення російських спецслужб вчиняло акти вандалізму щодо єврейської та польської культурно-релігійної спадщини[1019].

Всі ці дії російських спецслужб мали своїм наслідком підписання групою з 56 конгресменів США листа до Державного департаменту з проханням про дипломатичний тиск на Україну та Польщу через «зростання антисемітизму та нацистських колаборантів».

1014 После смены власти в стране украинские евреи больше не чувствуют себя в безопасности. RT на русском. 15.03.2014 https://russian.rt.com/article/24320

1015 «Это уже не мой Крым». Рассказ симферопольского раввина, не смирившегося с аннексией. Крым.Реалии. 29.02.2016 https://ru.krymr.com/a/27578726.html

1016 Полный текст обращения Владимира Путина по Крыму. RT на русском. 18.03.2014 https://russian.rt.com/article/24532

1017 Главный раввин Украины: Антисемитизм в Украине может провоцировать Россия. Гордон. 05.03.2014 http://gordonua.com/news/politics/glavnyy-ravvin-ukrainy-rossiya-mozhet-provocirovat-antisemitizm-v-ukraine12857-.html

1018 Палити і підривати: хроніка нищення угорських символів та будівель на Закарпатті. Європейська правда. 27.02.2018 https://www.eurointegration.com.ua/articles/7078141/27/02/2018/

1019 СБУ викрила групу, що працювала на російські спецслужби. Укрінформ. 22.03.2018 https://www.ukrinform.ua/rubric-society/-2426800sbu-vikrila-grupu-so-pracuvala-na-rosijski-specsluzbi.html

В той же момент це було підхоплено російськими медіа, які радо розказували в контексті цієї новини про «розгул фашизму в Україні». Однак це одразу ж було спростовано Асоціацією єврейських громадських організацій та громад України (ВААД), яка назвала лист «антиукраїнською дифамацією», яку російські пропагандисти використають у гібридній війні проти нашої країни. І вказали на можливий «російський слід» в історії з листом.

Голова ВААД Йосип Зісельс зауважив: за 2017 рік в Україні не було жодного антисемітського інциденту, а на її території найбільше серед усього пострадянського простору зберігають пам'ять про Голокост[1020]. Підтверджує відсутність антисемітських настроїв в Україні і дослідження авторитетного «Pew Research Center», за яким українці найменш схильні до побутового антисемітизму серед усіх націй Східної Європи[1021]

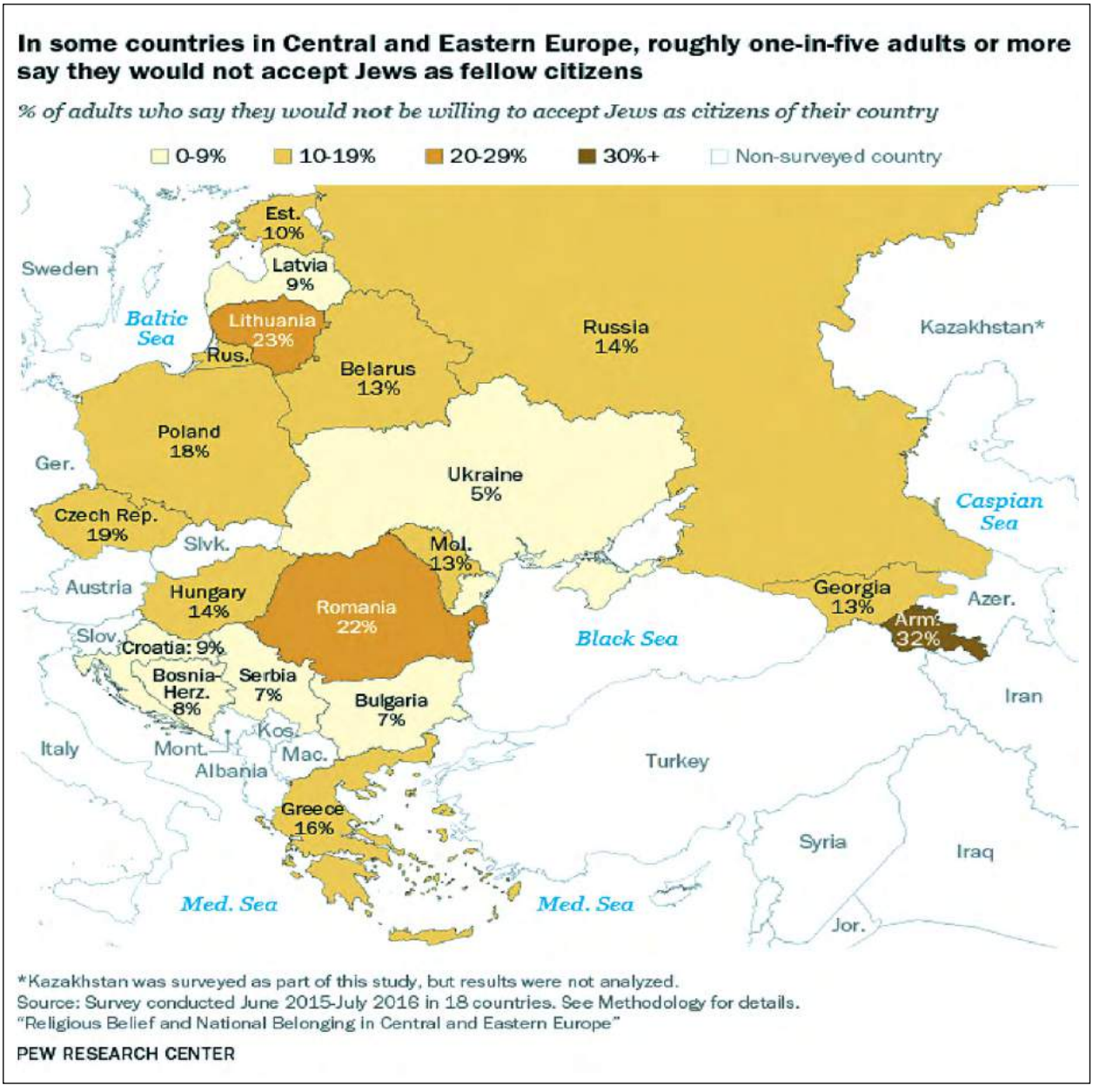

Результати дослідження «Pew Research Center», за яким лише %5 українців не сприймають євреїв як жителів своєї країни, що в 3 рази менше Росії / pewresearch.org

[1020] Асоціація єврейських громад спростувала заяви про антисемітизм в Україні: https://dt.ua/UKRAINE/asociaciya-yevreyskih-gromad-sprostuvala-zayavi-pro-antisemitizm-v-ukrayini277313-_.html

[1021] Most Poles accept Jews as fellow citizens and neighbors, but a minority do not: http://www.pewresearch.org/fact-tank/28/03/2018/most-poles-accept-jews-as-fellow-citizens-and-neighbors-but-a-minority-do-not/

За допомогою «фашистського» наративу Росія намагається встановити наступність подій в Україні із Другою світовою війною, прирівняти сучасні українські сили з «бандерівцями, які присягали Гітлеру та нищили росіян, євреїв та поляків».

Пітер Померанцев та Едвард Лукас зазначають, що, згідно з доказами, отриманими від текстових повідомлень, вилучених «Anonymous International», історія «підтримуваної США хунти радикалів і бандерівців» була спочатку запущена через ЗМІ з Кремля Олексієм Громовим, заступником начальника Адміністрації Президента Росії, і Тимуром Прокопенком, головою Кремлівського відділу внутрішніх справ: «Говорячи росіянам про те, що, як і в 1945-1941, вони борються з фашистами, Кремль переслідує дві цілі: занурити населення в ура-патріотизм і делегітимізувати будь-яких інакомислячих: говорити проти війни – це зрадити саму Росію. Поєднання викривленої реальності з ідеалізованим минулим закриває політичний простір для інакомислення та дискусії»[1022].

Спростуванням дезінформації російських пропагандистів про «розгул ультраправих» є цифри підтримки правих сил населенням та їх присутність в органах влади. Націоналістичні сили, такі як «Правий сектор», об'єднання «Свобода» та інші, зіграли важливу роль в подіях Майдану. Однак їм не вдалося реалізувати свої здобутки у публічно-політичній площині та закріпитися в парламенті. На президентських виборах в травні 2014 року сумарний відсоток голосів за кандидатів, яких за твердженням російських ЗМІ можна було б назвати «ультраправими» (Олег Тягнибок та Дмитро Ярош), становив [1023]%1,86. На парламентських виборах в жовтні того ж року праві сили («Свобода» та «Правий сектор») показали далеко не кращий результат – [1024]%6,5, при чому на відміну від доволі поміркованої свободи більш радикальний «Правий сектор» набрав %1.8 голосів. Обидві партії не пройшли у Верховну Раду. І це за дуже небезпечної ситуації, яка склалася в країні внаслідок російської агресії.

Тому вже тільки з цього ми можемо зробити висновок, що «фашисти», яких Кремль бачить в Україні на кожному кроці, не мають підтримки населення, без чого немає сенсу говорити про якийсь їх серйозний вплив на політику. Вуличні рухи, яким нібито потурає українська влада, також караються за різні прояви ксенофобії та насильства.

Наприклад, поширена російськими ЗМІ заява про «ігнорування українською владою концерту, де «безліч» українців нібито прославляли нацистську Німеччину» – концерту гурту «Сокира Перуна» 29 квітня 2018 року – була фейком, адже київська поліція одразу ж порушила кримінальну справу за використання нацистської символіки на ньому[1025].

1022 Lucas E., Pomeranzev P. Winning the Information War. A Report by CEPA's Information Warfare Project in Partnership with the Legatum Institute. https://cepa.ecms.pl/files/?id_plik=2773

1023 Позачергові вибори Президента України 25.05.2014/Результати голосування по Україні. Центральна виборча комісія http://www.cvk.gov.ua/pls/vp2014/wp001

1024 Позачергові вибори народних депутатів України 26.10.2014/ Відомості про підрахунок голосів виборців по загальнодержавному багатомандатному виборчому округу. Центральна виборча комісія http://www.cvk.gov.ua/pls/vnd2014/wp300?PT001F910=01

1025 Фейк: в Україні – розквіт фашизму і нацизму. StopFake. 13.05.2018 https://www.stopfake.org/uk/fejk-v-ukrayini-rozkvit-fashizmu-i-natsizmu/

СЕРІАЛ 10. ШИЗОФРЕНІЯ ОКУПАНТА: МІЖ ЗОРЯНОМ ТА ШКІРЯКОМ

II

СЦЕНАРІЙ

Російська пропагандистська машина зазвичай чітко працює по спущеним зверху кремлівськими спецслужбами темникам. Вона намагається вкладати окремі меседжі в цілісні наративи для формування вигідного Кремлю медіафону стосовно конкретних питань. Але часто в ній чи то через «інформаційні перегини на місцях», чи то через нечітко сформовану керівництвом позицію відбуваються збої, які породжують на перший погляд дивні та абсолютно відірвані від реальності сюжети.

Участь Арсенія Яценюка у Чеченській війні, концтабори для російськомовних, поїдання голодними українцями снігурів та інші подібні плоди уяви російських пропагандистів складно пояснити чимось, окрім як намаганням наповнити медіапростір такою абсурдною інформацією, що будь-яка менш сюрреалістична брехня РФ на цьому фоні буде сприйматися як достовірна інформація.

Крім того, такі новини мають не стільки інформувати, скільки вражати та навіть шокувати свою аудиторію. Це робиться задля формування образу максимально відмінної та ворожої їм України.

СЕРІЯ 1. «Правосєк» з Німеччини, який виступає за федералізацію

Перший приклад шизофренії російських медіа – історія Андрія Петкова (Петхова), про якого 9 квітня 2014 року вийшло 3 сюжети з різними інтерпретаціями на «НТВ», «Россия1-» та «Независимом телевидении Севастополя». Всі вони стосувалися зіткнення між проукраїнськими та проросійськими силами в Миколаєві, які сталися напередодні записів сюжету, в яких Петков-Петхов нібито постраждав та був направлений в лікарню.

В сюжеті на НТВ він представився як «громадянин Німеччини, який привіз в Україну 500 тис. євро для Майдану». До цього сам канал в новині і в сюжеті «уточнив», що гроші він привіз для «Правого сектору» і мав на них організувати військову групу, яка б «діяла автономно як проти мирного населення, так і проти прихильників федералізації»[1026].

В той же день телеканал «Россия1-» вже його показав як «постраждалого прихильника федералізації, якого побили представники «Правого сектору». Тих, згідно вигаданої легенди, завезли у місто у супроводі військових; і зазначалося, що ці бійці повністю керували діями місцевої міліції[1027].

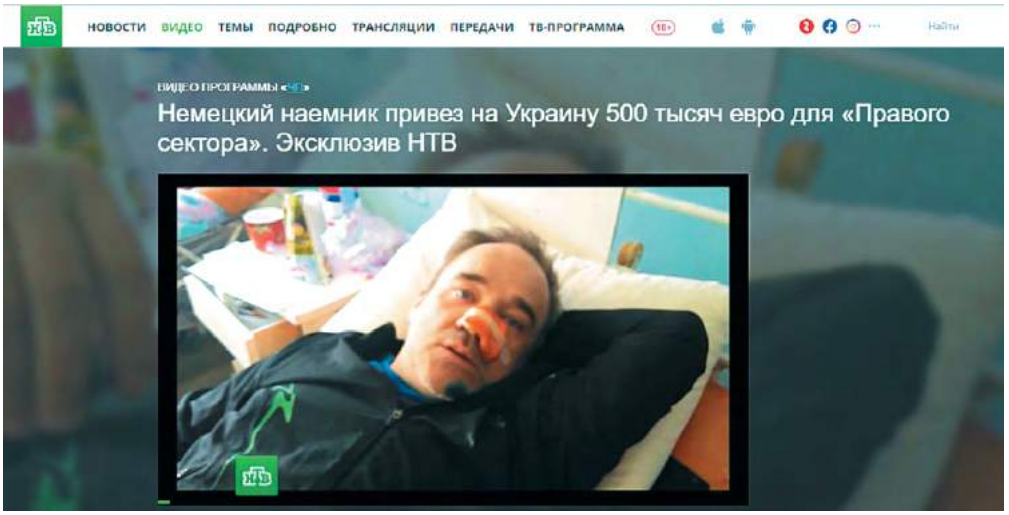

Зверхну – Петхов в образі німецького найманця, який спонсорує «Правий сектор». Знизу – Петков як прихильник федералізації, який постраждав від «Правого сектора» / ntv.ru, vesti.ru

[1026] Немецкий наемник привез на Украину 500 тысяч евро для «Правого сектора». НТВ. 9.04.2014 http://www.ntv.ru/video/765580/
[1027] Жители Николаева намерены вернуться на площадь. Вести.RU. 09.04.2014 https://www.vesti.ru/videos/show/vid/590739/#

На «Независимом телевидении Севастополя» була суміш цих інтерпретацій – там Петков-Петхов був вже «колишнім миколаївцем, нинішнім громадянином Німеччини, хірургом, що врятували близько 200 малюків і привіз гроші на підтримку жителів, яким не подобається нова українська влада»[1028]

За два дні на телеканалах «НТВ» та «Россия1-» випустили ще по одному сюжету про Петхова-Петкова. І якщо «Россия1-» продовжувала дотримуватися попередньої інформаційної лінії – під час інтерв'ю цей вигаданий персонаж підтвердив, що виступає проти «бандерівців»[1029], – то «НТВ» в черговому сюжеті представило «постраждалого» як «інваліда з шизофренією» і навіть взяли ствердний коментар у фіктивного брата, який підтвердив тим цей діагноз. Саме цим канал пояснив відмінність коментарів для різних каналів. Вони розповіли, що Петхов-Петков – це «-49річний інвалід, думка якого все життя була нікому не цікава, і який відчув себе телезіркою і політоглядачем»[1030]

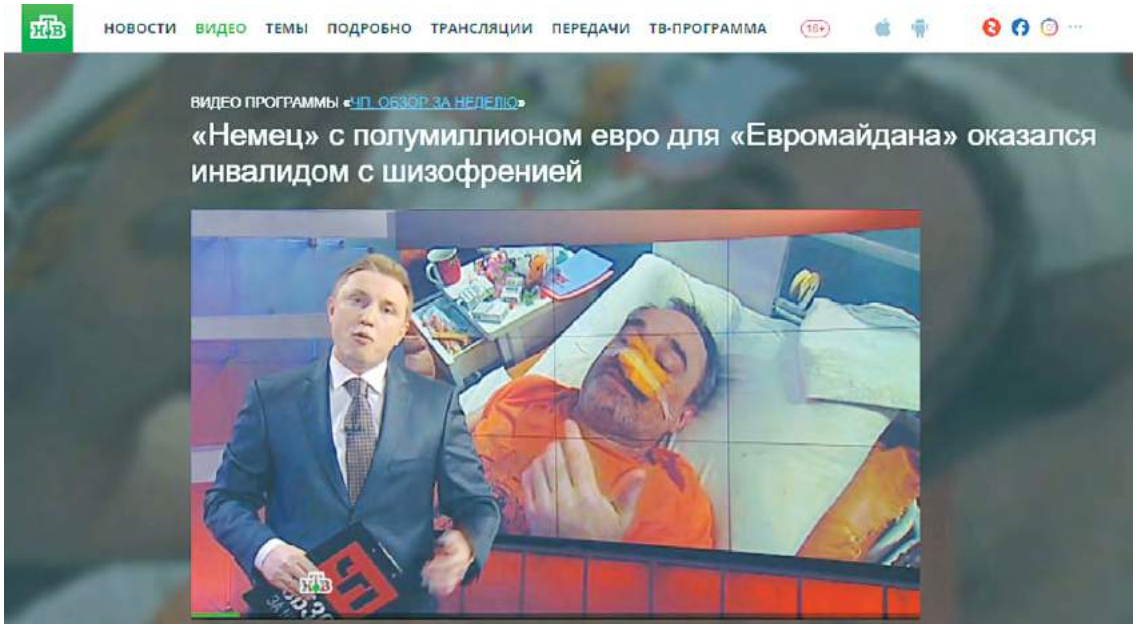

«Розвінчання» нібито психічно хворого Петхова на «НТВ»/ ntv.ru

Кремль таким чином намагався показати, що Київ нібито поширює фашизм в обласні центри півдня України – регіони, де начебто від самого початку жителі не підтримували Революцію Гідності. Розуміючи значимість «Россия1-» як одного з головних рупорів Кремля, їх версії був відданий пріоритет, тоді як «НТВ» мав виходити самостійно з відверто програшної ситуації, поринаючи в ще більшу брехню.

1028 09.04.2014 НИКОЛАЕВ, ДЕРЖИСЬ. YouTube. 09.04.2014 https://www.youtube.com/watch?v=lGklZkljq0w

1029 Наваждение украинских СМИ: избитого оппозиционера назвали актером. Вести.RU.11.04.2014 https://www.vesti.ru/doc.html?id=#1469266

1030 «Немец» с полумиллионом евро для «Евромайдана» оказался инвалидом с шизофренией. НТВ. 13.04.2014 http://www.ntv.ru/novosti/904998

Голова Слідчого комітету РФ Олександр Бастрикін / life.ru

8 вересня 2015 року в «Российской газете» вийшло інтерв'ю з головою Слідчого комітету РФ Олександром Бастрикіним під назвою «Кто управляет хаосом»[1031]. В ньому Бастрикін повідомив, що «більша частина лідерів національно-радикальних рухів, які брали участь в антиконституційному перевороті в лютому 2014 року, в свій час воювали в Чечні на стороні незаконних бандформувань під керівництвом Олександра Музичка (Білого)». До їх числа він зарахував Дмитра Корчинського, Ігоря Мазура, Дмитра Яроша, Олега Тягнибока, Валерія Бобровича, Володимира Мамалигу та... Арсенія Яценюка.

Голова Слідчого комітету повідомив, що Арсеній Яценюк був членом так званих каральних загонів «Арго» та «Вікінг», брав участь як мінімум у двох бойових зіткненнях в Чечні зимою 1995-1994 років, а в грудні 1995 року був нагороджений «вищою нагородою Джохара Дудаєва – «Честь нації».

В той же день журналістка Валентина Самар повідомила, що спецслужби РФ змусили двох політв'язнів дати неправдиві свідчення про «звірства» Яценюка в Чечні. Ними були, нібито, Станіслав Клих та Микола Карпюк[1032]. Пізніше ця інформація підтвердилася – Клих і Карпюк, які дійсно були активістами УНА-УНСО і яких захопили на території Росії в 2014 році, під тортурами дали покази про участь Яценюка у війні в Чечні. Їх також звинувачували в участі у цій війні на основі свідчень Олександра Малофєєва, який з 2009 року відбував покарання за розбій та вбивство 2 жінок, однак потім пішов на досудову угоду зі слідством та заявив, що теж був бійцем загону «Вікінг» та дав свідчення проти Карпюка та Клиха[1033].

Сам Арсеній Яценюк назвав цю заяву Бастрикіна «клінічним діагнозом російської влади: сталінське правосуддя, замішане на геббельсівській пропаганді і підтверджене-підписане Володимиром Путіним».

[1031] Кто управляет хаосом. Российская газета. 08.09.2015 https://rg.ru/08/09/2015/bastrikin-site.html

[1032] Valentyna Samar, Facebook – сторінка, 08.09.2015. https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1534902170081720&id=100006858551097

[1033] Обвиняемые в Чечне Карпюк и Клых: что дальше? BBC Украина. 19.06.2016: https://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/160519/05/2016_ru_s_karpiuk_klykh

Приклади мемів, які українські користувачі почали масово поширювати у відповідь на заяву Бастрикіна / 24tv.ua, currenttime.tv

Насправді, згідно з офіційною біографією, колишній прем'єр-міністр України у -1994 1995 роках навчався на правничому факультеті Чернівецького державного університету, а в 1992 році заснував правничу фірму, що говорить про не надто високий інтерес тоді Арсенія Яценюка до мілітарних справ.

Пізніше в матеріалі 22 жовтня 2015 року на сайті «Новой газеты» журналістка Юлія Латиніна помітила дивний нюанс: свідчення Малофєєва датуються ще березнем 2014 року, тобто через кілька тижнів після завершення подій Революції гідності, тоді як процес проти Клиха та Карпюка розпочався за 1,5 року після цього.

Вона зазначила на ключовій ролі адресата цих свідчень: тоді в них фігурували всі визначні лідери протестів зими 2014-2013 років, крім Віталія Кличка, проти якого зі зрозумілих причин подібні факти неможливо сфабрикувати.

Латиніна допустила, що за наявності цих свідчень вже в березні 2014 року головним адресатом дезінформації міг бути Володимир Путін. Це робилося задля пришвидшення агресії проти України.

23 листопада 2014 року на російському телеканалі ТВЦ у випуску новин вийшов сюжет про переписування історії в Україні після Євромайдану, нібито, для виховання підростаючого покоління. В ньому наводилося декілька абсолютно фейкових фактів, найбільший резонанс з яких отримало повідомлення про «українських істориків», які нібито встановили, що «Чорне море викопали древні українці»[1034]. В цьому ж випуску новин наводилося ще кілька фейків про стан справ в Україні.

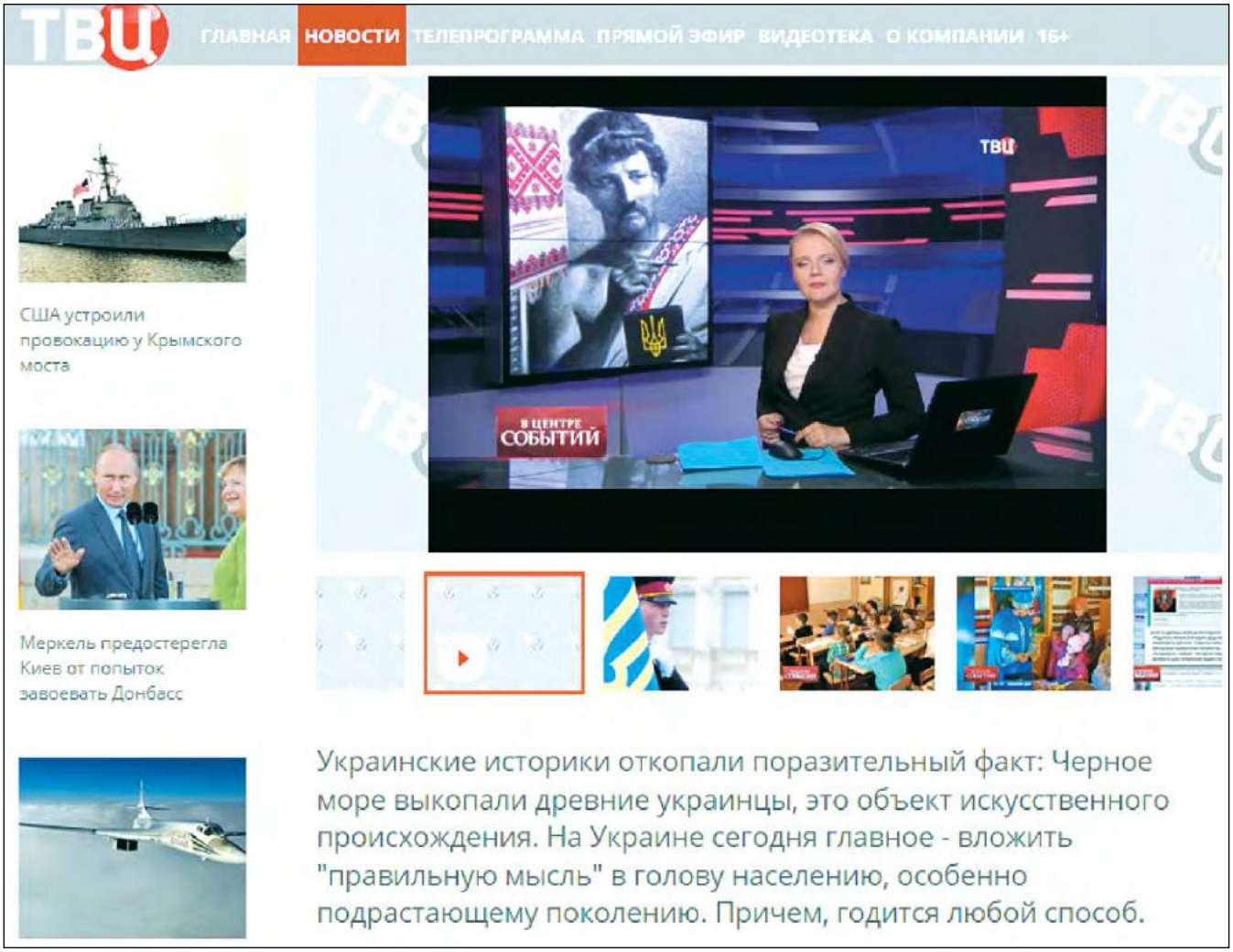

Сюжет ТВЦ про древніх укрів-копачів Чорного моря / tvc.ru

Відтак російські пропагандисти розповідали про те, що Діда Мороза оголосили «старою і перевіреною зброєю Москви проти українських дітей», і тому вирішили замінити на західноукраїнського Святого Миколая.

Також розповідалося, що українські дослідники нібито вважають Степана Бандеру втіленням Ісуса Христа, який народився не в Галілеї, а в Галіції.

Російські ЗМІ поширювали відверту нісенітницю про те, що в українців сформувалася точка зору, яка засвідчує, що Петро I привласнив природню назву їх країни – Русь, тому не залишилося вибору, як назвати її «Україною». Після цього він, на думку українців, підкупив німецького географа Гумбольдта, який переніс кордони Європи за Урал і ніби як дав Росії право вважати себе частиною Старого Світу.

[1034] Украинские историки создают для населения псевдореальность. ТВЦ. 23.11.2014: http://www.tvc.ru/news/show/id/55735

Ще один фейк, який було включено до вищезгаданого матеріал, звучить так: «В Україні виросло покоління, яке вірить, що українській нації 140 тисяч років, Ной разом зі Спартаком говорили українською» і т.д.

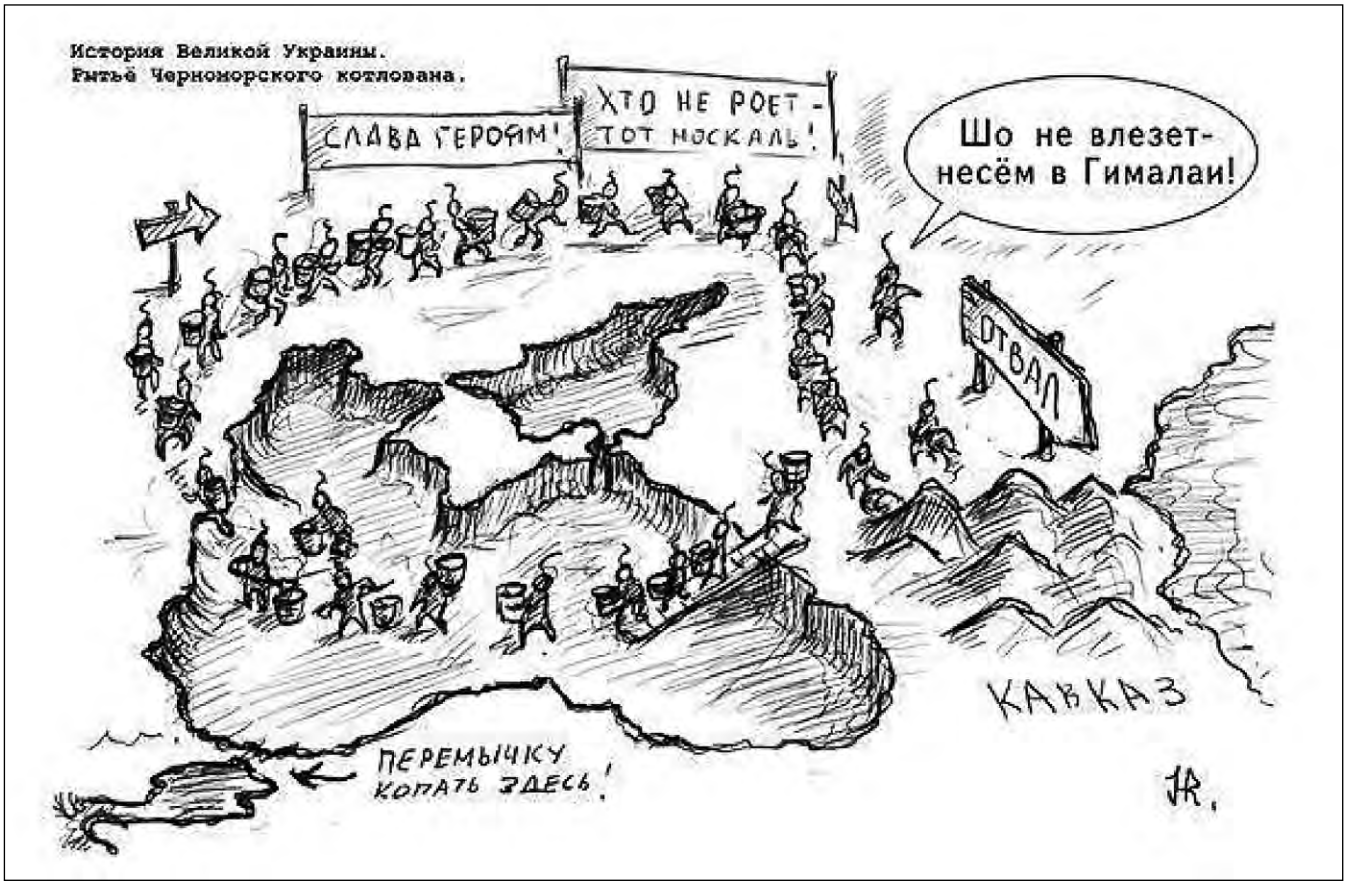

Одна з ілюстрацій, яка висміювала креативність російських пропагандистів / dsnews.ua

Портал StopFake писав, що, вірогідно, для основного сюжету про «давніх укрів» був узятий випуск гумористичної передачі «UA-Українці Афігенні»[1035], де українцям «приписувалося» багато відкриттів та досягнень людства. На сайті також зазначалося, що при обговоренні сюжету в російських групах в соціальних мережах посилалися на уривок книги Едмунда Квасіва «Історія укрів від колиски до наших днів». Вона ніби як була надрукована видавництвом «Просвіта» в 2006 році, але існування подібної книги спростували не лише у самому видавництві, це твердження спростували й українські історики.

Абсолютна відірваність цього сюжету від реальності була свідомою задумкою – гіперболізовано показати, як українська система освіти планомірно налаштовувала дітей проти Росії за всі роки незалежності. Основний споживач тут – внутрішній повністю лояльний Путіну електорат, який ще більше мав би переконатися в «абсурдності» подій, що відбуваються в Україні.

[1035] Фейк: Украинские ученые считают, что Черное море выкопали древние укры. StopFake. 29.01.2015^ https://www.stopfake.org/fejk-ukrainskie-uchenye-schitayut-chto-chernoe-more-vykopali-drevnie-ukry/

В першій половині грудня 2014 року на російських та окупаційних медіаресурсах пропагандисти поширили фейк, що нібито в запорізькій школі №106 «маленьким дітям 4-3 класу на уроках природознавства вчителі пропонують годувати синичок, адже вони синьо-жовті українські пташки, і не допомагати, а краще вбивати снігурів, тому що вони символізують Росію».

Про це заявив в ефірі передачі «Специальный корреспондент» на федеральному каналі «Россия1-» Володимир Рогов – відомий сепаратист, лідер «Слов'янської гвардії» і співкерівник «Народного фронту Новоросії»[1036]. Також цей сюжет озвучили у випуску новин терористичного центру «Кассад»[1037], а далі його розповсюдили в мережі Інтернет.

Володимир Рогов / myrotvorets.center

Пізніше директор згаданої школи №106 Олена Іванишина сказала, що у навчальному плані для школярів навіть немає такої теми про снігурів та синиць. Розмови з батьками та учнями школи також підтвердили те, що ця новина – відвертий фейк[1038].

Хоча цей фейк і був породжений уявою окремо узятого російського пропагандиста, та прозвучав він в ефірі одного з основних федеральних каналів і поширився далі в ЗМІ. Себто він став частиною російської пропаганди, яка мала на меті максимально демонізувати Україну і її керівництво в очах російського населення.

Як не дивно, це був не єдиний епізод протистояння з Росією в інформаційному просторі, в якому розповідалося про снігурів.

Так, 31 січня 2018 року офіційний аккаунт України в Twitter опублікував повідомлення з картинкою снігура, згадавши, що «російська пропаганда раніше використовувала цих птахів, щоб посилювати страх (стосовно України)»[1039]. Речник МЗС РФ Марія Захарова інтерпретувала це на своїй сторінці у Facebook як «напад України на Росію в Twitter»[1040] і навела відповідь з Twitter-акаунта Росії про те, що птах «не знав про кордони для птахів» між двома державами, про які, до речі, в пості українського блогу не йшлося.

1036 На Украине педагоги учат детей убивать снегирей (шок). YouTube. 13.12.2014: https://www.youtube.com/watch?v=T4rFRBcGM-g
1037 Информационный выпуск новостей Новороссии за 9 8 декабря. YouTube. 09.12.2014: https://www.youtube.com/watch?v=oD73Vmo0TrM
1038 Фейк СМИ России. В Украине школьников учат убивать снегирей и защищать синиц. Крим.Реалії. 15.12.2014: https://ru.krymr.com/a/26743523.html
1039 Пост на аккауні «Ukraine / Madeleine». Twitter. 31.01.2018: https://twitter.com/Ukraine/status/958634339302084609
1040 Пост на офіційній сторінці Марії Захарової. Facebook. 31.01.2018: https://www.facebook.com/maria.zakharova.167/posts/10215787916040548

Російські ЗМІ часто для створення образу України як «фашистської» держави використовують фейкові новини про появу символів нацистської Німеччини в найбільш неочікуваних контекстах.

12 січня 2015 року журналісти федерального каналу «Россия1-» в ефірі програми «Вести» повідомили: партія «Свобода» розробила проект -1000гривневої купюри, яка виражає цінності нових українських еліт». На цій «купюрі» на розмитому фоні був зображений Адольф Гітлер[1041]. Сайт «StopFake» розвінчав цю брехню, вказавши, що фотографія була узята з російського гумористичного сайту pikabu.ru, а на оригінальній презентаційні купюрі НБУ зразка 2008 року був зображений Пантелеймон Куліш[1042].

Зверху – купюра номіналом в 1000 грн, яку, за версією «России 1», розробила партія «Свобода». Знизу – реальний макет презентаційної купюри з Пантелеймоном Кулішем, яку Нацбанк випустив в 2008 році / stopfake.org

[1041] ВЕСТИ В 20:00. Россия 12.01.2015 .1: https://russia.tv/video/show/brand_id/0%585A00/episode_id/1163181/video_id/1121857/viewtype/picture

[1042] Фейк: партия «Свобода» разработала эскиз денежной купюры с изображением Гитлера. StopFake. 03.03.2016: https://www.stopfake.org/fejk-partiya-svoboda-razrabotala-eskiz-denezhnoj-kupyury-s-izobrazheniem-gitlera/

3 квітня 2018 року заступник командуючого бойовиками так званої «ДНР» Едуард Басурін провів прес-конференцію, на якій представив об'єкт, який назвав «збитим безпілотником бандформування Азов»[1043]. На цьому об'єкті були досить недбало нанесені два «балканкройц» – символи у вигляді хрестів, які німецька армія використовувала під час Другої світової війни.

Сводка от Эдуарда Басурина на 03 апреля 2018 года

Кадр із прес-конференції Басуріна. Таке враження, що на лівий «балканкройц» у пропагандистів не вистачило фарби / youtube.com

Він сказав, що «ці нацисти не лиши притримуються ідей Рейху, а й всіляко їх пропагують» і додав, що неонацизм є основною ідеологію Української держави. Також він сказав, що полк «Азов» визнано терористичною організацією в багатьох державах, але таким його визнали лише в «ДНР» в серпні 2016 року.

Усі ці нісенітниці, недолуго реалізовані російськими пропагандистами, мали на меті «звертати увагу» західних партнерів України на те, що «нацистські» організації потім можуть прийти до влади в Україні та заявити свої претензії на території західних сусідів.

[1043] Сводка от Эдуарда Басурина на 03 апреля 2018 года.YouTube. 03.04.2018^ https://www.youtube.com/watch?v=xhqPj4uy7yU

2 листопада 2014 року російський «Первый канал» випустив сюжет до -70річчя звільнення території України від нацистських військ[1044]. Весь сюжет будувався на проведенні паралелей між подіями Другої світової війни на Східному фронті та нинішньою війною на Донбасі, де українські війська прирівнювалися до фашистів, а «ополчення» Донбасу – до радянських військ.

Серед різного роду пропагандистських штампів, що були озвучені старими людьми, апофеозом стала репліка голови сільради с. Степанівка Віктора Бикодорова про те, що українські бійці нібито намагалися зігнати всіх жителів села в одне приміщення. На питання селян, з якою ціллю вони це роблять, бійці буцімто відповіли, що «у них є наказ їх (селян) знищувати, і воюють вони за обіцяний клаптик землі та двох рабів».

Жодних доказів подібних розмов українських військових надано не було. Однак це не завадило російським «журналістам» одразу ж назвали Степанівку – «Катинню, яка не відбулася». Вони також говорили, що «обіцяні ділянки землі з рабами, про які ще Гітлер говорив німецьким солдатам, і фашистська символіка на касках красномовно показують, послідовниками кого вважають себе бойовики так званої Нацгвардії».

[1044] 70 лет назад Советские войска освободили Украину от фашистов. Первый канал. 02.11.2014: https://www.1tv.ru/news/-11-2014 70-28303/02_let_nazad_sovetskie_voyska_osvobodili_ukrainu_ot_fashistov

Реакція соцмереж на російський вкид про двох рабів та клаптик землі / facebook.com, gordon.ua

Як зазначає портал «StopFake», пропагандисти в цьому сюжеті чомусь забули згадати про те, що с. Степанівка було знищено вогнем з «Градів» 11 серпня 2014 року терористами бандформування «ДНР». Більше того, в сюжеті на «Інтері» від 20 вересня 2014 року жителі села говорили про гарне ставлення до українських бійців та навіть до бійців «Правого сектора», після заходу яких в село «міф про кривавих добровольців швидко розвіявся»[1045].

[1045] Степановка Донецкой области превратилась в мертвый поселок (фото). podrobnosti.ua. 20.11.2014 https://podrobnosti.ua/-994039stepanovka-donetskoj-oblasti-prevratilas-v-mertvyj-poselok-foto.html

СЕРІЯ 7. Оплата сіллю за проїзд в Мелітополі

24 травня 2017 року в програмі «Время покажет» на російському «Первом канале» обговорювався жахливий стан справ в Україні. Жінка, яка представилася жителькою Мелітополя, у суперечці із політологом Вадимом Карасьовим сказала, що в «Україні така бідність, що люди сіллю розраховуються в маршрутному таксі»[1046].

Цією жінкою виявилася Катерина Уманець – лідер мелітопольського «Антимайдану» та засновник громадської організації «Військово-історичний клуб «Бессмертный полк». З огляду на її аккаунт в мережі Facebook, зараз Уманець живе в Москві, хоча під час ефіру заявляла, що живе в Мелітополі і жалілася на українських прикордонників. За даними української ТСН, 9 травня 2017 року вона планувала вийти на мітинг «Безсмертного полку» в Мелітополі, на якому сталися бійки, але тоді в неї влаштували обшук представники СБУ[1047].

Катерина Уманець в звичному для неї середовищі / mspravka.info

Швидше за все, Уманець використала для свого вкидання матеріал видання «Комсомольская правда в Украине», який вийшов за кілька днів до її виступу[1048]. В ньому наводилися смішні ситуації, коли пасажири маршрутних таксі платили за проїзд речами, наприклад, шоколадками. Схожа ситуація сталася в Мелітополі, коли чоловік заплатив пакетом із сіллю, сказавши, що в «нього більше нічого нема». Але чи було це обумовлено бідністю, чи фізичною відсутністю грошей в той момент – не уточнювалося.

Російські пропагандисти в черговий раз хотіли використати образ «простого представника українському народу» (Уманець), який під час телевізійного шоу мав опонувати проукраїнському представнику, «віддаленому від народу», яким тоді виступав Вадим Карасьов. Показово, що Уманець прийшла на програму у вишиванці і стверджувала, що її «ніхто не побив», хоч вона і ходила в ній всюди по Москві). Та щось пішло не так, і активістка мелітопольського «Антимайдану», мабуть, вирішила поімпровізувати, що і вилилося в кінцевому результаті в популярний мем.

1046 Украина: разгул демократии. Время покажет. Первый канал. 24.05.2017: https://www.youtube.com/watch?time_continue=1539&v=AxCSy2WLLw4 (з 26:40)

1047 Пророссийская активистка рассказала на тв как украинцы «расплачиваются солью в маршрутках. tsn.ua. 25.05.2017 https://ru.tsn.ua/svit/v-ukraine-lyudi-solyu-rasplachivayutsya-v-marshrutkah-prorossiyskaya-aktivistka-pozhalovalas-na-rostv866200-.html

1048 Вместо денег за проезд – соль, конфеты и даже... конопля. КП в Украине. 22.05.2017 https://kp.ua/life/-576584vmesto-deneh-za-proezd-sol-konfety-y-dazhe-konoplia

З минулих серій можна дізнатися, що в російських пропагандистів були особливі проблеми з «матчастиною» в 2014 році. Здавалося б, з часом пропаганда мала стати більш витонченою і з меншою кількістю відвертих «ляпів». Але ні, про що говорить сюжет каналу «Россия 9 «24 лютого 2017 року?

Про ліквідацію одного з лідерів бойовиків так званої ДНР – Михайла Толстих, більше відомого під псевдонімом «Гіві»[1049], кореспондент сказав, що вбивство Гіві замовили «двоє представників українського істеблішменту на прізвища Зорян та Шкіряк».

Зорян та Шкіряк – вбивці «Гіві» за версією російської пропаганди / facebook.com

Пропагандисти не знали, що Зорян Шкіряк – це одна людина, радник Міністра внутрішніх справ України. Після цієї інформації в кадрі з'явився так званий міністр оборони «ДНР» Володимир Кононов і заявив, що виконавцем вбивства був «якийсь Ярош». В кінці сюжету коментар щодо вбивства дав лідер бойовиків «ДНР» Олександр Захарченко, звинувативши у вбивстві українські сили і назвав це «порушенням Мінських домовленостей»

З огляду на попередні вбивства лідерів бойовиків «ОРДЛО» найбільш вірогідними версіями вбивства Толстих були або внутрішній переділ впливу в стані терористичних угруповань, або ж зачистка Росією цих територій від непідконтрольних осіб. Зрозуміло, що російська пропаганда прагнула скористатися фактом вбивства для чергової дискредитації України. Але в цьому випадку ідея провалилася навіть на етапі технічного виконання.

[1049] Расследование убийства Гиви. Как продвигается следствие. YouTube. 09.02.2017 https://www.youtube.com/watch?v=T7hCQmSSg8g

СЕРІЯ 9. Вимоги до Монголії через зруйнування Києва ханом Батиєм

18 травня 2015 року російський телеканал «РЕТ-TV» поширив фейкову новину із заголовком «Монголия: Мир никогда не слышал ни о какой украинской нации»[1050]. Ця інформація вперше з'явилася 11 травня на вкрай маргінальному сайті – «Русская народная линия». Вона стосувалася того, що Верховна Рада України нібито ухвалила постанову «Про геноцид українського народу в -13му столітті злочинним режимом Монгольської імперії» і направила монгольській владі вимогу виплатити компенсацію за руйнування Києва військами хана Батия. При цьому наводилася «відповідь» глави Монгольського парламенту про те, що «резолюція української Ради сміхотворна і є пропагандистським кліше України в контексті історії Монголії».

Навіть телеканал «Звезда», який славиться своїми фейками, назвав новину «жартом, поширеним агентством «INFOX»»[1051], що, до речі, не завадило йому подавати новину в соціальних мережах як правдиву, за твердженням «StopFake». Федеральний канал «Россия 24» вирішив зробити з цього маніпуляцію, мовляв, українські ЗМІ поширили цей жарт як реальну новину[1052]. Хоча це була неправда і навіть в самому сюжеті демонструвався скріншот не з якогось українського видання, а з російського сайту «Centrasia.ru».

Через рік російські ЗМІ повторили фейк про лист України до Монголії з вимогами компенсації, але вже говорили, що «він виявився не жартом». Приводом для цього стало інтерв'ю прес-аташе посольства Монголії в Росії Намсрая Лхагвасурена в ефірі «Вести. ФМ» від 29 лютого 2016 року. До речі, його слова перекрутили російські пропагандисти.

В інтерв'ю радіостанції прес-секретар сказав, що на питання журналіста про лист до голови парламенту Монголії останній відповів, що в «Середні віки була Русь, а не Україна» і «якщо Верховна Рада напише імена всіх українських громадян, які стали жертвам геноциду, ми будемо платити»[1053]. З цих слів ведучий програми зробив висновок, що лист від Ради дійсно існує, а далі ця новина поширилася в ряді російських ЗМІ.

Однак, за даними StopFake[1054], Посольство України в Монголії повідомило, що жодного листа не надходило, немає такого рішення і на сайті ВРУ. Більше того, згодом в коментарі російського видання «РИА Новости» прес-аташе посольства Монголії в Росії сказав, що не підтверджував факт отримання листа головою парламенту Монголії, а просто переказав сюжети ЗМІ[1055].

1050 Монголия: Мир никогда не слышал ни о какой украинской нации. REN-TV. 18.05.2018 https://ren.tv/novosti/18-05-2015/mongoliya-mir-nikogda-ne-slyshal-ni-o-kakoy-ukrainskoy-nacii

1051 Украина требует от Монголии компенсацию за нашествие хана Батыя?. Звезда. 18.05.2015 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201505182117khc6.htm

1052 Россия 24: Вести в 00-23. Эфир от 18 мая 2015 года. Rutube. 19.05.2015: https://rutube.ru/video/d52cc076ecc9a817c7c3a03c787a3261/

1053 Украина требует от Монголии денег за геноцид во времена хана Батыя. Вести ФМ. 29.02.2016 https://radiovesti.ru/brand/60984/episode/1373274/

1054 Украина не требует компенсаций от Монголии за убийства хана Батыя. StopFake. 02.03.2016 https://www.stopfake.org/ukraina-ne-trebuet-kompensatsij-ot-mongolii-za-ubijstva-hana-batyya/

1055 В посольстве Монголии разъяснили слова об обращении Рады к парламенту. РИА Новости. 01.03.2016 https://ria.ru/world/1382595862/20160301.html

Як і інші подібні нісенітниці, що були розповсюджені російськими пропагандистами, новина про компенсацію від Монголії була направлена на внутрішнього споживача. Це робилося для того, щоб показати, наскільки відірваними від реальності є дії української влади. Разом з тим той же сюжет на «Россия 24» від 18 травня 2015 року переслідував ще одну ціль – показати неправдивість українських ЗМІ і те, як вони «зомбують» свою аудиторію. На це була направлена фраза ведучого про «реальність, у якій змушують жити українців», після якої одразу ж слідувала розмова з нібито одеським журналістом на ще одну фейкову тему – так зване ухвалення закону про амністію учасників Одеської трагедії від 2 травня 2014 року.

Дегуманізація – ще одна маніпулятивна технологія, яку застосовує Російська Федерація задля, зокрема, дискредитації українських ВСУ. Вона спрямовує свої дії на створення образу безжалісного ворога, який задля забави знищує мирне населення. Це робиться також з метою отримання підтримки місцевого населення, яке вимушене перебувати на тимчасово окупованих територіях. Ми спробуємо навести кілька яскравих прикладів того, як російські спецслужби застосовують відповідні технології задля досягнення вищезгаданих завдань[1056].

Сербський найманець – снайпер Деян Берич / obozrevatel.com

19 червня 2018 року на YouTube каналі так званого Міністерства інформації банд-формування ДНР з'являється відеоматеріал[1057] з коментарем сербського найманця – снайпера Деяна Берича. Той розповідає, як ще у 2014 році він був свідком того, як поблизу населеного пункту Скотовате (Донецька область) бойовик батальйону «Восток» виявили двох фінів у камуфляжній формі, які маючи снайперські гвинтівки відстрілювали мирних жителів селища. В подальшому, як він зазначив, приїжджала група німців та американців, щоб задля розваги вбивати людей.

За кілька днів цей фейк розмістили у чеському виданні «Nova Republika»[1058], яке, посилаючись на сербського найманця, розповідало страшні історії про Донбас. Тобто пропагандисти намагалися показати, що ще до окупації на українських землях Донбасу іноземці скоювали злочини, вбивали людей.

При цьому зазначене чеське видання вже не вперше викладає відверту дезінформацію, ба навіть більше, відкрито підтримує Росію у її війні на Донбасі.

Так, раніше російське видання «Lenta.ru» вигадало історію про згоду України брати мігрантів з Близького Сходу в обмін на безвізовий режим з ЄС. Цю історію швидко переклали на чеську мову та опублікували на сайті «Nova Republika»[1059].

Ще один фейк російської пропаганди був створений телеканалом Міноборони – «Звезда». У випуску програми «Задело» журналіст Микола Петров розповідає про так званих українських нацистів, які знищують нібито пам'ятники.

Задля створення атмосфери страху, Петров починає змальовувати українських громадян як живих мертвецiв, які вилізли з могил. «Вони насправді їдять свої та чужі людські мізки за допомогою націоналістичної пропаганди і п'ють теплу людську кров, вбиваючи всіх незгодних, до кого можуть дотягнутися.

І на відміну від голлівудських зомбі, їх не візьме ані свята вода, ані срібна куля, ані яскраве сонячне світло»[1060].

[1056] Дегуманизирующая дезинформация как оружие информационной войны. Euvsdisinfo.eu. 28.06.2018 https://euvsdisinfo.eu/%D%0B%4D%0B%5D%0B%3D%83%1D%0BC%D%0B%0D%0BD%D%0B%8D%0B%7D%0B%8D%80%1D%83%1D8%1E%D%89%1D%0B%0D8%1F-%D%0B%4D%0B%5D%0B%7D%0B%8D%0BD%D%84%1D%0BE%D1-%80%D%0BC%D%0B%0D%86%1D%0B%8D8%1F-%D%0BA%D%0B%0D%0BA/

[1057] Богатые иностранцы приезжают в Донбасс «охотиться» на людей. Министерство информации ДНР. YouTube channel. 19.06.2018 https://www.youtube.com/watch?v=eQj0dTuA3nQ

[1058] Ukrajinská armáda organizuje pro boháče na Donbasu lidská safari (VIDEO). Nova Republika. 23.06.2018 http://www.novarepublika.cz/06/2018/ukrajinska-armada-organizuje-pro-bohace.html

[1059] Ukrajina navrhuje, aby byla osídlena migranty výměnou za bezvízový režim s EU. Nova Republika. 29.11.2016 http://www.novarepublika.cz/11/2016/ukrajina-navrhuje-aby-byla-osidlena.html

[1060] Нацистские зомби на Украине вылезли из могил и едят человеческие мозги – аналитик. OKSI_VEN. YouTube channel. 22.04.2017 https://www.youtube.com/watch?v=yJqtXkvwu2U

Ще 4 січня 2017 року схожу абсолютно безглузду інформацію опублікувало на своєму сайті Товариство словацько-російської співдружності[1061]. Вони посилалися на одного з лідерів бандформування «ДНР» Едуарда Басуріна, який повідомляв російському виданню «Известия»: українські військові, захисники Донецького аеропорту «Кіборги», використовують «надзвичайно потужні психотропні препарати» з назвою «Жива вода». Він, посилюючи фейк, розповів, що українські бійці не відчувають болю, навіть після вогнепального поранення: «Ви стріляєте в нього, і він падає після пострілу, але потім він встає знову і продовжує йти. Доки ви не зробите постріл в голову чи в серце».

Себто знову історія про так званих українських зомбі, вже військовослужбовців ЗСУ. Водночас точно не дивує, що розміщене у Словаччині товариство поширило цей матеріал. Нині цю організацію очолює колишній глава уряду Словаччини – Ян Чорногурський. Зараз він активно виступає за зближення своєї країни з Росією.

Ян Чорногурський / cis-emo.net

Російські пропагандисти, розповсюджуючи абсолютно беззмістовні і на перший погляд навіть курйозні фейки, намагалися не стільки переконати міжнародну спільноту у страшних злочинах українських ВСУ, скільки сформувати в очах місцевого населення думку, що саме окупанти – єдина сила, яка може захистити місцеве населення від подібних «знущань».

23 квітня 2017 року російське видання «RusNext» розмістило неправдиву інформацію[1062] про нібито затримання французькою поліцією та митною службою велику партію людських органів, яка нібито прямувала з України до Саудівської Аравії. Як повідомляли пропагандисти, відповідний «товар» вдалося перехопити в аеропорту Орлі.

Вони також вказали, що загальна сума донорських органів склала більше 4 мільйонів євро. Водночас відправником називався Дніпровський клінічний військовий шпиталь, а фірма-одержувач – L'abean, що зареєстрована на Каймановых островах. При цьому, за словами авторів фейку, вантаж нібито містив «200 носових перегородок і майже стільки ж зовнішніх сфінктерів ануса».

Жодного повідомлення не було розміщено ані у французьких ЗМІ, ані у правоохоронних органах, які буцімто здійснювали операцію з перехоплення вантажу.

Українські розслідувачі з платформи «StopFake»[1063] зв'язалися з заступником начальника шпиталю – Віктором Писанко. Він повідомив, що Дніпровський військовий госпіталь ніколи не відправляв трансплантаційних органів.

Далі стало відомо, що ані носові перегородки, ані сфінктери ануса не входять до списків органів, які можна трансплантувати[1064]. Разом з тим фірма «L'abean», яка нібито мала одержати відповідний «товар», і була зареєстрована на Каймановых островах, не вдалося знайти. У російськомовній транслітерації такі компанії свого часу були зареєстровані в Москві[1065] та в Пермі[1066], але вже припинили своє існування.

1061 Žádné pohádky. Ukrajinské zombie bojujících po výstřelu do hlavy jsou skutečností. Общество словацкороссийского содружества. 01.4.2017 http://www.srspol.sk/clanek-zadne-pohadky-ukrajinske-zombie-bojujicich-po-vystrelu-do-hlavy-jsou-skutecnosti14160-.html

1062 RusNext. «Окно» в Европу: французская таможня задержала огромную партию человеческих органов с Украины. 23.04.2017 http://rusnext.ru/news/1492923044

1063 Фейк: Французская таможня задержала партию человеческих органов из Украины. StopFake. 5.05.2017 https://www.stopfake.org/fejk-frantsuzskaya-tamozhnya-zaderzhala-partiyu-chelovecheskih-organov-s-ukrainy/

1064 What Can Be Donated. Organdonor.gov. U.S. Government Information on Organ Donation and Transplantation https://www.organdonor.gov/about/what.html

1065 «ЛАБЕАН», ООО. B2B-project.ru http://www.b2b-project.ru/profile/6814473

1066 ООО «ЛАБЕАН». Egrinf.com https://egrinf.com/2565431

6 листопада 2017 року російське видання «РИА Новости-Украина» опублікувало фейковий матеріал[1067], де зазначило, що в ніч проти 6 листопада поліція та представники Жовківського міжрайонного військкомату провели облаву на монастир Успіння Серця Ісуса УГКЦ (Львівська область). Видання повідомляло, що воєнкоми та поліція шукали в монастирі молодих людей, які ухиляються від призову.

Джерелом інформації, яку в подальшому й використають пропагандисти, стало видання «Новини Жовківщини и Яворівщини онлайн». Якщо уважно подивитися цей сайт, то стає зрозуміло, що перші новини там стали з'являтися 3 листопада, а остання 5 листопада 2017 року. Тобто він був створений виключно з однією метою – легалізувати фейкове повідомлення. При цьому ані контактних даних, ані інформації про засновників на сайті немає[1068].

Російські ЗМІ посилалася на священника Августина Лойка, який і був першоджерелом інформації. Ігумен монастиря у Жовкві, о. Володимир Маланюк пояснив[1069], що ніякої облави не було; що монастир Різдва Христового Чину Святого Василія Великого має зовсім інший вигляд, ніж на фотографіях, розміщених у статті. Також в монастирі немає священнослужителя Августина Лойка, точно так немає новіціяту, який розташований в селі Крехів.

Водночас, як повідомляє «StopFake»[1070], ігумен Крехівського монастиря о. Іван Теодозій Майкович в офіційному зверненні до Львівського військового комісара Олександра Тищенка написав: «Звертаюся до Вас, шановний військовий комісар, у справі про поширення в Інтернеті фейкової інформації про нібито нічну облаву Вашими співробітниками в нашому монастирі з 5 на 6 листопада. Офіційно повідомляю Вас, що нічого подібного з боку Львівського обласного комісаріату або правоохоронних органів не відбувалося».

До цього ряду маніпулятивних матеріалів можна також додати матеріали, що були спрямовані на приниження ЗСУ, зокрема твердження про спалах чуми в ЗСУ[1071] або про недостатність призовників, через що ЗСУ нібито змушені залучати злочинців[1072].

1067 Военкомат устроил облаву на призывников в монастыре УГКЦ – СМИ. РИА Новости Украина. 06.11.2017 https://rian.com.ua/society/1029179406/20171106/Voenkomat-ustroil-oblavu-prizyvnikov-monastyre.html

1068 Військкомат провів нічну облаву на чоловічий монастир УГКЦ. Новини Жовківщини и Яворівщини онлайн. 5.11.2017 https://blagodatweb.wordpress.com/05/11/2017/%D%0B%2D%96%1D%0B%9D%81%1D8%1C%D%0BA%D%0BA%D%0BE%D%0BC%D%0B0%D%-82%1D%0BF%D%80%1D%0BE%D%0B%2D%96%1D%0B%-2D%0BD%D%96%1D%87%1D%0BD%D%-83%1D%0BE%D%0B%1D%0BB%D0%B%0D%0B%2D83%1/

1069 Жовківський монастир Отців Василіян спростував інформацію про облаву. Християнський портал Кіріос. 6.11.2017 https://www.kyrios.org.ua/news/ugcc/-31331zhovkivskyi-monastyr-ottsiv-vasyliian-sprostuvav-informatsiiu-pro-oblavu.html

1070 Фейк: Военкомат устроил облаву на призывников в монастыре УГКЦ. StopFake. 8.11.2017 https://www.stopfake.org/fejk-voenkomat-ustroil-oblavu-na-prizyvnikov-v-monastyre-ugkts/

1071 В армии Украины началась эпидемия чумы. Рен.TV. 1.05.2017 http://ren.tv/novosti/01-05-2017/v-armii-ukrainy-nachalas-epidemiya-chumy

1072 Киев отправит подследственных вместо тюрьмы в армию. Украина.ру. 06.03.2016 https://ukraina.ru/news/1015815611/20160306.html

Крім абсурдних фейків, в яких можна знайти хоч якийсь сенс, які є породженням невдалого виконання завдань російськими пропагандистами, існують також «творчі ініціативи на місцях» – неправдиві новини, які створюються без зайвої вказівки і взагалі відірвані від реальності. Коротко перелічимо найбільш цікаві з них.

Нацгвардійський експрес

24 липня 2014 року журналістка російського федерального каналу «Россия 24» Альона Кочкіна написала на своїй сторінці у мережі Facebook: «Народ, кто ездит поездами и автобусами, снимает с поездов ребят и отправляет в Нацгвардию» (Скріншот із сайту «Новое время»[1073]. Оригінальний пост був видалений).

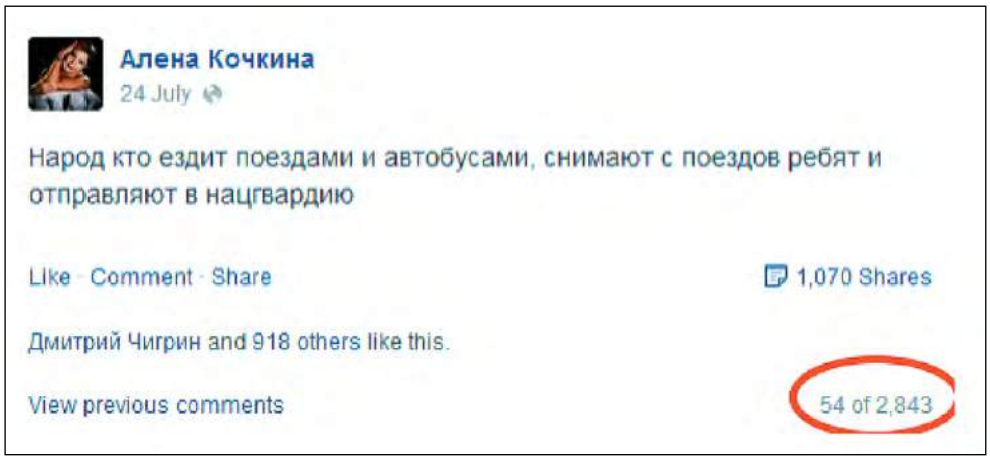

Звісно, що ніякого підтвердження цієї інформації не було надано. Тому фраза «забрали в Нацгвардію» стала одним із головних Інтернет-мемів 2014 року.

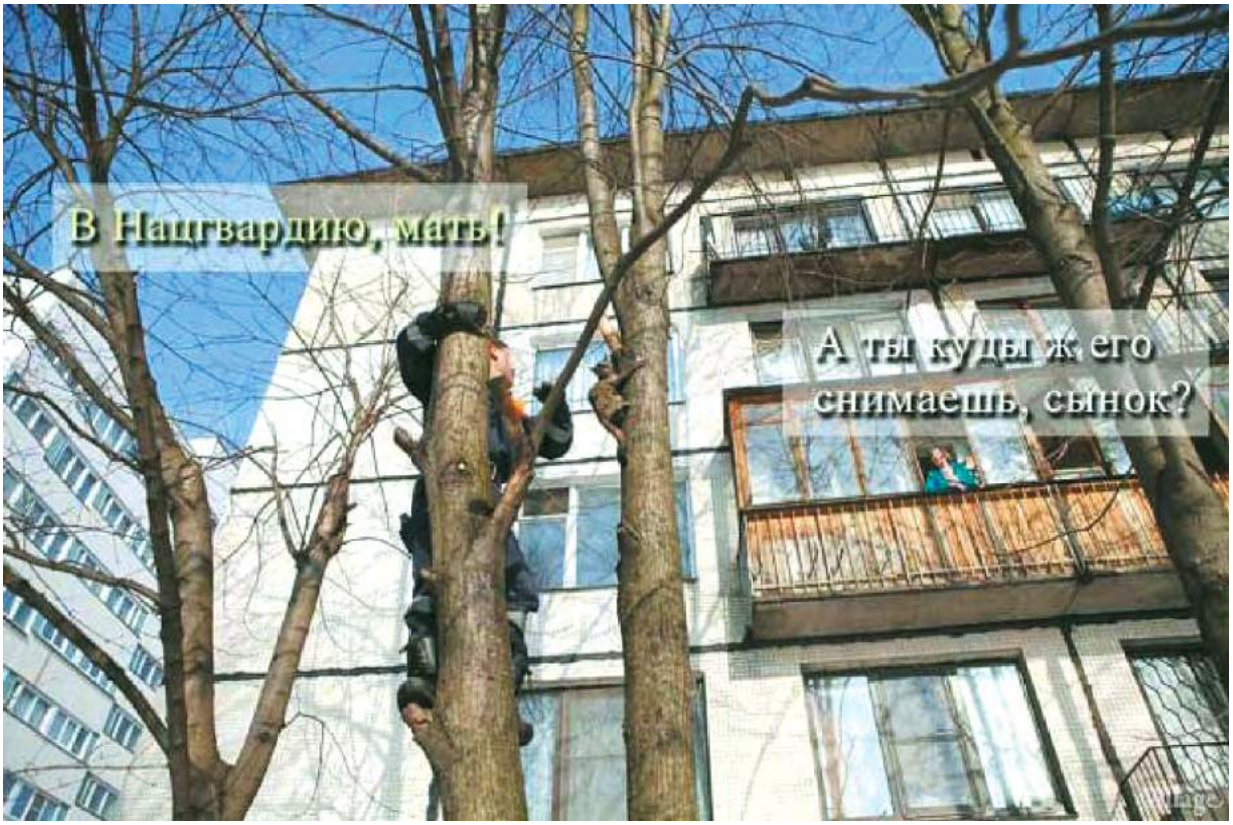

[1073] С поезда – в Нацгвардию. Соцсети заполнил троллинг жертв российской пропаганды. Новое время. 29.07.2014 https://nv.ua/ukraine/s-poezda-v-nacgvardiyu-socseti-zapolnil-trolling-zhertv-rossiyskoy-propagandy5437-.html

Меми, які заполонили український сегмент інтернету після пропагандистського вкиду із Нацгвардією / ru.telekritika.ua

Декомунізація Масляної

25 лютого 2017 року видання «Комсомольська правда» опублікувала матеріал, в якому зазначила, що в Україні збираються заборонити Масляну через те, що це «неукраїнське свято»[1074]. Видання посилалося на слова одного етнографа, мовляв «масляна має мало спільного з національним святом Колодій і її не було в козацькій Україні», та іншого етнографа, який говорив про «насадження Масляної більшовиками» і значно більшу історію споживання вареників.

Подібні слова були взяті з публікації на сайті телеканалу «Еспресо»[1075] та інших ЗМІ, де дійсно пропагувався відхід від радянської Масляної до українського Колодія. Однак ні про які державні ініціативи із заборони певних свят не йшлося. Можливо, це було спробою якось відігратися за перетворення на мем ситуації із поїдання млинів з лопати в Ставрополі в березні 2015 року.

Поїдання млинів з лопати – російська народна забава / ngzt.ru

[1074] На Украине решили запретить Масленицу и декоммунизировать поедание блинов. КП. 25.02.2017 https://www.crimea.kp.ru/daily/3666760/26646/

[1075] Вареники проти радянської Масляни. Чому українцям потрібно забути про святкові млинці. Еспресо. 22.02.2017 https://espreso.tv/article/22/02/2017/ukrayinskyy_kolodiy_masnycya_ne_radyanska_maslyenica_yak_ukrayinci_svyatkuyut_tyzhden_pered_velykym_postom

Дід Мороз – персона нон-грата в Україні

Масляна – не єдиний пункт в списку українських «заборон», присутніх в паралельному всесвіті російської пропаганди. Кремлівські ЗМІ час від часу згадували фейк про заборону в Україні Діда Мороза та Снігурки через те, що ці образи потрапляють під «Закон про декомунізацію». Особливо активно такі новини циркулювали в медіа в листопаді-грудні 2016 року, коли сюжет про це вийшов на телеканалі «Звезда»[1076]. Зрозуміло, що ні на яких казкових персонажів дія відповідного закону не поширюється, адже Дід Мороз та Снігурка не підпадають під перелік символів тоталітарного комуністичного режиму.

Також в матеріалі російського видання «РИА Новости» з назвою «В Киеве Деда Мороза заменили на Санта-Клауса», де йшлося про спроби України відійти від Діда Мороза до Святого Миколая, зазначалося, що «в 2016 році перед наближенням свят київська мерія розіслала святковим агентствам накази не використовувати образи Діда Мороза та Снігурки»[1077]. Певно, не варто говорити, що жодних підтверджень цього видання не надало.

Чорношкірі каратели танцюють на танку

В сюжеті російського телеканалу «LifeNews» від 16 лютого 2015 року розповідали історії жителів Донбасу, які обурюються діями українських військових[1078]. Одна з жінок, яку представили як жительку Дебальцевого, сказала про «БТР, на якому їдуть п'яні негри і наставляють на тебе автомати». При чому з сюжету помітно, що ці слова були завершенням фрази і виривалися з контексту.

Телеканал на своєму сайті подав всю її репліку так: «Їде БТР по вулиці, а на ньому танцюють п'яні негри і на людей автомати наставляють, – розповідає мешканка Дебальцевого. Ми їх сюди не кликали і до них не йшли зі зброєю! Бабуся з онукою йде, вони на неї зброю наставляють, бабуся падає, а військові стоять і регочуть. Хіба це нормальні люди?».

При всьому різноманітті пропагандистських фото- та відеопідробок, що були створені за час війни на Донбасі, матеріалів із чорношкірими найманцями жодного разу помічено не було.

П'яний Президент летів розбиратися з Путіним

24 вересня 2015 року російські ЗМІ поширили фейкову новину про те, що нібито п'яного Петра Порошенка зняли з рейсу Київ-Москва. Український Президент наче як хотів потрапити на нього для того, щоб «терміново зустрітися із Путіним». За даними «StopFake», вперше ця новина з'явилася в окупаційному виданні «Новостное агентство Харьков»[1079], а потім вже в «Московском комсомольце», «РЕН ТВ» та інших. Ресурси посилалися на слова журналістки німецької радіостанції «WDR5» – Крістіни Нагель.

Пізніше розслідувачі «StopFake» встановили, що вона є працівницею центрального офісу в Берліні, а сама компанія повністю спростувала інформацію російських медіа. До того ж, увечері того дня у Президента була зустріч з американським сенатором Джоном Маккейном[1080].

Дитячий хрестовий похід на Донбас

16 вересня 2014 року російське видання «РИА Новости» та ще кілька кремлівських

1076 На Украине из-за «декоммунизации» запретили Деда Мороза и Снегурочку. Звезда 23.11.2016 https://tvzvezda.ru/news/vstrane_i_mire/content/-201611232227zxmg.htm

1077 В Киеве Деда Мороза заменили на Санта-Клауса. РИА Новости. 20.12.2016 https://ria.ru/world/1484060242/20161220.html

1078 Жители Дебальцева сообщили о темнокожих наемниках на танках. LifeNews. 16.02.2015 https://life.ru/t/%D%0BD%D%0BE%D%0B%2D%0BE%D%81%1D%82%1D%0B150000/8

1079 Немецкая радиостанция поведала о пьяном Порошенко, которого сняли с рейса Киев-Москва. Харьков.Новостное агенство. 24.09.2015 https://nahnews.org/-362997nemeckaya-radiostanciya-povedala-o-pyanom-poroshenko-kotorogo-snyali-s-rejsa-kiev-moskva

1080 Фейк: пьяного Порошенка сняли с рейса Киев-Москва. StopFake.24.09.2015 https://www.stopfake.org/fejk-pyanogo-poroshenka-snyali-s-rejsa-kiev-moskva/

ЗМІ опублікували новину про те, що в Україні до війни готують дітей від 2 до 10 років[1081]. Вони посилалися на блог польського ксьондза Тадеуша Ісаковича-Залеського, в якому той дійсно писав про дитячий батальйон на Івано-Франківщини, підготовлений «бандерівцями» для війни на Донбасі. Однак ніяких підтверджень цьому він не надав.

Основа для цього фейку була узята із сюжету українського телеканалу «ZIK» про дитячий батальйон «Сокіл» в с. Новиці, до якого входять діти від 2 до 10 років. Там вони співають українські пісні, збирають пожертви для солдатів та підтримують їх морально[1082]. А сільський голова Володимир Головчак, якого згаданий ксьондз назвав «місцевим націоналістичним діячем», просто жартома виписував їм «повістки» на звичайних аркушах паперу.

Молодим закордоном не місце

19 листопада 2015 року проросійські ЗМІ в Україні поширили інформацію про те, що з 1 січня 2016 року заборонять виїзд з країни чоловікам до 45 років без особливих дозвільних документів. Частина з цих видань, як, зокрема, газета «Известия в Украине», посилалися на невідомий «закон»[1083], інші, такі як «Новостное агентство Харьков», посилалися на джерела в СБУ[1084]. «StopFake» навів спростування Міноборони України щодо цієї інформації, до речі, в доволі гумористичному стилі[1085].

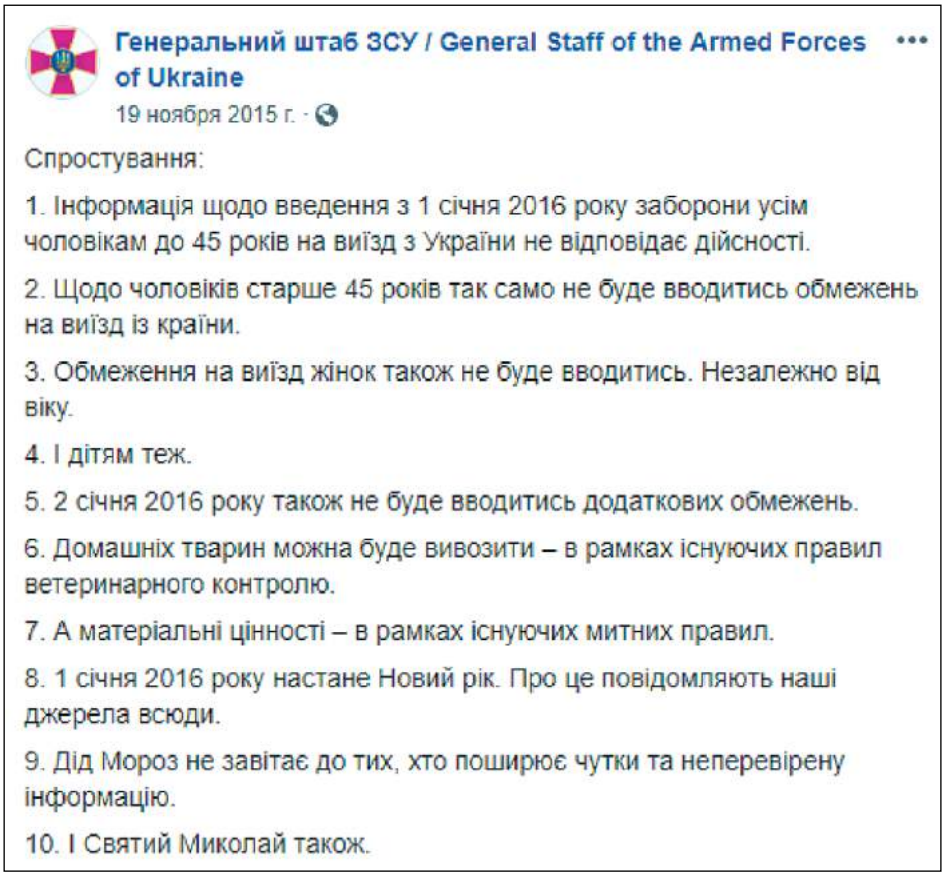

Російську пропаганду тролять не лише українські користувачі, а й Генштаб / facebook.com

[1081] Ксендз: на Украине готовят к войне детей в возрасте от 2 до 10 лет. РИА Новости. 16.09.2014 https://ria.ru/world/1024340191/20140916.html

[1082] На Прикарпатті сформували дитячий батальйон. ZIK. 04.09.2014 https://zik.ua/news/04/09/2014/na_prykarpatti_sformuvaly_dytyachyy_batalyon_sokil_520488

[1083] С 1 января мужчинам до 45 лет запрещено выезжать из Украины?. Известия в Украине. 19.11.2015 http://izvestia.kiev.ua/item/show/88246

[1084] Украинцам в возрасте до 45 лет запретят выезжать из страны. Харьков.Новостное агенство. 19.11.2015 https://nahnews.org/-433655ukraincam-v-vozraste-do-45-let-zapretyat-vyezzhat-iz-strany

[1085] Фейк: С 1 января украинским мужчинам до 45 лет запретят выезжать из страны. StopFake. 19.11.2015 https://www.stopfake.org/fejk-s-1-yanvarya-ukrainskim-muzhchinam-do-45-let-zapretyat-vyezzhat-iz-strany/

Науково-популярне видання

БІЛА КНИГА

СПЕЦІАЛЬНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ОПЕРАЦІЙ ПРОТИ УКРАЇНИ 2014 – 2018

Колектив експертів
Міністерства інформаційної політики України
під загальною редакцією Золотухіна Д.Ю.

Підписано до друку 29.11.2018. Формат 60х84/8.
Друк офсетний. Умовн. друк. арк. 44,64.
Наклад 1000 прим. Зам. № 66322

Друк ТОВ «Мега-поліграф».
04073, м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14.
тел. +38 (044) 581-68-15,
e-mail: office@mega-poligraf.kiev.ua

Видавництво ТОВ «Мега-прес груп», м. Київ, просп. Леся Курбаса, 2д.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції Серія ДК 5037 від 12.01.2016 р.

За підтримки
Міністерства інформаційної політики України

МІНІСТЕРСТВО ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ